

د افغانستان تاريخي

پيښلیک

لومړی ټوک

له تاريخ دمخه بيا د ۱۳۴۱ ش تر پايه
د کلونو په ترتيب

مؤلف

علامه عبدالحی حبيبي

۱۳۵۳ ش

د افغانستان تاريخي پيښليک

ليکوال: علامه عبدالحی حبيبي

خپرونکی: د علامه حبيبي د خپرونو مرکز

کمپيوټري چاري: خوشحال حبيبي

د چاپ کال: ۱۳۹۶ ش، ۲۰۱۸ م

د چاپ چاري: د علامه عبدالحی حبيبي کتاب پلورنځی

شمير: زر توکه

فهرست

۱	پیل
۲	۱- تر تاریخ دمخه
۳	۲- تاریخی دوره
۷	۳- تر میلاد وروسته
۱۰	۴- اسلامی دوره خلافت
۲۰	۵- خپلواک خراسان

پيل

د لوي څښتن په نامه

اميد لرم چې د افغانستان آينده تاريخ به د جمهوريت په سيوري کي تر پخوا لا روڼ او د اجتماعي سر لوړي او هوسايي سره وي.

کابل، جمال مينه، د وري دريمه ۱۳۵۳.

د افغانستان د اوسني جمهوريت تاسيس او د افغان اولس د مترقي ژوندانه پيلامه خو د ۱۳۵۲ لمړني کال د چونگاښ په شپږويشتمه د سه شنبې په ورځ (۱۷ جولاي ۱۹۷۳) ټينگه سوه چي راتلونکي وختونه به يې د افغانستان په نيکمرغي او لوړتيا ډير روښانه او د وياړ وړ وي.

مگر دا لوي ملت او دا هيواد خو يو روڼ تاريخ هم لري، چي په دې کتاب کي يې ما د سياسي او اجتماعي تاريخ پېښليک يا نيټه ليک، له تاريخه دمخه بيا د ۱۳۴۱ ش کال تر پايه پوري د کلونو په ترتيب سره را ټول او لنډ کړي دي.

دا يوازي سياسي او د جگړو پېښ ليک ندي، بلکه د لوي افغان اولس د اجتماعي ژوندانه، ياندي، پوهني، ژواک (کلتور) او د هنر (آرټ) پېښي هم لري، او د خلکو د ژوندانه اړخونه ګرده ښيي، او تر ميلاده دمخه له پنځوس زرم کال مو دغسي کال په کال، تر اوسني زماني را رسوي او د هر کال د اوږدولو وړ پېښي، په لنډه توګه څرګندوي.

د دې کتاب دوهم ټوک به هم پر خپل وخت ترتيب او خپور سي.

د افغانستان تاريخي پيښليک

Chronology

(۱)

تر تاريخ دمخ

پنځه زره تر درې زره کاله ق، م: د مفرغ دوره په آق کپروک، ديمراسي، منډي گک، سيستان کي د انځور سوو کودرو دوره په منډي گک او ناد علي کي. د بلوچستان په سيد کلا او قلعه گل محمد او قندهار د منډي گک په لاندي برخه کي د لرغونو کروندکو ځاي. د دري نيم زره کاله ق، م شاوخوا: په دره کور کي د ډبري نوې دوره او د وزې پرسي دوره. دونيم زره کاله ق، م: آريايي خلک په آريانا ويجه کي، د آريک ژبي دوره. د دوو زرو کالو ق، م شاوخوا: د آريائي لېږد (هجرت) لومړۍ څپه، د آس د سپرلو دوره.

پنځوس زره کاله تر ميلاد دمخه (قبل الميلاذ ق، م) تر ۴۰ زرو پوري: په دره دادل، دره چخماخ، هزار سم، دره کور کي د بکري لرغونې دوره (ماوسټيرين). د لس زره پنځه سوه اتيايم ق، م شاوخوا: په قره کمر (خلم) کي د ډبري د منځنۍ دورې آثار. د اته زره شپږسوم ق، م کال شاوخوا: په آق کپروک کي د اړدهار او آس د آثارو سره د ډبري نوې دوره چي خاورين لوبښي لاندته. د اوه زره دوم سوم ق، م کال شاوخوا: په آق کپروک کي د ډبري نوې دوره د خاورينو لوبښو سره. د اوه زرم ق، م کال شاوخوا: په آق کپروک، ديمراسي، منډي گک، سيستان کي د صيقلې ډبري او خاورينو لوبښو او فلز دوره (کلکوليتک).

۲

تاريخي دوره

- د يونيم زرو کالو ق، م شاوخوا:
د ويدي مدنيت دوره، په ريگويد کي د پکھت (پښتون) او نورو افغاني قبيلو ذکر، د افغانستان د ځينو غرو او رودو نومونه په ريگويد کي.
- د يوزر دوه سوم کال ق، م شاوخوا:
د اوستايي مدنيت دوره، د بخدي زراعتي او ښاري ژوند، د پيشدادي شاهي رژيم، د فر دوره، د بخدي واره او يما او لوړ بيرغونه، د بيو راسپ سهاک يرغل.
- د زرم کال ق، م شاوخوا:
په آق کپرک، ديمراسي، منډي گک، نادعلي او نور سيستان کي د مفرغ او د اوسپني د استعمال لرغونۍ دوره، د آريايي لېږد دوهمه څپه له شمالي افغانستان د آمو له سيمو تر هندوکشه او جنوبي څنډو ته.
- د ۶۰۰ ق، م شاوخوا:
د زردشت پاڅېدنه، د ښې مني او ښې کړني او ښې وه يني دوره، شپاړس آريايي سيمي، په بخدي او آريانا کي د کاوي (کيان) شاهي کهول، اوستايي پهلوانان، د اوستا لرغوني کتاب گيتونه، د اهوره مزده مننه، د اهریمن غندنه.
- ۶۵۰ ق، م شاوخوا:
له ۶۵۵ تر ۶۳۳ ق، م پوري فره اوتس د ديوکس زوي دوهم مادي پادشاه تر باختر او آمو پوري سيمي ونيولې.
۵۶۶-۴۸۶ ق، م:
د گوتمه بوده ژوندون.
۵۵۹-۳۳۰ ق، م:
د مخامنشي امپراتورۍ اقتدار.
۵۳۹-۵۳۰ ق، م:
کوروش (سيروس) د کمبوجيه زوي د مخامنشي کهول اوم پاچا (۵۵۰-۵۲۹ ق، م) ټول افغانستان ونيوئ.
۵۲۲-۴۲۱ ق، م:
په اراکوزي (ارغنداو) او مرگيان (مرو) کي پر هخامنشيانو باندي ښورښت.
د لومړي داريوش مخامنشي شهنشاهي (۵۲۲-۴۸۶ ق، م)
۵۲۰-۵۱۸ ق، م:
د لومړي داريوش ډبرليک په بيستون کي چي په هغه کي د افغانستان د سيمو نومونه ياد سوي دي.
۵۱۷-۵۱۲ ق، م:
د سند تر غاړو پوري د هخامنشيانو رسيدنگ.

۵۱۷-۵۱۲ ق، م:

د سند تر غاړو پوري د هخامنشيانو رسيدنگ.

۴۶۵-۴۲۴ ق، م:

د لومړي اردشير د خشيارشا د زوي شاهنشاهي.

۴۸۶-۴۰۴ ق، م:

خشيارشا او دوهم داريوش هخامنشي پاچهانو مستقيماً پر گندهارا حکومت لاره چي شرقي پايتخت ئې کسپا تورس (پېښور) او پوکيلاوتس (چارنده) وه.

۳۳۴ ق، م:

د مقدوني اسکندر د يرغلونو پيل پر آريانا باندې.

۳۳۰ ق، م:

اسکندر په اريانا کي آريه (هرات) د رنگيانه (سيستان) اراکوزيه (ارغنداو) ونيول (اکتوبر).

۳۲۹ ق، م:

د اراکوزيه اسکندريه (قندهار) ودانول (جولائي) ممن د ارغنداو د سيمي والي سو.

اسکندر کابل هم ونيوي (نومبر ۳۲۹ ق، م) او د پسرلي په پاي کي ئې په هوپيان کي (د قفقاز اسکندريه) ښار ودان کئ.

ساتي بارزانس د هرات ملي سردار اسکندر ته پورته سو، مگر ژر مړ سو او

اسکندر د قفقاز له اسکندريې څخه رهي سو تر هندوکش واوښت باختر ئې ونيوئ او تر آمو هم واوښت سغديانه ئې ونيوله (۳۲۸ ق، م).

۳۲۷ ق، م:

د باختريانو مقاومت د اسکندر په مقابل کي ختم سو او اسکندر روښانه د هوخيار لور باختري ملکه واده کړه (د ۳۲۷ ق، م مارچ).

اسکندر تر هندوکش او کابل تېر سو، د کنړ او باجوړ له لاري د اباسين سيمو ته ورسېد. د ۳۲۶ ق، م کال په فروري تر اټک واوښت.

۳۲۶ ق، م:

اسکندر د تکسيلا ښار ونيو او د جيلم څنډو ته ورسېدي (مئي) د جولائي په مياشت پوروس (فور) د هند پاچا ورته ايل سو اسکندر د اباسين پر شرقي سيمو باندې سي سي کوتوس والي کئ او شرقي سيمي ئې نيکاتور ته ورکړې.

۳۲۵ ق، م:

په جولائي کي اسکندر ديبل (اوسني کراچي ته نژدې) ورسيد او د گدروزيا (اوسني بلوچستان) له خوا پارس ته ولاړ.

۳۱۷ ق، م:

ايوداموس يوناني حکمران د هند پاچا پوروس وواژه. د اباسين پر څنډو يوناني حکمراني ختمه سوه.

- ۳۱۱ ق.م: مستقل سلطنت جوړ کړ، د گريکو باختري مدنيت خپريدنه.
۲۵۰ ق.م: په قندهار کي د اشوکا ډبرليک په يوناني او آرامي ژبو. د اشوکا د کهول (موريا) سياسي نفوذ پرې سو، خو د بودا دين په افغانستان کي تر لسو پېړيو پوري پاته سو، د يوناني مدنيت او خط نفوذ په اراکوزيه کي.
- ۲۵۰-۲۳۰ ق.م: په باختر کي د دوهم ديودوتوس د لومړي ديودوتوس د زوي پاچهي.
۲۲۰ ق.م شاوخوا: ايوتيديموس د سغد حکمران د باختر مستقل پاچا سوتر ۱۹۰ ق.م پوري.
۲۰۸ ق.م شاوخوا: دريم انتيوکوس پر پارت حمله وکړه او په هريود کي ئې د ايوتيديموس سره هم جنگ وکړ او دې ئې مات کړ. درنگيانه او اراکوزيه ئې ونيول.
- ۲۰۷-۲۰۶ ق.م: انتي اوھيد باختر کلا بند کړ.
۱۹۰ ق.م: ديمتريوس د ايوتيديموس زوي د باختر پاچا سو، د ده سپه سالار مناندر تکسيلا او هند د گجرات تر څنډو پوري ونيول، او تر ۱۰۰ ق.م پوري د ده کهول په هند کي حکمرانان وو، ديمتريوس تر اراکوزيا پوري ونيول.
- ۳۱۱ ق.م: سيليوکوس نيکاتور (د اسکندر يوناني جنرال) او د بابل حکمران (۳۶۴-۳۲۱ ق.م) آريانا ونيوله.
۳۰۵ ق.م: سيليوکوس د کابل له خوا د اباسين سيمي ته ولاړ، او د هندي پاچا چندره گوپته سره ئې صلح وکړه.
کندهاره، اراکوزيه، گدروزيه، پاروپاميزاد ئې چندره گوپته ته پرېښوول، او ديودوتس ئې پر باختر حکمران کي او د هندیانو نفوذ تر منځني افغانستانه را ورسيد.
- ۳۰۰ ق.م: د چندره گوپته مرگ او د ده د زوي بيندوساره دوستانه روابط د گندهاره او پاروپاميزاد له خوا له سيليوکوس سره.
- ۲۹۲ ق.م: انتوهيد د لومړي سيليوک زوي د مشرق حکمران سو.
- ۲۷۳ ق.م: بيندوساره مړ سو او د ده زوي اشوکا پاچا سو.
- ۲۶۰ ق.م: اشوکا د بودا دين ومانه او خپرولو ته ئې ملا وتړله، او په افغانستان کي تر قندهار خپور کړ.
- ۲۵۶ ق.م شاوخوا: ديودوتوس په باختر کي د يونانيانو

۱۸۱ ق، م:

ايوکرټيډيس د (بازيلوز کيکاليوس) په لقب د باختري پاچا سو او د باختري يوناني پاچهانو دريم کهول ئې جوړ کړ تر ۱۵۵ ق، م پوري.

د ۱۷۵ ق، م شاوخوا:

ديمتريوس له هندوستانه باختري ته را ستون سو او د ده زوي دوهم ديمتريوس د باختري پاچا و مگر د دوي کهول ايوکراتيډيس ورک کړ.

د ۱۳۵ ق، م شاوخوا:

لومړی مهراډ پارتي پاچا د باختري سلطنت وځابه، او مرکز ئې له باختريه کاپيسا د کابل شمال ته را نقل سو. ۱۳۰ ق، م:

يو-يه-چي قبيلې د آمو په شمال کي وي، چانگ-چه-ين د چين له خوا د هون د امپراتور دربار ته استاخي راغی.

۱۲۴ ق، م:

پر اشکاني دوهم ارتبان باندي د تخاريانو بری، سکا قبيلو پر هند يرغل وکړ او د انډوسيتيډين حکومت ئې هلته جوړ کړ. دوهم مهرداد د ارتبان زوي اشکاني لوي پاچا پر سکايانو باندي بري وموند، باختري او سيستان او شمالي هند ئې ونيول.

د ۱۲۰ ق، م شاوخوا:

په سيستان او اراکوزيه کي د پهلوا له قبيلې څخه د ونونيس سلطنت.

۷۸-۷۵ ق، م:

مايوس سکايې د اراکوزيه (ارغنداو) او سند سيمي ونيولې، او سکه ئې ووهله، او تر تکسيلا پوري لاس وغځاوه. د ۷۰ ق، م شاوخوا:

يو-يه-چي يعني کوشانيان تر آمو را واوښتل او د تخاريانو په کومک ئې باختري ونيو.

د ۵۰ ق، م شاوخوا:

د باختري يونانيانو مستقل سلطنت تر دوي نيمی پيری ورسته د سکا، سیتی، تخاري قبيلو په يرغلونو ختم سو. د سکايي پاچهانو ازیس، ازیيسس دوره. ۳۰-۲۰ ق، م:

د سکا او تخاريانو جگړې د پارفيان له اسکانيانو سره.

۲۹-۲۸ ق، م:

د پارفيان پاچا دوهم فرهاد د سکايانو په جنگ کي وواژه سو او دوي درنگيانه ونيوله، چي هم د دوي په نامه سکستان سو.

۳

تر ميلاد وروسته

(م)

۴۰-۷۸م:

لوي کوشانشاه کوجوله کره کدفيزيس د کوشانيانو شهنشاهي په آريانا کي جوړه کړه.

۱۹-۴۸م:

د پهلوا قبيلې گندوفاريس له سيستانه تر سند او پنجابه ونيول، او د ده دربار ته د حضرت مسيح شاگرد سنت توماس راغی او ده مسيحي دين ومانه او په افغانستان کي لومړی پلا د مسيحي دين اغيزه ښکاره سوه.

۵۰م: د گندوفاريس لوي سلطنت د ده د زامنو تر منځ وویشل سو.

۷۸-۱۱۰م:

ويمه کدوفيزيس د لومړي کدفيزيس زوي د کوشاني کهول دوهم لوي پادشاه خپل سلطنت د گنگا تر څنډو پوري ورساوه.

۱۲۵ يا ۱۴۴م:

کنيشکه لوي کوشانشاه د دنيا څلورمه لويه امپراتوري جوړه کړه، د دوبي مرکز ئې د کاپيسا بگرام او د ژمي دا پېښور و. د گريکو بوديک گډ هنر خپرېدنه.

۱۵۰م شاوخوا:

د بودايي دين اوم واسو ميشره گندهاري په مشري د بودايي ۵۰۰ پوهان لو جرگه د کنيشکه په فرمان په کشمير کي جوړه سوه، دهينه يانه کوچني مذهب پر ځاي مهايانه لوي مذهب غوره سو. او د کنيشکه په روزنه بودايي دين د ارغنداو تر څنډو او

شمالاً تر سير دريا پوري خپور سو. د بغلان مهادر اومندر د کنيشکه په فرمان جوړ سو، د پېښور د بودا د کچکول مندر په شاجي ډيري کي جوړ سو. د بگرام د شترک پر غونډۍ د شا-لو-کيا معبد جوړ سو.

د ۱۵۱م شاوخوا:

د دنيا لويه څلورمه کوشاني امپراتوري د گنگا له څنډو د خراسان تر پايه او له بحيره عرب څخه تر سير دريا او ختته د کنيشکه تر فرمان لاندي جوړه سوه او په همدغه وخت کي کنشکه مړ سو.

۱۵۴-۱۶۰م:

د واسيشکه د کنيشکه زوي او دوهم کنيشکه دوره، د بغلان د مهادر مندر په يوناني خط د تخاري ژبي ډبرليک.

د ۱۶۹م شاوخوا:

مهارجا ديوه پتره هوويشکه د کنيشکه زوي.

۱۸۰م:

د خوات په خروشتهي لرغون ليک کي د هوويشکه لوي پاچا يادونه. د افغاني کوشاني مدنيت او کلتور جوړېدنه.

۱۸۲-۲۲۶م:

د هوويشکه مړينه او د واسوشکه (واسو ديوه) پاچهي.

۲۲۶-۲۵۱م:

د ساسانيانو شهنشي.

- ۲۴۱م: د لومړي شاپور ساساني پاچا يرغلونه تر اباسينه، له ۲۴۱م تر ۳۶۵م پوري د ساساني اقتدار اوږدېدنه، په باميان کي په ساساني ډول د يوالي انځور. د هډې د ستوپو هنر د ماني دين جوړښت.
- ۲۶۰-۲۷۳م: د لومړي ساساني شاپور د نقش رستم په ډبرليک کي د ابگان (افغان) او پسکي باوره (پېښور) يادونه. د کوشانيانو د امپراتوري سقوط.
- ۳۰۵م شاوخوا: کيداره (قيدار) کوشاني شهزادگان له کابله تر کشميره. د هفتليانو ظهور او راوتل.
- ۳۸۵م: شاپور ساساني د گرومباتس هفتلي پاچا سره روغه وکړه. هفتليان د جنوب خوا ته راوخوځيدل.
- ۳۶۷م: کيداره په گندهاره کي سکه ووهله.
- ۳۷۵م شاوخوا: پيرو شاه د کيداره زوي.
- ۳۸۰م شاوخوا: ورهران کيداري پاچا.
- ۴۲۵م: پر باختر د هفتليانو بری. شير په باميان کي.
- ۴۵۹-۴۸۴م: پيروز د بهرام ساساني زوي د کيداريانو سره په شخړو بوخت ؤ او کنگخاس کيداري
- ته يې خپله خور ورکوله خو هغه و نه منله. د کيداريانو پايتخت کاپيسا او بيا پېښور و.
- ۴۶۰م: د هفتليانو بشپړ اقتدار پر ټول افغانستان او شمالي هند.
- ۴۸۴م: د افغانستان د هفتلي دولت مقابل له ساساني شاهانو سره. خشونور هفتلي لوی پاچا ساساني پيروز مات کړ او په جنگ که وواژه سو. د پيروز لور خشونور وکړه. شيري باميان په باميان او خودويه که کابلشاه په کابل کي.
- ۴۸۸م: ساساني کواذ د ايران پر تخت کښيښوست او هفتليانو ته يې ججه ورکوله.
- ۴۹۹م: کواذ چي هفتليانو ته يې پناه راوړې وه د دوي په مرسته بيا د پارس تخت ونيو.
- ۵۰۰م: تورهمن هفتلي زاوولي پاچا ټول افغانستان او شمالي هند ونيول، هندي پايتخت يې سکه (د پنجاب اوسني سيالکوټ) و. سپاله پتي کابلشاه.
- ۵۴۰م: مهيره کوله د توره من زوي پر ټول افغانستان او شمالي هند پاچهي کوله په هند کي د ده سخت جنگونه او په ۵۴۲م کي د ده مړينه.
- ۵۵۰م شاوخوا: په هندي کتاب بهريته سمهيت (۱۱ر

د افغانستان تاريخي پيښليک

٦١) او (١٦ ر ٣٨) د وهره ميهيره تاليف کي او-ه-گه-نه (افغان) ياد سوي دي. پدمه کابلشاه. ٥٦٨م:

نقش رستم تر ډبرليک او بهرته سمهيه وروسته د افغان دريم ذکر دي. هيون تسنگ په هم دغه کال (٨ ستمبر ٦٤٤م) بدخشان ته ورسيد او په ١٢ ستمبر تر پامير تير او يارکند او ختن ته ولاړ.

د هفتليانو د لوی دولت سقوط. د نيزکانو او پيغوانو او رتييلانو او کابلشاهانو اقتدار.

٥٨٨-٥٨٩م:

د بهرام چوبين جنگ له ترکانو سره. ٦٠٠م په افغانستان کي ملوک طوايف:

د روزگان، جغتو، گومل، کوشاني او هفتلي شاهزادگان. د غزني لويکان، کابلشاهان، د زابل رتييلان، نيزکان، پيغوان، سوريان، د باميان شيران، د غرستان شاران، تگينان. په شمالي افغانستان کي دري ژبه، په غربي افغانستان کي پهلوي ژبه، په شرقي افغانستان کي د دري شرقي لهجه (تخاري)، د پهلوي، يوناني، سره داناگري ليک د ودونو رواج، د بودايي او زردشتي عقايدو گډون. په غور او کسي غره کي د پښتو څرک. ٦٣٠م:

هيون تسنگ چيني گرزندوي له سمرقنده په ٢٠ مارچ خلم او په ٢٠ اپريل بلخ او په ٣٠ اپريل باميان ته راغي او تر دسمبر پوري له اباسين څخه تير سو. دی د هند له خوا بيرته پر افغانستان راغي او په ٢٠ جون ٦٤٤م د او-پو-کين (افغان) سيمه د بنو او غزني تر منځ يادوي او دا د

۴

اسلامي دوره خلافت

- ۶۳۹-۶۴۲ م ۱۸-۲۲ ق: سو، عبدالرحمن بن سمره د هلمند سيمي ونيوې او په زمينداور کي د زون (زور) معبد ونيو. ۶۴۲ م ۱۸-۲۲ ق: احنف د قيس زوی په خټه تميمي د يزگرد په تعاقب د طبسين له لاري خراسان ته راغي او هرات ئې ونيو. ۶۴۲ م ۲۲ ق: د رتييلانو کهول په زابلستان کي تر ۲۵۸ ق پوري. د لويکانو کهول په غزني او گرديز کي تر ۴۰۰ ق. ۶۴۲ م ۲۲ ق: عبدالله بن عامر د کرمان له خوا د حضرت عمر فاروق په امر پر سيستان راغی او د ده اسلامي لښکر تر قندهار او سنده ورسیده. ۶۴۴ م ۲۴ ق: د اسلامي لښکرو او رتييلانو مقابله په سيستان او هلمند او زابل کي. ۶۴۵ م ۲۵ ق شاوخوا: د عبدالله بن عامر عربي لښکرو کابل کلابند کئ. دلته کابلشاهانو اقتدار لاره. ۶۴۸ م ۲۸ ق: عمر بن عثمان د خراسان حکمران. ۶۴۹ م ۲۹ ق: عربي سپه سالار مجاشع بن مسعود جنوبي افغانستان او گرمسير ونيوي او ربیع بن زياد سيستان لاس ته راوړ. ۶۵۰ م ۳۰ ق: عبدالله بن قيس د خراسان حکمران
- سو، عبدالرحمن بن سمره د هلمند سيمي ونيوې او په زمينداور کي د زون (زور) معبد ونيو. ۶۵۱ م ۳۱ ق: يزگرد په مرو کي ماهوي سوري ته پناه راوړه او د يوه ژرنده گري په لاس مړ سو. له ده سره د ساساني کهول پاچهي سوه. او اسلامي حکمران احنف بن قيس پر مرو باندي بري وموند. ۶۵۲ م ۳۲ ق: باذان د هرات او فوشنج او بادغيس باچا د عربي حکمران عبدالله بن عامر سره د روغي معاهده وکړه او يو مليون درهمه ئې ورکړه. ۶۵۳ م ۳۳ ق: احنف بن قيس بلخ او طخارستان او سمنگان او گوزگانان او تالقان ونيول. دغسي هم خالد بن عبدالله هرات او بادغيس او غور او سرخس او ټول خراسان ونيو، که څه هم هراتي قارن ولاړ سو خو عبدالله بن خازم دی وځابه. ۶۵۳ م ۳۳ ق: اپرويز د سيستان د زرنج پاچا عربو ته تسليم سو او دوي د اسلام خپرولو ته دلته ملا وتړله. ۶۵۳ م ۳۳ ق: عبدالرحمن بن سمره د حضرت عثمان په فرمان د سيستان والي سو، او د اسلام د تبليغ له پاره ئې حسن بصري او نور فقيهان

- له خانه سره راوستل، د زرنج د مسجد آدينه
محراب ده جوړ کړ. ۶۵۵، ۳۵ ق شاوخوا:
په غور او مرو کي د ماهوي سوري
پاچهي.
- ۶۵۶ م ۳۶ ق:
ثاغر بن دعور عربي سالار تر قيقان (د
بلوڅو قلات) پوري ولاړ او عبدالرحمن بن
سمره کابل ونيو، او کابلشاه ايل سو.
په غور کي د شنسپ بن خرنک امارت.
خليد بن کاس د حضرت علي له خوا د
خراسان حکمران سو.
- د ۶۶۰ م ۴۰ ق شاوخوا:
سرود کرکوي د دري ژبي پخوانی شعر.
۶۶۱-۷۴۹ م ۴۱-۱۳۲ ق:
د عربي اموي خلافت دوره، قيس بن
هيشم سلمی د بادغيس له لاري بلخ ته
ورسید او د نوبهار معبد ئې وران کړ. عطاء
خشک د بلخ پر رود دري پلان جوړ کړه.
- ۶۶۴ م ۴۴ ق:
عبدالرحمن بن سمره بيا کابل ونيو. ابو
رفاعه تمیم بن اسید (صحابي) په کابل کي
شهید سو (۹).
- مهلبي بن ابي صفره د کابل او پيښور له
خوا تر بڼه او لاهور (د اباسين تر غاړي)
پوري ولاړ، او د ملتان له خوا ئې د بلوڅو
قنډاييل او قيقان (قلات) ونيول.
- له ۶۶۷ څخه تر ۷۲۷ م ۴۷ تر ۱۵۶ ق
پوري:
- په سيستان او زابلستان او جنوبي
افغانستان کي د عربو او رتبيلانو آخري
جنگونه او ټول افغانستان پر سمو سيمو تر
اباسين پوري د اسلام خپريدنگ.
- ۶۶۷ م ۴۷ ق:
خلید بن قره يربوعي د حضرت علي له
خوا او بيا خلیل بن عبدالله حنفي د خراسان
حکمران سو.
- ۶۷۱ م ۵۱ ق:
ربيع بن زياد حارثي د خراسان حکمران
سو.
- ۶۷۳ م ۵۳ ق:
د عبدالله بن زياد او د عباد بن زياد
يرغلونه پر هلمند او قندهار. د قندهار د جگو
تیش خوليو تقليد او هغه (عباديه) بلل.
- ۶۷۴ م ۵۵ ق:
عرب لومړي پله تر دريای آمو تير
سول.
- ۶۷۶ م ۵۶ ق:
سعید بن عثمان بن عفان د خراسان
حکمران.
- ۶۷۷ م ۵۸ ق:
عبدالرحمن بن زياد بن ابي سفيان د
خراسان حکمران.
- ۶۸۰ م ۶۸ ق:
سلم بن زياد د خراسان حکمران ؤ او د
کابل خلکو سر واخيست او يزد بن زياد ئې
مړ کړ نو طلحة الطحات ورته را وليږل سو.

- ۶۸۱-۶۸۳ م ۶۲-۶۴ ق: سلم بن زياد د خراسان حکمران ؤ او عربو پر ماوراء النهر لومړۍ حمله وکړه.
- ۶۸۳-۶۸۸ م ۶۴-۶۹ ق: عبدالله بن خازم پر خراسان او عبدالعزيز بن عبدالله پر سيستان وگمارل سوه. رستم بن مهر هرمزد مجوسي متکلم په سيستان کي و.
- ۶۹۰-۶۹۱ م ۷۱-۷۲ ق: بگير بن وشاح پر خراسان حکمران سو.
- ۶۸۹-۷۰۴ م ۷۰-۸۵ ق: موسی بن عبدالله بن خازم په ترمذ کي حکمران و.
- عبيدالله بن ابي بکره د سيستان والي سو او هلته د رتبيل او سيستانيانو سره د ده لښکر تباه سول چه (جيش الفنا) ئې وبلل.
- ۶۹۱ م ۷۲ ق: وکيع بن عميره د عبدالملک اموي خليفه له خوا پر خراسان وگمارل سو، ده عبدالله بن خازم پخواني حکمران وواژه، او د امويانو اقتدار په خراسان کي ټينگ سو.
- ۶۹۷ م ۷۸ ق: مهلب بن ابي صفره د حجاج له خوا بلخ ته راغی.
- ۶۹۹ م ۸۰ ق: جيش الطواويس (آراسته لښکر) د عبدالرحمن بن محمد سره پر سيستان راغلل او ټول زابل او کابل ئې ونيول.
- شاد ييغو په تخار کي.
- د امام ابو حنيفه نعمان بن ثابت تولد.
- ۷۰۱ م ۸۳ ق: د مهلب بن ابي صفره وفات د مرو په زاغول کي.
- ۷۰۳ م ۸۵ ق: مفضل بن ابي صفره د خراسان امير بادغيس ونيوی. رتبيل د زابل پاچا عبدالرحمن عربي ياغي حکمران ونيو او حجاج ته ئې وسپاره.
- ۷۰۶ م ۸۶ ق تر ۷۱۵ م ۹۶ ق: قتيبه بن مسلم د خراسان والي سو او ټول خراسان او ماوراء النهر ئې فتح کړه. په ۸۶ ق کال کي صالح بن عبدالرحمن سيستاني کاتب ديوان او دفتر له پهلوي څخه عربي ته را واپاوه.
- ۷۰۸ م ۹۰ ق: قتيبه عربي حکمران اشکمشت په درشيان کلي کي لومړی مسجد جوړ کئ.
- ۷۰۹ م ۹۱ ق: قتيبه پر تخارستان حمله وکړه او د نيزک لښکر ئې په تالقان کي مات کړه.
- ۷۱۱ م ۹۳ ق: محمد بن قاسم سند فتح کئ.
- ۷۱۲ م ۹۴ ق: عربو خوارزم او چغانيان ونيول او شرقي ترکانو سمرقند واخيست.

۷۱۳م ق: ۹۵

د قتيبه لښکر بېونگ شاش او فرغللی ته. په بخارا کي لومړی مسجد جوړ سو. محمد بن قاسم ملتان ونيو.

۷۱۵م ق: ۹۶

په خراسان او ماوراء النهر کي د قتيبه بن مسلم باهلی تر قیادت لاندې ۵۴ زره تنه عربي لښکرو چي د ۷ زرو عجمي موالیو قوماندان ئې حیان خراساني ؤ او ده خلک پر عربو پارول.

قتیه له اموي خلافته یاغي سو او په فرغانه کي د وکیع په وسیله وواژه سو.

۷۱۷-۷۲۰، ۹۹-۱۰۲ق:

په خراسان کي د آل علي (رض) د شیعیانو غورځنگونه او د حضرت یحیی بن زید راتگ. جراح بن عبدالله حکمي د خراسان حکمران سو.

۷۱۸م ق: ۱۰۰

ابو مسلم عبدالرحمن د مروود ماخان د بنداد هرمز زوي وزیریدي. د علي بن مجاهد کابلي لوی محدث او فقیه ژوند. وجوهر لویک په غزنه کي، هوپه بامیان کي. د آل عباس لومړنی دعوت خراسان ته را ورسیدئ.

۷۲۰-۷۲۱م ق: ۱۰۲-۱۰۳

په خراسان د سعید بن عبدالله حکمراني او د دهقانانو غورځنگ.

۷۳۴م ق: ۱۰۶

د بلخ په بروقان کي د اعرابو خانه

جنگي. د خالد بن عبدالله قسري حکمراني له ۱۰۵ تر ۱۲۰ق پوري. د ضحاک بن مزاحم بلخي مفسر او محدث وفات. د شیخ سعید مقبري وفات او ښخیدل په بلخ کي.

۷۲۵م ق: ۱۰۷

اسد بن عبدالله د خراسان حکمران په غور او غرجستان کي د هغه ځاي پاچا نمرون مسلمان کئ. له بروقانه بیرته مرکز بلخ ته را نقل سو، او دا ښار بیا ودان سو. یزید بن عریف پر سیستان حکمران او معمر بن عبدالله د سیستان قاضي سو.

۷۲۶م ق: ۱۰۸

د بلخ د عربي حکمران اسد بن عبدالله په غندنه کي د بلخیانو یو دري شعر.

۷۲۷-۷۲۹م ق: ۱۰۹-۱۱۱

اشرس بن عبدالله سلمی د خراسان حکمران ؤ، او رباطونه جوړ سول. بو حریر بن عبدالله لوي محدث او عابد د زرنج قاضي سو.

۷۲۹م ق: ۱۱۱

عبدالله بن ابی برده د زرنج لویه مصلا په درپارس کي جوړه کړه.

۷۳۳م ق: ۱۱۵

په خراسان کي کاختي.

۷۳۵-۷۳۸م ق: ۱۱۷-۱۲۱

په خراسان د اسد بن عبدالله حکمراني. دی په بلخ کي مړ سو.

۷۳۵م ق: ۱۱۷

د ابو عبدالله نافع کابلي محدث او

- ۷۵۲م ۱۳۵ق: په سيستان کي د حزين بن رقار
مقاتل بن حيان بلخي محدث او مفسر ولاړيدنگ.
په گرديز کي وفات او ښخ سو. د بلخ د قاضي متوکل بن حمران
د عطا بن ميسره بلخي محدث وفات شهادت په بلخ کي.
به بيت المقدس کي. ۷۶۰م ۱۴۶ق: د ابو مجاهد علي بن مسلم کابلي
۷۵۲م ۱۳۶ق: ابو مسلم د حج په سفر ولاړ. د ابوشهريه
۷۵۵م ۱۳۷ق: حنيفه د شيخ د ژوند وخت.
خليفه منصور دوانيقي ابومسلم وواژه او په خراسان کي فيروز سنباد زردشتي د ده
په کسات کي د هرات له اهر وانه کلي څخه را ولاړ سو، خو جهور بن مرار عجلي د بغداد
د خلافت له خوا د ده شپيته زره اتباع او دئ ووژل.
۷۶۵-۷۷۰م ۱۳۹-۱۵۴ق: جهان پهلوان امير کروړ د امير پولاد
غوري زوی د شنسب سوري له کهوله خپله پښتو حماسه (قديم ترين شعر) ووايه.
۷۵۷م ۱۴۰ق: په مرو کي د سپين کاليو خلکو بلوا د
سعید جولاه په مشري او د ابو داؤد خالد مړينه.
۷۵۸م ۱۴۱ق: په خراسان کي د راوندیانو بلوا د ابو
مسلم د وژلو په کسات کي.
۷۵۸-۷۵۹م ۱۴۱-۱۴۶ق: براز بنده د سپين بيرغ سره د عباسي
کهول څخه سر واخيست، خو د جنگ پر ډگر په ۶ ربيع الاول ۱۴۱ق وواژه سو.
۷۶۷-۷۶۹م ۸۰-۱۵۰ق: عباسي واليانو په نشاپور کي په خپل
نامه سکه ووهله. روسي سوداگرانو د بيز نتين او بغداد

- او پارس او کرمان او جنوبي افغانستان له لاري د سند او هند او چين تجارت کاوه. ۷۶۷ م ۱۵۰ ق:
- ابوالجارو د زياد بن منذر خراساني شيعي فقيه او د حضرت امام محمد باقر د تفسير راوي وفات سو. په سيستان کي د محمد بن شداد لغيري او آذرويي بن مرزبان زردشتي ولاړيدنگ. د معن بن زايد راتگ او تر رنج (ارغنداو) پوري پر مختگ. سيستانيانو په ۱۵۱ ق د ده نس ور خيري کئ. ۷۲۹ م ۱۵۲ ق:
- په ويهند کي د بده د معبد پر ځاي مسجد جوړ سو. ۷۴۴ م ۱۵۸ ق:
- د مقاتل بن سليمان بلخي محدث وفات په آبادان کي. ۷۷۵ م ۱۵۹ ق: په سيستان کي د خارجي نوح ولاړيدنه او د حمزه بن مالک په لاس محوکيدل. امام حسين بن واقد د مرو قاضي او ابو غانم يونس مروزي قاضي مړه سول. ۷۷۶ م ۱۶۰ ق:
- يوسف البرم خارجي په ميمنه، مرغاب او پوشنج کي را ولاړ سو عربي حکمران يزید بن مزید ئې ونيوي، او په بغداد کي وواژه سو. خاقان لويک په گرديز کي.
- امير ناصر بن امير کروړ سوري په غور کي. ۷۷۷ م ۱۶۱ ق:
- د هاشم بن حکيم (مقنع) ولاړيدنه (د مرو د کازه له کلي څخه) په هرات او بادغيس او مرو کي د ده د سپين کاليو انقلابيانو بنوربستونه، چي ديرش زره تنه ئې په ماوراء النهر کي ووژل سو (۱۶۳ ق ۷۷۹ م).
- ۷۷۸ م ۱۶۲ ق:
- ابراهيم بن ادهم بلخي مشهور صوفي او زاهد د روم په سوفتن کي مړ سو. ۷۷۹ م ۱۶۳ ق:
- د امام ابراهيم بن تهمان باشاني لوي هروي محدث په مکه کي وفات. د ابو معاذ بکير نشاپوري قاضي او مفسر وفات. د شيخ ابو بکر يعقوب قاري وفات او بنخيدل په بلخ کي. ۷۸۰ م ۱۶۴ ق:
- د غزني په درب باميان کي د لويکانو د بت خانې پر ځاي مسجد افلح جوړ سو. ۷۸۰-۷۸۳ م ۱۶۴-۱۶۷ ق:
- د مسيب بن زهير حکمراني او د مسيبي سکې رواج. بشار بن برد تخاري مشهور شعوبي شاعر (تولد ئې ۹۵ ق) د المهدي خليفه په حکم تر وهلو لاندې مړ سو ۱۶۷ ق. د آمو په بيانان کي د فضل آباد جوړول

- ۱۷۶ق. سو، او د سيستان او هلمند خلک د حزين په مشري وښوريدل.
- د ابو عصمه نوح بن يزيد مروي قاضي د حنفي فقه د جامع وفات. ۷۸۲م ۱۶۶ق:
- د فضل بن سليمان په حکم د هرات مخکي مساحت سوې.
- د هرات دحله فروشانو بازار يزيد بن جرير بجلي جوړ کړ.
- ۷۸۳م ۱۶۷ق: د محمد بن ميمون مروزي محدث او عالم وفات.
- ۷۸۵م ۱۶۹ق: تميم بن سعيد د سيستان حکمران پر بست او رنج تر ارغنداوه حمله وکړه او رتبيل ورور ئې ونيو.
- د نصر صيقل بن عبدالکريم بلخي لوي فقيه وفات.
- ۷۸۶م ۱۷۰ق شاوخوا: امير بنجي نهاران قسيم امير المؤمنين په غور کي امير او شيس بن بهرام د غور سپه سالار سو.
- ۷۸۷م ۱۷۱ق: جعفر بن محمد پر خراسان حکمران سو او د ده زوي عباس کابل ونيو او د شاه بهار معبد ئې وران کړ.
- د بلخ د قاضي عمر بن ميمون رماح وفات به بلخ کي.
- ۷۸۹م ۱۷۳ق: عباس بن جعفر د خراسان حکمران و.
- سو، او د سيستان او هلمند خلک د حزين په مشري وښوريدل.
- د ابو عصمه نوح بن يزيد مروي قاضي د حنفي فقه د جامع وفات.
- ۷۹۰م ۱۷۴ق: خالد عطريف د خراسان حکمران د (عطريفي) درهم سکه ووهله.
- د سقيق بن ابراهيم بلخي زاهد شهادت په واشگرد کي.
- ۷۹۲م ۱۷۶ق: داؤد بن بشر سيستاني د سيستان والي سو. ده د حزين سيستاني ښورښت په سيستان کي آرام کړ.
- حسن شير باميان.
- ۷۹۳-۷۹۵م ۱۷۷-۱۷۹ق: برمکي فضل د بلخي يحيي زوي د خراسان حکمران سو او نيم مليون د (خراسان لښکر) ئې ودراوه. د بخارا نوي مسجد ئې جوړ کړ. باميان ئې ونيوي او د سرخ بت او شاپهار معبدونه ئې وران کړل.
- حسن ئې د خپلو نيکونو په لقب (شير باميان) هلته مقرر کړ.
- ۷۹۳م ۱۷۸ق: فضل د يحيي برمکي زوي د نوبهار يوه خنده ونړوله او پر ځاي ئې د بلخ مسجد جوړ کړ.
- ۷۹۶م ۱۸۰ق: علي بن عيسى ماهان د خراسان والي و.

- هارون الرشيد د ربيع الاول په مياشت په طوس کي مړ او ښخ سو.
- په همدغه کال د مامون په ستاينه کي عباس مروزي دري قصيده وويله (؟) او ابو سهل نصير مروزي عالم وفات سو.
- په همدغه کال د مامون په ستاينه کي عباس مروزي دري قصيده وويله (؟) او ابو سهل نصر مروزي عالم وفات سو.
- علي بن عيسى بن ماهان د بلخ علي آباد جوړ کي.
- فضل بن يحيي برمکي په حبس کي مړ سو.
- ۸۰۹-۸۱۸ م ۱۹۴-۲۰۳ ق: مامون خليفه په خراسان کي و.
- د ابو حفص عمر بن هارون بلخي عالم او شقيق بن ابراهيم بلخي زاهد او فقيه د وفات کال ۱۹۴ ق.
- ۸۱۱ م ۱۹۶ ق: د مامون او امين په جنگ کي د طاهر پوشنگي لښکرکشي او د بغداد نيول.
- د امام بخاري محمد بن اسماعيل زېږېدنه.
- د عمر بن هارون بلخي محدث او مفتي وفات او ښخيدل په بلخ کي.
- ۸۱۲ م ۱۹۷ ق: سامان خداة بلخي چه زردشتي و، د مامون الرشيد پر لاس مسلمان سو. اسد د ده زوي د مامون په دربار کي و.
- د ابو عاصم محمد بن فضل فقيه او محدث وفات.
- ۷۹۷ م ۱۸۱ ق: د عبدالله بن مبارک مروزي امام او محدث وفات.
- ۷۹۸-۸۲۸ م ۱۸۲-۲۱۳ ق: امير حمزه بن عبدالله سيستاني په خراسان کي د خارجيانو په مرسته پورته سو.
- هارون الرشيد د ده مقابلي ته خراسان ته راغي. حمزه له نشاپوره تر سند پوري سيمي ونيولې او په ۲۱۳ ق ووژل سو.
- ۷۹۸ م ۱۸۲ ق: د وسيم بن جميل بلخي شيخ او محدث وفات او ښخيدل په بلخ کي.
- ۸۰۲ م ۱۸۷ ق: د فضيل بن عياض مروزي د خراسان د لوي صوفي په کونه کي وفات.
- د جعفر بن يحيي برمکي لوی وزير وژل په بغداد کي (تولد ئې ۱۵۰ ق).
- ۸۵۰ م ۱۹۰ ق: عايد بن حبيب هروي محدث او د امام احمد شيخ وفات سو.
- د يحيي بن خالد برمکي بلخي د بغداد د وزير وفات (ولادت ۱۲۰ ق).
- ۸۰۲ م ۱۹۱ ق: هرثمه بن اعين د خراسان والي سو.
- فضل بن موسي مروزي محدث وفات سو.
- ۸۱۸ م ۱۹۳ ق: عباس بن جعفر د خراسان والي سو،

۸۱۴م ۱۹۹ق:

په بست کي د خاش حرب بن عبیده
ولاړ سو.

د خراسان د لوي قاضي ابو مطيع حکم
بن عبدالله بلخي د فقه الاکبر د راوي او د
حفص بن عبدالرحمن بلخي د نسابور د
قاضي وفات.

کابلشاه د خپل دربار يو عالم او منجم
ذوبان حکيم د مامون الرشيد دربار خراسان
ته واستاوه.

د ابو معاذ خالد بن سليمان امام وفات
او بنخيدل په بلخ کي.

خپلواک خراسان ۲۰۰ ق

- له ۸۱۸-۸۱۵ م ۱۰۰ تر ۲۰۰ ق: د خراساني او عربي فرهنگ سره گډېدنه او د يوه (خراساني اسلامي) کلتور پيدا کيدنه. د حنظله بادغيسي د دري شاعرۍ دوره. د ابوسليمان موسي جوزجاني عالم وفات. ۸۱۶ م ۲۰۱-۲۰۲ ق: په خراسان کي وچ کالي او کاڅتي. د قاسم بن زريق بلخي فقيه وفات او ښخېدل په بلخ کي. په ټول افغانستان کي د بريد (پست) لاري او پړاوونه جوړېدل. په خراسان کي د عيارانو د ډلو جوړښت چي جوانمردان او فتيان ئي هم بلل. ۸۱۷ م ۲۰۲ ق: فضل بن سهل خراساني وزير د مرو په يوه حمام کي وواژه سو (ولادت ئي په سرخس کي ۱۴۵ ق). خواجه قطب الدين محمد زخېند د هرات په ښار کي وفات او ښخ سو. ۸۱۸ م ۲۰۳ ق: د نصر بن شميل مروي د نحو د امام او محدث وفات. د امام علي رضا (رض) وفات او ښخيدنه په طوس کي (دو شنبه د شوال ۷) ولادت ئي په مدينه کي ۱۵۳ ق. امام علي رضا په هرات کي سکه ووهله (د مشهد موزيم). له ۸۱۵-۸۱۰ م ۱۰۰ تر ۲۰۰ ق: په خراسان کي د عربي اشرافيت پر خلاف د شعوبه وو پيدا کيدل. د عربي ژبي رواج. په سيستان او خراسان کي د اموي او عباسي خلافت پر خلاف د خوارجو خپرېدنه. په دري ژبه د عربي لغاتو ننوتل. د خراسان په ښارو کي د معتزله وو خپرېدنه. دلته ابو مسلميه فرقه پيدا سوه، چي ابو مسلم ئي د الوهيت درجي ته ورساوه. ۸۱۵-۹۰۰ م ۲۰۰-۲۸۵ ق: د حديث د صحاحو تاليف د خراسان د پوهانو له خوا او د دې علم تشکيل او په خراسان کي د علم حديث او حنفي فقه رواج. ۸۱۵ م ۲۰۰ حدود: چغان خدات د آمو پر شمالي غاړو حکمران و. د موسي بن سليمان جوزجاني حنفي فقيه د السير الصغير د مؤلف وفات. محمد بن خاقان د گرديز کوشاني شهزاده. لکتور مان کابلشاه. امير بنجي نهاران په غور کي. حمزه شاري امير المومنين د سيستان خارجي قائد د گرديز کلا جوړه کړه. د کراميانو د مذهبي فرقې پيدا کېدنه.

- ۸۱۹-۸۲۱ م ۲۰۴-۲۰۶ ق: د غسان بن عباس حکمراني د آمو پر سيمو او د نوح بن اسد ساماني روزنه په سمرقند کي او په خراسان کي د ايله جراي لښکرو بلوا په ۲۰۶ ق.
- ۸۲۰ م ۲۰۶ ق: داؤد بن بانيجور تخاري د بصري عامل و.
- ۸۲۱-۸۲۲ م ۲۰۵-۲۰۷ ق: طاهر د حسين پوشنگي زوي په خراسان کي مستقل دولت جوړ کئ او په جمعه ۲۴ د جمادي الاخرې ۲۰۷ ق ئې استقلال اعلان کئ او مړ سو.
- ۸۲۱ م ۲۰۶ ق: د اسحاق بن بشر بن محمد بلخي بخاري مورخ د کتاب الفتو د مؤلف وفات په بخارا کي. ولادت ئې په بلخ کي.
- ۸۲۲-۸۲۸ م ۲۰۷-۲۱۳ ق: طلحه د طاهر زوي په خراسان کي پاچا و.
- ۸۲۶ م ۲۱۱ ق: د ابو بکر ابراهيم بن رستم مروزي حنفي فقيه وفات.
- ۸۲۷ م ۲۱۲ ق: د ابو معاذ فضل بن خالد مروزي نحوي وفات.
- ۸۲۷ م ۲۱۲ ق: د محمد بن يوسف فريابي محدث او عالم وفات. تولد ئې ۸۲۷ م ۱۲۰ ق.
- ۸۲۸-۸۴۴ م ۲۱۳-۲۳۰ ق: له طاهريانو څخه د دريم پاچا عبدالله بن طاهر پاچهي.
- ده په ۲۱۳ ق زردشتي کتابونه وسوځل.
- ۸۲۹ م ۲۱۴ ق: د شداد بن حکيم بلخي قاضي او حنفي فقيه وفات او ښخېدل په بلخ کي.
- ۸۳۰-۲۱۵ ق: د مکي بن ابراهيم بلخي محدث او عصام بن يوسف بلخي فقيه او محدث. او يحيى بن نصر مروزي محدث وفات.
- ۸۳۵ م ۲۲۱ ق حدود: د احمد بن عبدالله حبش مروزي لوي منجم د ژوندانه عصر او پر زيچ شهريار باندي د ده څېړني.
- د محمود وراق د دري قديم شاعر او سعيد اخفش اوسط بلخي د سيبويه د شاگرد وفات.
- ۸۳۷ م ۲۲۳ ق: د ابو عبيد قاسم بن سلام هروي لوي محدث او فقيه او مؤلف وفات په مکه کي (ولادت ئې په هرات کي ۱۵۷ ق).
- ۸۳۹ م ۲۲۵ ق: د فرغانې سخته ريږدل (زلزله).
- ۸۴۰ م ۲۲۶ ق حدود: عمران بن موسی بن يحيي برمکي د سند امير و د ده پلار موسی هم د سند امير و چه په ۲۲۱ ق مړ سو او دئ ئې پر ځاي کښينوست.
- د ليث بن مساور د بلخ د قاضي او فقيه وفات او په بلخ کي ښخيدنگ.
- ۸۴۱ م ۲۲۷ ق: د سعيد بن منصور جوزجاني بلخي محدث او مفسر وفات په مکه کي (رمضان).

- د بشر حافي بن جارت مروی صوفي او محدث وفات په بغداد کي.
افشين د شمالي شرقي خراسان يو مشر، د عباسي دربار سپه سالار ووژل سو.
۸۴۴م ۲۳۰ق:
د ابو الينبغی عباس بن طرخان دري بيتونه د سمرقند په مرثيه کي.
د زکريا بن يحيي بلخي د الايمان د مؤلف او محدث وفات.
۸۴۴-۸۶۲م ۲۳۰-۲۴۸ق:
د دوهم طاهر د عبدالله زوي طاهري غلرم پاچا و.
۸۴۶م ۲۳۲ق:
داؤد بن الياس د پانيجور کهول د شمالي هندوکش پاچا سکه ووهله.
ابو الوليد احمد بن ابي رجا عبدالله هروي لوي محدث په هرات کي وفات او ښخ سو.
۸۴۷م ۲۳۳ق:
د يحيي بن معين سرخسي مشهور محدث او رجالي پوهاند وفات (د ده تولد ۷۷۴م ۱۵۸ق).
د ابو علي حسين بن وليد نشاپوری (کميل) لوي محدث وفات ۲۳۳ق.
۸۴۷-۸۷۲م ۲۳۳-۲۵۹ق:
داؤد بن الياس د آل بانيجور څخه د بلخ او تخار او هندوکش د سيمو پاچا.
۸۴۹م ۲۳۵ق:
د سريچ بن يونس مروزي محدث او مفسر او فقيه وفات.
۸۵۲م ۲۳۸ق:
د اسحاق بن ابراهيم (ابن راهويه) لوي مروی محدث او فقيه وفات.
۸۵۵م ۲۴۰ق:
د محمد بن عمر وراق ترمذي بلخي صوفي د ژوند وخت.
د امام قتيبه بن سعيد بغلاني لوی محدث وفات او ښخېدل په بغلان کي (ولادت ۱۴۸ق په بلخ کي).
۸۵۵م ۲۴۱ق:
د لوي مروی عالم او د مذهب خاوند امام احمد بن حنبل وفات (تولد ۷۸۰م ۱۶۴ق)
د ابو قدامه عبيدالله بن سعيد سرخسی محدث وفات.
۸۵۶م ۲۴۲ق:
الياس د ساماني اسد زوي په هرات کي مړ سو.
د محمد بن اسلم طوسي مفسر او محدث د الايمان و الاعمال د مؤلف وفات.
۸۵۷م ۲۴۳ق:
د هاشم بن بانيجور تخاري د وخت د حکمران وفات.
۷۷۷-۸۵۹م ۱۶۰-۲۴۴ق:
د احمد بن منيع بن عبدالرحمن بغوي مروودي محدث د ژوند دوره.
د محمد بن ابان بلخي محدث وفات په بلخ کي ۲۴۴ق.
د قاضي ابو مطيع بلخي وفات به بلخ کي.

- د محمد بن مالک بلخي فقيه وفات او
نښخېدل په بلخ کي.
۸۶۱-۸۷۸ م ۲۴۷-۲۶۵ ق:
- د يعقوب ليث صفاري پاچهي پر
افغانستان او ايران باندې.
د احمد بن يعقوب بلخي عالم وفات او
نښخېدل په بلخ کي ۲۴۷ ق.
۸۶۱ م ۲۴۷ ق:
- په ۲۵ محرم يعقوب ليث صفاري په زرنج
کي پاچا سو.
۸۶۲-۸۷۲ م ۲۴۸-۲۵۹ ق:
- محمد د دوهم طاهر زوي د خراسان پادشاه
ؤ.
هوي-چاو-کور-يائي راهب باميان ته
راغئ ۸۷۲ م.
۸۶۴-۹۹۰ م ۲۵۰-۳۸۰ ق:
- په چغانيان او تخار او د آمو په سيمو کي د
آل محتاج د اقتدار دوره.
۸۶۴-۱۰۱۹ م ۲۵۰-۴۱۰ ق:
- په جوزجان کي د فريغون کهول پاچهي، د
دوي اقتدار تر غور او هلمند پوري و.
۸۶۴ م ۲۵۰ ق حدود:
- د بسام کورد خارجي او د محمد بن مخلد
قديم دري شعرونه په سيستان کي.
احمد د چغان خدات له کهوله په چغانيان
کي حکمران و.
د بيت نيکه (شيخ بيتني) د پښتو مناجات
دوره (يو قديم شعر).
د کلر کابلشاه ژوند.
- له خراسانه تر اباسين پوري له آمو څخه بيا
تر بحيره عرب پوري د بغداد د خلافت ټول مالي
عايدات ۴۵ مليونه درهمه وو. چي ټول نزدې و
۲۵۵ مليون افغانيو ته کيږي.
د ابو حاتم سهل بن محمد سيستاني د
عربي ژبي د عالم وفات (۲۴۸ ق؟).
د آل شاکر خراساني منجمانو او مهندسانو
د ژوند دوره.
د آل اماجور مشهورو هراتي منجمانو او د
زيچ د مصنفانو د ژوند دوره.
د خالد مروزي د کهول د مهندسانو او
منجمانو او رصدیانو د ژوند دوره.
۸۶۵ م ۲۵۱ ق:
- يعقوب ليث صفاري په سيستان کي عمار
خارجي وځابه.
ايوب بن حسن نشاپوري فقيه وفات سو.
د محمد بن ازهر خراساني فقيه د الا
ختيارات د مؤلف وفات.
محمد بن طاهر پوشنگي د کابل پيلان او
خوشبويه شيان د مستعين خليفه دربار بغداد ته
واستول.
۸۶۴-۹۱۲ م ۲۵۰-۳۰۰ ق حدود:
- په کوه سليمان (کسي غره) کي د کيس
عبدالرشيد درې زامن (غرغښت، بيتني، سره
بن).
۸۶۵ م ۲۵۱ ق:
- کوشان گومل بغپور شاه بوسر (د خاقان له
کهوله) په پختيا کي.

۸۶۶م ۲۵۲ق:

يعقوب ليث صفاري پاچا ته صالح بن حجر د رتبيل تربور د ارغنداو په کوهژ (کوهک) کي ياغي سو، يعقوب دی په ۲۵۳ق وواژه. د زيار بن ايوب طوسی محدث او گرزندوي وفات (ولادت ۱۶۶ق).

۹۶۷م ۲۵۳ق حدود:

امير سوري په غور کي. يعقوب ليث صفاري رخج، والستان، بست، هرات ونيول.

۸۶۹م ۲۵۵ق:

د شمر بن حمدويه هروي د عربي ژبي عالم او د کتاب الجيم د خاوند وفات.

د محمد بن کرام سيستاني د کراميانو د مذهب مؤسس په بيت المقدس کي او د محمد بن علي حکيم ترمذي په ترمذ کي وفات.

د ابو حاتم سهل بن محمد سجستاني عالم وفات (ولادت ۱۷۲ق).

۳۱ اگست ۸۷۰م ۳۰ رمضان ۲۵۶ق:

امام محمد بن اسماعيل بخاري د صحيح بخاري خاوند د سمرقند په خرتنگ کي وفات او هم ئې هورې ښخ کئ.

۸۶۹م ۲۵۶ق:

يعقوب ليث پر فيروز بن کنک کابلشاه باندي بری وموند.

۸۷۰م ۲۵۷ق:

يعقوب ليث صفاري کابل ونيو او د کابل بتان ئې د بغداد د المعتمد خليفه دربار ته واستول.

ابو داود سليمان بن اسحاق سجستاني

صاحب السنن وفات په بصره کي.

۸۷۱م ۲۵۸ق:

ابو منصور افلح د محمد بن خاقان لويکي زوي په گرديز کي يعقوب ليث ته غاړه کښيښوه، لس زره درهمه حجه ئې د کاله ومنله.

يعقوب ليث له داؤد بن الياس بانيجوري څخه بلخ ونيو.

۸۷۲-۸۹۵م ۲۵۹-۲۸۲ق:

دريم طاهر د محمد زوي د طاهريانو آخرنی پاچا به نشاپور کي.

۸۷۳م ۲۵۹ق:

يعقوب ليث صفاري پر محمد بن طاهر پوشنگي بری وموند او هغه ئې زنداني کئ. د ابراهيم بن يعقوب جوزجاني لوي محدث وفات.

۸۷۳-۸۷۸م ۲۶۰-۲۶۵ق:

ابو داؤد محمد بن احمد بن بانيجور د بلخ او تخار او جوزجان او ترمذ پاچا و، په ۲۶۰ق ئې سکه وهلې ده.

۸۷۳م ۲۶۰ق:

يعقوب ليث صفاري به پنجهير کي سکه ووهله.

۸۷۳م ۲۶۰ق شاوخوا: محمد بن وصيف سگری د يعقوب ليث د دربار سرمنشي په دري ژبه يوه قصيده د پاچا په ستاينه کي وويله.

۸۷۳م ۲۶۰ق:

ابو محمد فضل بن شاذان نشاپوري شيعي عالم کلام او دامام رضا د شاکرد او لوی مؤلف وفات.

- ۸۷۴-۸۹۲ م ۲۶۱-۲۷۹ ق: نصر د احمد ساماني بلخي زوی د شمالي افغانستان او ماوراء النهر ساماني اول پاچا و.
۸۷۵ م ۲۶۱ ق: د امام مسلم بن حجاج قشيري نساپوري د صحيح مسلم خاوند وفات د نساپور په نصر آباد کي (۲۵ رجب).
د بايزيد طيفور بن عيسى بسطامي مشهور خراساني صوفي وفات په بسطام کي.
په نساپور کي د احمد بن عبدالله خجستاني را ولاړيدل.
د محمد بن فضيل بلخي عابد وفات او تدفين په بلخ کي (ولادت ۱۷۱ ق).
۸۷۸-۹۰۰ م ۲۶۵-۲۸۷ ق: د عمرو ليث صفاري د پاچهۍ دوره.
۸۷۸، ۲۶۵ ق: يعقوب ليث صفاري په دو شنبه ۱۴ شوال په جنديسابور کي په قولنج مړ سو.
خواجه علي بن موفق لوی شيخ او صوفي په هرات کي وفات او ښخ سو.
۸۷۹ م ۲۶۶ ق: احمد بن عبدالله خجستاني په خراسان کي بنورښت وکړ خو عمرو ليث دی په ۲۶۷ ق مات کړ.
احمد بن عبدالله خجستاني د خراسان امير، د بيهق د سبزوار مسجد او منبر جوړ کي.
۸۸۰ م ۲۶۷ ق: د ابو بکر نصر بن يحيى شاذان بلخي محدث او فقيه وفات.
- ۸۸۱ م ۲۶۷ ق: د امام ابو الحسن احمد بن سيار مروزي محدث او شافعي فقيه وفات.
د احمد بن عبدالله خجستاني وژل.
د نصر بن يحيى بلخي فقيه او عالم زاهد وفات او ښخيدل د بلخ په نوبهار کي.
۸۸۲ م ۲۶۹ ق: محتاج د احمد زوي د چغان له پښته په چغانيان کي د آل محتاج موسس سو.
د محمد بن فروخ بلخي زاهد وفات او ښخيدل په بلخ کي.
۸۸۴ م ۲۷۱ ق: د حمدون قصار نساپوري د ملامتيانو د شيخ وفات په نساپور کي.
۸۸۵-۹۰۵ م ۲۷۲-۲۹۳ ق: بېگ بن عباس بن بانيجور تخاري د ختل حکمران و.
حارث بانيجوري تخاري په ختل کي سکه ووهله.
۸۸۶ م ۲۷۲ ق: د ابو معشر جعفر بن محمد بلخي منجم وفات په واسط کي.
د بغداد د خليفه فرمان د عمرو ليث پر خلاف.
۲۲ فروري ۸۸۹ م ۱۶ شوال ۲۷۵ ق: د امام ابو داؤد سليمان بن جارود سجستاني د صحيح سنن د خاوند وفات په بصره کي.

- ۸۹۰ م ۲۷۸ ق: هروي لوي محدث وفات په هرات کي (ولادت
نې ۲۰۰ ق).
د محمد بن اسماعيل سلمې ترمذي محدث
وفات.
- ۸۹۲ م ۲۷۹-۳۳۷ ق: د سيد ابو عبدالله محمد مختار بن احمد
هروي وفات او بنخيدل په هرات کي.
اسماعيل بن احمد ساماني دوهم پادشاه.
۸۹۲ م ۲۷۹ ق: د عمرو ليث سلطنت پر خراسان ومنل
سو.
- ۸۹۵ م ۲۸۲ ق: د محمد بن سلمه بخلي عابد وفات.
۸۹۲ م ۲۷۹-۲۸۸ ق: د ابو جعفر احمد بن محمد بن احمد بن
بانيجور د حکمراني دوره، ده په ۲۸۸ ق په
اندراب کي سکه ووهله.
۸۹۳ م ۲۸۰ ق: د ابوبکر احمد نسايي خراساني محدث د
التاريخ الكبير خاوند وفات.
- ۸۹۶ م ۲۸۳ ق: د احمد بن طاهر ابن طيفور خراساني
مرورودي مورخ د تاريخ بغداد د مؤلف وفات
(تولد نې ۲۰۴ ښ).
۱ نومبر ۸۹۲ م دوشنبه ۱۲ د رجب
۲۷۹ ق: د امام ابو عيسى محمد بن عيسى ترمذي
د جامع صحيح خاوند وفات په ترمذ کي.
۸۹۳ م ۲۸۰ ق: د افلح بن محمد د گرديز د لويک او سامند
کابلشاه د ژوند وخت.
- ۸۹۸ م ۲۸۵ ق: د علي بن عبدالعزیز بن مرزبان بغوي
محدث د المسند الكبير د مؤلف وفات.
۸۹۹ م ۲۸۶ ق: د محمد بن اسحاق بن سعيد سعدي هروي
شافعي محدث او فقيه د کتاب الضياع د مؤلف
وفات.
- ۹۰۰ م ۲۸۷ ق: د عمرو ليث صفاري د ۷۰ زرو سپرو سره په
د عثمان بن سعيد د ارمي سيستاني او

- بلخ کي د اسماعيل ساماني سره وجنگيدئ خو ونيول سو او بغداد ته واستول سو، چي هلته ئې مړ کئ.
- د ابو سعيد يحيي بن منصور زاهد د هرات د جامع امام وفات (شعبان).
- ابو عمران سيمجور دواتي (د سامانيانو سر منشي) د خراساني سيمجوريانو د کهول موسس او د ري حکمران و په ۳۱۴ق.
- ابو الفضل بلعمي د امير اسماعيل ساماني وزير سو.
- ۹۰۱م ۲۸۹ق:
- عمرو ليث صفاري پاچا په بغداد کي وواژه سو.
- اسماعيل ساماني پاچا د خراسان په امارت هم ومانه سو.
- د حسين بن محمد بن زياد نساپوري محدث وفات.
- ۹۰۱-۹۰۸م ۲۸۹-۲۹۶ق:
- ظاهر بن محمد بن عمرو ليث د سيستان پاچا و.
- ۹۰۱-۱۱۱۱م ۲۸۹-۵۵۰ق:
- د غرستان (غرجستان) د شارانو کهول د حکمراني دوره.
- ۹۰۶م ۲۹۰ق:
- د هرات د امام زاهد او محدث ابو سعيد مهين وفات او ښخيدل په هرات کي.
- مسعودي مروزي د دري لرغوني شاعر د شاهنامې نظم کونکي د ژوند وخت.
- د منصور بن اسحاق سجستاني فقيه او اصولي وفات.
- ۹۰۳م ۲۹۱ق:
- کملو کابلشاه و.
- د محمد بن ابراهيم پوشنگي فقيه او محدث وفات په نساپور کي (ولادت ۲۰۴ق).
- ۹۰۵م ۲۹۲ق:
- د احمد بن علي بن سعيد مروزي د دمشق د قاضي وفات (ولادت ۲۰۲ق).
- د محمد بن احمد هروي فقيه او محدث وفات.
- ۹۰۶م ۲۹۴ق:
- د محمد بن نصر مروزي فقيه او محدث وفات په سمرقند کي (ولادت ئې ۲۰۲ق).
- د عبدالله بن محمد بن علي... بن زبير بلخي محدث او مؤرخ وژل په بغداد کي.
- ۹۰۶م ۲۹۳ق:
- د عبدالله بن محمد عيسي مروزي محدث او د شافعي مذهب خپروونکي او لوي مفتي وفات په مرو کي (ولادت ئې ۲۲۰ق).
- ۹۰۷-۹۱۳م ۲۹۵-۳۰۱ق:
- د احمد د اسمعيل زوي ساماني دريم پاچا سلطنت.
- د امام ابوبکر محمد بن اسماعيل مهران نساپوري لوي محدث وفات.
- ۹۰۸-۹۱۰م ۲۹۶-۲۹۸ق:
- ليث بن علي بن عمرو ليث (شير لباده) د سيستان پادشاه و.
- ۹۰۹م ۲۹۷ق:
- ابو محمد هاشم سرواني د بښتو قديم شاعر

- په بست کي مړ سو (ولادت ئې په سروان کي ۲۲۳ق).
ليث بن علي د سيستان امير د ساماني قائد
حسين بن علي مروودي په امر ووژل سو او پر
ځاي ئې معدل بن علي کښينوست خو دی هم په
۲۹۸ق هرات ته نفي سو.
فضل د سهل زوي (ذوالر ياستين) د کابل
شاه، تخت او تاج په مرو کي مامون خليفه ته را
وړل او هغه تاج په کعبه کي وځړول سو.
مهراب د دوهمي کوشاني کهول له کابلشاه
و.
۹۱۰-۹۸۸م ۲۹۸-۳۸۸ق:
په خراسان کي د دواتي سيمجوري کهول
اقتدار.
د احمد بن مسروق طوسي صوفي وفات په
بغداد کي (ولادت ۲۱۴ق).
د ذکريا بن يحيي نساپوري (بزاز) فقيه او
محدث وفات.
د محمد بن علي بن طرخان بلخي محدث
وفات (ولادت ۲۲۱ق).
۹۱۱م ۲۹۹ق:
ابو علي معدل بن علي بن ليث د سيستان
صفاري پنځم پاچا په هرات کي نفي البلد و.
۹۱۲م ۳۰۰ق:
د ابو علي حسين بن احمد سلامي بيهقي د
کتاب ولاة خراسان او نورو کتابو د مؤلف وفات.
د ابو العباس جنود مروزي د دري قديم
شاعر د ژوند عصر.
ابو سعد مظفر د محتاج زوي او ابوبکر
محمد بن مظفر په ساماني دربار کي چغاني
اميران وو.
ابو حفص حکيم بن احوص سغدي د دري
قديم شاعر شهرو د موسيقي آله اختراع کړه.
ابو حفص عمرو بن يعقوب بن محمد بن
عمرو ليث د سيستان صفاري شپږم پاچا په
سيستان کي.
۹۱۳-۹۴۲م ۳۰۱-۳۳۱ق:
دوهم نصر د احمد زوي ساماني څلرم پاچا
په خراسان او ماوراء النهر کي.
د جعفر بن محمد فريابي مشهور قاضي او
محدث وفات (ولادت ئې ۲۰۷ق).
اگست ۹۱۵م ۱۳ صفر ۳۰۳ق:
د احمد بن علي نسايي د سنن نسايي
خاوند وفات په رمله کي.
۹۱۷م ۳۰۵ق:
د محمد بن محمد بن سلام حنفي بلخي
فقيه وفات.
۹۱۹م ۳۰۷ق:
په خراسان کي د احمد بن سهل د بغاوت
کښينول.
د عبدالرحمن بن حسن نساپوري محدث او
د مسند د خاوند وفات.
۹۲۲م ۳۱۰ق:
جعفر بن احمد بن محمد بانيجوري په
۳۱۰ق په ختل کي حکمران و ده په
۳۱۰-۳۱۲-۳۱۳ق سکه وهلې ده.
ابو عبدالله محمد بن احمد بن نصر جبهاني
ساماني وزير خپل جغرافي کتاب، المسالك و

- الممالک، تاليف کړې چې اوس نسته.
د لوي خراساني محدث عبدالله بن محمد
بغوي د معجم الصحابه د خاوند وفات (د ده
تولد ۲۱۰ ق ۸۲۵ م).
۹۲۳-۹۶۳ م ۳۱۱-۳۵۲ ق:
د عبدالله بن عروه هروي محدث وفات او
بنخيدل په هرات کي.
د امير ابو جعفر احمد بن محمد بن خلف
بن ليث صفاري اوم پاچا سلطنت.
۹۲۴ م ۳۱۲ ق:
د ابراهيم بن سري هروي محدث د جزاء الا
عمال د مؤلف وفات.
د حسن بن علي طوسي محدث وفات په
طوس کي (ولادت ۲۲۲ ق).
۹۲۵ م ۳۱۳ ق:
د محمد بن اسحاق خراساني نشاپوري
محدث او مؤرخ وفات (ولادت ۲۱۶ ق).
۹۲۸ م ۳۱۶ ق:
د محمد بن عقييل بن ازهر بلخي د تاريخ
بلخ د مؤلف وفات.
د امام عبدالله بن داود سجستاني حنبلي
پوهاند وفات.
د عبدالله بن سليمان سجستاني محدث او
مفسر وفات په بغداد کي (ولادت ۲۳۰ ق).
۹۳۰ م ۳۱۸ ق:
د نصر ساماني د ورونو ياغي توب.
۹۳۱ م ۳۱۹ ق:
د ابو القادام عبدالله بن احمد کعبي بلخي
لوی معتزلي عالم او د کعبيه ډلي پيشوا وفات.
- د محمد بن فضل بلخي لوي صوفي وفات
په سمرقند کي.
۹۳۲ م ۳۲۰ ق حدود:
بهم د يو کابلشاه په گندهارا کي د ابراهيم
بن محمد بيهقي د المحاسن و المساوي د مؤلف
د ژوند وخت.
۹۳۳ م ۳۲۱ ق:
ابو بکر محمد بن مظفر بن محتاج چغاني
د ټول خراسان سپه سالار او حکمران د ساماني
دربار له خوا چي په ۳۲۹ ق وفات سو.
۹۳۴ م ۳۲۲ ق:
د ابو زيد احمد بن سهل لوي متکلم او
فيلسوف او د صور الاقاليم د مؤلف وفات
(ولادت ۲۳۵ ق).
۹۳۵ م ۳۲۳ ق:
د موسی بن عباس بن محمد جويني
نشاپوری لوي محدث وفات په جوين کي.
۹۳۶ م ۳۲۵ ق:
د ابو الحسن شهيد بن حسين جهودانکی
بلخي شاعر او متکلم وفات.
۹۳۷ م ۳۲۶ ق:
د احمد بن عصمة صفار بلخي فقيه وفات
او بنخيدل په بلخ کي.
۹۳۸-۹۵۵ م ۳۲۷-۳۴۴ ق:
د ابو علي احمد بن محمد بن مظفر بن
محتاج چغاني د اقتدار وخت (متوفي ۳۴۴ ق).
۹۳۸ م ۳۲۷ ق:
د ابو علي جيهاني وزارت په ساماني دربار
کي.

- چغاني د ساماني لښکر سپه سالار و چې په ۳۳۶ق په بخارا کي بندي سو. ۹۴۴م ۳۳۳ق:
- د ابو بکر محمد بن سعيد بلخي فقيه وفات او ښخيدل په بلخ کي. ۹۴۰م ۳۲۹ق:
- د ابو عبدالله جعفر بن محمد رودکي د دري د مشهور شاعر وفات (مولد ئې د سمرقند په پنج کي په ۲۵۰ق) د محمد بن احمد مروزي (ابن الوراق) فقيه د بيان السنه د مؤلف وفات. ۹۴۰م ۳۳۰ق:
- د ابو الفضل محمد بن عبدالله بلعمي مروزي د سامانيانو د وزير وفات (د دري تاريخ طبري مترجم). ۹۴۱م ۳۳۰ق حدود:
- د ابو شعيب صالح بن محمد هروي دري لرغونی شاعر وفات. ۹۴۲م ۳۳۱ق:
- په ماوراء النهر کي د شيعه وو بلوا او د نصر ساماني عزل. ۹۴۲-۹۴۵م ۳۳۱-۳۴۳ق:
- ابو يعقوب اسحق بن احمد سکزی اسماعيلي داعي د کشف المحجوب ليکوال به بخارا کي ووژل سو. ۹۴۴-۹۴۶م ۳۳۳-۳۳۵ق:
- د لومړي نوح د نصر زوي ساماني پنځم پاچا د امارت دوره. ۹۴۷-۹۴۹م ۳۳۳-۳۳۶ق:
- ابو عباس فضل بن محمد بن مظفر چغاني د ساماني لښکر سپه سالار و چې په ۳۳۶ق په بخارا کي بندي سو. ۹۴۴م ۳۳۳ق:
- د ابو شکور بلخي لوي دري شاعر د ژوند وخت. د عبدالله بن محمد ترخان بلخي محدث او رجالي عالم وفات. د محمد بن احمد اسکاف بلخي عالم وفات او ښخيدنگ په بلخ کي. ۹۴۵م ۳۳۴ق:
- د ابو علي چغاني ياغي توب، دی په ۹۴۷م مات کړ سو. د ابو اسحاق احمد بن محمد بن ياسين حداد هروي محدث او مورخ او د تاريخ هرات د مؤلف وفات. ۹۴۸-۹۹۸م ۳۳۷-۳۸۹ق:
- د ابو حارث محمد بن احمد امارت په جوزجان کي. دی د فریغونيانو دوهم پاچا دی چه د حدود العالم کتاب د ده په نامه ليکل سوی دی. ۹۴۸م ۳۳۸ق:
- ابراهيم بن سيمجور مړ سو او پر ځاي ئې منصور د قراتگين زوي د خراسان سپه سالار سو (د ساماني پاچا له خوا). ۹۵۱م ۳۴۰ق:
- د خراسان حکمران منصور بن قراتگين مړ سو، او پر ځای ئې ابو علي چغاني له ساماني درباره مقرر سو. ۹۴۷-۹۴۹م ۳۳۳-۳۳۶ق:
- ابو المظفر عبدالله بن احمد بن محمد بن

- مظفر چغتايي امير له آسه ولويد او مړ سو. (ولادت ۲۵۰ق):
 ۹۵۶م ۳۴۵ق:
 د خراسان حکمران بکر بن مالک فرغاني وواژه سو.
 ۹۵۷م ۳۴۶ق:
 ابو الحسن سيمجوري په خراسان کي د نوح ساماني په فرمان سپه سالار او حکمران سو.
 د ابو العباس احمد بن محمد د کتاب المدخل د مؤلف د وفات کال.
 د ابو منصور محمد بن عبدالرزاق خراساني سپه سالار په نامه د منثوري ابو منصوري شاهنامې تاليف، چي د محمد بن عبدالله معمری په ښوونه وليکله سوه.
 ۹۵۹م ۳۴۸ق:
 د ابو منصور يوسف بن اسحاق وزارت په سامانه دربار کي.
 ۹۶۰م ۳۴۹ق:
 د شيخ محمد بن عبدالله الحاکم نشاپوري لوی محدث وفات په نشاپور کي (تولد ئې ۲۷۷ق).
 ابو منصور بختگين د خراسان قائد وفات سو.
 ابو منصور محمد بن عبدالرزاق د خراسان سپه سالار او حکمران و. چه وروسته امير حاجب الپ تگين د اول عبدالملک ساماني پاچا له خوا د خراسان سپه سالار او حکمران سو.
 مظفر چغتايي امير له آسه ولويد او مړ سو.
 ابو منصور بن احمد بن محمد بن مظفر د چغتايان امير و.
 ۹۵۱م ۳۴۰ق حدود:
 د ابو عبدالله محمد بن حسن معروفې بلخي شاعر د ژوند حدود.
 ۹۵۲م ۳۴۱ق:
 د ابو الحسن حکيم کسايي مروزي د دري قديم شاعر د ژوند وخت.
 د شرح المرزني د مؤلف شافعي فقيه ابراهيم بن احمد مروزي وفات.
 ۹۵۳م ۳۴۲ق:
 د ابو بکر محمد بن داؤد نشاپوري صوفي د اخبار الصوفيه د مؤلف وفات.
 د محمد بن داؤد صوفي نشاپوري د کتاب الشيوخ د مؤلف وفات.
 ۹۵۴-۹۶۱م ۳۴۳-۳۵۰ق:
 د لومړي عبدالملک د نوح زوي ساماني شپږم پاچا د امارت دوره.
 ۹۵۴م ۳۴۳ق:
 له ساماني دربار څخه بکر بن مالک فرغاني د خراسان حکمران او ابو منصور محمد بن عزيز وزير و.
 ۹۵۵م ۳۴۴ق:
 ابو احمد خلف بن احمد (ابن بانو) د سيستان صفاري اتم پاچا سلطنت (وفات ئې ۳۹۹ق).
 د ابو علي چغتايي او ستوق بغرا خان مړينه.
 د محمد بن محمد بن يوسف طوسي شافعي

- ۹۶۱م ۳۵۰ق: د الپ تگين، منصور بن نوح ساماني پاچا ته ياغي سو، او غزني ته راغي، او هغه ئې له لويک څخه ونيوه ۳۵۱ق.
- ۹۶۱-۹۷۶م ۳۵۰-۳۶۶ق: د لومړي منصور د نوح زوی ساماني اوم پاچا د امارت دوره چي وزير ئې ابو علي محمد بلعمي سو.
- ۹۶۱م ۳۵۰ق حدود: د ابو المؤيد بلخي شهنامه او د ده عجائب البلدان په دري نثر تاليف سول.
- د رابعه د کعب قزداري يا بلخي لور د دري قديمه شاعره په دغو وختو کي وه.
- د سيستان د پاچا خلف بن احمد صفاري په امر يو د قرآن لوی تفسير سل توکي په ۲۰ زره ديناره مصرف تاليف سو.
- د ابو عبدالله محمد بن صالح ولواحي (تخارستاني) د دري قديم شاعر د ژوند وخت.
- د ابو سليمان محمد بن معشر بستي ژوند چي د اخوان الصفا له مؤلفينو څخه دئ.
- منصور بن افلح لويکي په غزنه او گرديز کي حکمران و.
- جيه پاله کابلشاه په گندهارا کي.
- ۹۶۲م ۳۵۱ق: د الپ تگين غزني ونيو.
- ابو منصور عبدالرزاق په خراسان کي ياغي سو.
- ابو الحسن سيمجوري د خراسان حکمران سو.
- د علج بن احمد سجزي محدث او فقيه د مسند الکبير مؤلف وفات سو (ولادت ۲۶۰ق).
- ۹۶۳-۹۶۹م ۳۵۲-۳۵۹ق: امير طاهر بن محمد بن طاهر (د مور له خوا صفاري) د سيستان امير و.
- ۹۶۳م ۳۵۲ق: د الپ تگين د غزني د حکمران وفات چي اسحاق زوي ئې پر ځاي کښيښوست.
- ۹۶۴م ۳۵۳ق: اسحاق د الپ تگين زوی له غزني څخه بخارا ته وتښتيد او لويک دی مات کئ.
- ۹۶۴م ۳۵۳ق: خلف بن احمد د سيستان پادشاه حج ته ولاړ.
- ۹۶۵م ۲۲ شوال ۳۵۴ق: د ابو حاتم محمد بن حبان بستي د سمرقند د قاضي او لوي عالم او مؤلف وفات په بستي کي (ولادت په بستي کي ۲۷۰ق) قبر ئې هم په بستي کي و.
- ۹۶۵م ۳۵۵ق: اسحاق د الپ تگين زوی د غزني حکمران مړ سو، او بلکاتگين ئې پر ځاي کښيښوست او په ۳۵۸ ق ئې په غزني کي سکه ووهله او په ۳۶۵ق مړ سو.
- د خواجه ابو احمد ابدال چشتي وفات (د ده تولد ۲۶۰ق ۸۷۳م دئ) او به چشت کي ښخ دئ.

- ۹۶۵م ۳۵۵ق حدود: د ابو جعفر خازن خراساني لوی منجم او رياضي پوهاند د ژوند وخت.
۹۶۶م ۳۵۶ق: د امام فقيه ابو علي حامد بن محمد رقاع هروي وفات او ښخيدل په هرات کي.
۹۶۸م ۳۵۸ق: د شيخ ابو حامد بن احمد شارکي هروي محدث او مفسر وفات او ښخيدل په هرات کي.
۹۶۹م ۳۵۹ق: مکتوم بن حرب په اندراب کي سکه ووهله.
۹۶۹-۹۸۳م ۳۵۹-۳۷۳ق: امير حسين د طاهر زوی د سيستان امير و.
۹۷۰م ۳۶۰ق حدود: ابو علي محمد بن عبدالله بلعمي وزير (متوفي ۳۶۳ق) تاريخ طبري په دري ژبه ترجمه او لنډ کړی.
۹۷۱م ۱۰ محرم ۳۶۱ق: د همدغه کال په شاوخوا کي د منصور بن نوح ساماني په امر يوې ډلي پوهانو تفسير طبري په دري ترجمه کړی.
۹۷۲م ۳۶۲ق: د سلطان محمود زيږيدنه.
۹۷۳-۹۷۶م ۳۶۵-۳۶۶ق: د امير پيري تگين حکمراني پر غزني باندې. (د غزنويانو څلرم پاچا).
۹۷۶-۹۹۷م ۳۶۶-۳۸۷ق: په غزني کي د امير سبکتگين ناصر الدوله حکمراني (د غزنويانو پنځم پاچا).
۹۷۶-۹۹۷م ۳۶۶-۳۸۷ق: دوهم نوح د منصور زوی ساماني اتم پادشاه.
۹۷۶م ۳۶۶ق: د لوگر په چرخ کي د غزني د آخري لويک او کابلشاه په گډه د سبکتگين سره جنگ او د
- د احمد بن عامر بن بشر مرورودي شافعي فقيه او د بصري د قاضي وفات.
د ابو جعفر محمد بن عبدالله هندواني بلخي فقيه وفات او په بلخ کي ښخيدنگ.
۹۷۴م ۳۶۴ق: د ابو علي بلعمي وزير او د يوسف بن اسحاق وزير مړينه.
د بلکاتگين اقتدار په غزني کي.
۹۷۵م ۳۶۵ق: پيري تگين په غزني کي.
۹۷۵-۹۸۴م ۳۶۵-۳۷۴ق: په اندراب کي د سهلان بن مکتوم د امارت دوره چي سکه ئې هم وهلې ده.
ابو منصور محمد بن احمد دقيق بلخي لوی شاعر مقتول سو ۳۶۵ق (?).
ابو علي يا ابوبکر لويک په غزنه او گرديز کي.
۹۷۳-۹۷۶م ۳۶۵-۳۶۶ق: د امير پيري تگين حکمراني پر غزني باندې. (د غزنويانو څلرم پاچا).
۹۷۶-۹۹۷م ۳۶۶-۳۸۷ق: په غزني کي د امير سبکتگين ناصر الدوله حکمراني (د غزنويانو پنځم پاچا).
۹۷۶-۹۹۷م ۳۶۶-۳۸۷ق: دوهم نوح د منصور زوی ساماني اتم پادشاه.
۹۷۶م ۳۶۶ق: د لوگر په چرخ کي د غزني د آخري لويک او کابلشاه په گډه د سبکتگين سره جنگ او د

دوي ماته.

۹۷۶م ۲۷ شعبان ۳۶۶ق:

د ناصر الدين امير سبکتگين بن جوق قراچک بن قرا ارسالان جلوس په غزني کي او د آل ناصر د سلطنت پيل.

۹۷۷م ۳۶۷ق:

د ابو الجيش مظفر بن محمد خراساني بلخي متکلم مؤلف وفات.

۹۸۰م ۳۶۹ق:

د محمد بن سليمان بن محمد صعلوكي نشاپوري شافعي فقيه او مفسر او اديب وفات په نشاپور کي (ولادت ۲۹۶ق).

۹۸۰م ۳۷۰ق حدود:

قراچکين په غزني کي.

د عبدالله ابو بکر بن احمد ازهري هروي د کتاب التهذيب خاوند او لوی لغوي وفات.

۹۸۰م ۳۷۰ق:

شيخ حميد لودي پښتون پاچا په ملتان کي او د ده روغه له سبکتگين سره (۳۸۲ق).

اسحاق بن محمد بن اسماعيل مشهور په حکيم سمرقندي عربي السواد الاعظم په ۲۹۰ق وليکي او د ۳۷۰ق په شاوخوا کي په دري ژبه ترجمه سو. (د تهران طبع ۱۳۴۸ د عبدالحی حبيبي په اهتمام).

۹۸۱م ۳۷۱ق:

فردوسي د شاهنامې نظم شروع کي. شيخ ابو زيد محمد بن احمد مرغزي په هرات کي وفات او ښځ سو (۱۳ رجب).

۹۸۲م ۳۷۲ق:

د ابو الحسن سيمجوري پر ځاي تاش د خراسان سپه سالار سو. عبدالله بن احمد عتيبي د نوح بن منصور ساماني وزير قتل سو.

احمد بن جعفر بن احمد د آل بانيجور حکمران او ابو علي احمد بن محتاج مرستيال ئي په چغانيان کي.

يوه جوزجاني عالم د حدود العالم جغرافي کتاب په دري د جوزجان د امير محمد بن احمد فريغوني په نامه وکينډ او لومړي پلا ئي په اسلامي دوره کي د افغان ذکر وکي.

۹۸۳م ۳۷۳ق:

د فقيه ابو الليث نصر بن محمد سمرقندي وفات او ښځدل په بلخ کي

۹۸۴م ۳۷۴ق:

د ابو عمرو احمد بن محمد زوزني (د هرات او نشاپور تر منځ) د عربي ژبي لوی عالم وفات. د عبدالله بن موسی سلامي مورخ او اديب وفات په مرو کي.

۹۸۵م ۳۷۵ق:

د سلجوقيانو ظهور د بخارا په شاوخوا کي.

۹۸۶م ۳۷۶ق:

د عبدالله بن محمد بن عزيز وزارت په ساماني دربار کي.

د معجم الشيوخ د مؤلف ابراهيم بن احمد مستملي بلخي وفات.

۹۸۷م ۳۷۷ق:

په خراسان کي ابو الحسن سيمجوري او

- فايق پر تاش باندي بري وموند.
- ابو الظفر طاهر بن فضل بن محمد بن مظفر د چغانيان امير د منجيك شاعر ممدوح مړ سو.
- ۹۸۸ م ۳۷۸ ق:
- د ناصر الدوله ابو الحسن محمد بن ابراهيم بن سيمجور دواتي مړينه. د ده په نامه سكه هم وهلي سوې ده.
- د ابو نصر سراج طوسي عبدالله بن علي د كتاب اللمع د خاوند او لوي صوفي وفات په طوس كي (رجب).
- د محمد بن محمد كرابيسي نشاپوري محدث او قاضي وفات په بصره كي (ولادت ۲۸۵ ق). د خليل بن احمد سجزي د سمرقند د قاضي وفات.
- د خواجه قرينج وفات په هرات كي او په گازرگاه كي ښخيدنه.
- ۹۸۹ م ۳۷۹ ق:
- د ابو الحسن سيمجوري مړينه.
- ۹۹۰ م ۳۸۰ ق:
- ابو بكر بن محمد بن ابراهيم بخاري كلا باذي د خراسان صوفي او د التعرف المذهب التصوف د مؤلف وفات، او ابو علي سيمجوري د خراسان حكمران سو.
- ابو بكر ربيع بن احمد بخاري په طب كي د هداية المتعلمين كتاب په دري تاليف كئ.
- ۹۹۰ م ۳۸۰ ق:
- د فخر الدوله ابو المظفر احمد بن محمد د چغانيان امير د فرخي د ممدوح د ژوند دوره.
- شيخ رضی لودي د شيخ حميد وراره د پښتو قديم شاعر په كسي غره كي د اسلام تبليغ كاوه.
- د محمد بن علي خسروي سرخسي او ابو محمد بديع بن محمد بلخي او د ابو الحسن علي بن محمد منجيك ترمذي د دري قديمو شاعرانو د ژوند دوره.
- د ابو سليمان محمد بن طاهر منطقي سيستاني وفات.
- د ابو الفضل احمد هروي رياضي دان او منجم وفات.
- ۹۹۱ م ۳۸۱ ق:
- په لغمان كي د كابل رود پر غاړه د جيباله كابلشاه ماته د سبكتگين له خوا. په دې سيمه كي د اسلام خپرونه. افغانان او خلجيان (غلجيان) د سبكتگين په لښكرو كي داخل سوه.
- د احمد بن حسين بن مهران نشاپوري محدث وفات.
- د محمد بن عبدالله هروي فقيه او مفسر وفات.
- د طاهر بن فضل بن محمد بن محتاج چغاني امير او د دري ژبي شاعر د ژوند وخت.
- د ابو الحسن محمد بن يوسف عامري نشاپوري (ابن ابي ذر) د كتاب السعادة و الاسعاد د مؤلف وفات.
- ۹۹۲ م ۳۸۲ ق:
- د محمد بن احمد بن سليمان نوقاني سيستاني اديب او مؤلف وفات.

۹۹۴م ۳۸۴ق:

د هرات په جنگ کي د سبکتگين او محمود بری پر ياغي ابو علي سيمجوري باندي چي دوهم نوح ساماني امير، پلار ته ناصر الدين او محمود ته د سيف الدوله لقب ورکي. او سبکتگين د خراسان په حکمداری تر کابله مقرر سو.

۹۹۴م ۱۵ رمضان ۳۸۴ق:

سبکتگين او امير محمود په طوس کي ابو علي محمد مظفر دواتي مات کئ. هغه په ۳۸۶ق په خوارزم کي ونيول سو، په گردیز کي بندي او په ۳۸۸ق مړ سو. د محمد بن عمران مرزباني خراساني اديب وفات په بغداد کي (ولادت ۲۹۶ق).

۹۹۵م ۳۸۵ق:

ابو الحسن بن ابو علي دواتي سيمجوري د سلطان محمود په لاس کښيوت او په گردیز کي بندي او مړ سو. د ابو القاسم اسماعيل بن عباد طالقاني وزير او ليکوال مړينه.

۹۹۶م ۳۸۶ق:

د قره خانانو او سبکتگين په ماوراء النهر کي مقابله.

د وزير عبدالله بن عزيز معزولي او د وزير ابو نصر احمد بن محمد مقرري.

۹۹۷م ۳۸۷ق:

امير سبکتگين ۵۶ کلن پس له ۲۱ کاله سلطنته د بلخ او باميان تر منځ د مدد موي په

کلي کي وفات سو او په غزني کي خاورو ته وسپارل سو.

د محمد بن احمد بلخي خوارزمي مورخ د مفاتيح العلوم د مؤلف وفات.

امير اسماعيل د سبکتگين زوی په غزني کي سکه ووهله (د غزنويانو شپږم پاچا) خو په دغه کال د غزني په جنگ کي سلطان محمود پر غالب سو.

د سهل بن محمد صعلو کي نشاپوري مفتي وفات.

۹۹۷-۱۰۳۰م ۳۸۷-۴۲۱ق:

د غزنويانو د اوم پاچا يمين الدوله سلطان محمود بن سبکتگين د پاچهي دوره.

۹۹۷م ۳۸۷ق:

د وزير ابو نصر مړينه.

د وزير ابو المظفر محمد بن ابراهيم برغشي مقرري.

د خوارزمشاه مامون مړينه او د علي بن مامون جلوس.

۹۹۷-۹۹۸م ۳۸۷-۳۸۹ق:

د دوهم منصور د دوهم نوح زوي د ساماني نهم پادشاه امارت.

۹۹۷م ۳۸۷ق:

د ابو الوفا محمد بن يحيي بوزجاني نشاپوري لوی خراساني رياضي پوهان وفات (تولدئ ۳۲۸ق).

۹۹۸م ۳۸۸ق:

د ابو سليمان احمد بن محمد خطابي بستی د معالم السنن د مؤلف وفات په بستی کي

- (ولادت ۳۱۹ق). د عماد الدوله ابو علي محمد مظفر بن محمد بن ابراهيم دواتي د خراسان د لوی حکمران مړينه. دی سکه هم لري.
- د ابو الوفاء محمد بن محمد بوزجاني مشهور رياضي پوهاند وفات په بغداد کي (ولادت ئې ۳۲۸ق).
- سلطان محمود تول شمالي افغانستان ونيو او ساماني دربار هم د ده پاچهي ومنله.
- ۹۹۸م ذيقعدة ۳۸۹ق: د القادر بالله خليفه له خوا د بغداد د استاخو راتگ بلخ ته او سلطان محمود ته د (يمين اللدوله او امين المله ولي امير المؤمنين) لقبونه ورکول.
- ۹۹۸م ۳۸۹ق: پر ابو القاسم سيمجوري باندي په خراسان کي د بگتو زون بری. د برغشي وزير تينېته.
- د ارسلان خان علي مړينه.
- سلطان محمود د ساماني منصور او عبدالملک پر سالارانو بگتو زون او فائق خاصه باندي بری وموند.
- دوهم عبدالملک د دوهم نوح زوی ساماني لسم پاچا پر تخت کښينوست.
- شار رشيد د غرستان پاچا سلطان محمود ته غاړه کښيښووه او خطبه يې د ده په نامه وويله.
- ۹۹۸م ۳۸۹ق حدود: امام ابو الحسن محمد بن شعيب بيهقي شافعي فقيه د نساپور د سيار په کوڅه کي
- مدرسه بيهقيه جوړه کړه.
- مدرسه صاعديه په نساپور کي (يا سعيديه) د شهزاده نصر بن سبکتگين په همت جوړه سوه.
- ۹۹۹-۱۰۰۱م ۳۹۰-۳۹۲ق: په لغمان او پېښور او ويهند کي د سلطان محمود بری پر جبياله کابلشاه باندي.
- ۹۹۹م ۳۹۰ق: په خشباجي (اوسني د مقر زرخشان) کي د طلاکان ښکاره سو.
- ۹۹۹-۱۰۱۹م ۳۹۰-۴۱۰ق: اوگره بوت منجم د کابلشاه انند پاله په دربار کي د شکته پرت کتاب تاليف کي.
- ۹۹۹م ۳۹۰ق: ابو يعقوب اسحاق بن احمد سگزی خپل کتاب کشدف المحجوب په دري ژبه د اسماعيلي فرقي پر عقايدو وکښي.
- ۱۰۰۰م ۳۹۱ق: ابو القاسم علي بن محمد بن ابراهيم سيمجوري دواتي د هرات والي د نصر بن سبکتگين سره په سرخس کي وجنگيد او ونيول سو.
- د طاهر بن خلف صفاري د سيستان د امير وفات.
- د ابو سليمان محمد بن طاهر سجستاني منطقي لوی فيلسوف وفات.
- ۱۰۰۱م ۳۹۲ق: سلطان محمود خپل سفير د اوزگند ايلک خان ته واستاوه.

- ۱۰۰۲م ۳۹۳ق: سلطان محمود په حصار طاق کي د سيستان پاچا خلف ابن بانو کلابند کئ او هغه يې جوزجان ته واستاوه. په سيستان کي قېچي حاجب حکمران کئ.
- ۱۰۰۶م ۳۹۷ق: د ترکستان ايلک خان چي بلخ او هرات نيولي و، سلطان محمود بيرته ځني ونيول، او په شرخيان کي ماته وکړه.
- ۱۰۰۷م ۳۹۸ق: د اسماعيل بن حماد جوهرې فارابي د الصحاح في اللغة د خاوند وفات.
- ۱۰۰۸م ۳۹۹ق: سلطان محمود کابلشاه انند پاله په ويهند کي د اباسين پر غاړه مات کئ.
- ۱۰۰۹م ۴۰۰ق: خلف بن احمد د سيستان صفاري پادشاه په جلا وطني کي وفات سو (رجب).
- ۱۰۰۹م ۴۰۰ق: د ابو الفتح علي بن محمد بستي لوی منشي او شاعر وفات په اوزگند کي.
- ۱۰۰۹م ۴۰۰ق حدود: عنصری د سلطان محمود د ملتان د فتوحاتو په شرح کي تاج الفتوح نظم کئ.
- ۱۰۰۵م ۳۹۶ق: فرخي د سلطان محمود د دربار شاعر دولت نامه د سلطان د فتوحاتو په بيان کي زر بيته نظم کړه.
- ۱۰۰۴م ۳۹۵-۴۱۰ق: د ابو منصور عماره بن محمد مروزي دري قديم شاعر د ژوند وخت.
- ۱۰۰۴م ۳۹۵-۹۹۹ق: د ابو ابراهيم منتصرد دوهم نوح زوی ساماني آخرنی پادشاه و چي په ۳۹۵ق ساماني پاچهي ختمه سوه.
- ۱۰۰۴م ۳۹۵-۹۹۹ق: د ابو منصور عماره بن محمد مروزي دري قديم شاعر د ژوند وخت.
- ۱۰۰۴م ۳۹۵-۹۹۹ق: د ابو ابراهيم منتصرد دوهم نوح زوی ساماني آخرنی پادشاه و چي په ۳۹۵ق ساماني پاچهي ختمه سوه.
- ۱۰۰۵م ۳۹۶ق: سلطان محمود په ملتان کي پر ابو الفتوح داؤد بن نصر بن حميد لودي دوهم پاچا باندي حمله وکړه هغه ججه ومنله.
- ۱۰۰۵م ۳۹۶ق: د محمد بن احمد بن محمد نشاپوري محدث وفات (ولادت ۳۳۳ق).
- ۱۰۰۵م ۳۹۶ق: د ابو العباس احمد بن محمد زاهد نسوي
- او خراساني صوفي د طبقات الصوفيه د مؤلف وفات.
- د ترکستان ايلک خان چي بلخ او هرات نيولي و، سلطان محمود بيرته ځني ونيول، او په شرخيان کي ماته وکړه.
- د اسماعيل بن حماد جوهرې فارابي د الصحاح في اللغة د خاوند وفات.
- سلطان محمود کابلشاه انند پاله په ويهند کي د اباسين پر غاړه مات کئ.
- خلف بن احمد د سيستان صفاري پادشاه په جلا وطني کي وفات سو (رجب).
- د ابو الفتح علي بن محمد بستي لوی منشي او شاعر وفات په اوزگند کي.
- عنصری د سلطان محمود د ملتان د فتوحاتو په شرح کي تاج الفتوح نظم کئ.
- فرخي د سلطان محمود د دربار شاعر دولت نامه د سلطان د فتوحاتو په بيان کي زر بيته نظم کړه.
- په دري ادب کي د داستان سرايي رواج او د قصيده ويلو عروج.
- شار ابو محمد بن محمد د غرستان شاه د سلطان محمود سره وجنگيد او مړ سو.
- د مرسل بن منصور لويکي د ژوند وخت.

- ابو العباس فضل بن احمد اسفرايني د سلطان محمود وزير په بلخ کي يوه مدرسه جوړه کړه.
- د حسين ابن سينا او د ابو عبيد عبدالواحد بن محمد جوزجاني د ابن سينا د شاگرد د ژوند وخت.
- ابو الحسن محمد بن سليمان بيهقي مزید التاريخ د غزنويانو پر احوال تاليف کړ.
- د سلجوق د درو زامنو ميکائيل، اسرائيل، موسی يرغلونه او اقتدار د آمو پر سيمو او د خراسان پر شمال باندې.
- د محمد بن حسين خراساني مشهور په ابو جعفر خازن د رياضي او فلکياتو پوهاند د ژوند وخت.
- د محمد بن احمد بن محمد نوقاني سنجستاني د العلم و العلماء د مؤلف او محدث وفات.
- ۱۰۱۰م ۴۰۱ق:
- سلطان محمود ملتان ونيو او ابو الفتوح داؤد پښتون لودي پاچا ئې په غورک کي بندي کړ.
- شمس الکفاة احمد بن حسن ميمندي د غزنوي سلطنت په وزارت وټاکل سو.
- ابو العباس فضل بن احمد اسفرايني د سلطان محمود له وزارت معزول سو.
- د امام ابو عبيد احمد بن محمد هروي د غريب القرآن د مؤلف وفات.
- ابو العباس احمد اسفرايني د سلطان محمود وزير په شکنجه کي.
- په خراسان کي وچ کالي او کاڅتي.
- ۱۰۱۰-۱۰۲۵م ۴۰۱-۴۱۶ق:
- شمس الکفاة احمد بن حسن ميوندي د سلطان محمود وزير و چي په ۴۱۶ق معزول او په هند کي بندي سو (متوفا ۴۲۴ق).
- ۱۰۱۱م ۴۰۲ق:
- د ايلک خان نصر او تغان خان استاخي سلطان محمود ته راغي.
- تاهر تي د مصر ايلچي د الحاکم با مرالله اسماعيلي له خوا غزني ته را وليږول سو، خو په لار کي مړ سو.
- د جوزجان د پاچا ابو نصر ابو الحارث فريغوني وفات.
- د يحيي بن عمار سيستاني لوی عالم او د خواجه عبدالله انصاري د مرشد وفات او د هرات په خيابان کي د ده ښخونه.
- فردوسي د شاهنامې نظم تمام کړ.
- د حنفي لوي فقيه او زاهد اسماعيل بن حسين بيهقي وفات.
- ۱۰۱۱-۱۰۱۲م ۴۰۲-۴۰۳ق:
- سلطان محمود پنجاب او کشمير ونيول.
- ۱۰۱۲م ۴۰۳ق:
- سلطان محمود غرجستان ونيو او د شارانو مستقلة شاهي ئې ختمه کړه.
- ۱۰۱۲-۱۰۱۳م ۴۰۳ق:
- د ايلک خان نصر مړينه او د ايلک احمد بن علي جلوس په ماوراء النهر کي.
- ۱۰۱۳-۱۰۱۴م ۴۰۴ق:
- د وزير ابو العباس فضل اسفرايني مړينه.

- په يارکند کې د قدر خان يوسف د غزني سره دوستانه روابطه.
- د امام سهل محمد صعلوکي لوی مفتي او عالم وفات په نساپور کې.
- ۱۰۱۴م ۴۰۵ق:
- وزير احمد ميوندي خوارزم شاه ته وويل چې خطبه د سلطان محمود په نامه ووايي.
- سلطان محمود د بست له لاري پر غور يرغل وکړ او د هغه ځاي امير محمد سوري ئې د آهنگران په کلا کې محصور او بندي کړ. امير محمد سوري په زهرو ځان وواژه.
- امير بو علي د محمد سوري زوي د غور په منديش کې د سلطان محمود تابع امير سو. او مسجدونه، مدرسي او ماني جوړي کړي.
- د ابو عبدالله محمد بن عبدالله حاکم نساپوري محدث او د تاريخ نساپور د موظف وفات (ولادت ئې ۳۲۱ق).
- ۱۰۱۵-۱۶م ۴۰۶ق:
- خوارزم شاه مامون د سلطان محمود خور واده کړه.
- د ابو علي حسن بن علي د قاق نساپوري عالم او صوفي او واعظ وفات.
- شار ابو نصر محمد بن اسد د غرستان پاچا په ۴۰۵ق د سلطان محمود په لاس بندي سو او په ۴۰۶ق په هرات کې مړ سو.
- ۱۰۱۶م ۴۰۷ق:
- د عبدالله بن محمد بن ابراهيم نساپوري واعظ او مفسر وفات.
- د سلطان محمود يرغلونه په پنجاب او کشمير باندې.
- ۱۰۱۷م ۴۰۷ق شوال:
- د خوارزم خلکو مامون خوارزم شاه د سلطان محمود اخښي مړ کړ. سلطان محمود خوارزم ونيو.
- د عبدالملک بن محمد خرگوشي نساپوري شافعي فقيه او واعظ وفات په نساپور کې. ده په خرگوشي کوڅه کې يوه مدرسه او کتابخانه او روغتون جوړ کړی وو.
- ۱۰۱۷م ۴۰۸ق:
- سلطان محمود ابو الحارث محمد بن علي بن مامون خوارزمشاه هيسته کړ او پر ځاي يې لوي حاجب التونتاش هلته د خوارزمشاه په ډول وگماره.
- د جوزجان مقامي اميران فريغونيان ختم سول او د دوي سيمي د غزنوي سلطنت ضميمه سوې.
- د ايلک خان لور د غزني وليعهد مسعود ته واده سوه.
- سهزاده مسعود رسماً د سلطان محمود وليعهد سو.
- نظام الملک حسن بن علي طوسي وزير وزيريد.
- د ابو الخير خمار حسين بن سوار مشهور خراساني فيلسوف او عالم وفات (تولد ئې ۳۳۱ق).
- ۱۰۱۸م ۴۰۹ق:
- سلطان محمود به غزني کې يو مسجد جامع او په هغه پوري نښتی يوه لويه مدرسه

- جوره کړه. د ابو القاسم منصور بن حسن فردوسي طوسي وفات. دی د شاهنامې شاعر او د دنيا له لويو شاعرانو څخه دی (تولد يې ۳۳۰ق)
- ابو سهل احمد بن حسن حمدوي د سلطان محمود او مسعود وزير او د ري حکمران و تر ۴۳۰ق پوري.
- ۱۰۲۰م ۴۱۱ق: د خرنسبون بن سره بن بن کيس وفات د کسي غره په جنوبي لمن کي. دا سړي د پښتنو مشر و او پښتو شعري يې سته.
- سلطان محمود غور فتح کئ. د شيخ الاسلام يونس بن طاهر نصيري بلخي عالم د کتاب بهجه د مؤلف وفات او ښخيدل په بلخ کي.
- ۱۰۲۱م ۴۱۲ق: د ابو عبدالرحمن محمد بن حسين سلمي نشاپوري مشهور صوفي او د طبقات الصوفيه د مؤلف وفات په نشاپور کي (ولادت يې ۳۲۵ق).
- د حافظ احمد بن محمد ماليني هروي محدث وفات په مصر يا په هرات کي.
- د امير نصر بن امير سبکتگين د سلطان محمود کشر ورور وفات.
- سلطان محمود د کشمير لوهر کوټ کلا بند او فتح کئ.
- ۱۰۲۲م ۴۱۳ق: سلطان محمود د هند گواليار او کالنجر ونيول.
- د قاضي محمد بن فضل رواس (ميرک بلخي) مفسر او عالم وفات او ښخيدل په بلخ
- د امام ابو منصور ازهري هروي لغوي عالم وفات.
- امام هيصم بن محمد بن عبدالعزيز ناوي هروي د قصص نابي مؤلف وفات سو.
- ۱۰۱۸-۱۹م ۴۰۹-۱۰ق: سلطان محمود د هند قنوج تر گنگا پوري ونيول، او درې مليونه درهمه غنيمت يې واخيست.
- ۱۰۱۹م ۴۱۰ق: له هندوستانه د راستون کيدو پر وخت سلطان محمود له افغانانو سره ونښت.
- ۱۰۱۹م ۴۱۰ق: حسن د ابو نصر احمد زوی د فريغوني کورني آخر شهزاده.
- ۱۰۱۹م ۴۱۰ق حدود: د ترو جنپاله کابلشاه د ژوند وخت.
- د غرستان د پاچا شانورد شیر ژوند.
- د امام ابو الطيب سهل بن سليمان صعلوکي مشهور محدث او فقيه او د سلطان محمود د دربار ملا ژوند وخت.
- امام قفال صغير عبدالله بن احمد مروي شافعي (متوفا ۴۱۷ق) د مآثر محمودي کتاب وکينښ.
- حاکم امام ابو سليمان فندق بن ايوب بن حسن له والشتانه د سلطان محمود په حکم د نشاپور قاضي سو.
- ابو بکر عبدالله بن يوسف سيستاني حصيري د سلطان محمود نديم ؤ.

- کي. د محمد بن احمد جارودي هروي لوي محدث وفات. ۱۰۲۳م ۴۱۳ق:
- د امام ابو محمد اسماعيل بن ابراهيم سرخسي لوي عالم وفات او د هرات د عيدگاه غربي خوا ته يې ښخيدل. دی د مناقب الشافعي مؤلف دي (ولادت يې تر ۳۲۰ق وروسته). د ابو سعيد احمد بن محمد سجزي لوي منجم او رياضي پوهاند وفات. محمد بن عثمان وراق او غزنوي مذهب يو خوشخطه قرآن وکينډی چي په ۴۱۴ق يې وقف کئ. (د مشهد رضوي کتابخانه). د محمد بن آدم هروي متکلم او لغوي د ديوان متني د شارح وفات. سلطان محمود تر کسی غره (کوه سليمان) پوري د افغانانو سيمي ټولي ونيولې. ۱۰۲۴-۲۵م ۴۱۵-۱۶ق:
- سلطان محمود ماوراء النهر ونيو او د کاشغر د قدر خان سره يې معاهده وکړه. ۱۰۲۴م ۴۱۵ق:
- اسماعيل د بيتنی زوي په کوه سليمان، وازه خواکي د پښتنو مشر و. د ده پښتو شعر سته. سلطان محمود خپل وزير احمد بن حسن ميوندي عزل او مصادره او په هند کي بندي کئ. ملا محمد غزنوي چي د سلطان محمود سره هند ته تللي و يو تاريخ يې وکينډی چه تر ۱۰۳۲ق پوري لا په هند کي ؤ. د علي بن محمد هروي اديب او نحوي د وفات وخت. امام ابو اسحق ابراهيم بن محمد اسفرايني په نشاپور کي يوه مدرسه جوړه کړه. ۱۰۲۵م ۴۱۶ق:
- سلطان محمود څلور زره کهوله سلجوقيان خراسان ته راوستل. په دغه کال ده د جنوبي هند پر کاتيا وار حمله وکړه او د سومنات مندر يې وران کئ. گجرات يې هم ونيوه. سلطان محمود په ماوراء النهر کي د قدر خان سره وليدل. د خواجه ابو عبدالله محمد طاقی سجزي وفات او ښخيدل په هرات کي. د لوي محدث امام ابو عبدالله محمد بن يمان وفات او ښخيدل په هرات کي. د فردوسي طوسي وفات په طوس کي. سلطان محمود د سلجوق اسرائيل چي د سلجوقيانو مشر ؤ د هندوستان په کالنجر کي بندي کئ. ۱۰۲۶م ۴۱۷ق:
- د عبدالله بن احمد قفال صغير مروزي مشهور شافعي فقيه د مآثر محمودي د مؤلف وفات په سيستان کي (تولد يې ۳۲۷ق). د خليفه القادر بالله سفير له بغداده سلطان محمود ته راغي. بهيم پاله آخري کابلشاه د گندهارا په شرق کي. ۱۰۲۷م ۴۱۸ق:
- دوه تنه سفيران قلتنکا او قاشي د قتا خان

او يغر خان له خوا له خطا او ختن څخه د سلطان محمود دربار ته راغله. د امام ابو اسحق ابراهيم بن محمد بن ابراهيم اسفرايني مشهور عالم وفات په نساپور کي.

د سلطان محمود آخره حمله پر هند او د ملتان د جتانو ايلول.

۱۰۳۰-۱۰۴۰ م ۴۲۱-۴۳۲ ق:

عيسى بن عبدالله بلخي کاتب يوه نسخه خوشخطه قرآن وکښ (د ميلان کتابخانې) ۱۰۲۸ م ۴۱۹ ق:

۱۰۳۰ م رمضان ۴۲۱ ق:

ابو علي حسن بن محمد بن نيشاپوري (حسنک) د سلطان محمود وزير سو. ۱۰۲۹ م ۴۲۰ ق:

سلطان محمود ټول ايران ونيو او شهزاده مسعود يې په اصفهان کي خپل نائب وټاکه. بوريجان بيروني خپل کتاب التفهيم لاويل

صناعة التنجيم د ريحانه بنت الحسن په نامه تاليف کي.

د ابود العباس فضل بن عباس صاغاني محدث د ژوند وخت په بغداد کي.

د محمد بن عبدالله مسعودي مروزي شافعي فقيه د شرح مختصر المرزني د مؤلف وفات به مرو کي.

۱۰۲۹-۱۱۰۶ م ۴۲۰-۵۰۰ ق:

د صاعد د کهول د مشهورو پوهانو او قاضيانو د ژوند وخت په نساپور او هرات کي.

۱۰۳۰ پنځشنبه ۲۳ ربيع الاخر ۴۲۱ ق: د سلطان محمود وفات او د غزني په باغ

فيروزي کي ښخول. د ده عمر ۶۱ او پاچهي ۳۳

کاله وه. مملکت يې د هند له گنگا څخه تر دجلې پوري او د شمالي خوا له سير دريا څخه جنوباً د عربو تر بحيرې پوري پروت ؤ. امير محمد د سلطان محمود زوي په غزني کي سکه ووهله (د غزنويانو اتم پاچا).

د ناصر الدين الله سلطان مسعود بن محمود د سلطنت دوره په غزني کي (د غزنويانو نهم پاچا).

القادر بالله خليفه له بغداده خپل عهد اولوا د مرسل بن منصور گرديزي په لاس سلطان مسعود بن محمود ته په نساپور کي را ولېږل او ده ته يې ناصر الدين الله لقب ورکي.

۱۰۳۰ م ۴۲۱ ق شوال: امير محمد د سلطان محمود زوي په تگين آباد کي ونيول سو او پوند کړ سو.

سلطان مسعود خواجه احمد بن حسن ميوندي د هند له زندانه را وغوښت او وزير يې کي.

حسن ميکالي (امير حسنک) د سلطان محمود وزير په بلخ کي د سلطان مسعود په حکم په دار سو.

د ابو بکر محمد بن اسحاق بن ممشاد واعظ د کراميانو د رئيس وفات په نساپور کي.

د علي بن احمد نسوي خراساني رياضي پوهاند او مهندس او منطقي د ژوند وخت.

- ۱۰۳۱م ۴۲۲ق: د شيخ ابو الحسن علي بن جعفر خرقاني لوی صوفي وفات (سه شنبه ۱۰ محرم په عمر ۷۳کاله).
- ۱۰۳۱م ۴۲۳ق: شيخ اسعد بن محمد سوري د پښتو شاعر د زمينداور په بغنی کي مړ سو.
- ۱۰۳۱م ۴۲۳ق: ابو القاسم علي بن حاتم بيهقي چي د سلطان محمود په وخت کي مشرف و، د سلطان مسعود په فرمان صاحب بريد سو.
- ۱۰۳۴م ۴۲۶ق: احمد ینالتگین په هندوستان کي ياغي سو، سلطان مسعود د ده مقابلي ته هندو سپه سالار تلک بن جهلن واستاوه.
- ۱۰۳۲م ۴۲۴ق: هارون سلطان مسعود ته ياغي سو، د سلطان مسعود استاخی له کاشغره راغلل، د بغرا خان استاخی سلطان مسعود ته را ورسيدل.
- ۱۰۳۲م ۴۲۴ق: د شافعی فقه د امام ابو علي حسين بن شعیب مروزي سنجي وفات.
- ۱۰۳۵م ۴۲۷ق: احمد ینالتگین مات او په دریاي سند کي ډوب سو.
- ۱۰۳۵م ۴۲۷ق: سلجوقيان په خراسان کي.
- ۱۰۳۵م ۴۲۷ق: د علي تگین زامنو استاخي مسعود ته راغي.
- ۱۰۳۵م ۴۲۷ق: د ابو نصر محمد بن عبدالجبار عتبي د تاریخ یميني د لیکوال وفات.
- ۱۰۳۵م ۴۲۷-۲۸ق: سلطان مسعود په هند کي پر هانسي حمله وکړه او خپل زوي امیر مجدود يې د لاهور حکمران وټاکه.
- ۱۰۳۱م ۴۲۲ق: سلطان مسعود کرمان او مکران ونيول. او استاخي يې کاشغر ته واستول.
- ۱۰۳۱م ۴۲۳ق: امام يحيي بن عمار سجستاني هروي وفات او د هرات په خیابان کي ښخ سو.
- ۱۰۳۱م ۴۲۳ق: سلطان مسعود هرات ته ولاړ او سپه سالار عبدوس يې د سلجوقيانو ترکمانانو مقابلي ته وټاکه.
- ۱۰۳۲م ۴۲۴ق: امیر ابو یعقوب يوسف بن سبکتگین د سلطان مسعود په حکم د سکاوند د کلا په حبس کي مړ سو.
- ۱۰۳۲م ۴۲۴ق: د قدر خان مړینه، د ارسلان سلیمان مړینه. التوتاش خوارزم شاه بخارا ته لښکر بوت او مړ سو.
- ۱۰۳۲-۱۰۳۵م ۴۲۴-۴۲۷ق: هارون د التوتاش زوی په خوارزم کي د غزني تر حمایت لاندې پر تخت کښینوست.
- ۱۰۳۳م ۴۲۴ق: د خواجه احمد بن حسن میوندي د غزني د لوي وزير په هرات کي وفات (۲۰ محرم). احمد بن علي بن عبدالصمد وزير سو.
- ۱۰۳۳م ۴۲۵ق: د مسعود لښکر کشي پر آمل، ساري، طبرستان.
- ۱۰۳۳م ۴۲۵ق: عباس بن شیش د بو علي وراره د غور امیر د مندیش د ولایت په سنگه کلا کي یو رصد گاه جوړه کي.

- د اسحاق بن ابراهيم بن محمد قراب سرخسي هروي مورخ او محدث وفات (ولادت ۳۵۲ق).
 ۱۰۳۵-۱۰۴۱م ۴۲۷-۴۳۳ق: اسماعيل خندان د التونتاش زوی په خوارزم کي اقتدار وموند.
 د محمد بن علي هروي لغوي او د مصر د مؤذن وفات (ولادت يې ۳۲۷ق).
 ۱۰۳۷م ۴۲۸ق: د شيخ الرئيس بو علي حسين بن عبدالله ابن سينا بلخي لوی فيلسوف طبيب او د دري او عربي مؤلف وفات په همدان کي (تولد يې صفر ۳۷۰ق په بخارا کي).
 د امام اسحاق بن ابراهيم بن محمد هروي عالم وفات او د هرات په نمازگاه کي ښخيدل.
 د سلطان مسعود استاخي ترکستان ته ولاړل او د هغه ځاي استاخي مسعود ته راغلل.
 سلطان مسعود په جوزجان کي علي قندوزي مات کي.
 ۱۰۳۷-۱۰۳۹م ۴۲۹-۴۳۱ق: سلطان مسعود د سلجوقيانو سره په شمالي ولاياتو کي په شخړه بوخت و، دوی ته يې اورشوگاني ورکړې او د غور له خوا غزني ته راغي.
 سلطان طغرل سلجوقي په نساپور کي پاچا سو او خپل ورور پيغو يې د سيستان او پوښنگ او هرات حکمران کئ.
 د ابو منصور عبدالملک بن محمد ثعالي نساپوري د يتيمه الدهر د ليکوال وفات (تولد يې ۳۵۰ق).
 د ابو الحسن بن جولوغ فرخي سيستاني د دري لوی ستايوال بولل و يونکي شاعر وفات.
 د اسحاق بن ابراهيم بن محمد قراب سرخسي هروي مورخ او محدث وفات (ولادت ۳۵۲ق).
 ۱۰۳۸-۱۰۳۹م ۴۳۰ق: پر صغانيان د مسعود ژمني لښکر کشي.
 ابو يعلي بيهقي حنفي د ديوان انشا مشر خپل کتاب السيرة المسعوديه د سلطان مسعود غزنوي لپاره تاليف کي.
 د ابو علي حسين بن شعيب سنجي مروزي شافعي فقيه او د فروغو د مؤلف وفات.
 د مقامات بو نصر مشکان تاليف.
 ۱۰۳۹م ۴۳۱ق: ابو نصر مشکان د سلطان محمود او مسعود د دربار لوي منشي وفات. ابو سهل زوزني صاحب ديوان رسالت سو.
 د ابو القاسم حسن بن احمد عنصر بلخي د سلطان محمود د دربار لوي شاعر وفات.
 ۱۰۴۰م ۴۳۲ق: سلجوقيانو شمالي ولايات او خراسان ونيول او په دندانقان کي سلطان مسعود مات کي.
 ۱۰۴۰-۱۱۷۵م ۴۳۲-۵۵۲ق: د سلجوقيانو د سلطنت دوره پر افغانستان باندي.
 د حسن بن محمد بن شعيب مرزوي شافعي فقيه وفات په ربيع الاول ۴۳۲ق.
 ۱۰۴۰م ربيع الاخر ۴۳۲ق: سلطان مسعود خپل زوي مودود په غزني کي پريښود، پخپله د خزانو سره هندوستان ته

- رهي سو. ۱۰۴۰م ۱۱ جمادي الاول ۴۳۲ق:
- لښکرو په ماريگله کي سلطان مسعود ونيو او د ده پر ځاي يې د ده پوند ورود محمد بيا پاچا کي.
- وروسته سلطان مسعود د خپل وراره طاهر بن محمد په لاس مړ کړ سو.
- ۱۰۴۰م جمادي الاخر ۴۳۲ق: سلطان مودود له غزني څخه را ووت او د خپل پانده اکا محمد سره يې په دنپور کي جنگ وکي.
- محمد او د ده زوي طاهر يې ووژل او د دې بری په نسبت يې فتح آباد هلته جوړ کي.
- ۱۰۴۰م ۴۳۲ق:
- امير محمد د سلطان محمود زوي دوهمه پلا پاچا سو.
- ۱۰۴۹-۱۰۴۰م ۴۳۲-۴۴۱ق:
- د غزنويانو د يوولسم سلطان مودود بن مسعود سلطنت په غزني کي.
- ۱۰۴۰-۱۰۶۳م ۴۳۲-۴۵۵ق:
- د طغرل بيگ بن ميکائيل د سلجوقي کهول لومړی پاچا سلطنت.
- ۱۰۴۰م ۴۳۲ق:
- د قاضي صاعد بن محمد ابو العلا نشاپوري حنفي فقيه او د حنفيانو د رئيس وفات.
- د ابو نظر عبدالعزيز بن منصور عسجدي د سلطان محمود د درباري شاعر وفات.
- په دغه کال د ابو النجم احمد بن قوص منوچهری د سلطان محمود د دربار د شاعر وفات.
- ۱۰۴۱م ۴۳۳ق:
- د سالم بن عبدالله هروي فقيه او متکلم د اللمع د مؤلف وفات.
- د ابو سهل محمد بن علي هروي لغوي وفات ۳ محرم په مصر کي (ولادت رمضان ۳۷۲ق).
- طغرل سلجوقي په نشاپور کي سکه ووهله. سند پاله د جيه پاله لمسی آخرين کابلشاه د گندهارا په پای کي.
- ۱۰۴۲م ۴۳۴ق:
- ابو ابراهيم اسماعيل بن محمد مستملي په دري ژبه د تعرف شرح وليکله.
- د ابوذر عبدالله بن احمد انصاري هروي مالکي فقيه او محدث وفات په مکه کي.
- ۱۰۴۳م ۴۳۵ق حدود:
- عبدالرزاق د احمد بن حسن ميوندي زوي د سلطان مودود وزير و.
- د احمد بن حسين باخرزي د دمية القصر د مؤلف وژل.
- ۱۰۴۴م ۴۳۶ق:
- په ماوراء النهر کي شيعي غورځنگونه، د ابو الفضل عبيدالله بن احمد ميکالي خراساني منشي او مؤلف امير وفات (نوم يې عبدالرحمن هم راغلي دي).
- د غزني د وزير احمد بن علي بن عبدالصمد وفات او د طاهر مستوفي وزير کول.
- ۱۰۵۴م ۴۳۷ق:
- امام عبدالکريم بن هوازن قشيري الرسالة القشيره په تصوف کي په عربي وکښله. چي ابو

- الفتوح عبدالرحمن بن محمد نشاپوري په کرمان کې په ۵۵۰ ق په دري ترجمه کړه. امام ابوالقاسم قشيري په نشاپور کې يوه مدرسه جوړه کړه.
- ناصر خسرو بلخي خپل سفر له جوزجانه د حجاز خوا ته شروع کي (۶ جمادي الاخری) دی په جمادي الاخره کي د ۴۴۴ ق بيرته بلخ ته راغي.
- ۱۰۴۶م ۴۳۸ق: د امام ابو محمد عبدالله بن يوسف جويني شافعی فقيه او مفسر او اديب وفات په نشاپور کې.
- د عبيدالله بن عبدالله هروي محدث او مورخ د ژوند وخت.
- ۱۰۴۸م ۴۳۹ق: د عبدالرحمن بن محمد سرخسي حنفي فقيه د بصری د قاضي وفات د تكملة التجريد خاوند. د ملک ابدال (اودل) بن ترين د ابدالي افغانانو د يوه نيکه د ژوند وخت په کسي غره کې.
- ۱۰۴۸م ۴۴۰ق: د ابو ريحان محمد بن احمد بيروني لوی عالم او منجم د کتاب الهند او نورو ډيرو تاليفاتو د مؤلف وفات، او په غزني کې ښخيدل. ده تر ۴۲۷ پوري ۶۵ کتابونه تاليف کړي وو. تولد يې ۳۶۲ق.
- د ابو سعيد فضل الله بن ابی الخير ميهني خراساني مشهور صوفي وفات.
- د مشهور اديب علي بن حسن عميد قهستاني وفات.
- ۱۰۴۸-۱۰۵۲م ۴۴۰-۴۴۴ق: پر غزني باندي د طغريل تغلب او د سلطان عبدالرشيد وژنه.
- ۱۰۴۸م ۴۴۰ق حدود: ابو منصور موفق بن علي الهروي په درمل پيژندنه کي کتاب الابنيه عن حقايق الادويه په دري ژبه تاليف کي چي يوه خطي نسخه يې په ۴۴۷ق کال اسدي طوسي وکښله (د ويانا کتابخانه) د منصور بن محمد هروي فقيه او شاعر او د هرات د قاضي او د منية الراضي د مؤلف وفات.
- ۱۰۴۹م ۴۴۱ق: د غزنويانو دوولسم پاچا دوهم مسعود د مودود زوی په غزني کي سکه ووهله.
- علي بن مسعود بن محمود په همدغه کال پاچا سو.
- ۱۰۴۹-۱۰۵۲م ۴۴۱-۴۴۴ق: د غزنويانو د څورلسم پاچا عبدالرشيد د سلطان محمود د زوي سلطنت په غزني کي.
- ۱۰۴۹م ۴۴۱ق: د شيخ عمو مشهور صوفي احمد بن محمد بن حمزه وفات په هرات کي او په گازرگاه کي ښخيدل.
- ابو معين ناصر بن خسرو قبادياني بلخي (حجت خراسان) له خپله سفره را ستون سو او د اسماعيلي مذهب تبليغ يې په بلخ او بدخشان کي شروع کي. د ده ډله ناصريه بلله کيده.

۱۰۵۰م ۴۴۲ق:

د سلجوقيانو او طغريل د غزنوي لښکر د مشر جنگونه او په دره خمار او بست کي د سلجوقيانو ماتې.

د عبدالسلام بن محمد بن هيصم کرامی وفات په هرات کي.

د حسن بن مظفر نساپوري اديب او شاعر وفات.

۱۰۵۰م ۴۴۲ق:

ابو سعيد عبدالحی بن ضحاک بن محمود گردیزی زين الاخبار په دري ژبه په غزني کي د سلطان عبدالرشيد په نامه وکينښ (د عبدالحی حبيبي طبع، تهران ۱۳۴۷).

۱۰۵۲م ۴۴۴ق:

عبدالرزاق بن احمد بن حسن ميوندي د سلطان فرخزاد له وزارتو معزول او پر ځای يې خواجه حسن مهران وزير سو.

د خرخيز حاجب د غزني سپه سالار په خراسان کي د سلجوقيانو سره جنگونه.

د عبيد الله بن سعيد بن حاتم سجزي محدث وفات په مکه کي.

طغريل د سلطان محمود مريي د غزني تر نيولو وروسته ډير غزنوي شهزادگان مړه کړل او خلکو دی وواژه.

۱۰۵۲-۱۰۶۰م ۴۴۴-۴۵۱ق:

د غزنويانو شپاړسم پاچا فرخزاد د لومړي مسعود د زوی سلطنت.

۱۰۵۳م ۴۴۵ق:

يوه نامعلوم مؤلف تاريخ سيستان وليکي.

۱۰۵۴م ۴۴۶ق:

د ابو بکر احمد بن اسحاق صبغی نساپوري شافعي عالم او فقيه وفات.

۱۰۵۵م ۴۴۷ق:

حکيم علي بن احمد اسدي طوسي د گرشاسپ نامي شاعر د کتاب الابنيه عن حقایق الادويه خطي نسخه وکښله (د ويانا کتابخانه) مؤلف يې موفق الدين ابو منصور علي الهروي په دغه کال ژوندي و.

۱۰۵۶م ۴۴۸ق:

د حجة الاسلام ابو حامد محمد بن محمد غزالي طوسي زيږيدنه.

۱۰۵۷م ربيع الاول ۴۴۹ق:

د ابو النجم اياز اويماق وفات او ښخيدل په لاهور کي (?).

د اسماعيل بن عبدالرحمن بن احمد صابوني نساپوري فقيه او مفسر او واعظ وفات په نساپور کي (ولادت يې ۳۷۳ق).

۱۰۵۸م ۴۵۰ق:

په خراسان کي د عربي نسخې او کوفي خط په هنري ډول سره گډيري (وامق عذاري عنصري د پروفيسور محمد شفيع کتابخانه، لاهور).

محمود وراق يو تاريخ د ۴۰۹ق تر واقعو پوري په غزني کي وکينښ.

امير محمد د عباس زوي په غور کي حکمران وو.

د شار ابراهيم بن اردشير د ژوند وخت.

د سهل بن مرسل لويکي د ژوند عصر.

- ۱۰۵۸ م ۴۵۰ ق حدود: قاضي القضاة او شيخ الاسلام وفات او ښخېدل په بلخ کي.
- ۱۰۶۳-۱۰۷۲ م ۴۵۵-۴۶۵ ق: الپ ارسلان د چغري بيگ داؤد زوي د ميکائيل لمسی سلجوقي دوهم پاچا.
- ۱۰۶۴ م ۴۵۷ ق: پر ختل د الپ ارسلان يرغل.
- ۱۰۶۵ م ۴۵۸ ق: د ابو بکر احمد بن حسين بيهقي شافعي فقيه او محدث او مؤلف وفات.
- د قاضي ابو عاصم محمد بن احمد عبادي هروي عالم د طبقات الفقها او مبسوط مؤلف وفات.
- حکيم ابو نصر علي بن احمد اسدي طوسي گرشاسپ نامه نظم کړه.
- ۱۰۶۶ م ۴۵۹ ق: شرف الملك ابو سعد مستوفي په بغداد کي د امام ابو حنيفه پر مزار گنبد جوړه کړه.
- د ابراهيم بن محمد توني هروي محدث وفات په هرات کي.
- د شيخ يوسف بن محمد سمعان وفات او ښخېدل په چشت کي.
- ۱۰۶۷ م ۴۶۰ ق: د شيخ الطايفه ابو جعفر محمد بن حسن طوسي د شيعه مشهور عالم او مؤلف وفات په بغداد کي. (تولد ئې په طوس کي ۳۸۵ ق)
- ۱۰۶۷ م ۴۶۰ ق حدود: منصور بن سعيد بن حسن ميوندي د سلطان ابراهيم د سپاه عارض سو.
- اسحاق بن ابراهيم بن منصور نشاپوري خپل قصص الانبياء په دري ژبه وکين.
- محمد بن عمر رادوياني ترجمان البلاغه وکين.
- د ابو حنيفه اسکافي مروزي دري شاعر د ژوند وخت.
- د شيخ امام ابو بکر محمد بن امام احمد بن محمد حدادي شالنگي غزنوي وفات ۴۵۰ ق. (قبر او شنخته يې په غزني کي سته).
- د محمود بن عمر جوهری صايغ هروي دري شاعر د ژوند وخت.
- ۱۰۵۹ م ۴۵۱ ق: د غزنويانو او سلجوقيانو تر منځ معاهده.
- سلطان ابراهيم د مسعود زوي غزنوي پاچا د سلجوقي داود او الپ ارسلان سره روغه وکړه او فقط شرقي افغانستان تر لاهوره غزنوي سلطنت ته پاته سو.
- لومړی پلا د سلطان لقب د سلطان ابراهيم غزنوي پر سکه ضرب سو.
- ۱۰۵۹-۱۰۹۸ م ۴۵۱-۴۹۲ ق: د غزنويانو د اولسم سلطان ابراهيم د لومړي مسعود د زوري سلطنت.
- ۱۰۶۰ م ۴۵۲ ق: د علي بن حسين مروزي حنفي فقيه وفات.
- ۱۰۶۲ م ۴۵۴ ق: د زهير بن حسن بن علي سرخسي فقيه او مورخ او مفتي خراسان وفات.
- د عبدالرحيم بن عبدالله صيرفي بلخي

د افغانستان تاريخي پېښليک

- د ابو بکر عتيق بن محمد هروي سور آبادي د دري تفسير ليکوال د ژوند وخت. قطب الدين حسن بن محمد د غور امير و. نظام الملك حسن بن علي طوسي د سلجوقيانو لوي وزير په نساپور، بلخ، هرات، مرو کي نظاميه مدرسې جوړې کړې. د قاروت بن جغري بيگ داؤد سلجوقي د ژوند وخت چي د کرمان سلجوقيان د ده له پښته دي.
- ۱۰۶۹م ۴۶۱ق: د ابو القاسم بن ابراهيم مروزي فوراني فقيه وفات.
- ۱۰۶۹م ۴۶۲ق: د شافعي فقيه حسين بن محمد مروودي وفات په مرو رود کي (۲۳ محرم). ناصر خسرو بلخي خپل کتاب جامع الحکمتين د بدخشان د امير علي بن اسد بن حارث په خواهش تاليف کي.
- ۱۰۷۰م ۴۶۳ق: د ابو علي حسان بن سعيد منيعي نساپوري فقيه او بډاي د مسجدو او رباط جوړوونکي وفات په مرو رود کي.
- ۱۰۷۲م ۴۶۵ق: د الپ ارسلان پر ماورا النهر باندې يرغلونه او د ده مړينه. شمس الملك بلخ او ترمذ ونيول. د شيخ ابو القاسم عبدالکريم بن هوازن قشيري د خراسان د مشهور صوفي وفات په نساپور کي.
- د ابو بکر زين الدين اسماعيل وراق ازرقی هروي د دري مشهور شاعر وفات. طاهر بن نصر بن احمد د سيستان پادشاه سو. ۱۰۷۲-۱۰۹۲م ۴۶۵-۴۸۵ق: د ملکشاه د الپ ارسلان زوي سلجوقي دريم پاچا سلطنت. ۱۰۷۳م ۴۶۶ق: د عثمان بن حسين وراق غزنوي په خط يو ډېر ښکلي منقش قرآن وکښ سو چي د مشهد رضوي په کتابخانه کي سته. مويد الملك د نظام الملك زوي د هرات والي سو. ۱۰۷۴م ۴۶۷ق: د عبدالرحمن بن محمد داودي پوشنگي فقيه او محدث وفات په پوشنگ کي. (ولادت يې ربيع الاول ۳۷۴ق). ملکشاه ترمذ ونيو او د شمس الملك سره ئې روغه وکړه. د ابو القاسم علي بن حسن باخري عربي شاعر او دمية القصر د مؤلف وژل. ۱۰۷۵م ۴۶۸ق: د ابو بکر محمد بن القاسم جويني (صفار نساپوري) شافعي فقيه وفات. ۱۰۷۶م ۴۶۹ق: سيف الدوله د سلطان ابراهيم غزنوي له خوا د هندوستان حکمران او له بغداد د صنيع امير المومنين لقب ورکړ سو. ابو بکر محمد بن احمد بن هيشم رود باري

- ۱۰۸۲ م ۴۷۴ ق: د قاضي القضاات ابوبکر محمد بن عبدالملک اسکافي بلخي وفات او ښځيدنگ په بلخ کي.
- ۱۰۸۴ م ۴۷۷ ق: ابو علي فضل بن محمد فارمدي د خراسان مرشد وفات سو.
- تکش په بلخ کي ولاړ سو ملکشاہ دی په ترمذ کي ونيوي او پروند يې کي.
- د احمد بن محمد بن عبدالجليل سجزي رياضي پوهاند او منجم وفات.
- بيبي د عبدالصمد هروي لور محدثه وفات سوه (ولادت يې ۳۸۷ ق). عبدالاول هروي له دې څخه روايت کوي.
- ۱۰۸۵ م ۴۷۸ ق: د امام الحرمین ابو المعالي عبدالملک بن عبدالله جويني وفات چي د نساپور نظاميه مدرسي مشر استاد و (ولادت يې په جوين کي ۴۱۹ ق).
- ۱۰۸۷ م ۴۸۰ ق حدود: د سلطان ابراهيم غزنوي د سلطنت اوږده د آرامي دوره او د خير آباد، ايمن آباد د کلاو جوړول، مسجدونه او مدرسې او قصرونه آبادول.
- د ابو حاتم مظفر بن اسماعيل اسفزاري مهندس او منجم وفات.
- فاطمه د ابو علي دقاق لور د خراسان زاهده وفات سوه.
- بلخي د قرائت عالم خپل کتاب جامع القرائت په ۴۶۹ ق د سلطان ابراهيم بن مسعود په نامه په غزني کي تاليف کي (۱۷ محرم).
- د عبدالله بن سعيد بن حاتم سجزي محدث او د الابانه د مؤلف وفات.
- ۱۰۷۷ م ۴۷۰ ق: د ابو الفضل محمد بن حسين بيهقي د غزني د دربار منشي او د تاريخ بيهقي د مؤلف وفات په غزني کي (تولد يې د بيهقي په حارث آباد کي ۳۸۵ ق).
- انوشنگين چي د بلکاتگين مريي و په خوارزم کي د غرشاه په لقب د خوارزمشاهي دوهم کهول جوړ کي چه تر ۶۱۷ ق پوري دغه کورنۍ حکمرانه وه.
- د احمد بن عبدالملک نساپوري د خراسان د محدث وفات.
- د الشيخ العميد الجليل سيد ابو الفضل محمد بن علي طوسي وفات پنجشنبه ۹ رمضان ۴۷۰ ق (قبر او شنخته يې په غزني کي سته).
- ۱۰۷۷ م ۴۷۰ ق حدود: د هيصم بن محمد ناوی (هروي) د دري قصص الانبيا د مؤلف د ژوند وخت.
- ۱۰۷۸ م ۴۷۱ ق: د حسن بن علي بن محمد بلخي وخشي محدث او قاضي وفات (ولادت يې ۳۸۵ ق).
- ۱۰۸۰ م ۴۷۳ ق: د ابو علي فضل بن محمد فارمدي طوسي مشهور عارف وفات.

- قتلمش د ارسلان پيغو زوي د اسرائيل
لمسی چي د اناطول سلجوقيان د ده له پښته
دي.
- تتش د الپ ارسلان زوی چي د شام
سلجوقيان ځني پيدا سول.
- د عبدالله بن سعيد خوافي شاعر او منشي
او حاسب د خلق الانسان د مؤلف وفات په
بغداد كي.
- ۱۰۸۸ م ۴۸۱ ق:
د ناصر خسرو بلخي شاعر او اسماعيلي
مؤلف وفات د بدخشان په يمگان كي (تولد
۳۹۴ ق قباديان).
- د قاضي القضاات خليل بن احمد شجري
بلخي وفات.
- د احمد بن عبدالصمد هروي محدث وفات.
د شيخ السلام ابو اسماعيل عبدالله بن
محمد انصاري هروي وفات او ښخيدل د هرات
په گازرگاه كي (تولد ۲ شعبان ۳۹۶ ق) د طبقات
الصوفيه او منازل السائرين او نورو ډيرو عربي
او دري تاليفاتو خاوند.
- په سيستان كي كاڅتي.
۱۰۸۹ م ۴۸۲ ق:
فقيه ابو جعفر محمد بن عبدالجبار بن
محمد جوزجاني په ويهند كي يو څا جوړ كي
(ډبرليک ئې د پيښور په موزيم كي).
- د فخر الاسلام علي بن محمد بزدوي حنفي
مشهور فقيه د اصول الفقه د مؤلف وفات.
- ۱۰۹۰ م ۴۸۳ ق:
محمد بن ابو جعفر محدث او صوفي د
- بستان العارفين مؤلف وفات سو.
د شمس الاثمه محمد بن احمد سرخسي
مشهور فقيه او د مبسوط د مؤلف وفات.
- تاج الدين ابو الفتح صفاري د سيستان
پاچا سو.
- ۱۰۹۲ م ۴۸۵ ق:
نظام الملك طوسي وزير خپل كتاب
سياست نامه يا سير الملوك په فصيحه دري ۵۰
فصله تاليف كي.
- ۱۰۹۲-۱۰۹۴ م ۴۸۵-۴۸۷ ق:
د سلطان محمود د ملكشاه زوي سلجوقي
څلرم پاچا سلطنت.
- ۱۰۹۲ م ۴۸۵ ق:
نظام الملك ابو علي حسن بن ابو الحسن
علي بن اسحاق طوسي د سلجوقيانو مشهور
وزير او ليكوال (تولد ۴۰۸ يا ۴۱۰ په طوس
كي) وزارت له ۴۵۱ ق تر ۴۸۵ ق پوري. په
۱۰ رمضان ۴۸۵ ق د بغداد پر لار د بو طاهر
اراني په لاس ووژل سو.
- ۱۰۹۳ م ۴۸۶ ق:
د ابو عبدالله حسين بن احمد زوزني
خراساني قاضي او لغوي د كتاب المصادر د
مؤلف وفات.
- ۱۰۹۴-۱۱۰۴ م ۴۸۷-۴۹۸ ق:
بركيارق د ملكشاه زوي د سلجوقي پنځم
پاچا سلطنت.
- ۱۰۹۶ م ۴۹۰ ق حدود:
د ابو الحسن علي بن عثمان هجويري
غزنوي لوی صوفي د كشف المحجوب د مؤلف

- وفات په لاهور کي. محمد بن منصور مستوفي (متوفا ۴۹۴ق) په مرو کي يوه مدرسه جوړه کړه. د عبدالرحمن بن علي بن ابي الصادق نشاپوري طبيب (بقراط گاني) وفات. د عبیدالله بن عبدالله حداد نشاپوري حنفي فقيه او محدث او قاضي وفات تر ۴۹۰ق وروسته. د محمد بن احمد بن ابي سهل سرخسي حنفي فقيه او متکلم او د المبسوط د مؤلف وفات (۴۸۱ق؟). ۱۰۹۷-۱۱۲۷م ۵۲۱-۴۹۱ق: د قطب الدين محمد خوارزم شاه سلطنت. ۱۰۹۷م ۴۹۱ق: د علي بن سهل بن عباس نشاپوري مفسر وفات. د عطاء بن يعقوب د غزنوي دربار کاتب او د عربي او دري د شاعر وفات. د ابو الفتح عبدالرزاق منيعي بن حسان د خراسان د محدث او فقيه وفات. سلطان سنجر سلجوقي د ملک شاه زوي هرات ته راغي. ۱۰۹۸-۱۱۱۵م ۴۹۲-۵۰۹ق: د غزنويانو د اتلسم پاچا علاء الدين دريم مسعود سلطنت. ۱۰۹۹م ۴۹۳ق: قطب الدين حسين بن محمد د غور د شاهنشاهانو نيکه د وجيرستان په جنگ کي وواژه سو.
- شيخ عبدالهادي د خواجه عبدالله انصاري زوی به هرات کي مقتول او په گازرگاه کي ښخ سو. ۱۱۰۰م ۴۹۴ق: د امام ابو الفرج عبدالرحمن احمد سرخسي شافعي فقيه وفات (زيريدنه ۴۳۲ق). ۱۱۰۱م ۴۹۵ق حدود: امام غزالي په دري کيمياي سعادت وکښ. سرهنگ عميد محمد خطبي هروي د غزني سپه سالار او وروسته د قزدا حکمران و. ۱۱۰۲م ۴۹۶ق: دا ابو الفضل محمد بن محمد سهلي بسطامي فخر الاسلام وفات. ۱۱۰۴م ۴۹۸ق: درهم ملک شاه د برکيارق زوي د سلجوقي شپږم پاچا سلطنت. ۱۱۰۶م ۵۰۰ق: د ابو نصر محمد بن احمد بن ابو جعفر هروي پير وفات او د هرات په خمچه آباد کي ښخيدل. په غزني کي د سلطان علاء الدين مسعود د ماينې مهد عراق د سلطان سنجر د خور په توجه آرامي او د سلجوقيانو سره دوستي. د طغتاگين غزنوي سالار فتوحات د هند تر گنگا پوري. ابو حاتم مظفر بن اسماعيل اسفزاري آسمان او رياضي پوهاند کائنات الجو کتاب وکښ. د شيخ علي قسوره بن محمد گرديزي د

- ژوند وخت. خواجه اسماعيل شنيزي د حکيم سنایي
مرشد او استاد د ژوند وخت (قبر ئې تر اوسه
په شنيزکي سته).
- علاءالدين ابو يعقوب يوسف او نجم الدين
ابو المعالي احمد د قاضي القضاة يوسف بن
احمد حداد شالنگي غزنوي زامن په غزني کي
علاما وه.
- د شيخ السلام جمال الدين ابو نصر احمد
بن محمد بن سليمان صغاني د ژوند وخت (قبر
ئې په غزني کي سته).
- د ابو سعد احمد بن ابو يوست هروي د
کتاب (الاشراف علي غوامض الحکومت د
مؤلف ژوند.
- د ملک الجبال عزالدين حسين بن قطب
الدين حسن غوري پاچا سلطنت په غورکي.
د عبدالرب بن منصور غزنوي فقيه او د
ملتمس الاخوان د مؤلف د ژوند وخت.
- د ابو العباس فضل محمد لوگري مرورودي
مشهور فيلسوف د ژوند وخت.
- د ډيرو ترکي لغاتو گډيدنه په دري او پښتو
ژبو کي.
- ۱۱۰۸ م ۵۰۲ ق:
- ثقه الملك طاهر بن علي د سليمان مسعود
بن ابراهيم وزير و.
- ۱۱۰۹ م ۵۰۳ ق حدود:
- جمال المعاشرين د غزني د قوال ژوند.
د زاهد بن محمد بن احمد سرخسي شافعي
محدث وفات.
- امام ابو علي حسن بن علي قطان مروزي
مشهور طبيب او عالم خپل کتاب کيهان
شناخت وکښ. (تولد ئې مرو ۴۶۵ ق).
- د ملک کرت د ژوند وخت په غور او هرات
کي، د کرت د پاچهانو لوی نيکه.
- محمد بن حسين بن عمر هروي تاريخ
برامکه په دري ترجمه کي.
- ۱۱۰۶ م ۵۰۰ ق حدود:
- عمدة الملك رشيد بن محتاج د سلطان
ابراهيم غزنوي سپهبد او د مسعود سعد ممدوح
و.
- خواجه محمد بن بهروز احمد وزير و.
- خواجه طاهر بن علي ثقت الملك د بو نصر
مشکان وراره د غزني وزير خاص و.
- قوام الملك نظام الدين ابو نصر فارسي د
شهزاد شيرزاد سره د هند سپهسالار سو.
- عميد الملك عمادالدوله ابو القاسم خاص د
سلطان ابراهيم غزنوي د دربار مشر و.
- منصور بن سعيد بن احمد بن حسن
ميوندي د سلطان ابراهيم غزنوي صاحب ديوان
عرض او عبدالحميد بن احمد بن عبدالصمد د
سلطان ابراهيم غزنوي وزير سو.
- د قاضي امين المله عبدالودود د عبدالصمد
غزنوي زوي د ژوند وخت.
- ابو نصر محمد بن عبدالحميد مستوفي د
بهرامشاه غزنوي وزير و.
- ابو محمد بن حسن قايني د بهرامشاه
غزنوي وزير و.

- ۱۱۱۰م ۵۰۴ق حدود: مسعود زوي سلطنت.
 د ابو الفرج بن مسعود روني د دري مشهور شاعر او د غزنويانو د ستاينکي وفات (تولد ئې د ۴۳۵ق حدود).
 ۱۱۱۱م ۵۰۵ق: د حجة الاسلام ابو حامد محمد بن محمد غزالي طوسي وفات (تولد ئې ۴۱۵ق) دی د حياء علوم الدين او نورو ډيرو تاليفاتو خاوند دی.
 عثمان مختاري غزنوي شاعر خپله شهریار نامه په دري ژبه نظم کړه.
 د جمال الحکماء ابو الحسن علي بن محمد د غزني د طبيب د ژوند وخت.
 ۱۱۱۲م ۵۰۶ق: د امام زاهد سليمان بن احمد صغاني قاضي وفات (قبر ئې په غزني کي سته).
 نظامي عروضي سمرقندي د بلخ د برده فروشانو په کوڅه د امير ابو سعيد جره په کور کي د عمر خيام سره ليدنه وکړه.
 قاضي حسن محمودي او قاضي حسين محمودي د احمد زامن د بلخ قاضيان مړه او په بلخ کي ښخ سول.
 ۱۰۹۸-۱۱۱۴م ۴۹۲-۵۰۸: د غزني د يوه منار بنا د (السلطان الاعظم ملک الاسلام علاء الدوله و الدين ابو سعد مسعود بن ظهير الدوله امير المؤمنين ابراهيم خلاد الله ملکه) په نامه.
 ۱۱۱۵-۱۱۱۷م ۵۰۹-۵۱۱ق: د غزنويانو د شلم پاچا ارسلان شاه د دريم مسعود زوي سلطنت.
 ۱۱۱۶م ۵۱۰ق: د عبدالرحمن بن احمد خزاني شيعي نشاپوري عالم وفات.
 د محمد بن منصور سمعاني مروزي محدث او فقيه وفات په مرو کي (ولادت ۴۶۶ق).
 ۱۱۱۷-۱۱۵۷م ۵۱۱-۵۵۲ق: د غزنويانو د يوويشتم پاچا بهرامشاه د دريم مسعود زوی سلطنت.
 ۱۱۱۵م ۵۰۹ يا ۵۱۷ق: د حکيم ابوالفتح عمر بن ابراهيم خيام نشاپوري لوي منجم او رياضي پوهاند او شاعر وفات په نشاپور کي.
 ۱۱۱۵م ۵۰۹ق: د غزنويانو د نونسم پاچا شيرزاد د دريم مسعود زوي جلوس په غزني کي.
 د اسماعيل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بن حسن لغماني حنفي فقيه ژوند په بغداد کي.
 علاءالدين مسعود غزنوي خيل ورور شيرزاد مړ کئ، او بل ورور بهرام شاه ئې سلطان سنجر ته پناه وروړه.
 ۱۱۱۶م ۵۱۰ق: سلطان ارسلانشاه غزنوي يوه ماني په غزني کي جوړه کړه.
 ملک الجبال عزالدين حسين د قطب الدين حسن زوی د غور امير ؤ چي د ده اوه زامن پر غوري دولت قابض سوه.
 ۱۱۱۶م ۵۱۰ق حدود: د ابو عبدالله احمد بن عمر خراساني د

- الایشاح في القرائت الشعر د مؤلف د ژوند وخت.
- خواجه صدر شمس الوزراء قطب الدين يوسف بن يعقوب د غزني سپه سالار او وزير و. قاضي القضاة يوسف بن احمد حدادي شالنگي غزنوي د سلطان مسعود د عهد د غزني قاضي القضاة او وزير و.
- موفق الدولة ابو طاهر خاتوني د سلجوقيانو وزير خپل مناقب الشعراء وکينښ.
- د نصرين ابراهيم هروي حنفي محدث د المسند د مؤلف وفات.
- د عثمان بن عمر مختاري غزنوي د دري د مشهور شاعر د ژوند وخت.
- ۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق:
- سلطان سنجر د ملکشاه زوی د سلجوقي اتم لوی پاچا سلطنت.
- بهرامشاه غزنوي پر خپله سکه باندي د سلطان سنجر سلجوقي نوم هم وکينښ.
- ۱۱۱۷-۱۱۵۷ م ۵۱۱-۵۵۲ ق:
- د غزني د يوه منار بنا د (السلطان الاعظم ملک الاسلام يمين الدولة و امين المکه ابو المظفر بهرامشاه ختدالله تعالی ملک) په نامه.
- ۱۱۰۴-۱۱۱۷ م ۴۹۸-۵۱۱ ق:
- د سلطان محمد د ملکشاه زوي سلجوقي اوم پاچا سلطنت چي د عراق سلجوقيان د ده له پښته دي.
- د محمد بن عمر ضرير بلخي مفسر او واعظ د دعوة الهند د مؤلف وفات او ښخيدل په بلخ کي ۵۱۱ ق.
- د قاضي القضاة شيخ الاسلام بلخ محمد ابو القصير بلخي وفات.
- ۱۱۱۸ م ۵۱۲ ق:
- د بهرام شاه غزنوي لښکرو په ملتان کي محمد باهليم د ده د زامنو سره مات کي او په سوالک کي د ناکور کلا جوړه کړه.
- د سليمان بن ناصر نساپوري شافعي متکلم، صوفي فقيه وفات.
- د شمس الاثمه ابو القاسم اسماعيل بن حسن بيهقي د مروود مدرسی د استاد وفات.
- ۱۰۴۲-۱۱۱۹ م ۴۳۳-۵۱۳ ق:
- د شيخ الافاضل علي بن احمد بنجگړدی نساپوري اديب د ژوند دوره (وفات په نساپور کي رمضان).
- ۱۱۲۰ م ۵۱۴ ق حدود:
- طبيب شرف الزمان طاهر مروزي طبابع الحيوان تاليف کي.
- د عبدالرحيم بن عبدالکريم بن هوازن قشيري نساپوري صوفي او واعظ وفات په نساپور کي.
- د ناصر محمد عياضي سرخسي فقيه او محدث وفات په سرخس کي (ولادت ۴۳۹ ق).
- ۱۱۲۱ م ۵۱۵ ق:
- د غزنوي دورې د مشهور شاعر مسعود سعد سليمان وفات په غزني کي (تولد ئې لاهور د ۴۴۰ ق حدود).
- ۱۱۲۱ م ۵۱۵ ق حدود:
- د ابو حاتم مظفر بن اسماعيل اسفزاري رياضي پوهاند او هيئت دان وفات.

- کي. سلطان بهرام شاه غزنوي د دربار مشر و.
 ۱۱۳۱م ۵۲۶ق: د خراسان د قاضي القضاات احمد بن محمد بن صاعد وفات.
- ۱۰۶۹-۱۱۳۳م ۴۶۱-۵۲۷ق: د مجد الدين اسعد بن ابي نصر ميهني طوسي شافعي فقيه د ژوند دوره.
 د خوانه قطب الدين مودو بن يوسف چشتي زاهد او صوفي وفات په چشت کي.
- ۱۱۳۳م ۵۲۸ق: حکيم سنائي غزنوي طريق التحقيق تاليف کي (?).
 ۱۱۳۵م ۵۲۹ق: د عبدالغافر بن اسماعيل نساپوري شافعي محدث او فقيه د السياق في ذيل تاريخ نيساپور د مؤلف وفات په نساپور کي (ولادت ئې ۸ ربيع الاخر ۴۵۱ همدلې).
- ۱۱۳۵م ۵۳۰ق جمادي الاول: محمد بن اسماعيل غوري عالم په هرات کي وفات او ښخ سو (شنخته ئې سته).
 ۱۱۳۵م ۵۳۰ق: ابو محمد بن قايني د بهرام شاه وزير و په غزني کي.
- د محمد بن حمويه جويني مفسر او صوفي او فقيه د لطايف الازهار د مؤلف وفات (ولادت ۴۴۹ق).
 ۱۱۳۷م ۵۳۲ق: د ابو العلا صاعد بن حسين بن اسماعيل بن صاعد د خراسان د قاضي وفات په نساپور کي.
- کي. د شرف الدين ابو محمد بن علي بن ابو طالب حسيني بلخي وفات او ښخېدل په بلخ کي.
 ۱۱۳۸م ۵۳۳ق: د ابو بکر محمد بن احمد خرقې مروزي لوی منجم او جغرافيا او رياضي پوهاند مؤلف وفات.
- د زاهر بن طاهر نساپوري محدث وفات.
 ۱۱۴۰م ۵۳۵ق: د شيخ الاسلام محمد بن حسين فلانسي د بلخ د جامع د امام وفات او په بلخ کي ښخيدنه.
 ۱۱۴۱م شنبه ۷ شعبان ۵۳۶ق: د ابو يوسف اسماعيل بن عبدالرحمن بن عبدالسلام بن حسن بن عبدالرحمن بن ابراهيم بن بشير بن منکولغمانې حنفي فقيه او په بغداد کي د امام ابو حنيفه د مدرسې د استاد وفات او هلته ئې ښخيد.
- ۱۱۴۱م ۵۳۶ق: ابو المعالي نصرالله بن محمد د بهرام شاه غزنوي منشي او وزير کليو او دمنه کتاب په دري وکين.
- د آدم بن اسد هروي د بلخ د نظاميه مدرسې د استاد وفات.
 د عثمان بن معر غزنوي مقری عالم وفات او په بلخ کيني ښخيدنگ.
- د شيخ ابو نصر احمد بن ابو الحسن رامقي جامي مشهور په ژنده پيل وفات (ولادت ئې ۴۴۱ق).

- د ابو الفتح مختار بن عبدالحميد فوشنجي مؤرخ وفات.
- د امام ابو سعد اسماعيل بن عبدالواحد فوشنجي هروي وفات.
- قاضي بهاء الدين عمر بن احمد محمودي د بلخ قاضي وو.
- ۱۱۴۲م ۵۳۷ق:
- اتسز خوارزمشاه نشاپور ونيو د سلطان سنجر سلطنت بيا پر خراسان باندې.
- د شيخ ابو حامد فريدالدين محمد بن ابراهيم عطار نشاپوري لوی صوفي تولد.
- د نجم الدين ابو حفص عمر بن محمد نسفي حنفي عالم وفات په سمرقند کي (تولد يې ۵۶۱ق). ده د اعتقاد اهل سنت رساله په ۵۳۵ق وکښه.
- د عبدالحميد بن اسماعيل قيسي هروي حنفي فقيه او د روم قاضي وفات په قيسارکي.
- د رئيس بلخ سيد محمد بن حسين حسيني وفات په بلخ کي.
- ۱۱۴۳م ۵۳۸ق:
- خواجه فريد الدين محمد بن ابراهيم عطار خپل منطق الطير نظم کړ.
- ۱۱۴۵م ۵۴۰ق حدود:
- د ابو الفضل محمد بن سليمان بن احمد صغاني د غزني د قاضي وفات (قبر يې په غزني کي سته).
- د عبدالرشيد بن ابي حنيفه او لوالجي بدخشي د فتاوي و لوالجيه د مؤلف وفات په لوالج کي (ولادت يې ۴۶۷ق).
- ملک فخرالدين بن عزالدين غوري نونسم پاچا سکه ووهله او شغنان، تخار، درواز، وخش، بدخشان يې هم ونيول.
- د عميد محمد بن عثمان يميني غزنوي کاتب د بهرام شاه غزنوي د دربار شاعر د ژوند وخت.
- شرف الدين محمد بن ناصر علوي غزنوي د بهرامشاه غزنوي د دربار شاعر و.
- عبدالله محمد بن طيفور سجاوندي غزنوي تفسير سجاوندي مؤلف وفات سو.
- د اديب صابر اسماعيل ترمذي دري شاعر وفات.
- حور ملک د شارشاه بن ابراهيم غرستاني لور سلطان حسين جهانسوز غوري وکړه.
- ۱۱۴۶م ۵۴۱ق:
- قطب الدين محمد بن عزالدين د غور امير په غزني کي بهرام شاه وواژه او د غوريانو او غزنويانو د عداوت سبب سو.
- ۱۱۴۷م ۵۴۲ق:
- ظهير الدين محمد بن مسعود غزنوي رياضي پوهاند کفاية التعليم په دري ژبه تاليف کي
- ۱۱۴۸-۱۱۴۹م ۵۴۳-۵۴۴ق:
- د سلطان سيف الدين بن عزالدين غوري اتلسم پاچا د اقتدار وخت.
- د اسعد بن محمد بن موسی فوشنجي محدث وفات به فوشنج کي (ذيقعه ۵۴۳ق).
- ۱۱۴۹م ۵۴۴ق:
- بهاء الدين سام بن محمد چي د مندیش په

- سنگه کي امير و د فيروز کوه پر تخت کښيښوست.
- ۱۱۴۹-۱۱۵۹ م ۵۴۴-۵۵۴ ق: د غوري خوارلسم پاچا بهالدين سام بن عزالدين حسين سلطنت.
- ۱۱۴۹-۱۱۵۶ م ۵۴۴-۵۵۱ ق: د سلطان علاءالدين حسين جهانسوز بن عزالدين د غوريانو د اولسم پاچا سلطنت.
- ۱۱۴۹ م ۵۴۴ ق: سلطان سيف الدين سوري غوري په غزني کي د خپل وزير سيد مجدالدين موسوي سره د بهرام شاه په حکم د پل طاق پر سر وځړول سو. د احمد بن علي يو جعفرک مقري بيهقي لغوي عالم وفات (تولد ۴۷۰ ق).
- ۱۱۵۰ م ۵۴۴ ق حدود: د حکيم ابو عمر عثمان بن عمر مختاري غزنوي د دري لوي شاعر وفات.
- ۱۰۸۵-۱۱۵۱ م ۴۷۷-۵۴۵ ق: د محمد بن محمد رضی الدين سرخسی حنفی فقيه او مؤلف وفات په دمشق کي. د امام فخرالدين رازي محمد بن عمر مشهور امام او مفسر زېږېدنه.
- ۱۱۵۰ م ۵۴۵ ق: د عتيو بن علي بن منصور مروي فقيه او اديب او حاسب د ژوند دوره په مرو کي په ۱۵ ذيقعد زېږېدلي او په ۲۷ شوال وفات سوې دي.
- ۱۱۵۰ م ۵۴۵ ق: غوري سلطان علاءالدين حسين غزني وسواخه او له دې جهته په جهانسوز مشهور سو.
- ۱۱۵۱ م ۵۴۶ ق: غوري سلطان علاءالدين جهانسوز د بست ښار ونيوه.
- ۱۱۵۳ م ۵۴۸ ق: د عين الزمان حسن قطان مروزي بن علي طيب او رياضي پوهاند د لوگري د شاگرد وفات په مرو کي (تولد ئې په مرو کي ۴۶۵ ق). د عبدالرحمن بن محمد خرکري پوشنگي محدث وفات.
- ۱۱۵۵ م ۵۵۰ ق حدود: د سلطان سنجر سلجوقي او سلطان علاءالدين حسين جهانسوز جنگ د اوبې په سه گوشه ناب کي چي جهانسوز ونيول سو او معاف سو.
- د غوري ملک شهاب الدين محمد خرنک بن عزالدين حسين د اقتدار وخت.
- دغه وخت کي د غور په جرماس کي حکمران ؤ. امير فخرالدين خالد بن ربيع مکي د علاءالدين جهانسوز غوري د دربار شاعر او عالم د ژوند وخت.
- شيخ تيمن په غور کي د پښتو شاعر و.

- د محمود بن ابي الحسن بن حسين
نشاپوري غزنوي مفسر او لغوي وفات.
- د عبدالرحمن خازن مروزي حکيم او
مهندس د زيچ سنجري او ميزان الحکمه د مؤلف
وفات.
- ۱۱۵۶م ق: خطائيان او غزان راغلل او دولت سنجري
ئې ونړاوه او سلطان سنجري يې ونيوي.
د اتسز لښکر کښي پر خراسان او د سلطان
سنجري ايله کيدل.
- د برهان الدين علي بن ناصر بريانگر
غزنوي عالم وفات په بغداد کي.
- ۱۱۵۶-۱۱۷۲م ۵۵۱-۵۶۸ق: د ايل ارسالان بن اتسز خوارزم شاه
سلطنت.
- ملک سيف الدين بن علاءالدين جهانسوز
غوري شلم پاچا سکه ووهله.
- نظام الدين احمد بن عمر بن علي مشهور په
نظامي عروضي سمرقندي د غوريانو د دربار
ليکوال چهار مقاله يا مجمع النوادر تاليف کړه.
- ۱۱۵۷م ۵۵۲ق: د ابو تمام محمد بن عبدالملک بن
عبدالسلام بن حسين لغماني فقيه وفات (۱۱
رمضان) او د بغداد په باب الطاق کي ښخيدل.
- د ناصر بن سلمان انصاري نشاپوري شافعي
فقيه او محدث وفات په مرو کي.
- د سلطان سنجر سلجوقي وفات.
- د قاضي برهان الدين منصور بن ابو سعد
محمد بن ابو نصر صاعدي د نشاپور د قاضي او
- حنفي امام وفات.
- ۱۱۵۷-۱۱۶۱م ۵۵۲-۵۵۷ق: په غزني کي د محمودي کهول دوه ويشتم
پاچا خسرو شاه بن بهرام شاه سلطنت.
- ۱۱۵۸م ۵۵۳ق: د عبدالاول بن عيسى بن شعيب صوفي
سنجري هروي محدث وفات.
- د احمد بن علي ظهير بلخي حنفي فقيه او
اصولي وفات.
- د عبدالجبار بن عبدالجبار خرقی شافعي
فقيه او محدث او مورخ وفات په مرو کي
(ولادت يې د مرو په خرق کي ۴۷۷ق).
- ۱۱۵۹م ۹ شعبان ۵۵۴ق: د ابو عبدالله الضرير محمد بن عبدالرحمن
بن حسن لغماني حنفي فقيه وفات او ښخيدل د
بغداد د ابي حنيفه په محله کي.
- ۱۱۶۰م ۵۵۵ق: د عبدالواسع بن عبدالجامع غرستاني جبلي
شاعر وفات.
- ۱۱۶۱م ۵۵۶ق: د اشرف الدين ابو محمد حسن بن محمد
حسيني غزنوي (اشرف) د غزني د مشهور شاعر
وفات.
- د امام سيد ناصر الدين سمرقندي د تاريخ
بلخ د مؤلف وفات او ښخيدل په سمرقند کي.
- ۱۱۶۱-۱۱۸۷م ۵۵۷-۵۸۳ق: د غزنويانو د کهول د آخري پاچا خسرو
ملک بن خسرو شاه پاچهي.

- ۱۱۶۲م ۵۵۸ق: محمد بن سام غوري د سلطان غياث الدين ورور د غور د استيه او کجوران حکمران سو.
- ۱۱۶۲-۱۱۷۴م ۵۵۸-۵۷۰ق: زید الدين آي آبه په خراسان کي.
- ۱۱۶۲م ۵۵۸ق: د سلطان شمس الدين محمد بن فخرالدين مسعود غوري د اقتدار وخت.
- ۱۱۶۲-۱۲۰۲م ۵۵۸-۵۹۹ق: د غور د يوويشتم لوی سلطان غياث الدين محمد بن بهاءالدين سام د سلطنت دوره.
- ۱۱۶۳م ۵۵۹ق: د مولانا شهاب الدين عبدالله فامي هروي د تاريخ هرات ليکوال د ژوند وخت.
- ۱۱۶۳م ۵۵۹ق: د قاضي حميدالدين محمود بن عمر بن احمد بلخي د مقامات حميدي د مؤلف وفات.
- ۱۱۶۳م ۵۵۹ق: محمد د عبدالواحد زوی په هرات کي يو ښکلی برنجي لوښي جوړ کي (د ارمتياژ موزيم).
- ۱۱۶۴م ۵۶۰ق: د ابو الفضل محمد بن طيفور سجاوندي غزنوي د کتاب وقوف مؤلف وفات.
- ۱۱۶۴-۱۲۰۲م ۵۶۰-۵۹۹ق: د احمد بن محمد سجاوندي مورخ د ذخاير نثار في اخبار السيد المختار د مؤلف وفات.
- ۱۱۶۴م ۵۶۰ق: د ابو الحسن علي بن زید بيهقي (ابن فندق) مورخ او حکيم او رياضي پوهاند وفات چي د تاريخ بيهق مؤلف دی.
- ۱۱۶۹م ۵۶۵ق حدود: مجد الملک ديو شاري د سلطان عياث الدين محمد سام غوري وزير و.
- ۱۱۷۱م ۵۶۶ق: ابو بکر بن احمد بن عبيدالله غزنوي خطاط په ښکلي خط يو قرآن وکينډ (د مصر
- سلطان غياث الدين محمد سام وزير و.
- ملک الکلام فخرالدين مبارکشاه د غوري دربار شاعر د غوريانو منظومه نسب نامه وکښله.
- ۱۱۶۵م ۵۶۲ق: قره ختائيانو بلخ او اندخود ونيول.
- د ضياء الدين عمر بن محمد بسطامي بلخي محدث او مفسر او صوفي وفات (ولادت ۴۷۵ق).
- د ابو سعيد عبدالکريم بن محمد منصور مروزي سمعاني محدث او د کتاب الانساب د مؤلف وفات په مرو کي (ولادت ۵۰۶ق).
- ۱۱۶۵م ۵۶۲ق شاوخوا: تاج الدين حرب بن محمد د سيستان پادشاه و (متوفا ۶۱۲ق).
- ۱۱۶۸م ۵۶۲ق: امام يوسف بن عبيدالله اندخودي تفسير ينابيع العلوم په فارسي شروع کي (د کابل خطي نسخه).
- ۱۱۶۹م ۵۶۵ق: د ابو الحسن علي بن زید بيهقي (ابن فندق) مورخ او حکيم او رياضي پوهاند وفات چي د تاريخ بيهق مؤلف دی.
- ۱۱۶۹م ۵۶۵ق حدود: مجد الملک ديو شاري د سلطان عياث الدين محمد سام غوري وزير و.
- ۱۱۷۱م ۵۶۶ق: ابو بکر بن احمد بن عبيدالله غزنوي خطاط په ښکلي خط يو قرآن وکينډ (د مصر

موزيم).

۱۱۷۴-۱۲۰۳ م ۵۷۰-۶۰۰ ق:

قاضي صدر شهيد نظام الدين ابوبکر په غزني کي د سلطان معزالدين له خوا قاضي ممالک و. او تر ده وروسته د ده زوي سيد شرف الدين ابو بکر.

سلطان ناصرالدين قباچه په ملتان کي د سلطان معزالدين محمد غوري له خوا حکمران و.

۱۱۷۵ م ۵۷۱ ق:

ملک معزالدين محمد غوري له بهاءالدين طغرل څخه هرات ونيو او د غور په سلطنت پوري ونښلاوه. او پوښنگ يې په ۵۷۳ ق ونيو. ملک يار غرشين د هند په فتوحاتو کي خپل حماسي پښتو شعر ووايه. دی په ډهلي کي وفات او بنځ دی.

د محمد بن محمد سرخسي حنفي فقيه او د المحيط الکبير د مؤلف وفات.

۱۱۷۶ م ۵۷۲ ق:

د محمد بن معتصم مرجاني بلخي زاهد وفات په بلخ کي.

شمس الدين بلخي د سلطان معزالدين قاضي لشکر او ملک شاه وخشي د غوري دربار لوی امير و.

۱۱۷۷ م ۵۷۳ ق:

د رشيد الدين محمد بن محمد بن عبدالجليل (رشيد وطواط) بلخي مشهور منشي او شاعر او مؤلف د حدايق السحر د ليکوال وفات.

د محمد بن محمد بن محمد هروي مفسر او متکلم او واعظ وفات.

۱۰۹۴-۱۱۷۲ م ۴۸۷-۵۶۸ ق:

د ابو الفضل عبدالله بن احمد طوسي شافعي عالم (خطيب موصل) د ژوند دوره.

۱۱۷۳-۱۲۰۷ م ۵۶۹-۶۰۲ ق:

د غور د دوه ويشتم لوی سلطان معزالدين (شهاب الدين) محمد بن بهاولدين سام د هند د فاتح د سلطنت دوره.

۱۱۷۳ م ۵۶۹ ق:

ملک معزالدين محمد غوري د خپل ورور سلطان عياث الدين په حکم ټول سيستان او زاول او کابل ونيول او غزان يې له غزني څخه وايستل.

۱۱۷۳-۱۲۰۴ م ۵۷۰ ق:

غوريانو غزني ونيوي. عبدالله بن محمد بلخي مورخ په اندلس کي و.

د عمر بن محمد ابو شجاع بسطامي بلخي محدث او شاعر وفات.

سلطان معزالدين محمد غوري گرديز او ملتان فتح کړل.

قاضي القضاة معزالدين هروي د سلطان غياث الدين محمد سام غوري د عصر لوی قاضي و.

عين الملك سورياني د سلطان عياث الدين محمد سام غوري وزير و.

شمس الملك عبدالجبار گيلاني د سلطان غياث الدين محمد سام غوري وزير و.

- ۱۱۷۸ م ۵۷۴ ق: امام فخر الدين محمد بن عمر رازي (متوفا ۶۰۶ ق) خپل دري کتاب جامع العلوم د علاءالدين تکتش خوارزم شاه په نامه تاليف کړی.
- سلطان معزالدين محمد غوري په نهر واله کي د بهيم د يوه جنگه را ستون سو.
- ۱۱۷۹ م ۵۷۵ ق: سلطان معزالدين غوري پيښور ونيو.
- قاضي شهاب الدين خرما بادي د سلطان غياث الدين محمد سام غوري د عصر لوی قاضي و.
- ۱۱۸۰ م ۵۷۶ ق: د محمد بن حسين بن حسن بيهقي عالم د انوار العقول د مؤلف د ژوند وخت.
- د شيخ سيف الدين سعيد بن مظهر باخري مشهور صوفي وفات.
- ښکارندوي بن احمد چي پلار ئې د فيروز کوه کوتوال و خپله پښتو قصيده يې د سلطان معزالدين محمد غوري د هند د فتوحاتو په ستاينه کي وويله (د ۵۷۶ حدود).
- ۱۱۸۱ م ۵۷۷ ق: سلطان معزالدين محمد غوري لاهور ونيو او ملک قطب الدين ايبک ته يې وسپاره.
- د سلطان غياث الدين محمد سام غوري استاخي خوارزم ته ولاړل.
- د خواجه احمد بن مودود چشتي زاهد وفات او ښخيدل په چشت کي.
- د امام شمس الدين محمود بن مسعود اندخودي عالم او شاعر وفات.
- ۱۱۸۲ م ۵۷۸ ق: تکتش په خراسان کي سرخس کلابند کي.
- ۱۱۸۳ م ۵۷۹ ق: د خوارزم سلطان شاه پر سلطان غياث الدين غوري بری وموند.
- تايمني د غور پښتو شاعر د سلطان غياث الدين د باغ ارم په ستاينه کي پښتو شعر ووايه.
- ۱۱۸۴ م ۵۸۰ ق حدود: فريدالدين عمر بن غيلان بلخي د ابو العباس لوگري شاگرد او د فلسفي د کتابو د مؤلف د ژوند وخت.
- ۱۱۸۵-۱۱۸۷ م ۵۸۰-۵۸۳ ق: د خوارزم سنجر شاه په نشاپور کي پاچا و.
- ۱۱۸۵ م ۵۸۰ ق حدود: ملک قطب الدين يوسف تمراني د غوري دربار لوي امير و.
- سلطان غياث الدين غوض خلجي د هند په لکهنو کي د سلطان معزالدين له خوا حکمران و.
- ظهیر الملک عبدالله سجري د سلطان غياث الدين محمد سام غوري وزير و.
- ۱۱۸۶ م ۵۸۲ ق: سلطان تکتش نشاپور ونيو او خپل زوي ملکشاه ته يې وسپاره.
- سلطان خسرو ملک آخري غزنوي پاچا غزانو مات کي او دوي غزني ونيو.
- مولانا سراج الدين مناج د سلطان

- معزالدين محمد غوري په فرمان د هندوستان قاضي لشکر سو.
- سپه سالار حسام الدين علي کرماج د سلطان معزالدين محمد غوري له خوا د ملتان والي د لاهور حکمران سو.
- د عالي بن ابراهيم بن اسماعيل غزنوي حنفي فقيه او مفسر د مشارع العرايع د مؤلف وفات.
- ۱۱۸۷م ۵۸۳ق حدود:
- د وحد الدين محمد بن محمد انوري ايبوردي خراساني مشهور دري شاعر وفات.
- ۱۱۸۸م ۵۸۴ق:
- د شيخ فريد الدين گنج شکر بن جمال الدين تولد (د کابل د پنجشير د فرخ شاه له پښته، د ده وفات به اجوده کي د ۶۸۷ق حدود).
- د شيخ السلام خطيب امام الحرمين محمد بن احمد بلخي زاهد او امام وفات او بنخيدل په بلخ کي.
- محمد بن عيسي بن علي نشاپوري يو قرآن په ښکلي نسخي خط د سلطان عياث الدين محمد بن سام غوري لپاره وکښ (د ايران باستان موزيم).
- شريف محمد بن منصور مبارکشاه فخر مدبر غزنوي خپل رحيق التحقيق نظم کي (محرم).
- محمد د عبدالرحمن زوی خراساني صوفي د مقاماتو شارح وفات سو.
- ۱۱۸۹م ۵۸۵ق حدود:
- جلال الدين ديوشاري د سلطان غياث الدين محمد سام غوري وزير و.
- د قاضي وحيد الدين مرورودي د شافعي مذهب مقتدار او د سلطان غياث الدين محمد سام غوري د استاد د ژوند وخت.
- د کاکړ نيکه شهادت او بنخيدل په هرات کي.
- ۱۱۹۰م ۵۸۶ق حدود:
- امام صدرالدين علي هيصم نشاپوري کرامي د غرستان د افشين د ښار د مدرسې لوی مدرس و.
- ۱۱۹۱-۱۲۰۵م ۵۸۷-۶۰۲ق:
- د غور نه ويشتم پاچا سلطان بهاءالدين سام بن شمس الدين محمد په باميان کي.
- ۱۱۹۱م ۵۸۷ق:
- سلطان خسرو ملک د غزني آخري پاچا په ۵۸۳ق د سلطان معزالدين محمد سام غوري په لاس د بلروان په کلا کي بندي سوي و په ۵۸۷ق ووژل سو او د غزني د سبکتگين کهول ور سره ختم سو، د ده زوي بهرامشاه هم وواژه سو.
- ۱۱۹۲م ۵۸۸ق:
- د مرغاب په جنگ کي د غوريانو بری پر جلال الدين محمود بن ايل ارسلان خوارزم شاه باندي اود غوريانو له خوا مرو او نشاپور او سرخس نيول.
- سلطان معزالدين محمد غوري په هند کي راي پتهورا مات کي او اجمير او ټول سواک يې

ونبول. قطب الدين ايبک يې د کهرام حکمران کي.

۱۱۹۳م ۵۸۹ق

د ملکشاہ مړينه. قطب الدين محمد په نشاپور کي مړ سو.

سلطان معزالدين محمد غوري دهلي او کول ونيول.

۱۱۹۳م ۵۹۰ق

د بهاءالدين سام غوري د باميان په دربار کي امام فخرالدين رازي او شيخ الاسلام جلال الدين ورسي او مولانا سراج الدين جوزجاني غوندي پوهان سره را ټول و.

د ابو شجاع محمد بن مسعود کرمانی محدث وفات او بنخيدل په هرات کي.

سلطان معزالدين محمد غوري له غزني څخه هند ته ولاړ. بنارس قنوج يې ونيول، راي چي چند يې په چنداول کي مات کي.

ملک ناصر الدين سوري د ماديڼي د غوري دربار لوی امير و.

شيخ الاسلام ملک العلماء جلال الدين ورسل د بلخ شيخ الاسلام و، د سلطان بهاء الدين سام غوري له خوا.

ملک الکلام تاج الدين زوزني قاضي د سلطان بهاء الدين سام غوري پاچا په دربار کي.

۱۱۹۴م ۵۹۱ق

د سلطان طغرل سلجوقي مړينه. ملک تاج الدين مکران د غوري دربار لوی امير و.

۱۱۹۵م ۵۹۲ق

فخرالدين حسين بن بدرالدين منصور شيخ

الاسلام مشهور په قاضي خان دفتاوي د خاوند وفات.

۱۱۹۷م ۹۵۳ق

د احمد بن محمد بن سعيد غزنوي فقيه وفات په حلب کي د اختلاف العلماء او روضة المتکلمين مؤلف.

د عبدالله بن حمويه سرخسي کرزندوي د ژوند وخت. دی سفر نامه هم لري په دمشق کي مړ دی.

۱۱۹۷م ۵۹۴ق

ملکشاہ د تکش زوی مړ سو.

۱۱۹۷م ۱۵ رمضان ۵۹۴ق

سلطان معزالدين و الدين محمد بن سام غوري په غزني کي يو مسجد جوړ کي چي ډبر ليک ئې تراوسه سته.

۱۱۹۸م ۵۹۵ق

ملک تاج الدين يلدوز په غزني او کرمان او کورم کي د سلطان معزالدين غوري له خوا حکمران و.

محمد بن منور د ابو الخير ميهني له پښته خپل کتاب اسرار التوحيد في مقامات الشيخ ابي سعيد په دري ژبه د سلطان غياث الدين بن محمد سام غوري په نامه تاليف کي.

قاضي القضاات ابو الفقير محمد بن ابو المعالي بن محمد الحسن د بست قاضي وفات او په بست کي ښخ سو (جمعه ربيع الاول).

۱۱۹۹م ۵۹۶ق

د بغداد خليفه الناصرالدين الله خپل سفيران ابن ربيع او قاضي مجد الدين قدوه د

- سلطان عياث الدين محمد سام غوري سلطان
دربار ته را واستول، او د غور له خوا سراج
الدين محمد جوزجاني په سفارت بغداد ته ولاړ.
احمد بن محمد مستوفي هروي د فتوح
اعثم کوفي کتاب له عربي څخه په دري را
واړاوه.
- ۱۲۰۰م رمضان ۵۹۷ق
عماد الدين محمود بن احمد فاريابي عالم
(متوف ۶۰۷ق) خالصة الحايق تاليف کي.
سلطان غياث الدين محمد بن سام غوري د
هرات جامع مسجد جوړ کي (کتبه ئې تر اوسه
سته).
د رکن الدين محمود شاه سنجان وفات او
بنخيدل په چشت کي.
د شيخ محمد سررزي وفات او بنخيدل ئې
په غزني کي.
- ۱۲۰۱م ۵۹۸ق
مولاند سراج منهاج جوزجاني د باميان
قاضي الممالک او د دوو مدرسو مشر و.
د حکيم شهاب الدين شاه علي ابو رجا
غزنوي شاعر وفات.
د ابو الفضل طاهر بن محمد (ظهیر
فاريابي) مشهور دري شاعر وفات په تبريز کي.
د محمد بن عمر بن عبدالله سنجي
نشاپوري فقيه د فتاوي رشديه د مؤلف وفات.
- ۱۲۰۲م ۵۹۹ق
سلطان غياث الدين بن محمد سام د غور
لوی شهنشاه ۶۳ کلن په هرات کي وفات او بنخ
سو (۲۷ جمادي الاولی). د ده مملکت له
- هندوستان تر عراق او د جيحون څخه تر بحيره
عرب پوري خپور و.
۱۲۰۲-۱۲۱۰م ۵۹۹-۶۰۷ق
د غور د درويشتم سلطان غياث الدين
محمود بن غياث الدين محمد سلطنت په غور
کي.
۱۲۰۲-۱۲۱۵م ۵۹۹-۶۱۲ق
د غوري پاچا علاءالدين د غور د اقتدار
وخت په خراسان کي.
۱۲۰۲م ۵۹۹ق
مولانا افصح العجم اعجوبة الزمان سراج
الدين منهاج جوزجاني د سلطان بهاء الدين سام
غوري په دربار په باميان کي و.
۱۲۰۲م ۵۹۹ق
د وحيد الدين محمد بن محمود مرورودي
شافعي فقيه په هرات کي وفات.
د ظهيرالدين محمد بن محمود مرورودي
نشاپوري شافعي فقيه او مفسر د تفسير البصائر
د مؤلف وفات.
شمس الدين ابو الفتح احمد بن نصر بن
طاهر د سيستان صفاري شهزاده اقتدار وموند.
۱۲۰۳م ۶۰۰ق
د باميان سلطنت د سلطان بهاء الدين سام
غوري تر پاچهي لاندي له کشمير او کاشغره تر
ترمد او غرجستانه ورسيدی.
د هرات د قاضي عمدة الدين فضل بن
محمود بن صاعد سياري وفات (رمضان) چي
زوی يې صاعد پر ځاي کښيښوست.
د قاضي حميد بن قاضي ابو سعد عمر

- محمودي د بلخ د قاضي وفات او ښخيدل په بلخ کي.
- ۱۲۰۵م ۶۰۲ق سلطان معزالدين غوري د جيلم د هميک په کلي کي يوه کهکر فدایي وواژه او جنازه يې د غزني په دهک کي ښخه سوه.
- بلخ، غور، هرات د خوارزم شاه په لاس ورغلل.
- د فخرالدين مبارکشاه حسين مرورودي د غور د سلاطينو د نسب نامي د ناظم وفات.
- د علي بن ابوبکر هروي وفات چی د التذکرة الهرويه في حيل الحربه مؤلف دی.
- ۱۲۰۵-۱۲۱۵م ۶۰۲-۶۱۲ق د غور د ديرشم پاچا سلطان جلال الدين ابو علي بن بهاءالدين سام سلطنت.
- علاء الدين مسعود بن بهاءالدين سام د ده ورور هم اقتدار درلود.
- ۱۲۰۵-۱۲۱۰م ۶۰۲-۶۰۷ق د قطب الدين ايبک سلطنت په دهلي کي.
- دی د سلطان معزالدين غوري سپه سالار و.
- حسن نظامي نشاپوي خپل کتاب تاج الماثر د سلطان قطب الدين ايبک په نامه شروع کي، او تر ۶۱۲ق پوري پيښي يې وليکلې.
- شريف محمد بن منصور بن ابو الفرج سعيد غزنوي (مبارکشاه فخر مدبر) خپل کتاب بحرالانساب سلطان قطب الدين اينک ته وړاندي کي.
- د ده نور تاليفات: آداب الحرب و الشجاعه.
- ۱۲۰۶م ۶۰۳ق د چنگيز خان تر حکم لاندي د مغولو اتحاد.
- د امام عصام الدين ابي حفص عمر بن محمودي د بلخ د قاضي وفات او ښخيدل په بلخ کي.
- ملک تاج الدين عثمان مرغني او عزالدين عمر مرغني د سلطان غياث الدين محمد سام غوري تربونه د غوري دربار اميران او د امير محمد غرستاني له کهوله څخه وو.
- مغولي امپراتوري د تموچن بن يسوکاي بهادر په مشري د منگوليا په قرا قروم کي جوړه سوه. تموچن د قيات له قبيلې څخه په چنگيز خان مشهور دی. ولادت يې ۵۹۴ق ۱۱۵۴م کال دی.
- ۱۲۰۳م ۶۰۰ق حدود سيد ظهير الدين تاج الكتاب سرخسي د سلطان معزالدين غوري د دربار منشي و.
- د محمد بن عبدالرشيد سجاوندي حنفي فقيه او مفسر او حاسب وفات.
- د ده مولفات سراجيه رساله في الجبر و المقابله عين المعاني.
- امام فخر الدين رازي رساله بهائيه د سلطان بهاءالدين سام غوري په نامه تاليف کړه.
- د عبدالرافع بن ابو الفتح هروي شاعر د ژوند وخت.
- ۱۲۰۴م ۶۰۱ق غوريانو خوارزم ونيو. شهاب الدين محمد غوري د اندخود سره ماته وکړه.
- د هرات د خانقاه سلطان د شيخ صدرالدين سجزي وفات.
- ملک شجاع الدين علي بن حسين غوري گناباد له ملاحدود څخه ونيو.

- احمد صفار نساپوري شافعي فقيه وفات. ۱۲۰۷م ۶۰۴ق
- مولانا جلال الدين بلخي (رومي) د شرق مشهور شاعر او صوفي او مفکر په بلخ کي وزوکيد (۸ ربيع الاول).
- ۱۲۰۸م ۶۰۵ق
- په خراسان بيا د خوارزم شاهانو حکومت. په نساپور کي سخته زلزله او د سلطان محمد خوارزم شاه په امر يې بيا ودانونه.
- د سلطان غياث الدين محمود غوري پاچا له حضوره د هندوستان د سلطنت فرمان د قطب الدين ايبک په نامه صادر سو.
- ۱۲۰۸م ۱ رجب ۶۰۵ق
- د ابو محمد عبدالسلام بن اسماعيل بن عبدالسلام بن عبدالرحمن بن حسن لغماني فقيه او د بغداد د قاضي وفات. دی د بغداد د سوق العميد د مدرسي مدرس هم وو (تولد يې بغداد ۵۲۰ق) په خيز رانيه کي د امام ابو حنيفه سره ښخ دی.
- ۱۲۰۸م ۶۰۵ق حدود
- قاضي امام حميد الدين علي بن عمر محمودي (بلخي) د سلطان قطب الدين ايبک د هندي دربار شاعر او منشي و.
- ۱۲۰۹م ۱۰ محرم ۶۰۶ق
- د شيخ کمال الدين محمود بن محمد سرخسي (خواجه سرمه) وفات او د هرات د هندوان په کلي کي ښخېدل.
- د شرف الدين مظفر بن محمد بن مظفر طوسي رياضي پوهاند د الجبر والمقابل له هندسه
- د مؤلف د ژوند وخت. ۱۲۱۰م ۶۰۶ق
- د امام فخرالدين محمد بن عمر بن حسن رازي شافعي مشهور عالم او مفسر وفات او په هرات کي ښخيدنه (شوال دو شنبه) د ده ولادت په ري کي ۲۵ رمضان ۵۴۴ق و.
- شيخ کمال الدين محمود بن محمد سرمقي زاهد او جوانمرد د هرات په خواجه سرمه کي وفات او ښخ سو.
- ۱۲۱۰م جمعه ۱۹ جمادي الاول ۶۰۶ق
- د ابو يعقوب يوسف بن اسماعيل بن عبدالسلام لغماني حنفي فقيه وفات او د بغداد په خيز رانيه کي ښخېدل (تولد يې ۵۱۸ق).
- ۱۲۱۰م ۶۰۷ق
- د غور سلطان بهاءالدين سام بن محمود سکه ووهله.
- د محمود بن احمد بن ابي الحسن فاريابي صوفي او واعظ سلک الجواهر مصباح الجنان، خالصه الحقايق د مؤلف وفات.
- ۱۲۱۰-۱۲۲۸م ۶۰۷-۶۲۵ق
- د سلطان ناصرالدين قباچه معزي د سلطان معزالدين غوري د مملوک سلطنت پر شرقي افغانستان او سند باندي.
- عين الملك ملک الوزرا فخرالدين حسين بن شرف الملك رضي الدين ابوبکر اشعري د سلطان ناصرالدين قباچه د دربار لوی وزير و.
- ۱۲۱۰-۱۲۱۴م ۶۰۷-۶۱۱ق
- د غور د پنځه ويشتم پاچا علاءالدين اتسر بن علاءالدين جهانسوز سلطنت.

۱۲۱۲م ۶۰۹ق

د شرف الدين مظفر بن محمد المظفر طوسي منجم او رياضي پوهاند کتاب المسطح د مؤلف وفات.

۱۲۱۳م ۶۱۰ق

سلطان العلماء بهاء الدين محمد بن حسين خطيبي بلخي (سلطان ولد) د مولانا جلال الدين بلخي پلار له بلخه هجرت وکړ او په قونيه کي ساکن سو.

شيخ الاسلام صفي الدين ابوبکر عبدالله بن عمر واعظ بلخي خپل کتاب فضائل بلخ په عربي وکيښ (غره رمضان).

۱۲۱۳م ۶۱۱ق

علاء الدين مسعود بن شمس الدين محمد په غور کي.

د فريد الدين محمد بن ابو بکر ابراهيم عطا نشاپوري د تذکرة الاوليا د تاليف وخت.

۱۲۱۴م ۶۱۱ق

علاء الدين محمد خوارزم شاه غور او فيروز کوه او هرات تر غزني پوري ونيول.

تاج الدين يلدوز د سلطان ايلتتمش په لاس گرفتار او په بداون کي وواژه سو.

امام عزالدين ابي شعبة مسعود بن امير جلال الدين اسماعيل بن محمد په بست کي مړ او ښخ سو (۲۷ شعبان).

۱۲۱۴-۱۲۹۸م ۶۱۱-۶۹۸ق

عبدالله بن محمد سليمان بن حسن بن حسين بلخي قدسي حنفي مفسر ژوند او وفات په قدس کي.

۱۲۱۵م ۶۱۲ق

د ابو الحسن علي بن ابي بکر بن علي هروي گزندوي وفات په حلب کي. د الاشارات الي معرفة الزيارات او خطب الهروي و التذکرة الهروي في الحيل الحريه مؤلف.

۱۲۱۵م ۶۱۲ق

د غوريانو سلطنت ختم سو او خوارزم شاهيان بريمن سول.

د دوی له خوا ملک کربر په غزني کي او امين ملک په هرات کي او اختيار الدين محمد خرپوست په پيښور کي حکمرانان وو. علاء الدين محمد بن تکش خوارزمشاه باميان او غزني ونيول او جلال الدين مينکبرتي يې د افغانستان حکمران وگوماره.

حسام الدين علي عمر مرغني د غرستان او تاج الدين عثمان مرغني د خيسار حکمرانان وو. دوی د ملک ابوبکر کرکتمسيان وو.

تاج الدين حرب بن محمد د سيستان صفاري پاچا مړ سو.

شمس الدين يمين الدوله بهرام شاه بن عثمان د سيستان پادشا سو.

سليمان ماکو د بارک خان سابزي د قندهار د ارغسان اوسيدونکي خپل کتاب پښتو تذکرة اوليا وکيښ. تر اوسه د پښتو منشور مکشوف قديم کتاب دغه دی.

۱۲۱۶م ۶۱۳ق

د خوارزم شاه سلطان محمد استاخي چنگيز خان ته ولاړل.

۱۲۱۷م ۶۱۴ق

د اسماعيل بن حسين بن محمد حسيني مروردي جامع عالم او د حظيرة القدس د مؤلف وفات (ولادت ۵۷۲ق).

۱۲۱۸م ۶۱۴ق

د چنگيز خان استاخي د خوارزم دربار ته راغله او شرقي ترکستان چنگيز ونيو.

۱۲۱۹م ۶۱۶ق

علاءالدين محمد خوارزم شاه د تاتار تجارتي قافله تاراج کړه او د چنگيز خان استاخي يې وواژه.

د چنگيز خان تاتاري لښکر پر ماوراء النهر را توي سول.

د عبدال مطلب بن فضل بلخي حنفي د جامع الكبير د شارح وفات په حلب کي جمادي الاخر (ولادت ۵۳۹ق).

۱۲۱۹-۱۲۲۱م ۶۱۶-۶۱۸ق

چنگيز خان په افغانستان کي (مغولي لومړی پاچا).

۱۲۲۰م شوال ۶۱۷ق

علاءالدين محمد خوارزم شاه له مغولو څخه وتښتيد او د آيسکون په جزيره کي لځ لغړ مړ سو.

سلطان جلال الدين مينکبرتي د خپل پلار پر ځاي پاچا سو او شهاب الدين سرخسي يې وزير و.

چنگيز ماوراء النهر ونيو او پر خراسان يې يرغلونه شرو سول.

۱۲۲۰م ربيع الاول ۶۱۷ق

جبه، سبتي، تغاجار د چنگيز خان د لښکرو مشران تر آمو را تير سول بلخ، هرات، طوس يې ونيول او وران يې کړل.

د چنگيز خان د لښکرو مقابل مشران په ترمذ کي امير زنگي ابو حفص د سيستان لښکر مشر، د تخارستان د ولخ په کلا کي امير سرهنگ سام، په باميان کي امير عمر کرباوردي، په غزني کي ملک اختيار الدين خرپوست، د غور په سَنگه کي ملک حسام الدين سرزاد او په غور کي ملک قطب الدين حسن او د هرات په کاليون کي اختيار الملک دولت يار، او په هرات کي شمس الدين جوزجاني، د تالقان په نصرت کوه کي ملک شمس الدين اتسز، په گرزويان کي الغ خان، په غرستان کي پهلوان شروان، په فيروز کوه کي مبارزالدين سبزواري، او په تولک کي امير حبشي نيزه وروو.

د شيخ الشيوخ محمد بن عمر بن علي جويني شافعي فقيه او د مصر مفتي دسلوت الطالبين د مؤلف وفات.

۱۲۲۰م ۶۱۷ق

د عبدالرحيم بن عبدالکريم سمعاني مروزي شافعي فقيه او محدث وفات په مرو کي. دی د معجم الشيوخ مؤلف دی (ولادت ۵۳۷ق).

ابو نصر فراهي جامع الصغير منظوم کي.

۱۲۲۰-۱۲۲۷م ۶۱۷-۶۲۵ق

نورالدين محمد بن محمد عوفي بخاري جوامع الحکایات و لوايع الرويات تاليف کي.

۱۲۲۱ م صفر ۶۱۸ ق

چنگيز خان اور گنج، ترمذ، بلخ پوپنا کړل او زوی يې ټولي خان مرو، نساء، هرات، فيروز کوه، استيه، ټولک وران کړل، په مرو کې دوه مليونه تنه ووژل.

په هرات کې څو لکه تنه مړه او يو لک نجوني اسيري سوې. په باميان کې د چنگيز لمسی موتو جن د چغتاي زوی ووژل سو، هغه ښار چنگيز له بيخه وکښ.

۱۲۲۱ م شوال ۶۱۸ ق

سلطان جلال الدين مينکبرتي آخرين خوارزم شاه په پروان کې د افغاني ملکانو امين ملک، سيف الدين اغرق، اعظم ملک، مظفر ملک په ملگري د چنگيز لښکر د قوتوقو په قيادت مات کې، خو چنگيز د باميان له لاري غزني ته راغی، او په مينکبرتي پسې گرديز او د اباسين غاړو ته ولاړ، کله چه مينکبرتي تر اباسين واوښت نو چنگيز تر چتراله چور کړه او د کابل او باميان له لاري د آمو غاړو ته ولاړ.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

اوگدای د چنگيز زوی په افغانستان کې (مغولي دوهم پاچا).

۱۲۲۱-۱۲۴۱ م ۶۱۸-۶۳۹ ق

دریم مغولي پاچا چغتاي د چنگيز زوی په افغانستان کې.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق حدود

ملک ناصر الدين بن شهاب الدين خرنک د غور په گزيو کې (په ۶۲۰ ق په هند کې مړ سو).
ملک تاج الدين نصر بن بهرامشاه په

سيستان کې پاچا سو. په دغه کال رکن الدين ابو منصور بن بهرامشاه هم سکه ووهله.
نورالدين محمد غوفي خپله نذکره شعرا لباب الالباب دوه ټوکه تاليف کړه.

۱۲۲۱ م ۶۱۸ ق

احمد بن عمر بن محمد خيوي (شيخ نجم الدين کبري) لوی صوفي او محدث او مفسر په ربیع الاول کې مغولو شهيد کې (ولادت يې ۵۴۰ ق).

ملک شمس الدين بهرامشاه د سيستان پاچا ملحدانو مړ کې.

۱۲۲۲ م جمادي الاولی ۶۱۹ ق

ایکچيلداي نويان د چنگيزي لښکر مشر هرات وران او قتل عام کئ.
او گدای غزني وران او قتل عام کې. فيروز کوه هم گرده وران کړ سو.

شهاب الدين محمود په سيستان کې امير و.

۱۲۲۳ م ۶۲۰ ق حدود

ټولي خان د چنگيز زوی مغولي څلرم پاچا په افغانستان کې.

تاج الفضلا محمد کاتب بلخي د سلطان ناصر الدين قباچه د دربار شاعر.

ضيا الدين فخر الشعرا سجزی د قباچه د دربار شاعر په شرقي افغانستان او سند کې.

۱۲۳۳-۱۲۵۲ م ۶۲۰-۶۵۰ ق

د افغانستان په اسلامي ثقافت کې علاوه پر افغاني، عربي عناصرو يو بل عنصر مغولي هم گډ سو او مغولي اصطلاحات په دري او پښتو گډ سول.

- ۱۲۲۴م ۶۲۱ق ملک شمس الدين على بن طاهر د سيستان صفاري پاچا و.
- ۱۲۲۹م ۱۰ جمادي الاخری ۶۲۷ق د فريد الدين ابو حامد محمد بن ابو بکر بن ابراهيم عطار نساپوري مشهور شاعر او صوفي د تذکرة الاوليا د مؤلف وفات په نساپور کي.
- ۱۲۳۰م ۶۲۸ق جلال الدين مينکبرتي په ايران کي گرجستان، ارمنيستان تر تفليس پوري ونيول، او په ميا فارقين کي کردانو مړ کي او د خوارزمشاهيانو کهول ختم سو.
- ۱۲۳۰م ربيع الاخر ۶۲۸ق د سلطان العلما بهاء الدين محمد بن حسين خطيبي بلخي (بهاء ولد) د مولانا جلال الدين بلخي د پلار وفات په قونيه کي. دی د المعارف مؤلف دي.
- ۱۲۳۰م ۶۲۸ق حدود فخر مدبر مبارکشاه شريف محمد بن منصور غزنوي خپل کتاب آداب الحرب و الشجاعة په هند کي سلطان شمس الدين ايلتمش ته اهدا کي.
- ۱۲۳۲م ۶۳۰ق د مغولو د پاچا له خوا جنتمور د خراسان په حکمداري وگومارل سو او ده د خراسان اميري ملک بهاء الدين ته ورکړه.
- ۱۲۳۴م ۶۳۲ق خواجه معين الدين حسن بن غياث الدين حسيني سجزی چي په سيستان کي زيږيدلي او په اجمير کي د چشتي طريقي مرشد و وفات سو
- ۱۲۲۴م ۶۲۱ق چنگيز له افغانستانه ماوراء النهر ته او له هغه ځايه خپل اصلي اردو گاه د تنگت صحرا ته ولاړ.
- جلال الدين مينکبرتي له هنده کرمان ته ولاړ.
- ۱۲۲۵-۱۲۳۵م ۶۲۲-۶۳۳ق پر غزني، باميان، غور باندې د سيف الدين حسن قرلغ حکمراني د چنگيز خان له خوا. ده په ۶۲۲ق د الظاهر خليفه په نامه سکه وهلې ده.
- ۱۲۲۵م ۶۲۲ق حدود شمس الدين محمد بلخي د سلطان ناصر الدين قباچه د دربار شاعر او خطاط په شرقي افغانستان او سند کي.
- ۱۲۲۶م ۶۲۴ق ملک علی بن عثمان په سيستان کي.
- ۱۲۲۶م ۶۲۴ق چنگيز خان د تنگت په صحرا کي ۷۲ کلن مړ سو (رمضان).
- چوچي د چنگيز زوی هم د قبقاق په دښت کي مړ سو.
- ۱۲۲۷م ۶۲۵ق سديدالدين محمد عوفي خپل کتاب جوامع الحکایات و لواغ الروایات (خلور مجلده هر مجلد ۲۵ باب) تمام کئ.
- ۱۲۲۸م ۶۲۶ق قرچه او يغان سنقور د مغولو په مقابل کي بيا ولاړ سول، د اوگتاي له خوا طایر بهادر د دوی سرکوټلو ته راغي او د غور او خراسان پاته ښارونه او کلاوي يې وراني کړې.

- او په اجمير کي ښخ دئ (دو شنبه ٦ رجب).
 د نورالدين شيخ الاسلام دهبي سيد مبارک
 غزنوي وفات او ښخېدل په دهلي کي.
 ١٢٣٥م ٦٣٣ق
 ملک شمس الدين علي بن مسعود د
 سيستان پاچا سو (رمضان).
 ١٢٣٧م ٦٣٥ق
 نوسال نوين مغولي حکمران په خراسان
 کي.
 ١٢٣٩م ٦٣٧ق
 د عتيق بن علي بن محمد هروي محدث
 وفات.
 د هرات بيا وداني او د انجيل او النجان
 ولي بيا جوړول.
 ١٢٤٠م ٦٣٨ق
 گرگوز مغولي حکمران په خراسان کي.
 يوسف بن احمد سجستاني حنفي فقيه
 دمنية المفتي او غنية الفقهاء مؤلف په سيواس
 کي مړ سو.
 د سيد برهان الدين محقق ترمذي وفات.
 دی د مولانا جلال الدين بلخي مرشد و.
 ١٢٤١-١٢٥١م ٦٣٩-٦٤٩ق
 مغولي پنځم پاچا قرا هولاگو بن تولي بن
 چنگيز په افغانستان کي.
 ١٢٤٢م جمعه ١٣ رجب ٦٤٠ق
 د عبدالرحمن بن عبدالسلام بن اسماعيل
 لغماني قاضي القضاات او د بغداد د مستنصريه
 مدرسې د مدرس وفات او د ابو حنيفه په هديره
 کي ښخېدل (تولد يې ٥٦٤ق).
 ١٢٤٢م ٦٤٠ق
 د ابو نصر مسعود بن ابي بکر بن حسين بن
 جعفر فراهي حنفي فقيه د نصاب الصبيان او
 اللعه في نظم مسايل الجامع الصغير او ذات
 العقدين د مؤلف وفات.
 امير مجدالدين کاليوني فراه ونيوي او د
 اسپهبد کلا يې ورانه کړه او په سيستان کي سيل
 راغي.
 ١٢٤٣-١٢٥٦م ٦٤١-٦٥٤ق
 امير ارغون بن ابا قاين هولاگو بن تولي بن
 چنگيز مغولي شپږم پاچا په افغانستان کي.
 ١٢٤٤م ٦٤٢ق
 محمد بن اسماعيل خطيب شفور قاني
 (شبرغاني) حنفي فقيه په دهلي کي عنوان
 القضا في الفتاوي تاليف کئ.
 ١٢٤٥-١٢٧٧م ٦٤٣-٦٧٢ق
 ملک شمس الدين محمد مهيز د ابوبکر
 کرت زوی د مور له خوا د تاج الدين عثمان
 مرغني لمسی د هرات پاچا.
 ١٢٤٥م ٦٤٣ق
 ملک رکن الدين د عايشې زوی د عزالدين
 عمر مرغني لمسی د کرت د کهول حکمران په
 خيسارکي.
 ١٢٤٥م ٦٤٣ق
 هولاگو د چنگيز لمسی خراسان ته راغي او
 ملک شمس الدين کرت د هرات پاچا د امير
 ارغون سره د ده هرکلي وکي.
 ١٢٤٦م ٦٤٤ق
 شمس الدين محمد مهين د ابوبکر کرت

- زوی د هرات پاچا د ساليڼ نوين مغول سره ملتان او لاهور ونيول او دی د لاهور حکمران سو مگر په ٦٤٥ق د منگو خان دربار ته وغوښت سو.
- ١٢٤٧م ٦٤٥ق
منگو خان د هرات شمس الدين محمد مهين کړت تر اباسين پوري د ټول افغانستان مستقل پاچا ومانه.
- ١٢٤٨م ٦٤٦ق حدود
شيخ عماد الدين شفور قاني د هند قاضي القضاات معزول او په بدايون کي عماد الدين ريحان دی مړ کي.
- ١٢٤٩م ٦٤٧ق
شمس الدين محمد مهين کړت د هرات لوي پاچا ټول افغانستان د خراسان له آخره تر اباسين پوري د هرات په مرکزي حکومت پوري ونښلول.
- ١٢٥٠م ذیحجه ٦٤٨ق
د عبدالملک بن عبدالسلام بن حسين لغماني حنفي فقيه د بغداد د مشهد ابي حنيفه مدرس وفات او د امام ابو حنيفه په هديره کي ښخيدل.
- ١٢٥٠م ٦٤٨ق
فخر الدولة و الدين ملک شاهنشاه افغان حکمران چي مستنگ يې پايتخت و. د ده زوم ميرانشاه او زوی ملک بهرامشاه هم د دې وخت افغاني اميران وو.
- ١٢٥١م ٦٤٩ق
ملک تاج الدين هرموز په تيري کي د قندهار شمالي خوا ته افغاني حکمران و.
- ١٢٥٢م رمضان ٦٥٠ق
د امام رضي الدين حسين بن محمد بن حسن صغاني غزنوي مشهور لغوي او عالم وفات په بغداد کي. (ولادت: لاهور ٥٧٧ق پرورښت غزني) د مشارق الانوار او العباب ليکوال.
- ١٢٥٢م ٦٥٠ق
محمد بن علی بستي تاريخ سوري وکښن چي ځني قديم پښتو اشعار يې پکښي وليکل.
- ١٢٥٣م ٦٥١ق
ملک شمس الدين مهين کړت پاچا مستنگ او خاسک ونيول او ملک شهنشاه او بهرام شاه افغاني اميران ئې ووژل او ميرانشاه سيستان ته ولاړ.
- د امير خسرو بن امير سيف الدين بلخي دهلوي مشهور شاعر د ژوند دوره.
- ١٢٥٣م ٦٥٢ق
د نجم الدين حسن بن علاء سجري دهلوي دري شاعر او صوفي ولادت. ده خپل قوائد الفواد په ٧٥٠ق تاليف کړي دي.
- ١٢٥٤م ٦٢٥ق حدود
ملک حسام الدين جاول په زابل کي افغاني حکمران و.
- ملک نصرالدين ابو الفتح بن مسعود صفاري په نيمروز کي سکه ووهله.
- ١٢٥٥م صفر ٦٥٣ق
المار افغان د قندهار د شمالي خوا تيري حکمران د ملک شمس الدين مهين کړت سره په جنگ کي وواژه سو او تيري ئې ملک حسام

الدين حاول ته وسپاره.

۱۲۵۵م شعبان ۶۵۳ق

په تگين آباد کي د شعيب سوراني افغان سره د ملک شمس الدين مهين کړت جنگ او د شعيب وژل د کهيرا په کلا کي.

۱۲۵۶م رجب ۶۵۴ق

د دوکي په کلا کي د ملک سندان افغان سوراني (د شعيب تربور) او د ملک شمس الدين مهين کړت جنگ او د سندان وژل.

۱۲۵۷م ۶۵۵ق

د ملک شمس الدين مهين کړت لښکر تر کوه سليمان پوري پر مخ ولاړل او د افغاني اميرانو بله کلا (ساجي) ئې هم ونيوله.

۱۲۵۷م ۶۵۵ق

د قندهار په جنوب او د پښين او کاکړستان په سيمو کي ملک پهلوان حلم، احمد توري، مهتر کيورا، مهتر سيور، رانا کنجر، جمال الدين مهروز کهيريائي افغاني اميران وو.

۱۲۵۸م ۶۵۶ق

د ملک شمس الدين مهين کړت غلبه پر سيستان باندي.

د ملک علي بن مسعود وژل او د ملک نصيرالدين او علاء الدين شېرل مستنگ ته.

د شيخ ابو المعالي سيف الدين سعيد بن مظفر باخريزي صوفي وفات به بخارا کي.

۱۲۵۹م ۶۵۷ق

ملک شمس الدين مهين کړت تر دره بولان ور تير سو او په سند کي بهکر کلابند کئ.

۱۲۵۹م ۶۵۸ق

قاضي القضاات صدر جهان ابو عمر منهاج الدين عثمان بن سراج الدين محمد بن منهاج الدين عثمان جوزجاني خپل کتاب طبقات ناصري د سلطان ناصر الدين محمود بن ايلتتمش په نامه وکښ (د ده ولادت ۵۸۹ق د غور په فيروزکوه کي).

ملک ميرانشاه افغاني امير د شمس الدين مهين کړت لښکرو په جنگ کي وواژه.

په دهلي کي د شيخ بدرالدين غزنوي وفات او هلته يې ښخيدل.

علاء الدين عطا ملک جويني (جهانکشاي جويني د مغولو پر احوال باندي وکښ د ليدن طبع ۱۹۰۶).

۱۲۶۰م ۶۵۹ق

د ملک تاج الدين کرد او امير هوبو، امير هرموز افغاني اميرانو جنگ به مستنگ کي د کړت پاچا د جنگي اميرانو سره.

۱۲۶۲-۱۳۳۹م ۶۶۱-۷۴۰ق

بابا هوتک د تولر زوی د زابل د ترنگ پښتو شاعر او د هوتکو د لوي پلار د ژوند دوره د مغولو په جنگ کي د ده پښتو حماسي شعر سته.

۱۲۶۴م ۶۶۳ق

د سيستان په برزر کي ولې کښل او کښت ډيرول.

۱۲۶۷م ۶۶۶ق

ملک شمس الدين مهين کړت تر تيراه پوري ټولي افغاني سيمي ونيولې.

- مولانا جلال الدين غزنوي مفتي چي د يوه
چا ماینه يې بل ته ورکړې وه په هرات کي وواژه
سو.
- په سختي زلزلې سره د نشاپور بيا وراني چي
په ۶۶۹ د آباقا په امر بيا ودان سو.
- ۱۲۶۹م ۶۶۷ق
د محمد بن ابوبکر عثمان امامي هروي
شاعر وفات.
- ملک نصيرالدين محمد د سيستان پايتخت
ودان کي.
- ۱۲۶۹م ۶۶۸ق حدود
په هرات کي د مغولي شهزادگانو براق او
اباqa جنگونه او د ملک شمس الدين مهين کړت
تگ خيسارته.
- خسرو نيمروز نصير الدين محمد بن مبارز
الدين د نيمروز ارگ بيا جوړ کي.
- ۱۲۷۰م ۶۶۹ق
د شيخ ابو نصر يحيي بن تاج الدين محمود
بوزجاني جامي وفات (۴ صفر).
- ۱۲۰۷-۱۲۷۳م ۶۰۴-۶۷۲ق
د محمد بن محمد بن حسين بن احمد
(مولانا جلال الدين) بلخي رومي د مشهور
مثنوي د شاعر او لوي صوفي د ژوند دوره.
ولادت يې په بلخ او مرگ يې په قونيه (ترکيه)
کي و، د مولويه صوفيانو ډله ده ته منسوبه ده.
- ۱۲۰۱-۱۲۷۴م ۵۹۷-۶۷۲ق
د خواجه نصير الدين محمد بن محمد بن
حسن طوسي معروف فيلسوف او رياضي
پوهاند د مراغي د صدر خاني بنا کونکي د ژوند
- دوره (وفات يې په بغداد کي ذیحجه، ولادت يې
په طوس کي ۱۱ جمادي الاولی).
- ۱۲۷۵م ۶۷۴ق
له خيساره د ملک شمس الدين مهين بيرته
راتگ هرات ته.
- ۱۲۷۶م ۶۷۵ق
د سيستان به لاش کي د سفيد دز کلا
جوړول او له هلمنده خشکروود ته اوبه رسول.
- ۱۲۷۸م ۶۷۶ق
ملک شمس الدين مهين کړت د مغولو
دربار اصفهان ته وغوښت او په تبريز کي يې په
زهرو مړ کئ.
- ۱۲۸۷-۱۳۰۵م ۶۷۷-۷۰۵ق
د محمد شمس الدين کهين د شمس الدين
مهين زوی په هرات کي د کړت کهول د پاچا
سلطنت.
- ۱۲۸۱م ۶۸۰ق
د قندهار ښار ملک رکن الدين کړت
(شمس الدين کهين) ونيوي.
- ۱۲۸۲م ۶۸۱ق
د علاءالدين عطا ملک جويني وزير او لوی
مؤرخ د تاريخ جهانکشاد د مؤلف وفات
(ولادت يې ۶۲۳ق).
- ۱۲۸۳م ۶۸۲ق
ابو جعفر محمد مروودي محدث خپل
کتاب مختصر جامع الاصول وکينئ.
- ۱۲۸۴م ۶۸۳ق
د سلطان احمد نکو دربن هلاکو له خوا پر
سيستان او فراه، بست، تگين آباد باندي د

- نيمروز د ملک نصيرالدين د پاچهۍ مننه.
 ۱۲۸۵م ۶۸۴ق
 په زرنج کي د حصار طاق ودانول.
 ۱۲۸۷م ۶۸۶ق
 احمد بن سعيد لودي خپل کتاب اعلام
 اللودعي في اخبار اللودي د لوديانو پر تاريخ
 باندې وکينډ.
 په بلخ کي د حضرت علي بن ابي طالب پر
 مزار باندې د خواجه خيران په کلي کي وداني
 جوړه سوه.
 د رضي الدين عبدالله بن محمد امامي
 هروي شاعر وفات په اصفهان کي (۱۷ محرم).
 ۱۲۸۹م ۶۸۷ق
 د محمد بن محمد ابو الفضل برهان الدين
 نسفي حنفي مفسر او اصولي او کلامي مؤلف په
 بغداد کي (ولادت ۶۰۰ق) دی د ابن سينا د
 اشاراتو شارح او د مطلع السعاده مؤلف دی.
 د مولانا برهان الدين محمود بن ابو الخير
 سعد بلخي مشهور عالم په دهلي کي وفات.
 ۱۲۲۶-۱۲۸۹م ۶۲۳-۶۸۸ق
 د شيخ متي عباس زوی په قوم خليل
 غورياخيل د ژوند وخت. ده په پښتو خپل اشعار
 په يوه کتاب، د خداي مينه، کي سره را ټول کړه
 او د "نیکلا شاعر" بلل کيږي.
 ۱۲۹۰م ۶۸۹ق
 سلطان فيروز شاه جلال الدين خلجي
 (افغان) د هند پاچا سو (۳ جمادي الاخری)
 قتل ۶۹۴ق.
- ۱۲۹۳م ۶۹۳ق
 د ملک شمس الدين کړت استاخي مولانا
 شمس الدين د غور قاضي او مولانا زين الدين د
 اسفزار قاضي د نيمروز د ملک نصيرالدين دربار
 ته راغلل او روغه ئې وکړه.
 ۱۲۹۴م ۶۹۴ق
 شاه شمس الدين علي د قهستان او قاين
 حکمران د نيمروز د ملک نصير الدين اطاعت
 ومانه او ملک ينا لتگين په فراه کي او د کرمان
 حکمرانانو هم د نيمروز پاچا ته غاړه کښيښوه.
 سلطان رکن الدين ابراهيم شاه خلجي په
 هند کي سکه ووهله (رمضان).
 ۱۲۹۶م ۶۹۵ق
 د محمد بن ابراهيم بن محمد بستي مالکي
 فقيه د شرح الايضاح د مؤلف وفات.
 په سيستان کي د ديورک سيمه بيا ودانه کړه
 سوه.
 علاء الدين محمد شاه خلجي په هند کي
 پاچا سو (وفات ۶ شوال ۷۱۵ق).
 ۱۲۹۷م ۶۹۷ق
 ملک فخرالدين کړت د شمس الدين کهين
 زوی په هرات کي پر تخت کښيښوست او غازان
 خان د ده حکمراني له هراته تر دريایي سند او
 آمو پوري ومنله.
 ۱۳۰۰م ۶۹۹ق
 د محمد بن محمود زوزني حنفي فقيه د
 نصاب الذرايع او ملتقي البحار د مؤلف وفات.
 د پور بهاء جامي خراساني شاعر د وفات حدود.

۱۳۰۰ م ۷۰۰ ق

ربيبي فوشنجي شاعر خپله کړت نامه د
ملک فخرالدين کړت په نامه په هرات کي نظم
کړه.

په خراسان کي د نستعلق هنري خط آغاز.

۱۳۰۱ م ۷۰۱ ق

د ظهير الدين اسحاق بن ابي بکر ولوالجي
حنفي فقيه او مفتي وفات.

۱۳۰۲ م ۷۰۲ ق

د قاضي محمد بن حميد الدين محمود بن
عمر محمودي د بلخ د قاضي او د الملل و النحل
د مؤلف وفات او ښخېدل په بلخ کي.

صدرالدين ربيبي فوشنجي خطيب او د
ملک فخرالدين کړت نديم د کړت نامې ناظم په
هرات کي ووژل سو.

۱۳۰۳ م ۷۰۳ ق

شاه علی د سيستان شهزاده په قائن کي
وواژه سو.

۱۳۰۵ م ۷۰۵ ق

د مولانا حکيم الدين غوري عالم وفات.

۱۳۰۵-۱۳۰۶ م ۷۰۵-۷۰۶ ق

ملک فخرالدين د شمس الدين کهين زوی
په هرات کي د کړت کهول پاچا و.

۱۳۰۶ م ۷۰۶ ق

د عبدالعزیز بن محمد علی طوسي شافعي
فقيه او عالم وفات په دمشق کي ۹ جمادي
الاولي.

د شيخ صلاح الدين طوسي وفات چي د
شيخ ابو نصر سراج له پښته ؤ (رجب).

۱۳۰۷ م ۷۰۶ ق

ملک فخر الدين امانکوه ته ولاړ.
امير يساول اوبوجاي د مغولي لښکر
مشرانو په هرات کي جمال الدين سام محاصره
او مړ کړ.

۱۳۰۷-۱۳۲۸ م ۷۰۶-۷۲۹ ق

ملک غياث الدين محمد د شمس الدين
کهين کړت زوی د هرات پاچا و.

۱۳۰۹ م ۷۰۹ ق

د سيد نظام الدين مرتضي عريشاه بن سيد
محمود شاه سبزواري عالم وفات.

۱۳۰۹ م ۱۰ محرم ۷۱۰ ق

د مولانا اقضي القضاء علاء الدين ابي بکر
ابيوردي وفات په ابيورد کي.

۱۳۱۱ م ۷۱۱ ق

مير حسيني غوري نزهة الارواح تاليف کړ.
۱۳۱۳ م ۷۱۳ ق:

ملک علاء الدين د شمس الدين کهين زوی
د هرات امير سو.

۱۳۱۳-۱۳۱۶ م ۷۱۳-۷۱۶ ق

د ابو سعيد بن اولجايتو حکمراني په
خراسان کي.

۱۳۱۵ م ۷۱۵ ق

د حسن بن نصير الدين محمد بن محمد بن
حسن طوسي عالم وفات په بغداد کي.

۱۳۱۶-۱۳۳۵ م ۷۱۶-۷۳۶ ق

د سلطان ابو سعيد بهادر خان بن اولجايتو
د سلطنت دوره پر خراسان او ايران باندي.

۱۳۱۶م ۷۱۶ق

د شيخ عبدالرحمن خراساني زاهد وفات په بغداد كي.

سلطان مبارك شاه قطب الدين خلجي په هند كي پاچا سو (تر ۷۲۰ق پوري).

ملك غياث الدين كرت پر اكثر افغانستان قبضه وكړه.

۱۳۱۸م ۱۶شوال ۷۱۸ق

د امير حسيني حسين بن عالم غوري هروي د روزگان د گزيو د اوسيدونكي دري شاعر او عارف وفات او ښخيدل د هرات په مصرخ كي د نزهه الارواح او كنز الرموز مؤلف.

۱۳۱۸-۱۳۴۱م ۷۱۸-۷۴۲ق

شمس الدين احمد افلاكي خپل مناقب العارفين د مولانا جلال الدين بلخي د كورني او دوستانو پر احوال وكيښ.

۱۳۱۹م ۷۲۰ق

عبدالله صيرفي هروي خطاط يو قرآن په ثلث خط وكيښ (گنجينه مشهد رضوي).

ملك غياث الدين محمد كرت اسفزار له ملك قطب الدين اسفزاري څخه ونيو. دغسي هم ده باخرز، خواف، نياز آباد ونيول.

د هرات لوی مسجد د ملك عياث الدين محمد كرت په امر ترميم سو. د دغه ملك په حكم د شيخ الاسلام احمد جام ژنده پيل د هديرې بنا جوړه سوه.

سلطان خسرو شاه ناصر الدين خلجي د هند پاچا سو.

۱۳۲۰م ۷۲۰ق حدود

د مولانا عماد الدين غوري وژل په هند كي.

۱۳۲۱م ۷۲۱ق

غياث الدين محمد كرت حج ته په سفر ولاړ او خپل زوی شمس الدين محمد يې په هرات كي جانشين پريښود.

د هرات د دربار منشي خواجه شهاب عزيز او مولانا نظام الدين قاضي القضاة او مولانا بدر الدين ازايي د هرات قاضي و.

۱۳۲۲م ۷۲۲ق

د مولانا ضياءالدين محمد بن سراج الدين هاشم ابيوردي وفات او په ميمنه كي ښخېده.

د ابراهيم بن محمد بن ابي بكر بن محمد حمويه جويني شافعي فقيه او محدث وفات (ولادت ئې ۶۴۴ق).

۱۳۲۴م ۷۲۵ق

د امير خسرو بلخي دهلوي مشهور شاعر وفات او ښخيدنگ په دهلي كي.

۱۳۲۶م ۷۲۷ق

غياث الدين محمد كرت امير چوپان وواژه او پخپله د سلطان ابو سعيد دربار ته ولاړ (۷۲۸ق).

د امير نجم الدين حسن بن غلاسجزي دهلوي شاعر او صوفي وفات او ښخيدنگ په دهلي كي.

۱۳۲۷م ۷۲۸ق

امير چوپان نويان په هرات كي د سلطان ابو سعيد بهادر ايلخان په امر ووژل سو. ملك نصير الدين په سيستان كي مړ سو.

- شاه نصرت بن نصير الدين بن مسعود د سيستان صفاري پاچا په نيمروز کي کښيښوست. اخي محمود خياط (عيار) په نساپور کي مړ سو.
- ۱۳۲۸م ۷۲۹ق
ناري طغاي د خراسان حکمران د سلطان ابو سعيد څخه ياغي سو مگر په همدغه کال ووژل سو او په ۷۳۰ق امير شيخ علي د خراسان حکمران سو.
- ۱۳۲۹-۷۲۹م ۷۳۰ق
ملک شمس الدين د ملک غياث الدين محمد کړت زوی د هرات پاچا و. ضيا محمد مسعود غزنوي طبيب په هند کي مجموعه ضيايي د طب تاليف کړه.
- ۱۳۲۹-۷۳۰م ۷۳۲ق
ملک حافظ د ملک غياث الدين محمد کړت زوی د هرات پاچا و.
- ۱۳۳۰م ۷۳۱ق
ملک قطب الدين محمد بن رکن الدين محمود بن بهرامشاه د سيستان صفاري پاچا په نيمروز کي سکه ووهله او شاه نصرت الدين مړ سو.
- د جلال الدين شاه بن قاضي فخر الدين د هرات د قاضي وفات (۱۷ رمضان).
۱۳۳۱-۷۳۲م ۷۷۱ق
ملک معز الدين د غياث الدين کړت زوی د هرات لوی پاچا و.
- ۱۳۳۲م ۷۳۳ق
ملک عزالدين بن رکن الدين محمود په نيمروز کي سکه ووهله.
د مولانا ظهير الدين محمد بن احمد غوري شيخ الاسلام وفات او ښخيدل په هرات کي. مجد الدين محمد خوافي (مجد خوافي) خپل کتاب روضه خلد د سعدي د گلستان په تقليد وکښ (شوال).
۱۳۳۳م محرم ۷۳۴ق
ابو عبدالله محمد بن موسي بن محمد طنجي (ابن بطوطه) د المغرب مشهور گرزندوي د نساپور څخه هرات، سرخس، ترمذ، بلخ ته راغي او د هندوکش له لاري کابل، غزني ته ولاړ، د کرماش (کورم) پر خوا درياي سند او هندوسان ته تير سو.
- ۱۳۳۴م ۷۳۵ق
شيخ معين الدين آوه يي جويني خپل نگارستان د سعدي د گلستان په تقليد وکښ. شمس الدين طاهر شاه مير سواتي په کشمير کي سکه ووهله.
- ۱۳۳۵م ۷۳۶ق
په هرات کي د سيد عبدالله بن معاويه علوي د مزار عمارت او گنبد په مصرخ کي داود تاج الدين احمد جوړه کړه.
- ۱۱ اپريل ۱۳۳۶م ۲۷ شعبان ۷۳۶ق
تيمور بن تراغاي برلاس د ماوراء النهر د کش په ښار کي وزيريده.
- ۱۳۳۷م ۷۳۷ق
مولانا نظام الدين عبدالرحيم بن فصيح الدين محمد مايز نابادي خوافي په هرات کي شهيد او په خيابان کي ښخ سو (ذيقعه).

- مولانا جمال الدين محمد بن حسام د هرات عالم او شاعر وفات سو. په خراسان کي د خواجه عبدالرزاق بن خواجه شهاب الدين باشيقيني د سربداري پاچهانو د نيکه خروج (قتل ئې په ۷۳۹ق) پايتخت ئې سبزوار. ۱۳۳۸م ۷۳۸ق
- د جمشيد بن طاهر شاه مير سواتي حکومت پر کشمير. ۱۳۳۹م ۷۴۰ق
- د بابا هوتک د تولر زوی د پښتنو قايد او شاعر وفات. د ابو الفضل خواجه قطب الدين يحيى جامي صوفي او عالم وفات په هرات کي او د فيروز آباد په دروازه کي ښخیده (يکشنبه ۲۱ جمادي الاخری). د علاء الدين على شير بن طاهر سواتي پاچهي پر کشمير تر ۷۵۳ ق پوري. ۱۳۴۰م ۷۴۱ق
- د شيخ الاسلام ابو نصر يحيى بن ابو الفضل محمود بوزجاني جامي وفات په هرات کي او په دروازه فيروز آباد کي ښخیده (پنجشنبه ۲۱ جمادي الاخره). ملک معزالدين کرت د ده پر هديره يوه وداني جوړه کړه. ۱۳۴۱م ۷۴۲ق حدود
- د على بن محمد بن ایدمر جلدکي کيمياوئي عالم مؤلف د ژوند وخت. جلدک د خراسان يو کلي و دوه فرسخه له مشهده ليري.
- ۱۳۴۱م ۱۳ صفر ۷۴۳ق سلطان معزالدين حسين کرت په زاوه کي امير مسعود سربداري مات کئ. ۱۳۴۱م ۷۴۳ق
- د شيخ قوام الدين محمد بسطامي وفات او د هرات په خيابان کي د امام فخر رازي په هديره کي ښخ سو (رجب). د محمد بن عثمان خراساني مفسر او محدث د لطايف التفسير د مؤلف وفات. ۱۳۴۳م ۷۴۴ق
- د خراسان د عيار خواجه قوام الدين حسن وفات (جمعه ۷ جمادي الثانيه). ۱۳۴۶م ۷۳۷ق
- ملک تاج الدين بن محمد بن رکن الدين محمود د سيستان مقامي پاچا په نيمروز کي کښينوست او ملک قطب الدين مړ سو. ۱۳۴۷م ۷۴۸ق
- مولانا سعدالدين تفتازاني هروي خپل کتاب (مطول) د سلطان معزالدين حسين کرت په نامه په هرات کي وکښ. ۱۳۴۸م ۷۴۹ق حدود
- شيخ ملکيار د بابا هوتک زوی پښتو شاعر خپله د ترنک عشقي سندرې وويله (ولادت ئې ۷۱۵ق). ۱۳۴۹م ۷۵۰ق حدود
- شيخ کته بن شيخ يوسف بن شيخ متي خپل کتاب (لرغوني پښتانه) وکښ، چي ځيني پښتو قديم اشعار ئې پکښي وليکل.

د افغانستان تاريخي پيښليک

- ملک سليمان خيرک بن عيسى ابدالي
قبایل د کسي غره څخه د قندهار سيمو ته
راوستل.
د رکن الدين صاين هروي شاعر د ژوند
وخت.
- فخر الاسلام قطب الدين نسابه دغندي
خراساني مختصر شافي په طب کي تاليف کئ.
مولانا عصامي د هند د افغاني شاهانو
تاريخ فتوح السلاطين نظم کئ (طبع بنگلور
۱۹۴۸م).
- ۱۳۵۰م ۷۵۱ق
په هرات کي د ملک معزالدين کرت له خوا
د برامان د مدرسه سبز جوړول تمام سوه.
سلطان محمود بن شاه علي سيستاني د
صفاري کهول څخه په نيمروز کي اقتدار وموند.
- ۱۳۵۲م ۷۵۳ق
ملک باقر د غياث الدين محمد کرت زوی
د هرات حکمدار و.
د شهاب الدين بن علي شير سواتي پاچهي
پر کشمير.
- امير قزاغن له هراته ماورا النهر ته ولاړ.
په سيستان کي ملک شهاب الدين پر تخت
کښيښود.
- ۱۳۵۸م ۷۶۰ق
د مولانا امام فصيح الدين محمد بن محمد
بن علاء مروي حنفي زيږيدنه په مرو کي
(يکشنبه ۱۷ محرم).
- شيخ ابو سعيد بن محمد طوسي د امام
محمد غزالي له پښته د هرات په مصرخ کي د
- امير حسيني له قبره سره ښخ سو.
ملک بارک د خيرک زوی د قندهار د
ابدالي قبيلو مشر سو.
۱۳۵۹م ۷۲۱ق
امير تيمور په ماوراء النهر کي حکمران
وپيژاند سو.
- ۱۳۶۳م ۷۶۵ق
امير حسين گورکان د هندوان د کلا شمالي
خوا جوړه کړه.
په هرات کي زلزه وسوه او د مسجد جامع
پيش طاق ونړيدئ.
- ۱۳۶۵م ۷۶۷ق
د کروخ د غار د مسجد وداني د ابو
الحسين محمد بن محمد بن محمد بن محمد ابي
بکر له خوا.
- ۱۳۶۸م ۷۲۹ق
د امير محمود بن امير يمين الدين طغراني
(ابن يمين) د خراسان د اخلاقي شاعر وفات (۸
جمادي الاخر ۳۰ جنوري).
- ۱۳۲۹م ۷۷۱ق
امير تيمور لنگ په ماوراء النهر کي امير
حسين مات کئ او په "صاحبقران" مشهور سو.
د ده سلطنت تر ۷۰۸ق پوري و.
- امير تيمور بلخ ونيوي او د دغه ځای امير
حسين گورکان ئې وواژه او د بلخ زړه کلا ئې
ونړوله. او خلک ئې قلعه هندوان ته راوستل.
ملک بهرام په سيستان کي مړ سو.
- ۱۳۲۹-۱۳۸۱م ۷۷۱-۷۸۳ق
د ملک غياث الدين پير علي کرت د

- معزالدين د زوی سلطنت په هرات کي.
۱۳۸۲ م ۷۷۲ ق
د قطب الدين بن طاهر شاه مير سواتي
سلطنت پر کشمير تر ۷۸۸ ق پوري.
۱۳۱۴-۱۳۷۲ م ۷۱۴-۷۷۳ ق
د عمر بن اسحاق بن احمد غزنوی فقيه او
حکيم او مؤلف او د مصر د قاضي د ژوند دوره.
۱۳۱۶-۱۳۷۴ م ۷۰۶-۷۷۶ ق
د عبدالله بن محمد بن احمد حسيني
نشاپوري حنفي فقيه او اصولي (جمال الدين
نقره کار) د شرح المنار د مؤلف د ژوند دوره.
۱۳۷۵ م ۷۷۷ ق
سلطان شاه خطاط په رقاع تعليق خط د
سلطان غياث الدين محمد کړت په امر د هرات
د مسجد جامع پر هفت جوش لوښي باندي
تاريخ وليکه.
فصيح احمد بن جلال الدين محمد خوافي
هروي د "مجلد فصیح" ليکوال په هرات کي
وزيريد.
۱۳۷۶ م ۷۷۸ ق
د مولانا جلال الدين محمود مرغابي زاهد
وفات او د هرات د مرغاب په کلي کي ښخيدل.
۱۳۷۷ م ۷۷۹ ق
شاهرخ ميرزا د امير تيمور زوی وزيريد
(پنجشنبه ۱۴ ربيع الثاني).
په هرات کي د خواجه نظام الدين داؤد تاج
الدين احمد په سعي د خواجه ابو الوليد احمد
مزار جوړ کړ سو.
- ۱۳۷۸ م ۷۸۰ ق
ملک غياث الدين پير علي کړت د هرات
کلا بيا جوړه کړه.
۱۳۸۰ م ۷۸۲ ق
امير تيمور لنگ د ماوراء النهر تر نيولو
وروسته تر دريای آمو را تير سو، اندخود،
سرخس، فوشنج ئې ونيول.
امير تيمور خپل زوی ميرانشاه د خراسان په
حکمراني او فتح کولو وگوماره.
په اندخود کي د بابا سنکو درویش د ژوند
وخت چي قبر ئې هم هورې دی.
د ملک القضاء قاضي جلال الدين محمود
امامي د هرات د قاضي وفات او په گازرگاه کي
ښخيدل.
۱۳۸۱ م ۷۸۳ ق
امير تيمور هرات ونيوي او د هغه ښار
کلاوي ئې ونړولې، د کړت د کهول پاچهي پر پير
علي ختمه سوه.
ملک پوپل د څيرک زوی د قندهار د
ابداليانو مشر سو.
۱۳۸۲ م ۷۸۴ ق
د محمد بن محمد بن علي نشاپوري خطيب
او د مصر د مفتي وفات په مصر کي. دی د
شرح التعجير في الفقه مؤلف دی.
ملک قطب الدين بن عزالدين بن رکن
الدين محمود د نيمروز امير و. امير تيمور نشاپور
ونيوي.
۱۳۸۳ م ۷۸۵ ق
امير تيمور اسفزار، فراه، سيستان ونيول،

- بست او قندهار ئې وران کړل او د شمالي او غربي افغانستان پاچا سو. امير تيمور د قندهار حکمراني امير سيقل برلاس ته وسپارله. د شيخ سيف الدين خلوتي هروي زاهد وفات او د گازرگاه د پله سره ئې په هرات کي ښخيدل.
- ۱۳۸۴م ۷۸۶ق ملک غياث الدين پير علی اخروني کړت پاچا او د ده ورور ملک محمد سرخس او امير غوري بن ملک پير علی په سمرقند کي د امير تيمور په حکم ووژل سوه (د پنجشنبې ماښام ۱۰ ربيع الثاني).
- ۱۳۸۵م ۷۸۷ق بابا سنگوي ولي په اندخوي کي وفات او ښخ سو.
- ۱۳۸۶م ۷۸۸ق شاه شاهان تاج الدين بن قطب الدين د سيستان پادشاه و.
- سکندر شاه بن هندال بن طاهر سواتي د کشمير پاچا و تر ۸۱۳ق پوري.
- ۱۳۸۸م ۷۹۰ق امير تيمور د فارس له فتوحاتو څخه را ستون سو.
- احمد هروي خطاط د عجائب المخلوقات يوه خطي نسخه په نستعلق خط د ربيع الاول په لومړي ورځ وليکله. (د پارس ملي کتابخانه).
- ۱۳۸۸م ۷۹۱ق ملک پير محمد بن ملک غياث الدين پير علی د ميرزا ميرانشاه بن امير تيمور په حکم په هرات کي وواژه سو.
- ۱۳۲۷-۱۳۸۸م ۷۲۸-۷۹۱ق د بهاء الدين محمد بن احمد نقشبند فاروقي لوي صوفي او د نقشبندي طريقي د مؤسس د ژوند دوره.
- ۱۳۸۸م ۷۹۱ق د شيخ زين الدين ابو بکر تاييادي وفات چي په تايياد کي ښخ دئ (پنجشنبه ۳۰ محرم). د مولانا علی بدر د هرات د شاعر د ژوند وخت.
- ۱۳۸۹م ۷۹۲ق د محمد بن عثمان بن محمد زوزني د شرح تلخيص المتاح د مؤلف وفات.
- ۱۳۹۰م ۷۹۳ق د سعدالدين مسعود بن عمر تفتازاني هروي لوي عالم او مؤلف وفات په سمرقند کي او په سرخس کي ښخيدنه. (ولادت ۷۱۲ق).
- ۱۳۹۳م ۷۹۶ق د مولانا جلال الدين محمد بن نصير الدين يحيي وفات او ښخيدنگ د هرات په خمچه آباد کي (پنجشنبه ۲۵ ذیحجه). دی د فصیحي خوافي پلار دی.
- شهزاده ابراهيم سلطان د شاهرخ زوی وزيریدي. دی لوي خطاط هم دی.
- ۱۳۹۶م ۷۹۹ق شاهزاده بایسنقر د شاهرخ زوی وزيریدي (جمعه ۱۱ ذیحجه). دی يو هنرمند خطاط او علم پالونکي شهزاده و.

د امير تيمور په فرمان د خراسان حکمراني د ده زوی ميرزا شاهرخ بهادر خان ته وسپارله سوه.

اپريل ۱۳۹۸م رجب ۸۰۰ق

امير تيمور د ترمز، خلم، سمنگان، بغلان له خوا اندارب ته راغي او له دغه ځايه ئې پر کتور (کافرانو) باندي د ځواک له خوا حملې وکړې (رمضان).

۱۳۹۸م ۸۰۰ق

امير تيمور د ځواک او پنجشير له خوا کابل ته را ورسيدې.

په سياه پوشو کافرو کي يې يوه کلا جوړه کړه او لښکر ئې پکښي کښينول (ذي قعه).

امير تيمور د پنجشير له خوا پروان ته راغي او يوه لويه واله (جوي ماهي گير) پنځه فرسخه يې د غوربند له روده وکښله (ذي قعه).

ملک محمد د لشکر شاه اوغاني ورور امير تيمور ته پناه وروړه او د ايريوب د کلا ودانول شرو سوه (ذي قعه).

چهار شنبه د ذیحجې لومړي ورځ امير تيمور له کابل د کورم دايرياب (ايريوب) خوا ته رهي سو. په ۱۸ ذیحجه د شنبې په ورځ د شنوزان درې ته ورسيدې او په ۲۱ ذیحجه سه شنبه دنغر کلا ته ورسيدې او هغه ئې ودانه کړه.

امير تيمور خراسان تر غوره پوري خپل زوی شاهرخ ته وسپاره.

امير تيمور خپل لمسی پير محمد د کابل او غزني او قندهار حکمران کئ او هغه تر اباسين پوري د کوه سليمان افغانان سره وکوټل، او اچه

او ملتان ئې د لوړ سند په وادي کي ونيول. په کورم کي د لشکر شاه اوغاني او موسي اوغاني د بنگينو د مشر تر منځ د ايريوب پر کلا باندي جنگ او د لشکر شاه اوغاني وژل او د ايريوب کلا وړانول. د قندهار په سيمو کي د ملک حبيب بن پوپل مشري په ابدالي قبيلو باندي. د شيخ السلام ظهيرالدين خلوتي هروي وفات او په هرات کي ښخيدل.

خواجه تاج سلماڼي هروي د تعليق خط په خراسان کي رواج کئ.

۱۳۹۷، ۱۴۹۴م ۸۰۰، ۹۰۰ق

په خراسان کي شپږ ډوله خط (اqlام سته) رواجيدل. نسخ، ثلث، مناشير، محقق، رقا، ريحان. علاوه پر دې د نسخ او تعليق څخه نستعليق هم وزيږيد.

د کنړ د سلطانانو د اقتدار وخت له ننگرهاره تر کشميره پوري چي مرکز يې د کنړ د پيچ دره وه. د ۸۰۰ ق په حدود کي له دوی څخه سلطان پکهل بن کهجامن هندو حکمران و.

۱۳۹۸م ۸۰۱ق

امير تيمور د اورکزو، ترکانو او برمل اوغانانو تر ايلولو وروسته په جمعه لومړي محرم ۸۰۱ق کال د نغر له کلا څخه د بنو خوا ته رهي سو، او په ۱۲ محرم سه شنبې تر دريایي سند واوښت.

۲۴ سپتمبر ۱۳۹۸م ۱۲ محرم ۸۰۱

امير تيمور د هند په فتح کي ۱۲ زره سپاره افغانان د ملک بهاء الدين جلواني او ملک يوسف سرواني او ملک حبيب نيازي په مشري

بيولي وو.

۱۳۹۹م ۸۰۱ق

امير تيمور د هند تر نيولو وروسته په ۲ رجب سه شنبې درياي سند ته را ورسيدې او د کښتيو پر پله راوونست. په چهار شنبې ۳ رجب بنو ته راغي او په سه شنبې ۹ رجب د کرماچ (کورم) له خوا پروان ته ولاړ، او په شنبې ۱۳ رجب تر کوتل شير تير سو، په ۱۹ رجب سمنگان ته ولاړ، او په يکشنبې ۲۱ رجب ترمذ ته واوښت.

د امير تيمور په حکم د شاهرخ لپاره په هرات کي د باغ شهر قصر جوړ سو.

د قاسم بن حسين غزنوي فقيه د فتاوي الننف الحسان د مؤلف وفات.

د ابو القاسم محمد بن محمد زوزني فقيه د النصاب في الفقه د مؤلف وفات.

۱۴۰۰م ۸۰۲ق

خواجه علاء الدين محمد عطار نقشبندي په دره چغيان کي د رستاق شرق ته وفات او ښخ سو (چهار شنبه ۲۰ رجب).

د امير تيمور په حکم مولانا محمد کاخکي او قطب الدين نايي او حبيب عودي او عبدالمومن گوینده د موسيقي استادان په دارکړل سو.

۱۴۰۱-۸۰۴م ۸۰۸ق

د دلاور خان حسين غوري سلطنت د هند په مالوه کي.

۱۴۰۲م ۸۰۵ق

ملک قطب الدين بن تاج الدين بن قطب

الدين په نيمروز کي سکه ووهله.

۱۴۰۴م ۸۰۷ق

امير تيمور خواجه فخرالدين احمد طوسي او احمد بن شيخ حسن د هرات د مالياتو پر ديوان مقرر کړل، او علي شاه گربه پخوانی ديوان بيگي ئي په دارکړئ او دوولس تنه مشران ئي له هراته وايستل.

مولانا سيد حسام الدين هروي په (جمعه غره رجب) او مولانا محمود حلاج هروي واعظ په (۱۷ ذيقعه) په هرات کي وفات سول.

امير تيمور لنگ د لويي امپراتوري تر جوړولو وروسته ۷۱ کلن په اترار کي مړ سو (۱۷ شعبان) او په سمرقند کي ښخ سو.

ده گرده افغانستان نيولي ؤ او د دې خوا حکمران پير محمد بن جهانگير بن تيمور و.

شاهرخ ميرزا د امير تيمور زوی په هرات کي پر تخت کښيښوست، دی د شرق لوي هنر پالونکي پاچا دی.

په دغه کال د سلطان علي سبزواري ښورښت هم آرام کړ سو.

۱۴۰۴-۱۴۴۶م ۸۰۷-۸۵۰ق

د سلطان شاهرخ بهادر بن امير تيمور د سلطنت دوره (پايتخت ئي هرات).

۱۴۰۴م ۸۰۷ق

د شاهرخ په حکم امير جلال الدين فيروز شاه د هرات کلا او امير سيد خواجه د طوس کلا بيا جوړه کړه. په سبزواري کي د سلطان علي بن مسعود سبزواري او پيرک بغاوت او د طوس د حاکم امير سيد خواجه له خوا د دوي ماتول.

د محمد بن احمد بن محمد بسطامي شافعي صوفي د تذکرة المرید د مؤلف وفات.

۱۴۰۵م ۸۰۸ق

شاهرخ خپل مخالفان له بيخه وکښل او د ده زوی ميرزا الغ بيگ اندخود او شبرغان ونيول او د خراسان حکمران سو.

امير سليمان شاه چه په سرخس کي د شاهرخ په فرمان حکمران و په خراسان کي ياغي سو، شاهرخ د ده مقابلې ته ولاړ، خو هغه سمرقند ته وتښتيد او شاهرخ په کلات کي د ده کلا ورانه کړه، بيرته هرات ته راغي (۷ جمادي الاولی).

ميرزا سلطان حسين چه د مور له خوا د امير تيمور کړوسی و په خراسان کي ياغي او نيول سوي و په هرات کي ووژل سو. نساپور په زلزله وران سو.

امير سيد خواجه بن شيخ علي بهادر د طوس حکمران سو. د خواجه شهاب الدين بن ناصر الدين لطف الله هروي وفات.

سيد خواجه په طوس کي ياغي سو او شاهرخ ورغي او هغه ئې وتښتاوه (۸۰۹ق) او استرآباد ئې ونيوي.

۱۴۰۵-۸۰۸م ۸۳۸ق

د هوشنگ الپ خان بن دلاور خان غوري سلطنت د هند په مالوه کي.

۱۴۰۶م ۸۰۹ق

ملک صالح د ملک اسماعيل زوی په غور کي وښوریدي خو د شاهرخ اميرانو لقمان برلاس او امير حسين جاندار هغه وځابه.

د محرم په لومړي ورځ شاهرخ له هراته د طوس خوا ته رهي سو، او ټول خراسان ئې ميرزا الغ بيگ ته وسپاره، مولانا جلال الدين صدر ئې ساري ته په سفارت واستاوه او بيرته هرات ته راغي (۴ جمادي الاولی).

په بلخ کي پير علي تاز د ميرزا پير محمد بن جهانگير بن امير تيمور پيشکار را ولاړ سو او ميرزا پير محمد ئې مړ کئ.

شيخ محمد طغرايي هروي خطاط په اعلی ثلث خط يو قرآن وکښ.

د جام (بردويه کلي) په جنگ کي شاهرخ پر ميرزا عمر بهادر بن ميرانشاه کورگان بريمن سو (دو شنبه ۹ ذيقعدة ۸۰۹ق).

ميرزا عمر چه په بادغيس کي نيول سوی و مړ سو، او په هرات کي د امام فخر رازي په هديره کي ښخ سو (۲۵ ذيقعدة).

د هرات عيدگاه د خواجه غياث الدين سالار په اهتمام جوړه سوه. د فتح آباد واله د ادوان او تيزان پر بلوک په هرات کي جاري سوه. په هرات کي کاختي او گراني وه.

۱۴۰۷م ۸۱۰ق

پير علي تاز په بلخ کي ياغي سو خو چي شاهرخ ورغی نو پير علي په هندوکش ننوت او شاهرخ ټول شمالي افغانستان تر تخارستانه ونيو او ميرزا قیدو د پير محمد زوی يې هلته حکمران کئ.

يوسف اميري د هرات خطاط او شاعر او مذهب په هرات کي د ۱۹ ميناتورو سره يوه کليله دمنه وکښله (استانبول).

شاهرخ په فراه کي ښالتگين مطيع کي او داوک او جوين کلاوي يې تر سيسانه ونيولې.

د خطای د پاچا ايلچيان هرات ته راغله او د شاهرخ دربار ته ئې د امير تيمور د مرگ تعزيت او تحفې وړاندي کړې (رمضان). شاهرخ د شوال په مياشت د بادغيس له لاري ماوراء النهر ته ولاړ، او د حصار تر سيمي پوري يې ټول هغه مملکت ونيو. په ۲۷ ذیحجه سمرقند ته ولاړ.

حسن بن محمد نشاپوري (نظام اعرج) د رياضياتو او هيئت پوهاند شرح التذکره للطوسي په علم هيئت کي تاليف کړه.

۱۴۰۹م ۸۱۲ق

شاهرخ ټول ماوراء النهر تر مغلستان پوري خپل زوی الغ بيگ ته وسپاره، او پخپله هرات ته ولاړ. په همدغه کال مقرر سول: حصار شادمان ته ميرزا محمد جهانگير بن ميرزا محمد سلطان، کابل او قندهار ته تر دريایي سند پوري: ميرزا قیدو د شاهرخ زوی، بلخ او تخارستان تر بدخشانه ميرزا ابراهيم د شاهرخ زوی، سيستان ته شيخ زين الدين خوافي.

د شاهرخ په حکم د مرو ښار بيا ودان سو، او د اوبو بند ئې له مرغابه وټاړه سو، او شاهرخ پخپله مرو ته ولاړ، او تر لوی اختر وروسته هرات ته را ستون سو.

امير نیک پي شاه بدخشاني هرات ته پناه راوړه او شيخ زين الدين خوافي سيستان ته د روغي او سمون لپاره وليړل سو، او شاه نصرت سيستاني چي په طوس کي بندي ؤ بيرته خپل

د شاهرخ په فرمان حصار هندوان بيا جوړه سوه.

اندخود او شيرغان امير زاده سيدي احمد بن عمر شيخ ته وسپارل سوه.

شاهرخ له هراته د مازندران په دوهم سفر رهي سو او د هغه ځاي تر سمولو وروسته په ۹ ذيقعد هرات ته را ستون سو.

په همدغه وخت پير علی تاز چي د بدخشانه يې پر بلخ حمله کړې وه ووژل سو او سربې هرات ته را واستول سو.

د مرو ښار بيا ودانول.

د سلطان بهرام بن کهجامن کنړي حکمراني پر ننگرهار ترکشميره.

۱۴۰۸م ۸۱۱ق

خواجه شمس الدين محمد سمناني له ديوان اعلي څخه معزول او پر ځای ئې خواجه محمد طاهر مقرر سو.

سيد فخرالدين محمد او امير علی شغاني په گډه په وزارت مقرر سول.

خواجه غياث الدين سالار سمناني د سيد فخرالدين په لمسونه وواژه سو.

د هرات په باغ شهر کي د شهزادگانو د ختنه کولو لوی جشن وسو (د ربيع الثاني اواخر).

شاهرخ په جمادي الاول کي پر سيستان حمله وکړه او د هلمند درې بندونه يې وران کړه او د زره ولايت وچ او وران سو. شاهرخ شاه اسکندر د شاه علی زوی په فراه او پهلوان جمال په اوک کي مقرر کړل او پخپله هرات ته ولاړ (د شعبان سلخ).

پلار شاه محمود ته سيستان ته واستول سو.

د مولانا شهاب الدين عبدالحق طوسي وفات (شوال).

۱۴۱۰م ۸۱۳ق

په قندهار کي د امير تومان پير محمد بن امير کتلو (پيرک) او مودود گرمسيري تر منځ ونښت او دواړه هرات ته را وغوښتل سوه، او د قندهار مشري د شاهرخ له خوا پيرک ته وسپارله سوه. مودود په دربار کي مقرر سو.

شاهرخ خپل زوی ميرزا بايسنقر په هرات کي قايم مقام پريښود او په ۱۴ محرم ماوراء النهر ته رهي سو، او امير شيخ نورالدين ئې د سمرقند په سيمه کي مات کي او په ۱۱ ربيع الاول ئې سمرقند ونيو، او د ربيع الاخر په اولو کي هرات ته راغي.

په هرات کي د شاهرخ په حکم د يوې مدرسې او خانقاه وداني پاي ته ورسیده. او د ښار سرپوښ بازارونه او چارسو جوړ سول. د مدرسې مدرسان مقرر سول: مولانا جلال الدين، يوسف حلاج، مولانا نظام الدين، عبدالرحيم بار احمد، مولانا خواجه ناصر لطف الله.

شيخ الاسلام خواجه علاالدين علي چشتي د شاهرخ په فرمان د هرات د خانقاه شاهرخيه مشر سو.

په هرات کي د شرقي شمال خوا ته د باغ سفید سره د شاهرخ په فرمان يو نوي کوشک او باغ جوړ سو (جمعه ۲۴ ذيقعدة).

مولانا شهاب الدين فضل الله د هرات د دار القضا کاتب وفات سو.

۱۴۱۰-۱۴۱۷م ۸۱۳-۸۲۰ق

علي شاه امير خان د سکندر زوی د هندلان لمسی د شاه مير سواتي کړوسی د کشمير پاچا و.

د مولانا حافظ جلال الدين محمد بن ناصر الدين لطف الله وفات او د هرات په خيابان کي د امام رازي په هديره کي ښخيدل (۴ محرم).

۱۴۱۱م ۸۱۴ق

د هند د پاچا خضر خان له خوا د ملتان قاضي د شاهرخ دربار ته د سفير په توگه راغي او په بادغيس کي شاهرخ وليدي. امير شيخ نورالدين دوهمي پلا په ماوراء النهر کي وښورید او شاهرخ په ۲۱ جمادي الاولي تر آمو واوښت او سمرقند ته ورسید، خو امير شاه ملک د هرقدان په وسيله امير نورالدين مړ کي، او شاهرخ بيرته هرات ته راغي او بيا مشهد ته ولاړ (۹ ذيقعدة).

د مولانا شمس الدين محمد ظهير وفات او د هرات په خيابان کي ښخيدل. د مولانا شيخ اسماعيل خوارزمي وفات په هرات کي (رمضان).

۱۴۱۲م ۸۱۵ق

شاه بها الدين د بدخشان حکمران ياغي سو، خو د شاهرخ لښکرو دی د پامير خوا ته وتښتاوه او د ده ورور شاه محمود ئې پر ځاي کښيناوه.

وروسته ميرزا سيوغتمش د بدخشان حکمران وټاکل سو.

شاهرخ په ذيقعدة کي مشهد ته ولاړ او

- مودود گرمسيري چي له هراته تنبیدلي و بلوڅانو وواژه.
- د خطا د پاچا داي منک خان ايلچيان او مکتوب د شاهرخ دربار ته راغله او له هراته شيخ محمد بخشي د سفير په ډول د شاهرخ له فرمانه سره خطا ته واستول سو.
- د روم ايلچي محمد قزامان د سوغاتو سره هرات ته راغي، دغسي هم له بدخشانه د شاه بهاء الدين بدخشاني ايلچي راغي.
- خوارزم هم د شاهرخ په سلطنت کي شامل سو. پيرک قندهاي مشر د شاهرخ حضور ته راغي.
- د مولانا عبدالله بن قاضي جلال الدين محمود د هرات د قاضي وفات او په گازرگاه کي بنخيدل (محرم).
- شيخ صدر حيدري د هرات د خانقاه ملک مشر وفات او د فيروز آباد په دروازه کي ښخ سو.
- ملک قطب الدين علي بن ملک محمود له سيستانه هرات ته راغي او شاهرخ ته ايل سو.
- د سلطان تومنا کنري اقتدار له ننگرهاره تر کشميره.
- ۱۴۱۳م ۸۱۶ق
- د هرات حصار اختيارالدين چي ملک فخرالدين کرت جوړ کړي و او د تيمور په حملو کي وران سوی و د شاهرخ په حکم بيرته ودان سو.
- شاهرخ د مازندران په سفر ولاړ.
- خواجه عبدالقادر گوينده د هرات لوی
- موسيقي نواز خپل کتاب مقاصد الالحن د شاهرخ په نامه وکين.
- عبدالرزاق بن اسحق سمرقندي عالم او مورخ د مطلع سعدين مؤلف په هرات کي وزيريدي (۱۱ شعبان).
- ۱۴۱۴م ۸۱۷ق
- شاهرخ ټول ايران تر شيرازه او اصفحانه او تبريز پوري ونيوي او د اصفحان په حکمراني ميرزا رستم بن عمر شيخ، د همدان او لرستان په حکمراني ميرزا بايقرا، د شيراز په امارت ميرزا ابراهيم سلطان مقرر سول.
- ملک قطب الدين د شاه علي زوی له سيستانه هرات ته ولاړ (رجب).
- خواجه قوام الدين شيخ محمد بن مجدالدين خوافي د سيد فخرالدين وزير په لمسون ووژل سو.
- شاهرخ د عراق له سفره هرات ته راغي (۱۲ رجب). مشهد او خراسان ښارونه تر استر آباده بایسنقر ميرزا ته وسپارل سوه.
- مولانا عبدالرحمن جامي د جام په خرچرد کي د شعبان په ۲۳ شپه وزيريدي.
- ۱۴۱۵م ۸۱۸ق
- د شاهرخ په فرمان ابیور د سلمقان تر مازندران او جرجان پوري ميرزا بایسنقر ته ورکړل سوه.
- د هرات د اختيار الدين کلا د شاهرخ په فرمان بيا جوړه سوه (ربيع الثاني).
- شاهرخ د کرمان په سفر ولاړ او د محرم ۸۱۹ ق په منځ کي بيرته هرات ته راغي.

صدر عالي ابراهيم په مشرۍ د بدخشان او سيستان او هرات د لښکرو سره پر قندهار ورغلي او خلک ټي مطيع کړه.

امير قوام الدين محمد بن عماد الدين سنجاني په خواف کي مړ سو (۱ محرم).

شاهرخ قندهار ته ولاړ او بايستغر ميرزا ټي د هزاره وو ايلولو ته واستاوه او د دوي مشران محمد فيروز، خواجه آرام قدم د شاهرخ دربار ته راغلل.

امير حسام د قندهار کوتوال او امير عبدالصمد د گرمسير حکمران سو.

ميرزا الغ بيگ له ماوراء النهره هرات ته راغی (۱۹ ربيع الاول).

سيد مرتضى امير على مروي د هرات په ديواني مقرر سو. سيد فخرالدين محمد دمخنی وزير په هرات کي مړ سو (۲۵ جمادي الولي).

امير کبير علاء الدين على ترخان او امير غياث الدين ترخان په هرات کي مړه سول (۲۲ رجب).

خواجه غياث الدين پير احمد بن جلال الدين اسحاق د هرات ديوان ته مقرر سو.

د برهان الدين حيدر بن محمد خوافي هروي مفسر او متکلم او اديب د وفات حدود.

د شيخ ابو سعيد خلوتي هروي زاهد وفات او په هرات کي ښخيدل (ذي الحجه).

۱۴۱۷-۱۴۶۷ م ۸۲۰-۸۷۲ ق

شاه خان زين العابدين بن سکندر بن هندال بن شاه مير سواتي د کشمير پاچا و.

خواجه نظام الدين احمد بن داؤد د هرات په ديوان کي د سيد فخرالدين محمد وزير سره مقرر سو.

۱۴۱۶ م ۸۱۹ ق

ميرزا بايستغر ته د شاهرخ فرمان صادر سو چي د هرات د ديوان اعلى پر مسند کښيني او د خلکو شکايات واورې. ځکه چي په قندهار کي ميرزا قيود ته د ده نوکران ياغيان سوه، نو امير نوشيروان د لسو زرو لښکرو سره له هراته د ده کومک ته ولاړ.

شاه نیک پي له بدخشان هرات ته راغی او د هغه ځاي په حکمرانی ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوی مقرر سو (جمادي الاخری).

خواجه علاء الدين شغاني په وزارت مقرر سو (۱۸ رجب).

د دايمينگ خان د خطا د پاچا ايلچيان بيا هرات ته راغلل او ډيري تحفي ټي شاهرخ ته راوړې (ربيع الاول).

شاهرخ قندهار ته د سيفل قندهاري د زوی او ملک محمد د شخړي لپاره ولاړ (۲۲ شعبان) او د برمل پښتانه او خرنسواني افغانان ده ته راغلل (۳ رمضان).

شاهرخ د قندهار د لنگر په کلي کي بابا حسن ابدال (بابا ولي) وليد او دغه کلي ټي ده ته وقف کي.

۱۴۱۷ م ۸۲۰ ق

په قندهار کي د سيفل د زوی او ملک محمد تر منځ شخړه پيښه سوه او ټوله افغانانو له قندهاره تر دریای سنده ښورښت وکي. شاهرخ د

۱۴۱۸م ۸۲۱ق

ميرزا قیدو بغاوت وکړ او د اوبې په ناب کي ونيول سو، نو شاهرخ کابل او غزني او قندهار تر سند پوري خپل زوی میرزا سیور غتمش ته ورکړه.

شاهرخ له گرمسیره هرات ته ولاړ او میرزا قیدو چه یاغي سوی و د پلار له حضوره معاف سو.

امیر شیخ لقمان او نور امیران بدخشان ته د میرزا الغ بیگ سره واستول سوه، خو د شیخ الاسلام علاء الدین عطار په شفاعت د بدخشان خلک معاف و مطیع سوه.

گوهر شاد ملکي د امام علی بن موسی رضا په مشهد کي یو لوی مسجد جوړ کړ چي کتیبه ئې د میرزا بایسنقر په خط ده (اوائل رجب). معمار ئې استاد قوام الدین شیرازی ؤ، او د اتمام په مراسمو کي پخپله شاهرخ شرکت وکړ او په شعبان ۸۲۱ق له هراته مشهد ته ولاړ. د دې مسجد وداني په ۱۲ کاله ختمه سوه چي د دنیا له ۱۲ بهترینو ودانیو څخه شمیرل کیږي. شاهرخ د امام علی رضا د مرقد په گنبد کي د درو زرو مثقالو طلايي قنديل وځړاوه. په مشهد کي یو باغ د شاهرخ په امر جوړ سو.

شمس الدین محمد طاهر اعلی دیوان ته مقرر او بیا ئې پر ځاي خواجه شمس الدین محمد سمناني وگومارل سو.

د بدخشان د شاه بهاء الدین زامن وښوریدل او بیا د شیخ الاسلام خواجه تاج الدین حسن

عطار په شفاعت وبخښل سوه او بدخشان دوی ته وسپارل سو.

۱۴۱۸-۱۴۸۹م ۸۲۱-۸۹۴ق

د محمد بن محمد بن عبدالله بن خيضر دمشقي خيضرى محدث او فقيه او مؤرخ د ژوند وخت. دی د مولانا جامي استاد و او په ۸۷۷ق چي مولانا جامي د حج په سفر تللی و په دمشق کي احاديثو اجازت نامه له ده څخه واخيسته (عين اجازت نامه د خيضرى په خط د مرحوم گويا په کتاب خانه کي وه).

۱۴۱۹م ۸۲۲ق

د خطا د ایمنک خان پاچا ایلچیان دریمه پلا د هرات دربار ته راغله او د خپل پاچا مکتوبونه ئې په فارسي او یغوري خط د تحفو سره شاهرخ ته راوړل.

شهزاده محمد جوکي د شاهرخ زوی د مهر نگار آغا سره واده وکړ چه د مغولستان د پاچا محمد خان لور وه. په دې ښادي کي د هرات په باغ زاغان کي لوی جشن وسو (شوال).

شاه شاهان شمس الدین بن قطب الدین بن تاج الدین په نیمروز کي سکه ووهله.

۱۴۱۹م ۸۲۲ق

د ملک قطب الدین علی وفات په نیمروز کي (۱۵ محرم).

۱۴۲۰م ۸۲۳ق

یوه ډله ایلچیان له هراته خطا (غربي چین) ته واستول سوه: د شاهرخ له خوا شادي خواجه، د میرزا بایسنقر له خوا سلطان احمد او غياث الدین نقاش، د میرزا ابراهیم له خوا امیر حسن

- او پهلوان جمال، د ميرزا سيور غمتمش له خوا
ارقداق، د امير شاه ملک له خوا اردوان، د شاه
بدخشان له خوا خواجه تاج الدين. له دوی سره
ډير سوداگران هم ولاړل.
- ملکه گوهرشاد له هراته د خپل زوی الغ
بيگ د ليدني لپاره سمرقند ته ولاړه (ربيع
الاول).
- مولانا جلال الدين افتخار چي خپله
کتابخانه ئې خلکو ته وقف کړې وه وفات او د
هرات په خيابان کي ښخ سو.
- امير سيد احمد ترخان د خراسان په
حکومت مقرر سو او پخپله شاهرخ په ۱۵
شعبان د ايران په سفر رهي سو او تر تبريز او د
عراق غرب تر سرحداتو پوري يې ټولي سيمي
ونيولې او په ۱۹ شوال هرات ته راغي. د مطلع
سعدين په قول د شاهرخ سلطنت له خطا
(چين) څخه تر روم (عثماني ترک) او د
ترکستان له آخره تر هندوستان پوري و.
- ميرزا الغ بيگ په سمرقند کي يوه مدرسه او
خانقاه د ارگ سره او يوه رصد خانه د ښار په
شمالي خوا کي جوړه کړه او د يوې ډلي پوهانو
غياث الدين جمشيد، معين الدين، صلاح الدين
موسی قاضي زاده رومي، علاء الدين قوشجي په
مرسته ئې زيچ الغ بيگي هم ترتيب او تاليف کئ
چه زيچ کورگاني هم بلل کيدئ.
- مولانا جمال الدين غوري او مولانا ناصر
الدين لطف الله (۲۶ شعبان) او مولانا شمس
الدين محمد پارسا بخاري په مدينه او مولانا
يوسف حلاج بن قاسم (۲۲ جمادي الاول) او
- مولانا صفي الله بن شهاب الدين خياباني (۱۹
ربيع الثاني) وفات سول.
- خواجه جلال الدين يوسف سمعاني وفات
او د هرات په گازرگاه کي ښخ سو.
- ۱۴۲۱ م ۸۲۴ ق
- امير ابدال مجذوب (سيد غياث ديوانه) په
بادغيس کي وفات سو (د محرم آخر).
- د هرات ايلچي مولانا امير خواجه چي د
هند د خضر خان دربار ته تللي و، بيرته هرات ته
راغي او يو کرگدن ئې هم راوئ. محمد طيب
چي مصر ته ايلچي تللي و د شوال په آخر کي
هرات ته راغئ، دغسي هم سلطان قوشنجي چي
د قباچان د پاچا محمد خان دربار ته تللي و بيرته
هرات ته راوړسيدئ (ذيقعه).
- ۱۴۲۱ م ۸۲۵ ق
- هغه ايلچيان چه له هراته خطا (چين) ته په
۸۲۲ ق تللي وو بيرته راغلل (۱۱ رمضان) او
خواجه غياث الدين نقاش د دې سفر روز نامچه
وکښله چي عبدالرزاق پخپل مطلع سعدين کي را
نقل کړيده.
- ميرزا ابراهيم سلطان د فارس حکمران
خوزستان هم ونيوئ.
- شاه سلطان محمود او شاه ارغون شاه د
بدخشان پاچهان هرات ته د شاهرخ دربار ته
راغلل (۳ سفر).
- حافظ مولانا شمس الدين محمد رازي په
هرات کي وفات او په يزد کي ښخ سو (۱۲
جمادي الثاني).
- ميرزا ابوالقاسم بابر د ميرزا بایستقر زوی په

هرات کي وزيريدې (۱۷ رجب).

د سيد محمد گيسو دراز بن يوسف حسيني هروي غارف وفات د جنوبي هند په گلبرگه کي (۱۶ ذی قعدة).

۱۴۲۴م ۸۲۷ق

د يحيى بن على داؤد سجستاني د منازل السائرین د شاهرخ د ژوند وخت.
د مولانا شهاب الدين عبدالله بن معين الدين باخرزی وفات په مالين کي (سه شنبه ۱۴ ذی حجه).

شهزاده ابراهيم سلطان د شاهرخ زوی په هرات کي يو قرآن په ښکلي جلي ريحان او رقاع خط وکښ. (گنجينه قرآن ، مشهد رضوي).

د سلطان ابو سعيد مصور البم چي اوس په استانبول کي دي نمبر ۲۱۵۲ په هرات کي ترتيب سو.

۱۴۲۴م ۸۲۸ق

شيخ قوام الدين تبريزي هروي به هرات کي وفات او د انجيل د ولې پر غاړه ښخ سو (صفر).

د مولانا نظام الدين عبدالرحيم بن يار احمد وفات په هرات کي (۳۰ صفر).

مولانا ناصر الدين کوسوي وفات او په خيابان کي ښخ سو.

مولانا صدر الدين د اردو قاضي او د حضور امام په هرات کي وفات سو.

مولانا شرف الدين على يزدي چي د ظفر نامې تاليف ئې په ۸۲۲ ق کي شروع کړی و

اوس ئې تمام کئ (دوه ټوکه).

ميرزا الغ بيگ له سمرقنده مغولستان ته ولاړ، او تر هغه ځايه ټولي سيمي ئې تصفيه کړې. او په ۱۵ ذیحجه هرات ته راوړسیدئ.

خواجه غياث الدين پير احمد خوافي د هرات له ديوان اعلى څخه معزول سو.

شيخ جمال الدين ابو اسحاق محدث کازروني په هرات کي وفات او په گازرگاه کي ښخ سو (چهار شنبه ۱۳ ذیعقعدة).

۱۴۲۵م ۸۲۹ق

د شاهرخ په حکم په گازرگاه کي د خواجه عبدالله انصاري د مزار عمارتونه جوړ او ډيري مخکي او اسباب د هغه ځاي لپاره وقف سوه.

امير شاه ملک غياث الدين د خوارزم حکمران او د شاهرخ د دربار لوی امير وفات او په مشهد کي ښخ سو (دوشنبه ۱۱ ربيع الاول).

يوې ډلي عالمانو د شهزاده بايسنقر په امر د فردوسی د شاهنامې يوه جامعه نسخه ترتيب کړه او يوه مقدمه يې پر وکښله چي بايسنقري مقدمه ئې بولي.

حافظ قاري عثمان غزنوي د هرات په زيارتگاه کي وفات سو (۱۹ شوال).

سيد نظام الدين عبدالحی د مشهد د ساداتو نقيب وفات سو.

۱۳۶۵-۱۴۲۶م ۷۶۷-۸۲۹ق

د محمد بن عطاء الله بن محمد هروي د مصر د قاضي او شافعي فقيه او مؤلف د ژوند دوره چي په قدس کي وفات سو. دی د مشارق الانوار شارح دی.

۱۴۲۶م ۸۳۰ق

ميرزا سيور غتمش د شاهرخ زوی د افغانستان حکمران په کابل کي مړ سو (محرم) او د هغه ځاي حکمراني د ده زوی ميرزا سلطان مسعود ته ورکړه سوه.

د شيخ الاسلام محي الدين محمد غزالي طوسي عالم او زاهد وفات (۱۵ رمضان).

احمد لرجي د فضل الله استرادي د حروفي ډلې مريد د هرات په جامع کي شاهرخ په نس کي په چاره وواهه (جمعه ۲۳ ربيع الثاني) خوټپ ئي کاري نه و جوړ سو.

احمد لرجي او مولانا معروف بغدادی هروي خطاط ووژل سوه او سيد قاسم انوار له هراته تبعید سو.

شاهرخ د شعبان په اوله له هراته سمرقند ته رهي سو او په ۲۱ رمضان د هرات باغ زاغان ته راغی.

د هرات د مشهورو طبیبانو مولانا شمس الدين آدم او مولانا نظام الدين د ژوند وخت.

د هرات د گازرگاه بيا وداني.
د حافظ ابرو هروي مؤرخ د ذبده التواريخ تاليف تمام سو (۴ ټوکه).

محمود بن حسين خوافي (متوفا ۸۱۵ق) خپل کتاب خاوران نامه (خاور نامه) وکينې.
د محمد بن عثمان بن عمر بلخي حنفي عالم د عين العلم د مؤلف وفات.

۱۴۲۷م ۸۳۱ق

د مولانا قطب الدين د اردو د قاضي وفات په تون کي (چهار شنبه ۳ ربيع الثاني).

شاهرخ له سمرقنده هرات ته راغی (۱۱)

(محرم).

۱۴۲۸م ۸۳۲ق

ځکه چي امير سکندر د قرا يوسف زوی په آذربايجان کي ياغي سو، نو شاهرخ د خپلو لښکرو سره له هراته ور رهي سو (یکشنبه ۵ رجب) او د سلماس تربري وروسته هرات ته را ورسیدئ (۸ ديجبه ۸۳۳م).

د مولانا سيف الدين هندوي هروي واعظ وفات په هرات کي (۱۷ شوال).

شاهرخ د هرات پاچا په گازرگاه کي د خواجه عبدالله انصاري پر مزار لويي وداني جوړي کړې.

په بلخ کي د ملکت آغا د مدرسې وداني تمامه سوه.

۱۴۲۹م ۸۳۳ق

د دنيا بهترين او گرانېا ترين کتاب شهنامه بايسنقري په هرات کي د جعفر خطاط په خط او د شهزاده بايسنقر ميرزا په امر مصوره او طلا کاري وکښله سوه (موزه گلستان تهران).

د شيخ عبدالله خلوتي وفات په هرات کي.
مولانا شهاب الدين عبدالله خوافي هروي (حافظ ابرو) د جامع التواريخ سلطاني زبده التواريخ مؤلف وفات او په زنگان کي ښخ سو (یکشنبه ۳ شوال).

د شيخ الاسلام خواجه خليل الله بن خواجه محمود وفات (د احمد جام زنده پيل له اولادي څخه).

شمس بايسنقري هروي خطاط کليہ دمنه

- وکښله چې ۲۶ میناتوره لري (استانبول نمبر ۱۰۲۷).
- د مولانا جلال الدين يوسف بن ناصر الدين اوبهي هروي وفات (شنبه ۵ شعبان) په هرات کي.
- د ملک محمد بن خواجه جلال الدين يوسف سمعاني وفات (چهار شنبه ۳۰ ربيع الثاني) په هرات کي.
- د شيخ الاسلام معز الدين خليل الله جامي بن جلال الدين محمود جامي وفات (شوال).
- د شيخ الاسلام محمد جزري محدث وفات په هرات کي (۵ ربيع الاول).
- ۱۴۳۰م ۸۳۴ ق حدود
- سهمزاده بایسنقر بن شاهرخ په هرات کي په ښکلی او پاخه ثلث خط یو قرآن وکښ (چي څو پاني يې د ايران په ملي کتاب خانه کي سته). د مرقعات بایسنقري مصور البم په هرات کي وکښل سو چي ۶۵۰ تصويرونه او د بایسنقر او ابراهيم امضاوي لری (د استانبول کتابخانه).
- جعفر بایسنقري په هرات کي د بایسنقر لپاره کلیه دمنه وکښله چي ۱۹ تصویره لري (استانبول ۳۶۲).
- ۱۴۳۰م ۸۳۴ ق
- د مولانا رکن الدين محمد خوافي وفات او د هرات په گازرگاه کي ښخیدل. (یکشنبه ۲۷ شوال).
- ۱۴۳۱م ۸۳۵ ق
- د خواجه صاین الدين علی ترکه اصفحاني هروي وفات او ښخیدل په هرات کي (۱۴ ذیحجه) چي د فصوص الحکم شارح او د کتاب مفاحص مؤلف دی.
- د مولانا جمال الدين عبدالغفار بن مولانا جلال الدين اسحق قاضي وفات په هرات کي (۱۹ ذیحجه).
- د عروضي چهار مقاله په هرات کي د بایسنقر د کتابخانې لپاره مزینه وکښله سوه (د استانبول هنري موزیم ۱۹۵۴).
- د امیر اعظم ناصرالدین محراب ترخان وفات (۱۳ محرم) په هرات کي.
- ۱۴۳۲م ۸۳۶ ق
- د انجیل د پله پر سر په هرات کي د مهد علیا گوهر شاد آغا مدرسه او لوړ عمارت جوړ سو. د دغه ځای خطیب مولانا اعظم شمس الدين محمد بن واحد مقرر سو.
- دخواجه نظام الدين عبدالقادر د شاهرخ د درباري او امیر محمد درویش داروغه وفات په هرات کي.
- د مولانا قاري هبة الله وفات په هرات کي (پنجشنبه ۳ ربيع الثاني).
- د مولانا نظام الدين يحيي بن خواجه کمال الدين خوافي وفات په هرات کي.
- په هرات کي استاد فرج ریخته گر "کمان رعد" جوړه کړه چي ۴۰۰ منه ډیره ئې غورځوله. دا آله د کوه باولي په شمال کي د شاهرخ په مخکي تجربه سوه.
- ۱۴۳۳م ۸۳۷ ق
- مولانا شمس الدين هروي د مولانا معروف بغدادی خطاط شاگرد په هرات کي میرزا

بايسنقر و روزلي دغسي هم مولانا جعفت تبريزي او مولانا ظهير الدين اظهر او مولانا شهاب الدين عبدالله او مولانا جلال الدين شيخ محمود د مولانا جعفر شاگردان ټول په هرات کي هنرمند خطاطان وو.

شهزاده ميرزا بايسنقر بهادر د شاهرخ زوی چه تکړه خطاط او د هنرمندانو پالونکي هم ؤ د هرات په باغ سفيد کي وفات او د گوهرشاد آغا په مدرسه کي ښخ سو (شېنه ۷ جمادي الاولی). د مولانا اعظم فصیح الدين محمد علاغوري مشهور فقيه او عالم وفات او په گازرگاه کي ښخيدل (۱۵ جمادي الاخری).

قاسم انوار د خراسان صوفي شاعر د جام په خرگرد کي وفات سو.

۱۴۳۴م ۸۳۸ق

شيخ الاسلام محمد بن احمد د هرات په گازرگاه کي ښخ سو چي شخړه ئې په اعلى ثلث خط کښلې سوې ده.

د هرات د لوی سلطنت وزارت خواجه غياث الدين سيدي احمد بن خواجه نظام الدين احمد اندخودي ته د شاهرخ په فرمان وسپارل سو.

شاهرخ دريمه پلا له هراته د آذربايجان په سفر رهي سو (۲ ربيع الاول) او په هرات کي امير نظام الدين په حکومت پريښو.

خواجه عبدالقادر گوينده د هرات لوی موسيقي نواز او حافظ او خطاط او شاعر په هرات کي وفات او ښخ سو. د مقاصد الالحيان او جامع الالحيان ۸۱۶ق او فوائد عشره او کنز

الالحيان او زبدة الادوار مؤلف.

ميرزا سلطان ابراهيم د شاهرخ زوی د فارس فرمانفرما په شیراز کي وفات سو (۴ شوال).

د بدخشان له شاهانو څخه ارغونشاه مړ سو. په هرات کي وبا او طاعون پيدا سو (جمادی الاخری تر ذيقعدة پوري).

په هرات کي وفیات: شيخ زين الدين خوافي په ۲ شوال، اقضي القضاة قاضي صدرالدين محمد امامي په ۶ شوال، مولانا اعظم ضياء الدين نور الله خوارزمي د هرات د جامع امام په شوال، مولانا شمس الدين محمد بن سعد الدين تفتازاني په ۸ ذيقعدة، مولانا نظام الدين احمد بن برهان الدين خوارزمي په ۵ ذيقعدة، مولانا اصیل الدين تاج الائمة په ذيقعدة، شيخ ابو سعيد محمد کازروني هروي او مولانا جلال الدين قايني محتسب او مولانا شمس الدين اوحد د مدرسه سبز مدرس او قاضي زاده شيخ ابو سعيد امامي او خواجه مجدالدين او شيخ السلام رکن الدين محمد خياباني او مولانا کمال الدين حسين بن اسد او خواجه عبدالقادر گوينده او مولانا نور الدين محمد خطيب غزنوي او مولانا شمس الدين شيخ محمد گرنگي او حافظ علاء الدين محمد هروي او صدر حافظ عبدالرحيم فوشنجي.

۱۴۳۵م ۸۳۸ق

د کاتبی ترشيزي شاعر وفات، دی د بهرام وگلندام، حسن و عشق د مثنوی ناظم دی. ابراهيم سلطان د شاهرخ زوی په بلخ کي

- حکمران و. د محمد غزنين خان بن هوشنگ غوري سلطنت د هند په مالوه کي.
- يحيي بن احمد بن عبدالله سهرندي خپل تاريخ مبارکشاهي د هند د افغاني شاهانو پر احوال وکينښ.
- ۱۴۳۵م ۸۳۹ق
- مولانا محمد دشتي د شاهرخ له خوا گرجستان ته په سفارت ولاړ او د گرجستان حکمران اطاعت وکي ججه ئې ومنله.
- خواجه غياث الدين سيدي احمد اندخودي لوی وزير وفات او د هرات د خواجه احمد ابو الوليد په مزار کي ښخ سو.
- ۱۴۳۶م ۸۴۰ق
- شاهرخ د آذربايجان له دريم سفر څخه هرات ته راغی (۲ ربيع الثاني)
- شاه سيف الدين د عمان د کش د هرموز حکمران هرات ته راغی (۲۶ شوال).
- سلطان محمود شاه خلجي پښتون د هند په مالوه کي سکه ووهله.
- د مولانا معروف خطاط د شاهرخ د کتابخانې د خوش نويس د ژوند وخت په هرات کي.
- ۱۴۳۷م ۸۴۱ق
- د هرات په مصلای کي گوهر شاد ملکې وداني وکړه، چي تاريخ ئې پر ډبره په جلي ثلث خط جلال جعفر خطاط کښلی دی (د هرات موزيم).
- عبدالرزاق سمرقندي د هرات مؤرخ رساله عضديه د شاهرخ په نامه تاليف او هغه ته ئې وړاندي کړه او لکه خپل پلار په دربار کي مقرر سو.
- د شاهرخ له درباره د هرموزد والي شاه سيف الدين او توران شاه تر منځ روغه وسوه او د طرزک کلا شاه سيف الدين ته ورکړه سوه.
- د شيخ الاسلام ابو بکر بن شيخ محمد خوافي وفات (۹ صفر).
- د مولانا اخي توني (شيخ محمد) وفات (۱۶ سفر).
- شهزاده سلطان مسعود د کابل والي دغه ښار ته ولاړ.
- د مولانا سراج الدين ملتاني هروي عالم او زاهد وفات په هرات کي (صفر).
- امير مبارز الدين شيخ حاجي د هرات د ديوان په امارت مقرر سو (۱۸ صفر).
- امير الامرا شيخ لقمان برلاس وفات او د ده ځاي ئې زوی امير پير لقمان ته ورکړ سو (۲۲ ربيع الاول).
- امير ملک حسين با شليخ يساولان مړ سو او پر ځاي يې زوی امير فرخ حسين مقرر سو.
- امير بابا مسعود د هرات د اختيار الدين د کلا کوټوال مړ سو (جمادي الاول).
- ۱۴۳۸م ۸۴۲ق
- عارفي هروي خپل مثنوي گوی و چوگان نظم کئ. دی په ۸۵۳ق مړ دی.
- سلطان حسين بايقرا د هرات د پل تولگي سره وزيريدئ (محرم - جون ۱۴۳۸م).
- د صدر مولانا جلال الدين لطف الله او مولانا شمس الدين محمد بن مولانا شيخ علی

- وفات په هرات کي (جمعه ۲۱ ربيع الاول).
د استاد قوام الدين معمار وفات (غره
شعبان) ده په هرات کي د گوهر شاد اغا مدرسه
او په مشهد کي د گوهر شاد مسجد جوړ کړي و.
ملک نظام الدين يحيي بن شمس الدين بن
قطب الدين په نيمروز کي پاچا سو.
۱۴۳۹م ۸۴۳ق
ميرزا مسعود د ميرزا سيور غتمش زوی د
شاهرخ لمسی چي د شرقي افغانستان تر سنده
پوري حکمران و هرات ته را وغوښت سو (۳
شعبان) او قراجار په کابل کي حکمران و.
مولانا قطب الدين عبدالله امامي د هرات
قاضي وفات سو (دو شنبه ۱ ذي قعدة).
مولانا مفتي عمادالدين عبدالعزيز ابهری په
هرات کي وفات سو (۱۸ رجب).
امير کبير فرمان شيخ د هرات د خيابان د
مدرسې مؤسس په هرات کي وفات سو (۸
صفر).
سيد شهاب الدين امير اسمعيل په بلوک
گذاره کي وفات سو (غره ذیحجه).
د مصر د ملک الظاهر چقماق بيگ ايلچي
جيجکبوقا د شاهرخ دربار هرات ته راغي (۷
جمادي الاخر) او د شاه ملک په باغ کي کښته
سو.
ملک الظاهر د خپل ايلچي په واسطه د
شاهرخ له کتابخانې څخه پنځه کتابوني غوښتي
وو.
۱. د ابو منصور ماتريدي تاويلات اهل
سنت.
۲. د فخر رازی تفسير کبير.
۳. شرح تلخيص.
۴. جامع
۵. شرح کشاف.
شاهرخ خپل ايلچي مولانا حسام الدين
مبارک شاه پروانچي د سوغاتو او پنځو کتابو
سره د مصر ملک الظاهر ته واستاوه.
د مولانا اعظم حاجي محمد فراهي په
مشری يوه د علماو جرگه د شاهرخ په حکم د
عبدالرزاق سمرقندی د امتحان لپاره د شاه
زادگانو او اميرانو په گډون جوړه سوه او دغه
مؤرخ په امتحان کي کامياب سو.
گوهر شاده ملکه پر فصیح خوافي د مجمل
فصیحی پر مؤلف په قهر سوه او دی ئې بندي
کئ.
۱۴۴۰م ۸۴۴ق
د هرات د نظاميه مدرسې د فلک الدين
مناره د عراق په بازار کي ونړيده او ۱۲ تنه تر
لاندي سوه (آخر ذیحجه). دا فلک الدين د
سلطان سنجر سلجوقي يو امير و.
استاد کمال الدين بهزاد مشهور نقاش په
هرات کي وزيريدي.
ملکت آغا د ميرزا سيور غتمش مور د
شاهرخ ماینه وفات او په هغه مدرسه کي ښځه
سوه چي دې په بلخ کي جوړه کړې وه.
د هرات د کلا او خندق په ودانولو شرو
وسوه (۱۶ صفر).
امير نظام الدين علی شیر نوایي د هرات
لوی وزير او شاعر او مؤلف په هرات کي

- وزيريدي (۱۷) رمضان ۸۴۴ق ۹ فبروري ۱۴۴۱م).
- امير کبير علاء الدين عليکه گوکلتاش د شاهرخ دربار لوی امير مړ او په خيaban کي پخپله جوړه کړې مدرسه کي ښخ سو (۱۷) جمادی الولی).
- شيخ الاسلام بهاء الدين عمر جباره يې هروی له هراته د حج په سفر رهي سو.
- سلطان شاهرخ له شراب چښلو څخه توبه وکړه او د محتسب مولانا عبدالجليل قاينی په ويناى د ټولو شاهزادگانو خم خانې تر دروازه خوش دباندې په سه پلک کي ماتي کړې.
- ۱۴۴۱م ۸۴۵ق
- عبدالله طبخ هروي د هرات مشهور خطاط يو قرآن په نسخ، ثلث، رقاع وکښ (د مشهد رضوي خزانه).
- امير محمد مبارزالدين په نيمروز کي حکمران و.
- مهد عليا ملکه گوهر شاده سمرقند ته ولاړه او خپل لمسی ميرزا عبداللطيف ئې هرات ته راوست (۱۴ شوال).
- ملک علی د سيستان داوک حکمران په ۲۰ شعبان او خواجه نصرالله ترشيزی (په رمضان کي) او خواجه ناصرالدین نصرالله خوافي د شاهرخ د مملکت مشاهير مړه سول.
- د مولانا جلال الدين يوسف عتيقي د هرات د دارالقضا د کاتب وفات (۱۳ محرم).
- د شمس الدين مولانا محمد آدم زاهد او طبيب وفات (۱۱ صفر).
- د مولانا محمد بن نجيب الدين علی خوافي وفات (۱۶ رجب). د سيد فضل الله طوسي کمانگر وفات په هرات کي.
- د شاه محمود علی سيستاني اوقي وفات.
- د خواجه علی بن فخرالدین وفات او ښخيدل په گازرگاه کي (۱۱ رمضان). د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمرقندی د شاهرخ له خوا د هرموز او د لوی درياب د غاړو له لاري هندوستان ته ولاړ په ۸۴۶ق د کالیکوت بندر ته ورسيدې او په ذبحه کي په بيجانگر کي و، د ۸۴۸ ق کال د روژې د مياشتي په نيمايي کي هرات ته د هند د ايلچيانو خواجه محمد او خواجه جمال الدين سره يو ځاي را ورسيدئ.
- د شاهرخ په فرمان خواجه شمس الدين سمنانی وزير سو (چهار شنبه سلخ سفر).
- امير سیدی د فارس حکمران مړ او د مشهد په هغه مدرسه کي ښخ سو چي ده جوړه کړې وه. پر ځاي ئې د فارس په حکمراني خواجه معزالدين سمناني له هراته مقرر سو.
- د فصیح احمد بن جلال الدين محمد فصیحی هروی مؤرخ د مجمل فصیحی د ليکوال وفات.
- ۱۴۴۲م ۸۴۶ق
- له هراته يوه نسخه چي ۴ تصويره لری، د سلطان محمد بن مراد د کتابخانې لپاره وکښله سوه، (استانبول نمبر ۸۶۲).
- عبدالرحيم او عبدالکریم او جعفر بايسنقری د هرات هنرمندانو د سعدی کلیات وکښ چي د شاهرخ تصويرونه او د خطاطی شهکارونه لری.

(د استنبول پوهنتون ۱۴۱۲).

۱۴۴۳م ۸۴۷ق

سید شمس الدین زمزمی د شاهرخ له درباره د مصر په سفارت ولاړ. د مصر پاچا دا ومنله چې بیت الله لپاره دي د شاهرخ له خوا له هراته یو پوښ ورولیږل سي. خواجه معزالدين سمناني د فارس حکمران په شیراز کي مړ سو او ځای ئې شیخ محب الدین ابو الخیر ته وسپارل سو.

۱۴۴۴م ۸۴۸ق

شیخ نورالدین محمد مرشدي او مولانا شمس الدین محمد ابهری د شاهرخ له درباره مصر ته استاځي واستول سوه او د بیت الله پوښ ئې هم له هراته ور سره یووی او د مصر د ایلجي سره یو ځای د حج تر وخته مکې ته ورسیدل او تر حج وروسته بیرته هرات ته راغلل.

ابو بکر بن اسماعیل الفاروقی د ۳۴ میناتور مجموعه په هرات کي وکښله (استانبول نمبر ۸۷۰).

امیر جلال الدین فیروز شاه د هرات لوی وزیر چي د ده کارونه تر تفتیش لاندې وو له غمه مړ او د هرات په هغه مدرسه کي ښخ سو چي ده د خیابان پر لار د پل انجیل سره نږدې جوړه کړې وه. د ده پر ځای یې زوی امیر نظام الدین د دیوان اعلی امیر سو چي د امیر مظفر الدین سلطان برلاس تر لاس لاندې کار وکي.

غیاث الدین پیر احمد خوافي د هرات وزیر د شاهرخ په نامه د مولانا زین الدین تایبادي

مقبره جوړه کړه (متوفا ۷۹۱ق) معمار ئې غیاث الدین او خط لیکونکي ئې جلال الدین بن محمد جعفر و.

مولانا اعظم نصرالله کنابادی د شاهرخ له درباره د هندوستان بیجانگر ته په سفارت ولاړ او د ده سره دوه تنه د بیجانگر د پاچا ایلچیان هم د سوغاتو سره ولیږل سوه. د مولانا شیخ الاسلام محمد بن ابو بکر سنوگردي هروي وفات.

شهزاده میرزا محمد جوکي د شاهرخ کشر زوی په بادغیس کي مړ او په هرات کي د میرزا بایسنقر د څنگه ښخ سو.

۱۴۴۵م ۸۴۹ق

د نظامي خمسه د خایر بنت امیر عثمان د کتابخانې لپاره په هرات کي د خواجه علی تبریزی په تصویر او تذهیب او د یوسف جامي په خط وکښله سوه (استانبول نمبر ۷۸۱).

۱۴۴۶م ۸۵۰ق

ځکه چي په فارس کي میرزا سلطان محمد یاغی سوی ؤ، نو شاهرخ هرات میرزا علاء الدوله او امیر شمس الدین محمد صوفي ترخان ته وسپاره او پخپله شیراز ته ولاړ، او د هغه ځای فتح نامه ئې د مصر د ملک الظاهر چقماق بیگ ته واستوله.

مولانا شمس بایسنقری هروي وفات سو. شاهرخ د هرات لوی او هنر پرور پادشاه تر ۵۰ کاله سلطنت وروسته ۷۱ کلن په ری کي وفات سو (۲۵ ذیحجه).

د سید محمد بن اشرف هروي وفات.

ميرزا علاء الدوله له هراته مشهد ته ولاړ او د
ميرزا ابوالقاسم بابر سره ئې پر خېوشان باندې
روغه وکړه.

د بابا حسن بن محمد ترکستاني هروى
وفات او ښخيدل په هرات کي (۱۲ صفر).

ميرزا علاء الدوله د بايسنقر زوى د شاهرخ
لمسى له هراته پر بلخ او شبرغان راغى مگر
ناکام هرات ته ستون سو.

مولانا يعقوب چرخى د عثمان زوى مشهور
نقشبندى مرشد او عالم او مفسر او مؤلف
صوفى وفات او په حصار شادمان کي (دو شنبه
ته نږدې) ښخ سو.

۱۴۴۷-۱۴۵۶م ۸۵۱-۸۶۱ق

د ميرزا ابو القاسم بابر د بايسنقر زوى د
شاهرخ د لمسى امارت په هرات او تول
خراسان کي.

۱۴۴۸م ۸۵۲ق

ميرزا الغ بيگ د ماوراء النهر او له بدخشانه
تر ميمنى پوري لښکرو سره پر هرات راغى او د
ترناب په جنگ کي ميرزا علاءالدوله مات کى.
الغ بيگ سيد عمادالدين د هرات په وزارت
او مولانا قطب الدين احمد مامي ئې لوى قاضي
مقرر کړه، او خپل زوى ميرزا عبدالطيف ئې هم
په هرات کي پريښو پخپله تر آمو واوښت.

ميرزا الغ بيگ له هراته تر بسطام پوري
ونيول، خو کله چي امير زاده يار على په هرات
کي ياغي سو، نو الغ بيگ بيرته هرات ته راغى
او هرات ئې چور کى، د هرات باغونه او چيني
خانه ئې وران کړل (د رمضان او آخر).

ملک بامي د حبيب پوپلزي زوى د قندهار
د ابداليانو مشر سو.

۱۴۴۶-۱۴۴۹م ۸۵۰-۸۵۳ق

د ميرزا الغ بيگ بن شاهرخ امارت پر
شمالي افغانستان او ماوراء النهر.

۱۴۴۷م ۸۵۱ق

ميرزا علاء الدوله په هرات کي پاچا سو او
په نساپور کي ئې ميرزا عبدالطيف ونيو، او
مهد عليا گوهرشاده ئې له بنده خلاصه کړه (شنبه
۱۳ صفر).

ميرزا سلطان محمد فارس ته ولاړ او د هغه
خاى پاچا سو (ربيع الاول). ميرزا ابوبکر د
محمد جوکي زوى ختلان او تخار او بدخشان
ونيول.

ميرزا الغ بيگ له سمرقنده او مرزا ابوالقاسم
بابر له جرجانه په هرات راغلل.

شاهرخ د ۸۵۰ق کال د ذیحجې تر آخره په
رى کي و، خو د معدې دردو ته پيښ و تر څو
چي په يکشنبې ۲۵ ذیحجه ۸۵۰ (۱ فرودين،
۱۳ مارچ) په ري کي وفات او په هرات کي د
گوهر شاد په مدرسه کي د ميرزا بايسنقر له قبره
سره ښخ سو (۱۵ صفر ۸۵۱ق).

د شاهرخ تر مرگ وروسته ميرزا عبدالطيف
ملکه گوهر شاده د خوار او ري تر منځ بندي کړله
(سلخ ذیحجه ۸۵۰ق).

ميرزا علاء الدوله د هرات له محبس څخه
ميرزا عبدالطيف خپل پلار الغ بيگ ته واستاوه.
الغ بيگ د بلخ ولايت خپل زوى عبدالطيف ته
پريښود او سمرقند ته ولاړ.

۱۴۵۰-۱۵۲۶م ۸۵۴-۹۳۲ق

د افغاني لوديانو سلطنت په هند کي. د دوی پایتخت ډهلي ؤ.

۱۴۵۰م ۸۵۴ق

میرزا ابو القاسم له هراته بلخ ته ولاړ، او له بدخشانه تر مرغابه پورې ئې امیر ناصرالدین او امیر مبارز الدین هزار سپي ته وسپارل. شاه نجم الدین محمود په سیستان کي مړ سو.

په خراسان کي د میرزا بابر او سلطان محمد او علاء الدوله تیموري شاهزادگانو خانه جنگي. په سمرقند کي خلکو میرزا عبدالطیف مړ کئ (۲۶ ربيع الاول) او پر ځاي ئې په بخارا کي میرزا سلطان ابو سعید د سلطنت مدعي سو. خو سمرقند میرزا سلطان عبدالله ونيو او میرزا علاء الدوله بلخ واخیست. هرات د میرزا ابو القاسم بابر سره و.

۱۴۵۰م ۸۵۴ق

په خراسان کي د تعلیق او نستعلیق خط له گډیدلو څخه شکسته خط پیدا سو. سید عبدالجلیل د سلطان خلیل زوی او د سلطان محمد سبزواری لمسی (شاه مقصود) د قندهار په خاکریز کي وفات او ښخ سو.

۱۴۵۱م ۸۵۵ق

میرزا سلطان ابو سعید خپل رقیب میرزا سلطان عبدالله د سمرقند د شیراز سره مات کئ (شنبه ۲۲ جمادی الاولی) او سمرقند ئې ونيوئ. د خبوشان او اسفراین تر منځ په چناران کي د میرزا سلطان محمد بن بایسنقر او میرزا

پسله دې ئې هرات میرزا عبدالطیف ته پرېښو او د شاهرخ جنازه ئې سمرقند ته یووړه چه د امیر تیمور سره ښخ سو.

میرزا ابو القاسم بابر د فوشنج له خوا راغي او هرات ئې ونيوئ. میرزا عبدالطیف بلخ ته وتښتید، او امیر زاده یار علی چي یاغي سوی و د هرات په چارسو کي ووژل سو (د ذیحجې واکاڅ). بابر سیستان هم له هراته سره ونښلاوه. مولانا شیخ مفسرین احمد کاریزی په هرات کي وفات او ښخ سو.

۱۴۴۹م ۸۵۳ق

میرزا الغ بیگ له سمرقنده او میرزا عبدالطیف له بلخه لښکر کشي وکړه او د سمرقند د دمشق په کلی کي الغ بیگ مات سو، او میرزا عبدالطیف خپل پلار او ورور عبدالعزیز ووژل، خو میرزا ابو سعید بن میرزا سلطان محمد بن میرانشاه بن تیمور له دې شخړي څخه بخارا ته ولاړ.

په هرات کي میرزا ابو القاسم بابر د بایسنقر زوی سکه ووهله او د خراسان پاچا سو، او میرزا علاء الدوله او میرزا سلطان ابراهیم ئې بندیان کړه.

میرزا بابر له هراته سیستان ته ولاړ، او شاه حسین ئې هلته مطیع کئ. امیر هندو چي په بادغیس کي یاغي سوی ؤ په خبوشان کي ئې مړ کئ.

میرزا سلطان محمد چي د عراق او فارس حکمدار و پر هرات راغي او میرزا بابر ئې د جام په جنگ کي مات کئ او د هرات پاچا سو.

- ابو القاسم جنگ او د سلطان محمد وژل او د ميرزا علاء الدوله پندول.
- سلطان بهلول لودي د ملک کالا زوی او پښتو شاعر په هند کې د لودی سلطانانو سلطنت جوړ کړ. (وفات يې ۸۹۴ق).
- ۱۴۵۲م ۸۵۶ق
- ميرزا ابو القاسم بابر شیراز تر اصفحانه ونيول خو کله چې پوند ميرزا علاء الدوله په فارياب او مرغاب کې ياغي سو نو بابر بيرته هرات ته راغي، او علاءالدوله سيستان ته وتښتيد.
- ۱۴۵۳م ۸۵۷ق
- د مولانا شهاب الدين احمد بن محمد بيرجندی وفات او ښخيدل په هرات کې.
- عبدالرحمن خوارزمي د هرات خطاط د نظامي خمسه وکبله چې د سلطان ابو سعيد تصوير هم لري (استانبول ۷۷۹).
- د مولانا شهاب ترشيزی سبزواري شاعر وفات.
- امير شاهي د جمال الدين زوی سبزواري خطاط وفات سو.
- د شيخ الاسلام بهاء الدين جغاره يي هروي وفات او ښخيدل د هرات په عيدگاه کې (سلخ ربيع الاول).
- عراق او فارس د هرات له سلطنته بيل سول، او ميرزا سلطان سنجر د هغه ځای حکمران هرات ته راغی نو ميرزا ابوالقاسم بابر له هراته د عراق خوا ته په جنگ رهي سو. (دوشنبه ۲۳ رجب). او په ۱۵ ذيقعد مازندران ته ورسيد خو ځکه چې سلطان ابو سعيد تر آمو را اوښتي او بلخ يې نيولی و، نو بابر بيرته له عراقه د بادغيس له لاري بلخ ته ولاړ، او ابو سعيد هم تر آمو واوښت بلخ بابر ونيو (۸۵۸ق).
- ۱۴۵۳م ۸۵۸ق
- ميرزا بابر تر آمو تير سو او د وخت سيمي يې ونيوې، بيا يې نو سمرقند کلا بند کړه خو په پای کې يې د ابو سعيد سره روغه وکړه او د لوی اختر د مياشتې په لومړيو ورځو کې د کرکي پر بندر تر آمو را واوښت او هرات ته راغی.
- ۱۴۵۴م ۸۵۹ق
- په هرات کې پر يوه قبر د نستعلیق خط خورا اعلی نمونه کښلې سوې ده.
- ۱۴۵۵م ۸۶۰ق
- مولان سعد الدين کاشغری د هرات لوي صوفي او مرشد وفات او د هرات د عيدگاه د صحرا په جنوب کې ښخ سو. (چهار شنبه ۶ جمادي الاخر).
- ميرزا سلطان ابو سعيد له سمرقنده يو کتاب ذیح جديد سلطاني (الغ بیگی) او د لب الالباب رساله د هرات ميرزا ابوالقاسم بابر ته تحفه را واستوله، چې د خواجه ابو الوفا خوارزمي تالیف و.
- د حاجي محمد فراهي وفات په هرات کې.
- ۱۴۵۶م ۸۶۱ق
- ميرزا ابو القاسم بابر د هرات حکمدار مشهد ته ولاړ، او هلته په چارباغ کې مړ سو (سه شنبه ۲۵ ربيع الثاني). دی يې د مشهد د شاهرخ په مدرسه کې د حضرت امام په جوار

کي ښخ کي.

د ده پر ځاي يولس کلن شهزاده ميرزا جلال الدين شاه محمود د ميرزا ابوالقاسم بابر زوی په پاچهي ومنل سو. او په ۲۶ جمادی الولی د هرات باغ مختار ته راغی.

په هرات کي فساد او خانه جنگي وسوه، او ميرزا سلطان ابراهيم راغی هرات ئې ونيو، خو ميرزا شاه محمود له مشهده راغی او په کوسويه کي جنگ وسو، او ميرزا شاه محمود بيرته مشهده ته ولاړ.

وروسته سلطان ابو سعيد له سمرقنده راغی او ميرزا ابراهيم ئې د گرزويان غرو ته وتښتاوله او هرات ئې ونيو، د دې ځاي پاچا سو (۲۵ شعبان) او ملکه کوهر شاده ئې په هرات کي مړه کړه (۹ رمضان). بيا نو د بلخ خوا ته ولاړ (۱۵ شوال).

سلطان ابو سعيد کورکان د سلطان محمد زوی د ميرانشاه لمسی ټول خراسان، زابلستان، توران ونيول او له هراته ئې پاچهي کوله.

۱۴۵۶-۱۴۶۸ م ۸۶۱-۸۷۳ ق

د سلطان ابو سعيد کورکان بن سلطان محمد ميرانشاه بن تيمور د سلطنت دوره له هراته.

۱۴۵۷ م ۸۶۲ ق

ميرزا سلطان ابراهيم چي مازندران ته تللی و د ترکمانانو له لاسه مات سو (سه شنبه ۲۵ محرم) او بيرته راغی هرات ئې ونيو (یکشنبه ۷ صفر) او شيخ الاسلام نورالدين محمد او خواجه شمس الدين کوسويي ئې بلخ ته واستول چي د

سلطان ابو سعيد سره روغه وکي.

د شيخ الاسلام مولانا جلال الدين ابو يزد پوراني وفات او ښخيدل د هرات د پوران په کلي کي.

په تيموري هيواد کي ملوک طوايفي.

۱. ميرزا جهان شاه ترکمان په اسفراين کي له استر اباد تر سيزواره.

۲. ميرزا سلطان ابو سعيد په بلخ کي پر ټول ماوراء النهر باندي.

۳. ميرزا علاء الدوله په ابيورد کي له اوزبکه تر دشت قبچاق پوری.

۴. ميرزا سلطان ابراهيم په هرات کي.

۵. ميرزا سلطان سنجر په مرو کي.

۶. ميرزا شاه محمود د بابر زوی به طوس کي (متوفا ۸۶۳ ق).

۷. ملک قاسم ترکمان په سيستان کي تر اسفزاره.

ميرزا علاء الدوله د خپل زوی ابراهيم په مرسته د هرات په باغ زاغان کي بيا پر تخت کښيښوست (۷ جمادی الاخری). خو ترکمانو پاچا جهانشاه راغي او هرات ئې ونيوه (۱۵ شعبان) او د خراسان پاچا سو.

۱۴۵۸ م ۸۶۳ ق

ميرزا سلطان ابو سعيد له بلخه راغی او په هرات رود کي ئې د جهانشاه لښکر مات کړه او د دوی تر منځ روغه وسوه. جهانشاه آذربايجان ته ولاړ او سلطان ابو سعيد په هرات کي پاچا سو او سکه ئې ووهله (جمعه ۱۵ صفر).

د مرو او سرخس تر منځ تيموري

شاهزادگان د ابو سعيد په جنگ کي مات سول او ميرزا سنجر وواژه سو (۱۵ جمادی الاولی).
 شيخ الاسلام شمس الدين محمد کوسوی جامي وفات او د هرات د جامع مسجد سره ښخ سو.

۱۴۵۹م ۸۶۳ق

مولانا جامي هروي خپل نقدالنصوص د شيخ صدرالدين قنوي د فصوص په شرح کي وکښ.

د هرات نمازگاه عمارت د سلطان ابو سعيد په حکم د کمال الدين ميرک حسين په اهتمام جوړ سو.

خواجه شمس الدين محمد د هرات وزير او صاحب ديوان و. ده د نيرتو کلا ونيوله او د هغه خاي ياغي امير پيرکه ئې مړ کئ.

ميرزا سلطان ابراهيم وفات او د هرات د گوهر شاد د مدرسې په هديره کي ښخ سو (چهار شنبه ۱۰ رمضان).

ميرزا شاه محمود د ابو القاسم بابر زوی په کابل کي د امير بابا سره په جنگ کي وواژه سو. د مولانا محمود امامي شيخ الاسلام وفات په هرات کي.

۱۴۵۹م ۸۶۴ق

مولانا شمس الدين محمد اسد د هرات لوی روحاني مرشد وفات او په گازرگاه کي ښخ سو (۲۵ شعبان).

سلطان ابو سعيد کابل او غزنی او د افغان سيمي تر هندوستانه پوري خپل زوی الغ بيگ ته وسپارلې چي د دغو سيمو مشران امير بابا او د

ده وروڼه دريا خان او آفاق خان وو، او د دوی په ملگری د الغ بيگ لښکر تر ملتانه ورسيدل. له هراته د سلطان ابو سعيد مملکت تر ماوراء النهر او ترکستان او کاشغر او قباچ او کابل او زاول پوري ورسيدئ او غرباً تر مازندران او عراق پوري.

په دغه کال چي ابو سعيد له هراته مازندران ته ولاړ، امير خليل له سيستانه راغي او هرات ئې کلابند کئ مگر د هرات خلکو دی وشاړه (۱۵ رمضان).

امير خليل ونيول سو او سيستان نظام الدين شاه يحيی ته وسپارل سو، چي د سيستاني شاهانو له کهوله و.

په هرات کي بابا کوكي مجذوب او مولانا شمس الدين محمد جاجرمي او مولانا زاهد طفلکاني وفات او ښخ سول.

۱۴۵۹م ۸۶۴ق حدود

امير سيد عبدالله بن عبدالرحمن حسيني (اصيل الدين واعظ) هروي په هرات کي د مزارات هرات رساله مقصد الاقبال د سلطان ابو سيد کورکان په نامه وکښله.

دا کتاب وروسته مولانا عبيدالله بن ابو سعيد هروي تکميل کئ.

۱۴۶۰م ۸۶۵ق

ميرزا علاء الدوله په رستمدرکي وفات او د هرات د گوهرشاد د مدرسې په هديره کي ښخ سو (۲۱ صفر).

شيخ الاسلام خواجه ناصر الدين عبيدالله نقشبندي له بخارا څخه هرات ته راغي (۲۳)

صفر) او په ۱۱ ربيع الاول بېرته ماوراء النهر ته ولاړ. خواجه مظفر مختار سبزواري او مولانا نعمت الله قهستاني او خواجه امير سمرقندی د هرات په ديوان کي مقرر سول. د حافظ الدين ابو نصر پارسا بن خواجه محمد پارسا وفات او ښخيدل په بلخ کي. د سلطان ابو سعيد په حکم د مملکت ماليه په درې قسطه سوه. لومړی قسط په سرطان او دوهم قسط په سنبله ميزان او دريم قسط په قوس کي. کله چي ابو سعيد ماوراء النهر ته د ميرزا محمد جوکي مقابلې ته ولاړ، ميرزا سلطان حسين له مازندرانه راغي او هرات ئې کلابند کئ (دو شنبه ۲۴ ذيقعدة) خو بېرته له هراته مازندران ته ولاړ (۵ محرم ۸۶۶ق). ۱۴۶۰-۱۴۷۹م ۸۶۵-۸۸۴ق ميرزا سلطان ابو بکر د سلطان ابو سعيد زوی د بدخشان او تخارستان حکمران و. ۱۴۶۱م ۸۶۶ق د سلطان ابو سعيد په حکم امير خليل وواژه سو، او مازندران ئې هم له سلطان حسين څخه ونيو، چي بېرته هرات ته راغئ شيخ احمد صراف ئې پوست کئ او خواجه معزالدين ئې په کړايي کي وایشاوه، چي بيا څوک له خلکو څخه پيسې وانخلي. قطب الدين طاووس سمناني او خواجه شهاب الدين خوجاني په ديوان کي مقرر سول، او پخپله سلطان ابو سعيد بېرته ماوراء النهر ته ولاړ (۲۲ جمادی الاولی).

د روژې له مياشتې څخه بيا د کال تر آخره په هرات کي طاعون گډ سو او په زرو خلک مړه سوه او ښار خالي او خراب سو. ملا معين مسکين هروي د معارج النبوه تاليف شرو کئ، چي په ۸۹۱ق ئې ختم کئ. د فيض آباد پر رود يو پل د شاه سلطان محمد له خوا جوړ سو چي ډبر ليک ئې سته. ۱۴۶۲م ۸۶۷ق سلطان ابو سعيد سمرقند او شاهرخيه او تاشکند ونيول (محرم). مولانا شهاب الدين فتح الله صدراعظم مړ او د هرات په گازرگاه کي ښخ سو. په هرات کي سخت يخ او واوره لويدل. د مير مزید ارغون په اهتمام د خواجه ابو نصر پارسا پر قبر په بلخ کي وداني جوړه سوه. ۱۴۶۳م ۸۶۸ق سلطان ابو سعيد ماوراء النهر آرام کئ او ميرزا محمد جوکي ونيول سو او پخپله سلطان بېرته هرات ته راغي (۲۲ ربيع الثاني). د هرات ديوان تفتيش سو او ديوانيان د خواجه شمس الدين محمد سره معزول سول. په ماوراء النهر او سمرقند طاعون گډ سو. او ميرزا محمد جوکي د هرات د حصار اختيار الدين په محبس کي وواژه سو، او د گوهر شاد په هديره کي ښخ سو. د هرات خطاط محمد بن محمد بقال مصور البم په هرات کي وکيښ (استانبول نمبر ۱۲۹۶).

۱۴۶۴م ۸۶۹ق

د ارس د پادشاه دريم ايوان (۱۴۱۲-۱۵۰۵م) ايلچي د هرات د سلطان ابو سعيد دربار ته راغی. مولانا شريف الدين عبدالقهار د معقول او منقول جامع عالم په هرات کي وفات سو (۲۰ رجب).

۱۴۶۵م ۸۷۰ق

د هزاره آقا اولس چه ياغي سوی وو، سلطان ابو سعيد پر دوی ورغی خو بيا د شيخ الاسلام نور الدين محمد په شفاعت وبخښل سوه، او د څو کالو ماليات ځني واخستل سوه، او مولانا شمس الدين علي د نصيحت لپاره ور وليدل سو، او امير نظام الدين احمد د مالياتو اخيستنې لپاره.

په همدغه کال سلطان ابو سعيد ناروغه سو، او د دربار طبيبانو مولانا قطب الدين محمد نفيسي او مولانا اصيل الدين حسين تونی ئې علاج وکړ.

۱۴۶۵م ۸۷۰ق

د يوسفزو او نورو پښتنو قومو يون له قندهاره د کابل او ننگرهار له خوا د پيښور او سوات سيمو ته د دوي مشران مداد، مدو، شيخ عثمان، سلطان شاه و چي په کابل کي ميرزا الغ بيگ مړه کړه.

سلطان ابو سعيد خپل زوی ميرزا الغ بيگ د کابل او غزنی او د افغان د سيمو تر اباسين پوري حکمران مقرر کړ، او امير ويس اتکه د الغ بيگ وزير د کابل د ويسل آباد واله وکښله.

۱۴۶۶م ۸۷۱ق

شيخ صدر الدين محمد رواسي په هرات کي وفات سو (۱۰ رمضان) او جنازه ئې جوړين ته واستوله سوه.

دغسي هم مولانا جلال الدين لطف الله د بخارا قاضي په هرات کي مړ سو (۲۰ ذیحجه) او جبازه ئې بخارا ته يووړه سوه.

۱۴۶۷م ۸۷۲ق

ځکه چي ميرزا جهان شاه د آذربايجان پاچا د امير حسن بيگ په جنگ کي مړ سو او هلته فساد وسو، نو سلطان ابو سعيد په مرو کي د خواجه ناصر الدين عبيدالله سره مشوره وکړه او د طوس له لاري پر آذربايجان او عراق ورغی، او ميرزا سلطان خليل خپل زوی ئې په هرات کي او بل زوی سلطان مراد ئې په گرمسير او قندهار کي مقرر کړل.

۱۴۶۷-۸۷۲م ۸۷۴ق

حيدر شاه حاجي خان بن زين العابدين سواتي د کشمير پاچا و.

۱۴۶۸م ۸۷۳ق

سلطان ابو سعيد د هرات لوی پاچا داران د قراباغ په جنگ کي د اوزون حسن په لاس کي گرفتار سو (۱۶ رجب) او وروسته په ۲۲ رجب د اردبيل په شاو خوا کي وواژه سو.

که څه هم په هرات کي ميرزا سلطان محمود د ابو سعيد زوی په ۳ شعبان پاچا سو، خو ميرزا ابو الغازي سلطان حسين بايقرا هرات ونیو، او په جمعه ۱۰ رمضان ۲۵ مارچ په باغ زاغان کي پر تخت کښيښوست، او مولانا

- قطب الدين طاووس سمناني ئې په صدارت مقرر كئ.
- سلطان حسين په هرات كې باغ جهان آراى جوړ كئ.
- سلطان حسين بايقرا د خراسان او سيستان ښارونه ونيول، او پر خپله سكه تنگه باندې ئې عدل او بهبود وكښل (ذبحجه).
- امير على شير نوايي د هرات د سلطان حسين دربار ته راغئ (رمضان-اپريل ۱۴۶۹).
- د ميرزا الغ بيگ لښكرو ټولي افغاني سيمي ونيولې، او تر ملتان په پر مخ ولاړل.
- ۱۴۶۸-۱۵۰۵ م ۸۷۳-۹۱۱ ق
- د سلطان حسين بن غياث الدين منصور بن بايقرا بن عمر شيخ بن تيمور سلطنت له هراته.
- ۱۴۶۸-۱۵۰۰ م ۸۷۳-۹۰۶ ق
- سلطان غياث شاه د محمود شاه خلجى زوى د هند په مالوه كې پاچا و.
- ۱۴۶۸ م ۸۷۳ ق
- دستور اعظم خواجه قطب الدين طاووس سمناني په هرات كې ”جوي سلطاني“ وكښله او اوبه ئې له څلورو فرسوخو څخه كوه مختار ته راوستې، او د هرات شمالي دښت ئې تر گازرگاه پورې زرغون كئ.
- ۱۴۶۸ م ۸۷۳ ق حدود
- د مهمندو او يوسفزو جنگ په ننگرهار كې او د يوسفزو ليرد د اشنغر سيمو ته او د لزاكو او شلمانو شړل او تر باجوړه مخكې نيول، د ملك احمد بن سلطان شاه او شيخ ملى آدم بن يوسف په مشرۍ.
- ۱۴۶۹ م ۸۷۴ ق
- په ۱۴ محرم د سلطان حسين مور فيروزه بيگم د امير تيمور د لور له خوا لمسۍ په هرات كې مړه سوه، او مولانا قطب الدين خوافي صدر اعظم ۱۵۰ زره ديناره جريمه او بيرته صدر پاته سو.
- سلطان حسين ميرزا خراسان ته د ميرزا يادگار مقابلې ته ولاړ، او په چناران كې ئې مات كئ او بيرته هرات ته راغئ (۳ جمادى الاخرى).
- د هرات د خانقاه شاهرخيه مشر عبدالرزاق بن اسحاق سمرقندى و (د مطلع سعدين ليكوال).
- د مولانا درويش احمد هروى وفات او ښخيدل د گازرگاه سره.
- ۱۴۶۹-۱۴۸۱ م ۸۷۴-۸۸۶ ق
- حسين شاه د حيدر شاه سواتى زوى د كشمير پاچا و.
- ۱۴۷۰ م ۸۷۵ ق
- د شمس الدين محمد تباد كاني خراساني محدث د ژوند وخت.
- د هرات خلكو د ډيرو مالياتو پر خلاف قيام وكئ، خو امير على شير نوايي دغه ماليات لغو كړل او خلك ئې آرام كړل.
- څكه چي سلطان حسين ميرزا په مرغاب كې بوخت و، نو ميرزا يادگار محمد بن سلطان محمد هرات ونيو او په باغ زاغان كې پادشاه سو، (دو شنبه ۹ محرم) مگر سلطان حسين له فاريابه راغى او يادگار ميرزا ئې په باغ زاغان كې ونيو او مړ ئې كئ. (چهار شنبه ۱۷ سفر).

- د فتر په پښتو وکينډۍ او د پښتور په سيمو کې ئې تر سواته د مخکو د ویش او اجتماعي گډ ژوند لاری چاری پکښې وښووي.
- دغه د ژوندانه گډ اصول د ۱۸۶۹م تر بند و بست پوری په پښتنو کې جاری وو، خو انگریزانو هغه په شخصي ملکیت واړول.
- د سلطان ابو سعید له خوا په قندهار او گرمسیر کې د ده زوی سلطان مراد حکمران و.
- مولانا عبدالله طبّاخ هروي خطاط په هرات کې مړ سو.
- ۱۴۷۷م ۸۸۲ق
- د امیر غیاث الدین منصور پر قبر په هرات کې د سلطان علی شهدی په نستعلیق خط یو ډبر لیک وکښل سو.
- په هرات کې د خمسی یوه مصوره نسخه وکښله سوه چي د هرات او سمرقند د حکمرانانو تصاویر لري (استانبول ۱۹۵). محمد بن محمد بقال هروي نقاش او خطاط د عجائب المخلوقات ۱۸۹ تصویرونه په هرات کې وکښل (استانبول ۱۴۱۰).
- ۱۴۷۸م ۸۸۳ق
- مولانا جامي هروي نفحات الانس وکښې.
- امیر سید اصیل الدین عبدالله حسيني هروي مفسر او محدث او مؤلف د مزارات هرات لیکوال په هرات کې وفات سو (۱۷ جمادی الاخری)
- سیف الدین جامي خپل کتاب آثار الوزراء تالیف کئ چي د وزیرانو تاریخ دی.
- وروسته خواجه قوام الدین نظام الملک بن اسماعیل خوافي په وزارت مقرر سو.
- مولانا حسین واعظ کاشفي هروی د مولانا جلال الدین بلخی د مثنوی لب لباب وکښې.
- عبدالرزاق سمرقندي د مطلع سعدین دوهم ټوک تمام کئ (پنجشنبه ۱۷ محرم).
- ۱۴۷۰م ۸۷۵ق
- د علی بن محمد بن مسعود بسطامي هروي (مصنفک) د هرات د مشهور مؤلف او فقیه او عالم وفات په هرات کې. دی د امام فخر رازی له پښته و (ولادت ۸۰۳ق).
- ۱۴۷۲م ۸۷۶ق
- علی شیر نوایي د هرات د اعلی دیوان امیر سو.
- ۱۴۷۳م ۸۷۸ق
- د شیخ نورالدین محمد جفاره ئی وفات او د هرات په خیابان کې ښخیدل (جمعه ۲۳ رمضان).
- نوایي له وزارت استعفا وکړه خو و نه منل سو.
- د هرات قاضي قطب الدین احمد امامي وفات سو (۱ شوال).
- ۱۴۷۵م ۸۸۰ق
- د مولانا اظهر مشهور هروی خطاط وفات په هرات کې.
- نوایي په هرات کې مدرسه او خانقاه اخلاصیه د جوي انجیل پر غاړه جوړ کړل.
- شیخ مولی ادم بن یوسف د پښتنو د خرنسبون سره بنی څخه خپل کتاب د شیخ مولی

- ۱۴۸۰م ۸۸۴ق د مولانا جامي هروي لومړی دیوان فاتحه الشباب مرتب سو.
- ۱۴۸۰م ۸۸۵ق میرزا ابوبکر د سلطان ابو سعید زوی په بدخشان کي اقتدار وموند.
- ۱۴۸۰م ۸۸۵ق مولانا جامي هروي شواهد لنبوه تالیف کئ اوه رکنه او یوه خاتمه.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق درویش علی په بلخ کي یاغي سو او امیر علی شیر ئې ایلولو ته ولاړ.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق ملک شمس الدین محمد بن یحیی په نیمروز کي حکمران او ملک نظام الدین یحیی مړ سو.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق د شمس الدین محمد امین زیار تګاهي هروي وفات.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق د مولانا جامي تحفة الاحرار منظوم سو.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق د سلطان حسین بایقرا لخوا د سلطان بایزید کتابخانې ته د سلیمان ساوجي مصور دیوان چي ۱۱ تصویره لري د نعيم الدین کاتب په خط په هرات کي ترتیب او اهداء سو (استانبول نمبر ۳۵۶۳).
- ۱۴۸۱م ۸۸۶ق مولانا عبدالرحمن جامي هروي اشعة اللمعت وکینن چي د فخرالدین ابراهیم عراقی د لمعات شرح ده.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶-۸۸۸ق محمد شاه بن حسین شاه سواتي د کشمیر پادشاه و.
- ۱۴۸۱م ۸۸۶-۸۸۸ق میر علی شیر نوایي د هرات لوی وزیر خپل دیوان خزاین المعاني د سلطان حسین بایقرا په خواهش په ازبکی ژبه تکمیل او ترتیب کئ.
- ۱۴۸۲م ۸۸۷ق د مطلع سعدین مؤلف عبدالرزاق سمرقندي چه مؤرخ، عالم، سیاسي، دیواني سړی و وفات سو (جمادي الاخری).
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق مولانا جامي د یوسف او زلیخا قصه نظم کړه.
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق خواجه عبدالقادر گوینده د هرات د موسیقي استاد په طاعون کي وفات سو.
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق عطاء الله جمال الدین د هرات مشهور واعظ د حضرت محمد (صلعم) پر ژوندانه باندي روضه الاحباب وکینن، چي په ۹۰۰ ق تمام سوی دی.
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق د شیخ کمال الدین حسن وفات او ښخیدل په هرات کي.
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق امیر علی شیر نوایي خپل حیرة الابرار مشوي په ازبکی ژبه منظوم کئ.
- ۱۴۸۳م ۸۸۸ق د بابر شاه بن عمر شیخ ولادت په فرغانه کي د قتلک نګار خانم له نسه (۶ محرم مساوي ۱۴ فروري).
- ۱۴۸۴م ۸۸۹ق د خواجه زرق الله دهلوي متشاقی د لودیانو د تاریخ د لیکوال د ژوند وخت.
- ۱۴۸۴م ۸۸۹ق امیر علی شیر نوایي خپل لیلی و مجنون په ازبکی ژبه منظوم کئ.
- ۱۴۸۴م ۸۸۹ق دغسی هم د ده فرهاد او شیرین او سبعة سیاره په دغه کال منظوم سول.

- ١٤٨٥م ٨٩٠ق
د مولانا جامي سلسله الذهب د سلطان حسين بايقرا په نامه په هرات کي منظوم سو. امير علي شير نوايي په ازبکي ژبه خپل سد اسکندري منظوم کي.
- ١٤٨٧م ٨٩٣ق
د مولانا علاء الدين محمد بن مومن ابيزي هروي وفات او ښخيدل په هرات کي. مولانا عبدالرحمن جامي د خپل تفسير لومړی ټوک وکينډ (دا کتاب ورک دي).
- ١٤٨٧م ٨٩٣ق
د شرف الدين اسماعيل بن عيسي بن دولت اوغاني فقيه او محدث او د اختيار اعتماد المسانيد د مؤلف وفات په مکه کي. مولانا جامي هروي خپل بهارستان وکينډ.
- ١٤٨٦م ٨٩١ق
د مولانا حسين کاشفي هروي د حاتم طايي قصه وکښله. امير علي شير نوايي په نساپور کي د شيخ فريدالدين عطار په هديره گنبد جوړه کړه. د قاضي نورالدين محمد امامي هروي وفات (٢٠ جمادي الاخری).
- ١٤٨٨م ٨٩٤-٩١٥ق
د سلطان سکندر بن سلطان بهلول لودي پښتون سلطنت په هند کي.
- ١٤٩١م ٨٩٦ق
امير علي شير نوايي د هرات مشهور وزير د مجالس النفايس تذکره شعرا تاليف کړه اته دفتره. دولت شاه بن بختي شاه سمرقندي خپله
- ١٤٩٢م ٨٩٢ق
د مولانا جامي سلسله الذهب د سلطان حسين بايقرا په نامه په هرات کي منظوم سو. امير علي شير نوايي په ازبکي ژبه خپل سد اسکندري منظوم کي. زين الدين محمود واصفي هروي شاعر او ليکوال د بدايع الوقايع مؤلف په هرات کي وزير دي. پښتو شاعر خليل خان نيازی د ژوند وخت په هند کي. اسماعيل بن عيسي بن دولت افغاني اختيار اعتماد المسانيد في اختصار اسماء الرجال الاسانيد په حجاز کي تاليف کي (جمادي الاخری) د ده وفات په مکه کي ٨٩٢ق. عجائب المخلوقات په فارسي ترجمه سو. دا کتاب په عربي د زکريا بن محمد قزويني تاليف دي.

- خواجه ناصر الدين عبيد الله احرار مشهور
نقشبندي شيخ په سمرقند کي وفات او ښخ سو.
محمد حسيني په هرات کي د استانبول
نمبر ۸۵۷ نسخه وکښله چي ۲۱ میناتور له لری.
د مولانا محمد جامي (د عبدالرحمن جامي
د ورور) وفات او ښخیدل په هرات کي.
د حافظ غياث محدث وفات.
د حافظ معين الدين خليفه د هرات د صدر
وفات.
- مير محمود خوشمردان سبزواري خطاط د
خوش نویسی رساله وکښله.
مولانا عبدالرحمن جامي د ابن حاجب پر
کافيه خپله مشهوره شرحه الفوائد الضيائية وکښله
چي د عربي نحو مشهور درسي کتاب دی (شرح
ملا).
- ۱۴۹۱-۱۴۹۳م ۸۹۷-۸۹۹ق
معين الدين محمد زمچي اسفزاری مؤرخ
خپل تاريخي کتاب روضات الجنات في
اوصاف مدينة هرات د سلطان حسين بايقرا په
نامه په هرات کي تالیف کړی.
سلطان علی مشهدي د سلطان حسين
بايقرا دیوان په ۴ میناتورو مزین وکښ
(استانبول ۱۶۳۶).
- ۱۴۱۴-۱۴۹۲م ۸۱۷-۸۹۸ق
د مولانا عبدالرحمن بن احمد بن محمد
جامي هروي مشهور عالم او شاعر او مؤلف د
ژوند دوره په هرات کي ښخ دی (ولادت ۲۳
شعبان ۸۱۷ق ۷ نومبر ۱۴۱۴م په جلم کي.
وفات جمعه ۱۸ محرم ۸۹۸ق ۹ نومبر
- ۱۴۹۲م په هرات کي).
سید شمس الدين اندجاني د هرات صدر او
شاعر وفات سو ۸۹۸ق.
محمود دقيقي هروي خطاط د ذخیره
الملوک نسخه په هرات کي په نستعلیق وکښله
۸۹۸ق (د هرات موزیم).
۱۴۹۳م ۸۹۹ق
ظهیر الدین محمد بابر د عمر شیخ میرزا
زوی د ابو سعید کورگان لمسی د فرغانې په
انجان کي ۱۲ کلن پر تخت کښینوست (۵
رمضان ۱۰ جون).
خواجه کمال الدین حسین ابیوردي د هرات
لوی امیر وفات سو (رمضان).
د هرات خطاط احمد شیرازي په هرات کي
یوه مجموعه خمستین او هفت اورنگ جامي
وکښله، چي میناتور او نقاشي یې د بهزاد د
مکتب یاد سلطان محمد ده (د کابل خطي
کتابخانه).
۱۴۹۴م ۹۰۰ق
سلطان محمود مرزا د سلطان ابو سعید
زوی په ماوراء النهر کي و، چي د ده زوی خان
میرزا د بابر له خوا د بدخشان حکمران و، او بیا
یې زوی سلیمان میرزا او لمسی ابراهیم میرزا پر
بدخشان حکمراني کوله.
سلطان علی مشهدي په هرات کي یوه
نسخه وکښله چي ۳۴ میناتوره لري (استانموبل
۷۶۷).
یوه خمسة نظامي د علی شیر نوایي لپاره
دغه خطاط وکښله چي د خطاطی او تزئین

- شهکار ده. مولانا محمود هروي مذهب او نقاش د امير
 د بلخ دننه مسجد د سلطان حسين بايقرا په
 حکم په ۸۰ زره ديناره جوړ سو. علي شير نوایي سره و.
 قاضي نظام الدين محمد گازر گاهي د مولانا نظام الدين احمد جيلاني مشهور
 حاجي محمد فراهي زوی د هرات لوی قاضي او منجم او رمال له گيلانه هرات ته راغی او دلې
 عالم په گازر گاه کي ښخ سو (محرم). مقیم سو.
 د هرات د سلطاني مدرسي د مدرس مولانا خواجه عبدالله مرواريد د هرات لوی منشي
 شمس الدين محمد اسفزاري وفات (جمادی الاخری). او خطاط يو قرآن په اعلى ثلث خط په هرات
 (الاخری). کي وکينښ (مشهد رضوی).
 د ابو الحسن علي بن زکريا نساپوری مؤرخ د قاسم علي هروي په خط او نقاشي يوه
 د تاريخ الرجان د مؤلف د ژوند وخت. خمسة نظامي (لندن موزيم نمبر ۶۸۱۰) په
 خواجه قطب الدين طاوس سمناني د هرات هرات کي د امير ۷۰ کلن وفات سو.
 لوی امير ۷۰ کلن وفات سو. ملا حسين واعظ کاشفي په هرات کي
 اخلاق محسني د سلطان حسين بايقرا په نامه خپل نيکه سره ښخ سو.
 وکينښ. بابو خان کاکړ په ږوب کي تذکره غرغښت
 په پښتو تاليف کړه. د ابو حفص عمر بن محمد غزنوی عالم د
 ژوند وخت. کجو خان راني زی د يوسفزو حکمران په
 شيخ تپور کي غورياخيل او په لنگر کوټ کي دلازاک مات کړل او د شيخ ملی دفتر يې تکميل
 او ترميم کئ. ۱۴۹۴م ۹۰۰ق حدود
 د بايزيد پوراني هروي عالم او شاعر او د ۱۴۹۵م ۹۰۱ق
 خطاط د ژوند وخت په هرات او بخارا او سند کي.
 د مولانا حاجي محمد هروي نقاش او د بايزيد پوراني هروي عالم او شاعر او
 کتابدار د ژوند وخت. د قاسم علي چهره کشاي هروي نقاش او د
 بهزاد د شاگرد د ژوند وخت. استاد محمدي د سلطان محمد هروي زوی
 د هرات مشهور نقاش او د بهزاد شاگرد په هرات کي و.
- مولانا محمود هروي مذهب او نقاش د امير
 علي شير نوایي سره و.
 مولانا نظام الدين احمد جيلاني مشهور
 منجم او رمال له گيلانه هرات ته راغی او دلې
 مقیم سو.
 خواجه عبدالله مرواريد د هرات لوی منشي
 او خطاط يو قرآن په اعلى ثلث خط په هرات
 کي وکينښ (مشهد رضوی).
 د قاسم علي هروي په خط او نقاشي يوه
 خمسة نظامي (لندن موزيم نمبر ۶۸۱۰) په
 هرات کي د امير علي شير لپاره وکښله سوه، چي
 تر بايستقري شاهنامې وروسته بهترينه نسخه ده.
 د بلخ د شيخ الاسلام نظام الدين عبدالهادی
 بن خواجه ابو نصر ثاني د ژوند وخت. دی د
 خواجه محمد پارسا له پښته و، او په بلخ کي د
 خپل نيکه سره ښخ سو.
 د ابو حفص عمر بن محمد غزنوی عالم د
 ژوند وخت.
 کجو خان راني زی د يوسفزو حکمران په
 شيخ تپور کي غورياخيل او په لنگر کوټ کي
 دلازاک مات کړل او د شيخ ملی دفتر يې تکميل
 او ترميم کئ.
 ۱۴۹۵م ۹۰۱ق
 ميرک جلال الدين قاسم د هرات صدر ۵۹
 کلن وفات او په بلخ کي ښخ سو.
 خان جهان خان لودي د هند امير د مرآة
 الافاغنه د تاريخ مؤلف په هند کي وفات سو.
 خان علي کاتب په هرات کي د گيلان د
 حکمران لپاره مصور البم ترتيب کئ (استانبول

- ۱۴۹۱). مولانا شمس الدين محمد د شرف الدين عثمان زوی د هرات د مدرسه اخلاصيه مدرس او عالم وفات سو (ربيع الاول). ۱۴۹۶م ۹۰۲ق
- د فيض الله بن زين العابدين بنياني ملک القضاة او د صدر جهان لوی مؤلف د ژوند وخت په هند کي.
- د شاهرخ د مدرسې لوی مدرس مولانا برهان الدين عطاء الله رازي په هرات کي مړ سو (رمضان). ۱۴۹۷م ۹۰۳ق
- بابر سمرقند ونيو (د ربيع الاول او اخر = نوامبر) او د ده په غياپ کي ئې ورور جهانگير ميرزا اندجان ونيو.
- صدر جهان ملک القضاة فيض الله بنياني مجمع النوادر په هند کي وکين.
- مير خواند محمد هروي مؤرخ د روضة الصفا مؤلف په هرات کي ۶۶ کلن وفات سو (۲ ذيقعدة) او د شيخ بهاء الدين جغاره يي په هديره کي ښخ دئ.
- زرغونې د ملا دين محمد کاکړ لور د قندهار به پنجواڼي کي د سعدی بوستان په پښتو منظوم کي، دا خطاطه هم وه.
- ۱۴۹۷-۱۴۹۹م ۹۰۳ تر ۹۰۵ق
- امير علی سير نوایي د هرات لو جامع ترميم کړه.
- ۱۴۹۸م ۹۰۴ق
- بابر له خپله وروره جهانگير ميرزا څخه بيا وکړه.
- اندجان ونيو (ذي قعدة = جون). خواجه شمس الدين محمد مرواريد د سلطان ابو سعيد وزير او د خواجه عبدالله انصاری د موقوفاتو متولي په هرات کي وفات او ښخ سو.
- مولانا محمد نقاش هروي د امير علی شیر کتابدار د بديع الزمان ميرزا کتابدار سو.
- خواجه کلان محمد اکبر د مولانا سعدالدين کاشغری زوی په هرات کي وفات سو (پنجشنبه ۱۲ جمادی الاخری).
- مولانا قطب الدين محمد آدم د هرات طبيب وفات سو (محرم).
- مولانا شمس الدين محمد زوجی د هرات زاهد او عالم وفات سو (شنبه ۱۶ رمضان).
- مولانا مير حسين معمايي وفات او د هرات په اخلاصيه مدرسه کي ښخ سو.
- ۱۴۹۹م ۹۰۵ق
- خواند مير هروي مؤرخ خلاصة الاخبار وکين.
- امير جلال الدين ويسل اتکه د امير محمد مغول زوی په کابل کي مړ سو (جمعه ۵ شعبان) د بالا حصار غربي خوا ته ښخ دئ.
- ۱۴۹۹-۱۵۱۰م ۹۰۵-۹۱۶ق
- د شيباني خان د ابراهيم زوی (د جوجي بن چنگيز خان له پښته) سلطنت پر ماوراء النهر او شمالي او غربي افغانستان تر قندهاره.
- ۱۵۰۰م ۹۰۵ق
- بابر عايشه بيگم د سلطان احمد ميرزا لور وکړه.

- ميرزا حيدر کورگان د تاريخ رشيدی مؤلف
وزيريدي.
- مولانا شمس الدين محمد پاي گنبد د هرات
عالم وفات سو.
- مولانا کمال الدين مسعود شرواني د هرات
د گوهر شاد د مدرسې لوی مدرس او عالم وفات
سو.
- د هرات طبيب مولانا مسيح الدين حبيب
الله او مولانا حسن شاه شاعر مړه سول.
- ۱۵۰۰م ۹۰۶ق
- امير شير محمد گوکلتاش د امير ويسل اتکه
زوی په کابل کي مړ او ښخ سو (پنجشنبه ذی
قعدة)، سمرقند شيبانی خان ونيو او بابر له
اندجانه پر ده حمله وکړه او بخارا ته ئې وتښتاه.
خواجه خورد محمد اصغر د سعد الدين
کاشغری زوی په زمينداور کي وفات او په هرات
کي ښخ سو.
- حکيم يوسفی هروي په هرات کي د ماکول
او مشروب رساله وکښله.
- ۱۵۰۱م ۹۰۶ق
- امير علی شير نوایی د هرات لوی او علم
پرور او شاعر وزير وفات او په هرات کي ښخ
سو (۱۲ جمادی الاخری، ۳ جنوری).
- ۱۵۰۱م ۹۰۷ق
- ميرزا الغ بیگ د سلطان ابو سعيد زوی چي
له ۸۶۵ق څخه د کابل او غزنی حکمران ؤ په
غزنی کي مړ او ښخ سو او د ده کوچنی زوی
ميرزا عبدالرزاق ئې پر ځاي کښيښوست.
- مولانا حسين واعظ کاشفي په هرات کي
- مخزن الانشاء تالیف کئ (د کابل خطي نسخه ده
ده په خط).
- فيض الله بن زين العابدين ملک القضاة
صدر جهان قاضي حسام صدر بنياني د تاريخ
محمود شاهي او مجمع النوادر او تفسير معظم
او دستور الحفاظ او خلاصة الحکایات مؤلف
خپل کتاب تاريخ محمود شاهي وکښ.
- مولانا معين الدين واعظ د معارج النبوة
مؤلف او شاعر د حاجي محمد فراهي زوی په
هرات کي وفات او په گازرگاه کي ښخ سو.
- د مولانا سلطان محمود هروي خطاط د
ژوند وخت.
- ۱۵۰۲م ۹۰۸ق
- مجالس العشاق د سلطان حسين بايقرا په
نامه تالیف سو (?). بابر وايي چي د دې کتاب
مؤلف کمال الدين حسين گازرگاهي دی.
- شيخ صوفي علی هروي زاهد او متقی د
هرات په سر خیابان کي ښخ سو.
- ۱۵۰۳م ۹۰۸ق
- بابر په ماوراء النهر کي مات سو او شيباني
خان د شاه بdaq سلطان زوی تاشکند ونيو
(جون).
- محمد مقيم د امير ذوالنون ارغون زوی د
قندهار حکمران کابل له ميرزا عبدالرزاق څخه
ونيو او د ميرزا الغ بیگ لور ئې وکړه.
- ۱۵۰۴م ۹۰۹ق
- د بابر آواره گي د ماوراء النهر په دښتو او
کوچيانو کي.
- بابر پر ترمذ تر آمو راواوښت او د بدخشان

- او تخارستان خسرو شاه ته په قندوز کي راغی او
اته زړه د خسرو شاه لښکر يې ولمسول او خسرو
شاه ميمني ته وتښتيد.
- علي د حسين کاشفي زوی رشت عین
الحیات په هرات کي وکښ.
- د مولانا معين الدين فراهي د هرات قاضي
او عالم د معارج النبوه د مؤلف وفات او د
هرات په گازرگاه کي ښخيدل.
- د مولانا عبدالرحمن کاردگر هروي عالم
وفات او په زیارتگاه کي ښخيدل.
- مجنون رفيقي د هرات خطاط خپله د خط
رساله تاليف کړه.
- ۱۵۰۴م ۹۱۰ق
بابر د هندوکش شمالي خواوي ونيولې
(محرم، جون) او د لومړۍ خور په منځ کي
دوشي ته راغی.
- دوستی بدخشی د فارسي ديوان خاوند
شاعر په بدخشان کي وزيريدي.
- بابر تر هندوکش را تير سو او د هوپيان له
لاري ئې محمد مقيم په کابل کي کلابند کئ (د
ربيع الاول او اخر) او د ربيع الآخر په پای کي
محمد مقيم قندهار ته ولاړ، او بابر کابل ونيوئ،
د کابل او لغمان مالیات اته لکه شاهرخۍ وې.
- ۱۵۰۴-۱۵۳۰م ۹۱۰-۹۳۷ق
پر افغانستان باندي د ظهير الدين محمد
بابر د اقتدار دوره.
- ۱۵۰۴م ۹۱۰ق
بابر پاچا په کابل کي (خط بابري) اختراع
کئ.
- سلطان ويس سواتي او سلطان علاء الدين
سواتي د سوات مشران د بابر معاصر حکمرانان
وو.
- طاوس خان يوسفزی د سمي د يوسفزو
مشر و، چي له بابر سره ئې د روغي روابط
درلودل.
- شاه منصور د ملک سليمانشاه زوی د سمي
د يوسفزو مشر و، چي خپله لور بي بي مبارکه
ئې بابر ته ورکړه.
- مولانا حسين واعظ کاشفي د هرات مشهور
مؤلف او عالم او مفسر وفات او د هرات په
خیابان کي ښخ سو، دی د مواهب عليه او
تفسير جواهر او انوار سهيلي او نورو ډيرو کتابو
مؤلف دی.
- د قاضي اختيار الدين حسين هروي تعليق
نويس او قاضي القضاات د ژوند وخت.
د ساغر هروي شاعر د ژوند وخت.
- قاضي برهان الدين محمد هروي د هرات
صدر وفات سو.
- امير صدر الدين سلطان ابراهيم اميني د
ميرک جلال الدين قاسم زوی د هرات صدر مقرر
سو.
- خواجه امين الدين محمود د هرات وزير
وفات سو.
- ۱۵۰۶م ۹۱۱ق
بابر غزني ونيوي او خپل ورور جهانگیر
مرزا يې هلته حاکم کئ. وروسته يې گردیز،
کوهاټ، بنو، تهل، گومل تر کللاته او شرقي خوا
تر خيبره ونيوله.

۱۵۰۷م ۹۱۳ق

شيباني خان اوزبک هرات ونيو او د
تيموريانو پاچهي ختمه سوه.

بديع الزمان ميرزا او د ده ورور مظفر
حسين له هراته ولاړل (۲۱ می) او خپل کتابونه
ئې هم استانبول ته يووړل.

بابر قندهار ونيو او هغه ئې خپل ورور
ناصر ميرزا ته وسپاره. مگر شيباني راغی او
قندهار ئې ونيو او بيرته هرات ته ولاړ، او
قندهار ئې محمد مقيم ارغون ته وسپاره.

بابر له کابل ولاړ او ننگرهار ئې تر کنړه
ونيو، او هلته ئې ميرزا عبدالرزاق حکمران کړ.

بابر پر غلجو او مهمندو افغانانو باندې
حمله وکړه او سل زره پسونه ئې اولجه کړل، په
کټه واز کي ډير بنديان ووژل او کله منار ئې ځني
جوړ کړ.

مولانا نورالدين محمد زيارتگاهي هروي
عالم په قندهار کي وفات سو.

حکيم يوسفی هروي په طب کي فوايد
الاخيار منظوم کړ.

۱۵۰۸م ۹۱۴ق

بابر مومند چور کړل خو د ده په غياب کي د
کابل خلک ياغي سول او ميرزا عبدالرزاق ئې
پاچا کړ.

بابر خپل تخت د کابل د شیر دروازې غره
په لمن کي جوړ کړ چي په ۱۰۱۶ق جهانگیر
پسې بشپړ کړ.

د عماد الدين فضل الله بن علاءالدين بن
علي طوسي د شرح لوايح جامي د ليکوال

شيباني خان پر بلخ راغی او سلطان حسين
بايقرا د هرات پاچا سيد افضل بابر ته راواستاوه
او کومک ئې ځيني وغوښت.

په کابل او اطرافو کي ئې سختي زلزلې
وسوې او ډير ځايونه ئې وران کړل.

سلطان حسين بايقرا له هراته د شيباني
خان مقابلې ته وووت، خو د بابا الهي به منزل
کي ۷۰ کلن تر ۳۹ کاله سلطنت وروسته وفات
او په هرات کي ښخ سو (۱۱ ذی حجه، ۴ می).
مولانا عبدالجمیل د هرات عالم وفات سو.

۱۵۰۶م ۹۱۲ق

بابر د هزاره جات له لاري له کابل هرات ته
ولاړ، او د مروچاق په گل باغان کي د هرات د
تيموري شاهزادگانو سره يو ځاي سو (دو شنبه ۶
جمادي الاخری).

په کابل کي چي بابر نه و، نو د ده د اکا
زوی خان ميرزا د پاچهۍ دعوه وکړه او د کابل
بالا حصار ئې کلا بند کړ.

صفوی لښکرو په هرات کي د مولانا جامي
قبر وشانه او وئې سواځه.

بابر د هزاره جات له لاري په ډير زحمت په
ژمی له هراته کابل ته راغی او دا ښار ئې بيرته له
خان ميرزا څخه ونيو (شوال).

د علي بن حسين بن علي بيهقي طبيب د
ترويح الارواح د مؤلف د ژوند وخت.

مولانا عبدالغفور لاري د مولانا جامي شاگرد
په هرات کي وفات او د مولانا جامي په هديره
کي ښخ سو (یکشنبه ۵ شعبان).

وفات.

عصر کي هرات ته راغلی او په گازرگاه کي په تدریس بخت و، له هراته آذربایجان ته ولاړ. له ده سره مولانا اسمعیل تبریزی هم له هراته ولاړ. شاه اسماعیل صفوي هرات ونیوي.

امیر غیاث الدین محمد بن امیر یوسف د هرات د سلطانیه مدرسې مدرس او لوی قاضي د امیر خان په حکم ووژل سو او په هرات کي ښخ سو.

۱۵۱۱م ۹۱۶ق

بابر د قندوز له خوا تر آمو واوښت او د حصار ښار ئې محاصره کئ.

۱۵۱۱م ۹۱۷ق

بابر د خپلو ۶۰ زره لښکرو په قوت د سمرقند ښار ونیو او ناصر میرزا خپل ورور ئې د کابل په حکمرانی وټاکه (رجب، اکتوبر).

۱۵۱۲م ۹۱۸ق

عبیدالله خان اوزبک په سمرقند کي بابر مات کئ او دی ئې له ماوراء النهره راویوست (۳ رمضان ۱۲ نومبر) او دی د هندوکش شمالي خواوو ته ورغی.

خواجه عبدالطیف صوفي هروي د هرات په قریه فراشان کي وفات او ښخ سو. د هرات مشهور امیر سید غیاث الدین مشهدی وفات سو.

مولانا بنایي هروي نستعلیق کښونکي د نجم ثاني د ماوراء النهر په کشتار کي ووژل سو. د مولانا جمشید کتابدار هروي خطاط وفات.

مولانا سلطان علی قایني د امیر علی شیر د کتابخانې خطاط او د سلطان بایقرا د زوی معلم په هرات کي وفات سو.

حکیم یوسفی هروي په هرات کي جامع الفوائد د علاج الامراض شرح تالیف کړه.

۱۵۰۹م ۹۱۵ق

بابر له ننگرهاره راغي او په کابل کي ئې میرزا عبدالرزاق ونیوی او مړ ئې کئ چي په غزني کي د خپل پلار الغ بیگ د څنگه ښخ سو او کابل، غزني، ننگرهار د بابر لاس ته ورغلل.

زبیر راعی په بدخشان کي د خلکو په کومک راولاړ سو او بابر خپل د اکا زوی خان میرزا هلته واستاوه چه زبیر راعی ئې مړ کئ.

سید روح الله میرک نقاش او خطاط او مذهب چي د هرات د ودانیو نوشتې د ده په خط وې په هرات کي وفات سو.

خواجه عبدالرحمن د خواجه کلان زوی د هرات قاضي او د گوهر شاد په مدرسه کي مدرس و.

۱۵۰۹-۱۵۲۵م ۹۱۵-۹۳۲ق

د سلطان ابراهیم بن سلطان سکندر لودي سلطنت په هند کي.

۱۵۱۰م ۹۱۶ق

شیباني خان اوزبک په مرو کي د پارس د صفویانو سره جنگ وکئ چي لس زره اوزبک ووژل سول او شیباني خان هم په دغه جنگ کي وواژه سو (جمعه ۲۶ شعبان ۲ دسمبر).

مولانا شمس الدین بردعی چي د شاهرخ په

- ۱۵۱۳م ۹۱۹ق
مولانا سلطان علي مشهدي مشهور
نستعليق ليکونکی په مشهد کي وفات سو.
مولانا فصیح الدين محمد نظامي د هرات د
بديعيه مدرسې مدرس او مؤلف وفات سو.
امير برهان الدين عطاء الله د هرات عالم په
مشهد کي مړ سو (شوال).
مولانا غياث الدين جمشيد قايني د هرات
صدر په قاین کي وفات سو.
- ۱۵۱۴م ۹۲۰ق
بابر تر هندوکش را تیر سو او کابل ته
راغي.
قاضي حسن اختيار الدين د قاضي عياث
الدين تربتي زوی د هرات مشهور قاضي مړ او
په تربت کي ښخ سو.
قاضي بديع د قاضي اختيار الدين هروي
زوی په هرات او بخارا کي ژوندی ؤ، دی د
معقول او منقول عالم او شاعر او طبیب او د
مختار الابرار مؤلف و.
خواجه جلال الدين ابو القاسم جامي د
هرات معتبر سړی او خواجه ناصر الدين
عبدالعزیز جامي د هرات عالم او متقي وفات
سول.
مولانا مير کمال الدين حسين ابیوردی د
هرات د دربار امير او عالم وفات سو.
مولانا نظام الدين عبدالقادر طبسی د هرات
قاضي و.
د درویش عبدالله سلطاني بلخی خطاط
وفات.
- مير فاضل گوکلتاش د قندهار د بابا ولي
(سيد حسن ابدال) پر قبر يوه شنخته وکښله
(ربيع الثاني).
۱۵۱۵م ۹۲۱ق
شيخ جلال الدين ابو سعيد پورانی هروي په
قندهار کي له بامه ولويد او مړ سو.
سيد نظام الدين سلطان علي موسوي هروي
او خواجه نعمت الله آصفی هروي امير او شاعر
وفات سول.
قاسم بن يوسف ابو نصري هروي ارشاد
الزراعه تالیف کړی.
۱۵۱۶م ۹۲۲ق
محمد بدخشي د منطق عالم او د شرح
الياس رومي د حاشيې د مؤلف وفات.
مولانا شهاب الدين عبدالله بياني بن خواجه
محمد مرواريد د هرات خطاط او شاعر او صدر
او د موسيقي پوهاند په هرات کي وفات سو
(رجب).
۱۵۱۶م ۹۲۳ق
بابر له کابله ولاړ او قندهار ئې له شاه بيگ
ارغونی څخه ونيوی او شاه بيگ د شال او سند
خوا ته ولاړ.
يار محمد هروي خطاط په هرات کي د
مخزن اسرار نسخه وکښله (استانبول ۱۳۰۹).
شيخ فصیح الدين محمد بن زين العابدين
خوافي صوفي او زاهد وفات سو.
بديع الزمان ميرزا د سلطان حسين بايقرا
زوی مړ سو.

۱۵۱۸م ۹۲۴ق

محمد بن يوسف هروي طبيب او لغوي
جواهر اللغه تاليف کړ.

۱۵۱۹م ۹۲۵ق

بابر د جندول او باجوړ له خوا پر هند خپله
لومړۍ لښکر کښي وکړه په ۵ محرم ۸ جنوري
ئې د باجوړ کلا ونيوله او خواجه کلان ئې هلته
مقرر کړ.

د يوسفزو مشران شاه منصور د ملک
سلیمان شاه زوی او سلطان علاءالدین سواتي او
طاووس خان بابر ته ايل سول.

بابر د شاه منصور يوسفزی لور بي بي
مبارکه وکړه (جمعه ۲۶ محرم) او د نیلاب له خوا
پر پنجاب ورغی او بهيره ئې ونيوله (۵ ربيع
الاول ۷ مارچ) او بیرته کابل ته راغی (د ربيع
الآخر غره، ۱ اپریل).

د يوسفزو شپږ تنه مشران کابل ته راغلل او
بابر ته ئې د هغی خوا مالیات ومنل (۱ جمادی
الآخری، ۲۰ می).

بابر د تیره کوتل له خوا د گردیز او کرماش
(کورم) پر افغانانو باندی حمله وکړه (۲۹ رجب،
۲۷ جولای) او د شعبان په دریمه (۳۱ جولای)
بیرته کابل ته راغی.

بابر د خیبر له خوا پر پېښور او اشغور حمله
وکړه (۱۳ رمضان، ۸ سپتمبر) لښکر ئې تر
پنجابه دوهمه پلا پر مخ ولاړل او دی بیرته کابل
ته راغی (د شوال اوآخر، ۲۰ اکتوبر).

سید امیر نظام الدین عبدالقادر د هرات
سلطانیه مدرسې مدرس او د خراسان قاضي

وفات سو.

۱۵۱۹م ۹۲۵ق

د هرات د نستعلیق لیکونکی او معمايي
میر علی هروي د ژوند وخت.

۱۵۲۰م ۹۲۶ق

بابر قندهار کلایند کړ خو په لښکر کي
ناجوړي ولویده او بیرته کابل ته راغی (رجب،
جون) او د دغه کال په پای کي یې پر هند په
خپل دریم یرغل لاس پوري کړ او د پنجاب تر
سیند پوره ئې ونيول او سیالکوټ ئې هم فتح
کړ.

سلطان الخطاطین سلطان علی مشهدي په
هرات کي وفات او په مشهد کي ښخ سو (۱۰
ربیع الاول).

۱۵۲۰م ۹۲۷ق

خان میرزا د بابر د اکا زوی د بدخشان
حکمران مړ سو او پر خای ئې د بابر له خوا
شهزاده همایون د بدخشان حکمران سو.

مولانا هاتفي د مولانا جامي خوری د هرات
شاعر او د ظفر نامه تیموری ناظم په هرات کي
وفات سو (محرم).

امیر رضی الله عبدالاول د هرات د غیاثیه
او بدیعیه مدرسو لوی مدرس او عالم وفات سو
(ربیع الآخر).

د هرات قاضی ضیاء الدین نور الله د قاضی
درویش محمد زوی وفات او په گازرگاه کي ښخ
سو.

د هرات د واعظ مولانا حسامي واعظ د
ژوند وخت.

- خواجه جمال الدين عطا الله د هرات وزير او عالم وفات سو (يکشنبه ۲ ربيع الاول).
- مولانا شمس الدين محمد الحنفی د هرات د سلطانيه مدرسې مدرس و.
- ۱۵۲۲م ۹۲۸ق
- بابر قندهار د شاه بيگ ارغون څخه ونيو او خپل زوی شهزاده کامران ئې هلته وگوماره (۱۳ شوال، ۱ سپتمبر).
- استاد کمال الدين بهزاد د شاه اسماعيل صفوی په فرمان د کتابخانې مشر مقرر سو (۲۷ جمادی الولی).
- شيخ زين الدين علی هرات ته راغي او د دې ځاي شيخ الاسلام او قاضي القضاة مقرر سو.
- شيخ نورالدين محمد د شيخ زين الدين خوافي له پښته د هرات مشهور مدرس چي په ۹۲۶ ق کال له هراته کابل ته تللی او د بابر پادشاه په حضور کي و، په کابل کي وفات سو (جمادی الاخری).
- د ملک علاء الدين علی بن ملک نظام الدين يحيي نيمروزي وفات.
- ۱۵۲۲م ۹۲۹ق
- خواند مير هروي مؤرخ خپل مشهور کتاب حبيب السیر وکښ.
- دوست محمد کاکړ د بابر خان زوی خپله غرغښت نامه په پښتو منظوم کړه.
- ۱۵۲۴م ۹۳۰ق
- بابر خپل څلرم يرغل پر هند شروع کئ تر اباسين ور تير سو او تر سرهنده پوري ورسيدی.
- عسكري ميرزا د بابر زوی د قندهار چهل زینې په جوړولو شرو وکړه او تر ۹۵۳ ق پوري يې کار ختم سو.
- امير نظام الدين عبدالحی منشي د هرات تعليق نويس او د امير علی شیر د مدرسې مدرس له هرات ولاړ او په استر اباد کي مدرس سو.
- شيخ الحرم مولانا جلال الدين ابو سعيد مکې هروي په هرات کي وفات او په خيابان کي ښخ سو.
- ۱۵۲۴م ۹۳۰ق حدود
- د مولانا محمود د ابراهيم کالواني زوی د تاريخ ابراهیم شاهي د مؤلف د ژوند وخت.
- رابعه د قندهار پښتو شاعره په دغه وخت کي ژوندی وه.
- د سلطان علی اوبهي هروي خطاط د ژوند وخت.
- د قاضي نظام بدخشی او د ده د زوی مير حسام الدين قاضي خان د ژوند وخت. دوی د بابر د وخت قاضيان وو.
- ۱۵۲۵م ۹۳۱ق
- بابر ټول پنجاب ونيوی او مير عبدالعزيز ئې د لاهور حکمران مقرر کئ او دولت خان لودی ئې هم مات کئ.
- ۱۵۲۵م ۹۳۲ق
- بابر پر هند پخپل پنځم يرغل لاس پوری کئ او کامران ميرزا ئې د کابل او قندهار پر حکمراني پريښو پخپله د ۱۲ زرو لښکرو سره پر هند ورغی (۱ صفر، ۱۷ نومبر).

۱۵۲۶م ۹۳۲ق

بابر د پاني پت په جنگ کي سلطان ابراهيم لودي وواژه او د هند سلطنت ئې ونيو (جمعه ۸ رجب، ۲۱ اپريل).

بايزيد روښان د شيخ عبدالله زوی چي په (روښان پير) مشهور سو، د پنجاب په جالندهر کي د بيبن بنت محمد امين له نسه وزيریدی. ملک شاه محمود د ملک نظام الدين يحيی زوی د نيمروز حکمران مړ سو.

سلطان محمد خندان هروي خطاط وفات سو، ده د حافظ د ديوان يوه نسخه په نستعلیق کښلې ده ربيع الاول ۹۲۶ق (د کابل د خطی نسخو کتابخانه).

شيخ زين الدين اسفر غابادي هروي صوفي د هرات په گازرگاه کي ښخ سو.

علی حسيني هروي خطاط د سعدي د بوستان نسخه په هرات کي وکښله (استانبول ۱۴۱۰).

د مولانا آگهي هروي شاعر وفات.

۱۵۲۶م ۹۳۳ق

د سيد شير (سيد محمد) بن سيد حسين زنجيرپا وفات او ښخيدل د قندهار د سپيروان په سکیلچه کي (۱۰ محرم).

۱۵۲۸م ۹۳۵ق

مولانا زين الدين محمود د امام هروي خطاط د سلطان علی مشهدي شاگرد مړ سو.

مولانا سلطان محمد بن مولانا نورالله (سلطان محمد نور) هروي خطاط په بخارا کي وفات سو.

۱۵۲۹م ۹۳۶ق

د مولانا بدر الدين هلالي هروي شاعر وفات او ښخيدل په هرات کي (صفر) د شاه او درویش، صفات العاشقين، ليلي مجنون ناظم، ظهيرالدين محمد بابر شاه خپله بابر نامه (توزک بابری) تاليف کړه.

علی کاشفي هروي لطايف الطوايف وکښ. همایون د بلخ امير کمال الدين ونيو او د همایون او گستن قرا سلطان تر منځ جنگ وسو.

۱۵۳۰م ۹۳۷ق

ظهير الدين محمد بابر په آگره کي وفات او د جمننا پر غاړه په چهار باغ کي ښخ سو (۶ جمادی الاولى، ۲۶ دسمبر).

د ده زوی نصير الدين همایون د هند پادشاه سو (۹ جمادی الاولى، ۲۹ دسمبر).

حکیم يوسفی هروي خپله قصيده حفظ الصحه د بابر پادشاه په نامه وکښله.

۱۵۳۰-۱۵۵۵م ۹۳۷-۹۶۳ق

د نصير الدين محمد همایون د بابر شاه د زوی پاچهي.

۱۵۳۰م ۹۳۷ق

شاه نظام الدين ابو اسحق بن شاه نظام الدين يحيی د نيمروز ملک وفات سو.

د بلخ د حمام سلطاني بنا د کستن قرا سلطان په امر تمامه سوه او د مسجد جامع لپاره وقف سو.

۱۵۳۳م ۹۴۰ق

شاه حسين کامي اوبهي شاعر په اوبه کي ۷۷ کلن وفات سو.

۱۵۳۳ م ۹۴۰ ق حدود

فيروزه کابلي حنفي تخلص شاعر او د موسيقي پوهاند په کابل کي ژوندی و. عیسی مشواني د پښتو شاعر د هند په دامله کي اوسیدي. شیخ زین الدین خوافي (وفایي) د بابر سر منشی او د بابر نامې فارسی مترجم په آکره کي مړ سو.

د صادقي قندهاري شاعر ژوند په هند کي.

۱۵۳۴ م ۹۴۱ ق

ابراهيم بن قاسم بن محمد امين هروي د سلطان حسين بايقرا وزير د تاريخ فتوحات شاهيه مؤلف وفات سو.

خواند مير هراتي مورخ او د حبيب السير او خلاصة الخبر مؤلف په هند کي وفات سو.

امير شمس الدين محمد بن شير محمد بن امير ويسل په کابل کي مړ او ښخ سو.

مير علي هروي خطاط د مير باقر ذوالکمالين زوی د مدار الخطوط مؤلف په بخارا کي مړ سو.

۱۵۳۵ م ۹۴۲ ق

په قندهار کي چي د شهزاده کامران له خوا خواجه کلان بيگ حکمران و د صفوی لښکرو کلایند کئ خو ميرزا کامران له لاهوره راغی او صفويان ئې له قندهاره وشړل (شعبان).

استاد کمال الدين بهزاد د هرات لوی نقاش په هرات کي وفات او هورې ښخ سو.

مولانا رستم علي هروي نقاش او مذهب او خطاط د بهزاد خوريي په هرات کي وفات سو.

حکیم یوسفی هروي دلائل النبض او دلائل البول په هند کي تالیف کړه.

۱۵۳۶ م ۹۴۳ ق

شاه طهماسب صفوی قندهار ونیوي او مرزا بداغ خان ته ئې وسپاره خو ميرزا کامران له لاهوره بيا راغی او قندهار ئې ونیوی. د نوایي د اشعارو منتخبات مير علي بخاري د عبدالعزيز خان لپاره وليکل چي د هراتي مذهب محمود په قلم ۸ میناتوره لري (د ترک د هنر موزیم ۱۹۴۷).

۱۵۳۷ م ۹۴۴ ق

مير معصوم نامي قندهاری ثم بکهری په بکهر کي وزیریدي (دو شنبه ۷ رمضان). دی د سيد صفایي قندهاری زوی او د بابا ولی لمسی دی.

۱۵۳۹ م ۹۴۶ ق

کستن قرا سلطان د بلخ حکمران د هندوان نوې کلا جوړه کړه، دغه وخت د بلخ ودانۍ شرقاً و غرباً له خواجه پلاس پوښ څخه تر چهار باغ گلشن پوری یو فرسنگ، او شمالاً جنوباً له خواجه سنگ ليس څخه دستي تر کلی پوری هم یو فرسنگ وه.

مولانا سيد په بلخ کي ژوندی و.

محمد زمان ميرزا د بديع الزمان ميرزا زوی مړ سو.

حکیم یوسفی هروي د محمد زوی مشهور طبيب او اديب او مؤلف رياض النشاء په هند کي وکښ.

د ده نور تالیفونه: جامع الفوائد، بدايع

- الانشاء، طب يوسفی، سته ضروريه وغيره.
برهان مروي کاتب او خطاط د لوايح جامی
يوه نسخه وکښله (د کابل د خطی نسخو
کتابخانه).
جهانگیر هاشمي هراتي شاعر د مظهر الاثار
او تحفة الحبيب مؤلف د حجاز په لار کي مړ سو.
۱۵۳۹-۱۵۵۵ م ۹۴۶-۹۶۳ ق
د سوری پښتنو پاچهی په هند کي.
۱۵۴۰ م ۹۴۷ ق
همایون پاچا په هند کي د شیر شاه سوری
لښکرو مات کئ او د سند له لاري ايران ته
وتښتیدی (۱ رجب).
په دې وخت کي د کابل او قندهار پادشاه
میرزا کامران د بابر زوی و.
د بابر پاچا تابوت بي بي مبارکي يوسفزی د
ده ماینې له آگرې څخه کابل ته راوی او دلته ئې
د بابر په باغ کي ښخ کئ.
حسین بن علی بن حسین کاشفي هروي
اخلاق محسنی په ترکی د انیس العارفین په نامه
ترجمه کئ.
محمود مذهب د نظام هروي زوی د هاتفي
تیمور نامه په بخارا کي وکښله (ذی قعدة،
استانبول ۱۵۴).
۱۵۴۱ م ۹۴۸ ق
په اندراب کي د میرزا کامران او سلیمان
میرزا جنگ وسو او د کامران میرزا لښکرو د
بدخشان مرکز قلعه ظفر ونيو (۱۷ جمادي
الآخری).
محمد حیدر گورکان د تاریخ رشیدی مؤلف
کشمیر ونيوی (۸ رجب).
۱۵۴۲ م ۹۴۹ ق
شهزاده جلال الدین محمد اکبر د همایون
زوی د سند په امر کوټ کي د حمیده بانو بیگم
له نسه وزیریدی (یکشنبہ ۵ رجب).
بایزید پیر روښان مشهور او غښتلي سو.
۱۵۴۲-۱۵۸۰ م ۹۴۹-۹۸۸ ق
د بایزید پیر روښان ولد عبدالله د ملي
نهضت دوره په افغانستان کي.
۱۵۴۳ م ۹۵۰ ق
همایون پاچا له سنده د گرمسیر پر لار
سیستان ته وتښتیدی (شوال) او د هرات له
لاری ایران ته ولاړ (ذی قعدة).
د بلخ حکمران گستن قرا سلطان لیونی سو،
او د بلخ علماء مولانا حسین او مولانا
عبدالرحمن ئې پوست کړه.
د خواجه زاده رحیمی کابلی شاعر وفات.
د بیخودی بلخی شاعر د ژوند وخت.
قدری سبزواری شاعر په هرات کي ژوندی
و.
۱۵۴۴ م ۹۵۱ ق
همایون د بابر زوی د هرات او مشهد له
لاری په قزوین کي د شاه طهماسب صفوی دربار
ته ورسیدی (جمادی الولی).
محمد قاسم بن شادی شاه هروي خطاط د
عارفي هروي گوي و چوگان په ښکلی نستعلیق
وکښ (د کابل خطی کتابخانه).
میر علی هروي خطاط په فتح آباد کي
وفات سو.

د هند لوی پښتون شهنشاہ، عمیر شاہ سوري
د کالنجر په کلا بندی کي وسوځید او وفات سو
(۱۰ ربيع الاول).

بدخشان ونيول. همایون له کابل څخه ورغی او کامران ته ونيول او د کال تر پایه بیرته کابل ته راغی.

شاه حسین بن شاه محمود د نیمروز ملک وفات سو.

د معین الدین محمد فراہی ملا مسکین
مفسر او واعظ وفات.

۱۵۴۸ م ۹۵۵ ق
 ځکه چې میرزا کامران بیا بدخشان نیولی و
 نو همایون له کابل څخه ورغی تالقان او بدخشان ته
 ونيول او کامران ته وباڅښه (۱۷ رجب).
 همایون بیرته کابل ته راغی (جمعه ۲ رمضان).
 همایون د پروان کلا ودانه کړه (اوسنی جیل
 السراج).

همایون له قندهاره راغي کابل ئې له خپل ورور میرزا کامران څخه ونیوی (۱۰ رمضان) او کامران سند ته ولاړ.

همایون کابل محمد علی طغثانی ته وسپاره
او پخپله یې تالقان تر بدخشانه ونيول.
د ده په غیاب کي میرزا کامران له سنده
راغی غزنی او کابل ئی ونيول.

همایون د هندوکش شمالي ولایات مرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله د غور بند له لاری راغي او میرزا کامران ئې په کابل کي کلابند کئ. هغه بدخشان ته وتښتید او کابل بیرته د همایون لاس ته ورغي (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خو کامران غوري، بغلان، تالقان او

همایون د هندوکش شمالي ولایات مرزا سلیمان او میرزا هندال ته وسپارل او پخپله د غور بند له لاری راغي او میرزا کامران ئې په کابل کي کلابند کئ. هغه بدخشان ته وتښتید او کابل بیرته د همایون لاس ته ورغي (پنجشنبه ۷ ربیع الاول) خو کامران غوري، بغلان، تالقان او

همایون د خلم په بابا شاهو کي د بلخ د حکمران پیر محمد خان سره جنگ وکړ مگر ناکام کابل ته راغي. په قندوز کي د میرزا کامران او هندال جنگ وسو چي میرزا کامران بامیان ته ځینی و تنستدی.

شیخ قاسم متی زی د تذکره اولیا افغان
لیکوال د پېښور د بدنی رود پر غاړه وزیریدی.

ميرزا کامران په باميان کي ياغي سو او
همايون له کابل ډه ده مقابلې ته ولاړ، د غوربند په
جنگ کي همايون مات سو او بدخشان ته ولاړ،
او ميرزا کامران راغی کابل ئې ونيوی. خو تر
درو ماشټو وروسته همايون بيرته له بدخشانه

ميرزا کامران په باميان کي ياغي سو او
همايون له کابل ډه ده مقابلې ته ولاړ، د غوربند په
جنگ کي همايون مات سو او بدخشان ته ولاړ،
او ميرزا کامران راغی کابل ئې ونيوی. خو تر
درو ماشټو وروسته همايون بيرته له بدخشانه

- راغي او کابل ټي ونيوي او ميرزا کامران پېښور ته وتښتيدی.
- ميرزا عسکري چي په دې جنگ کي ونيول سو، عربستان ته واستول سو.
- شاه نصرت د شاه محمود زوی د نيمروز پاچا مړ سو.
- مولانا کمال الدين عاشق د بلخ شاعر او عالم هلته وفات سو.
- ۱۵۵۱م ۹۵۸ق
- همايون او کامران د ننگرهار په سرخاب کي جنگ سره وکړ چي په دې جنگ کي ميرزا هندال ووژل سو (يکشنبه ۲۱ ذي قعدة) او کامران هند ته وتښتيدی. (د هندال ولادت ۹۲۴ق و چي د کابل د بابر په هديره کي ښخ دی).
- ميرزا حيدر کورگان د تاريخ رشيدی مؤلف ووژل سو.
- مجنون رفيقي هروي خطاط وفات سو.
- ۱۵۵۲م ۹۵۹ق
- د همايون له خوا شهزاده جلال الدين محمد اکبر د غزنی حکمران سو.
- د همايون په امر خواجه سلطان علی وزير په کابل کي يو مسجد جوړ کړ. (دېرليک يې د کابل په موزيم کي).
- ۱۵۵۲م ۹۶۰ق
- همايون د غزنی او کابل او ننگرهار پاچا سو او د خپل ورور کامران د ماتولو لپاره تراټک تير سو، کامران سلطان آدم کهگر ته پنا وروړه خو هغه همايون ته په لاس ورکړ او د همايون په
- امر پوند سو.
- ۱۵۵۳م ۹۶۱ق
- همايون کابل علی قلی خان اندرابي ته پرېښو او پخپله قندهار ته ولاړ. بهادر خان سيستاني يې د زمينداور او قندهار حکمران کړ او پخپله د بيرم خان سره کابل ته راغي او ميرزا سليمان ټي د بدخشان حکمران کړ (ذی حجه).
- ميرزا محمد حکيم د همايون زوی په کابل کي د ماه چوچک بيگم له نسه وزيريدي (چهار شنبه ۱۵ جمادی الاولی).
- شاه زين العابدين د شاه ابو اسحق زوی د نيمروز حکمدار مړ سو.
- ۱۵۵۵م ۹۶۲ق
- همايون خپل زوی محمد حکيم او منعم خان په کابل کي پرېښوول او د صفری په مياشت کي د ۱۵ زرو لښکرو سره پېښور ته ولاړ او لاهور يې ونيوی. وروسته ټي ډهلی بيا فتح کړ او بيا د هند پاچا سو (غره رمضان).
- شاه محمد کلاتي توخي د همايون له خوا د قندهار حکمران و.
- سيد علی د قنبر علی زوی (پير بابا) چي د امير تيمور د خور له نسله و له هنده تر اټک راوښت او د افغانانو په سيمه کي ميشته سو.
- د شمس الدين محمد خراساني فقيه او د بخارا د مفتی د جامع الرموز مؤلف د وفات حدود.
- ۱۵۵۵م ۹۶۳ق
- همايون په ډهلی کي د کتاني له بامه را ولويد او ۴۹ کلن تر ۲۵ کلو پاچهی وروسته

- وفات او په ډهلي کي ښخ سو. عبدالطيف بن عبدالمؤمن احمدی د ابهار الاسرار مؤلف مړ سو.
- شهزاده جلال الدين محمد اکبر ۱۳ کلن د لاهور په کلا نور کي د همایون تر مرگ وروسته د هند پر تخت کښینوست (جمعه ۲ ربیع الثاني). میرزا سلیمان له بدخشانه راغی او شهزاده محمد حکیم ئې څلور میاشتي په کابل کي کلابند کئ خو ناکام بیرته ولاړ.
- ۱۵۵۵-۱۶۰۵ م ۹۶۳-۱۰۱۴ ق
د جلال الدين محمد اکبر پادشاه د پاچاهۍ دوره.
- ۱۵۵۶ م ۹۶۴ ق
بهادر خان سيستاني له زمينداوره پر قندهار حمله وکړه خو شاه محمد کلایي قندهار وساتئ او وروسته بيا سلطان میرزا صفوی قندهار ونيوئ.
- شهزاده کامران د بابر پوند زوی په مدينه کي وفات او په معلمی هديره کي ښخ سو (۱۱ ذی حجه).
- د رونقي بدخشاني شاعر وفات.
- ۱۵۵۷ م ۹۶۵ ق
ملک سدو د معروف زوی وزیریدئ (۱۷ ذی حجه) دی د سدوزو پلار دئ.
- میرزا عسکري د بابر زوي چي همایون شړلي و په حجاز کي مړ او ښخ سو.
- نظام الدين حيدر د نیمروز ملک وفات سو.
- شاه محمد کلایي د قندهار حکمران په هند کي د اکبر پاچا دربار ته ولاړ.
- د رکن الدين بن بایسنقر میرزا د ژوند وخت، چي سلطان ابراهيم ئې زوی و.
- ۱۵۵۸ م ۹۶۶ ق
میر علی هروي خطاط او شاعر د سلطان علی شاگرد په هرات کي وفات سو.
- ۱۵۵۹ م ۹۶۷ ق
میرزا سلیمان د خان میرزا زوی د بدخشان حکمران د پیر محمد خان اوزبک سره د بلخ په چشمه گازران کي وجنگیدئ او مات سو. د ده زوی میرزا ابراهيم د پیر محمد خان په امر وواژه سو.
- اکبر شاه له کابله منع خان وغوښت او پخپل وکالت یې د خان خانان په لقب مقرر کئ او د منع خان زوی غني خان د کابل حکمران سو (دوشنبه ۱۸ ذی حجه).
- آخوند قاسم پاین خیل شینوارخیل پښتو کتاب فوائد الشریعه وکښن.
- ۱۵۶۰ م ۹۶۸ ق
د کابل حکمرانی د شهزاده محمد حکیم مور او شاه ولي اتکه کوله او غني خان هند ته وتښتیدئ.
- د واصلی کابلي شاعر وفات.
- ۱۵۶۱ م ۹۶۹ ق
شمس الدين اتکه د میر یار محمد غزنوي زوی د اکبر پاچا د دربار لوی وزیر په هند کي د ادهم خان په لاس وواژه سو (رمضان).
- نیکبخته د شیخ الله داد مموزی لور د اشغری اوسیدونکی وه چي خپل کتاب ارشاد الفقراء ئې په پښتو نظم کئ.

۱۵۶۲م ۹۷۰ق

د اکبر پاچا له درباره منع خان د کابل د نیولو لپاره راغي او د جلال آباد د چارباغ سره ئې د کابل د امیرانو سره جنگ وکړ، خو مات سو او هند ته ولاړ (ذی حجه).

بایزید پیر روښان په پښتنو قبیلو کې قوت وموند او د اشغر په کله ډیر کې مرکز ونيو. خو محسن خان د کابل حکمران دی ونيو او بندې ئې کړې.

۱۵۶۲م ۹۷۰ق حدود

سلطان محمد بن درویش محمد مفتی خپل کتاب مجمع الغرائب د بلخ د پاچا پیر محمد خان په نامه وکښ.

۱۵۶۳م ۹۷۱ق

شاه ابو المعالي د همایون د لور فخر نساء بیگم میړه د میرزا محمد حکیم مور مړه کړه او د کابل اختیار دار سو. ده د غوربند د پله سره د بدخشان د میرزا سلیمان سره جنگ وکړ او ووژل سو (۱۷ رمضان) او میرزا سلیمان کابل میرزا محمد حکیم ته پرېښو.

خواجه باقی بالله د قاضي عبدالسلام کابلي زوی مشهور نقشبندی صوفي په کابل کې وزیریدئ (د ده وفات په ډهلي کې ۲۵ جمادی الاخری ۱۰۱۲ق) د سلسله الاحرار مؤلف دی.

شیخ احمد سرهندي د مولانا عبدالاحد فاروقی کابلي زوی په سر هند کې وزیریدئ (۱۴ شوال).

۱۵۶۴م ۹۷۲ق

میرزا سلیمان له بدخشانه راغی او کابل ئې

کلابند کړ، میرزا محمد حکیم د اکبر پاچا په مرسته له پېښوره راغي او سلیمان ئې بیرته بدخشان ته وشاړه او د کابل مستقل حکمران سو.

۱۵۶۵م ۹۷۳ق

سلیمان میرزا څلرمه پلا پر کابل حمله وکړه او د میرزا محمد حکیم گومارلی حکمران معصوم خان ئې کلابند کړ، خو بیرته بدخشان ته ولاړ. مولانا محب علی هروي خطاط او نقاش او موسیقي پوهاند د رستم علی هروي زوی په هرات کې وفات سو. بیکسي غزنوي شاعر په پېښور کې وفات سو.

مولانا ماتمی هروي شاعر په هرات کې وفات سو.

صباحي بدخشاني شاعر په هند کې مړ سو. آتشي قندهاري شاعر په لاهور کې مړ سو.

۱۵۶۶م ۹۷۴ق

میرزا محمد حکیم د کابل حکمران د خپل ماما فریدون په لمسونه پېښوره ولاړ او لاهور ئې کلابند کړ څو اکبر پاچا پخپله لاهور ځنی ونيوي او محمد حکیم پېښور ته را وتښتیدئ (جمادی الاولی) او وروسته کابل ته راغی.

مولانا ویسی هروي خطاط د مولانا جامي د نفحات الانس یوه نسخه په ښکلی نستعلیق وکښله (د هرات موزیم).

حافظ کمال الدین حسین هروي خطاط په مشهد کې وفات سو.

سید حسین خواجه نقیب الله شریف نثاري

- بخاري خپله تذکره شعراء مذكر احباب وکښله
(متوفا ۱۰۰۵ق) چه د افغانستان د ډيرو
شاعرانو احوال لري.
بوالعجب د کابل ظريف شاعر په کابل کي
وفات سو.
- ۱۵۶۷م ۹۷۵ق
خرد بيگي کابلي شاعر وفات سو.
- ۱۵۶۸م ۹۷۶ق
قاسم کاهي کابلي شاعر او عالم خپل کتاب
په ادبي علومو کي د هند په تونک کي تاليف
کئ.
- مولانا مسيحي بلخي شاعر ۸۰ کلن په بلخ
کي وفات سو.
- ۱۵۶۹م ۹۷۷ق
شهزاده سليم (جهانگير) د جلال الدين اکبر
زوی د آگرې په فتح پور کي د جوده بائي له نسه
وزيريدي (چهار شنبه ۱۷ ربيع الاول).
د مولانا والهي بلخي شاعر وفات په بلخ
کي.
- ۱۵۷۰م ۹۷۸ق
پير روښان بايزيد خپل کتاب صراط
التوحيد په فارسي ژبه تاليف کئ.
- د نيمروز ملک شاه حسين غياث الدين
محمد وزيريدي.
- ۱۵۷۱م ۹۷۹ق
د خواجه حسن هروي شاعر وفات په کابل
کي.
- قاسم خان موجي بدخشي شاعر د ليلا
مجنون او يوسف زليخا ناظم په آگره کي وفات
- سو.
۱۵۷۲م ۹۸۰ق
بايزيد پير روښان له بنده ايله سو او بيا ئې
په تيراه کي د آزاديخواهۍ تبليغ شرو کئ.
د مولانا عيسي هروي خطاط د ژوند وخت.
د مولانا ياري هروي نقاش او مذهب او
نستعليق ليکونکي او شاعر وفات.
- ۱۵۷۲م ۹۸۰ق حدود
بايزيد پير روښان خپل خير البيان په څلورو
ژبي: پښتو، فارسي، عربي، پنجابي وکښ.
د علي محمد مخلص پښتو شاعر د ژوند
وخت. دی د پير روښان مخلص و.
د پښتو شاعر ارزاني خویشکی روښانی د
ژوند وخت.
- محمد يوسف کابلي شاعر د شاه بيگ کابلي
زوی د هند په سورت کي ووژل سو.
- ۱۵۷۳م ۹۸۱ق
د سيد امني کابلي شاعر وفات د هند په
جونپور کي.
- ۱۵۷۴م ۹۸۲ق
محمد بن علاء الدين زره هروي د امير
خسرو خمه په خفي نستعليق په خاف کي
وکښله چه تصاویر ئې د محمدی مصور په قلم
دی (رجب) د کابل د خطی نسخو کتابخانه.
خواجه امين الدين محمود هراتي خطاط په
هند کي وفات سو.
- معزی هروي شاعر په هند کي وفات سو.
- ۱۵۷۵م ۹۸۳ق
په بدخشان کي د ميرزا سليمان او د ده د

- لمسی شاهرخ تر منځ جنگونه وسوه، خو چي شاهرخ قندوز ونيوئ. ميرزا سليمان هم بدخشان او تالقان ور پريښودل او پخپله هند او بيا حجاز ته ولاړ.
- مجنون هروي خطاط د کمال الدين مومود رفيقي زوی د "توامان" خط مخترع او د آداب المشق مؤلف په هرات کي وفات سو.
- ويسی هروي شاعر او خطاط په مکه کي اوسيدئ او د مذكر احباب يوه نسخه ئې وکښله (د برلين موزيم).
- خلقي قلندر بلخي شاعر د بلخ په مزار شريف کي وفات سو.
- سيد ميرک وصالی بلخي شاعر او خطاط د بلخ په سمانه کي اوسيدئ.
- ميرزا قلي ميلي هروي شاعر د هند په مالوه کي مسموم او مړ سو.
- ميرکلان هروي عالم سل کلن د هند په اکبر آباد کي وفات سو.
- ۱۵۷۶م ۹۸۴ق شاه طهماسب صفوي د هرات بديع الزمان ميرزا مړ کئ (محرم)، شاه طهماسب صفوي د هرات د تصاويرو البم سلطان مراد ته اهداء کئ، چي د عبدالله هروي خط او د شاه غريب ميرزا او بهزاد تصاویر هم لري (د استانبول پوهنتون ۱۴۲۲).
- عبدالخالق بن حبيب الله هروي خطاط يو قرآن شريف په ښکلي نسخ وکښ (د ايران باستان موزيم).
- ۱۵۷۸م ۹۸۶ق د نيمروز د ملکانو شخړه د افشار او قزلباش سره.
- د خان محمد خانی کابلي شار د ژوند وخت.
- ۱۵۷۸م ۹۸۶ق د نيمروز ملک اسحاق بن ملک محمد وفات سو.
- استاد محمدي هروي نقاش د سلطان محمد نقاش زوی ژوندی و.
- د ملا محمد حسين تبريزي خطاط وفات چي د مير عماد قزويني استاد و.
- حاجي عارف قندهاري مورخ په هند کي خپل کتاب مقطع وکښ چي د هند تاريخ ئې د سلطان محمود له وخته تر اکبر پاچا پوری راوړي دئ. د ده بل کتاب مطلع يا تاريخ اکبري دئ.
- حاجي عارف قندهاري مورخ په هند کي د اکبر پاچا په حکم د پنجاب په ديواني مقرر سو.
- ۱۵۷۹م ۹۸۷ق ميرزا سليمان د ايران او هرات او قندهار له خوا کابل ته راغي او د ميرزا محمد حکيم په مرسته ئې بيا په تالقان کي د خپل لمسی شاهرخ سره جنگ وکئ او له تالقانه تر هندوکشه مخکي ئې ونيولې او بدخشان شاهرخ ته پاته سو.
- عباس خان سروانی (تاريخ شیر شاهي) په هند کي تاليف کئ.
- ۱۵۸۰م ۹۸۸ ميرزا محمد حکيم له کابله ولاړ او لاهور ئې

- کلابند کي خو د اکبر پاچا حکمران سعيد خان دغه ښار په کلابندی کي وساتي او تسليم نسو (ذیحجه).
- پير روښان د شنوارو په تور راغه کي د کابل د حکمران محسن خان سره جنگ وکي او په دغه جنگ کي ۵۶ کلن ووژل سو.
- ابو القاسم نجم الدين قاسم کاهي کابلي شاعر او مؤلف په آگره کي وفات سو (۲ ربيع الثاني).
- حاجي عارف قندهاري مورخ د هند په حصار تانده کي د مظفر خان سره وواژه سو.
- ۱۵۸۰-۱۶۰۰م ۹۸۸-۱۰۰۹ق
- جلال الدين د بايزيد پير روښان زوی د پښتنو د آزاديخواي د حرکت رهنما و.
- ۱۵۸۱م ۹۸۹ق
- پخپله اکبر پاچا د ميرزا محمد حکيم مقابلې ته پر لاهور راغي او ميرزا محمد حکيم ئې بيرته کابل ته را وشاره. خو اکبر کابل ته پسې راغي، او ميرزا محمد حکيم ئې وباڅښه، د کابل او زابل حکمراني ئې ورکړه (۱۴ صفر).
- جلال الدين د بايزيد پير روښان ۱۴ کلن زوی په تيراه کي د خپل پلار پر ځای کښيښوست او د افغانانو آزاديخواهان پر را ټول سول.
- د نيمروز ملک حيدر بن ملک محمود وفات سو (۲ رمضان).
- د نيمروز ملک غياث الدين محمد مړ سو (۹ ذی حجه).
- ۱۵۸۲م ۹۹۰ق
- جلال الدين روښاني شل زره پلي او پنځه
- زره سپاره لښکر له تيراهه راوستل او د پېښور حکمران سيد حامد بخاري ئې په جنگ کي وواژه.
- قاضي محمد سالم لغماني د درويش محمد غازي جنگنامه تاليف کړه چي نوم ئې (صفت نامه) دي او د کافرستان د درو د خلکو سره جنگونه بيانوي (د روما طبع ۱۹۶۵).
- محمد صالح فارغي کابلي شاعر په هند کي ژوندی و.
- عشقي کابلي شاعر د شيخ اسماعيل له پښته په هند کي وفات سو.
- شيخ قاسم د شيخ قدم زوی تذکره الولياء افغان وکښله (دا کتاب ورک دي).
- ملا محمد هروي عالم په هند کي وفات سو.
- ۱۵۸۲م ۹۹۰ق
- د مير کلان غزنوي شاعر او حکمران د ژوند وخت.
- د غيوری کابلي شاعر د وفات وخت په هند کي.
- د فاضل منشي کابلي د ژوند وخت په کابل او هند کي.
- امير د پښتو تجويد نظم کي.
- ميرزا محمد حکيم د همايون زوی په کابل کي سکه ووهله.
- ۱۵۸۳م ۹۹۱ق
- سيد صفايي د قندهار د بابا ولي لمسی د بکهر شيخ الاسلام هلته وفات سو (ذيقعدة).
- محمد هاشم کشمي بدخشي د محمد قاسم زوی د حضرت مجدد د مکتوباتو د دريم جلد

- جامع او مؤلف صوفی وزیریدئ (۱ رجب).
پير بابا سيد علی قندوزي په باجوړ کي
وفات او ښخ سو.
۱۵۸۴م ۹۹۲ق
پر بدخشان او تالقان باندی عبدالله خان
اوزبک حمله وکړه او ميرزا سليمان او شاهرخ
کابل ته راغلل او شمالي ولايات عبدالله خان
ونیول.
قاضي نظام غازي خان بدخشي عالم او د
شرح عقاید محشي ۷۰ کلن د هند په اوده کي
وفات سو.
ملا عالم کلبهاري د فواتح الولاية او صلصلة
الجرس مؤلف په هند کي وفات سو.
۱۵۸۵م ۹۹۳ق
شهزاده محمد حکيم د همایون زوی چي له
کوچینوالي څخه د کابل حکمران و، وفات سو او
په کابل کي د بابر په هدیره کي ښخ سو (جمعه
۱۲ شعبان) او کابل مستقیماً د کنورمان سنگه
تر ادارې لاندې سو، چي اکبر له هنده را لیږلي
وو. (د محمد حکيم ولادت ۱۵ جمادی الاولی
۹۶۰ق).
د خواجه محمود بن اسحاق شهباني هروي
خطاط ژوند وخت.
په جaronک کي د نیمروز د لښکر مقابله له
صفوی مظفر حسین میرزا سره.
۱۵۸۶م ۹۹۴ق
میرزا پاینده حسن غزنوي د بابر نامې د
شپږو کالو برخه په فارسي ترجمه کړه او وروسته
بیا محمد قلی حصاري هغه د ۹۳۵ق کال تر
- واقعو پوری ترجمه کړه.
د اکبر پاچا له خوا کنورمان سنگه د کابل
سرلښکر او میر شریف ئې صدر و.
د اکبر پادشاه او د جلال الدین رومانی
جنگونه په خیبر، تیراه، ننگرهار کي.
میر شمس الدین داعي کشمی شاعر د میر
جلال الدین زوی په کابل کي مړ سو.
خواجه ملیزي مؤرخ، تواریخ افغانه یا
تواریخ خان کجو په یوسفزو کي تالیف کئ. دا
کتاب پیر معظم شاه په هند کي د تواریخ رحمت
خانی په نامه لنډ کړی دی. (د پېښور چاپ
۱۹۷۰).
- ۱۵۸۶م ۹۹۵ق
میرزا سليمان له لغمانه پر تالقان ورغی، خو
عبدالؤمن خان د بلخ حکمران دی مات کئ او
هندوستان ته ئې وشاړه.
د کنورمان سنگه پر ځای د اکبر پاچا له خوا
زین خان کوله د کابل حکمران مقرر سو او هغه
له کابله تر اټکه خپل حاکمان د لارو د ساتني
لپاره مقرر کړل.
عبدالله خان د توران پاچا پر خراسان حمله
وکړه (۲۸ جمادی الاخری).
۱۵۸۶م ۹۹۶ق
عبدالله خان اوزبک سیستان ونيوئ.
سلطان حسین میرزا د بدیع الزمان میرزا
زوی سیتان ته راغئ.
په سوات، باجوړ، وزیرستان، تیراه کي د
اکبر پادشاه د لښکرو جنگونه د جلال الدین
رومانی سره.

۱۵۸۸ م ۹۹۷ ق

د اکبر پاچا لښکر په باجوړ او سوات کې پر پښتنو ورغلل، او پخپله اکبر دوهمه پلا کابل ته راغی، او قاسم علی خان کابلي ئې د دې ځاي حکمران مقرر کړ.

ميرزا سليمان د خان ميرزا زوی د بدخشان پخوانی حکمران ۷۷ کلن په لاهور کې مړ سو، دی د فارسي او اوزبکي ژبي شاعر هم و. شيخ بوستان بړيخ بستان الاولياء وکينښ (پښتو).

د نيمروز ملک محمد بن غياث الدين محمد مړ سو او سيستان اوبو يووئ.

۱۵۹۰ م ۹۹۸ ق

عبدالرحيم خان د بيرم خان زوی د اکبر پاچا په امر بابر نامه له ترکي څخه په فارسي ترجمه کړه.

ملک جلال الدين محمود د نيمروز پاچا سو (دی قعه) رستم مرزا صفوی پر نيمروز راغی او ملک نصر الدين نيمروزی ئې له خپلو زامنو سره وواژه (رجب).

سيد معصوم قندهاری د تاريخ سند مؤلف د اکبر پاچا په عسکري ماموريت کې داخل سو. د شيخ ابن يمين کوسوی هروي وفات او په سينان کلی کې ښخيدل.

د اکبر پاچا په امر شهباز کلا د هندوکش په لمنو کې جوړه سوه.

۱۵۹۰ م ۹۹۹ ق

په سيستان کې وچ کالی او کاڅتي راغله.

۱۵۹۱ م ۱۰۰۰ ق

د جلال الدين رويناني لوی جنگونه د اکبر پادشاه له لښکرو سره په سرکاوی، ميني، توره بيله کې چې د جلال الدين وروڼه شيخ عمر، خيرالدين، نورالدين پکښی ووژل سوه.

سلطان محمود گدون د مهابن په لمنو کې د آذادی غورځنگ وکړ، اخوند پنجو، مولانا عبدالوهاب اکبر پوری د ده ملگري و. دوی د غرو د کاپرانو سره غزاوي کولې، او اخوند خالاک ختک ئې تاريخ د سلوک الغزات په نامه په پښتو وکينښ.

د شهباز خان ختک د خوشحال خان د پلار ولادت د ختکو په اکوړه کې.

ملک علی د ملک اسحق زوی د نيمروز امير وفات سو (رمضان). عبدالله نيازي عارف او صوفي ۹۰ کلن په سر هند کې وفات سو.

۱۵۹۱ م ۱۰۰۰ ق حدود

الله يار د شيخ صالح الکوزی قندهاری زوی خپل کتاب تحفه صالح وکينښ.

سلطان قندهاری شاعر په هند کې ژوندی و.

د ابتری بدخشی د ژوند وخت.

۱۵۹۲ م ۱۰۰۱ ق

جلال الدين روښانی له تيراهه تر سواته پښتانه سره را غونډ کړل او د اکبر پاچا ۵۰ زره لښکر ئې تباہ کړل. د هند وزير راجه بيربل ئې مړ کړ او زين خان کوکه بل لوی امير اټک ته ځنی وتښتيدئ.

۱۵۹۲م ۱۰۰۱ق حدود

ملا عمر خويشکي روښاني عالم او مؤلف په اکوزو کي هستيدئ او پر تصوف ئې رسالې کښلي دي.

مولانا سليمان هروي انصاري په هند کي مقامات العارفين و مرآة السالکين وکښي. عبدالرحمن مانکروى د هزاره ضلع عالم او قائد او مؤلف ژوندی و.

۱۵۹۳م ۱۰۰۲ق

د اکبر پادشاه له خوا شاه بيگ خان کابلي د قندهار نيولو ته را واستول سو، او هغه ښار ئې له مظفر حسين صفوى څخه ونيوئ (۱۰۰۳ق) او د اکبر پادشاه په مملکت کي داخل سو. راجه تودرمل او قاسم خان کابلي د خيبر او کابل د لارې په ساتنه مقرر وو.

شيخ بستان پريخ پښتون شاعر او زاهد د گجرات په احمد آباد کي وفات سو (۱۱ ربيع الثاني) دى د اولياي افغان مؤلف دئ. مقصود هروي خطاط او هنرمند او د اسطرلاب او کرو پوهاند په هند کي ژوندی و. عبدالرحيم مانگراوي عالم درد البدع مؤلف ژوندی و.

۱۵۹۴م ۱۰۰۳ق

د اکبر پاچا لښرو قندهار ونيوئ. مير معصوم نامى د سيد صفائي قندهارى زوى د قندهار کومکي مقرر سو. خواجه نظام الدين احمد هروى د محمد مقيم زوى د طبقات اکبرى ليکوال مؤرخ په هند کي وفات سو.

ملک جلال الدين محمود د نيمروز ملک قلعه سبز ته نقل مکان وکئ. عيسى د اخوند پنجو شاگرد او عالم د اهل بيت پر فضيلت يو کتاب وکښي.

۱۵۹۵م ۱۰۰۴ق

جلال الدين روښاني د اکبر پاچا عسکرى مشر قليچ خان کابل ته وښتاوه، او له تيراهه تر کابل او غزني پوري ئې د پښتونخوا سيمي ونيولې.

شاه بيگ خان کابلي چي د اکبر پادشاه له خوا د قندهار حکمران و، د کاکړانو ښورښت ئې کښيناوه، او قندهار د اکبر په پاچاهۍ پوري اړه درلوده.

ملک جلال الدين محمود د نيمروز ملک د ملک شاه حسين سره د قندهار نيولو ته ولاړل. شاه محترم شاه کتور چي خان ئې د هرات د سلطان حسين له پښته باله په چترال کي د حکمرانۍ کورنۍ تاسيس کړه.

مولانا آگه ابن يمين شيرغاني شاعر او عالم په شبرغان کي وفات سو، د شعر ديوان لري. سيد معصوم نامى د قندهار په سپيروان کي د خپل نيکه سيد شير قلندر سبزواري بن سيد مير انصاري ترمذى پر مزار يو ډبر ليک وکښي (۱۹ شوال).

عماد هروي خطاط د محيي هروي خطاط زوى په بلخ کي د عبدالمؤمن خان لپاره د مولانا بلخي د مثنوي يوه مزينه نسخه وکښله (د کابل د خطي نسخو کتابخانه). صادق محمد خان د محمد باقر هروي زوى

- د هند عسکري مشر په دهولپور کي وفات سو. عياني کابلي شاعر د هند په يوه جنگ کي ووژل سو.
- ۱۶۰۰-۱۶۲۵ م ۱۰۰۹-۱۰۳۵ ق
خای کښینوست. احداث د عمر شيخ زوی د پښتنو د آزاديخواي د نهضت مشر و. مير معصوم نامی قندهاري شاعر او عالم او د ډيرو آثارو مؤلف تاريخ سنه يا تاريخ معصومي وکين (۱۰۰۹ ق).
- ۱۵۹۷ م ۱۰۰۶ ق
ملک شاه حسين د نيمروز له ترقون څخه قندهار ته ولاړ.
- ۱۵۹۸ م ۱۰۰۷ ق
جلال الدين روينانی غزني ونيوئ او د پښتنو منلي مشر سو. د سيستان ملکان او خلک له هراته قلعه فتح ته راغلل، او ملک حسين د شاه عباس ليدو ته قندهار ته ولاړ.
- ۱۵۹۹ م ۱۰۰۸ ق
د نيمروز ملک شاه حسين په هرات کي د شاه عباس ليدو ته ولاړ. عبدالله د ملا رکن الدين زوی د پښتو شاعر ژوندی و.
- ۱۶۰۰ م ۱۰۰۹ ق
د اکبر پاچا لښکرو په غزني کي پر جلال الدين روينانی حمله وکړه، او د جنگ پر ميدان د شادمان نومی په لاس تپي سو او شريف خان اتکه د اکبر پاچا سپه سالار مراد بيگ مقرر کئ چي جلال الدين مړ کي او سر ئي د ډهلی دربار ته واستوي.
- ۱۶۰۱ م ۱۰۱۰ ق
مولانا نيازي شاعر د مولانا وصالي بدخشي زوی له دکنه حجاز ته ولاړ او هورې مړ سو. سدو خان د معروف زوی د قندهار په مشرتوب د شاه عباس صفوی له خوا پيژندل سوی و او مرکز يې ارغسان و. زين خان کوکه د خواجه مقصود هروي زوی د لاهور صوبدار او شاعر موسيقي دان وفات سو.
- ۱۶۰۲ م ۱۰۱۱ ق
ميرزا حسن د شاهرخ بدخشاني زوی پر قندهار حمله وکړه، خو شاه بيگ کابلي د قندهار حکمران دی مات کئ او چخچران ته وتښتيدئ (ذی حجه).
- ۱۶۰۳ م ۱۰۱۲ ق
مير دوست کابلي خطاط او عيار شناس په هند کي ژوندی و.

- محمد صالم ندایي چه په کابل کي د خسر و شیرین مثنوی د خواجه حسن خالدار په نامه او صرف بهائي هم نظم کړې و، په دغه کال هند او حجاز ته ولاړ.
- ۱۶۰۳م ۱۰۱۲ق
میر معصوم نامي قندهاري د تاريخ سند مؤلف د اکبر پاچا له خوا د ايران صفوی دربار ته سفير واستول سو او د ده زوی میر بزرگ چه ورسره و، د فراه او قندهار تر منځ ئې د ښوراو پر غره يو ډبر ليک وکيښ.
- خواجه محمد باقي کابلي نقشبندي صوفي او عالم په هند کي وفات سو.
- ۱۶۰۴م ۱۰۱۳ق
د احمد بن ابی القاسم بن محمد بن سالم بن عبدالعزيز بن شعیب هروي صوفي د ژوند وخت (ولادت ۹۲۰ق).
- ۱۶۰۵م ۱۰۱۴ق
جلال الدين محمد اکبر د همایون زوی ۶۴ کلن پسله ۵۲ کالو پاچهۍ د هند په اکبر آباد کي وفات سو (۱۳ جمادی الاخری) او د ده زوی شاهزاده سليم د نور الدين محمد جهانگیر په لقب په آگره کي ۳۸ کلن پر تخت کښینوست (۱۸ جمادی الاخری).
- ۱۶۰۵-۱۶۲۷م ۱۰۱۴-۱۰۳۷ق
د نور الدين محمد جهانگیر بن اکبر پادشاه د پاچهۍ دوره.
- د صفویانو لښکر له هراته راغلل او قندهار یې کلابند کئ خو د جهانگیر له درباره میرزا غازي ترخان راغئ او قندهار یې وساتي، صفوي
- لښکر ئې وشړل (۱۲ شوال) وروسته د قندهار حکمران میرزا غازي و.
- شیخ محمد صالح الکوزی په قندهار کي ژوندی و. دئ د پښتو شاعر او عالم او زاهد سړی و چي ملا الله یار د ده پر احوال باندی تحفه صالح وکيښ.
- ملا یحیی (محيی) باغدشتی هروي خطاط او شاعر د محمد حسین زوی د هرات په گازر گاه کي یوه نوشته په عالي ثلث وکښله چي د عمل امام قلبي خاتم ډبر ليک هم لری. یحیی د فتوح الحرمین ناظم او د دیوان خاوند دئ.
- عبدالکریم د اخوند درويزه زوی د خپل پلار پښتو مخزن اسلام تکمیل کئ.
- ۱۶۰۶م ۱۰۱۴ق
د علی بن محمد سلطان هروي مشهور په ملا علی قاري مشهور فقیه او مؤلف وفات په مکه کي. دی د خورا ډیرو کتابو مؤلف دئ.
- ۱۶۰۶م ۱۰۱۵ق
جهانگیر پاچا د پښور له خوا کابل ته راغئ (۱۸ صفر). د شیر خان افغان د پښور او عرب خان د جلال آباد حکمرانان او عارف د ملا صادق حلويي زوی ئې د کابل په قضا او صدارت مقر کړل او د کابل د حکمران کفالت ئې تاش بیگ خان ته وسپاره.
- د جهانگیر په امر د کابل په بالا حصار کي ودانۍ جوړې سوې او د نیمروز ملک عیاش الدین محمود وفات سو.
- ۱۶۰۷م ۱۰۱۶ق
خان دوران شاه بیگ خان کابلي د

۱۶۱۱م ۱۰۲۰ق

احداد د عمر شيخ روښاني زوی د پښتنو قائد، پر کابل حمله وکړه او په بالا حصار کي يې د معزالملک سره جنگ وکړ، چي د احداد ملگري بارکي په دې جنگ کي مړ سو، نو احداد بيرته لوگر ته ولاړ (دو شنبه ۶ صفر).

د جهانگير له درباره د پنجاب حکمران قليچ خان کابل ته د احداد مقابلې ته مقرر سو. احمد خان کنبود د بهنگ خان زوی معدن اخبار احمدی (مجمع التواريخ) په هند کي د پښتنو پاچهانو پر احوال وکښ.

امام الدين متی زی د شيخ کبير زوی د تاريخ افغانی مؤلف په پښور کي وزيريدی.

۱۶۱۳م ۱۰۲۱ق

خواجه نعمت الله بن خواجه حبيب الله هروي نورزی خپل د پښتنو تاريخ (مخزن افغانی) د هند په برهان پور کي تمام کړ (جمعه ۱۰ ذی حجه، ۲۲ جنوری) په فارسی ژبه. اخوند درويزه ننگرهاری خپل فارسی کتاب تذکرة الابرار و الاشرار وکښ.

خوشحال خان خټک د شهباز خان زوی د خټکو د اکوړې په سرای کي وزيريدی. دې د پښتو لوی شاعر او قومي زعيم و (ربيع الثاني، مټي).

احمد يادگار په هند کي تاريخ شاهي، يا تاريخ سلاطين افغانه وکښ (د کلکتې چاپ ۱۹۳۹م).

۱۶۱۴م ۱۰۲۳ق

ملک شاه حسين له نيمروز څخه کيچ او

جهانگير له خوا د کابل او تيراه او بنگښ او بنير صوبدار مقرر سو (جمادی الاولى). دئ تر ۱۰۲۶ق پوری د کابل صوبدار و.

د جهانگير په امر د بابر پاچا د قبر شنخته د ده پر قبر په کابل کي ودرول سوه.

محمد صديق هدايت کشمي د مبداء و معاد رساله د شيخ احمد مجدد سرهندي له افاداتو څخه وليکله.

د شيخ قاسم متی زی د تذکره اوليا افغان د مؤلف وفات د هند په چنارگر کي.

۱۶۰۸م ۱۰۱۷ق

د نيمروز ملک شاه حسين د هرات له لاري حجاز او حج ته ولاړ.

۱۶۰۹م ۱۰۱۸ق

د نيمروز ملک شاه حسين له مکرانه را ستون سو (۱۵ شعبان).

۱۶۱۰م ۱۰۱۹ق

مير معصوم نامی قندهاری په بهکر کي امين الملک و، او په دغه ښار کي وفات او ښخ سو (جمعه ۶ ذی حجه).

د نيمروز شاه ابو القاسم او شاه حبيب الله او امير سيد علی او امير حسن مړه سول. او ملک شاه حسين له فراه څخه اصفهان ته ولاړ.

قندهاری ملا الف هوتک خپل پښتو بحر الايمان منظوم کړ.

حسن بن محمد الخاكي شیرازی احسن التواريخ وکښ، چي د افغاني شاهانو احوال هم پکښي سته.

مکران ته ولاړ (۱۷ شعبان).

۱۶۱۵م ۱۰۲۴ق

احداده روښاني په چرخ کي د جهانگیر پاچا له لښکرو سره جنگ وکړ چي درې زره تنه ملگری یې مړه سول او احداده د قندهار خوا ته ولاړ.

عبداللطيف د عبدالله عباس زوی د بنیر اوسیدونکی په تیراه کي د مولوی معنوی د مثنوی اتیا خطي نسخې سره مقابله کړې او یوه صحیحه نسخه یې ځني جوړه کړه (د کابل او پېښور خطي کتابخانه).

میر عماد حسني مشهور خطاط او نستعلیق لیکونکی چي ډیر وخت په هرات کي و، د شاه عباس په امر د مسعود بک مسگر په لاس وواژه سو، مولانا ابوالبقا خراساني خطاط د ده معاصر و.

۱۶۱۶م ۱۰۲۵ق

میرزا ارشد برنابادی هروي شاعر او مؤلف او خطاط په برناباد کي وزیږیدئ. د نیمروز ملک غیاث محمودی او میر محمد وفات سول.

۱۶۱۷م ۱۰۲۶ق

مهابت خان د بنگین د صوبې حکمران مقرر سو او رشید خان یې کومکی و (ربیع الاول).

خان دوران شاه بیگ خان کابلي د تهې صوبدار سو، او په عوض کي قلیچ خان د کابل صوبدار سو.

۱۶۱۷م ۱۰۲۷ق

دلاور خان کاکړ د کشمیر صوبدار مقرر سو. شاه حسین بن ملک غیاث الدین محمد د سیستان د ملکانو تاریخ احیاء الماوک تالیف کړ.

۱۶۱۸م ۱۰۲۸ق

د احداده روښاني او امان الله د مهابت خان زوی د جهانگیری لښکر مشر جنگ او د احداده ماته. د نیمروز ملک جلال الدین محمود اصفهان ته ولاړ.

ملا یحیی محیی د هرات خطاط او شاعر وفات سو.

۱۶۱۶م ۱۰۲۹ق

د جهانگیر له خوا خواجه عبدالعزیز نقشبندی د بهادر خان اوزبک پر ځای د قندهار صوبدار او بابا خواجه ئي کومکي مقرر سو.

۱۶۲۰م ۱۰۳۰ق حدود

پیر محمد حنیف پلوسي پران مجموعه تاریخ افغانان وکښ. له مخزن افغاني او اسرار الافغان او تذکره ابرار و اشارر څخه اقتباس (د پېښور موزیم خطي نسخه).

ابراهیم بیتنی د نعمت الله هروي پر مخزن افغاني باندي ملحقات زیات کړل.

۱۶۲۱م ۱۰۳۱ق

د شاه عباس صفوی لښکرو قندهار ونیوئ او خواجه عبدالعزیز د جهانگیر حکمران تسلیم سو (جمادی الاولی).

شیر خان ترین د پښین ملي مشر و.

۱۶۲۲م ۱۰۳۲ق

د شاه عباس صفوي له خوا گنج علي خان د قندهار حکمران سو.

حسين خان په پښتو او فارسي تواريخ افغان وکين.

۱۶۲۳م ۱۰۳۳ق

مدار المهام خواجه ابو الحسن د کابل حکمران او د ده زوی احسن الله ظفر خان يې په وکالت د جهانگیر له خوا مقرر سول.

د پير سباک د کلی پير معظم شاه په هند کي تواريخ حافظ رحمت خانی د خواجه مليري د تواريخ افغانه څخه اقتباس او لنډ کئ.

۱۶۲۴م ۱۰۳۴ق

شيخ احمد مجد د الف ثاني د مولانا عبدالاحد کابلي نقشبندي زوی ۶۳ کلن په سر هند کي وفات او بنخ سو (سه شنبه ۲۸ صفر). مير محمد صلاح او بهي خطاط د سرازير عرفي کلیات په هرات کي وکين (د هرات د ملا محمد علی خطاط نسخه).

مولانا شیر علی هروي خطاط ژوندی و.

۱۶۲۵م ۱۰۳۵ق

جهانگیر د پيښور له خوا کابل ته راغی (یکشنبه ۲۱ شعبان) دی له کابل څخه د دې کال په آخر کښي هند ته ولاړ.

د احدات روښاني په مشري د تيراه د پښتنو او د جهانگیر د کابل د حکمران ظفر خان تر منځ جنگ او د احدات وژل او د ده پرې کړي سر ډهلي ته استول.

تر ده وروسته ئې زوی عبدالقادر روښاني پر

ځاي کښيښوست.

۱۶۲۵-۱۶۳۴م ۱۰۳۵-۱۰۴۴ق

عبدالقادر د احدات روښاني زوی د پښتنو مشر و.

۱۶۲۶م ۱۰۳۵ق

د بهاکو خان يوسف زی او د شهباز خان خټک جنگ په جهانگیره کي. امير خليل قلندر هراتي خطاط په حيدر آباد دکن کي وفات سو.

د کابل په جلگه کي د راجپوتانو او کابليانو جنگ او د ۹۰۰ راجپوتو وژل او ۵۰۰ راجپوت نيول او خرڅول.

يحي سبزواری هروي منشي او شاعر په مکه کي وفات سو.

۱۶۲۷م ۱۰۳۶ق

د نظام الدين بن عبدالشکور بلخی حنفی مفسر د رياض القدس او شرح لمحات عراقی د مؤلف وفات.

۱۶۲۸م ۱۰۳۷ق

جهانگیر د جلال الدين اکبر زوی په لاهور کي ۶۰ کلن پسله ۲۲ کاله پاچهي وفات سو او د ده زوی شهزاده خرم د شهاب الدين محمد شاه جهان په نامه په آگره کي پاچا سو (دوشنبه ۷ جمادی الثاني).

۱۶۲۸-۱۶۶۵م ۱۰۳۷-۱۰۷۶

د شاه جهان بن جهانگیر پادشاه د پاچهي دوره.

۱۶۲۸م ۱۰۳۷ق

ندر محمد خان د ماورا النهر پاچا او د ده

- زوی عبدالعزیز بامیان ونيوی او په قلعه ضحاک
کي خنجر خان محاصره کئ (۱۵ رمضان)
وروسته ئې درې میاشتي کابل هم کلابند کئ خو
چي شاه جهان خواجه ابوالحسن مهمند او
مهابت خان د ۳۵ زرو لښکرو سره کابل ته
راواستول (۱۵ ذيقعه).
۱۶۲۹م ۱۰۳۸ق
د شاه جهان لښکر راورسیدل او کابل ئې د
ندر محمد خان له محاصرې څخه خلاص کئ
(جمعه ۱۶ محرم) ندر محمد خان د غوري له
لاري بلخ ته ولاړ.
د مهابت خان له خوا عوض بیگ د ضحاک
د کلا په قلعه دارۍ مقرر سو.
شیر خان ترین د حسن خان زوی د قندهار
او هند تر منځ د پښین لار ونيوله او د قندهار د
صفوی حکمران علی مردان خان سره ونښت.
کامران خان سدوزی په قندهار کي خپل
کتاب (کلید کامراني) وکښ.
پیر علی هروي خطاط د عبدالرحیم عنبرین
قلم زوی د سعدی گلستان په ښکلي نستعلیق د
شاه جهان د کتابخانې لپاره وکښ (۲۴ صفر
غره آبان د کابل د خطی نسخو کتابخانه).
مخلص الدوله افتخار خان کابلي د احمد
بیگ اتکه زوی د جمون فوجدار سو.
۱۶۲۹م ۱۰۳۹ق
د کمال الدین پښتون غورځنگ او په یولم
گذر کي د عبدالقادر او کریمداد او محمد زمان
روښانیانو په ملگری د دهلی له لښکرو سره
جنگ او د پښور کلابند کول او د سعید خان
- صوبدار مقاومت.
۱۶۳۰م ۱۰۴۰ق
پیرا خان د دولت خان زوی چي په "خان
جهان لودی" مشهور او د هند لوی امیر و د شاه
جهان د لښکرو سره په جنگ کي وواژه سو (دو
شنبه غره رجب).
میرزا خان د نوارالدین روښاني زوی د پښتو
شاعر په دکن کي وواژه سو.
احمد بیگ اتکه کابلي د شاه جهان له خوا د
ملتان فوجدار شو.
دريا خان روهيله داودزی په هند کي ووژل
سو.
محمد عالم بن شیخ محمد صالح ندایي
سمرقندی د غزنی خان لپاره د غزنی د مشایخو
تاریخ (مرآه الاولیا) وکښ (د تاشکند خطی
نسخه ۱۰۹۶ق).
سید عبدالوهاب د سید غازی زوی مشهور
مجاهد او عالم او مؤلف (اخوند پنجو) د پښور
په اکبر پوره کي ۹۶ کلن وفات او ښخ سو
(دوشنبه ۲۷ رمضان) دی په ۹۹۰ ق اکبر پوری
ته راغلی و او د پښتو کنز الدقایق ئې منظوم
کئ.
۱۶۳۱م ۱۰۴۱ق
خواجه خضر خان د سدو خان زوی د
قندهار مشر شو. د ده نور وروڼه مغدود خان،
زعفران خان، کامران خان، بهادر خان ور سره
ملگری وو.
شیر خان ترین له پښینه پر سیوری لشکر
کښی وکړه او د صفوی لښکرو مشر علی مردان

۱۶۳۸م ۱۰۴۸ق

سعید خان د شاه جهان لښکر مشر د قندهار مشران ملک مغدود سدوزی او ملک علاول ترین او حیات ترین د خان ملگری کړه او ساروان کلا ئې ونیوله. وروسته ئې د زمین داور ښار کلابند کړ او په ۱۶ صفر ئې له روښن سلطان څخه ونیوي.

سعید خان په ۲۳ د ربیع الثاني کلابست له محراب خانه څخه ونيو او د ربیع الثاني په ۲۱ ورځ ئې له صفی قلی څخه گريشک هم ونيو او په دې ډول د قندهار ټوله سیمه د شاه جهان لښکرو لاس ته کړه (۸ جمادی الاولی).

اخوند درويزه ننگرهارى د گداى زوى په پيښور کي مړ او ښځ سو (د پښتو مخزن اسلام او فارسي تذکره الابرار و الاشرار او ارشاد الطالبين مؤلف).

۱۶۳۹م ۱۰۴۹ق

شاه جهان له پيښوره کابل ته راغی (۲۵ محرم) دارا شکوه ئې غزنی ته واستاوه او سعید خان ئې د هزاره جات د پلنگتوش د غورځنگ مقابلي ته واستاوه او هغه د هزاره مشر مير اسماعيل د ۲۷ تنو مشرانو سره کابل ته راوستل (۲۱ صفر).

د قندهار مشران ملک مغدود او کامران سدوزی په کابل کي شاه جهان ته راغلل او پخپله پاچا له کابله لاهور ته ولاړ (۲۵ ربیع الثاني). قلیچ خان د قندهار او سعید خان د کابل حکمرانان سول.

خان له قندهاره پر پښين حمله وکړه او شیر خان د ملتان له لاري د شاه جهان دربار ته پناه وروړه (رمضان).

۱۶۳۲م ۱۰۴۲ق

رحمان بابا د پښتو صوفی شاعر د پيښور په بهادرکلي کي وزیږیدی. دی د عبدالستار مومند زوی و (وفات ئې ۱۱۱۸ق).

اسد خان د معصوم کابلي زوی د غزني تهانه دار شو.

۱۶۳۴م ۱۰۴۴ق

سعید خان د کابل حکمران عبدالقادر روښانی او الله داد د جلال الدین روښانی زوی ونيول او په هند کي بنديان شول. ۱۶۳۶م ۱۰۴۶ق

عبدالقادر د روښانی احداث زوی په پيښور کي محبوس وفات سو.

۱۶۳۷م ۱۰۴۷ق

کریمداد د جلال الدین روښانی زوی په پيښور کي د شاه جهان په حکم وواژه سو (رمضان).

شاه جهان د کابل حکمران سعید خان وگوماره چي د قندهار د نیولو هڅه وکي، د قندهار حکمران علی مردان خان د ملک مغدود او ملک کامران د سدو خان د زامنو په ملگری د صفویانو اقتدار په قندهار کي ختم کړ او د شاه جهان لښکرو قندهار ونيو (۲۳ شوال) او سعید خان د شاه جهان له خوا دلته حکمران سو (۱۷ ذیقعد).

- ملک اودل د قندهار قومي مشر او ملک حمزه د سيستان د ملک جلال الدين زوی سره ملگري سول او د هلمند په خانشين کي په ملی غورځنگ لاس پوري کئ خو ملک اودل په جنگ کي ووژل سو او حمزه د سيستان قلعه فتح ته ولاړ (شعبان).
- اشرف خان هجري د خوشحال خان زوی د پښتو ديوان خاوند شاعر په اکوړه کي وزيريدي. قاضي تولک د بلخ قاضي القصاة په بلخ کي وفات سو.
- د بنير عبداللطيف عباسی د مولينا بلخي د مثنوی او حديقه سنایي د نسخو مرتب او د لطايف اللغات مؤلف وفات شو.
- ۱۶۴۰م ۱۰۵۰ق
محمود ابن ولی خپل دائرة المعارف د بحرالا سرافی مناقب الاخبار په نامه د ندر محمد خان لپاره په بلخ کي په فارسي وکيښ. دا کتاب په ۱۰۴۴ق شرو سوی و (خطي د شوروی کتابخانې)
- علي مردان خان د کشمير حکمران د کابل او صفدر خان د قندهار او سردار خان د بنگښ به صوبداري مقرر شول (شوال).
- ملک مغدود خان او کامران د سدو خان زامن د قندهار مشران دهلی ته ولاړل. د مولانا نورالدين هروي خطاط وفات. خواجه محمد صديق هدايت بدخشانی نقش بندی صوفی اوشاعر په دهلی کښي وفات شو (شوال).
- حسين شهابي هروي خطاط په هرات کي ژوندی و. ۱۶۴۰م ۱۰۵۰ق
د اخوند قاسم شنواری پاپين خپل د پښتو فوايد الشريعة د مؤلف د ژوند وخت. په همدغه وخت کي بابو خان د پښتو بل مؤلف ژوندی و.
- خداداد سلطان (خودکی) سدوزی د خضر خان زوی د قندهار مشر و ده د خپلي سيمي ټک له غلجو سره د جلدک پل سنگي وټاکه، يروب او بوری ئې هم ونيول.
- ۱۶۴۱م ۱۰۵۱ق
د خوشحال خان خټک حکمرانی په خټکو کي.
- ۱۶۴۲م ۱۰۵۲ق
د شاه صفی صفوی سپه سالار رستم خان گرجي د قندهار نيولو ته وگومارل سو، خو شاه جهان شهزاده دارا شکوه او مراد بخش د ډيرو لښکرو سره قندهار ته را واستول.
- ځکه چي شاه صفی په ۱۲ صفر مړ سو، نو پر قندهار لښکر کشی هم وځنډيده او دواړه شهزادگان بيرته هند ته لاړل (۱۵ جمادی الاخری).
- حسن خان شاملو د هرات حاکم او ټکره نستعلیق ليکوال به هرات کي وفات او ښخ سو. د سعادت خان د خوشحال خان د زوی ولادت (۶ محرم، ۱۷ اپريل).
- ۱۶۴۳م ۱۰۵۳ق
ملک مغدود سدوزی د قندهار مشر د کابل ديوان مير يحيي سره په جنگ کي وواژه سو. نو

- دی معزول سو او پر ځای ئې میر صمصام الدوله کابل ته مقرر سو.
- خلیل بیگ د غوربند او قلعه ضحاک تهانه دار سو.
- بهرام خان د خوشحال خان زوي وزیریدئ (ربیع الاول، جون).
- ۱۶۴۴م ۱۰۵۴ق
- صفر خان د قندهار صوبدار مړ سو او پر ځای ئې سعید خان ظفر جنگ مقرر سو.
- راجه جگت د کلات قلعه دار کابل ته مقرر او پر ځای ئې خان زاد خان د سعید خان زوی مقرر سو.
- پردل خان بیرڅ د بست او گریشک قلعه دار سو وروسته نو خان زاد خان د زمینداور قلعه دار سو او د ده ورور عبدالله کلات ته مقرر سو.
- ندر محمد خان خپل زوی سبحان قلی د پلنگتوش پر ځای بلخ او بدخشان ته را واستاوه او پر قندهار هم د صفویانو د حملې خطر و، نو راجه جگت او قلیچ خان قندهار ته واستول سو (ربیع الاول).
- ۱۶۴۵م ۱۰۵۵ق
- محمد طاهر بن قاسم (ابولقاسم) خپل کتاب عجائب الطببات په بلخ کي د ندر محمد خان لپاره تالیف کئ (د کابل خطي کتابخانه او د ازبکستان اکاډیمي علوم).
- اصالت خان او علی مردان خان د ندر محمد خان مقابلې ته له کابل غوربند ته ولاړل (۲۶ جمادی الاولی) او په هندوکش او اندراب کي جنگونه وکړه. نو شاهزاده مراد بخش د ۶۰
- زرو لښکرو سره د شمالی افغانستان د نیولو لپاره له لاهوره کابل ته را رهي سو.
- خوشحال خان خټک د شاه جهان په لښکرو کي تر اندراب او بدخشانه ولاړ.
- ۱۶۴۶م ۱۰۵۶ق
- شاهزاده مراد بخش له پښتوره کابل ته را ورسیدئ (۹ ربیع الثاني) او په ۲۱ چاریکار ته ولاړ او د ربیع الثاني بغه ۲۲ پخپله شاه جهان هم دوهمه پلا کابل ته راغئ.
- شاهزاده مراد بخش د بلخ تر نیولو وروسته کابل ته راغئ او د شاه جهان له خوا مدالهمام سعدالله خان د شمالی ولایاتو حکمران او نور حاکمان هم داسی مقرر سول:
- د بلخ صوبدار بهادر خان داؤد زی.
- د بدخشان حاکم قلیچ خان او نظر بهادر خویشکی.
- د اندخود حاکم رستم خان او راجه پهار.
- د غوري حاکم شاه بیگ خان.
- د میمنې حاکم شاد خان.
- د اندخود قلعه دار دولت خان.
- د خان آباد حاکم حیات ترین.
- د رستاق حاکم خنجر خان.
- د شبرغان حاکم جبار قلی.
- د سر پل او سانچاریک حاکم خوشحال بیگ.
- د آقچې حاکم شاد مان پکلي وال.
- د خلم حاکم خواجه عبدالعزیز.
- د دره گز حاکم پهار لوانی.
- د بابا شاهو حاکم محمد شاه قدیم.

- د نارين حاکم شاه محمد.
د مومن آباد حاکم شيخ فتح الله.
د ايک حاکم افلاطون بيگ.
د رباط ريزگان حاکم سلطان بايزيد.
د خنجان حاکم ميرک بيگ.
د دوشاخ حاکم عبدالغفور بيگ.
د فتح آباد حاکم فرخ حسين.
د قريشک حاکم محمد زمان.
د اندراب حاکم قاسم بيگ.
د کولاب حاکم جلال الدين دروازي.
سپرو زرو المانانو پر قندوز حمله وکړه، خو راجروپ د قندوز لښکري مشر دوی وشړل او ښار ئې وساته (رجب). دوی اندخود چورکئ او تر آمو واوښتل.
د شاه جهان په امر د بابر شاه د مرمرو سپين مسجد په څلوېښت زره روپۍ جوړ سو.
د شاه جهان په امر د نملې باغ ودان سو.
محمد صالح کمبود (محاربه بلخ) کتاب د دې ښار د کلابندۍ په شرحه کي وکښ (د برتانيا د موزيم خطی نسخه).
محمد يوسف د شيخ رحمت الله رانکي زوی منتخب التواريخ وکښ (د کيمبرج خطي کتابخانه).
د شاه جهان له خوا خواص خان د قندهار په صوبداري او خواجه عبدالرحمن د بدخشان بخشي او سعادت خان د ترمذ په قلعه داری او سيد اسد الله د زمينداور په حکمراني او ذوالقدر خان د کابل په قلعه داری مقرر سول او پخپله پيښور ته لاړ (۲۶ شعبان).
۱۶۴۶م ۱۰۵۶ق حدود
الهام داد د الله داد روښاني زوی د هند په ناندير کي وفات سو.
۱۶۴۸م ۱۰۵۸ق
شاه عباس صفوی د ۵۰ زرو لښکرو سره قندهار تر دوو نيمو مياشتو کلا بندۍ ورسته ونيو (۹ صفر) او محراب خان ئې د کلا بست او زمينداور په نيولو وگوماره او پخپله بيرته د هرات له لاری ايران ته ولاړ.
ځکه چي د افغانستان پر شمالي ولايتو حملې کيدې او عبدالعزيز خان د ندر خان زوی پر بلخ راتئ او پخپله ندر محمد خان هم له ايرانه راغئ نو شاه جهان کابل ته راغی او شهزاده اورنگ زيب ئې د هندوکش شمال ته واستاوه (سلخ ربيع الاول). ده د عبدالعزيز خان له لښکرو سره سخت جنگونه وکړه او هغه ناچاره سو چي تر آمو واوړي (۱۸ جمادي الاولی).
شاه جهان د رجب په مياشت کي له کابله پيښور ته رهي سو او شهزاده اورنگ زيب هم په ۱۴ شعبان له بلخه کابل ته ولاړ.
له بلخه تر ميمني پوري سيمي ندر محمد خان او د ده زوی عبدالعزيز خان ته پاته سوې.
الله داد د جلال الدين روښاني زوی (رشيد خان) په دکن کي وفات سو.
۱۶۴۹م ۱۰۵۹ق
دولت خان سدوزی د قندهار کوتوال ته دوهم صفوی شاه عباس يو د دوستی فرمان صادر کئ او د قندهار مشر سو، ده د صفوی حکمران زمان خان سره جنگونه وکړل، او آزاد

حکمران و، د ده په وخت کې حیات سلطان او لښکر خان د سلطان خداداد زامن د شپږو زرو ابدالی کورنیو سره ملتان ته ولاړل. شهزاده اورنگ زیب د ملک حسن افغان په ملگري راغی او د قندهار په ښار کې صفوی حکمران محراب خان کلایند کئ (۱۴ جمادی الاولی). شاه عباس د محراب کومک ته ۳۰ زره سپاره واستول او د قندهار په سیمه کې سخت جنگونه وسوه. په دغه وخت کې شاه جهان څلرمه پلا کابل ته راغی، خو قندهار ئې صفویانو ته پرېښود او د روژې په میاشت بیرته لاهور ته ولاړ. اورنگ زیب هم د قندهار محاصره پرېښوه او لاهور ته ولاړ (ذیقعه). مولانا نور محمد (محمد یونس) د اباسین د کوهستان مجاهد او مدرس وفات سو.

۱۶۵۰م ۱۰۶۰ق

شاهزاده شیر خان د خضر خان سدوزی زوی د قندهار مرزبان وو ده خپل رقیب حسین د مغدود خان زوی ملتان ته وشاړه او ټولو ابدالیو تر فراه پوري دې په مشرۍ ومانه، ابدال خان بامیزی او میر الکوزی هم د ده تابعان وو. حاجی عبدالعلی تالقانی منشي او د انشاء د کتاب مؤلف په هند کې مړ سو.

شیخ امام الدین محمد عنایت الله د شیخ کبیر بالا پیر متی زی زوی د تاریخ انساب افغانی مؤلف په پېښور کې مړ او ښخ سو (ولادت ۱ محرم ۱۰۲۰ ق).

۱۶۴۳م ۱۰۶۱ق

شاه جهان خپل زوی اورنگ زیب د ۶۰

زرو لښکرو ۴۰ ټوپو او لسو جنگی فیلانو سره د ملتان له لاري پر قندهار را واستول (۱ جمادی الاولی) او شاه جهان هم پنځه پلا کابل ته راغی (۱۶ ربیع الاول). قندهار دوې میاشتي کلا بند سو، خو اورنگ زیب ناکامه کابل ته ولاړ. او شاه جهان هم له کابل په ناکامي هند ته ستون سو (رمضان) او دارا شکوه ئې د کابل په حکمراني پرېښو. میرمن نازو توخی د سلطان ملخی لور د میرویس خان مور د پښتو شاعره د قلات به توخو کې وزیږیده. قاضي محمد اسلم هروي مشهور عالم او د کابل قاضي وفات او په لاهور کې ښخ سو. میرک بلخي شاعر (فکري) په اصفهان کې وفات سو.

۱۶۵۱م ۱۰۶۲ق

شاه جهان خپل زوی دارا شکوه د یو لک لښکرو او ۵۴ ټوپو او ۱۷۰ جنگی فیلانو سره د کابل له خوا پر قندهار را واستاوه او دریمه پلا ئې محراب خان صفوي په قندهار کې کلا بند کئ خو تر ۵ میاشتو کلا بندي وروسته ناکامه هند ته ستون سو (ذیقعه) او قندهار صفویانو ته پاته سو.

خواجه فاضل بیگ د کابل امیر وفات سو، قبر او شنخته ئې د کابل په عاشقان او عارفان کې ده.

۱۶۵۲م ۱۰۶۳ق

د شیخ رحمکار کستیر کاکا صاحب بن ابک صاحب مشهور صوفی او مرشد وفات ۸۰

کلن جمعه ۲۴ رجب مساوي ۲۱ جون. دئ د پېښور د نوښاره سره ښځ او د کاکا خیلو نیکه دئ (ولادت جمعه ۱ رمضان ۹۸۳ق).

رشید خان بدیع توني لطایف الاخبار یا تاریخ قندهار وکښ، د تیر کال د کلابندي حال (د برتانيا د موزیم او انډیا آفس خطي نسخې).

۱۶۵۳م ۱۰۶۳ق

عبدالقادر خان د خوشحال خان زوی د پښتو شاعر او مؤلف وزیریدئ (۲۵ ذی حجه، نومبر).

موید شاه په دېستان مذاهب کي د روښانيانو ښه معلومات وکښل.

توکل بیگ بن لویک (تولک) بیگ حسيني واقعه نویس په غزنی کي د شاهنامې منتخب او منشور کتاب تاریخ دلکشاي شمشیر خانی د غزني د حکمران شمشیر خان لپاره وکښ. (د کابل خطی کتابخانه او د برتش موزیم خطي نسخه).

۱۶۵۴م ۱۰۶۴ق

بنگینو سره د خوشحال خان او خټکو جنگ.

مبارک خان نیازی د محمد خان زوی د بنگین د صوبې تهانه دار سو.

۱۶۵۵م ۱۰۶۶ق

هادیداد د جلال الدین روښانی زوی د هند په نانډیرکي وفات سو.

۱۶۵۶م ۱۰۶۷ق

بهادر خان افغان د کابل مستقل صوبدار معزول او پر خای ئې د شاه جهان له درباره

رستم خان مقرر سو. د دغه کال د لوی اختر د میاشتي په اومه شاه جهان ناروغه سو او اورنگ زیب پر ولیعهد دارا شکوه غالب سو او ډهلي ئې ونیوئ.

د صالح محمد زایر بدخشي شاعر وفات.

۱۶۵۷م ۱۰۶۸ق

شاهزاده اورنگ زیب عالمگیر محی الدین خپل پلار شاه جهان ونیوئ او د هند پادشاه سو (غره ذیعه). دی د شاه جهان دریم زوی ؤ چي په ۱۵ ذیقعه ۱۰۲۷ق زوکړي و، ۴۰ کلن پر تخت کښینوست او خپل ورور دارا شکوه ئې وواژه.

حیات ترین د علی خان ترین زوی د کابل حکمران سو.

۱۶۵۸م ۱۰۶۹ق

شاه حسین د مغدود خان سدوزي زوی د هند په رنگپورکي مړ سو. دی د ملتان د سدوزو ناظمانو شجاع خان او شریف خان او مظفر خان رکن الدوله نیکه کيږي.

د اورنگ زیب له خوا په افغانستان کي دغه مامورین وو:

مهابت خان د کابل صوبدار.

مغول خان او سعادت خان د کابل کومکيان.

رعایت خان او اسحاق خان د کابل بخشیان.

میر یعقوب د کابل دیوان.

شمشیر خان د غزني حاکم.

سعید خان د ښار فوجدار.

۱۶۵۹م ۱۰۷۰ق حدود

ښالم خان د کرم خان هوتک زوی د کلات د سیمې مشر و، چې نازو د سلطان ملخی توخی لور ئې وکړه.

ملا شاه بدخشي عالم او صوفي وفات سو.

۱۶۶۰م ۱۰۷۱ق

ميرک هروي عالم د دار شکوه معلم او ديوان حرم په هند کې مړ سو.

۱۶۶۱م ۱۰۷۲ق

عبدالکريم (کريمداد) د خواند درويزه زوی د پښتو مؤلف وفات سو.

۱۶۶۲م ۱۰۷۳ق

محمد حسين بن حسين سبزواري محدث او اخباري زبده الاخبار تاليف کي ۱۷ ربيع الاول.

۱۶۶۴م ۱۰۷۴ق

سيد امير خان د پيښور صوبدار خوشحال خان بندي کي (جمادي الثانيه، جنوري) او ډهلي ته ئې بندي واستاوه (رمضان، اپريل).

ضياء الدين حسين اسلام خان (والا) تخلص قطغني خوستي شاعر او د کشمير صوبدار په اکبر آباد کې مړ سو.

۱۶۶۵م ۱۰۷۵ق

خوشحال خان له ډهلي څخه رنټبور ته بندي واستول سو.

خرمي بدخشي شاعر او ليکوال روضة العشاق د سعدي د گلستان په تقليد وکښ (خطي).

۱۶۶۵م ۱۰۷۶ق

خوشحال خان دستار نامه په پښتو نشر وکښله (۱۷ ربيع الاول، ستمبر). دا کتاب د ده د جهانداري سياسي نظريه څرگندوي.

شاه جهان چې ۳۱ کاله د هند او افغانستان پاچا و، تر اته کاله حبس وروسته ۷۶ کلن په آگره کې مړ سو (دو شنبه ۲۴ رجب).

۱۶۶۶م ۱۰۷۷ق

امير خان د کابل صوبدار معزول سو او پر خای ئې محمد امين بخشي مقرر سو (ذيقعه). په پکېلي او مهاين کې د باکو او ملا خالاک او سلطان محمود گډون په مشري د پښتنو يوسفزو غورځنگ او د اټک د فوجدار کامل خان سره د دوی جنگونه چې د هزاره په جنگ کې دوه زره تنه مړه سوه (شوال).

خوشحال خان د ډهلي په بازار کې له آسه ولويدی او پښه ئې ماته سوه (غره رجب، دسمبر).

توماس هيکس د جان هيکس زوی انگریزی گرزندوی په کابل کې مړ او ښخ سو (۱۱ اکتوبر).

۱۶۶۷م ۱۰۷۸ق

د ډهلي له خوا حکمران شمشير خان او د يوسفزو جنگ په شاه منصور کې او د شمشير ماته (د محرم منځ، د جولایي اوایل).

مهايت خان د سيد امير خان پر خای د کابل صوبدار مقرر سو او هغه د يوسفزو د ايلولو لپاره خوشحال خان هم له ډهلي څخه ور سره راوست.

۱۶۶۹م ۱۰۷۹ق

مهابت خان د مغوليه دربار له خوا د کابل او پيښور صوبدار د يوسفزو په سيمه کي د لنگر کوټ جنگي کلا جوړه کړه. علي مکی بن طيفور بسطامي د شاهنامې د لغاتو شرح وکښله.

۱۶۶۸م ۱۰۷۹ق حدود

ايمل خان مهمند په خيبر کي د ايمل شاه په نامه سکه ووهله او محمد امين د کابل صوبدار ئې مات کړ او د خوشحال خان خټک په گډه اورنگزيب ته ولاړ سول.

۱۶۶۹م ۱۰۸۰ق

د اورنگزيب د لښکرو مشر اغر خان د کابل د صوبدار فدائي خان په مرسته په علي مسجد کي د پښتنو سره وجنگيدې، خو تر خيبر را تير نسو.

خوشحال خان کابل ته راغی.

ميا محمد معصوم مجددي نقشبندي د حضرت شيخ احمد مجدد زوی په سر هند کي وفات سو.

محمد صالح هروي خطاط د هرات د سعديه مسجد نوشته وکښله.

۱۶۶۹م ۱۰۸۰ق

سر مست خان د شير خان سدوزی زوی د قندهار مشر ؤ.

عبدالحميد د عبدالله زوي د اخوند درويزه لمسی د پښتو مؤلف ژوندی ؤ.

حاجي يادگار بلخي استاد نستعليق ليکونکی ژوندی ؤ.

۱۶۷۰م ۱۰۸۱ق

مهابت خان د کابل صوبدار پيښور ته ولاړ (۱۰ ربيع الاخر، اگست).

شهزاده محمد اعظم له کابله لاهور ته ولاړ او امير خان د خليل خان زوی د کابل صوبدار او اغر خان ئې کومکي سو.

اورنگ زيب درې کاله په حسن ابدال کي پښتنو په مقابلې کي تير کړه او ډهلي ته ولاړ. مير محمد شفيح هروي (شفيعا) مشهور خطاط، اديب، نقاش او مذهب وفات سو.

۱۶۷۲م ۱۰۸۳ق

د ايمل خان او خوشحال خان په مشرۍ د پښتنو غورځنگ د هند د مغولي حکومت پر خلاف.

د خيبر په لنډي خانه او تاتره کي د محمد امين خان صوبدار د ۴۰ زرو لښکرو سره د شنوارو او مومندو او اپريدو جنگ د ايمل خان په مشرۍ او د مغولو د لښکرو تباهي (۳ محرم، مټي).

امير خان د کابل صوبدار او اغر خان فوجي کومکي د ايمل خان سره په لغمان کي سخت جنگ وکړ.

ندايي خان د اورنگزيب نوی صوبدار پيښور ته راغی او مستحباب مومندي مړ کړ. تر دې وروسته د ده پر ځاي بيا مهابت خان مقرر سو.

۱۶۷۳م ۱۰۸۴ق

د خوشحال خان جنگونه له خپل زوی بهرام خان سره چي د مهابت خان صوبدار په لمسون جنگيدی.

خوشحال خان له دريا خان اپريدي او تاتار خان او شاه بيگ کوهاتي او ملک خواص خان او نورو پښتنو مشرانو سره د تيراه په راجگل کي لويه جرگه وکړه او پر نوښار باندی د حملې کولو فيصله ئې وکړه.

د دی کال په منځ کي خوشحال خان او تاتار اپريدي د اپريدو او خټکو په کومک پر نوښار حمله وکړه او عالمگير د پښتنو مقابلې ته شجاعت خان او مهاراجه جسونت سنگه را وليړل (۱۷ شعبان).

ايمل خان مومند او پښتنو کړپه کي د عالمگير صوبدار شجاعت خان او د ده په زرو لښکر ووژل (۱۸ ذی قعدة = فبروري).

د دغه کال په آخره مياشت ذی حجه کي دريا خان او اپريدو د کوهات پر کلا حمله وکړه، خو شیر محمد خان د کلا ساتندوی دوی وشرل او تاتار خان د دريا خان اپريدي ورور په دې جنگ کي ووژل سو.

۱۶۷۴م ۱۰۸۵ق

اورنگ زیب عالمگير د هند پاچا د پښتنو د مقابلې او د خوشحال خان د ماتولو لپاره حسن ابدال ته راغی (۱۱ محرم = اپريل) او خوشحال خان تيراه ته ولاړ (غره ربیع الاول = جون). وروسته نو د یوسفزو سیمو ته راغی او عالمگير پير محمد اغر خان د پښتنو مقابلې ته مقرر کي. شهزاده محمد اکبر او فدایي خان صوبدار د عالمگير له خوا کابل ته واستول سوه (رجب = اکتوبر). دوی د پښتنو سره ډير جنگونه وکړل او د دې کال په آخر کي فدایي خان له کابله پيښور

ته راغی.

۱۶۷۵م ۱۰۸۶ق

د پښتنو قبایلو د ايمل خان او دريا خان په مشري د عالمگير لښکر چي مکرم خان او شمشير خان ئې مشران و په خايخ کي ټوله تباہ کړل، شمشير خان د دريا خان په لاس ووژل سو او مکرم خان زخمي وتښتيدی. د خايخ د پښتنو فتح په ربیع الاول = جون کي وه.

د خايخ تر ماتي وروسته عالمگير بخشي الملک سر بلند خان د نو زرو سپرو سره د پښتنو مقابلې ته مقرر کي. اغر خان ئې د جلال آباد تهانه دار او هريز خان ئې جگدک او الله داد خان ئې لنډي کوتل او خنجر خان ئې بنگينو ته وليړل (۳۰ ربیع الاول). د دغه کال په جمادی الاخر کي (ستمبر) پښتنو هريز خان په جلدک او عبدالله خان د عالمگير منصب دار ئې په باجوړ کي وواژه.

په دغه کال کي خوشحال خان د اورنگزیب مقابلې ته د پښتنو قبایلو په تياره ولو بخت و، خو اورنگزیب ناکام له حسن ابداله لاهور ته رهي سو (۱۵ شوال، دسمبر). تر دې وروسته د گنبت په جنگ کي شیر محمد خان بنگين پر خوشحال خان غالب سو او دې په جنگ کي زخمي سو (۹ ذی حجه). نظام خان د خوشحال خان زوی وفات سو (جمادی الاولی = اگست). د ده ولادت ۴ محرم ۱۰۶۰ق.

۱۶۷۶م ۱۰۸۷ق

عالمگير پاچا خپل زوی محمد معظم د شاه عالم بهادر په لقب د پښتنو د مقابلې لپاره کابل

- ١٦٨١م ١٠٩٢ق
مير محمد عيسى همت خان امير الامراء او
د اجمير صوبدار قطغني شاعر په اجمير کي
وفات سو.
- ١٦٨٢م ١٠٩٣ق
اشرف خان هجري د خوشحال خان زوى د
هند په بيجاپور کي بندي سو.
- ١٦٨٢م ١٠٩٤ق
جلال خان (دلير خان روهيله) داؤد زى د
هند لوى پښتون صوبدار مسموم او مړ کړ سو.
ملا شريف الدين سمرقندي تاريخ راقم يا
تاريخ کثيره وکينښ، چي د افغانستان د شمالي
خواو احوال هم لري.
عبدالرحمن چشتي د مراة مسعودي مؤلف
په هند کي وفات سو. دا کتاب د سالار مسعود
غزنوى د ژوند احوال دى.
- ١٦٨٣م ١٠٩٥ق
د دې کال په محرم مياشت کي د خوشحال
ماتي شرو سوې (دسمبر) او امير خان د عالمگير
صوبدار په پښتنو کي نفاق وچاوه او دريا خان
چي په جنگ کي زخمي سوې و خپلو ملگرو
خوست ته يووې او هلته مړ سو.
فقير الله سيف خان خوستي (تخاري) د
کشمير صوبدار چي يو کشف الايات او بل کتاب
ئې د هند پر راگ او موسيقي باندېي کښلى وو
وفات سو (٢٥ رمضان).
- ١٦٨٤م ١٠٩٥ق
د خوشحال خان د پښتو اشعارو ديوان ٤٠
زرو بيتو ته ورسيدى چه په آخر کي ٤٥ زره بيته
- ته را واستاوه او امير خان ئې د ده په ملگرى
مقرر کئ. دوي په ٢٥ جمادى الاخرى (٢٥
اگست) کابل ته ورسيدل.
- ١٦٧٧م ١٠٨٨ق
اعظم خان کوکه (فدايي خان مظفر حسين)
د کابل صوبدار مقرر سو.
په دغه کال سخته وچ کالي وه.
- ١٦٧٩م ١٠٨٩ق
خوشحال خان خپله فضل نامه په پښتو
مثنوي منظومه کړه.
- ١٦٧٩م ١٠٩٠ق
سلطان ملخي توخي د زابل حکمران او د
دهلي له خوا په رسميت پيژندل سوې و.
قاسم خان د پښتو ديوان خاوند شاعر
ژوندى و.
- سيد حسين د پير بابا لمسى د پښتو ديوان
خاوند او د جنگنامه حسنين او خلاصة الاسلام
ليکونکي ژوندى و.
- ١٦٨٠م ١٠٩١ق
د کوهات په ډوډه کي د خوشحال خان او
بنگينو جنگ او د بنگينو ماته (رجب =
اگست). دا جنگ د عالمگير د مامورينو په
لمسون د پښتنو په منځ کي اچول سوې و.
خوشحال وايي:
چه په نام پښتون غوڅيرى پرى خوښيرى
اورنگ زيب هسى پاچا دى د اسلام
اخوند ملا سيد ابلخي شاعر، خپل فارسي
ديوان په بخارا کي تکميل کئ.

- سو.
 ۱۶۸۵م ۱۰۹۷ق
 په دغه کال د پېښور په سيمو کي وچ کالي او کاڅتي او وبا وه.
 ۱۶۸۶م ۱۰۹۸ق
 شيخ محمد امين بدخشي عالم او زاهد د قطرات در او رساله ضروريه مؤلف په کشمير کي ۷۰ کلن وفات سو (۱۱ رمضان).
 سکندر خان د خوشحال خان خټک زوی چي د پښتو شعر ديوان هم لري د مهر او مشتري قصه په پښتو نظم کړه (د ۱۰۹۸ق حدود).
 ۱۶۸۹م ۱۱۰۰ق
 خوشحال خان د اپريدو په ډنبره کي ۷۸ کلن وفات او په اکوړه کي ښځ سو (جمعه ۲۸ ربيع الثاني، ۲۰ فروري، حوت). دی جنگي مشر او د پښتنو لوی شاعر او ليکوال دی.
 حاجي عادل د سلطان ملخي توخي زوی د کلات د شاوخوا حکمران و.
 تاش محمد قندوزي حجة الاورنگ شاهيه تاليف کي (د کابل ارگ کتابخانه). حافظ نظام مومند د ليلي مجنون قصه په پښتو نظم کړه.
 د محمود بن علي ميمندی خراساني امامی عالم د اشراف العقائد، حدايق الاخبار، حياة القلوب د مؤلف وفات.
 ۱۶۸۹م ۱۱۰۰ق حدود
 الله يار بن حاجي محمد يار بلخي، خپل دوه کتابونه او صاف نامه عالمگيري او اعظم نامه په هند کښي وکښل.
 قاضي عبدالکريم راجن غزنوي د ملتان په
- امير پور کښي انيس الشعراء د ملتان د والي احمد خان بن پير خان په نامه د شعراوو پر اصطلاحاتو باندی تاليف کئ.
 اخوند مياداد محمد زی د اشغري اوسيدونکی د شيخ رحمکار مريد او د پښتو شاعر د ژوند وخت.
 نازو د سلطان ملخي توخي لور د حاجي ميرويس خان مور د پښتو شاعره ژوندی وه.
 ۱۶۹۰م ۱۱۰۲ق
 آغر خان د کابل فوجدار له کابله پېښور ته تئ، په لار دی پښتنو مړ کئ او خپل انتقام ئې ځنی واخيست.
 امير الامرا شير علي خان لودی د مراة الخيال تذکره په هند کي وکښله.
 ۱۶۹۳م ۱۱۰۵ق
 شير خان سدوزی په کورک کي د صفويانو لښکر پوپنا کړل، دی د قندهار د پښتنو مشر و.
 ۱۶۹۴م ۱۱۰۶ق
 اشرف خان خټک (هجري) د پښتو شاعر د خوشحال خان خټک زوی په بيجاپور کي تر ۱۴ کالو قيد وروسته پردیس وفات سو.
 ۱۶۹۵م ۱۱۰۷ق
 مصطفی خان خښي د محمد سعيد زوی افغاني عالم او لښکري مشر د امارات الکلم په نامه يو کشف الايات په هند کي تاليف کئ.
 ۱۶۹۷م ۱۱۰۷ق
 شيخ محمد ضيا او شيخ نیاز خرقة شريفه له بخارا او بلخه د جوزجان فيض آباد ته راوړه (يکشنبه ۲۴ محرم) چي اوس په قندهار کي ده.

۱۶۹۸م ۱۱۱۰ق

خواجه محمد بنگښ د پښتو ديوان خاوند شاعر ژوندی و.

محمد بديع بن ميرزا بدخشي د روضه الانساب تاريخ وکښ.

امير خان هجري چي د پښتو شعر دوه ديوانه لری د پيښور په سيمو کي ژوندی و (د انډيا آفس خطی نسخې).

۱۶۹۹م ۱۱۱۱ق

قاضي مير محمد زاهد هروي د قاضي محمد اسلم زوی مشهور عالم او مؤلف د زوايد ثلاثه مؤلف او عسکری محتسب او د کابل وقايع نگار وفات او په کابل کي ښخ سو.

۱۷۰۰م ۱۱۱۲ق

مصطفی محمد د نور محمد زوی د کريمداد لمسی د اخوند درويزه پر مخزن اسلام باندي په پښتو الحاقات زيات کړل.

عبدالقادر خان خټک پښتو يوسف و زليخا نظم کړه (څلور زره بيته).

۱۷۰۲م ۱۱۱۴ق

د پښتنو مشر پردل خان له خوسته پر کابل راغی، خو د شهزاده محمد معظم لښکرو دی مړ کي.

ميرزا محمد ارشد د خواجه علی اکبر برنابادی هروي زوی شاعر او منشی او خطاط او مورخ په برناباد کي وفات سو (ولادت ئې ۱۰۲۵ق).

شاه حسين هوتک د ميرويس خان زوی د کلات په سوری کي وزيريدي.

۱۷۰۳م ۱۱۱۵ق

دولت خان سدوزی د سرمست خان زوی د قندهار مرزبان او د ده زوی نظر محمد خان په ښار صفا کي د قندهار بيگلر بيگي گرگين خان گرجی په يوه شېخون کښي ووژل.

بای خان د حاجي عادل توخي زوی د زابل حکمران و.

د سيد حسن بن عبدالله بن سيد محمود پيښوری قادري مرشد وفات په پيښور کي.

غلام محمد د شیر خان موگاخیل زوی د اشغر د دواوي اوسيدونکي معراجنامه په پښتو نظم کړه، د سيف الملوك د قصې ناظم هم دی.

۱۷۰۴م ۱۱۱۶ق حدود

رستم خان د خپل پلار دولت خان سدوزی پر ځاي د سرور خان باميزي او کټه خان الکوزي په مرسته د قندهار مشر سو. د ده کشر ورور زمان خان په کرمان کي د صفويانو سره يرغل و، او ده د بلوڅو په لاس صفوي لښکر د قندهار جنوب ته تباہ کړل.

۱۷۰۵م ۱۱۱۷ق

حاجي ميرويس خان د قندهار په کوکران کي لومړی لو جرگه وکړه او د صفوي پاچا پر خلاف د آزادی غورځنگ شرو سو.

محمد صلاح سياه گردی بلخي سبحان قلی نامه وکښله.

۱۷۰۶م ۱۱۱۸ق

اورنگ زیب عالمگیر تر ۵۰ کلو پاچهی وروسته نیوی کلن د هند په احمد نگر کي مړ سو (جمعه ۲۸ ذيقعه) د ده زوی شهزاده محمد

- اعظم په احمد نگر کي پاچا سو (۱۰ ذی حجه).
 بابا سعيد د پښتو شاعر په پيښور کي
 ژوندی و.
- صدر خان خټک د خوشحال خان زوی د
 دلي او شهی قصه په پښتو مثنوی نظم کړه. په
 همدغه کال ده د آدم خان او درخانی قصه پښتو
 کړه.
- عبدالرحمن مومند د پښتو صوفي شاعر
 وفات او د پيښور جنوبي خوا ته په هزار خانۍ
 کي ښخ سو.
- خير الله عارف لاهوري مسعود نامه د
 سلطان مسعود غزنوی پر احوال باندې په
 فارسي نظم کړه.
- عبدالرسول د سيد علی زوی د ملک فتح
 خان په غوښت خپل کتاب مجمع اللغات و
 الاسماء وکيښ (د کابل ارگ کتابخانه).
- ۱۷۰۷م ۱۱۱۹ق
 حاجي ميرويس خان د قندهار د مانجې په
 دوهمه لور جرگه کي د استقلال اعلان وکړ، او د
 صفويانو بيگلر بيگي گرگين خان ټي وواژه (۲۹
 ذی قعدة). په قندهار کي ملي حکومت جوړ سو.
- ۱۷۰۷-۱۷۱۵م ۱۱۱۹-۱۱۲۷ق
 د حاجي ميرويس خان د ښالم خان زوی
 ملي رياست په قندهار کي.
- ۱۷۰۷م ۱۱۱۹ق
 شهزاده معظم بهادر شاه چي د پلار د مرگ
 پر وخت په کابل کي و، له دې ښاره ولاړ، او په
 لاهور کي پاچا سو (د محرم سلخ) ده خپل ورور
 محمد اعظم د دهولپور په جنگ کي مړ کړ.
- ۱۷۰۷-۱۷۱۲م ۱۱۱۹-۱۱۲۴ق
 د معظم شاه بن عالمگير د پاچهۍ دوره.
- ۱۷۰۸م ۱۱۲۰ق
 گوهر خان د خوشحال خان زوی خپل
 کتاب قلب السير په پښتو د افضل خان بن
 اشرف خان بن خوشحال خان په نامه تاليف
 کړ، دا د سير نبوی يوه مجموعه ده (د پيښور
 موزيم خطي نسخه).
- ۱۷۰۸م ۱۱۲۰ق حدود
 ملا نور محمد غلجی د ملا يار محمد
 کندهاري زوی په پنجوايي کي خپل پښتو کتاب
 نافع المسلمين د اخوند درويزه په ډول وکيښ (د
 پښتو ټولني خطي نسخه).
- مهري هروي شاعره په هند کي ژوندۍ وه.
 ملا محمد علی هروي خطاط د سلطان
 حسين صفوي لپاره د مير خواند د روضه الصفا
 يو ټوک وکيښ (د کابل خطی کتابخانه).
- ۱۷۰۹م ۱۱۲۱ق
 محمد خان بلوخ د هرات صفوي حکمران د
 قندهار ميرويس خان ته په سفارت راغی.
- ۱۷۱۰م ۱۱۲۲ق
 د هرات له خوا صفوي لښکرو پر قندهار
 حمله وکړه او ميرويس خان مات کړل او وټي
 شړل.
- ۱۷۱۱م ۱۱۲۳ق
 ۲۵ زره تنو صفوي لښکرو د خسرو خان
 گرجي په مشرۍ قندهار محاصره کړ، مگر د
 ميرويس خان ۱۶ زرو لښکرو دوی ټول ووژل
 او خپله آزادي ټي وساتله (۲۸ رمضان).

- حيات سلطان دحداد د سلطان سدوزی
زوی د هرات مشر و.
معزالدين جهاندار شاه د بهادر شاه زوی په
دهلي کي پاچا سو.
۱۷۱۲م ۱۱۲۴ق
معظم بهادر شاه تر پنځه کالو پاچهي
وروسته په دهلي کي مړ سو (محرم).
عبدالقادر خان خټک د سعدی گلستان په
پښتو ترجمه کئ او نوم ئې گلدسته پر کښينيو
(۲۴ رمضان).
۱۷۱۳م ۱۱۲۵ق
حاجي ميرويس خان خپل ورور حاجي
امکو د دهلي دربار ته واستاوه او دهلي تيموري
دولت د قندهار ملي حکومت د حاجي ميرويس
خان په مشرۍ په رسميت وپيژاند.
۱۷۱۳م ۱۱۲۵ق
ميرمن مسرۍ د قاضي احمد گل خټک لور
ژوندۍ وه چي د پښتو فالنامه ئې نظم کړه.
۱۷۱۴م ۱۱۲۶ق
رستم خان صفوي حکمران ډير لينکر پر
قندهار راوستل، خو ميرويس خان دوي بيا
وشرل.
محمد مظفر د ملا اسماعيل زوی د افضل
خان خټک په غوښتنه د اعثم کوفي تاريخ له
فارسي څخه په پښتو ترجمه کئ (د پيښور د فتح
محمد خټک قلمي نسخه).
۱۷۱۵م ۱۱۲۷ق
حاجي ميرويس خان د قندهار ملي مشر تر
۸ کالو مشرتابه وروسته وفات او په کوکران کي
- بنځ سو (۲۸ ذی حجه). د ده ورور عبدالعزيز ئې
پر ځای کښينوست.
۱۷۱۵-۱۷۱۶م ۱۱۲۷-۱۱۲۹ق
د عبدالعزيز د بنالم خان زوی اقتدار په
قندهار کي.
۱۷۱۵م ۱۱۲۷ق
مهين د پښتو شاعر خپل کتاب تذکرة الابرار
د عظمت داود زی په غوښت منظوم کئ. دی
پښتو غزل هم لري.
۱۷۱۶م ۱۱۲۸ق
صدر دوران امير الامرا بهادر خان د قندهار
د شاه حسين هوتک د دربار سپه سالار او د
پښتو شاعر د ژوند وخت.
۱۷۱۶م ۱۱۲۹ق
عبدالعزیز خان د ميرويس خان ورور د
قندهار د نارنج مانۍ څخه را ولويد او مړ سو، يا
خلکو وواژه (مارچ) او پر ځاي ئې شاه محمود د
ميرويس ۱۸ کلن زوی پاچا کئ.
۱۷۱۶-۱۷۲۴م ۱۱۲۹-۱۱۳۷ق
شاه محمود د ميرويس خان زوی له قندهاره
تر اصفهانه پاچا و.
۱۷۱۶م ۱۱۲۹ق
په هرات کي د سدوزو او ابداليو ملي
حکومت جوړ سو.
عبدالله خان بن حيات سلطان سدوزی او د
ده زوی اسدالله خان په هرات کي پر عباسقلی
شاملو صفوي حکمران باندي ورغلل، او هرات
ئې له جعفر خان څخه ونيوئ (۲۶ رمضان).
بابو جان بابی د اته غر اوسيدونکي د کرم

- خان زوی د شها او گلان قصه په قندهار کي په پښتو نظم کړه.
- د محمد حسن بن محمد خراساني کيمياوی پوهاند د شرح المفتاح فی الصناعه او شرح شد و الذهب مؤلف وفات.
- ۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق
- ټول هرات او غوريان او کوسان او مرغاب او بادغيس او غور د هرات د سدوزو تر ملي حکومت لاندې راغلل.
- په قندهار کي د هوتکو شاهي وه.
- محمد شاه د خجسته اختر زوی په ډهلي کي پاچا سو (ذيقعهده).
- محمد حسن د ملا يحيي زوی هروي خطاط وفات سو.
- د محمد يونس خيبري د پښتو ديوان خاوند شاعر د ژوند وخت.
- ۱۷۱۷م ۱۱۳۰ق حدود
- ملا پير محمد هوتک د ملا سرور اخوند کندهاري زوی (پير افغان) خپل کتاب افضل الطرايق په پښتو مثنوی نظم کي او بل کتاب القرايض في رد الروافض ئې وکښن.
- ۱۸۱۸م ۱۱۳۱ق
- فرخ سير د عظيم الشان زوی د ډهلي پاچا ووژل سو او رفيع الدرجات در فيح الشان زوی مړ سو او رفيع الدوله ورور ئې پر ځاي ودریدئ.
- ۱۷۱۹م ۱۱۳۲ق
- د دلارام په جنگ کي اسد الله خان سدوزی د شاه محمود هوتک په مقابل کي ووژل سو. او د هرات حکومت زمان خان د دولت خان
- سدوزی زوی ته وسپارل سو.
- ۱۷۱۹م ۱۱۳۲ق حدود
- محمد فاضل بړيخ د قندهار په ښوراوک کي د روضه رباني کتاب وکښن.
- ۱۷۲۰م ۱۱۳۳ق
- زمان خان سدوزی د هرات ملي مشر صفوی حکمران صفی قلی خان په کافر کلا کي مات کئ او جعفر خان صفوي بيگلر بيگي ئې وواژه.
- ميرزا عبدالقادر بیدل (متولد ۱۰۵۴ق) په شاه جهان آباد کي وفات او ښخ سو.
- ۱۷۲۰م ۱۱۳۳ق حدود
- محمد حافظ د محمد اکبر بارکزی زوی په قندهار کي د تحفه واعظ پښتو کتاب وکښن.
- ۱۷۲۱م ۱۱۳۴ق
- شاه محمود هوتک له قندهاره پر کرمان ورغی او د هغه ځای د حاکم لطف علی خان سره ئې روغه وکړه. وروسته بيا پر اصفهان ورغی او د صفويانو پایتخت ئې محاصره کئ.
- شاه حسين هوتک د ميرويس خان زوی په قندهار کي پاچا و.
- ۱۷۲۲م ۱۱۳۵ق
- د گناباد په جنگ کي د شاه محمود هوتک لښکرو صفويان مات کړل (۸ مارچ).
- شاه محمود هوتک اصفهان تر ۸ مياشتي کلابندئ وروسته ونيوي او د ايران پاچا سو، د صفويانو سلطنت ئې ختم کئ (۱۵ محرم) شاه حسين صفوي د ايران تاج شاه محمود ته وړاندې کئ (اکتوبر).

- زمان خان سدوزی د هرات ملي مشر وفات سو او پر ځای ئې محمد خان د عبدالله خان زوی کښینوست.
- احمد خان ابدالي د زمان خان سدوزی زوی د زرغونې له نسه هرات یا ملتان کي وزیریدي.
- ۱۷۲۲-۱۷۳۷ م ۱۱۳۵-۱۱۵۰ ق
شاه حسین د میرویس خان زوی د کندهار پاچا و.
- ۱۷۲۳ م ۱۱۳۶ ق
محمد خان سدوزی له هراته ولاړ او مشهد ئې څلور میاشتي کلا بند کئ مگر زوالفقار خان د زمان خان مشر زوی له ښوراوکه راغي او د هرات ملي مشر سو (تر ۱۱۴۴ ق پوري). داؤد خان هوتک د قادر خان زوی د پښتو شاعر د کندهار په کوکران کي وفات سو.
- ریدی خان مومند د غیاث خان زوی له کندهاره د شاه محمود هوتک سره اصفهان ته ولاړ، چي بیرته راغی په پښتو ئې محمود نامه نظم کړه. د پښتو شعر دیوان ئې هم درلود.
- استاد العلماء ملا یار محمد هوتک د شاه حسین هوتک د دربار ملا د مسایل ارکان خمسه کتاب وکښ.
- ۱۷۲۵ م ۱۱۳۷ ق
شاه محمود هوتک په اصفهان کي ۲۷ کلن تر اتو کلو پاچهۍ وروسته ووژل سو (۱۲ شعبان) او د ده پر ځای شاه اشرف د عبدالعزيز زوی د میرویس وراره په اصفهان کي پاچا سو.
- ۱۷۲۵-۱۷۲۹ م ۱۱۳۷-۱۱۴۲ ق
شاه اشرف د عبدالعزيز هوتک زوی د ایران
- شهنشاه و.
- ۱۷۲۵ م ۱۱۳۷ ق
عبدالحمید ماشو خیل د شاه گدای قصه په پښتو مثنوي منظومه کړه (۱۲۰۰) بیته.
- میرمن زینبه د حاجی میرویس خان لور په کندهار کي ژوندۍ وه او په پښتو ئې د خپل ورور شاه محمود ویرنه وویل.
- ۱۷۲۵ م ۱۱۳۷ ق حدود
د هوتک د سلطنت په وخت کي د ایران اداري تشکیلات او مالیات یوه نامعلوم مؤلف د تذکرۃ الملوك په کتاب کي د شاه اشرف هوتک په نامه سره را ټول کړل (د مینارسکي طبع لندن ۱۹۴۳ م).
- ۱۷۲۵ م ۱۱۳۸ ق
د هرات ملي جرگې باخرز او بادغیس ذوالفقار خان او فراه ئې رحمان خان د عبدالله خان زوی او هرات ئې الله یار خان د عبدالله خان زوی ته وسپارل (تر ۱۱۴۴ ق پوري).
- ۱۷۲۶ م ۱۱۳۹ ق
احمد پاشا د بغداد والی پر ایران لښکر راوستل، خو شاه اشرف هوتک دوی مات کړل.
- شاه اشرف هوتک په اصفهان کي جامع مسجد جوړ کئ چي د ملا زعفران او یعقوب خان افغان نوشته د محمد علی مولوی په خط لري.
- ۱۷۲۷ م ۱۱۴۰ ق
شاه اشرف هوتک عثماني لښکر وشړل، او له عثماني دولت سره ئې روغه وکړه.
- شاه اشرف هوتک افغان په اصفهان کي

سکه ووهله (د اصفهان موزيم). شاه حسين هوتک د کندهار پاچا له هرات او فراه څخه تر غزني او گومل او ډيره اسماعيل خان او ملتان او دره بولان پوري پاچهي کوله.

ناصر خان د کابل او پيښور او باقر خان د غزني حکمرانان و.

۱۷۲۷م ۱۱۴۰ حدود

ميا عبدالحکيم کاکړ نقشبندي عارف په کندهار کي خپله (مقاله) وکښله، چي په هند کي چاپ سوې هم ده.

نصر الدين خان اندر د غزني اوسيدونکی په کندهار کي د نصر په تخلص خپل پښتو ديوان د شاه حسين هوتک په دربار کي ترتيب کئ.

۱۷۲۸م ۱۱۴۱ق

الله يار خان سدوزی په تربت جام او کافر کلا کي د نادر شاه افشار سره جنگونه وکړل او د نادر پښه زخمي سوه او بيرته مشهد ته ولاړ.

محمد هوتک د داؤد خان زوی د شاه حسين هوتک د دربار منشي په کندهار کي پټه خزانه تاليف کړه. د ده بل تاليف خلاصة الفصاحة دي.

محمد عادل پريخ د محمد فاضل زوی د کندهار په ښوراوک کي محاسن الصلوة په پښتو نظم کئ.

۱۷۲۸م ۱۱۴۲ق

د هرات د مليونو مشرتوب ذوالفقار خان ته وسپارل سو (۳ شوال).

۱۷۲۹م ۱۱۴۲ق

د خليفه سلطان احمد خان ثالث له خوا

راشد پاچا اصفهان ته د شاه اشرف هوتک دربار ته د سفير په توگه راغی او د شاه اشرف له خوا هم محمد علي خان بلوخ استانبول ته سفير وليږل سو، او د افغان او ترک روابط قائم سول.

۱۷۲۹م ۱۱۴۲ق

شاه اشرف هوتک تر ۵ کالو ۷ مياشتو سلطنت وروسته د نادر افشار له خوا مات سو او د ښوراوک په ژير غره کي د ابراهيم بلوخ په لاس ووژل سو (ذی حجه ۲۹ نومبر). پر ايران د پښتنو سلطنت هم ختم سو.

۱۷۳۰م ۱۱۴۳ق

ذوالفقار خان د هرات ملي مشر د اتو زرو لښکرو سره مشهد کلایند کئ (۱۳ محرم).

۱۷۳۱م ۱۱۴۴ق

الله يار خان له مروچاق څخه راغي او د هرات د دفاع کار ئې په لاس کي ونيو (۱۸ صفر). ذوالفقار خان د خپل کشر ورور احمد خان سره کندهار ته ولاړل.

هرات تر يوه کال محاصرې وروسته نادر افشار ونيو (۱ رمضان) او د هرات د ابداليانو د مشرۍ وخت ختم سو.

۱۷۳۲م ۱۱۴۵ق

محمد فهم د کاکا صاحب لمسی پښتو نور نامه په لنډ بحر منظومه کړه.

۱۷۳۳م ۱۱۴۶ق

ميا عبدالحکيم کاکړ عارف د شاه حسين هوتک په حکم له کندهاره ويوست سو.

۱۷۳۴م ۱۱۴۷ق حدود

ملا زعفران تره کی د کندهار د شاه حسين د

- د مسری خان مرداني پښتو شاعر د ژوند وخت. دی د اشعارو دیوان لري.
- عبدالحمید ماشو خیل د پښتو لوی شاعر د پېښور په ماشو خیلو کې وفات او ښځ سو (ولادت ئې د ۱۱۰۰ (حدود) د پښتو دیوان خاوند او د نیرنگ عشق پښتو مترجم.
- سعادت خان د پښتو مثنوی کیمیاى سعادت منظوم کئ.
- عبدالرحیم هوتک قندهارى شاعر له قندهاره فرار سو او د خراسان په ورامین او بخارا کې اوسیدي. د پښتو دیوان لري.
- قلندر اپریدی د پښتو دیوان خاوند په خیبر کې اوسیدي.
- ۱۷۳۸م ۱۱۵۱ق
- د نادر افشار له خوا عبدالغنى خان الکوزى د هرات مشر سو، پير محمد خان هروي د بلوچ حاکم او حاجي اسماعيل الکوزى د اسفزار او اشرف خان غلجى د کلات حاکمان سول. نور محمد خان على زي (ميرزا افغان) د ۴۰ زرو پښتنو لښکرو مشر سو او ذوالفقار خان او احمد خان ته په مازندران کې جاگير ورکړه سو.
- شاه حسين هوتک مازندران ته نفي سو او هلته په زهرو ووژل سو (۱۰ شعبان). د ده پاچهي په قندهار کې ۱۵ کاله وه. نادر شاه د قندهار ښار وړان کئ.
- نادر افشار غزني ونيو او د کابل د ناصر خان او شرزه خان سره ئې جنگ وښلاوه، رحيم داد خان د کابل کوتوال ئې کلا بند کئ، څو چي دا ښار ئې ونيو بيرته ئې ناصر خان ته وسپاره او
- دربار طبيب او رياضي دان او شاعر د گلدسته زعفراني کتاب په طب کې وکښ.
- ۱۷۳۵م ۱۱۴۸ق
- نادر شاه د امام قلى افشار زوى د ايران پاچا سو.
- ملا يونس توخى د قندهار د شاه حسين د دربار مدرس د جامع فرايض کتاب وکښ.
- عبدالحمید ماشو خیل د رکن الدين محمد بخارى شرعة الاسلام په ۱۵۰۰۰ بيته په پښتو مثنوي نظم کئ (۲۶ شوال).
- ۱۷۳۶م ۱۱۴۹ق
- نادر افشار د سيستان او هلمند له خوا راغى او شاه حسين هوتک ئې په قندهار کې کلا بند کئ (د ذى قعدې اوائل).
- ۱۷۳۷م ۱۱۵۰ق
- نادر افشار قندهار تر يوه کال کلابندى وروسته له شاه حسين هوتک څخه ونيوى (د ذى حجه اوائل) او د هوتکو پاچهى تر ۳۰ کالو وروسته په قندهار کې ختمه سوه.
- نادر شاه افشار د قندهار نادر آباد بنا کئ او دلته ئې سکه ووهله.
- سيدال خان د ابدال خان ناصر زوى افغاني لوى سپه سالار او د ايران د جگړو فاتح او د پښتو شاعر په کلات کې د نادر شاه افشار په لاس گڼيوت او پروند کړ سو.
- شاه عالم د على خان زوى د سلطان ملخى توخي وراره د زابل او کلات حکمران و.
- تاج خان افغان (ممنون شاعر) په هند کې مړ سو.

تر هندوکش او باميانه سيمي ئې فتح کړې.

۱۷۳۹م ۱۱۵۲ق

نادر افشار د پېښور له لاري پر لاهور او
دهلي حمله وکړه او هندوستان ئې ونيوئ، او د
۸۷ مليونو پونډو ثروته سره بيرته کابل ته راغي،
او تر بنگېښ او ډيرو پوري ئې ونيول او د دره
بولان له خوا قندهار او هرات ته ولاړ.

سيد جعفر روهي تدقيق التحقيق وکښ.

مجهر بن عيسى داؤد اشرف العنوان في
معرفة انساب افغان وکښ (د بمبئي د ملا
فيروز کتابخانه).

۱۷۴۰م ۱۱۵۳ق

نادر شاه افشار د خپلو فتوحاتو جشن په
مشهد کي جوړ کئ، د ده مملکت له سنده تر
فراته او له سيحونه تر بلوچو پوري رسيدئ.

ميان عبدالحکيم بن سکندر شاه سنتيا کاکړ
د قندهار د سيمي نقشبندي مشهور پير او د
حض الايمان مؤلف وفات او په تهل چوتيا لى
کي ښخ سو (ولادت ئې ۱۰۷۰ق).

۱۷۴۱م ۱۱۴۵ق

نادر شاه افشار احمد خان ابدالي له
مازندارنه را وغوښت او د خپلو همکاريو ابداليانو
په مشرتوب ئې وگوماره.

۱۷۴۲م ۱۱۵۵ق

خوشحال خان توخى د على خان زوى د
کلات حکمران و.

حافظ عبدالکبير د در مجالس او مناجات
او معجزاتو ناظم خپل در مجالس په پښتو نظم
کي.

۱۷۴۵م ۱۱۵۸ق

محمد اکرم هروي خطاط د هرات د سعديه
مدرسي نوشته وکښله.

۱۷۴۷م ۱۱۶۰ق

نادر شاه افشار د خېوشان په فتح آباد کي د
خپلو درباريانو له خوا ووژل سو (د يکشنبې شپه
۱۱ جمادى الاخرى).

احمد خان ابدالي او نور پښتانه د هرات له
لاري له مشهده قندهار ته راغلل (رجب).

د قندهار په شير سرخ کي د پښتنو لويه
جرگه جوړه سوه او په نهمه ورځ ئې احمد خان
سدوزى د زمان خان زوى ۲۵ کلن ځوان په
افغانى سلطنت د احمد شاه درانى په نامه
انتخاب کئ او د غنمو وړى ئې د ده په بگړۍ
کي وتومبه (شوال ۱۱۶۰ق، اکتوبر).

تيمور شاه په مشهد کښي وزيريدئ.

۱۷۴۷-۱۷۷۲م ۱۱۶۰-۱۱۸۶ق

د احمد شاه بابا ابدالي د زمان خان سدوزى
د سلطنت دوره چي پايتخت ئې قندهار و.

تقى خان اخته بيگي ۲۶ کروړه روپۍ د
پېښور او کابل ماليات نادر شاه افشار ته وړې،
چي قندهار ته راغلل نو احمد شاه دغه خزانه
واخيستله.

احمد شاه غزني او کابل او پېښور له ناصر
خان څخه ونيول.

اشرف خان او الله يار خان د خوشحال
خان توخى زامن د کلات او توخو سرداران وو،
او احمد شاه ابدالي منلي وو.

اخوند گدا د پښتو نافع المسلمين ناظم او د

- ديوان خاوند شاعر ژوندی و. معزالدين خټک خپل پښتو کتاب ربقة الاسلام په پښتو لنډ مثنوي منظوم کي، دی د شعر ديوان هم لري. محمد نظام معجز کابلي شاعر په ډهلي کي وفات سو.
- ۱۷۴۸م ۱۱۶۱ق
احمد شاه د ديرش زرو لښکرو سره د کابل او پېښور له لاري تر اټک او جيلم پوري ونيول او د لاهور څخه تر ۱۳ ربيع الاول ۱۱۶۱ق سر هند ته ورسيدئ، په سنده کي ئې ميان نور محمد کلهوره پاچا کئ. د ده په امر محمد قاسم د عندليب په نامه يو توپ په پېښور کي جوړ کئ. احمد شاه د محمد شاه گورکاني زوی په ډهلي کي پاچا سو.
- شاه حسام الله پر هند د احمد شاه د لومړي يرغل فتح نامه په فارسي منظومه کړه (د پاریس ملی کتابخانه). علم خان اپريدی خپل پښتو ديوان ترتيب کي (د هند د تونک کتابخانه). سردار زاهد خان سدوزی له ۱۱۳۲ ق تر ۱۱۶۱ق پوری د ملتان حکمران و.
- ۱۷۴۸م ۱۱۶۲ق
ميا فقيرالله جلال آبادي ښکاپوري مرشد له ښکاپوره د حجاز په سفر ولاړ او په ۱۲ د جمادی الاولی په مدینه کي و. قاضي نصرالله بارکزی خوانچه زی د ارغستان اوسيدونکي د احمد شاه له خوا د قندهار قاضي سو، د خان علوم کورنۍ د ده له
- پښته ده. د ده زوی محمد اسماعيل ژلی بیکه او د هغه زوی قاضي محمد سعيد و. ملا محمدی (املا) د علاءالدين زوی د سنگ چارک شاعر او صوفي په بخارا کي وفات سو، دو شنبه ۱۸ ربيع الاول (ولادت ۱۱۰۰ق). لقمان خان د ذوالفقار خان سدوزی زوی د قندهار نائب الحکومه وفات سو.
- ۱۷۴۹م ۱۱۶۳ق
احمد شاه هرات ونيو او ميرزا شاهرخ د نادر شاه لمسی ته ئې مشهد وسپاره او په هرات کي درویش علی خان هزاره مقرر کئ. عابد خان سدوزی مغدورخيل د شاه حسين کړوسی د ملتان د پښتنو مشر مړ سو. ميا محمد عمر بن ابراهيم د پېښور د څوکنو اوسيدونکی خپل شمایل نبوي په پښتو منظوم کړه.
- ۱۷۵۰م ۱۱۶۴ق
احمد شاه قلات ونيو او امير نصير خان بلوڅ ته ئې وسپاره. د هراته پر نشاپور حمله او نيول او عباس قلی خان ته سپارل. وزير شاه ولي خان مرو، میمنه، اندخود، تر بدخشانه ونيول. شاهرخ د نادر شاه افشار لمسی په مشهد کي د احمد شاه په نامه سکه ووهله: يافت از الطاف احمد پادشاه شاهرخ بر تخت شاهي تکیه گاه احمد شاه له زور آواده ملا ميرزا د ملا محمد سلجوقی زوی راوست او د هرات د پای حصار

په مدرسه کي مدرس کي.

د وزير شاه وليخان باميزی په امر شاه نظير
توپ ساز "توپ زمزمه" په لاهور کي د احمد
شاه بابا په نامه جوړ کي.

۱۷۵۱م ۱۱۶۵ق

احمد شاه د لاهور جنگي سفر وکي او
نباغاسي عبدالله خان کشمير ونيوي.
قلندر خان دهلي ته د احمد شاه له خوا په
سفارت ولاړ او پنجاب، سند، کشمير په احمد
شاهي سلطنت کي داخل سوه.
حاجي ملا ولي ساکزی قندهاری ملا باشي
و.

محمد علي حزين ايراني شاعر (متولد
۱۱۰۳ق متوفا ۱۱۸۰ق) په تذکرة الاحوال کي د
پښتنو په لاس د ايران او اصفهان د نيولو احوال
په هند کي وکښي.

کامگار خټک د پښتو شاعر وفات سو.

۱۷۵۲م ۱۱۶۶ق

سردار خان جهان پوپلزی د احمد شاه په
امر د کابل کلا ترميم کړه او لس دروازې ئې
ورکړې.

سيد فتح علي حسيني گردیزی د سيد
عوض خان زوی مورخ او شاعر او مؤلف په هند
کي تذکره ريخته گويان وکښله (د ده وفات
۱۲۲۴ق).

۱۷۵۳م ۱۱۶۷ق

احمد شاه سند ته ولاړ او بيا ئې مشهد
محاصره کي او نور محمد خان افغان ئې د
شاهرخ ميرزا نايب وټاکه او ټول خراسان ئې په

هرات پوري ونښلاوه.

ميرمنو د لاهور حاکم مړ سو او احمد شاه د
ده زوی مير مومن ته لاهور وسپاره.

په ۴ محرم ۱۱۶۷ق احمد شاه سند ته
ورسیدی او د ښکار پور ولايت ئې په قندهار
پوري وټاړه او محمد مراد ياب خان د نور محمد
زوی ئې د سربلند خان په لقب د سند پر تخت
کښيناوه.

ملا محمد غوث د اخوند ترکمان بن تاج
خان زوي چه له کندهاره پيښور ته تللی و د
احمد شاه له خوا د پيښور لوي قاضي سو. ده د
منطقو پر ميرزا باندي حاشيه کښلې او د احمد
شاه بابا عرفاني خبري ئې د شرح الشرح په
کتاب کي بيان کړي.

ميرزا هادي عشرت د احمد شاهي دربار
منشي په پيښور کي يو قصر جوړ کي چي تاريخ
ئې "مسکن عشرت هادي آباد" دی.

د کندهار په دربار کي د سند سفير گدومل
هندو و، او د احمد شاه سفير په سند کي
اسماعيل خان پني و.

دوهم عالمگير د جهاندار شاه زوی د دهلي
پاچا سو.

۱۷۵۴م ۱۱۶۸ق

په کندهار کي لومړی موزيم (بيت الاشراف)
جوړ سو (ربيع الثاني).

۱۷۵۵م ۱۱۶۹ق

آزاد خان افغان په اصفهان کي سکه ووهله
(د اصفهان موزيم).

غلام محي الدين خان افغان په هند کي د

- احمد شاه ابدالی (ظفر نامه) د ميرمنو قمر الدين خان په نامه وکښله (د لاهور پوهنتون خطي نسخه). ملا عبدالرشيد د حسين زوی په لنگر کوټ کي پښتو مثنوی او درسي کتاب رشيد البيان وکښن (د فقه احکام).
- ۱۷۵۶م ۱۱۷۰ق
د شاهزاده تيمور په امر حضم افغن توپ په لاهور کي جوړ سو او په پنجاب کي ۲۰۰ کښتی جوړي سوې.
- احمد شاه دهلي په ۷ د جمادی الاولی ۱۱۷۰ ق ونیوی. دوهم عالمگیر ئې د هغه خای پر تخت کښيښاوه او د هغه وريره ئې شهزاده تيمور ته وغوښته. نظام الدوله ئې د دهلي وزير او نجيب الدوله ئې سپه سالار مقرر کئ.
- په مکه کي د افغاني حاجيانو لپاره سليمانی کاروانسرای د احمد شاه په امر حاجي عبدالکريم بارکزي او حاجي محراب خان نورزي جوړ کئ (ربيع الاول غره ۱۱۷۰ق).
- په هرات کي نوی کلاوی او پل مالان جوړ سول.
- بي بي صاحبه بنت کامران د شاه محمود هوتک ماینه په کابل کي مړه او پنځه سوه (سه شنبه ۹ رجب شنخته ئې په کابل کي ده).
- واقف بتا لوي مشهور شاعر په لاهور کي د شهزاده تيمور حضور ته راغي.
- شاکر خان سدوزی له ۱۱۶۳ تر ۱۱۷۰ ق د ملتان حکمران و.
- ۱۷۵۷م ۱۱۷۱ق
محمود المنشي د ابراهيم حسینی زوی د احمد شاه د ۶۰ زرو لښکرو سره د پانی پت پر ډگر د لسو لکو مرهتانو او هندوانو سره جنگ وکئ او په ۶ د جمادی الاخری ۱۱۷۴ ق ئې بری
- احمد شاه د دربار منشي تاريخ احمد شاهي له ۱۱۶۰ تر ۱۱۷۱ ق پوری وکښن (د برتښ موزیم او لنين گراد خطي نسخې).
- ۱۷۵۸م ۱۱۷۲ق
يوه خراسانی شاعر چي د قاسمي لمسی و د حسين خان فراهي د خراسان د حاکم په خواهښت نادر نامه به ۱۷ زره بيته کي د احمد شاه بابا په نامه منظومه کړه (ربيع الاول، د کراچي موزیم خطي نسخه).
- په کندهار کي د شاه واله اشرف الانهار جوړه سوه.
- اختيار خان بامیزی د احمد شاهي دربار مهر بردار و.
- ۱۷۵۹م ۱۱۷۳ق
احمد شاه د هندو دتا ۸۰ زره لښکر په شمالي هند کي مات کړل (جمادی الاخری).
- ۱۷۶۰م ۱۱۷۳ق
شاه عالم د دوهم عالمگیر زوی د دهلي پاچا سو.
- محسن الملك معتمد الدوله يعقوب علی خان بامیزی په دهلي کي د احمد شاه له خوا مقرر سو چي دا ښار له مرهتانو څخه وساتي.
- ياقوت خان خواجه د ملتان صوبدار سو.
- سردار علی محمد خان سدوزی په ملتان کي د پښتنو مشر و.
- ۱۷۶۰م ۱۱۷۴ق
احمد شاه د ۶۰ زرو لښکرو سره د پانی پت پر ډگر د لسو لکو مرهتانو او هندوانو سره جنگ وکئ او په ۶ د جمادی الاخری ۱۱۷۴ ق ئې بری

- ۱۷۶۳م ۱۱۷۷ق احمد شاه سلطان مصطفی خان خليفه
عثماني ته وليکل چه دی په مدينه کي يو مسجد
جوړول غواړي مگر خليفه جواب ورکي او وئي
نه منل. دا ليک په دفتر همايون نمبر ۳ کي
ساتلي دي (استانبول).
د احمد شاه په امر زمان خان د لاش کلا په
فراه کي جوړه کړه.
په هرات کي د حسين شاملو باغ جوړ سو.
معراج الدين خټک خپل طبي مثنوي دليل
العليل منظوم کړ.
۱۷۶۴م ۱۱۷۸ق شاه غلام محمد مجدي نقشبندي صوفي په
پيښور کي وفات او ښخ سو، د ده اولاده په
کندهار کي وه.
۱۷۶۵م ۱۱۷۹ق واقف بتالوي مشهور شاعر کندهار ته راغی.
۱۷۶۶م ۱۱۸۰ق حدود محمدي صاحبزاده د ميا عمر څوکني زوی د
پښتو ديوان خاوند شاعر خپل ديوان ترتيب کړ.
استاد احمد علي خان د توره باس باروت
ساز زوی له ملتان کندهار ته راغي او د ده زوی
پاينده خان په کابل کي د آهنگري او باروتو
کارخانې جوړي کړې.
قاضي دل محمد افغان په طب کي بحر
الفوائد تاليف کړ ۵۵۸ مخه.
سردار محمد شجاع خان سدوزی دوهمه پلا
تر ۱۱۸۶ پوری د ملتان حکمران و.
- وموند. دوه لکه تنه ووژل سوه، ۵۰ زره آسان او
۲ لکه غوايي او ۵۰۰ فيلان او ۲۲ زره بنديان
ئې ونيول. وروسته ئې شاه عالم د ډهلي پر
پاچهي پريښو.
په همدغه کال کي احمد شاه د کندهار
اوسني ښار بنا کړ او شهزاده تيمور ئې د هرات
حکمران کړ.
سردار شجاع خان سدوزی لومړي پلا تر
۱۱۹۷ق پوري د ملتان حکمران و.
۱۷۶۱م ۱۱۷۵ق په پنجاب کي د جيسا سنگه شورش او په
۱۱ رجب ۱۱۷۵ق له دوي سره د احمد شاه
جنگ او ماتول او پر دوي بری او تر ۱۱۷۷ق
پوري په پنجاب کي پاتيدل. احمد شاه بابا يو
سفارت چين ته واستاوه.
د تاشقرغان (خلم) د ښار بنا چي په
۱۱۶۵ق نوی شروع سوي وه، په ۱۱۷۵ق د
شهزاده سليمان او عبدالله خان په امر بهرام خان
د هغه ځای حاکم تمامه کړه.
ملا شير محمد هوتک کندهاری د اسرار
العارفين پښتو ناظم او د تجويد افغاني ليکوال
په قندهار کي وفات سو (ولادت ئې ۱۰۹۲ق).
۱۷۶۱م ۱۱۷۵ق حدود شاه عزت الله مجدي له کابل څخه يارکند ته
تللی و چي اولاده ئې هورې وه.
۱۷۶۲م ۱۱۷۶ق حافظ مرغزي د مردان پښتو شاعر احمد
شاهي شاهنامه په پښتو مثنوي نظم کړه.

۱۷۶۷م ۱۱۸۱ق

شاه ولی خان وزیر له کندهاره د ۶ زرو سپرو سره بلخ ته ولاړ او وروسته پخپله احمد شاه هم د هرات له لاري میمنې ته ورسیدي او د بخارا د پادشاه مراد بي سره ئې دریایي آمو سرحد وټاکه.

پیر معظم شاه د پیر محمد فاضل د پېښور د پیر سباک اوسیدونکي د پښتنو تاریخ (تواریخ رحمت خاني) په پښتو وکینښ (یوه مقدمه په فارسي اوه مقامات). دا کتاب په هند کي د حافظ رحمت خان بریڅ لپاره کښل سوی دی، چي د مؤلف ماخذ یو بل پښتو کتاب (تواریخ افغانه) و، چي په ۱۰۳۱ق کښل سوی و، او مؤلف ئې خواجو ملیزی و.

کاظم خان شیدا د افضل خان خټک زوی چي هند ته شړلی سوي و خپل د پښتو دیوان ئې ترتیب کئ.

علی خان د پېښور د شاوخوا اوسیدونکي خپل پښتو دیوان بشپړ کئ.

میر غیاث الدین غیاثي د میرک بدخشي زوی چي د فارسي شعر دیوان لري په بدخشان کي وفات او په فیض آباد کي ښخ سو (ولادت ۱۱۱۷ق).

۱۷۶۸م ۱۱۸۲ق

احمد شاه په سند کي د حیدرآباد ښار بنا کئ.

خرقه شریفه له جوزجانه د کابل له لاري شاه ولی خان کندهار ته یووړه (یکشنبې ۹ ربیع الاول).

وکیل الدوله عبدالله خان پوپلزی په میدان

کي (قلعه دراني) ودانه کړه.

۱۷۲۹م ۱۱۸۳ق

احمد شاه مشهد ته ولاړ او نصیر خان بلوخ هم د ۲۰ زرو بلوڅانو سره د ده ملگری و. هلته ئې نصرالله میرزا د شاهرخ زوی د نادر افشار لمسی پر تخت کښیناوه او گوهر شاد د شاهرخ لور ئې تیمور شهزاده ته وغوښته. په ۸ د صفر ۱۱۸۴ق قندهار ته را ورسیدئ د مجمل التواریخ لیکوال وایي چي احمد شاه په دغه سفر کي درې لکه سپاره او اوه سوه توپه لرل.

میرزا محمد هادي متخلص په عشرت هروي د هرات منشي باشي او شاعر ژوندی و.

ملا عبدالله زوری او اباسهل او ملا مسکین په هزاره گي لهجه شعرونه ويلي دي.

د کابل د شاه شهید اسحاق ختلانی پر هدیره گنبد جوړه سوه. شهزاده داراب په کابل کي حکمران او ملا عبدالله قاضي او ملا شاه بیگ مفتي و.

د افضل خان خټک د اشرف خان زوی د خوشحال خان لمسی وفات. دی د پښتو تاریخ مرصع او پښتو کلیله دمنه مؤلف دی.

محمد مسعود د پېښوري لوی نقشبندي صوفي وفات سو (ذیحجه).

۱۷۷۰م ۱۱۸۴ق

حافظ رحمت خان بریڅ په بريلي کي د پښتو خلاصه الانساب وکینښ (رجب).

حافظ محمد صادق په هند کي په فارسي تواریخ رحمت خاني وکینښ (اوه مجلسه د لندن

موزيم).

۱۷۷۱م ۱۱۸۵ق

د شهزاده تيمور په امر په هرات کي يو لوی توپ جوړ سو.

قاضي عبدالرسول دراني پوپلزی ته چي د عسکر قاضي و د خان بالاستقلال مرتبه ورکړ سوه او شيخ الاسلام سو.

محمد اعظم د خيرالزمان حسيني دومر زوی چي مورخ او مفسر و وفات سو. ده د قرآن تفسير او معيار العلوم ليکلي دي.

اخوند ملا گندم علی د هرات د خلچان کلی مشهور عارف ۸۵ کلن وفات سو (ولادت ئې ۱۱۰۰ق).

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ق

احمد شاه پسله ۲۶ کاله سلطنته په جمعه ۲۰ رجب ۱۱۸۸ق د قندهار د توبی په غره کي مړ او په قندهار کي ښخ سو. په قندهار کي د ده زوی شهزاده سليمان د شاه ولی خان وزير په سعی پادشاه سو، خو شهزاده تيمور له هراته راغی، او شاه ولی خان ئې په بکوا کي مړ کړ او په قندهار کي پادشاه سو.

د شاه ولی خان وزير سره اعتماد الدوله دوست محمد خان او شکرالله خان د ده زامن هم ووژل سوه.

سردار محمد شريف خان سدوزی تر ۱۸۸۷ق پوري د ملتان حکمران و.

۱۷۷۲-۱۷۹۲م ۱۱۸۶-۱۲۰۷ق

تيمور شاه شيخ عبدالطيف د لوی افغانستان پادشاه و.

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ق

شجاع خان سدوزی د ملتان حکمران په بهاولپور کي مړ سو.

تيمور شاه شيخ عبدالطيف د وکالت په منصب او التفات خان خواجه سرای خزانه دار او نور محمد خان بابړ ئې امين الملك او فتح الله خان سدوزی ئې خپل نديم او مير هزار خان الکوزی ئې د خپل قوم به سرداري او قاضي فيض الله ئې مدار المهام او ملا عبدالغفار جديد الاسلام ئې د ديوان په مستوفي گری وټاکل. شاهزاده همايون د قندهار او شاهزاده سلطان محمود د هرات حکمرانان سول.

نظام الدين عشرت سيالکوتي شهنامه احمدي په فارسي نظم کړه د احمد شاه بابا په نامه.

پير محمد کاکړ خپل کوچنی کتاب معرفة الافغاني د شهزاده سليمان بن احمد شاه ابدالي په نامه وکښ.

۱۷۷۲م ۱۱۸۶ق

حسين علی يوسف زاده د احمد شاه بابا کرامت نامه وکښله (د کابل خطي کتابخانه).
محبت خان د حافظ رحمت خان پريخ زوی اخبار محبت په هند کي وکښ.

۱۷۷۳م ۱۱۸۶ق

تيمور شاه پايتخت له قندهاره کابل ته تبديل کړ او په کابل کي د سردار جهانخان او ديوانبيگي عبدالله خان او قاضي فيض الله خان او مراد خان پوپلزائي او علی رضا خان موسوي مستوفي او اخکزو په نامه کوڅې جوړي سوې.

۱۷۷۴م ۱۱۸۸ق

په قندهار کي عبدالخالق خان سدوزی ياغي سو، خو تیمور شاه دی ونيوي او پوند ئې کئ او سردار پاینده خان بارکزي ته ئې د سرفراز خان لقب ورکئ.

حافظ رحمت خان د شاه عالم خان بړيڅ زوی د هند پښتون جنگي سردار او مورخ او شاعر د خلاصه الانساب مؤلف په جنگ کي ووژل سو او د هند په بريلي کي ښخ سو.

کوديزي شاعر د جلات او محبوبا قصه په پښتو مثنوی نظم کړه.

۱۷۷۵م ۱۱۸۹ق

وکیل الدوله دیوان بیگي عبدالله خان پوپلزی په کابل کي یوه مانې د بالا حصار سره جوړه کړه.

وکیل الدوله پرفراه رود پل جوړ کئ. سردار فتح الله خان سدوزی له ملتان د تیمور شاه دربار کابل ته راغئ او د شاهي دربار خاص ندیم سو.

۱۷۷۶م ۱۱۹۰ق

تیمور شاه د احمد شاه بابا د قبر گنبد د باغ په قندهار کي جوړ کړه.

میا عمر څوکنی د پښتو مشهور پیشوا او مؤلف وفات او د پښور په څوکنو کي ښخ سو. استاد محمد یاسین معمار له قندهاره د تیمور شاه په امر کابل ته راغئ، د کابل د معمارانو کورنۍ د ده اولاده ده.

محمد نور بن محمد حسن بن عبدالحبيب توخی نورخیلی جامع السلوک عربی په قندهار

کي وکښ. دی د میا فقیر الله شاکرد دئ.

مسعود گل پاسنی په پښتو یو تاریخي مثنوي نظم کئ (د لندن موزیم خطي نسخه). اخوند ملا خدابخش د قندهار او سند ملا باشی و، دی د ملا ولي ساکزي زوی دئ چي تر ۱۲۱۶ق پوري لا ژوندی و.

فیض الله د ملا بابړ موسی خیل کاکړ زوی په قندهار کي د تحقیق التوبه رساله په عربي وکښله. د ده بله رساله د منطق مبادي دي.

۱۷۷۷م ۱۱۹۱ق

سردار جهان خان پوپلزی سپه سالار د قندهار په دل آرام کي مسموم او په قندهار کي ښخ سو.

۱۷۷۹م ۱۱۹۳ق

په پښور کي د فیض الله خان خلیل او ارسلان خان مومند بغاوت او د هغو وژل او د څمکنو کلی چورول او د یاقوت خان خواجه سري وژل.

د پښتو شاعر بیدل د ژوند وخت د اشغری په اتمانزو کي.

د کابل بالا حصار نوې کلا جوړه سوه. کاشي راو په هند کي د احمد شاه او مرهتانو د جنگ تاریخ وکښ (د برتانيا موزیم خطي نسخه).

کریمداد خان بامیزی د احمد شاهي دربار عرض بیگي دکشمیر حکمران و.

نواز خان خټک د خوشحال خان کپړوسی د پښتو شاعر او خطاط په کابل کي و. د ده ژوند تر ۱۱۹۷ق پوري یقیني دي.

۱۷۸۰م ۱۱۹۳ق

خواجه عبدالکريم کشميري له نادر افشاره تر تيمور شاه پوري وقايع په بيان واقع کتاب کي وکښل (د لندن موزيم خطي نسخه).

۱۷۸۰م ۱۱۹۵ق

ميرزا محمد رفيع سودا د ميرزا محمد شفيق کابلي زوی د اردو ژبي مشهور شاعر او ملک الشعراء په هند کي وفات سو (ولادت ئې ۱۱۲۵ق په ډهلي کي).

ملا عبداللطيف صدر العلماء وفات سو.

شاه فقير الله بن عبدالرحمن حصارکي جلال آبادي نقشبندي مشهور عالم او روحاني مرشد په ښکارپور کي وفات او ښخ سو (۳ صفر). دی د احمد شاه ابدالي مرشد و. د قطب الارشاد او مکتوباتو او فتح الجميل او ډيرو نورو پښتو او فارسي او عربي تاليفاتو خاوند.

په هند کي د عروج و خروج احمد شاه ابدالي کتاب تاليف سو (د مانچستر خطي نسخه).

د تيمور شاه په فرمان د کروخ د موقوفاتو متولي توب خواجه محمد سعيد ته وسپارل سو چي د سلطان بابا لاش له اولادې څخه يو عارف او شاعر متخلص په "سيدا" و، او د شعر ديوان لري.

۱۷۸۱م ۱۱۹۲ق

تيمور شاه ملتان له سکھانو څخه بيا ونيو او هغه ئې شجاع خان سدوزی ته وسپاره. محمد علي انصاري د هدايت الله خان زوی په هند کي تاريخ احمد شاهي وکښل (د بریتانیا

موزيم).

پير محمد کاکړ خپل د پښتو ديوان ترتيب کي.

۱۷۸۲م ۱۱۹۷ق

نائب امين الله د مير زايي خان لوگري زوی د لوگر په برکي راجان کي وزيريدي، مور ئې د کمال خان وردک لور وه.

مير عبدالله د پښتو سواتي شاعر د ننگرهار اوسيدونکی د پښتو ديوان "جام محبت" خاوند او صوفي وفات سو (۲۵ رجب) ولادت ئې ۱۱۳۰ق کال دی.

۱۷۸۴م ۱۱۹۹ق

د فارس ميرزا محمد کلانتر چي د نادر افشار معاصر او ملگري و، تر ۱۱۹۹ق پوري ئې خپلې ليدني وکښلې چه د هوتکو آخري حال هم لری (د تهران چاپ ۱۳۲۵ش).

قاضي محمد اکبر شاه د قاضي محمد غوث زوی د پيښور لوی قاضي و. محمد خان هزاره د محمد شاه خان زوی د تيمور شاه په فرمان د باخرز حاکم بالاستقلال مقرر سو (۸ ذی حجه).

۱۷۸۵م ۱۲۰۰ق

امو خان د اشرف خان توخی زوی د کلات د سيمي مشر و.

ميان محمد عمر د محمد ابراهيم زوی د باجوړ د ميا کلي اوسيدونکی (د څوکنو ميا) مشهور عالم او مرشد او مؤلف وفات او د پيښور د څوکنو کلي کي ښخ سو (يکشنبه ۱۶ شعبان) ولادت ئې ۱۱۵۰ق. تاليفونه ئې: (۱) معالی شرح امالي (۲) توضيح المعاني پښتو

منظوم (۳) د افغانانو شجره نسب (۴) شمایل
نامه په ۱۱۶۳ ق پښتو (۵) مخمس درود شريف
په پښتو.

حافظ الپوري خپل پښتو ديوان ترتيب کړی.
مسعود بن عبدالله د آدم خان او درخانۍ
قصه تاليف کړه.

محمد نور بن محمد حسن بن عبدالحبيب
توخي کندهاري خپل کتاب جامع السلوک
وکين (عربي).

۱۷۸۵ م ۱۲۰۰ ق حدود

بابه خان ريکا باشي او د ده زوی سرفراز
خان د کابل د ريکاني مشران او د لښکر
منصبداران وو، دا د ريکا قبيله احمد شاه له
کردستانه را وستلي وو.

سردار رحيمداد خان د حاجي جمال خان
بارکزی زوی د افغاني دربار د سلطنتي اسنادو
محافظ او مهر بردار و. د جلال آباد د بهسود او
د ښکارپور د گړي يسين محمد زی د ده له پښته
دی.

ميرزا محمد هاشم بهشتي د احمد شاه بابا
او تيمور شاه د حضور منشي "نگارستان
سلطاني" وکين چي سياسي او ادبي معلومات
لري.

يوه نامعلوم مؤلف پښتو تذکرة الملوك د
سدوزو په تاريخ کي وکين (د راوري خطي
نسخه).

محمد جعفر شاملو خراساني چي د احمد
شاه سره د پاني پت په جنگ کي ملگری و، په
هند کي منازل الفتوح د دې جنگ پر احوال

وکين (د برتانيا موزيم خطي نسخه).

۱۷۸۶ م ۱۲۰۱ ق

مدد خان د تيمور شاه له خوا څخه په سند
کي د تالپورانو سر وکوتلي او بيا ئې مير فتح
خان د سند حکمران کړی.

ملا حسن ساکزی د کندهار د تلکان پښتو
او فارسي شاعر او عارف خپل فارسي ديوان
تکميل کړ (تحفة المدايح).

د کابل په بالا حصار کي د وکیل الدوله
عبدالله خان پوپلزی په امر يو خانقاه جوړه سوه
(پنجشنبه ۱ جمادی الاخری).

وکیل الدوله عبدالله خان پوپلزی د علی
خان قندهاري زوی چي شاعر، اداره چي، او
لښکري لوی وزير و، په غزني کي وفات او ښخ
سو (دو سنبه ۲۲ ذی قعدة).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۲ ق

د علیم الله بن عتيق الله بن فضل الله بلخي
حنفي صوفي او فقيه او د زبدة الرويات د مؤلف
وفات (ولادت ئې ۱۱۰۹ ق).

۱۷۸۸ م ۱۲۰۳ ق

په کشمير کي د آزاد خان ښورښت او د هغه
آرامول دغه وقایع په "جنگ نامه آزاد خان" کي
په فارسي منظوم سوی دي.

د تيمور شاه په فرمان شهداد خان پوپلزی د
ننگرهار مستأجر او حاکم د جلال آباد کلا جوړه
کړه. مير هوتک خان افغان پوپلزی د خپلو
فارسي اشعارو کلیات ترتيب کړ، ۱۴ زره بيته.

۱۷۸۹م ۱۲۰۴ق

د بخارا شاه مراد معصوم مرو ونيوله، او تيمور شاه دريا آمو د ده سره سرحد وټاکه. تيمور شاه په کابل کي يو لوی قصر جوړ کړ.

۱۷۹۰م ۱۲۰۵ق

مولوي محمد عمر ساکزی د پښتو تجويد مؤلف په قندهار کي وفات سو.

۱۷۹۱م ۱۲۰۶ق

د شاهزاده محمود د هرات د حکمران په امر خان علوم قاضي القضاة احمد خان د هرات جامع بيا ودانه کړه. سيد ابو الحسن عنوان د جرم بدخشان شاعر ووژل سو (ولادت ئې ۱۱۲۳ق).

۱۷۹۲م ۱۲۰۶ق

اسدالله خان نورزی په ډهلي کي د تيمور شاه سفير او غلام احمد خان ئې وقايع نگار و. د هند له خوا وجيه الدين سفير کابل ته راغی چي تيمور شاه وجيه الدوله لقب ورکړ.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ق

تيمور شاه تر ۲۲ کلو سلطنت وروسته ۴۶ کلن په کابل کي په يکشنبه ۷ شوال وفات او ښخ سو (ولادت ئې ۱۱۶۰ق). پر خای يې د ده زوي شاه زمان پادشاه سو او د کابل پر تخت کښيښوست.

۱۷۹۲-۱۸۰۰م ۱۲۰۷-۱۲۱۵ق

زمانشاه د تيمور شاه زوی د لوی افغانستان پاچا و.

۱۷۹۲م ۱۲۰۷ق

رکن الدوله نواب مظفر خان سدوزی او امين الدوله سردار محمد خان د يار محمد خان سدوزی زوی کابل ته راغلل، او دواړه بيرته د ملتان او کچهي حکمرانان سول.

نواب مستجاب خان بړيخ په هند کي گلستان رحمت وکښ. سيد انور شاه د تيراه په کلا کي د پښتو ديوان ترتيب کړ.

قنبر علی خان اورکزی د پښتو ديوان خاوند شاعر په پښور کي مړ سو (پنجشنبه ۱۱ رجب). ميرزا محمد خليل مرعشي په مجمع التواريخ کي د هوتکو فتوحات په ايران کي بيان کړه (د تهران چاپ ۱۳۲۸ش).

شاه زمان حافظ شير محمد خان د شاه وليخان وزير زوی ته د مختار الدوله اشرف الوزراء لقب ورکړ او قاضي القضاات مدار المهام فيض الله دولت شاهي ئې بندي کړ (شوال).

۱۷۹۳م ۱۲۰۷ق

شهزاده همايون چي د قلات نصير خان بلوخ ته ئې پناه ور وړې وه، دغه خان ئې شفاعت نامه د شاه زمان حضور ته راوليرله.

۱۷۹۴م ۱۲۰۸ق

د کابل شاهي باغ او دلکشاه قصر له بالا حصاره سره جوړ سوه.

شاه زمان د سکهانو د دفع لپاره پښور ته ولاړ، خو بيرته قندهار ته را وگرزید او خپل ورور همايون ئې په لهيه کي ونيو او د حسن قزلباش په لاس ئې وړوند کړ، بلخ يې هم بيا ونيو.

- د انگریزانو دوه تنه استاڅي کابل ته راغله،
 چه يو ئې سيد غلام محمد خان نومیدئ.
 ۱۷۹۵م ۱۲۱۰ق
- قاسم علی افریدی خپل پښتو دیوان په هند
 کي ترتیب کئ (۲۰ ربیع الاول ۱۶ اکتوبر).
 ۱۷۹۵م ۱۲۰۹ق
- محمد علی خان انصاري په هند کي بحر
 مواج د درانو د عصر پر احوال باندی تالیف کئ
 (د لندن موزیم).
 ملا سعدالله خروټی قندهاری چه پر جلالین
 او مولوی عبدالغفور ئې حاشیې لیکلي دي
 وفات سو.
 د زمان شاه له خوا څخه شاه غفران الله
 مجددی بخارا او خوقند ته په سفارت ولاړ.
 ۱۷۹۵م ۱۲۱۰ق
- د کابل د چهل ستون قصر په هند کي د شاه
 زمان لپاره جوړ سو.
 په حسن ابدال کي شاه زمان د سکھانو سره
 وجنگید او لاهور ئې بیا ونيو.
 رحمت داوي قندهاری شاعر د ليلي مجنون
 قصه په پښتو د سردار عبدالله الکوزی د کشمیر
 د والي او د شاه زمان سدوزی په نامه نظم کړه،
 دی پښتو دیوان هم لري.
 آقا محمد خان قاجار پر مشهد تعرض وکئ
 او شاهرخ ئې بندی کئ د ده زوي نادر میرزا د
 هرات له لاري شاه زمان ته بڼه راوړه. قاجاری
 پاچا محمد حسین قراقوزلو کابل ته سفیر را
 واستاوه او شاه زمان هم خپل سفیر کدو خان
 درانی ایران ته ولیرلئ.
- روند شهزاده همایون په کابل کي بندی و.
 ۱۷۹۵م ۱۲۱۰ق
- قاضي محمد حسین خان ملا پښتوری د
 میر زاهد د منطق پر حاشیه بله حاشیه ولیکله.
 گل محمد د هلمند د مالگیر اوسیدونکي
 پښتو شاعر خپل پښتو دیوان بشپړ کئ.
 حاجي درویش بهادر خان صوفي او شاعر د
 حاجي جمال خان بارکزی زوی په قندهار کي
 ژوندی ؤ (د محمد رحیم خان امین الملک او
 محمد کریم خان امین الملک پلار).
 شیخ الاسلام میر خیرالدین د شاه زمان د
 دربار ملا او قاضي القصات ؤ.
 ۱۷۹۶م ۱۲۱۱ق
- د ډهلی سفیر سید محمود خان کابل ته
 راغئ او شاه زمان د ډهلی د میرزا محمد اکبر د
 ولیعهدی تصدیق وکئ.
 شاه زمان د جیلیم او سند دوايي ته احمد
 خان بارکزی او د راوي او چنار ناوې ته حسن
 خان قزلباش حاکمان مقرر کړل. محمد خان
 توخي او بوستان خان او نورالله خان خټک د
 اوه زرو سپرو او سلو زنبورکو او څلورو توپو سره
 د دغو دوو ولایاتو د سرحداتو ساتني ته وگومارل
 سو.
- شهزاده قصیر د هرات نائب الحکومه او
 سردار احمد خان نورزی او سردار زمان خان
 بامیزی د هرات د لښکر مشران او مشکی خان
 خواجه سردار ضراب خاني او باروت سازی
 مشر او قلیچ خان تیموري د هرات قلعه بیگی
 سو.

د شاه زمان په امر سردار شير محمد خان باميزی نادر ميرزا افشار بوت او د افغانستان په حمايت ئې د مشهد پر تخت کښيښاوه. هارون خان د حاجي جمال خان محمدزی زوی د فارسي ژبي خورا ښه شاعر په گريشک او قندهار او کابل او هند کې ژوندی و، د ده د شعر ديوان هم سته.

۱۷۹۷م ۱۲۱۲ق

شاه زمان سدوزی د جنوري په اوله لاهور ته ولاړ، او په ۱۶ مارچ بيرته کابل ته راغی. د هند د رامپور نواب غلام محمد خان د فيض الله خان روهيله زوی کابل ته راغی او د شاه زمان څخه ئې کومک وغوښت، چي د ده ولايت بيرته ورنيسي (رجب).

په دې کال شاهزاده سلطان منصور د کابل حاکم، او جان نثار خان امير الامراء قولر اقا سی ئې مختار کار و. حسن خان توپساز په کابل کې د شاه زمان په امر د زبر زنگ توپ جوړ کړ. د کابل په بالا حصار کې بنگله طلا جوړه سوه.

۱۷۹۸م ۱۲۱۲ق

په هرات کې شهزاده محمود ياغي سو، او شاه زمان ورغي، هرات ئې ونيو، او شهزاده قصير ئې د هرات حکمران کړ (۱۴ اکتوبر). محمود، کامران او فيروز الدين سدوزی شاهزادگانو تهران ته فتح علی شاه ته پناه يووړه (۲۸ رمضان).

شاه زمان گدو خان سفير، تهران ته واستاوه، چي قاجاري پاچا سدوزي شاهزادگان د شاه

زمان پر خلاف ونه لمسوي. شاه زمان له هراته کابل ته را ستون سو او لاهور ته رهي سو (دسمبر). زمان شاه له خراسانه ۱۲ زره کوره ناقلين د کابل سيمو ته را وکوچول. مظفر خان رکن الدوله د شجاع خان سدوزی زوی د تيمور شاه له خوا د ملتان ناظم سو.

رنجيت سنگه د شاه زمان په فرمان د پنجاب حکمران سو، او د مهاراجه لقب ورکړ سو. شاه زمان خپل ۱۵ کلن زوی شجاع الملک د پيښور حکمران کړ.

شاه صفي الله صفي مجددي شاعر او صوفي د يمن په حديده کې وفات او ښخ سو، دی د شعر ديوان لري او څلور کتابونه ئې په تصوف کې کښلي دي (ولادت ئې ۱۱۵۶ق). مير عزت الله له اټکه خپل سفر د يارکند پر خوا بلخ، باميان، کابل، پيښور او بخارا له لاري شرو کړ (۲۷ رجب). ده په ۱۲۲۷ ق د ولیم مور کرافت په حکم خپله سفر نامه هم وکښه، چي يوه برخه ئې په ۱۸۲۵م له کلکتې څخه چاپ سوه.

شيخ رحم علی هندي د ايسټ انډيا کمپني په امر راغي، او (بيان حالات منازل کابل از بلده شاه جهان آباد) ئې وکښ.

۱۷۹۸م ۱۲۱۳ق

شاه زمان د خپل ورور د مقابلي لپاره قندهار ته ولاړ (۶ جولایي). د شاه زمان د وژلو دسيسه چي د میان غلام

- محمد هندي په لمسون د ده په کوټه کې په کندهار کې جوړه سوې کشف سوه او ۱۳ تنه سرداران چې په دسيسه کې ئې لاس درلود د شاه زمان په مخ کې ووژل سوه، چې سردار پاينده خان بارکزی هم و، مگر د ده زوی فتح خان ايران ته وتښتيد، او هلته شهزاده محمود ته ورغی. غلام محمد درویش هم هند ته وتښتيدې خو پر لاري ونيول سو او ووژل سو (۱۳ رمضان).
- علامه حبيب الله قندهاري محقق د مولوي فيض الله موسی خیل زوی په قندهار کې وزيريد.
- د افغانستان صادرات ايران ته د کاله څلور ملیونه روپۍ وې، او د ايرانه واردات تر ۳۰ ملیونو روپۍ رسيدل.
- شاه زمان د هند د بيا نيولو لپاره د يو لک عسکر سره پيښور ته ورسيد (۲۵ اکتوبر).
- انگريزانو د هند د دفاع لپاره د ايران په دربار کې د افغانستان پر خلاف فعاليت شروع کئ چه قاجاری حکومت پر هرات حمله وکړي، او د شاه زمان توجه د هند له خوا را وگرزوي.
- امام الدين حسيني چشتي په هند کې تاريخ حسين شاهي د سدوزو پر احوال او شاه زمان باندي وکينښ.
- معتد الدله رحمت الله خان سدوزی د شاه زمان په فرمان وزير اعظم سو، او توره باس خان پوپلزی تهران ته واستول سو، چې د ايران صدر اعظم حاجي ابراهيم د شهزاده محمود له لمسولو لاس واخلي.
- د شاه زمان د سلطنت رجال:
- ۱- رحمت الله خان سدوزی صدر اعظم معتمد الدوله.
  - ۲- مختار الدوله حافظ شیر محمد خان وزير او د درانو سردار.
  - ۳- امين الملک نور محمد خان باير مهتم ديوان ماليات.
  - ۴- ميرزا علی رضا خان قزلباش مستوفي ديوان اعلي.
  - ۵- ميرزا مير ابراهيم موسوي مشرف.
  - ۶- مير محمد علی خان موسوي کفايت خان منشي.
  - ۷- مير احمد خان موسوي منشي.
  - ۸- ميرزا شريف خان قزلباش منشي باشي.
  - ۹- مير هوتک خان پوپلزی د روغه دفتر او هرکاره باشي.
  - ۱۰- التفات خان او يوسف خان خواجه سرا.
- د شاه زمان کار داران:
- ۱- عبدالله خان مخلص الدوله پوپلزی د کشمير حکمران په ۴۰ لکه روپۍ اجاره چې فقط ۷ لکه ئې خزاني ته رسيدې نقدی يا تحفه.
  - ۲- مظفر خان صفدر جنگ سدوزی د ملتان حکمران درې لکه روپۍ.
  - ۳- عبدالرحيم خان هوتک د ډيرو اجاره دار په نه لکه روپۍ.
  - ۴- مير فتح علی خان تالپور د سند مير شپږ زره لښکر.

- ۵- د قلات بلوڅان خانان نصير خان او مشر و. محمود خان سپر زره سپاره.
- ۶- زر داد خان پوپلزی د پېښور حکمران په اوه لکه روپي اجاره.
- ۷- عبدالله جان نثار خان د کابل حکمران.
- ۸- امين الدوله محمد خان سدوزی د لهيه حکمران.
- ۹- شهزاده قيصر د هرات حکمران.
- ۱۰- شهزاده حيدر د قندهار حکمران.
- ۱۱- په شمالي ولاياتو کي محلي ميران.
- ۱۲- احمد خان بارکزی شاهنچي باشي د جيلم حکمران.
- ۱۳- نواب جمال خان د قصور حکمران.
- ۱۴- ملک محمد عظيم خان د کالا باغ حکمران.
- ۱۵- امير گونه خان زعفران د خيوشان حکمران.
- ۱۶- ابراهيم خان شادلو افشار د اسفراين حکمران.
- ۱۷- ابراهيم خان کرد د اسفزار حکمران.
- ۱۸- عباس قلي خان بيات او جعفر خان بيات د نشاپور حکمران.
- ۱۹- جلال خان پوپلزی د کابل مستوفي.
- په دې ډول د شاه زمان مملکت له لاهوره او کشميره او سنده تر نشاپوره و، چي جنوبي خوا ته ئې بحيره عرب و.
- د شاه زمان عسکر:
- ۱۲ زره غلامان مغول او قزلباش.
- ۱۲ زره سپاره همکابه چي امين الملک ئې
- ۳۰ زره قندهاري سپاره.
- ۳۰ زره پياده.
- ۱۵ زره سپاره په سند او ملتان کي.
- په جنگي سفرو کي گرده سل زره سپاره.
- ۱۷۹۹م ۱۲۱۴ق
- د شهزاده محمود او وزير فتح خان خطر له ايرانه ډير سو، شاه زمان خپل ورور شجاع الملک په پېښور کي پريښو، کابل او قندهار ته راغي (۳۰ جنوری).
- هارون خان د حاجي جمال خان بارکزی زوی د دري تکړه شاعر د گرشک حکمران ؤ.
- ۱۸۰۰م ۱۲۱۵ق
- د توره باس خان ابدالي افغاني سفير تر مذاکراتو وروسته فتح علی شاه قاجار د شاه زمان په نامه يو خط وکښ او خراسان يې خپله پدري موروثه وبلله، مگر شاه زمان پخپل جوابي فرمان (۱۸ جمادی الاخری ۱۲۱۵ق) کي ورته وکښل، چي که پر افغاني حدودو تجاوز وسي جواب به يې په توره درکړه سي.
- حضرت شاه د مردان اوسيدونکی پښتو شاعر خپل ديوان ترتيب کئ.
- مدرس فيض الله اخوند زاده د اشغرف اوسيدونکی د پښتو ذخيره القراء کتاب وکښ (رمضان).
- ۱۸۰۱م ۱۲۱۶ق
- جان ملکم د انگريز سفير په تهران کي له فتح علی شاه سره معاهده وکړه، چي که د افغانستان پاچا پر هند حمله وکي نو به د

قاجاريانو لښکر پر افغانستان باندې راځي. شهزاده محمود او وزير فتح خان له ايرانه راغلل او قندهار يې ونيوئ. شاه زمان له کابل څخه ورغی او سردار احمد خان نورزی د شاه زمان د ۳۰ زرو لښکرو سره وزير فتح خان ته ور واوښتل او شاه زمان مات سو، له تازي رباطه کابل ته راغی (صفر).

شاه محمود سدوزی ته په قندهار کي د ايران د قاجاري پاچا د تبریک مکتوب ورسیدئ او انگریزانو د هندوستان د نیولو رقیب شاه زمان په دې چم هیسته کئ.

شاه زمان له بالا حصاره د ننگرهار پر خوا رهي سو او شاه محمود په بالا حصار کي پاچا او سردار فتح خان شاه دوست يې وزير سو (ربيع الاول اوائل).

شاه زمان ونيول سو او پوند کړ سو، وزير اعظم سردار رحمت الله خان بامیزی او ورور يې سردار خان او محمد زمان بامیزی په بالا حصار کي ووژل سو.

د وزير فتح خان په فرمان ملا محمد غني قزلباش د کابل د مراد خاني، خیابان، وزير آباد د امامیانو په قضا مقرر سو (شعبان).

د شاه محمود سدوزی په فرمان نائب امین الله لوگري د لوگر او بتخاک خان سو، چي لقب يې امین الدوله او نائب السلطنه و.

شجاع الملک د شاه زمان سکه ورور د پېښور له خوا حمله وکړه، خو د اشیان په جنگ کي مات سو او بیرته خیبر ته ولاړ.

د وزير فتح خان فرمان د فتح الله خان امین الملک په نامه صادر سو، چي د امین الله خان بره کي لوگري لپاره دوه سوه تومانه مواجب مقرر دئ (۱۹ صفر ۱۲۱۶ق).

۱۸۰۲م ۱۲۱۷ق
شهزاده کامران د خپل پلار شاه محمود له خوا د قندهار نائب الحکومه سو.

۱۸۰۳م ۱۲۱۸ق حدود
میر هوتک خان (افغان) د زمان خان پوپلزی زوی خپل د فارسي شعر دیوان ترتیب کئ.

غلجی قبایل شاه محمود ته وښوریدل او وزیر فتح خان د لسو زرو لښکرو په مرسته له دوی سره ډیر جنگونه وکړه، او سپر زره تنه ئې مړه کړه.

غلجیان چي شاه محمود ته یاغي سوي ؤ په سجاوند کي مات سول، او د دوی مشر عبدالرحیم خان او دوه زامن يې په توپ کي والوزول سو. په کابل کي د مختار الدوله شیر محمد خان ښورښت.

۱۸۰۳م ۱۲۱۹ق
په کابل کي د شیعه اوسني جنگ ونښت او خلکو بلوا وکړه، شاه محمود ونيول سو، او شاه شجاع پادشاه سو، بالا حصار ته راغی (۱۳ جولایي) او وزیر فتح خان قندهار ته ولاړ. پانده شاه زمان نه پرېښو چي د شاه محمود سترگي ړندې سي، دی يې په بالا حصار کي بندي کئ، او د شاه شجاع د سلطنت لومړۍ دوره تر ۱۲۲۵ق پوري وه.

شاه شجاع تر جلوس وروسته دغه لوړ

- مامورين مقرر کړل:
- مختار الدوله شیر محمد خان بامیزی وزیر.
- شهزاده حیدر د شاه زمان زوی د قندهار
- نائب الحکومه.
- گلستان خان اخکزی مستوفي الممالک.
- محمد اکرم خان پوپلزی امین الممالک گل
- محمد خان پوپلزی نظام الملک جلال خان
- پوپلزی د کابل مستوفي.
- فتح الله خان شاهي مهر بردار.
- شیردل خان دراني د کابل حاکم.
- میر هوتک خان پوپلزی د شاهي دفتر
- مهتم.
- میرزا علی عسکر منشي.
- ابو الحسن خان خزانه دار.
- شیخ الاسلام محمد یوسف د قندهار لوی
- قاضي.
- حاجي رسول خان هوتک شاه عالم خیل
- غلجي (د میرویس خان له کورنۍ څخه) په کابل
- کي اوسیدي.
- ۱۸۰۴م ۱۲۱۹ق
- شاه شجاع د ۳۰ زرو لښکرو سره کشمیر او
- پنجاب ته ولاړ او سند ئې بیا ونيو، د کامران او
- قیصر مخالفت له شاه شجاع سره جاري ؤ.
- ۱۸۰۵م ۱۲۲۰ق حدود
- قاضي محمد اکبر خان ملا د قاضي محمد
- غوټ زوی په پېښور کي د محمد زاهد بن محمد
- اسلم پر تعلیقاتو یوه شرحه وکښله، دغه تعلیقات
- د علامه جلال دواني پر شرح تهذیب باندی دي.
- قاجاریانو د انگریزانو په لمسون پر هرات
- حمله وکړه خو ناکام ولاړل.
- ۱۸۰۶م ۱۲۲۰ق
- نواب محبت خان د حافظ رحمت خان
- بېیخ زوی ریاض المحبت د پښتو تاریخ په هند
- کي وکښ.
- میان محمدي صاحبزاده د میان عمر څوکني
- زوی د پښتو دیوان خاوند، شاعر وفات او د
- پېښور په څوکنو کي ښخ سو. آثار یې ریاحین
- الصلوه ۱۱۹۰ق، مقاصد الفقه ۱۲۰۲ق، د پښتو
- شعر دیوان.
- ۱۸۰۶م ۱۲۲۱ق
- نواب محبت خان بېیخ د ریاض المحبه په
- نامه د پښتو گرامر په هند کي وکښ.
- دوهم اکبر د شاه عالم زوی په دهلي کي پر
- تخت ناست و تر ۱۲۵۳ق پوري.
- ۱۸۰۷م ۱۲۲۲ق
- عبدالله خان مخلص الدوله د جمعه خان
- الکوزي زوی د کشمیر حکمران هلته وفات سو،
- او پر خاي ئې د شاه شجاع له خوا عطا محمد
- خان بامیزی د شیر محمد خان مختار الدوله
- زوی مقرر سو.
- دوهم الکسندر د روس پاچا او ناپولیون په
- تلیسیت کي د هند د گډ یرغل نقشه د ایران له
- خوا وتړله.
- د هرات مشهور صوفي اسلام گروخي د
- قاجاریانو سره د شکیان په جنگ کي شهید او
- په کروخ کي ښخ سو (ولادت یې د میمنې په
- هبرک کي ۱۱۳۸ق).
- میرزا سنگ محمد بدخشي د بدخشان د

اميرانو تاريخ وکينښ.

۱۸۱۰م ۱۲۲۵ق

شيخ سعد الدين احمد انصاري د عبدالغفار زوی مشهور مجذوب صوفي او شاعر او مؤلف ۸۵ کلن وفات او کابل په ده يحيي کي ښخ سو (ولادت ئې رمضان ۱۱۴۰ق). د ده منشور او منظوم آثار تر ۴۳ پوري رسيري.

شاه شجاع پيښور ته ولاړ او وزير فتح خان د شهزاده قيصر په ملگري له قندهاره راغی، او شاه شجاع هم له پيښوره را وگرزید او په ده مزنگ کي ئې شهزاده او وزير فتح خان مات کړل او دوی بيرته قندهاره ته ولاړل.

مير واعظ سيد احمد د کابل د ښار پيش امام په کابل کي ووژل سو (د اگست اوایل د جمادی الاولی اواخړ).

اشرف الوزراء مختار الدوله حافظ شیر محمد خان او حاجي مير احمد خان د شاه ولي خان باميزي وزير اعظم زامن په پيښور کي ووژل سوه.

۱۸۱۱م ۱۲۲۵ق

شاه محمود د بالا حصار له زندانه ووت او د وزير فتح خان په مرسته ئې شاه شجاع د قندهار په جکان کي مات کئ او هغه ملتان ته ولاړ، خو شاه محمود کابل ته راغی بيا په بالا حصار کي پاچا سو.

شهزاده عباس د تيمور شاه زوی له بند څخه وتښتید او په کوهدامن کي ئې د پاچهي اعلان وکئ.

ملا يوسف عطار متخلص په مقتول دغه واقعي په فارسي مثنوي نظم کړې.

مصطفی د محمد ابراهيم هروي زوی (مخلص) د خپل پير شيخ سعدالدين انصاري شرح حال نشأه القدس په کابل کي وکينښ. سيد محمود الموسوي د افغاني څلورو قبيلو احوال او شجرې ترتيب کړې د چهار قبيله افغان په نامه (د برتانيا موزيم خطي نسخه). عبدالرحمن عارض بدخشي شاعر وفات سو.

۱۸۰۹م ۱۲۲۴ق

شاه شجاع د کابل له بالا حصاره پيښور ته ولاړ او ملا عاشق شنواري ئې چي شاه زمان ئې شاه محمود ته په لاس ورکړی و په توپ کي والوزاوه او د کوه نور غمی ئې واخيست.

په پيښور کي د انگریز ایلچي ايلفنستون له شاه شجاع سره دفاعی معاهده د فرانس او ايران د حملې پر خلاف وکړه، چي په ۱۷ جون ۱۸۰۹م لارډ منتو د هند ويسراي تصديق کړه.

مير مجتبی الفت د مير مرتضی کابلي زوی د دري شعر ديوان خاوند په کابل کي وزيريدي.

امين الملك وزير اکرم خان د حاجي درویش خان محمدزی زوي او عبدالغفور خان پوپلزی د نملې په جنگ کي ووژل سوه.

۱۷۴۹-۱۸۰۹م ۱۱۶۳-۱۲۲۴ق

د پيښور د سيمو ماليات د افغانستان د سدوزو حکومت ته ۷۵۹،۵۵۰ روپی وې هره روپي ۱۰ شاهي.

ملا وليداد کاکړ په قندهار کي د عين العلم ترجمه په پښتو مثنوي وکړه.

۱۸۱۲م ۱۲۲۶ق

شاه محمود او وزير فتح خان د کشمير د نيولو لپاره پېښور ته ولاړل، شهزاده عباس د سيد اشرف او نظر محمد او شاخل په ملگري کابل ونيو. خو سردار دوست محمد خان له پېښوره راغي او بالا حصار ئې ونيو، او سيد اشرف او سيد عطا ئې د پيل تر گونډو لاندي کړه.

په پېښور کي سخته وچ کالي وه.

مورگرافت انگرېز د روس او شمال غربي هند پر تجارت خپل راپور ترتيب کئ (د هند آرشيف).

ابراهيم خان جمشيدى د کابل د عاشقان و عارفان (عبدالسلام او عبد الصمد د جابر زامن د خواجه عبدالله انصاري هروي لمسيانو) هديره جوړه کړه چي ډبر ليک لري.

۱۸۱۲م ۱۲۲۷ق

وزير فتح خان له عطا محمد خان باميزي بن شير محمد خان مختار الدوله څه کشمير ونيوئ او سردار محمد عظيم خان ته ئې وسپاره. امير محمد انصاري د مير محمد زوى په کلکته کي د سعدى گلاستان په پښتو ترجمه کئ (د لنډن موزيم خطى نسخه).

۱۸۱۳م ۱۲۲۸ق

انگريزانو چي مير عزت الله هندي يارکند او بخارا ته ليږلى و، له بلخ او کابله بيرته هند ته ولاړ (ذي حجه). د ده سفر نامه په ۱۸۲۵م په کلکته کي چاپ سوه، چي اصل ئې په انډيا آفس لنډن کي دئ.

قاضي عبدالکريم د قاضي دادالله زوى د قاضي محمد غوث لمسى په پېښور کي نصاب التوحيد وکښ.

مسعود گل د قاضي عبدالرحمن پېښورى محتسب زوى د سردار محمد عظيم خان په نامه خپل فارسي کتاب عجائب الاخبار وکښ ۶۷مخه (د پېښور موزيم خطي نسخه).

نواب الله يار خان پريخ د حافظ رحمت خان زوى پښتو عجائب اللغات په هند کي تاليف کئ.

۱۸۱۳م ۱۲۲۹ق

حاجي رحمت الله خان د حاجي دريا خان پوپلزي زوى د کوهدامن اوسيدونکي وزير او سردار وفات او هورې ښخ سو (۱۷ شعبان).

۱۸۱۴م ۱۲۳۰ق

وزير فتح خان بيا سند او کشمير ونيول، سکهان ئې په اټک کي مات کړل او کشمير ئې سردار محمد عظيم خان ته وسپاره.

ميا نعيم متي زى د قندهار په ناکودک کي خپل پښتو ديوان بشپړ کئ (۱۶ ربيع الثانى).

قاسم على اپريدی په هند کي د خپلو پښتو اشعارو کليات ترتيب کي (د پېښور اسلاميه کالج خطي نسخه).

شهزاده فيروز الدين د تيمور شاه زوى په هرات کي مشر و.

۱۸۱۵م ۱۲۳۱ق

آغا اسمعيل شاه د سند د ميرانو له خوا د سفير په توگه پېښور ته د شاه محمود سدوزى دربار ته راغئ.

۱۸۱۶م ۱۲۳۲ق

قاجاريانو بيا هرات محاصره کړه خو هراتيانو له هغه ځايه وشړل او وزير فتح خان هرات ته راغی.

عائيشه دراني د يعقوب علي خان بارکزي لور خپل فارسي ديوان په کابل کي ترتيب کړ (۱۶ رجب ۱۲۳۲ق).

مير عبدالکريم نديم بن اسماعيل بخاري افغاني (احوال خوانين افغان و کابل و بخارا و خوقند) په فارسي وکينډ چي تر احمد شاهي جلوس وروسته د افغانستان تاريخ لري.

۱۸۱۷م ۱۲۳۳ق

وزير فتح خان تر کهسانه مخکي په هرات پوري بيا ونښلولي (ذی حجه).

ملا احمد بن اسماعيل الکوزي قندهاري لوی قاضي او محقق په قندهار کي وفات سو (۶ ربيع الثاني).

د ده تاليفونه:

۱- بيان الوافيه لطوايف الصوفيه.

۲- رساله کاشفه د توحيد وجودي شهودي تحقيق.

۳- رساله فارقه.

ملا پير محمد د اسماعيل الکوزي يعقوب زوی د ملا احمد قاضي ورور، خپل کتاب عقيدة المشايخ و العلماء په قندهار کي وکينډ. د ده بله رساله وافي نوميري.

عبيدالله احمدی مياگل د څوکنو د ميا عمر صاحب زوی د هفت پيکر ليکوال او د پښتو عبرت نامی او شمایل نبوي او د ديوان شعر

ناظم (غريب تخلص) وفات سو.

۱۸۱۷م ۱۲۳۴ق

آغا اسماعيل شاه د حيدر آباد سند د ميرانو او حاجي شير محمد خان د خيرپور د ميرانو له خوا په افغاني دربار کي سفيران وو او د وزير فتح خان سره هرات ته ولاړل.

شاهزاده کامران عبدالمنصور خان بارکزي مشهد ته د سفير په توگه فتح علي شاه قاجار ته واستاوه او هغه د قاجاري پاچا مکتوب کامران ته راوړي چي بايد وزير فتح خان پوند کي.

شاهزاده کامران له قندهاره هرات ته راغي او وزير فتح خان ئې ونيوئ او پوند ئې کړ چي په ټول افغانستان کي کورني جنگ ونښت.

۱۸۱۸م ۱۲۳۴ق

د بارکزو سردارانو او کامران او محمود جنگونه او د وزير فتح خان وژنه د وردگو په سيد آباد کي.

شاه زمان پوند پاچا له مدينې منورې څخه د سلطان محمود ثاني په نامه يو خط وکينډ (محرم).

د وزير فتح خان وروڼو د ده د مرگ په انتقام د سدوزو سره جنگونه وکړه چي سردار دوست محمد خان کابل ونيوئ، نو يې پر شهزاده سلطان علي بن تيمور شاه د پاچا نوم کښيښو.

ملا عبدالحليم کاکړ قندهاري په عربي ژبه خپل کتاب "رد حليمه علي مطاعن احمديه" د ملا احمد قاضي د بيان الوافيه په رد کي وکينډ. عبدالکريم کاکړ قندهاري د عين العلم عربي پښتو منظومه ترجمه د زين العلم په نامه وکړه.

۱۸۱۹م ۱۲۳۵ق

ټول افغانستان د بارکزو وروڼو (د سردار پايښه خان د زامنو) په لاس کي ولويد. فقط هرات شاه محمود ته پاته سو. رنجيت سنگه کشمير ونيوئ.

۱۸۲۰م ۱۲۳۶ق

علامه حبيب الله قندهاری د امام غزالي منهاج العابدین په پښتو په قندهار کي منظوم کئ

ملا زبردست کاکړ په قندهار کي روضة النعيم په پښتو نظم کئ.

۱۸۲۳م ۱۲۳۸ق

سردار محمد عظيم خان ۳۸ کلن په لته بند کي وفات او په عاشقان و عارفان کي ښخ سو (ذی حجه).

کابل د ده د ناپوه زوی سردار حبيب الله په لاس کي ولويد (ولادت ئې ۱۲۰۰ق).

محمد فضل الله ولد غلام نبی مجددي په قندهار کي ۵۴ کلن وفات سو، دئ د عمدة المقامات مؤلف دی (ولادت ۱۱۸۴ق قندهار).

شمس الدين کاکړ د قندهار د کلچاپاد اوسيدونکي خپل پښتو ديوان ترتيب کئ.

لعل محمد عاجز د پير محمد زوی چي د عبدالشافي په لقب د تيمور شاه د دربار طبيب او د ديوان خاوند شاعر و په کابل کي وفات سو.

۱۸۲۴م ۱۲۳۹ق

په کابل کي د سردار حبيب الله او شيردل خان او دوست محمد خان مقابله او د بارکزو

ورونو په منځ کي د لوی افغانستان د خاورو سره ويشه.

جنيدالله حاذق هروي د يوسف زليخا قصه په فارسي نظم کړه (طبع لکهنو ۱۳۳۳) د ده وفات ۱۲۵۹ق.

۱۸۲۴م ۱۲۴۰ق

نور محمد بن ميرزا محمد خراساني خپل کتاب سراج التواريخ د هند په کرناټک کي بشپړ کئ (۱۹ جمادی الاولی).

عبدالمنصور خان بارکزی ابازي افغاني اخري حاکم له ښکارپوره نواب ولي محمد خان لغاري را ويوست.

۱۸۲۴م ۱۲۴۰ق حدود

علی اکبر اورکزی د قاسم خان زوی د تيراه اوسيدونکي خپل پښتو او فارسي ديوان گلشن افغان ترتيب کئ (د ايروان شوروی خطي نسخه ۵۳۸).

امير د مردان د سوابي پښتو شاعر د تميم انصاری قصه نظم کړه.

دوستم د سوابي د زیدي شاعر خپل پښتو کتاب مدح الابرار نظم کئ.

۱۸۲۵م ۱۲۴۱ق

هندي مهاجرين سيد احمد بريلوي او مولوي اسماعيل قندهار او کابل ته راغلل.

ويليم مورکرافټ د لندن جراح او آس پيژوندونکي د ايسټ انډيا کمپني له خوا د اسانو د پلټنې لپاره له کشميره کابل او بلخ او ميمې ته راغي، او په اندخوي کي مړ سو، د ده سفر نامه په ۱۸۴۱م له لندن نه ويلسن چاپ کړه.

- شيخ فرح الدين د قندهار نقشبندي صوفي او مؤلف ۸۲ کلن وفات او په هرات بازار کي ښخ سو (۱۱ ذيقعه).
۱۸۲۶م ۱۲۴۱ق
- شاه شجاع الملک سدوزی خپله روز نامه له ۱۲۱۶ تر ۱۲۴۱ق پوري وليکله چه په کابل کي په ۱۳۳۳ش چاپ سوه.
- انگريزي ترجمه ئې په ۱۸۲۷م په کلکته کي ختم او په ۱۸۳۹م خپره سوه، يوه نسخه ئې د برتانيا په موزيم کي سته چي له ۱۸۱۶ تر ۱۸۴۵م احوال لری.
- ۱۸۲۶م ۱۲۴۲ق
- سردار دوست محمد خان د غزني حکمران کابل ونيو.
- د سردار پاينده خان زامنو د لوی افغانستان د تقسيم ميثاق سره لاس ليک کي، ۱۰ ربيع الثاني (د کابل موزيم).
- سردار شيردل خان د سردار پاينده خان زوی ۴۱ کلن په قندهار کي وفات او ښخ سو (جمعه ۲۵ محرم).
- محمد علم خان وکیل الدوله د عبدالله خان زوي ۸۵ کلن په ميدان کي وفات او په غزني کي ښخ سو (۲۷ جمادی الثاني).
- گل احمد د کريم شاه بتي زی زوی د پښتو جواهر الانبيا او شهزاده رت و پيدمن او د توتي او مينا قصو ناظم وزيريدی. ده هداية المؤمنین په ۵ ذی حجه ۱۲۹۵ق پښتو نظم کئ.
- ۱۸۲۶-۱۸۳۸م ۱۲۴۲-۱۲۵۴ق
- چارلس میسون په افغانستان کي و، او خپل یاد داشتونه ئې په درې ټوکه کي په لنډن کي چاپ کړل ۱۸۴۲م.
- ۱۸۲۸م ۱۲۴۴ق
- د پيښور د يوسفزو په سيمه کي سردار يار محمد خان محمدزی د سيد احمد او هندي مهاجرانو په جنگ کي ۳۹ کلن وواژه سو (محرم).
- ميان عبدالغفور د سوات آخوند ډير شهرت وموند، او د هندي مهاجرينو سيد احمد او مولوي اسماعيل سره په جهاد کي ملگري سو.
- ۱۸۰۰-۱۸۲۹م ۱۲۱۵-۱۲۴۵ق
- شاه محمود د تيمور شاه زوی د افغانستان پاچا و (په وقفو).
- ۱۸۲۹م ۱۲۴۵ق
- په هرات کي شاه محمود د کامران په امر ووژل سو.
- سردار غلام محمد طرزي د سردار رحمدل خان محمدزي زوی په قندهار کي وزيريدئ.
- ملا حسن ساکزی د قندهار د تلکان اوسيدونکي شاعر او عارف چي پښتو او فارسي ديوان لری ۶۸ کلن په تلکان کي وفات او ښخ سو (ولادت ئې ۱۱۷۷ق).
- سردار پردل خان محمدزی په قندهار کي وفات او ښخ سو (شنبه ۳۰ ذی قعه).
- سردار دوست محمد خان په کابل کي د عبدالصمد خان تبريزي په مشری په نوي ډول زر تنه فوج نظام ترتيب کئ.
- نوره دين د پښتو عامی شاعر د پيښور په سيمو کي اوسيدئ.

واستاوه، او شهزاده کامران سدوزی ئې په هرات کي محاصره کړ. خو بيرته ئې صلح وکړه او ايراني لښکر مشهد ته ولاړل، هرات شهزاده کامران او وزير يار محمد خان ته پاته سو.

مير يزدان بخش د بهسود هزاره مشر د حاجي خان حکمران هزاره جات په لمسون ووژل سو.

اخوند زاده محمد اکرم د ميان احمد زوی د بنون اوسيدونکي "عمدة الاملا" وکينښ.

۱۸۳۳م ۱۲۴۹ق

د سند ميران نور محمد خان او محمد نصير خان او د خيرپور مير شاه شجاع ته ياغي سول. خو په آخر کي روغه وسوه او هغو ۴ لکه روپي شاه شجاع ته ورکړې، خو چي شاه د دغه کال د مياښي د مياشتي په سر کي له ښکارپوره قندهار ته رهي سو.

سعادت يار خان بړيڅ د حافظ رحمت خان بړيڅ لمسی (گل رحمت) د هند د پښتنو تاريخ وکينښ.

د ملا عبدالغفور هروي خطاط د ژوند وخت.

۱۸۳۴م ۱۲۵۰ق

رئيس العلماء خانملا قاضي عبدالرحمن خان د خانملا قاضي محمد سعيد خان ابدالي بارکزی قندهاري زوی نصيحة المؤمنین و فضيحة الشياطين وکينښ، چه د روافضو رد دی (د قندهار د سليمي کتابخانه).

قاضي طلا محمد بن قاضي محمد حسن په پيښور کي لوی عالم او مؤلف او شاعر او خطاط

مستوره غوري شاعره د سيد محمد عظيم لور د پرچمن اوسيدونکې چي د شعر ديوان لری ژوندی وه.

۱۸۳۱م ۱۲۴۶ق

سيد احمد بريلوي مجاهد او مولوی اسماعيل دهلوي د ۱۳۵ مجاهدينو سره په بالا کوټ کي سکھانو شهيدان کړل (۲۴ ذی قعدة ۱۰ مې).

حاجي فيروز الدين د تيمور شاه زوی په سلطان آباد کي د کامران په ټوپک وواژه سو (رمضان).

۱۸۳۱م ۱۲۴۷ق

قاضي محمد حسن د قاضي اکبر شاه پښوري زوی (خان علما) د شاه شجاع مشاور او پيش نماز د رنجيت سنگه او مير مراد علی خان تالپور دربارو ته د سفير په توگه واستول سو او همده په ۱۲۵۴ق د لاهور مثلثه معاهده د شاه شجاع له خوا امضا کړه.

شاه شجاع د سند د والي مير مراد علی خان تالپور په مرسته له لودهيانې څخه شکارپور ته راغی خو مراد علی خان مړ سو، او سنديان د سيد کاظم شاه په مشرۍ د شاه شجاع جنگ ته راغله، مگر شاه شجاع غالب سو، سيد کاظم ووژل سو، او شاه شجاع شکارپور ونيو.

۱۸۳۲م ۱۲۴۸ق

الکسندر برنس د بخارا يي سوداگر په بڼه په شمالي افغانستان او بخارا کي وگرزیدي.

عباس ميرزا د قاجار کورني نائب السلطنه د هرات د نيولو لپاره شهزاده محمد مرزا را

- و. دی د فارسي او عربي شعر ديوان لري او د سلوة التحرير او نفحة المسلك او تسلية العقول مؤلف دی.
- عزيز خان رياخيل په پښتو جنگنامه هرات منظومه کړه.
- د شاه شجاع او رنجيت سنگه معاهده ۱۲ مارچ ۱۸۳۴ او د شاه شجاع حمله په قندهار (۱ محرم ۱۲۵۰ ق) او محاصره.
- دوست محمد خان له کابله قندهار ته راغی، او شاه شجاع يې مات کي او دی بيرته هند ته وتښتيد.
- سردار امير محمد خان د دوست محمد خان ورور ۴۱ کلن وفات او په کابل کي ښخ سو.
- رنجيت سنگه پيښور ونيوي او سردار سلطان محمد خان باجوړ ته ولاړ، د پيښور حکمران هری سنگه سپه سالار و.
- نايب عبدالصمد خان د سردار دوست محمد خان سره د قندهار په جنگ کي خيانت وکي او وشړل سو.
- ۱۸۱۰-۱۸۴۳ م ۱۲۲۵-۱۲۵۰ ق
- د پيښور د سيمو ماليات بارکزو سردارانو ته ۶۹۲،۵۰۹ روپي وې.
- ۱۸۳۴ م ۱۲۵۰ ق حدود
- محمد حسين قندهاري د مداح الکوزی زوی په قندهار کي د ميرزا هروي پر تصور او تصديق (شرح انکشافيه) په عربي وکښله (د قندهاری سلیمي خطي نسخه).
- ملا عبدالاحد هوتک قندهاری د قاضي غلام محمد زوی د ايفاظ النيام رساله په عربي وکښله.
- نياز محمد هوش د حافظ رحمت خان بريخ کړوسی د هند د روهيل کهند د پښتنو تاريخ په هند کي وکښ.
- ملا عبدالحق د ملا عبدالغفور خروتي زوی په قندهار کي په پښتو ياقوت السير منظوم کي او شرح اربعين يې وکښ.
- ۱۸۳۵ م ۱۲۵۱ ق
- سردار دوست محمد خان د کابل او قندهار مستقل حکمران سو.
- کلب علی خان شرر قندهاري شاعر او منشی ژوندی و چي د شعر ديوان هم لري.
- خواجه ملا د کابل عارف او عالم د احمد زنده پيل له پښته ۷۹ کلن په خواجه ملا کي وفات سو (۵ رجب)، کله چي سردار دوست محمد خان د سکهانو مقابلې ته د جهاد له پاره له کابله پيښور ته ولاړ، نو د شيخان په کلي کي د سوات اخوند ميان عبدالغفور د زرو مريدانو سره د امير په جهاد کي ملگري سوه (تر ۱۱ مې ۱۸۳۵ م).
- ۱۸۳۶ م ۱۲۵۲ ق
- علامه حبيب الله قندهاري خپل کتاب ابجد التواريخ د اسلام په تاريخ کي په عربي په قندهار کي وکښ.
- ۱۸۳۷ م ۱۲۵۳ ق
- پوتنجير پرنگی د اسانو د سوداگر په لباس کي کابل ته راغي، او بيا د ملايانو په کاليو کي هرات ته ولاړ، او هلته ئې د هرات د محاصرې په وخت کي ملايي او خپل پټ سياسي کار

- کاوه. ۱۸۳۸ امضا سوه چي شاه شجاع د افغانستان پادشاه کي.
- عبدالعظيم سواتي شاعر د پښتو ديوان خاوند وفات سو (ولادت ئې ۱۱۶۷ق). سردار دوست محمد خان د هري سڼگه د مقابلې لپاره پېښور ته لښکر واستول. سر الکساندر برنس د هند د انگريزي حکومت له خوا د مذاکرې لپاره کابل ته راغی او په اپريل ۱۸۳۸ ولاړ.
- د روس ايلچي ويتکويچ هم کابل ته راغی (د ستمبر ۱۸۳۷ تر جون ۳۸ پوري). سردار سلطان محمد خان له باجوړه کابل ته راغی چي د سردار دوست محمد خان څخه د پېښور د نيولو کومک واخلي. د دوهم بهادر شاه (ظفر) جلوس په دهلي کي.
- ۱۸۳۸ م ۱۲۵۴ ق محمد شاه قاجار د هرات د نيولو لپاره په ۷ شعبان غوريان ته را ورسيدئ او د هرات په ښار کي شهزاده کامران او وزير يار محمد خان کلا بند کړه خو هراتيانو د جهاد اعلان وکئ او د ايرانيانو سره يې مقابلې کولې.
- د امير دوست محمد خان لومړی جلوس د کابل په امارت، سکه وهل او ځان امير المؤمنين بلل.
- د امير دوست محمد خان او د روسيه د نماينده ويتکويچ تر منځ سياسي مذاکرې په کابل کي.
- د شاه شجاع او انگريزي ويسرا او رنجيت سڼگه تر منځ د لاهور دفاعي معاهده په ۲۶ جون ۱۸۳۸ امضا سوه چي شاه شجاع د افغانستان پادشاه کي.
- مولوی عبدالحق توشي د هرات لوی عالم د هرات په محاصره کي وفات سو. لارډ اکلينډ د هند ويسرا د اکتوبر په اوله د افغانستان سره لومړی جنگ اعلان کئ چي د ۱۸۴۳ م تر نومبر پوري جاري ؤ. سيد جمال الدين افغاني د شرق سياسي وينښونکی د کنړ په اسعد آباد کي وزيريدي.
- عصمت الدين د محمد اسماعيل زوی د مير محمد لمسی د امير دوست محمد خان د ژوند حال خلاصه الاخبار په نامه وکښ (د بنگال د آسيائي ټولني خطي نسخه). ۱۸۳۹ م ۱۲۵۴ ق
- انډس ارمي او شاه شجاع د سرجان کين په مشرۍ د سند او بولان له لاري پر قندهار راغلل (فروری ۳۹) او په ۲۰ د اپريل ۱۸۳۹ م ۱۲۵۵ ق ئې قندهار ونيو او شاه شجاع بيا پر تخت کښيښوست (دو شنبه ۱۳ صفر ۱۲۵۵ ق).
- برنس د انگريز استاخي او ميسن احوال ليکونکی له کابله د بتخاک پر خوا هند ته رهي سول (۲۶ اپريل). مکناټن انگليسي نماينده د شاه شجاع سره په قندهار کي نوې معاهده وکړه چي شاه شجاع تش په نامه پادشاه وي، نور ټول اختيار به د پرنگي په لاس کي وي (۷ مي ۱۸۳۹ م، ۲۲ صفر ۱۲۵۵ ق).
- ۱۸۳۹ م ۲۳ جولاي ۱۲۵۵ ق د انگريز لښکر او شاه شجاع غزني ونيو او سردار غلام حيدر هم ونيول سو.

د هرات کلابندي لس مياشتي وه او هراتيانو د محمد شاه قاجار سره جنگونه کول، خو چي محمد شاه ناچار سو او په ١٦ د څلورمي خور ١٢٥٥ ق ئي هرات پرېښو او بيرته ناکام تهران ته ولاړ.

سردار کندل خان او د ده زامن په ايران کي پناهېده سول.

شاه شجاع د انگريز د نماينده مکناتن له خوا د کابل پر تخت بيا کښينول سو او امير دوست محمد خان بخارا ته ولاړ (١٧ اگست ١٨٣٩ م، غره جمادی الاخری ١٢٥٥ ق). شاه سجاع ملا عبدالشکور د کابل نائب الحکومه او شهزاده تيمور ئي نايب السلطنه وټاکه.

د امير دوست محمد خان د پاچهي مالي عايدات ټوله ٢٠٥٠٩،٢٣٩ کابلي روپي وې چه له ٢٠٢٢٦،٩٤٣ کمپني د روپو سره برابري وې.

رنجيت سنگه د سردار مهن سنگه زوی د پنجاب مهاراجه په لاهور کي مړ او ښځ سو (٢٧ جون).

کله چي د پرنگي لښکر د کرنل ويډ په مشرۍ د شاه شجاع د زوی تيمور سره کابل ته تلل، اپريدی په خيبر کي له دوی سره ونښتل.

سپينه د نور محمد الکوزی لور د پښتو شاعره په هرات کي ژوندی وه او د هرات د کلابندي حال ئي په يوه حماسه کي منظوم کئ.

اخوند مصطفی هروي په کابل کي د شاه شجاع په غوښت د شيخ سعدالدين انصاری شرح حال (نشاء القدس) وکښ.

ملا عبدالاحد سلجوقي د ملا محمد ميرزا زوی د هرات مشهور مدرس او صوفي وفات سو (٢٥ محرم).

١٨٤٠ م ١٢٥٦ ق

يوسفزی او خيبريان پر انگريزانو باندي را ولاړ سول.

د کابل په شمال کي د مير مسجدي خان په مشري خلک ولاړ سول، او امير دوست محمد خان له بخارا څخه بيرته راغئ.

په ايک کي امير دوست محمد خان د انگريزانو څخه مات سو، او خان ئي په کابل کي انگريزانو ته تسليم کئ (٢٨ ستمبر ١٨٤٠ م).

انگريزانو امير دوست محمد خان د خپل تېره سره کلکتې ته واستاوه (نومبر ١٨٤٠ م).

شاهزاده کامران د شاه محمود سدوزی زوی د هرات حکمران هلته ووژل سو او هرات وزير يار محمد خان الکوزي ته پاته سو، په هرات کي د ده اقتدار له ١٨١٨ م ١٢٣٤ ق څخه شرو سوی و.

حاجي خان کاکړ ته د شاه شجاع له خوا د نصير الدوله لقب ورکړ سو خو وروسته دی بندي هندوستان ته وليږل سو او هورې مړ سو. ويگني T. Vigne د افغانستان د سفر احوال مصور له لنډه په ٤٧٩ مخه کي ١٢ فصله خپور کئ.

معين الدين پيښوری د وامق او عذار قصه په پښتو نظم کړه.

مير واعظ مير معصوم د مير واعظ سيد احمد زوی د خپل عصر متنفذ روحاني او شاعر او سياسي سړی په استالف کي ژوند کاوه.

مرزا محمد ابراهيم گوهری هراتي شاعر او

- مؤلف او خطاط مذهب چي په ۱۳۰۰ ق کابل ته راغلي و په هرات کي وزيږيدي، دی تر ۱۳۲۱ ق پوري لا ژوندی و.
- مير محترم حافظجي د کابل د مير واعظ د کورنۍ د دري شعر خاوند ژوندی و.
- شاه شجاع خپل زوی صفدر جنگ د قندهار په حکمراني مقرر کئ.
- ۱۸۴۱م ۱۲۵۷ق
- په ټول افغانستان کي پر انگریزانو باندي خلک را ولاړ سول، او په ۲ نومبر ۱۸۴۱م ۱۷ رمضان ئې په کوهستان کي د انگریزانو يو غنډ لښکر ووژل.
- سردار اکبر خان او عبدالله خان اخکزی او نور مجاهدين په کابل کي پر انگریزانو را ولاړ سول او برنس پرنگي ئې په ۲ نومبر ۱۸۴۱م مړ کئ. بيا يې نو د انگریزانو لوی سياسي مشر مکناتېن په ۲۳ دسمبر په کابل کي وواژه.
- لوی مجاهد عبدالله خان اخکزی په کابل کي د انگریزانو به لمسون وواژه سو (۲۷ رمضان).
- علامه حبيب الله قندهاري محقق خپل ابتکاري کتاب مغتنم الحصول في علم الاصول په قندهار کي په عربي وکيښ.
- مير مسجدي خان د کوهستان مجاهد چي په غزا کي زخمي سوی و (يا د انگریزانو په لمسون زهر ور کړه سوي و) شهيد سو (۱۱ شوال ۲۶ نومبر).
- محمد بدر الرحمن د (واقعات دراني کتاب له احمد شاه تر شاه شجاع پوري وکيښ د کانپور چاپ). دا کتاب له اردو څخه سيد حسين شيراز په فارسي ترجمه کئ (د برتانيه موزيم او د تهران پوهنتون خطي نسخې).
- سر الکسندر برنس خپل کتاب (کابل) وکيښ چي د ده سکونت له ۱۸۳۶ تر ۳۸ پوري په کابل کي بيانوي او د ده تر قتل وروسته په ۱۸۴۲ له لندنه خپور سو.
- پوتنجر انگليس په پټ ډول د کابل په شمالي سيمو کي فعاليت کاوه او ۱۹ لکه روپي ئې خرڅي کړې.
- مير عصمت الله کشوري د بلخ دهادي شاعر وفات سو، د شعرو ديوان لري.
- ۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق
- په اوله د جنوري ۱۸۴۲م د ملي مجاهدينو او انگریزانو تر منځ معاهده وسوه چه له افغانستانه ووزي.
- له ۶ تر ۱۳ جنوري د انگریزانو قتل عام شرو سو.
- په ۶ مارچ غزني هم ملي مجاهدينو ونيو، او انگریزان ئې هلته تباہ کړل.
- د کابل خلکو شاه شجاع هم وواژه (۲ صفر ۵۸ق، ۳ اپريل ۱۸۴۲م). د ده زوی فتح جنگ په بالا حصار کي پاچا سو.
- وزير اکبر خان د فتح جنگ شاه سره د اطاعت عهد نامه وکړه او مغه دی پخپل وزارت وټاکه، مگر فتح جنگ وروسته د لباس په تغيير جلال آباد ته وتښتيدي او د جنرال پالک سره ئې پر کابل حمله وکړه او په بالا حصار کي پر تخت کښيناست (۱۸ شعبان ۶ ستمبر) خو وزير اکبر

- خان باميان او تاشقرغان ته ولاړ. جنرال پالک او ناتېه د خيبر له خوا جلال آباد ته راغلل او په لار کې اړيدو پر دوي په خيبر کې اوربل کې (۱۸ اپريل تر ۱۱ ستمبر م).
- انگريزان چې په جنگ کې وځپل سوه، نو له افغانستانه تر ۱۲ اکتوبر ۱۸۴۲م پوري ووتل، او د شاه شجاع تېر هم د پرنګيانو سره هند ته ولاړل (لومړی جنگ ختم سو).
- جيمس اټکين سون د اندس د لښکر جراح خپل کتاب (لښکر کښي په افغانستان کې) ۸۲۴ مخه له لندنه خپور کړ، چې د ۱۸۳۹ تر ۴۰ پوري د افغانستان د لومړي جنگ احوال دي.
- ۱۸۰۳-۱۸۴۲م ۱۲۱۸-۱۲۵۸ق
شاه شجاع د تيمور شاه زوي په وقفو د افغانستان پاچا و.
- ۱۸۳۸-۱۸۴۲م ۱۲۵۴-۱۲۵۸ق
جنرال ايبټ د افغان او انگليس د لومړي جنگ روز نامه په لندن کې چاپ کړه ۱۸۷۸م.
- ۱۸۴۲م ۱۲۵۸ق
چارلس ميسون د افغانستان او بلوچستان د سفر احوال به ۳ ټوکه کې له لندنه چاپ کړ چې له ۱۸۲۶ تر ۱۸۳۸م پوري د ده مشاهدات دي.
- سر الکسندر برنس چې خپل کتاب (کابل) په ۱۸۴۱م ليکلی و په ۱۸۴۲م له لندنه خپور سو.
- جنگي عمليات په افغانستان کې د ونسنت پايړ تاليف له لندنه په درې ټوکه کې خپور سو.
- احمد گل مومند شاعر او مدرس عالم د پښتو ديوان احمدي خاوند د ننگرهار په گلایي کې وزيريدي.
- ۱۸۴۳م ۱۲۵۹ق
د افغانستان د شېخون روز نامه د ليدې سيل په قلم په لندن کې خپره سوه (۴۵۱ مخه) دا وقايع د ۱۸۴۱م دي.
- په خيبر کې د اړيدو غزاوي د پرنګي له هغو لښکرو سره چې له افغانستان نه په ناکامي راوتل.
- امير دوست محمد خان له هنده راوستل سو او بيا د کابل پر تخت کښيښوست او نائب امين الله خان لوگري يې په بالا حصار کې بندي کړ.
- ايلن Allen د افغانستان د سفر يادداشتونه (۱۱) فصله په لندن کې خپاره کړه، دی د جنرال سر ولیم ناتېه سره افغانستان ته راغلي و.
- ملا غلام محمد اخوندزاده د ملا محمد جي اخوندزاده گدون د تيمور زوی متخلص په غلامي کوهستاني (متوفا ۲۰ رجب ۱۳۰۶ق) د افغان او انگريز د لومړي جگړې (جنگنامه) په دري نظم کړه.
- ملا جمعه بارکزی قندهاري د پښتو ديوان خاوند شاعر په قندهار کې وفات سو.
- جنيد الله حاذق بن صوفي اسلام هروي شاعر د ديوان خاوند او د يوسف زليخا د مثوي ناظم په قندهار کې وفات سو.
- ۱۸۴۴م ۱۲۶۰ق
شاه زمان د تيمور شاه زوی د افغانستان

- ۱- د صوري اقليدس د هندسيه ترجمه او د
ثاو دوسيوس د اکړثاو مانا لاوس د اکر شرح
۲۹ ذیحجه.
- ۲- علم حساب له صحاح حساب بيا تر
جبر و مقابلي پوري.
- ۳- علم هندسه: مساحت و تکسير دوائر
استخراج مقادير جيوب و اضلال او د مثلثاتو
مسائل او نور.
- ۴- علم الابصار او مناظر او مرايا او علم
الانعکاس او احکام ابطر.
- ۵- علم هيئت: افلاک، مراد او رصدي
آلات او د ابعاد او اجرام معرفت.
- ۶- د موامرات زيچ و تقويم.
مير اشرف علی په بمبيئي کي اردو تاريخ
افغانستان چاپ کي چي د افغان او انگليس د
لومړي جنگ وقايع لري (۳۳۱ مخه).
د ليل خان محمدزی د نوښار د کندی
اوسيدونکي د پښتو خلقي شاعر وزيريدي
(وفات ئې ۱۹۴۰م).
۱۸۴۶م ۱۲۶۲ق
علامه حبيب الله قندهاري د قيد الحيشه په
انتقادي شرح کي مراة الحق په قندهار کي تاليف
کي (خطي).
موهن لال کشميري د امير دوست محمد
خان د ژوند کتاب ۲ ټوکه په انگريزي له لندنه
خپور کئ چي د افغانستان مهم معلومات لري.
مازو خان او صاحبزاده جانان په تکاب کي
ياغي سول خو سردار شير علی خان د لښکرو
سره پر ورغی او جانان يې وواژه او دوي يې ايل
- پوند او مخلوع پاچا په سر هند کي وفات او
ښخ سو.
- حميد کشميري مولوي حميد الله (متوفا
۱۲۶۴) فارسي مثنوي اکبر نامه د افغان او
انگريز د لومړي جنگ پر احوال باندی منظومه
کړه.
- ميرزا محمود سالک بالاحصاري د فارسي
ديوان خاوند ژوندی و.
- امير عبدالرحمن خان په کابل کي وزيريدي.
د افغانستان د جنگونو پر حال (ظفر نامه
کابل) منظومه سوه. د شاعر نوم ندی معلوم (د
برتش موزيم خطي نسخه).
- قاسم علی خان د محاربه کابل کتاب په
نامه نه زره بيته فارسي مثنوي په هند کي منظوم
کئ (د آگرې چاپ ۱۲۷۲ق).
- ۱۸۴۴م ۱۲۶۰ق حدود
محمد جي آخوند زاده گدون د پښتو شاعر
او فقيه د شرح الوقايه شارح ژوندی و.
- محمد سليمان خان د موسی خان بړيڅ
زوی (متخلص په اسد) د پنجاب تاريخ (نقش
سليمانی) په هند کي وکښ.
- قاضي عبدالرحمن خان علوم بارکزی د
قاضي محمد سعيد قندهاري زوی قاضي
القضات و.
- ۱۸۴۵م ۱۲۶۱-۱۲۶۲ق
علامه حبيب الله قندهاري محقق خپل لوی
کتاب رياض المهندسين تاليف کئ (خطي) چه
د رياضي ټولو علومو مجموعه ده او شپږ روضي
لري:

کړه.

۱۸۴۶م ۱۲۶۳ق

نواب محمد زمان خان به کابل کي مړ او په عاشقان و عارفان کي ښخ سو. وزير اکبر خان په جلال آباد کي ۳۱ کلن وفات او په مزار شريف کي ښخ سو. پر ځاي يې سردار غلام حيدر خان وليعهد سو (ولادت يې ۱۲۳۲ق).

منشي عبدالکريم د محاربه کابل و قندهار کتاب وکښ (د لکنهو چاپ ۱۲۶۴ق). له پرنګي سره د پنجتار د مخ درې د پښتنو غزا.

په کابل کي سخته وبا راغله.

ماماخيلو بغاوت وکي او وزير اکبر خان د دوی سرکوټلو ته ولاړ.

سردار شير علی خان د غلام حيدر خان پر ځای د غزني حکمران سو.

د لغمان غلجی د محمد شاه خان بابکرخيل په مشري ياغي سول، خو امير دوست محمد خان پخپله ورغی او دوي يې د نورستان غرو ته ترشا کړه.

محقق قندهاري علامه حبيب الله بن مولوی فيض الله موسی خيل په قندهار کي وفات او ښخ سو، عمر يې ۵۲ کلن ؤ. دی عربي، فارسي، پښتو لوی مؤلف او د معقولو او منقولو علومو استاد و. د مغنم الحصول في علم الاصول او رياضي المهندسين او پښتو منهاج العابدین مؤلف (رمضان).

د وزيرستان پر گمبتي انګريزي کيمپ

باندی احمدزو حمله وکړه او ملک سوهان خان د پرنګي ملګري کوله.

نايب محمد حسن د بلوڅو د قلات سياسي او ادبي سړی چي فارسي او بلوڅي ديوان اشعار هم لري، خپل فارسي اول ديوان يې بشپړ کي (متوفا ۱۲۷۰ق).

۱۸۴۷م ۱۲۶۴ق

محجوبه د سکندر خان هروي لور د فارسي شاعره په هرات کي ژوندي وه. قاضي غلام محمد هوتک قندهاري عالم ارشاد الحق په قندهار کي په عربي وکښ (۱۴ جمادی الثانيه پنجشنبه).

قاضي غلام محمد قندهاری د خپل کتاب تنزيه الخلفاء عن مطاعن الاعداء په عربي په قندهار کي تاليف کي (یکشنبه ۷ ربيع الثاني). منشي عبدالکريم علوي خپل کتاب تاريخ احمد يا واقعات دراني د امام الدين حسيني د تاريخ حسيني څخه اقتباس کي (د هند چاپ ۱۲۶۶ق).

برنهارډ ډورن د پترسبرګ د اکاډيمي غړی د پښتو انتخابات (کرستو ماتهي) به هغه ښار کي چاپ کړه.

۱۸۴۸م ۱۲۶۵ق

سردار محمد اکرم خان بيا هندوکش شمالي ولايات په مرکز پوري ونښلول.

د ملا عبدالقيوم د محمد نبي زوی د خلم صوفي شاعر د مجمع الاشعار قيامت نامه او فارسي او ترکي ديوان خاوند شاعر وزيږيدی.

محمد کلان خان امين الوجوهات عضد

د سوات اخوند عبدالغفور صاحب د پښتنو لويه جرگه جوړه کړه او د ستهاني سيد اکبر شاه يې په شرعي امارت وټاکه، پخپله دی شيخ الاسلام سو.

د کوهاټ د اپريدو او بنگينو غزاوي له پرنګيانو سره.

مولانا زين العابدين پښتورۍ چي په حساب، رياضي، نجوم کي استاد او د استخراجات جبريه مؤلف و ژوندی و. د بهادر خيلو خټکو غزا له پرنګي سره.

منشي عبدالکريم د محاربه کابل و قندهار کتاب د کانپور په مصطفائي مطبع کي چاپ کئ. ۱۸۵۱م ۱۲۶۸ق

له لنډه د ځوان مصر په نامه يو کتاب خپور سو، چي يو فصل يئ د افغانستان او سند پر احوال دئ او د لومړي جنگ انگليسي سياست غندي.

مير عبدالرحمن د افغانستان مشهور خطاط په هرات کي وفات او د سيد عبدالله په گنډه کي ښخ سو. له پرنګيانو سره د مومندو غزا او د ميچني لومړۍ جنگ.

سردار شير علي خان د کلات غلجي ايل کړه.

۱۸۵۲م ۱۲۶۹ق
سردار محمد افضل خان د تخته پل ښار د بلخ په ولايت کي جوړ کئ.
د مومندو سره د پرنګي دوهمه د ميچني جگړه او هم د پړانګ غار غزا.

الدوله د محمد عالم خان پوپلزي زوی وفات او په غزني کي د خپل نيکه وکيل الدوله عبدالله خان د قبر سره ښخ سو. ۱۸۴۹م ۱۲۶۵ق

امير دوست محمد خان د پرنګيانو په مقابل کي اټک ته ولاړ، خو چتر سنگه او شير سنگه ماته ورکړه، او امير دوست محمد خان له سلطان محمد خان او پير محمد خان او سيد محمد خان خپلو وروڼو سره کابل ته راغی او انگريزانو تر پښتوره ونيول.

۱۸۴۹م ۱۲۶۶ق
په شمالي ولاياتو کي د ميرانو بغاوت او د سردار محمد اکرم خان مرګ ۳۳ کلن په مزار شريف کي او پر ځای ئې د سردار محمد افضل خان مقرري (ولادت يې ۱۲۳۳ق).

قاضي غلام قادر د قاضي حسن پښتورۍ زوي په پښتور کي د سردار سلطان محمد خان سره ؤ.

مير محمد امين د قليچ علي بيګ زوی د تاشقرغان والي د فارسي شعري ديوان خاوند د آمو سره وفات سو.

۱۸۵۰م ۱۲۶۷ق
ظهير الدوله وزير يار محمد خان د هرات حکمران د لاش په رباط مير کي وفات او په هرات کي ښخ سو (د شعبان سلخ) زوی ئې سعيد محمد خان پر ځاي کښينوست.

مشهور عالم او د سراج الاخبار افغانستان مؤسس مولوی عبدالروف په قندهار کي وزيريد (صفر ۱۲۶۷ق).

- د امير دوست محمد خان او سردار كهنډل خان يو له بله مخالفت د كلات بر كلا او د نواب جبار خان په بوگانب د دوى روغه.
- په مله كند كې د پرنگي سره دراني زو غزا.
- د بهادر خيلو خټكو دوهمه غزا له پرنگي سره او د سپري جنگ.
- مير محمد نبى احقر بدخشي د شعر د ديوان خاوند او د حديق الحقايق او هشت بهشت مؤلف په رستاق كې وفات سو.
- فيض الله قريشي د تربيلي اوسيدونكي د پښتو ليكوال او شاعر خپل گنج سعادت نظم كئ چي د دغه عصر ښه تاريخي معلومات لري.
- مير احمد اظهر مجددي د هفت مجلس او مناقب الطاهرين مؤلف او د ديوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت يئ ۱۲۰۶ ق).
- ۱۸۵۳ م ۱۲۷۰ ق
- د غلجو شورش په كلات كې.
- د بلخ د ولايت د دارالامان خليفه ميرزا امان معروف صوفي ۸۴ كلن وفات سو.
- د پرنگي او مومندو معاهده نمبر ۱۵۸۷ نومبر ۱۸۵۳ م.
- محمد رسول شهيد مارملي بلخي شاعر د ديوان خاوند ژوندى و.
- سردار فتح محمد خان د وزير اكبر خان زوى د كلات حكرمان او جنرال فرامز خان يې د لښكر مشر مقرر سول.
- د كوهاټ د غاښي غزاوي له پرنگيانو سره.
- د پورې غزا له ۱۵ نومبر ۱۸۵۳ څخه تر ۱۴ جنوري ۱۸۵۴ م پوري.
- نواب جبار خان د سردار پاينده خان زوى ۷۳ كلن وفات او د كابل په عاشقان و عارفان كې ښخ سو (ولادت ۱۱۹۷ ق).
- د سليمان بن خواجه ابراهيم قبلان حسيني نقشبندي قندوزى د دينايع الموده د مؤلف وفات په استانبول كې (ولادت ئې ۱۲۲۰ ق).
- استاد عبدالعلى هروي د ميرزا باقر كابلې زوى د هرات مصور ژوندى و.
- ۱۸۵۴ م ۱۲۷۰ ق
- د مهدى بن اسماعيل موسوي هروي امامي فقيه او اصولي وفات او په مشهد كې ښخيدل.
- ۱۸۵۴ م ۱۲۷۱ ق
- سردار كهنډل خان د قندهار حكرمان ۶۳ كلن پسله ۲۶ كالو حكومته په سه شنبه ۷ ذى حجه په قندهار كې مړ سو (ولادت يې ۱۲۰۸ ق).
- پرنگيانو پر مومندو حمله وكړه (اگست) او د پنديالى د مومندو سره تر ۱۸۶۰ م پورې وجنگيدل.
- مير محب بيگ هزاره د يكه اولنگ اوسيدونكي ياغى سو، خو سردار محمد اسلم خان دى بيرته گڼيڼاوه.
- سردار مهردل خان مشرقي ۵۹ كلن په قندهار كې وفات او ښخ سو جمعه ۲۷ جمادى الاخرې (ولادت ئې محرم ۱۲۱۲ ق).
- حاجي دوست محمد قندهاري د ملا على اخوند يوسفزى زوى د بنون د دامان مشهور نقشبندي عارف ژوندى و، او د ده د مناقبو كتاب معزالدين د عبدالكريم زوى تاليف كئ

(خظي).

مرزا حنان بارکزی شاعر په قندهار کي خپل پښتو ديوان ترکيب کئ.

۱۸۵۵م ۱۲۷۲ق

سردار غلام حيدر خان د امير دوست محمد خان له خوا په پېښور کي د مودت معاهده له سر جان لارنس د پنجاب له کمشنر سره په ۳۰ مارچ ۱۸۵۵م امضا کړه او له انگريزي هنده سره روابط قائم سول.

په قندهار کي خانه جنگي وه خو امير دوست محمد خان قندهار ونيو او خپل زوی سردار غلام حيدر خان ته يې وسپاره.

شهزاده محمد يوسف د ملک قاسم زوی د فيروز الدين لمسی د عیسی خان درانی په مرسته هرات ونيو او سعيد محمد خان الکوزی ئې مړ کئ، خو په آخر کي محمد يوسف هم ووژل سو او هرات پردو ته پاته سو.

مولوی محمد حسن او محمد عثمان د هرات قاضيان او شيخ مرتضی د شهزاده محمد يوسف وکیل و.

امير دوست محمد خان په قندهار کي قاضي محمد سعيد خان علوم بارکزی قاضي القضاات وټاکه.

د کوهات د اکاخيلو سره د پرنگيانو جنگونه تر ۱۱ جنوري ۱۸۵۶م پوري جاري و.

۱۸۵۶م ۱۲۷۳ق

د ناصرالدين شاه قاجار لښکرو هرات ونيو، خو سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران سو او د ايران لښکر ولاړل.

راورتي انگريز مستشرق او لښکر مشر د پښتو گرامر په انگريزي ژبه په کلکته کي چاپ کئ.

د امير دوست محمد خان عسکر ۱۶ غنډه پياده، ۳ غنډه سپاره، ۵ توپخانې سره گرده ۱۳،۷۰۰ منظم عسکر او ۸۱ توبه وو. امير دوست محمد خان قندهار سردار غلام حيدر خان وليعهد ته وسپاره او پخپله کابل ته ولاړ.

۱۸۵۷م ۱۲۷۳ق

علی قلي ميرزا د فتح علی شاه قاجار لمسی (اعتضاد الدوله متوفي ۱۲۶۸ق) خپل کتاب تاريخ وقایع و سوانح افغانستان په تهران کي چاپ کئ چي د احمد شاه بابا له وخته احوال لري.

په جمرود کي د امير دوست محمد خان او سر جان لارنس تر منځ د دوستي او امداد معاهده ۲۶ جنوري ۱۸۵۷م ۲۹ جمادی الاولی ۱۲۷۳ق.

قاجاري لښکرو هرات تخلیه کئ ۲۷ جولائي ۱۸۵۷م.

ميجر لمسهون د انگريزانو له خوا په قندهار کي سياسي مبصر مقرر سو.

د پاریس په معاهده کي انگريزانو ته وويل سوه چي د ايران او افغانستان په شخړو کي منځگړی سی.

مولوي غلام جيلاني د پېښور محقق عالم کابل ته راغي.

د ستهاني سيد اکبر شاه د سوات د پښتنو

- امير وفات سو (۱۱ مې ۱۸۵۷م).
په سوات کي نفاق ولويدي.
سيد مبارکشاه په نارنجي کي په ۱۸
جولايي ۱۸۵۷م له انگريزانو سره غزا وکړه.
کله چي امير دوست محمد خان د هند د
وايسرای تر ملاقات وروسته جمرود ته راغي
کوکي خيلو د پرنگيانو پر لښکرو په خيبر کي
حمله وکړه او د هغو مشر افسر ئي مړ کئ.
۱۸۵۷م ۱۲۴۷ق
د لمسډون سياسي ډله په افغانستان کي وه.
د دې ډلي روږد د ډکټر بيليو په قلم په ۱۸۶۲م
له لندن چاپ سو.
۱۸۵۸م ۱۲۷۴ق
سردار سلطان احمد خان په هرات کي
حکمران سو. سردار غلام حيدر خان وليعهد په
کابل کي په جمعه ۲۱ ذيقعه ۱۲۷۴ق د يرش
کلن مړ سو (ولادت ۱۲۳۵ق).
روسی استاخي خانکوف هرات ته راغی.
له پرنگي سره د پنجتار په چنگلي کي د
پښتنو غزا (اپريل ۱۸۵۸م).
نائب امين الله خان لوگري د امير دوست
محمد خان په محبس کي په کابل کي مړ سو.
۱۸۵۹م ۱۲۷۵ق
مراد خان اتاليق د قطغن مير وښوریدی خو
سردار محمد افضل خان دی مات کئ او کولاب
ته وتښتیدی.
جرنيل شير محمد خان (کيول انگليس چه
په ۱۲۴۹ق کال د قندهار په جنگ کي زخمی او
مسلمان سوی و) په تخته پل کي عسکری
- قوماندان و هلته مړ سو.
سردار رحمدل خان ۶۴ کلن وفات او د
نجف په وادی السلام کي ښخ سو (رجب). د ده
ولادت ۱۲۱۱ق.
۱۸۵۹م ۱۲۷۶ق
د کورم د خلکو غزا له پرنگي سره (۲۰
دسمبر).
سردار عبدالرحمن خان شمالي ولايات سره
سم کړل. او کله چي امير مظفر خان د بخارا
پاچا تر آمو را تير او چارجوی ته راغی، نو
سردار محمد افضل خان او افغاني مشرانو دی
بیرته د آمو خوا ته وشاړه.
له پرنگي سره په ميداني غره کي د مسيدو
او خټکو غزا.
پر وزيرستان باندی د سر نيول چمبرلين د
لښکرو حملې تر ۱۸۶۰م پوري.
۱۸۶۰م ۱۲۷۷ق
د تيرا د تور غره پښتنو له ۱۸۵۸م څخه بيا
تر دې کاله پوري د پرنگي له لښکرو سره جنگونه
کول.
سردار محمد شريف خان د فراه او پشت
رود حکمران غور ته ولاړ، او د تايمينو سردار
عبدالغفور خان يې ايل کي.
۱۸۶۱م ۱۲۷۸ق
سردار محمد اعظم خان د قطغن حکمران د
هغه ځای اداره سردار عبدالغياث خان د نواب
جبار خان زوی ته وسپارله او پخپله له خان آباډه
کابل ته راغي.
د سردار سلطان احمد خان زامن له هراته

دکتر بليو د هغي ډلي د سفر ورځ ليک له لنډه په ۱۱ فصلو ۸ تصويرو سره خپور کړ، چي په ۱۸۵۲م هلته و او د افغانستان ښه معلومات لري. د کتاب نوم: په افغانستان کي د يوه سياسي وفد ورځ ليک.

ډيوس د پنجاب د حکومت سکرتر د افغانستان پر تجارت باندي يو مفصل راپورټ چاپ کړ (جولاي) چي د لکهنو د نولشکور په مطبعه کي په اردو هم چاپ سو ۱۸۷۱م.

ډيوس انگريز د افغانستان او هند د تجارت په راپور کي (۱ جولايي ۱۸۶۲م) د افغانستان ټول واردات له هنده ۳۱۸،۳۸۳ پونډه او صادرات يې ۳۰۳،۵۳۵ پونډه او گرده تجارت يې ۶۲۱،۹۱۸ پونډه ښوولي دي.

۱۸۶۳م ۱۲۷۹ق

سردار سلطان احمد خان د هرات حکمران په رمضان ۱۲۷۹ق ۶ د اپريل ۱۸۶۳م د هرات په محاصره کي مړ سو او زوی يې شهناز خان پر ځای ودریدی.

امير دوست محمد خان په ۸ ذیحجه ۱۲۷۹ق ۲۷ مي ۱۸۶۳م هرات ونيو، او هلته په ۲۱ د ذیحجې ۱۲۷۹ق ۹ جون ۱۸۶۳م مړ او ښځ سو او امير شیر علی خان يې پر ځای امير سو.

سلطان محمد خان د سعادت خان موند زوی د انگریزانو سره وجنگیدی خو د امير شیر علی خان لښکر دی باجوړ ته وشاړه.

سيد جمال الدين افغاني په افغاني دربار کي د اصلاح او تجديد حرکت شروع کړ.

راغلل او سردار مير افضل خان يې په فراه کي حکمران کي. مگر امير دوست محمد خان د ميانۍ په مياشت ورغي او هغه ښار يې ونيوي. سردار عبدالرحمن خان د قطغن حکمران سو.

په کابل وبا گډه سوه او سردار پير محمد خان ۶۴ کلن ۲۲ ربیع الاول وفات سو. دغسی هم سردار سلطان محمد خان ۶۸ کلن په پنجشنبه ۱۸ ربیع الثاني په کابل کي وفات سو. د دوو پښتنو غزا له پرنګي سره.

د پښور معهور عالم صاحبزاده غلام جيلاني وفات سو (چهارشنبه ۹ شوال).

۱۸۶۲م ۱۲۷۹ق

د فراه تر نیولو وروسته امير دوست محمد خان د هرات نیولو ته لښکر بوت، او سردار سلطان احمد خان او د هغه زامن يې په هرات کي محاصره کړل (۱۰ صفر).

د سردار سلطان احمد خان ماینه چي د ماهر دوست محمد خان لور وه د هرات په کلابندی کي مړه سوه.

میرزا رضا هروي مصور او نقاش د امير دوست محمد خان او سلطان احمد خان د جنگ تصویر په هرات کي وکښ (د هرات موزیم).

ملا صفی الله خټک د مسری باندي اوسیدونکي په پښتو مخزن الاسرار او بدر منیر او په فارسي نظم الدرر في سلک السیر وکښل.

سیف الدین حسینی د انشأ کتاب په کابل کي تالیف کي.

په خان آباد کي د سردار محمد اعظم خان د فوجونو ياغي توب پر سردار عبدالرحمن خان باندې او د دوی ارامول.

مير اتاليق په قطغن کي ولاړ سو، خو سردار عبدالرحمن بيرته پر ځاي کښيناوه او ماليات يې ځني واخستل.

د سوات د اخوند ميان عبدالغفور او انگریزانو روغه او د اخوند تگ سيدو شريف ته (۲۷ دسمبر).

۱۸۶۴م ۱۲۸۱ق

د امير شير علی خان سره د ده د وروڼو کورني جنگونه.
د باجگاه په جنگ کي محمد افضل خان مات او گرفتار سو او سردار عبدالرحمن بخارا ته وتښتيد.

جلالی د يوسف مسکين زوی د قاسم د ده گزک اوسيدونکي د سپاه موي او جلالی د قصې هير وزيږيدی.

پر مومندو د پرنګي حمله او د ميچني څلورمه غزا.

۱۸۶۵م ۱۲۸۲ق

امير شير علی خان په کابل کي دوه زره تنه لويي جرګې ته راوغوښته چي ده ته د ده د وروڼو د اختلاف په باب کي مشوره ورکړي. تر دې لوی جرګې وروسته امير د خپلو وروڼو جنگ ته متوجه سو.

د امير شير علی خان او سردار محمد امين خان د کجواز جنگ، او د محمد امين او محمد علی يو له بله سره وژل ۱۰ محرم ۱۲۸۲ق.

استاد ابراهيم په هرات کي د امير شهنواز خان لپاره يو لوی توپ جوړ کړ.

د سوابی په ټوپي کي د ملک عیسی خان حدون او مولوي عبدالله په مشري له انگریزانو سره د پښتنو غزا.

د قتل گر لوی جنگونه تر سوات او باجوړ پوري.

له پرنګي سره د سور کاوی او امبيلي د پښتنو غزاوي (د اکتوبر ۱۸۶۳م).

۱۸۶۳م ۱۲۸۰ق

د سوات د اخوند عبدالغفور او مولوي عبدالله مجاهد په مشري د امبيلي په کوتل کي د انگریزانو ۷ زرو لښکرو سره جهاد، چي ۹۰۸ تنه پرنګيان مړه او درې زره تنه پښتانه شهيدان سول.

د نومبر په ۱۸ ورځ د قتل گر جهاد د ۱۵ زرو تنو غازیانو لخوا د پرنګي سره شرو سو او تر ۱۵ دسمبر پوري جاري و.

امير شير علی خان خپل څورلس کلن زوی يعقوب خان د هرات حکمران او جنرال فرامرز خان يې لښکر مشر مقرر کړ. قاضي عبدالسلام خان يې د هرات قاضي او ملا شاه محمد يې مفتي او ميرزا غلام صديق يې سر دفتري مقرر کړ او د قندهار له لاري کابل ته راغي.

حاجي عبدالرزاق د مولانا عبدالخالق اندړ زوی د غزني د پاي لوچ په کلي کي وزیږيدی (۱۶ صفر).

ميرزا احمد خان کابلي مستوفي او د شعر د ديوان خاوند وفات سو.

- امير شیر علی خان د خپل ورور او زوی په مرگ غم جن سو او قندهار ته ولاړ، او دا ښار يې ونيوئ.
- ميرزا محمد محسن دبیر د ميرزا علی خان زوی د دربار منشي او شاعر په کابل کي وفات سو (ولادت ۱۲۲۷ق).
- مراد علی کاموي د عبدالرحمن زوی د تفسیر یسیر وکښ. ۱۸۶۶م ۱۲۸۲ق
- امير شیر علی خان شمالي ولایات ونيول او له تاشقرغانه تخته پل ته ولاړ، بیا و کابل ته راغي.
- سردار عبدالرحمن خان چي بخارا ته تللی و، بیرته راغي او د بلخ ولایت يې ونيو او بیا پر کابل راغی، امير شیر علی خان له قندهاره را رووت او د وردکو په سید آباد کي د امير شیر علی خان او سردار عبدالرحمن جنگ سو، خو امير شیر علی خان مات سو او قندهار ته ولاړ.
- ۱۸۶۶م ۱۲۸۳ق
- امير محمد افضل خان د کابل امير سو او امير شیر علی خان قندهار ته ولاړ.
- مستوره غوري حور النساء د مير سيد اعظم لور (بي بي سپیده پوش) د فارسي ديوان تحفة العاشقين خاونده د غور د پرچمن اوسيدونکې شاعره وفات سوه (ولادت يې ۱۲۸۴ق).
- ميرزا عبدالواسع طبيب د لعل محمد عاجز زوی د شعر د ديوان خاوند وفات سو (ولادت يې ۱۲۰۸ق).
- امير شیر علی خان له قندهاره را ووت چي کابل ونيسي، مگر سردار عبدالرحمن خان دی په کلات کي مات کئ.
- سردار فيض محمد خان د امير دوست محمد خان زوی په بلخ کي وښوریدي او امير شیر علی خان د هرات او میمنې له لاري بلخ ته ولاړ او سره ملگري سوه.
- د سردار احمد خان د امير دوست محمد خان د زوی په امر د ده د اشعارو ديوان په بلخ کي ترتيب او وکښ سو (۲۷ شعبان) (د کابل خطي کتابخانه).
- سردار عبدالرحمن خان د خپل پلار امير محمد افضل خان لخوا وگومارل سو چي د امير شیر علی خان او سردار فيض محمد خان مقابله ته ولاړ سي.
- د دواړو خواو لښکر د پنجشیر په بازارک کي سره ونښتل، په دې جنگ کي سردار فيض محمد خان د توپ په کولی ووژل سو او امير شیر علی خان بیرته بلخ ته ولاړ.
- امير محمد افضل خان ۵۴ کلن په جمادی الثانيه ۱۲۸۴ق په کابل کي مړ او ښخ سو او پر خای يې امير محمد اعظم خان پادشاه سو (د افضل ولادت ۱۲۳۰ق).
- مير سعدالدين د سعدالله زوی د تنگي سيدان د ديوان خاوند شاعر وفات سو (ولادت يې ۱۱۹۸ق).
- سيد جعفر رستاقی د عبدالصمد زوی د گلشن عشق او چمن عشق ناظم وفات سو.
- سردار عبدالرحمن خان بلخ ته ولاړ او امير شیر علی خان له هغه ځايه ووت او هرات ته

ولاړ.

د روس او انگريز مذاکره د افغانستان د شمالي سرحداتو د ټاکنې لپاره شرو سوه. پر اتمانخيلو او مومندو پښتنو د پرنګي حملې او د ميچني شپږمه غزا. امير محمد اعظم خان د فرار په حال کي پنځوس کلن وفات او د بايزيد بسطامي په مزار کي ښخ سو (ولادت ئې ۱۲۳۶ق).

۱۸۶۹م ۱۲۸۶ق

له پرنګي سره د کابل خيلو وزيرو غزا. سردار فتح محمد خان د هرات حکمران سو او سردار محمد اسماعيل خان د سردار محمد امين خان زوی په چنډاول کي ياغي سو، خو دی ونيول سو او هند ته فرار سو. د امير شير علي خان له خوا سردار شير علي خان قندهاري د قندهار حکمران سو. امير شير علي خان د نوي کابل شيرپور په جوړولو د ناظر حسين علي خان تر کتنې لاندې پيل وکړ.

۱۸۷۰م ۱۲۸۷ق

سردار محمد يعقوب خان په قندهار کي ياغي سو او هرات يې ونيو، د هرات حاکم سردار فتح محمد خان او سردار محمد عزيز خان په جنگ کي مړه سول. امير شير علي خان په افغانستان کي د نوي مدنيت په خپرولو پيل وکړ.

سپه سالار فرامرز خان په هرات کي د جمعي په شپه ۲۷ ربيع الاول وواژه سو. د افغانستان لومړۍ کابينه د سيد نور محمد شاه قندهاري صدر اعظم په مشري جوړه سوه

سردار عبدالرحمن خان شبرغان مير حکيم خان ته وسپاره او ده هغه لور يې وکړه.

حيات خان د پښتنو تاريخ حيات افغاني په اردو په لاهور کي چاپ کړ.

ملا محمد يعقوب فراهي د فارسي او پښتو مقتدر شاعر او عالم په فراه کي وزيريدي.

۱۸۶۸م ۱۲۸۵ق

د امير محمد اعظم خان سره د امير شير علي خان جنگونه او په شش گاو او زنه خان کي د امير محمد اعظم خان ماته او د ده او عبدالرحمن خان تښته ايران او روس ته.

د شوال په مياشت کي امير شير علي خان بيا کابل ونيو او پادشاه سو او د هند ويسرا د ۲ نومبر ۱۸۶۸م په مکتوب د ده سلطنت ومانه.

ډکټر ډبليو بيليو انگريزي افغان پوهاند د پښتو گرامر په انگريزي په لاهور کي چاپ کړ.

منصور غزنوي د محمود خان مومند شاليجي زوی د فارسي ليکوال او شاعر په غزني کي وفات سو (ولادت ئې ۱۲۲۰ق).

بهاول خان د ښادی خان زوی د بنون د سيمو اوسيدونکي جنگنامه زيتون په پښتو منظومه کړه.

۱۸۶۹م ۱۲۸۵ق

انگريزانو دوولس لکه روپي او دوولس زره توپک امير شير علي خان ته ورکړه.

امير شير علي خان د هند د ويسرا په بلنه د انبالي سفر هند ته وکړ او په رسميت ومنل سو، مگر د ده وليعهد عبدالله جان يې و نه مانه.

- چي دغه وزيران يې درلودل:
- ۱- سيد نور محمد شاه قندهاري د پښين د سيد سليمان شاه زوی لوی ټول مختار (صدر اعظم).
  - ۲- ميرزا حبيب الله خان وردک لوی ملک (مستوفي الممالک = وزير ماليه).
  - ۳- ارسلان خان جبارخيل لوی ميني دباندی (وزير خارجه).
  - ۴- عصمت الله خان د عزيز خان غلجي زوی لوی ميني د غرو (حشمت الملک وزير کوهستانات).
  - ۵- ميرزا محمد حسن خان لوی کنبل (دبير الملک = سر منشي حضور).
  - ۶- حسين علی خان پنجشيري ټولمشر (سپه سالار).
  - ۷- احمد علي خان چغتائي لوی ټولول (معير الملک = وزير خزانه).
- شيخ محمد اکرم افغاني چي د خيبر له اپريدو څخه و، او په شام او مصر کي علمي شهرت درلود او مشهور مدرس و، په قاهره کي وفات سو (ربيع الثاني).
- شاه عبدالباقي مجددي د شاه صفي الله مجددي زوی د کابل د مجدديانو نيکه په کابل کي ۹۴ کلن وفات او ښخ سو (سه شنبه ۲۱ ربيع الاول) د شعر ديوان ئې درلود او متخلص په باقي و.
- ميرزا محمد اسماعيل د پېښور د حکومت سر محرر تسهيل القواعد افغاني، نصاب افغاني، قواعد افغاني وليکل.
- مولوی احمد د نواز خان اخوند زاده زوی د پېښور د تنگي عیسی خیل شاعر پښتو کتابونه وکښل: آدم درخاني، توتي نامه، قصه جمجمه او نور.
- ۱۸۷۱م ۱۲۸۸ق
- د افغانستان لومړی اخبار شمس النهار په کابل کي د مرزا عبدالعلی په اهتمام خپور سو.
- سيد نور محمد شاه صدر اعظم د پالک انگریز سره د سيستان د سرحداتو او اوبو د ويشلو لپاره هلته ولاړ، او بيا يې د مذاکراتو لپاره تهران ته هم سفر وکړ او د بمبئي له لاري کابل ته راغي.
- امير شير علی خان يو منظم لښکر جوړ کړ چه شمير ئې ۵۲ زرو ته رسيدئ.
- شيخ الاسلام ملا خدابخش د ملا محمد قاسم زوی (عطا) شاعر او د شرح کلمه طيبه ليکونکي په هرات کي وفات سو.
- صوفي محمد رسول ساکزی د قندهار مشهور عالم او نقشبندي مقتدا ۵۵ کلن وفات سو (دو شنبه ۱۳ ذی حجه).
- سيد خان شبرغاني د قاضي سيد نعمان زوی نستعليق ليکونکي خطاط او شاعر اذنب تخلص ژوندی و.
- ولي طواف د محمد علی کابلي زوی ناخوانه شاعر په کابل کي ژوندی و.
- سردار محمد يعقوب خان له هراته د امير شير علی خان حضور ته راغي او معافي يې وغوښته او بيرته هرات ته مقرر سو.

۱۸۷۱م ۱۲۸۸ق

محمد زرداد خان ناغر افغان په هند کي
صولت افغاني د پښتنو تاريخ په اردو وکينډ (د
نولکشور طبع ۱۲۸۹ق).

۱۸۷۲م ۱۲۸۹ق

سردار محمد يعقوب خان کابل ته راغی او
بندي سو او سردار محمد ايوب خان په هرات
کي د پلار مخالف سو.

سردار حبيب الله خان د سردار عبدالرحمن
خان زوی په سمرقند کي په دو شنبه ۲۵ د ربيع
الثاني وزيريد.

د انگرېز دولت او روسانو تر منځ د گرينول
او گورچاکوف معاهده وسوه چه افغانستان د
روسانو د نفوذ د سيمي څخه وتلي دي.

د کابل په بالا حصار کي د پلو لښکرو د
مشق د قواعدو کتاب ۳۸۲ مخه مصور د قاضي
عبدالقادر له خوا چاپ سو چي بولی يې پښتو
دي.

د امير شير علي خان منظم عسکر
۵۱،۹۹۰ تنه او غير منظم ۲۴،۰۰۰ تنه وو چي
۴۰ زره توپک او ۳۶۹ توپونه يې درلوده.

برهان الدين لاغر د مير يوسف علي
بدخشي زوی د جام جم او ديوان اشعار ناظم
ژوندی و.

نعمت الله محوي د ميمني شاعر او احمد
قلي بن سکندر هروي د آتش فشان د تذکرې
مؤلف ژوندی وو.

پر شمالي وزيرستان د پرنگي حمله او د
کجوري لوی جنگ او د بادي فقير شهادت.

۱۸۷۲م ۱۲۸۹ق

قاضي عبدالرحمن خانملا د قاضي محمد
سعید بارکزی قندهاري زوی د فيصل التفرقه
بين الضال و الناجيه رساله وکښله (د کابل
خطي کتابخانه).

۱۸۷۳م ۱۲۹۰ق

نائب محمد علم خان د ترکستان نائب
الحکومه د امير شير علي خان په امر ميمنه
ونيوله.

روسانو خيوا ونيوله.
سيد نور محمد شاه صدر اعظم د شملې په
کنفرانس کي شامل سو.

د امير شير علي خان په فرمان (رمضان
۱۲۹۰ق) عصمت الله خان جبارخيل حشمت
الملك او (لوی ميني د غرو) وزير داخله سو.
امير عبدالرحمن خان دی په ۱۸۸۰م په دار
وځړاوه.

قاضي عبدالقادر پيښوری د امير شير علي
خان د دربار ښوونکي او مصاحب يا عسکري
سکرتر و، چي د تشریح الجرايم او عسکري
تعليماتنامو او وعظ نامو مؤلف دی. دی د
قاضي فضل قادر زوی او د خان علما قاضي
حسن لمسی دی. خو د انگرېز جاسوس و.

قاضي عبدالسلام د قاضي محمد سعید
بارکزي قندهاري زوي قاضي القضاات و.

دوست محمد خټک په قندهار کي په پښتو
بدر منير او بحر العلوم او اخلاق احمدي منظوم
کړه.

امير محمد بن عبدالقادر بن محمد اعظم

- سليمان خيل کتوازي د امير شير علي خان په نامه الدافعه لشکوک الطايفة الوهابيه په عربي تاليف کړه.
- د محمد عظيم ابکم نقاش ژوند په کابل کي. عبدالرسول قندهاري شاعر د سفر نامې او آزاد نامې مؤلف د خپل شعر ديوان جوړ کړ.
- امير شير علي خان د بالا حصار په خاصه سراچه کي د وليعدهي جلسه وکړه او سردار عبدالله وليعهد سو (۱ شوال ۱۲۹۰ ق).
- د شوال په دوهمه شپه د سردار عبدالله جان د وليعدهي جشن وسو او په هرات کي سردار محمد يعقوب خان مخالفت وکړ.
- په دغه کال د شمالي ولاياتو (مزار شريف) ماليات پنځه لکه روپۍ وې او نائب محمد علم په مزار کي توپونه جوړول.
- د قندهار پلټني دوه کاله کابل ته راغلې چي دلته عسکري قوايد زده کي.
- سردار ولي محمد خان د کورم لوی ناب د هغه ځاي د ياغي قبيلو توبه نامه امير ته را واستوله او صدر اعظم نور محمد شاه د دوی مشرانو ته خلعتونه ورکړه.
- امير شير علي خان خپل ولي عهد د سوات آخوند ته معرفي کړ او آخوند هم هغه ومانه او تبریک ئې ورته ووايه (دو شنبه ۱۴ سوال ۱۲۹۰ ق).
- صاحبزاده غلام جان د پنجشير او نجر او کم ناب او علي محمد خان د کنړ حاکم او خدای نظر خان د غزني حاکم و. مير عنايت الله بدخشي د اصول المباشت ناظم او د ديوان خاوند وفات سو.
- ۱۸۷۴ م ۱۲۹۱ ق
- د نائب محمد علم خان مرگ.
- د شاغاسي شير دل خان لوی ناب مقرري د شمالي ولاياتو په حکمراني.
- امير شير علي خان د کوچني اختر په ورځ د نولمشر حسين علي خان په سالاري او د قاضي عبدالقادر په ملگري د کابل لښکرو نمايش د مرنجان د غونډي سره وليد. ۳۷ پلي کنډکه، څلور رجمنته سپاره، لس توپخانې.
- د کابل په سيمو کي سخته زلزله وسوه چي له پنجشيره تر کوهدامنه ۷۰۵۲ تنه مړه او ۳۹۰۰ تنه زخمي سو. په پروان کي ۱۳۰۰ تنه او په کابل کي ۱۴ تنه مړه سو (شمس النهار ۶-۷ رمضان ۱۲۹۱ ق).
- مير عبدالرحمن د واخان حاکم مړ سو (۱۵ صفر ۱۲۹۱ ق).
- نظام الملک د چترال د مير زوی د امير شير علي خان دربار ته راغی.
- شاغاسي شيردل خان ته د لوی ناب او د ده زوی خوشدل خان ته د کمکي ناب او ميرزا محمد حسن خان د بيرته د کمناب لقبونه ورکړه سو او ميرزا محمد نبي خان واصل وفات سو.
- سردار شير علي خان هزاره وفات سو.
- سردار نصرالله خان د امير عبدالرحمن خان زوی په سمرقند کي وزيريدی (چهار شنبه ۳۰ صفر ۱۲۹۱ ق).
- د افغانستان د لومړي جنگ تاريخ د جان ولیم کي تاليف درې ټوکه درهمه طبعه په لندن

کي خپور سو.

هنري والتر بليو چي په ۱۸۷۲م افغانستان ته راغلي و، په خپل کتاب له انډوس تر تاگريس پوري کي د افغانستان احوال له لنډنه خپور کئ (۱۳ فصله).

ملا شاه پسند پوپلزي د قندهار د نيش اوسيدونکي عارف او شاعر د قادري طريقي خليفه په نيش کي ۷۵ کلن وفات سو (ولادت ئې ۱۲۱۶ق) ده زاد الرحلين په پښتو نظم کئ (د لاهور طبع ۱۳۴۷ش).

۱۸۷۵م ۱۲۹۲ق

ميرزا نيازي د ملا برات زوی د سمنگان شاعر او خطاط چي دوه ديوانه يې لرل وفات سو.

د امير شير علي خان نصيحت نامه تحفة العلماء د قاضي عبدالقادر پېښوري په اهتمام او د ميرزا بيضا خان په خط ۸۰ مخه په کابل کي چاپ سوه.

د باجوړ د فيض طلب خان او د ناوه گي د غلام حيدر خان اختلاف د امير شير علي خان په توصيه فيصله سو (۲ شوال ۱۲۹۲ق).

ملا سکندر اخند په کابل کي قاضي عسکر و.

۱۸۷۶م ۱۲۹۳ق

نواب عطا محمد خان د انگرېز سفير له امير شير علي خان و غوښتل چه د روسانو د پيش قدمي د نيولو لپاره د انگرېزانو مامورين افغانستان ته پريريدي خو امير شير علي خان نه ومنله.

انگرېزانو کوټه ونيوله.

سيد نور محمد شاه صدر اعظم او مير اخور احمد خان او ميرزا محمد باقر افغاني سياسي ډله د مذاکرتو لپاره پېښور ته ولاړه.

اخوند زاده حضرت ملا يحيي د ملا عبدالله زوی د هرات عالم او مدرس د هرات په دښت يلان کي وفات سو.

محمد عمر خان د محمد کلان پوپلزي زوی د خپل وخت پښتو او فارسي شاعر او خطاط او مؤلف په مزار شريف کي وفات سو.

محمد علم خان وکیل الدوله پوپلزي د عبدالله خان زوی په کابل کي وفات سو.

عبدالعلي مستغني د فارسي او پښتو مشهور شاعر د ملا رمضان هوتک زوی د ملا قضا لمسی د ملا رسول داد کړوسی د کابل په بالا حصار کي وزيريدي (۱۷ ذی حجه).

مستوفي حبيب الله خان له هراته کابل ته را و غوښتل سو، او پر ځای يې سردار محمد عمر خان د سردار محمد عظيم خان زوی د هرات په حکومت مقرر سو.

د امير شير علي خان له درباره احمد خان ساکزی د جلال آباد حاکم سوات ته د اخوند عبدالغفور د ليدو لپاره استاخی ولاړ.

د لوگر د موسي فيص محمد اخوند زاده پښتو روضة المجاهدين د امير شير علي خان په نامه نظم کئ (د کابل خطي کتابخانه).

پير امان الله د مولانا رحمت الله قندهاري زوی د خپل عصر مشهور صوفي او زاهد په غور کي وفات سو.

۱۸۷۷م ۱۲۹۴ق

د پېښور په کنفرانس کې د سيد نور محمد شاه صدر اعظم او سر ليوس بيلي مذاکرات ناکام سول (۳۰ جنوري) او سيد نور محمد شاه په پېښور کې مړ سو، او ميرزا حبيب الله خان مستوفي د ملا شاه محمد او تاج محمد پوپلزی او ميرزا محمد طاهر سره پېښور ته د مذاکرې لپاره ولاړل، مگر له جمروده بيرته انگریزانو را واستول.

ارسلا خان وزير خارجه مړ سو او پر ځای ئې ملا شاه محمد قطب خيل وزير خارجه مقرر سو.

سردار محمد علم خان د پشت رود حاکم معزول سو او پر ځای ئې سردار محمد يوسف خان د امير دوست محمد خان زوی مقرر سو.

د سلطان عبدالحميد له خوا حاجي محمد حسن خان بگرامي وال د کابل دربار ته د خاص استاڅي په ډول راغي، او د عثماني دولت سفير فوزي افندي و، چي مستشار ئې هدايت الله او باشکاتب ئې حسين او دوه تنه غړي يې منير او خيري بيک وو.

د انگریز سفير په کابل کې نواب محمد حسن خان او نائب يې عطا محمد خان او منشي يې بختيار خان و.

د قاضي عبدالقادر (ښوونکی صاحب بهادر) وعظ نامه د بالا حصار په چاپخانه کې چاپ سوه.

د پست ټکټ (محصول چاپار خانه دارالسلطنه کابل ۱۲۹۴ق) خپور سو چي د

زمری سر ئې په منځ کې کښل سوی دی.

اخوند عبدالغفور بن عبدالواحد (اخوند سوات) لوی نقشبندي او قادري مرشد او مجاهد د سوات په سيدو شريف کې په ۱۲ جنوري وفات او ښځ سو (ولادت ئې د لوړ سوات په شاميري صافيو کې د ۱۷۹۰م حدود. دی د سوات د رياست او شرعي حکومت مؤسس دی.

د سليمان بن ابراهيم قندوزي بلخي حسيني صوفي مؤلف وفات. د اجمع الفوائد، مشرق الاکوان، ینابيع الموده مؤلف (ولادت ۱۲۲۰ق).

۱۸۷۸م ۱۲۹۵ق

په ۲۲ جون ستيلاتوف د روس نماينده کابل ته راغی او په ۱۱ اگست د امير شير علی خان دربار ته ورسيدی او د يوې معاهدې مذاکره ئې ورسره وکړه.

امير شير علی خان د انگریز را ليرلي نماينده سر نيول چمبرلين نه را پرېښو چي افغانستان ته راسي.

کلنل کروديکوف له سمرقده هرات ته راغی (نومبر) په ۳۱ د اکتوبر لارډ ليتن د هند ويسرا افغانستان ته التيماتوم ورکړ. په ۲۲ د نومبر د انگریز او افغان دوهم جنگ ونښت او انگریزی لښکر پر افغانستان راغلل.

سردار عبدالله جان وليعهد ۱۷ کلن وفات او په حرم باغ کې ښځ سو (د نقيب باغ) د ۱۷ شعبان شپه ۱۲۹۵ق.

پر راني زو پښتنو د انگریزانو لښکر کشي د

- مله کنډ پر خوا. مير محمود شاه بدخشي د مير احمد شاه زوی د ديوان اشعار خاوند وفات سو. سردار محمد يعقوب خان چي بندي و له قيده ايله سو او د کابل حکمران مقرر سو او سردار محمد ايوب خان هم له مشهده هرات ته راغی.
- د دغه کال تقويم د ملا عبدالرحيم او عبدالرحمن استخراج د کابل د شمس النهار په چاپخانه کي چاپ سو. دغه دوه ورونه د عزيز الله اخندزاده قندهاري زامن وو.
- د کابل د شمس النهار په مطبعه کي مجمع البحرين يعني مقابله حکمت قديم و جديد د حکيم او ډاکتر چتين شاه تاليف چاپ سو او دا له لمړيو مطبوعاتو څخه دی.
- قاضي طلا محمد د قاضي حسن خان زوی د پښتو، فارسي، عربي ليکوال او شاعر او تکړه مؤلف په پيښور کي اوسیدی. د عربي او ديوان خاوند او د جواهر النغز، سلوة التفير، نفحة المسلك، تسليته العقول، سلوة الکثير مؤلف.
- د افغان وار په نامه د جنرال ايوب ورځ ليک ۳۴۶ مخه له لنډه د افغانستان پر احوال له ۱۸۳۸ تر ۴۲ پوري خپور سو. نور محمد نوري قندهاري د افغانستان تاريخ وکينډي چي د سدوزو او محمدزو احوال لري (د لندن د انډيا آفس خطي نسخه). ده د امير شير علي خان په نامه يو پښتو گرامر هم کښلي دی. دی د گلشن امارت هم مؤلف دي.
- د امير شير علي خان سوانح تر ۱۲۸۷ ق پوري (د کابل چاپ ۱۳۲۵ ش) پر کور مي د پرنګانو حمله او له دوی سره د خلکو غزا. ارباب عبدالرحمن خليل د عبدالکريم زوی د پښتو او فارسي او عربي ليکوال او شاعر د مردان اوسيدونکي ژوندی و.
- ۱۸۷۹م ۱۲۹۶ق
- پر افغانستان د انګريزي لښکرو حمله او د انګريز او افغان د دوهم جنگ پيل.
- امير شير علي خان له کابل بلخ ته ولاړ او ۵۸ کلن په پنجشنبه ۲۹ صفر ۱۲۶۹ په مزار شريف کي مړ او ښخ سو (ولادت ۱۲۳۸). په کابل کي امير محمد يعقوب خان پادشاه سو (ربيع الثاني ۱۲۶۹ ق).
- جنرال رابرتس کابل په ۱۲ د اکتوبر ۱۸۷۹م ونيوی.
- د گندمک معاهده په ۲۶ مي امضاء سوه (۴ جمادی الثاني ۱۲۹۶).
- په ۲۴ جولایي ۱۸۷۹م د انګريز سفير کيوناړي کابل ته راغی خو په ۱۶ د رمضان ۱۲۹۶ ق ۳ دسمبر ۱۸۷۹م په بالا حصار کي ووژل سو او خلکو پر انګريزانو حملې شروع کړې.
- انګريزانو بالا حصار وران کئ او د ذیحجې په مياشت يې امير يعقوب خان ديره دون ته واستاوه.
- محمد جان خان وردک، ملا مشک عالم اندر، محمد عثمان صافي په کابل کي جهاد شروع کئ او د تپه مرنجان او کوه اسمايي جنگونه وسوه. محمد عثمان خان شهيد سو.

امير عبدالرحمن خان په ۵ د رمضان ۱۲۹۶ق (جولایي ۱۸۸۰م) په کابل کي پادشاه سو او انگریزانو هم ومانه او کابل یی ور وسپاره. ۱۸۸۰-۱۹۰۱م ۱۲۹۷-۱۳۱۹ق

د امير عبدالرحمن خان د امارت دوره. جنرال رابرتس د قندهار د پير پايمال په جنگ کي په ۲۴ رمضان سردار محمد ايوب خان مات کئ او ايران ته ولاړ. امير عبدالرحمن د شوال په مياشت کي قندهار ته ورسيدئ. ۱۸۸۰م ۱۲۹۸ق

امير عبدالرحمن خان د قندهار له علماو څخه ملا عبدالرحيم اخوندزاده کاکړ او ملا عبدالاحد پوپلزی د قندهار په خرکه شريفه کي ووژل (شوال). سردار عبدالرسول خان د قندهار حاکم او سپه سالار غلام حيدر خان توخي عسکري مشر او ملا يوسف رستاقی کوتوال او ملا سعد الدين خان قاضي مقرر سول. مولوي احمد جان تاجر الکوزی په قندهار کي د امير عبدالرحمن خان د فتح مدحیه د الیه قصیده وويله.

سلطان محمد خالص قندهاري د موسی خان بارکزی زوی خپل تاریخ سلطاني د امير محمد ايوب خان په نامه په بمبئي کي چاپ کئ. دا کتاب په ۱۲۸۱ق شرو سوي و او تر ۱۲۹۷ق پوري وقایع لری.

په وزیرستان کي پر مکین باندي د پرنګي حمله او د خلکو جهادونه تر ۱۸۸۱ پوري جاري و او مولانا گلاب دين شهيد سو. د پرنګي سره د مومندو جهاد او د میچني

امير شیر علی خان له مزاره خپل آخري مکتوب جنرال کوفمان ته تاشکند ته د یوه سیاسي هیئت سره واستاوه. سردار شیر علی خان قندهاري، شاه محمد خان وزیر خارجه، قاضي عبدالقادر پېښوری، ملا دين محمد مشک عالم مشهور عالم او مجاهد او ملا عبدالغفور لنگري او محمد جان خان وردک په جهاد کابل ته راغلل.

پرنګيانو د گندمک د معاهدې سره سم کورمه خپله وبلله، خو پښتنو له دوی سره دریمه غزا شروع کړه او غازي محمد سرور خان چکي د غزا مشر و.

د تیراه اعلام او له پرنګيانو سره غزاوي چي د پرنګي ۵۳ زره لښکر پر پښتنو باندي ورغلل.

د ټانک پر بازار د پښتنو مجاهدینو حمله او د ۶۵۳ تنو انگریزي سپاهیانو وژل (شنبه ۱۰ جنوري، ۲۶ محرم).

۱۸۸۰م ۱۲۹۷-۹۸ق د میوند جنگ او د انگریزانو ماته ۱۷ شعبان ۱۲۹۷ق ۲۷ جولایي ۱۸۸۰م.

جنرال رابرتس له کابله قندهار ته ورسیدي او سردار محمد ايوب خان یې مات کئ ۳۱ اگست ۱۸۸۰.

سردار عبدالرحمن خان له سمرقنده تر آمو را واوښت قندوز ته راغي (۴ جمادی الثانيه ۱۲۹۷ق).

د سردار عبدالرحمن او گریفن مذاکره او موافقه په زمه کي.

اومه غزا.

۱۸۸۱م ۱۲۹۹ق

انگريزانو په اپريل ۱۸۸۱م کي قندهار امير عبدالرحمن ته وسپاره او دی بيرته په ۲۲ محرم ۱۲۹۹ق کابل ته را ورسيد.

جنرال فرامرز خان هرات ته مقرر سو. د شوال په مياشت کي ناظر محمد سرور خان د سردار عبدالقدوس خان پر ځاي د هرات حکمران مقرر سو او دغه سردار بندي سو. سردار محمد صديق خان د نظر محمد خان زوی د سردار امير محمد خان لمسی په پيښور کي د ميوند جنگنامه په فارسي مثنوي نظم کړه (۱۷ شعبان ۱۲۹۹ق).

د امير عبدالرحمن خان لښکرو لغمان ونيوئ.

۱۸۰۲-۱۸۸۲م ۱۲۱۷-۱۲۹۹ق

د محمد تقی بن حسين هروي عالم، د نهايت الامال او توضيح الحساب او عيون الاحکام د مؤلف د ژوند وخت. سردار عبدالرسول خان د قندهار نائب الحکومه معزول سو.

سردار نور محمد خان د سردار سلطان محمد خان زوی د قندهار نائب سو.

د هرات د خلکو ښورښت آرام سو او صاحب خان علی زی د هغه ځاي حاکم د ښورښتيانو مشر نائب اکرم ونيوئ او کابل ته يې را واستاوه.

سردار محمد يوسف خان د امير دوست محمد خان زوی د فراه حاکم سردار ابراهيم بلوخ په چخانسور کي تاراج کئ او سردار تاج محمد

په ذیحجه کي سردار عبدالقدوس خان هرات ونيو.

د سردار شیر علی هزاره زوی تسليم سو، سيد محمود کنړي او محمد اکبر خان د لال پوري بغاوت وکئ، سيد محمود راولپنډي ته وتښتيدی او اکبر خان په کابل کي نظر بند سو. امير عبدالرحمن خان د پنځه لکو روپو اخيستلو لپاره ملا ابو بکر او محمد اکبر تاجران د پيښور کمشنر وټرفيلډ ته معرفي کړل، دغه خط د پيښور په موزيم کي دئ (۲۷ صفر ۱۲۹۸).

امير عبدالرحمن د هند د ويسرا په خواهش جنرال مير احمد خان د افغانستان په وکالت په ډهلي کي مقرر کئ او د ويسرا په نامه يې په ۲۵ صفر او د پيښور د کمشنر په نامه کې په ۲۷ صفر مکتوبونه وليکل (د پيښور موزيم).

مير محبتي الفت د مير مرتضی زوی په کابل کي ۷۴ کلن وفات سو (ولادت ۱۲۲۴) د فارسي ښه شاعر و.

ملا عبدالله بن مراد محمد بدخشي شاعر د خپل شعر ديوان ترتيب کئ.

سردار غلام محمد طرزی د خپلي کورنۍ سره د هند کراچي ته فرار سو.

د برگير ناث په افغانستان کي د ۱۸۳۸ تر ۱۸۴۲م پوری احوال په ۱۱۳ مخه کي په بمبئي کي چاپ سو.

قاضي عبدالرحمن د امازو گرهې (مردان) افسانه دلپذير په پښتو نظم کړه.

خان بلوڅ هم افغانستان ته راغی. سپه سالار فرامرز خان په هرات کي د هغه ښار کللال او د چار باغ عمارتونه ترميم کړه او د غوريانو کلا ئې هم جوړه کړه. مخدوم قلبي خان له مرو څخه امير عبدالرحمن خان ته عرض وکړ چه مرو په افغانستان پوري ونښلوي (لکه پخوا). پر غلجو تره کو باندی د امير د لښکرو بری او کنړ نيول او د ميمنې د والي رايټول، له شنوارو سره د امير د لښکرو جنگ.

۱۸۸۲ م ۱۳۰۰ ق د انگریزانو يو مسلمان نماينده عطاء الله خان په کابل کي مقرر سو، تر دې وخته گريفن او قاضي عبدالقادر پيښوری په پټه په کابل کي وو.

امير عبدالرحمن خان، محمد جان خان وردک او د عصمت الله خان جبارخيل کورنی او نور درې زره تنه بنديان کړل. د ربيع الاول په پنځلسمه امير په قندهار کي د منزل باغ او د جلال آباد د شاهي باغ ودانونه. د هرات د مصلا وړانونه. شهزاده لوبانوف او لارډ کرينول د روس او انگریز له خوا د ۱۸۷۳ م د گورچاکوف پر موافقه نامه باندي د افغانستان په باب کي خبري وکړې.

مولوي عبدالرؤف قندهاري د سراج الخبر مؤسس په کابل کي د مدرسه شاهي مدرس او د حضور عربي ترجمان مقرر سو (وروستني مالي حضور).

په دغه کال د امير عبدالرحمن گرده لښکر ۵۸،۷۴۰ تنه وو. سردار محمد حسن خان سپاه او سعدو په منگلو کي وښوریدل، خو جنرال غلام حيدر خان اورکزي دوی د تيره خوا ته وشړل او زرمه ئې ونيوله. مولوي احمد جان د پښتو تکړه نثر ليکونکی د گنج پښتو او تاريخ افغانستان ليکوال په پيښور کي ژوندی و. مولانا محمد عثمان بن محمد علی پادخاني لوگري د عجائب الاخبار او گلشن اسرار او نورو تاليفاتو خاوند عالم ژوندی و. رحمت بدخشي د ميرزا اسماعيل زوی د پنځو دري ديوانو خاوند شاعر ژوندی و. د پنجشير د خلکو ولايدل او د دوی بيرته ارامول. د قندهار د اخکزو ښورښت او بيرته امر منل.

۱۸۸۳ م ۱۳۰۱-۲ ق روسانو د تجن رود مجاري د هرات شمال غربي سيمي ونيولې. انگریزانو د کوټي ټوله سيمه ونيوله. امير عبدالرحمن خان شغلان او روشن ونيول. امير عبدالرحمن خان ته دوولس لکه روپي د کاله انگریزانو کومک منظور کړی. د انگریز او روس گډ کميسيون د افغانستان د شمالي او غربي سرحداتو د ټاکلو لپاره مقرر سو او امير عبدالرحمن خان په پنجشنبه ۶

د امير عبدالرحمن خان پخپل خط او انشا د هرات حکمران محمد سرور خان ته يوه مفصله هدايت نامه صادره سوه.

۱۸۸۴م ۱۳۰۲ق

سر پيتر لمسډن انگرېز د سرحد وېش او ډلي مشر هرات ته ورسيد او د افغانستان له خوا قاضي سعدالدين خان ورغی. انگرېزانو د کوټي د ريل لار جوړه کړه او روسانو پل خاتول ونيو.

امير عبدالرحمن په پنجشنبه ۲۴ جمادي الاولی ۱۳۰۲ق له کابل څخه راولپنډۍ ته رهي سو او په پنجشنبه ۱۶ جمادي الثانيه د هند ويسرا لارډ فرن سره وليدل او په ۶ د رجب جلال آباد ته را ورسيد.

انگرېزانو د روسانو د پېشرفت د مخ نيوي لپاره خپل ۵۰ زره مجهز لشکر کوټي ته راوستل. د رجب په مياشت لمسډن هند ته ولاړ او د سرحد وېشلو کار يې کرنل رجوي ته وسپاره.

نظام الدين انصاري د کمال الدين مزاری بلخي زوی د خپل عصر خطاط او شاعر او مؤلف د اعتقاد لمتحقتين په نامه پر اسلامي فرقو باندي يو رساله په کابل کي وکښله (یکشنبه ۲۲ ربيع الثاني ۱۳۰۲ق).

سردار غلام محمد خان طرزي د سردار رحمدل خان قندهاري زوی د دري شاعر او ليکوال او خطاط هنر مند چي د امير عبدالرحمن خان په امر هند ته فرار سوی و له ۴۵ تنو خپلوانو سره له کراچي څخه بغداد ته ولاړ.

ذيقعه ۱۳۰۱ق د دې کميسيون د منلو فرمان صادر کئ او خلکو ته ئې هدايت نامه صادره کړه. سردار محمد نادر خان د هند په ډيره دون کي وزيريدي (۲۱ حمل ۱۲۶۲ش ۱۳۰۱ق).

سردار محمد ايوب خان په تهران کي و، د ميمني د والي دلاور خان په غوښتنه له تهرانه پټ د دغو مشرانو سره مشهد ته راغي (۱۰ ربيع الاول). سپه سالارحسين علي خان جنرال پرويز شاه خان، خوشدل خان لوی ناب، سردار محمد هاشم خان، قاضي عبدالسلام خان، عبدالله خان ناصر، احمد علي خان، مگر دغه ډله د ايران حکومت د انگرېزانو په غوښتنه ونيول او په قوچاق کي نظر بند کړه.

په دغه واقعه کي دلاور خان هم په ميمنه کي ياغي سو، خو امير عبدالرحمن خان، مير محمد حسين خان هلته والي وټاکه او ميمنه آرامه سوه. د کتار او کنبير د کافرانو حمله پر علي شنک او د لغمان د حاکم سردار گل محمد خان په مشري د دوی شړنه.

محمد علي غريب د سيد علي زوی د پېښور د سيمي اوسيدونکي عالم د پښتو او فارسي شاعر د ډيرو عربي کتابو حاشيه ليکونکی ژوندی و.

۱۸۸۴م ۱۳۰۱ق

(۱۵ جمادي الاولی، ۱۳ مارچ)

سيد جمال الدين افغاني په پاریس کي د عروة الوثقي جريده په عربي خپره کړه. دوهمه طبع ئې په قاهره کي ۱۳۲۸ق د توفيق مطبع ۲۳۲ مخه.

ملا مشک عالم دين محمد اندر د دوهم جنگ لوی مجاهد په پنجشنبه ۱۰ ربيع الاول ۱۳۰۳ ق وفات سو.

مستوفي حبيب الله خان وردک (لوی ملک) د امير شير علی خان مشر وزير په راولپنډي کي د فرار په حال کي وفات سو. د ده ولادت د وردک په جغتو کي ۱۲۴۸ ق و.

قاضي عبدالواحد صرير د سمنگان شاعر او عالم او خطاط ۸۰ کلن په بخارا کي وفات سو (۲۲ شوال). سردار غلام محمد طرزي له بغداده شام او استانبول ته ولاړ او د عثماني سلطان ميلمه و.

د جلال آباد شاهي باغ د عبدالسبحان خان په مهندسي جوړ سو.

امير عبدالرحمن خان خپله پند نامه دنيا و دين په کابل کي د روژې په مياشت کي وکښله (د کابل د خطي نسخو کتابخانه او هم د کابل چاپ).

د امير لښکرو ټول لغمان رايټ کئ. رضوان الله رضوان ماماخيل د هوتي مردان اوسيدونکي فقيه او طبيب او د پښتو شاعر او ليکوال طب اکسير په پښتو وکښن.

۱۸۸۶ م ۱۳۰۴ ق

د انگریزانو قبضه پر ټول پښين او سيوی، د روسانو د جلو گيري په بهانه انگریزانو د بولان د ريل لار جوړه کړه.

د سرحداتو د ویشلو ډله په اکتوبر له کابل هغه ته ولاړه او سرحدی قرار داد په جولایي ۱۸۸۷ م په پترزبرگ کي امضا سو.

په راولپنډی کي د امير عبدالرحمن خان او د هند د وایسرای د مذاکراتو راپور (سوال و جواب دولتي) په پښتو او دري له کابل چاپ او خپور سو. د پښتو مترجم ئې ملا غلام خان لغماني دی.

امير عبدالرحمن خان د هرات د ساتني لپاره په شل لکه روپي دیرش زره لښکر تیار کړل، انگریزانو ۲۸ لوی توپونه او گولی ورکړې او ۴۰۰ تنه توپچیان هم تیار سول.

د سوات او بنیر د خلکو نمایندگان امير عبدالرحمن ته راغلل او امير د دوی اطاعت ومانه او د افغانستان د ساتلو اطمینان یې ورکئ (۲۲ ذي حجه).

د روس او انگلیس د شمالي افغانستان د سرحد ویشني قرارداد عملی سو او دهنه ذوالفقار او مرچاق افغانستان ته پرېښودل سوه.

سردار محمد هاشم خان (وروستني صدر اعظم) په دیره دون کي وزیریدی.

۱۸۸۵ م ۱۳۰۳ ق

روسانو د ذوالفقار خوا ته آق رباط ونيو او پنجه ته پر مخ راتله.

د مارچ په ۱۸ روسانو په تاش گيپريون کي افغانان مات کړه او پنجه یې ونيو.

د انگریز او روس د سرحد ویشلو ډلي په نومبر کي بیا سره ولیدل او د افغان، روس سرحد لومړي څلي یې رسماً ودراره.

کرنل ستيوارت انگریزي منصب دار د هرات استحکامات وکتل او څلور لکه کلداري یې د استحکام لپاره ورکړې.

سید فخرالدین مجنون شاه د سید هاشم کابلي زوی د بوستان خیال شاعر (طبع لاهور ۱۳۲۸ق) د کابل په ده افغانان کي مړ سو (سه شنبه ۸ ربیع الاول، ولادت یې ۱۲۴۲ق).

د پرنګي حمله پر بونیر باندی.
پرنګیانو پر کورمي بیا یرغلونه وکړل او خلکو څلرمه غزا ور سره ونښلوله.
میر محسن قندهاري د سید نعیم خان زوی د یورپ جغرافیا له عربي څخه ترجمه کړه (د کابل خطي نسخه).

احمد پښتوری په پښتو انیس الواعظین او قصص الانبیاء نظم کړل.

میا حسیب گل کاکاخیل د پښتو دافع الغم او زاد الفرح او گلدسته حکایات مؤلف ژوندی و.

سید محسن د میر حسن زوی متخلص په (شامل) بالا حصاری کابلي شاعر وفات سو، دوه د شعر دیوانه لري (ولادت یې ۱۲۳۸ق).

۱۸۸۸م ۱۳۰۶ق

سردار محمد اسحق خان په مزار شریف کي یاغی سو، په پنځشنبه ۲۰ محرم یې د نایب سالار غلام حیدر خان سره په غزني ګګ کي جنگ وکړ، او مغلوب سو، بخارا ته وتښتید.

امیر عبدالرحمن په ۱۹ د صفر له کابل له بلخ ولایت ته رهي سو او په مزار شریف کي د توپک وار پر وسو خو خطا ولاړ او امیر زخمی نسو.

په ۲۸ د جمادی الاولی امیر فرمان صادر کړ چه چمن انگریزي حکومت ته وسپاري چه

اندېو او غلجو اقوامو د ملا مشک عالم د زوی ملا عبدالکریم په مشرۍ سر واخیست.
قاضي سعدالدین خان د هرات حکمران مقرر سو.

سردار نور محمد خان د ولی محمد خان زوی په خوست کي او تیمور شاه خان نایب سالار په هرات کي یاغی سول، او د سردار محمد ایوب خان راتګ هرات ته ناکام سو او خان یې په مشهد کي انگریزانو ته وسپاره چي هندوستان ته ولاړ سي.

د هوتکو او تره کو ولاړیدل او د دوی رایتول.

د آخوند ملا نجم الدین ظهور د ننگرهار په قبایلو کي.

۱۸۸۷م ۱۳۰۵ق

روسانو کرکي ونیو.

د روسانو او انگریزانو حکومتو د افغانستان او روس د سرحداتو پر ویشنه باندی آخري موافقه وکړه.

ملا ولي الله تیراهي د قبایلو مشر مړ سو.
شاه ابو الفیض او شاه محمود خان دروازي مشران او وروڼه سردار عبدالله خان د قطغن حکمران ته تسلیم سول او کابل ته راغلل.
امیر عبدالرحمن جلال آباد ته ولاړ.

مفتی عیسی مخدوم د نیاز محمد بلخي زوی عالم او شاعر په بخارا کي مړ سو (د ده ولادت ۱۲۴۲ق).

د عایشه دراني فارسي دیوان په کابل کي د امیر عبدالرحمن په امر چاپ سو.

هله د ريل دريد ځاي جوړ کي. په باجوړ کي د جنډول د عمرا خان او د ديرد خان جنگ.

سردار غلام محمد طرزی په شام کي اخلاق حميده کتاب د سلطان عبدالحميد په نامه وکيښ.

له پرنگي سره د پښتنو جنگ په کوټکي کي. سعدالله د غلام حضرت قندهاري زوی خپل تفسير کشف المحجوبين عن خدی تفسير الجلالين تاليف کي.

د غلجو ښورښت آرام سو او په کونړ کي صافي وښوريدل.

۱۸۸۹م ۱۳۰۷ق

قاضي مير جمال الدين پشدي په مزار شريف کي په ۹ محرم مړ سو. د انگرېز حکومت پر ږوب باندي جاري سو.

جنرال مير احمد خان د افغانستان سفير په کلکته کي مړ سو او پر ځای يې د ده زوی کرنيل ولي احمد خان هلته سفير مقرر سو.

په ۲۲ د ذيقعدې امير عبدالرحمن خان له مزار شريف څخه کابل ته را ستون او شاغاسي محمد سرور خان د هغه ځای حکمران وټاکل سو (۲۱ شوال).

د هزاره قبایلو ياغي توب او د هغو د رايټولو لپاره د سردار عبدالقدوس خان مقررول.

ميرزا يعقوب علی د احمد علی خافي زوی د کابل د چنډاول اوسيدونکی چي د سردار محمد اسحاق سره سمرقند ته فرار سوي و د

افغانستان د متاخرو پاچهانو تاريخ ليکل يې په سمرقند کي شروع کړه (رمضان). د ده ولادت په کابل کي ۱۲۶۷ق و.

دارمستتر مشهور فرانسوی مستشرق خپل پښتو کتاب د پښتونخوا هار و بهار د پښتو پر ملي سندرو باندي په پاریس کي چاپ کي.

خان علوم سعدالدين خان قاضي القضاات د ازالة الشين في حق الوالدين رساله د حضرت محمد ﷺ د والدينو د ايمان په باب کي وکښله (د کابل خطي کتابخانه).

د مالياتو او رسمی دفترو اصلاح او فرد په کتاب تبديلول.

د انگرېز د سفير کرنيل عطاالله خان پر ځای محمد افضل خان گنده پور په کابل کي سفير سو (شعبان).

د هزاره سيمي د تسخير لپاره د امير عبدالرحمن فرمانونه صادر سول.

په باجوړ کي چه د ددير خان او عمران خان جگړه نښتې وه ددير خان مات سو او عمران خان دير ونيوی (جون).

د بدخشان د مير لور امير عبدالرحمن خان نکاح کړه او کابل ته راغله (جون).

سردار محمد يوسف خان د امير دوست محمد خان زوی په شمالي افغانستان (بلخ) کي حکمران سو (جولائي). جنرال غلام حيدر خان اورکزی عسکري مشر و.

روسانو د پنجه مرکز تخت بازار د افغانستان سره د تجارت مرکز کي (جولايي).

د امير عبدالرحمن خان لښکر پر فيروز

- کوهيانو باندي بری وموند (جولایي).
 امير عبدالرحمن خان خپل مشر زوی سردار
 حبيب الله د ملکي کارو مشر او سردار نصرالله
 يې د کابل عسکري مشر وټاکه (جولایي).
 سردار محمد ايوب خان په مری او
 راولپنډي کي عمر تیراوه.
 امير عبدالرحمن خان انگليسي انجنيران
 منع کړل چي د کابل پر رود د افغانستان خوا ته
 را تیر نسي.
 د هندوستان انگريزي اخبارو خپل حکومت
 ته انتباه ورکړه چي دا حرکت دوستانه ندی
 (ستمبر = محرم).
 د پېښور د باړي ورجو او د برغاله تنباکو
 تخمونه افغانستان ته را وغوښتل سوه (ستمبر).
 مير محمد علی د افغانستان د پوستي مشر
 به پېښور کي مقرر سو (سپتمبر).
 د تعمير انجنير مستر پائن انگريز کابل ته
 راغي.
 درې تنه خارجيان يو روسی بل رومی بل
 سمرقندی له افغانستانه د خيبر پر لار وايستل
 سوه (دسمبر).
 منگل وښوریدل او له خوسته د دوی مقابلې
 ته لښکر راغلل (دسمبر).
 ښاغلي محمد سرور خان د بلخ نائب
 الحکومه سرې هوا ناجوړه کئ او په کابل کي د
 ډاکټر غلام قادر خان تر علاج لاندې سو
 (دسمبر).
 جان محمد خان خزاندار د خیانت په الزام
 موقوف سو (ستمبر).
- انگریزانو ږوب او قدرزی او شیراني او
 واپه ونيول او لاري يې جوړي کړې (نومبر، ربیع
 الاول).
 حاجي ملا عبدالخالق اندړ عالم د کابل د
 شاهي مدرسې مدرس ۹۵ کلن وفات سو (۱۶
 ربیع الثاني).
 مریم کنیزک د سید عبدالله لور د هرات د
 کروخ فارسي شاعره د دیوان خاونده وفات سوه
 (ولادت ئې ۱۲۵۷ق).
 د افغانستان سره د روسي تجارت انکشاف
 او په پنجه کي د بریکوف او لوگوئینوف
 سوداگرانو فعالیت (جولایي).
 سردار محمد شریف خان د امير دوست
 محمد خان زوی ۶۵ کلن مړ او په بغداد کي ښخ
 سو (ولادت ۱۲۴۳ق).
 سرور سلطان د لویناب شیر دل خان
 بارکزی لور چي په ۱۲۹۴ق زیږیدلې وه پنځلس
 کلنې د سردار حبيب الله سره واده سوه (۲۷
 رمضان). دا د اعليحضرت امان الله خان مور
 وه.
 ملا رمضان هوتک د سردار نصرالله خان
 لپاره عقاید نسفی په فارسي ترجمه کئ (د کابل
 خطي کتابخانه).
 ۱۸۹۰م ۱۳۰۷ق
 د اسمار نیول او د دغه ځاي د خلق رایتول.
 ۱۸۹۱م ۱۳۰۸ق
 د کورک سوری کول ختم سوه او د مارچ په
 میاشت کي د هند سپه سالار افتتاح کئ.
 د سر رابرټ سنډیمن له خوا د ږوب د

پښتنو او کاکړانو د ايلولو لپاره انگرېزي لښکر استول سوه.

۱۸۹۱م ۱۳۰۹ق

د افغانستان او انگلينډ د والشر لوب کمپاني تر منځ لومړۍ تجارتي قرار داد وسو (۱ محرم) چه د بدخشان لاجورد او هم وړۍ، ياقوت، دارچي، لرگي به له افغانستان نه وړي. علي محمد خان د لاجوردو او سرپو د کان آمر مقرر سو.

په قندهار کي وبا ولويده او د هزاره جات شورش جاري و.

انگريزانو د کورمې سيمي ونيولې او توريان ئې ايل کړل. د ربيع الاول په ۱۶ امير فرمان صادر کئ چي کافرستان دي ونيول سي او سپه سالار غلام حيدر خان چرخي په لښکر کشي پيل وکئ.

سردار محمد علي خان د قندهار حکمران مړ سو (۱۶ ربيع الثاني).

د ناوگۍ مشر صفدر علي خان په اسمار کي خرخي سپه سالار ته تسليم سو.

سردار عبدالله خان تيموري د قندهار حکمران سو.

جنرال مکلين انگريز په هشتادان کي د افغانستان او ايران سرحدونه وټاکل.

محمد شريف خان د دير رئيس ايل سو. سردار محمد عزيز خان د بلخ والي مقرر سو.

خرخي سپه سالار اسمار ونيو. د مولوي احمد جان قندهاري په قلم د

حکومتي قاعدو کتابچه ۶۳ فقرې خپره او د تعميل فرمان ئې صادر سو، او دا لومړۍ حکومتي ادارې هدايت نامه او دستورالعمل و چي د حکامو وظائف ئې ټاکل.

غلام رسول خان د کرنيل ولي احمد پر ځاي په کلکته کي د افغانستان سفير مقرر سو (۲۸ رمضان).

سردار گل محمد خان د شرقي او جنوبي سرحداتو په سرحد داري مقرر سو.

د تاشقرغان د باغ جهان نما ودانۍ کار د استاد محمد شاه په مهندسي پای ته ورسيد.

مير سلطان مشهور ظالم کاردار د امير په امر په پغمان کي په ونه وځړول سو.

اعليحضرت امان الله خان د پغمان د دره زرگر د حاجي اسد خان په کور کي وزيريدي (۵ ذيقعدة ۱۳۰۹ق د پنجنشنبې شپه).

د کابل په ماشين خانه کي مبلتن او استورټ نومي انگليسي انجنيران مقرر سول او په کارتوسو جوړولو پيل وسو، د کابل په دارالضرب کي په دقيقه کي ۵۰ روپي جوړيدي (جنوري = جمادی الاخری).

د کوهاټ خان چي انگريزانو ته پورته سوی و د ده د ايلولو لپاره د ميران زی سالار جنرال لوکهارټ هنکو ته وليږل سو (۱۷ جنوري).

شيخ علي هزاره وښوريدل (جنوري). د ډوب کاکړو د انگريزانو سره جهاد شروع کئ او سر رابرټ سنډيمن د دوی مقابلي ته وگومارل سو (جنوري).

امير عبدالرحمن خان دوه زره نور اپريدي په

- لښکر کي واخيستل (جنوري).
ميرزا محمد نبي واصل د محمد هاشم زوی
د امير شير علی خان او امير عبدالرحمن خان
دبیرالملک او د دري تکړه شاعر په کابل کي
وفات سو (پنجشنبه ۱۴ شوال). د شعر ديوان
لري.
- سردار غلام محمد خان طرزي خپل کتاب
وقوعات سته (تحفه شامي) په دمشق کي تاليف
کئ (د کابل خطي کتابخانه).
۱۸۹۲م ۱۳۱۰ق
د قندهار حکمران او د مزار شريف سپه
سالار غلام حيدر خان او ډير لښکر په هزاره
جات کي د سردار عبدالقدوس خان کومک ته
ورسيدل او د هغه ځاي د هزاره گانو شورش په
زور ختم کړ سو.
- د وزيرو او مسيدو اطاعت نامه امير ته
ورسيده.
- قاضي بابا مراد خان اندخويي عالم د کابل
قاضي مقرر سو، چي د امير حبيب الله په وخت
کي قاضي عسکر هم و.
- مير ابو القاسم د دربار لوی دبیر مقرر سو.
په کابل کي د مهمان خانې باغ او وداني د
استاد ولي محمد قندهاري په معماري جوړه
سوه.
- تاجو خان ساکزی د پشت رود د کوچيانو
مشر مړ سو.
- لومړی پلا د دولت لخوا د تجارت د
انکشاف لپاره تاجرانو ته تقاوي ورکول سوه.
- سيد عطا محمد شاه قندهاري خطاط د
- جمادی الثانيه په اومه د دربار خوش نويس مقرر
سو.
د دولت کاتبانو ته امر وسو چه متشابه
کلمات دي په حرکت (زور، زیر، پښن) ليکي.
د چترال شير افضل خان د کابل دربار ته
پناه راوړه.
- د ميمني کلا او د تل عاشقان برج ترميم
سول.
- ملا فيض محمد هزاره د سراج التواريخ
مؤلف د ملا محمد سرور ساکزي په سپارښت په
تاريخ ليکلو وگمارل سو.
- د امريکائي پښه تخم په جلال آباد او لغمان
کي وکرل سو.
- په کابل کي د مستر نارنتن په مشري د
خرمني کارخانه جوړه سوه.
- سردار کاکو جان د فقير محمد خان زوی
چي د سردار ايوب خان سره ايران او بغداد او
هند ته فرار سوی و بيرته وطن ته راغی.
- کرنيل ييت انگریز د کشک او چهل دختران
د افغاني روسي سرحداتو د ټاکلو لپاره د هرات
شمال ته ولاړ.
- انگریزانو وانه، گومل، دوږ ونيول.
محمد اکبر خان د لال پورې مومند خان
تسلیم او په کابل کي ميشته کړ سو.
- ټولو محمد زو ته د سن په لحاظ نرو ته
۲۰۰ تر ۴۰۰ روپو او ښځو ته ۳۰۰ روپۍ نسبي
کالني تنخواه مقرر سوه په دې شرط چه د حاجي
جمال نيکه له نسله وي.
- سردار غلام محمد طرزي خپل کلیات په

کراچي کي د خپل زوی محمد زمان په خط چاپ کئ.

د امير عبدالرحمن گرده مسلح عسکر ۱۴۸،۴۰۰ ته رسيدلي چي ايله جاري هم ورسره شامل دی.

مهتر امان الملک د چترال حکمران چي د امير شير علی خان سره يې ښه روابط لرل وفات سو.

د جنرال سر لاکهارټ پرنګي لښکري د توجي پر سيمه ورغلي، پښتنو د محي الدين ملا پونده په مشرۍ په غزا لاس پوري کئ او غازي گلستان خان دوږ شهيد سو.

په همدغه کال د شگتوي غزا وسوه چي پښتنو ۱۳۳۵ پرنګي سپاهيان او ۹ تنه لوی افسران ووژل او غازي شير علی خان له ۲۵۷ تنو پښتنو سره شهيد سو.

غلام محمد پوپلزی د چارسدې اوسيدونکي د مولانا حالي مد و جزر اسلام په پښتو منظوم او محمدي قاعده يې وليکله.

ملا احمد جان پښتوری په پښتو ورکه گلشاه، قصه ممتاز، شهزاده بهرام گل اندام او نوري قصې نظم کړې.

ملا نعمت الله نوښاري زبردست قصصي پښتو شاعر د ليلي مجنون، فتح خان، موسی، گل مکی او نورو کتابو ناظم ژوندی و.

۱۸۹۳ م ۱۳۱۱ ق

د مالستان د ورشوگانو ټاکنه د کوچيانو او هزاره گانو تر منځ.

د ډيورنډ د هند خارجي سکرتر د هند او افغانستان د سرحداتو د ټاکلو لپاره مقرر او په ۲۱ ربيع الاول کابل ته راغی، چي له پاميره او بدخشانه بيا تر کاکړو او چغی پوري ډيورنډ لين وټاکل سو، او د کابل په دربار کي په دوشنبه ۳ جمادی الاولی اعلان سو. او معاهده يې په ۱۲ د نومبر امضا سوه. د امير تنخواه ۱۸ کلداري مقرر سوه او د وسلو د رانيولو اجازه يې وموندله. دا ویش ملت ندی منلی.

ملا احمد جان توخي په مدرسه شاهي کي مدرس مقرر سو.

انگريزانو په نوی چمن کي د ريل دريځي جوړ کئ.

پادری هیوز خپل پښتو منتخبات کليد افغاني په لاهور کي چاپ کئ.

د مريانو د خرڅلاو ممانعت.

د ډيورنډ لين د ټاکلو او څلو اښوولو لپاره د افغانستان له خوا لومړی سپه سالار غلام حيدر خان او سردار گل محمد خان او سردار شيرين دل خان وټاکل سوه او په پښتو دولتي اعلاناتو د ویش ښوولو خپاره سوه.

شاطر باشي بابا برق د غلو په نيولو او په دار ولو او په امنيت جوړولو وگمارل سو.

له انگريز څخه درې مليونه او شپږ سوه زره کارتوس رانيول.

د هزاره جات ورشوگاني حکومتي سوې.

د کابل د عيدگاه مسجد د ودانولو کار په دو شنبه ۱۶ شوال ۱۳۱۱ ق د استاد محمد اکبر بن استاد محمد عمر په معماري شروع سو، چي په ۹ جمادي الاولی ۱۳۱۵ ق ختم سو. مساحت

- ۶۸۰، ۴۳ ف، ۷۷ گنبد، ۸ مناري په ۳۴ ف
لوړتيا، رواق ۴۴ ف.
- نوی وني او نوی زراعتي تخمونه او د
مرغانو نسلونه په افغانستان کي خپاره سوه.
- د امير عبدالرحمن فارسي رساله مرآت
العقول په کابل کي چاپ سوه (۵ ذی حجه
۱۳۱۱ق).
- د مولوی احمد جان الکوزي اساس القضا
گرده ۱۳۶ قاعدې دوهمه پلا په کابل کي ۱۲۳
مخه چاپ سو.
- پير احمد علی شاه قندهاري چشتي صوفي
شاعر د ديوان خاوند په امرتسر کي وفات سو
(۲ رجب ۱۳۱۱ق).
- ۱۸۹۴م ۱۳۱۲ق
- د قندهار تاجر دوست محمد خان د
عبداللہ توشي زوی په کراچي کي تجارتي
نماینده مقرر سو او ۱۸ فقرې هدايت نامه ورکړه
سوه.
- ميرزا عبداللہ قندهاري کاکړ د ميرزا محمد
يوسف پر ځای په مشهد کي وقایع نگار مقرر
سو.
- جنرال تاج محمد خان بدخشان ته ولاړ،
چي هلته د شغلان پر سرحدو د روسانو سره د
تصادم دفاع وکي.
- لارډ کرزن د واخان او بدخشان سرحدونه له
روس سره وکتل او د چترال له لاری هند ته ولاړ
(ربيع الاخر) او بيا په ۲۰ د جمادی الاولی د
پېښور له لاري کابل ته راغی او په ۳ جمادی
الثانيه د قندهار له لاري هند ته ولاړ.
- ملک امير محمد خان لوگري د قندهار
حکمران مقرر سو.
- د غزني بند چي ډک سوی و بيا تعمير او
ترميم سو.
- سيد دلاور علی شاه لاهوري د ميرزا محمد
تقي پر ځاي د انگریز گماشته په قندهار کي مقرر
سو. د مسيدو په تنگي کي د ملا پوانده او
انگریزانو جنگ.
- شير افضل خان چترالي له کابل د باجوړ
عمر خان ته وتښتيد، او د امير الملک او
انگریزانو سره ئې جنگ وکړ.
- د هند ويسرا امير عبدالرحمن وباله چي
لنډن ته ولاړ سي، مگر امير خپل دوهم زوی
سردار نصرالله خان په ۱۱ د شوال د هند له
لاري لندن ته واستاوه او هغه ته ئې يو مفصل
پروگرام ورکړ چه له وکتوريا څخه دا وغواړي
چي د افغانستان سفير په لنډن کي ومني.
- انگریزانو پر باجوړ حمله وکړه او عمرا خان
افغانستان ته پناه راوړه او کابل ته راغی.
- شير محمد خان گنده پوري پښتون د
خورشيد جهان په نامه د پښتنو تاريخ او د قبيلو
څانگي په لاهور کي چاپ کړې.
- د وزيرستان د وانه په غزا کي ۴۷۰ تنه وزير
او مسيد شهيدان سوه او د پرنګي له لښکره
۱۷۶۳ تنه ووژل سوه.
- د مولانا همزاللہ په مشري د مکين دريمه
غزا (۲۱ دسمبر).
- ملا قطب الدين توشي قندهاري د محمود
نامې شرح په فارسي وکښله.

د مله کنډ په کنډو کې د انگریزانو او پښتنو جنگ او د راني زو سره معاهده (۱۲ ستمبر ۱۸۹۵م).

امیر عبدالرحمن خان د خپل کتاب پند نامه دنیا و دین لومړۍ برخه پخپل خط ولیکه (کابل د روژې میاشت، اصل نسخه د کابل د خطي نسخو په کتابخانه کې سته).

د سر رابرت سنډیمن ژوند او کارونو کتاب د هنري تهارن تون په قلم له لندنه ۲۹ فصله ۷ ضمیمې خپور سو، چې د افغان او انګلیس د دوهم جنگ ښه تفصیلات لري.

سردار ولي محمد خان مشهور په لاتې د امیر دوست محمد خان زوی ۷۲ کلن په امرتسر کې مړ سو (ولادت ۱۲۴۱ق).

۱۸۹۶م ۱۳۱۴ق

د محرم په میاشت امیر عبدالرحمن د ضیاء المملکة و الدین لقب غوره کړ او سکه یې هم پدغه نامه ووهله.

ملا پونده په وزیرستان کې د انگریزانو سره ونښت او بیا کابل ته راغی او افغانستان ته یې د مهاجرت درخواست وکړ.

په ۲۴ ربیع الاول چهار شنبه قاضي عبدالرحمن خان علوم مړ سو، او عبدالودود زوی یې د کابل په شرعي محکمه کې د ده پر ځای مقرر سو.

درواز چې روسانو نیولي و افغانستان ته وسپارل سو.

امیر عبدالرحمن خان په ټول افغانستان کې ۱۴۸،۴۰۰ تنه مجهز لښکر درلود چې پیاده او

قاضي نقیب الله د قاضي میر جمال کنډي زوی د خانملا قاضي عبدالرحمن خان د نصیحة المومنین رساله شرح کړه (قندهار ۱۳ رمضان).

۱۸۹۵م ۱۳۱۳ق

سپه سالار غلام حیدر خان ته فرمان صادر سو چې ټول کافرستان بیخي ونیسي، هغه د کال تر پایه ټول کافرستان په نورستان بدل کړ او ټول خلک یې مسلمانان سول.

د پامیر د سرحداتو ټاکنه د انگریزانو او روسانو په وسیله (۲۰ ربیع الاول).

میر مرتضی خان د هرات د گازرگاه میر په ۴ د ربیع الاول په هرات کې مړ سو او زوی یې میر محمد عثمان پر ځای کښینیوست.

شهزاده حفیظ الله د امیر عبدالرحمن زوی مړ سو (د ربیع الثاني لومړۍ ورځې).

سردار نصر الله خان د لندن له سفره د کراچي، قندهار له خوا په یکشنبې ۲۹ جمادی الاولی کابل ته راغی.

عمرا خان باجوړی د قندهار او هند له لاریې حج ته ولاړ.

امیر محمد خان د قندهار حکمران مړ سو، او محمد علم خان قابوچي باشي په یکشنبې ۲۸ شوال د قندهار حاکم مقرر سو.

په قندهار کې هراتي او نورزي سپاهیانو جنگ سره وکړ او برگړ محمد صادق خان یې بلوا وکړه چې په ۲۵ د لوی اختر کابل ته راوغوښتل سوه.

چترال او دیر انگریزانو ونيول او غازي مهتر امیر الملک یې په مدارس کې بندي کړ.

- سپاره او توپخانه او خاصه شاهي او پليس او ايله جاري وو.
- ۱۸۹۷م ۱۳۱۵ق د آزاد سرحداتو پښتنو له انگریزانو سره جنگونه وکړه.
- ملا رجب بلخي خطاط وفات سو.
- د سوات په لنډاکي کي د پښتنو او انگریز جنگ د غازي ملا مستان یونیري سر تور فقیر په مشرۍ (۲۶ جولایي ۱۸۹۷م) د پرنګي حمله پر بونیر باندي.
- د ډیورنډ د ویش پر خلاف د مومندو غزا له پرنګي سره، او د میچني اتمه غزا او د پړانګ غار دریمه غزا.
- سید جمال الدین افغاني د سید صفدر کنړي زوی د شرق لوی فکري پیشوا په استانبول کي وفات او ښځ سو (ولادت یې د کنړ په اسد آباد کي ۱۲۵۴ق = ۱۸۳۸م). د ده هډوکي په ۱۰ جدي ۱۳۲۳ش کابل ته راوړل سوه او د پوهنتون په منځ کي ښځ سوه.
- د کوهات له خوا د پرنګیانو حمله پر اورکزو باندي او د خلکو دفاعي جهادونه.
- د ځمکنو غزاوي له پرنګیانو سره.
- د سوات د پیر زامنو عبدالحنان او عبدالخالق په مله کنډ کي د پرنګي سره غزا وکړه.
- له پرنګي سره د مده خیلو وزیرو غزا چي ۵۳ تنه شهیدان سوه او ۹۵۷ تنه پرنګیان یې ووژل.
- عباس خان د سردار سلطان محمد خان محمدزی زوي جواهر خمه یا عناصر اربعه په بحر متقارب مثنوي منظوم کړه (د کابل خطي کتابخانه). دی د گل عباسي او یوه تفسیر مؤلف هم دی.
- سردار احمد خان د امیر دوست محمد خان زوی د فارسي شعر دیوان لرونکي ۷۰ کلن وفات او په پېښور کي ښځ سو (ولادت یې ۱۲۴۷ق).
- ۱۸۹۸م ۱۳۱۶ق صاحبزاده حبیب الله فاروقي عشرت قندهاري په کابل کي فارسي شراره عشق نظم کړ (غره رجب).
- پر بونیر د پرنګیانو بله حمله.
- د میر بشیر خان ملک دین خیل په مشرۍ په تیراه کي یو حکومت غوندی جوړ سو او د څرمنی نوټونه یې جاري کړه خو تر شپږو کالو وروسته بشیر خان افغانستان ته راغی.
- ۱۸۹۹م ۱۳۱۷ق د شهرآرا برج او باغ په کابل کي د امیر عبدالرحمن په امر جوړ سوه.
- حمید الله د امیرالله زوي د سوابي د کالو خان اوسیدونکي د پښتو احوال النساء ناظم ۹۲ کلن وفات سو (ولادت یې ۱۲۲۵ق).
- ۱۹۰۰م ۱۳۱۸ق روسانو د ۶ فروری په یاداشت کي انگریز ته وویل، چي له شمالی سرحداتو څخه د افغانستان سره مستقیم روابط قایمول غواړي.
- سردار غلام محمد طرزی افغان شاعر او مؤلف او هنرمند د شام په دمشق کي وفات او

- بنځ سو (د جمعې شپه ۱۵ شعبان ۱۳۱۸ق).
د افغانستان گرده تجارت ۱،۱۵۶،۴۰۵
روپي وې.
- مرزا محمد عبدالقادر خان کابلي د (اويماق
مغل) کتاب په هند کې وکينې چې د افغانستان
او هزاره او مغولو احوال او قبایل پکښې ليکل
سوي دي (د امرتسر چاپ ۱۹۰۲م).
د سيد جمال الدين افغاني تنمة البيان في
التاريخ الافغان کتاب په عربي په مصر کې چاپ
سو (قاهره، العلم العثماني) ۱۹۲ مخه.
- مير محمد عثمان بن قاضي مير حسين
خان کابلي شاعر خپل ديوان انيس المخزونين
ترتيب کئ. ده جمع النصايح په ۱۳۱۶ق ليکلي
و.
- د منشي سلطان محمد هندوستاني په قلم
دوه ټوکه (لائف آف امير عبدالرحمن) له لنډنه
چاپ او خپور سو چې فارسي ترجمه ئې د (تاج
التواريخ) په نامه دوه ټوکه د غلام مرتضى خان
او حسين على شيرازي په قلم له مشهده چاپ
سوه (۱۹۰۱م) او بيا په بمبئي کې په
(۱۳۲۲ق) دوهمه طبع لری.
- ۱۹۰۱م ۱۳۱۹ق
امير عبدالرحمن خان د کابل په باغ بالا کې
د نقرس په ناروغي پسله ۲۱ کالو امارته مړ سو
۱۹ جمادى الثانيه ۱۳۱۹ق = ۱ اکتوبر ۱۹۰۱م.
په ۳ د اکتوبر د ده مشر زوى حبيب الله
خان په کابل کې پر تخت کښيښوست. د ده
امارت ۱۸ کاله و، له ۱۹۰۱ څخه تر ۱۹۱۹م =
۱۳۱۹ تر ۱۳۳۷ق پوري.
- په ۹ د نومبر د هند شمالي غربي صوبه د
هندوستان په قانون کې داخله سوه.
د سردار محمد نادر خان کورنۍ له ديره دونه
کابل ته راغلل.
ملا رمضان د ملا قضا هوتک زوى د عقلي
او نقلي علومو استاد ۷۰ کلن په کابل کې وفات
سو (۷ ذى حجه).
مشهور مجاهد عالم او مرشد ملا نجم الدين
کاکړ (د هډې صاحب) په هډه کې وفات او بنځ
سو (۲۱ رمضان).
الرضى الى الله امير حبيب الله تول
مفرورين چې خارج ته تللى وو، معاف کړه او د
راتگ فرمان ئې صادر کئ (جمادى الثانيه).
ملا عبدالباقي افغان خپل کتاب تبیین
الواجبات لتخريب العادات په قندهار کې په
پښتو نظم کئ.
- ۱۹۰۲م ۱۳۲۰ق
په افغانستان کې کاڅتۍ او وبا وه.
انگريزي استازي سر هنرى دابيس د افغان-
روس د سرحداتو څلي په ۱۹۰۲-۱۹۰۳م کې
بيا نوي کړل.
له شلمه کابل ته د محمود طرزي بيرته
راتگ.
مولانا خال محمد خسته د فارسي شاعر او
ليکوال او مؤلف د ملا رستم تاجيک زوى په
مزار شريف کې وزيريډئ.
سيد ضياء الدين د عربي اقوام المسالك
في تدبير الممالك په فارسي ترجمه کئ.
سردار عبدالله خان توخي د عبدالرحيم زوى

- ملکي نائب سالار او د مزار شريف نائب کړه.
الحکومه و.
- ۱۹۰۳م ۱۳۲۱ق
مکماهون د انگريزي ډلي مشر په سيستان
کي د افغاني سرحداتو څلي ودرول.
دارالعلوم حبيبيه (اوسني حبيبيه ليسه)
لومړی عالی مکتب په کابل کي پرانست سو.
انگريزانو د کوټي او نوشکي په ريلوي
جوړولو پيل وکړ.
سردار محمد نادر خان په عسکري منصب
زر مشري (کنډک مشر) مقرر سو ۱۳۲۱ق =
۱۲۸۲ش.
سردار محمد عزيز خان د سردار شمس
الدين خان زوی د بلخ نائب الحکومه او د
فارسي شعر ديوان خاوند وفات او په مزار
شريف کي ښخ سو.
حميد الله اخوندزاده (حميد) د پښتو شاعر
او عالم د سيدو شريف اوسيدونکي وفات سو.
مولوي رحيم بدخشي خپل کتاب دولت
درانيه (اردو) وکيښ چي له ۱۱۶۰ تر ۱۲۱۳ق
پوری د افغانستان واقعي لري (قومي پرس
دهلي) دا کتاب د ډهلي په رفيق اخبار کي هم له
اکتوبر تر نومبر ۱۹۰۳م پوري خپور سوی دی.
۱۹۰۴م ۱۳۲۲ق
سردار عنايت الله خان د امير مشر زوی د
هند ويسرا لارډ کرزن په بلنه هند ته ولاړ (۱۲
دسمبر).
محمد يوسف اشغري پښتو نثر ليکونکي د
توبه النصوح قصه له اردو څخه ترجمه او چاپ
- حاجي محمد محسن قندهاري متخلص په
شباب چي په ۱۳۰۰ ق له قندهاره فرار سوی و
خپل د شعر ديوان ئې تکميل کړ (د هند پتياله
طبع ۱۳۲۸ق).
شيخ عبدالوهاب د مانکي پير د سوات د
اخوند خليفه د نونبار په ملنکي کي وفات او
ښخ سو.
ميرزا يعقوب علي خافي کابلي مورخ د
پادشاهان متاخر افغانستان کتاب وکيښ. دوه
ټوکه د کابل طبع ۱۳۳۴، ۱۳۳۶ش.
امير حبيب الله خان د ټولو هزاره گانو
فراريانو د معافي او وطن ته د بيرته راتگ
فرمان صادر کړ (يکشنبه ۱۲ رمضان
۱۳۲۲ق). دغسي هم د لوی اختر په مياشت کي
يو چاپي فرمان د اشتهار په ډول خپور سو، او د
دولتي کارو د تنظيم لپاره داسي مقرری وسوې:
۱- سردار نصرالله خان د نائب السلطنه په
لقب چي د پاچا نائب و.
۲- شهزاده عنايت الله خان د معين
السلطنه په لقب د سردار نصرالله خان نائب.
۳- شهزاده امان الله خان د عين الدوله په
لقب.
۴- سردار عبدالقدوس خان ايشک آقاسی
د اعتماد الدوله په لقب.
۵- ميرزا محمد حسين خان پر گډير
کوټوال د افغانستان مستوفي الممالک ملکي او
نظامي جرنيل.
۶- خوشدل خان لوی ناب د کابل نائب

الحکومه.

۷- سردار عبدالوهاب خان امين المکاتب سو، چي تول د نائب الحکومگانو تر اختيار لوړ ليکونه به ده ته راځي او نائب السلطنه يا پاچا ته ئې وړاندي کوي.

۸- سردار محمد يونس خان امين الوجوهات يعني د تجار باشيانو او بندريانو او قافله باشيانو مشر.

۹- فتح محمد خان د کوتوالانو مشر.

۱۰- ناظر محمد صفر خان امين الاطلاعات چي د مميزانو او اخبار چيانو مشر و. ۱۱- سردار عبدالله خان قوم تيموري د امين الزکات په لقب د زکاتچيانو مشر.

۱۲- د شرعي او حقوقي مراعاتو او دعواوو لپاره د ۲۲ تنو علماوو يوه ټولنه د ميزان الشرع په نامه جوړه سوه چي مشر ئې مير علي جان خطيب او نائب ئې ملا عبدالرزاق خان دي او دوی به د دستور العمل ميزان الشرع سره سم کار کوي (د امير حبيب الله مهر).

۱۹۰۵ م ۱۳۲۳، ۱۳۲۴ ق

لويس ولیم ډين د هند خارجه سکرتر کابل ته راغي او د امير حبيب الله خان سره ئې په ۲۱ مارچ = ۱۴ محرم داسي معاهده لاس ليک کړه چي دمخه امير عبدالرحمن خان په ۱۸۸۰-۱۸۹۳ م له انگریزانو سره منلې وه.

د سراج الاخبار د انجمن تاسيس او په کابل کي د مولوی عبدالروف خان قندهاري په مديري د سراج الاخبار افغانستان لومړی شماره خپریدل، پنجشنبه ۱۵ ذيقعد ۱۳۲۳ ق ۱۱

جنوري ۱۹۰۶ م (فقط يوه شماره نشر سوه).

سردار محمد نادر خان غنډ مشر سو. محمد شهاب الدين خان ثاقب خپل تاريخ افغانه دوه ټوکه په اردو په لاهور کي چاپ کي.

۱۹۰۶ م ۱۳۲۴ ق

د ايران پادشاه د مکماهون حکميت د هلمند د اوبو په وينه کي رد کي.

محمد يوسف رياضي هروي د محمد حسن سدوزی زوی (د حيات سلطان ابدالي له پښته) چي مورخ او ليکوال په سياست لگيا سړي و، خپل کتاب بحر الفوائد (کليات رياضي) يې په مشهد کي ۵۷۲ مخه چاپ کي چي د افغانستان اوضاع ښه ښکاره کوي (ولادت په هرات کي ۱۲۸۸ ق).

افغانستان د اوگسټ هملتون تاليف په لندن کي چاپ او خپور سو. دا کتاب د افغانستان مفصل جغرافي او اجتماعي معلومات لري. ۳۱ می ۱۸۲۵-۲۰ اکتوبر ۱۹۰۶ م ۱۳۲۴ ق.

د هنری جارج راورتي مشهور پښتو پوهاند او مورخ او پر پښتو د ډيرو تاليفاتو خاوند د ژوند دوره. يو څو تاليفات يې:

۱- پښتو گرامر په انگليسي دريمه کافله طبعه ۱۸۷۶ م. ۲- پښتو لغت دوهمه طبعه ۱۸۷۶ م. ۳- گلشن روه ۱۸۶۰ م. ۴- د افغاني شاعرانو منتخبات د ۱۸۶۴ م طبعه. ۵- د طبقات ناصری انگریزي ترجمه ۱۸۸۱ م.

۱۹۰۷ م ۱۳۲۵ ق

امير حبيب الله خان د هند د ويسرا لارډ

- منتو په بلنه هند ته ولاړ (۲ جنوري).
 ده په ۱۶ جنوري غره ذوالحجه ۱۳۲۴ د
 علي گډ اسلامي کالج وکوت او الطاف حسين
 حالي د هند شاعر په فارسي د ده استقباليه
 قصيده وويله، امير دې کالج ته ۲۶ زره کلداري
 اعانه ورکړه او د لاهور کالج ته يې ۲۰ زره روپي
 اعانه ورکړه او بنياد يې پخپل لاس کښيښو په
 مارچ له هنده وطن ته راغي.
 د عبدالباقي افغاني کابلي عالم د ژوند
 وخت. دی دمشق ته تللی و يوه رساله لری:
 رساله في الاخذ بخر البرق لاثبات رمضان
 وغيره.
 لومړی طبي مکتب په کابل کي جوړ سو.
 انگريز او روس په ۳۱ د اگست په
 افغانستان او ايران او تبت کي د خپل نفوذ د
 سيمو د ټاکلو لپاره معاهده سره وکړه.
 د جبل السراج د اوبو د برشنا کارخانه جوړه
 سوه.
 امير حبيب الله خان د گرد افغانستان په
 دوره ولاړ (۱۳۲۵ق = ۱۲۸۶ش).
 د قندهار نهر سراج د هلمند له رود څخه
 افتتاح سو.
 د زخه خيلو اپريدو غزاوي له پرنگي سره په
 وادي بازار کي.
 شيخ محمد رضا هروي د امير حبيب الله په
 نامه (خزائن السکوک في مسکوکات الملوك) د
 افغانستان پر مسکوکاتو باندی وکيښ.
 محمد عبدالحکيم خان لودي د پښتنو تاريخ
 (حيات لودي يا شوکت افغاني) درې ټوکه په
 آگره کي په اردو خپور کئ.
 هوترام تاريخ بلوچستان په لکنهو کي چاپ
 کئ چي د بلوڅو او پښتنو تاريخ دی.
 ۱۹۰۸م ۱۳۲۶ق
 سردار محمد نادر خان د جنرالي (لوا
 مشري) منصب ته ورسيدی.
 پښتنو پر پرنگي حملې شرو کړې او اتمان
 خيلو د پړانگ غار څلرمه غزا وکړه او د ميچنی
 نهمه غزا ونښته.
 په لندن کي د افغان انگليس د دوهم جنگ
 تاريخ چاپ سو.
 د ملا عزت الله عزت انصاري بلخي عالم او
 شاعر په صالح آباد کي وفات سو.
 خيرالله خيرى نعمت خيل د بر سوات
 اوسيدونکی پښتو شاعر وفات سو.
 شاپسند محمدزی پښتو شاعر د کندى
 نوښار اوسيدونکي ۸۰ کلن وفات سو (ولادت
 يې ۱۸۲۸م).
 ملتان زخه خيل اپريدی د خيبر د جنگونو
 پهلوان او پر پيښور ښار حمله کونکی د پرنگي
 دښمن ژوندی و.
 د عبدالحکيم افغاني قندهاری حنفي فقيه
 او زاهد او مؤلف وفات په دمشق کي. د کشف
 الحقائق او شرح شاطبيه او حاشيه شرح بخاري
 او شرح هدايه او حاشيه تفسير نسفي او شرح
 المنار مؤلف (ولادت ئې ۱۲۵۱ق).
 شيخ محمد رضا هروی د غزني د شنختو او
 تاريخی ډبر ليکو په بيان کي په خورا ښه خط
 (رياض اللواح) د امير حبيب الله لپاره تاليف

کئ (عکسی چاپ کابل ۱۳۴۶ ش).

۱۹۰۹ م ۱۳۲۶ ق

د لنډي کوتل غزا له پرنګي سره.

جي بي ټيټ د افغانستان او بلوچستان او
ايران د سرحدونو د سفر کتاب ۹ بابو مصور د
نقشو سره له لندنه خپور کئ. دئ د افغانستان د
سرحداتو د ټاکنې د ډلي يو غړی و.

۱۹۰۹ م ۱۳۲۷ ق

د مارچ په مياشت کي د اخوان افغان د
سياسي او مشروطيت غوښتونکي ډلي غږي
ونبول سوه او مولوي محمد سرور واصف
قندهاري او د ده ورور سعدالله قندهاري د
مولوي احمد جان الکوزي زامن او لعل محمد
کابلي او جوهر شاه غوربندي او محمد ايوب
پوپلزي قندهاري ووژل سوه او ۳۵ تنه بنديان
سول.

۱۹۱۰ م ۱۳۲۸ ق

د کابل او جلال آباد تر منځ د تيلفون لومړی
لين جوړ سو.

لومړی مکتب حربي په کابل کي جوړ سو.
د افغانستان گزيت په هند کي مرتب او
چاپ سو.

د سراج الاحکام في معاملات الاسلام
فارسي فتاوي لومړی ټوک ۶۷۴ مخه مير علمي
جان خطيب د دارالسلطنه او مولوي عبدالرازق
مدرس تاليف او د ميزان التحقيقات الشرعيه
علماوو تصحيح کړه چي د امير حبيب الله خان
په نامه د کابل په شاهي مطبعه کي چاپ سوه
(يوه مقدمه ۲۱ بانونه).

عمر دين عمر د زين العابدين اتمان خيل
زوی د مردان اوسيدونکي خپل پښتو ديوان
ترتيب کئ (۷ مئ).

۱۹۱۱ م ۱۳۲۹ ق

سراج الاخبار افغانيه د محمود طرزي په
مديري خپور سو (۱۵ شوال ۱۳۲۹ ق ۱۶ ميزان
۱۲۹۰ ش).

سردار عبدالله خان توخي د بلخ د ولايت
حکمران مړ سو او سردار عبدالوهاب خان
دمخني امين المکاتيب د هغه پر ځاي حکمران
سو.

عبدالرحيم خان د هرات د عسکرو په
جرنيلي مقرر سو (رمضان).

د نيلا پل په گل بهار کي د مستر هاليدی
په انجنيري په ۱۷ شوال ۱۱ اکتوبر ۱۸ ميزان
۱۲۹۰ ش افتتاح سو.

په کابل کي لومړي يتيم خانه جوړه سوه
ذبحه ۱۳۲۹ ق.

په کابل کي د امير حبيب الله خان په فرمان
د طرابلس غرب د شهيدانو او يتيمانو لپاره
بسپنه ټوله سوه (ذبحه).

له انگریزانو سره د باپري د ملا صاحب (مير
سيد جان) د شبقدر غزا (دی په ۱۳۴۲ ق په چار
ملک کي مړ دی).

۱۹۱۱ م ۱۳۳۰ ق

د جلال آباد او لغمان پر لاره د کابل پر سين
د مستر هاليدی په انجنيري په درونته کي يو
۳۰۶ فټ اوږد معلق د اوسپني پل جوړ سو
(صفر، جدي).

- د جلال آباد نهر سراج جوړ سو (صفر، دلو).
دوست محمد خان ناظم بارکزی په ۱۲
محرم د دارالعدالت سرکرده مقرر سو.
د لغمان د قلعه السراج وداني جوړه سوه.
سردار عنايت الله خان په کابل کي مطبعه
عنايت جوړه کړه.
سردار محمد عزيز خان د سردار محمد
يوسف خان زوی ايشيک اقاسي خارجه مقرر
سو.
سيد شاه خان نايب سالار د جلال آباد
عسکري مشر مقرر سو.
د منگاو ښورښت او د دوی د آرامولو لپاره
د حضور د جرنيل سردار محمد نادر خان ليول
(۲۳ جمادی الاولی). دغه ښورښت د روژې په
مياشت کي تمام سو او سردار محمد نادر خان د
حضور نايب سالار مقرر سو.
په پغمان کي ځني نوي وداني لکه سهيل،
ستاره، بيت الصيف.
سراج الاخبار په دوهم کال کي په حروفي
چاپ او مصور خپور سو (۱۵ شوال = ۲۷
ستمبر = ۴ میزان ۱۳۹۱ ش).
د هند د سرحدی صوبې په پيښور او مردان
کي معارف او مکتبونه جوړ سول چي د لوی
بيداري اثرونه ئې پر پښتنو وکړه.
مولوي شاه عباس مجذوب د شاه
عبدالرحيم دهلوي زوی د شاه عبدالعزيز وراره
چي په ۱۲۴۲ق ئې له ډهلي څخه کابل ته
هجرت کړی و ۱۱۵ کلن په کابل کي وفات سو
(جمعه ۱۵ رمضان).
حاجي ملا عبدالله هروي خطاط د ملا دلدار
زوی په هرات کي ژوندی و.
۱۹۱۲م ۱۳۳۱ق
سراج الاخبار د پښتو پر قدامت او اصالت
خاصه مقاله نشر کړه (۱۵ صفر، ۲۳ جنوري، ۳
دلو).
برگړه عبدالوکيل خان د قندهار عسکري
قوماندان مقرر سو (جوزا ۱۳۹۲ ش).
سردار عنايت الله خان د معارفو په نظارت
وگمارل سو.
په وزيرستان کي د مسيدو او توريو قبيلو
جنگ (۳ اگست).
د راهداري د تذکرې نظامنامه په ۱۱۵ مادو
کي د امير حبيب الله خان په امضا خپره سوه
(۲۵ سنبله).
سياچاه او شکنجه کول منع سول (شعبان).
انجمن معارف د سردار عنايت الله خان په
نظارت جوړ سو او نظامنامه ئې نشر سوه (۹
عقرب).
قومي باغ په کابل کي جوړ سو (وروستني
وزارت حربه).
په قندهار کي په يکشنبه ۱۹ د شوال خلکو
پر سردار محمد عثمان خان نائب الحکومه
باندی بلوا وکړه او قاضي امرالله د قاضي مير
جمال پشدي زوی او د هغه زوی حميدالله ئې
مړه کړل. سردار محمد عثمان خان موقوف او پر
ځاي ئې سردار محمد يونس خان امين
الوجهات مقرر سو او د قندهار د سپاهيانو پر
معاش د مياشتي ۲ روپۍ زياتي سوې (۲۴)

ذيقعه).

افغانستان سفير سو.

مهديخان د انگرېزي هند سفير له کابل ډله ولاړ او پر ځای ئې سيف الله خان کابل ته راغی. د سراج التواريخ اول او دوهم ټوک د فيض محمد هزاره په قلم په کابل کې چاپ او خپور سو.

د ورينو کالو ماشين خانه په کابل کې افتتاح سو (يکشنبه ۱ جمادي الثانيه). د معاريفو د مامورينو نظامنامه ۸۵ مادې د سردار عنايت الله خان له خوا نشر سو (۱۵ محرم).

اخوند ملا محمد عمر سلجوقي د ملا محمد ايوب زوی د هرات مشهور مدرس او مؤلف د الملهم في الاصول او شرح كافيه رساله امکان خاص و عام، حاشيه اسباب غوجي او نورو کتابو مؤلف په هرات کې وفات سو.

محمد نعيم خان نائب سالار د هرات عسکری قوماندان سو (۲۷ جمادی الثانيه). سردار محمد ايوب خان د ميوند مجاهد په سه شنبه ۱۷ د اپريل ۱۹۱۴م ۱۱ جمادی الاولى ۱۳۳۲ق = ۱۷ جمل ۱۳۹۳ش په لاهور کې وفات او په پېښور کې ښخ سو. عمر ئې ۵۷ کاله و.

محمد عمر خان بردراني هروي خطاط او هنرمند ملاک په هرات کې مړ سو. په دغه وخت کې د هرات بل خطاط محمد رحيم خان الکوزی هلته ژوندی و.

۱۹۱۳م ۱۳۳۲ق

د شرکت موټرکار افغانیه په نامه لومړی د حمل و نقل شرکت په کابل کې جوړ سو (قوس).

عمومي لمړی جنگ ونښت (رمضان = اگست ۱۹۱۴ = اسد) او امير حبيب الله خان د شوال په اوله ورځ په يوه لوی دربار کې د افغانستان بيطرفي اعلان کړه، او بيا ئې په شنبه ۱۲ ذيقعه، ۱۳ اکتوبر ۱۹۱۴م په بل لوی دربار کې تاييد کړه.

د وزيرو روحاني او مجاهد مشر ملا پونده په وزيرستان کې وفات سو (جدي).

شهزاده امان الله خان د محمود طرزي د لور ثريا سره واده وکړ (چهار شنبه ۲۲ ذيقعه ۱۹ عقرب ۱۱ نومبر).

د حکومت مالي مشاور برگډ عبدالاحمد خان د سمت مغربي لوی خان په کابل کې وواژه سو (د یکشنبې شپه ۷ صفر).

په شرقي سرحداتو کې د انگریزانو پر خلاف د قبایلو نهضتونه.

لومړی دار المعلمین په کابل کې افتتاح سو (ربيع الاول). مدير ئې مولوي عبدالرب خان و. لومړی د هندوانو ابتدائي مکتب په کابل کې جوړ سو (محرم).

محمد عبدالسلام خان عمر خیل پښتون په هند کې د نسب نامه افغانان کتاب چاپ کړ

حاجي شاه بيک خان په ډهلي کې د

- (رامپور ۱۹۱۴م).
 نديم بلخي د سردار نصر الله خان لپاره
 (نديم المحافل في ترجمه نزهت المجالس) په
 فارسي وکينښ (خطي).
 محمد رحيم اندر په قندهار کي هزار مسایل
 په پښتو نظم کئ.
 ميا فضل حق مجددي د ميا محمد عمر
 شهيد زوی په هرات کي وفات او ښخ سو.
 نعمان الدين احمد کاکاخيل د پښتو
 ظفرالنسا تاليف کئ او د ده ماينې زينت النسا
 وکينښ.
 شيخ عبدالوهاب د مانکي ملا صاحب
 مشهور مرشد او د پښتو عقايد المؤمنين مؤلف
 په مانکي شريف کي وفات او ښخ سو.
 قاري رحمت الله واضح بخاري (تحفة
 الاحباب في تذكرة الاصحاب) وکينښ چي د
 افغانستان د شمالي خوا د شاعرانو حال هم لري
 (د تاشکند چاپ).
 ۱۹۱۴م ۱۳۳۳-۳۴ق
 د جبل السراج د برينښنا کارخانه افتتاح
 سوه (صفر جدي جنوري).
 غلام محي الدين خان د قطغن او بدخشان
 نائب الحکومه په ۱۱ محرم مړ سو او پر ځاي
 يې امين الاطلاعات ناظر محمد صفر خان مقرر
 سو.
 په کابل کي پنځه ابتدايي مکتبونه د مولوي
 عبدالرب خان په مديري افتتاح سوه (سه شنبه
 ۱۲ جمادي الثانيه).
 د اکتوبر په مياشت د ندر ماير او هنتينگ
 په مشرۍ د المان او ترکيې او استريا يوه را
 ليرولې ډله د ايران او هرات له خوا کابل ته راغله
 چي د افغانستان حکومت پر انگرېزانو را
 وپاروي د ۱۹۱۶ تر مئي پوري په کابل کي وو،
 له دې ډلي سره راجه مهنذر پرتاب او مولوي
 برکت الله هندي آزاديخواهان هم وو.
 مولوي عبدالروف قندهاري مشهور عالم او
 د امير حبيب الله خان ملاي حضور په شنبه ۱۶
 شوال په کابل کي وفات سو.
 په کابل او نورو ښارو کي د کولرا ناروغي
 خپرېدل (رمضان، شوال).
 مولوي عبدالرب خان د دار المعلمين مدير
 او د ابتدائي مکتبو سرښته دار د خپل پلار
 مولوي عبدالروف پر ځاي ملاي حضور هم سو.
 د سنډاکي ملا احمد جان د اباسين د
 کوهستان اوسيدونکي مجاهد سيد عبدالجبار
 شاه له ستاني څخه را وغوښت او هغه ئې امير
 وټاکه، پخپله قاضي القضاات سو، او له
 انگرېزانو سره يې د جهاد اعلان وکئ او د
 چکدرې او مله کنډ غزاوي ئې شرو کړې.
 ملا محمد حسين سلجوقي د ملا عبدالاحد
 هروي زوی چي خطاط او عالم او صوفي سړی
 و ۹۸ کلن په هرات کي وفات او ښخ سو.
 شاه محمد سدوزی د شهزاده ايوب لمسی د
 سند په ټهلي ښار کي د خپل خاندان تاريخچه
 وليکله (د آغا بدر دراني کتابخانه په گري ياسين
 کي).
 عبدالله پوپلزی شاعر د پښتو عبرت نامې
 او ديوان خاوند په قندهار کي وفات سو.

سید میر مشواڼي هروي زبردست شاعر او نقاش او خطاط او د دیوان خاوند په هرات کي وفات سو (ولادت ئې ۱۲۸۰ق).

۱۹۱۵م ۱۳۳۴-۳۵ق

پښتو ژبه د حبیبیه مدرسې په نصاب کي داخله سوه.

د وزیرستان د خلکو جنگونه له انگریزانو سره.

محمود طرزي د سراج الخبار په سر مقاله کي د (حی علی الفلاح) تر عنوان لاندې د افغانستان د استقلال تحریک علني کي او دغه سر مقاله سنسر سوه (غره ربیع الاول ۱۳۳۴ق، ۱۶ جدی ۱۲۹۴ش).

په جمادی الثانيه = حمل ۱۲۹۵ش کي د افغانستان مشهور مشایخ کابل ته دعوت سوه چي د امیر سره وگوري لکه د اسلام پور پاچا، د موسهي اخوند زاده، د تگاب ملا، د هدې آخوند زاده، د برو میا صاحب، میا صاحب حصارک شمس الحق، استاد هډه، د شور بازار حضرات، شیخان صاحبان، حافظ جی صاحب، صوفي صاحب، ملا محمد مرید، ملا عبدالغفار آخوند زاده.

د دغو مشایخو او د خلکو د وکیلانو په شمول یوه لویه جرگه د امیر په حضور کي جوړه سوه او د ملت د اتفاق او د دولت د سیاست (بیطرفي) تایید یې وکړ (جمادی الثانيه، اپریل، حمل).

د هندوستان د آزادیخواهانو مهاجرین افغانستان ته د راجه مهندر برتاپ سره راغلل

چي د بابر په باغ کي واوسیدل. سردار عنایت الله خان ناظر حربیه سو. فضل واحد د ترنگزو حاجي صاحب د مومندو په ملگري پر سبقدر حمله وکړه.

عبدالغفور ندیم د کابل شاعر او د غلام حیدر زوی ۳۸ کلن په کابل کي وفات سو (سه شنبه ۱۳ رجب). د ده دیوان په ۱۳۰۹ش په تهران کي چاپ سو (ولادت یې ۱۲۹۶ق).

سر مست اپریدي په تیرا کي له پرنگي سره د غزا اعلان وکړ.

محمد عثمان فرحت کابلي شاعر خپل کلیات ترتیب کړ.

نیک محمد چاریکاري عمده الفرایض په فارسي وکینښ چي د کابل په سنگي چاپ په دغه کال د معین السلطنه عنایت الله په امر خپور سو.

۱۹۱۶م ۱۳۳۵ق

په وزیرو قبیلو کي ښورښتونه. سید عظیم شاه مشهور په شاه آقا د قلعه قاضي په جمعه ۲۳ رمضان ۱۳۳۵ق وفات سو. د افغانستان د استقلال غوښتنې د بلبل گرفتار په رمزي شعر کي د ښاغلي عبدالهادي پریشان له خوا به فارسي او د مولوي صالح محمد قندهار له خوا په پښتو په سراج الخبار کي نشر سوې (ربیع الثاني ۱۳۳۵ق ۵ دلو).

محمد حسن راقم اخکزی شاعر او محاسب او مؤلف چي په ۱۳۲۷ق د مشروطیت په حرکت کي بندي سوی و په محبس کي وفات سو (ولادت ۱۲۹۰ق).

- ناصر الملک د چترال مصلح مهتر د تحفه
الابرار او مشرق الانوار او صحيفة التكوين مؤلف
د چترالي ژبي د ليک او لوست بنياد کښيښود او
د دې ژبي مخصوص حروف يې رواج کړه
(متوفاً ۱۹۴۳م).
- نديم بلخي د رحمت الله زوی د ديوان
خاوند شاعر وفات سو (ولادت يې ۱۲۵۴ق).
۱۹۱۷م ۱۳۳۶-۳۷ق
- ميان گل عبدالودود د عبدالخالق زوی د
سوات د اخوند لمسی په سوات کي د امارت
اعلان وکړ.
- په نورستان کي ۶ ابتدایي مکتبونه جوړ سوه
(جمادی الاخر ۱۳۳۶ق).
۱۹۱۸-۱۹۱۹-۱۹۲۰م
۱۳۳۷-۳۸-۳۹ق
- د پښتنو غزاوي له پرنگي سره: د مغول
کوټ غزا، د ټانک غزا، د اپوزي غزا، د توجي
غزا، د کسی غره غزا، د کاوړ غزا، د مانجي گري
غزا، د ژي غزا، د دراین غزا، د ترکي غزا، د
قلعه دوه غزا.
- ۱۹۱۸م ۱۳۳۷ق
لومړی موزیم په کابل کي جوړ سو.
په ۲۴ دلو ۱۲۹۶ش ۱۳ فروری ۱۹۱۸م
سراج الاخبار د افغانستان د استقلال په باب کي
یوه مفصله مقاله خپره کړه چي د افغانستان د
استقلال غوښتلو فکر ئې تقویه کړ (سراج
الاخبار ۷ کال ۱۳ گڼه).
- د افغانستان د ابتدایي او عالي مکتبو او
دارالمعلمین نصاب ترتیب او خپور سو (۱۵
میزان ۱۲۹۷ش ۱ محرم ۱۳۳۷ق).
میر غلام نبي د خپل پلار میر محمد عثمان
پر خای د هرات د گاډرگاه میر وټاکل سو.
محمود طرزي یو د کوچنیانو اخبار له کابل
د سراج اطفال په نامه خپور کړ (غره محرم
۱۳۳۷ق ۱۵ میزان ۱۲۹۷ش).
د سراج الاخبار آخرینه شماره په ۱۵ ربیع
الاول ۱۳۳۷ق ۱۹ دسمبر ۱۹۱۸م ۲۷ قوس
۱۲۹۷ش خپور سو. اتم کال ۶ شماره، تر دې
وروسته ندی خپور سوي.
اخوند ملا محمد حسن اوبهي د ملا شمس
الدین توخي زوی نقشبندی صوفي او عالم په
اوبه کي ۸۰ کلن وفات سو.
د شوروي ترکستان خارجه کمیساریت امیر
حبیب الله خان ته پیغام وکړ چي دوستانه
روابط سره ولري.
عبدالله بن محمد سبروستانی هروي د
حاجي عبدالرحیم اسحق زوی په غوښت د عربي
ترتیب الدول کتاب د قوانین الحکما په نامه په
فارسي ترجمه کړ (۱۶ ذي حجه ۱۳۳۷ق).
د افغاني آزادي خواهانو له خوا مولوي
برکت الله او کاظم بیگ د شوروي ترکستان
جمهوریت ته د مذاکرې له پاره واستول سوه.
۱۹۱۹م ۱۳۳۷-۳۸ق ۱۲۹۷-۱۲۹۸ش
امیر حبیب الله خان تر ۱۸ کاله سلطنت
وروسته د لغمان په کله گوش دره کي په تفنگچه
ووژل سو (د پنجنسې شپه درې بجې، ۱۸
جمادی الولی ۱۳۳۷ق ۱۹ دلو ۱۲۹۷ش، ۲۰
فروري ۱۹۱۹م) او په جلال آباد کي د سردار

- نصرالله خان سره په امارت بيعت وسو. مولوي عبدالرب د امير حبيب الله خان د حضور ملا او د ابتدايي مکتبې او دارالمعلمين مدير په جلال آباد کي د حوت ۱۲۹۷ ش په اولو ورځو کي وفات او هورې ښځ سو، دغسي هم د چارباغ ضيا معصوم نقشبندي لوي روحاني پير هلته وفات سو. امان افغان د امير حبيب الله مرگ د سلطنت د مقام او د مولوي عبدالرب مرگ يې د شريعت د رياست او د ضيا معصوم مرگ يې د طريقت د رياست خاليتوب وگاڼه، چه په يوه وار درې سره مقامه خالي سول (امان افغان لومړۍ کڼه ۲۲ حمل ۱۲۹۸ ق).
- د فروري له ۲۱ تر ۲۸ پوري امان الله خان په کابل کي د خپل امارت لپاره اقدامات کول او په جمعه ۲۱ فروري ۱۹۱۹ م حوت ۱۲۹۷ ش ۹۱ جمادي الاولی ۱۳۳۷ ق اعليحضرت امان الله خان په کابل کي پر تخت کښيښوست.
- په ۲۸ فروري د افغانستان کامل استقلال د کابل په لوی دربار کي اعليحضرت امان الله خان اعلان کئ او سردار نصرالله خان له جلال آباد په پنجشنبې ۲۵ جمادي الاولی ۱۳۳۷ ق خپله بيعت نامه ورته را واستوله. دغسی هم سردار عنايت الله او حيات الله په جمعه ۲۶ جمادي الاولی د بيعت مکتوب ورته را وليږلي (امان افغان ۲ کڼه ۷ ثور ۱۲۹۸ ش).
- په ۳ مارچ ۱۹۱۹ م = ۱۲۹۷ ش امان الله خان د هند ويسرا ته د افغان او انگرېز د نوی معاهدې پيشنهاده د افغانستان د کامل استقلال او مساوی حقوقو پر اساس باندي وکئ.
- محمود طرزي د سراج الاخبار مدير ناظر خارجيه مقرر سو (حمل ۱۲۹۸ ش). د شورا خاص مجلس په کابل کي افتتاح سو (ثور ۱۲۹۸ ش). په افغانستان کي دوهمه پلا کابينه جوړه او وزيران (ناظران) ئې به سر کي مقرر سول (ثور ۱۲۹۸ ش، مي ۱۹۱۹ م).
- ۱- دائره نظارت عدليه: ناظر عدليه محمد ابراهيم خان. ځای: عين العمارت.
  - ۲- دائره نظارت حرييه: ناظر حرييه صالح محمد خان سپه سالار. ځای قومي باغ.
  - ۳- دائره نظارت خارجيه: ناظر خارجيه محمود بيگ طرزي. ځاي بيت الشوري.
  - ۴- دائره نظارت معارف: ناظر معارف عبدالحيب خان. ځای: قصر شهرآرا.
  - ۵- دائره نظارت ماليه: ناظر ماليه ميرزا محمود خان. ځای باغ مهمانخانه.
  - ۶- دايره نظارت تجارت: ناظر تجارت غلام محمد خان. ځای باغ مهمانخانه.
  - ۷- دايره نظارت نقلیات: ناظر نقلیات ميرزا عبدالقادر خان. ځاي اصطبل عامره.
  - ۸- دايره نظارت زراعت: ناظر علی جان خان. ځاي محکمه مراد خاني.
  - ۹- دايره صدارت عظمي اعتماد الدوله عبدالقدوس خان. ځاي قصر باغ مهمانخانه.
- په ۲۷ مارچ ۱۹۱۹ م ۷ حمل ۱۲۹۸ ش د شوروي روسی ترکستان د خارجي امورو کميسار بوکویا ولينسکي د افغانستان حکومت ته وليکل چي د شوری حکومت ټول زاړه قراردادونه لغو

- کړل، او د ټولو اسلامي دولتو او افغانستانه سره د دوستي روابط غواړي او استقلال ئې منی، او له مسکو ښاغلی براوین ټاکلی سوی دي چي د افغانستانه سره سياسي دوستانه روابط او تجارتي مناسبات ونښلوي.
- په ۷ د اپريل ۱۹۱۹م ۱۸ حمل ۱۲۹۸ش، رجب ۱۳۳۷ق:
- اعلحضرت امان الله خان لنين ته يو ليک واستاوه چي د افغانستان استقلال او دوستي خواهشونه ومنی.
- په همدغه تاريخ د افغانستان خارجه وزير محمود طرزي د شوروي دولت خارجه کميسار چيچرين ته يو ليک واستاوه چي د افغانستان دوستانه خواهشونه او استقلال ومنی او د اعليحضرت امان الله خان مکتوب لنين ته وړاندي کي. د دې ليک جواب د لنين له خوا په ۲۲ مي ۱۹۱۹م ثور ۱۲۹۸ش د مبارکۍ او خوښۍ سره راوړسيد.
- په ۲۱ د اپريل ۱۹۱۹م ۳۱ حمل ۱۲۹۸ش
- امان الله خان لنين ته د دوسي ليک او د افغانستان د استقلال د اعلان د کاميابيدو ليک واستاوه او جنرال محمد ولي خان ئې د فوق العاده سفير په ډول د مذاکرې لپاره ورته معرفي کئ، دئ د می به ۲۸ تاشکند ته ورسيد او په ۱۴ اکتوبر ۱۹۱۹م ئې د لنين سره په مسکو کي ملاقات وکئ.
- د امان افغان لومړی شماره د سراج الاخبار پر ځاي د ښاغلي عبدالهادي په مديري خپره سوه
- (۲۲ حمل ۱۲۹۸ش ۱۱ رجب ۱۳۳۷ق ۱۲ د اپريل ۱۹۱۹م). په دې شماره کي د امير حبيب الله خان د وژلو او د امير امان الله خان د جلوس احوال چاپ سو.
- سردار عبدالقدوس خان صدر اعظم د قندهار د مجاهدينو مشر مقرر سو او هلته ولاړ (حمل ۱۲۹۸ش).
- افغانستان د روليت بل پر خلاف خپل پروتست د هند حکومت ته واستاوه (مو ۱۹۱۹م ثور ۱۲۹۸ش).
- سپه سالار محمد نادر خان د عسکرو سره په ۲۱ رجب ۱۳۳۷ق ۳ ثور ۱۲۹۸ش ۲۳ اپريل ۱۹۱۹م له کابل ولاړ او گردیز ته ورسيد، او ملي قوا ئې د استقلال جنگ ته تنظيم کړل. په جمعه ۱۵ شعبان ئې د گردیز په جامع کي د جهاد خطبه وويله سوه او د قبایلو په منځ کي د جهاد اعلان وسو او مسيدو د انگریز پر فوج حملې شروع کړې. د افغان او انگریز دریم جنگ ونښت (۳ می ۱۹۱۹م).
- د سپين وام تانه مجاهدينو په ۲۵ شعبان ونيول او د وانا او سرویکي چوني مسيدو ونيولې (۲۰ شعبان ۱۳۳۷ق ۳۱ ثور ۱۲۹۸ش ۲۱ ي ۱۹۱۹م).
- د انگریزانو طيارو پر ډکه، جلال آباد، کابل، سپين بولدک بمباري وکړه (ثور ۱۲۹۸ش).
- په ۶ جوزا ۲۷ شعبان ۲۸ مي د تل ښار افغاني مجاهدينو د سردار محمد نادر خان سپه سالار په مشرتوب ونيو. د جنگ استقلال متارکه ۳ رمضان ۲۲ جوزا ۲ جون ۱۳۹۸ش.

په هندوستان کي د خلکو بنورښت زيات او د هجرت تحريک تود سو (جوزا-سرطان). د هندوستان د آزاديخواهانو موقتي ملي حکومت (په کابل کي) جوړ سو او د وزير داخله مولوی عبيدالله سنډهي او عزيز هندي په امضا يو اعلان خپور سو چي د هند خلک پر انگرېزانو را ولاړ سي (جوزا ۱۲۹۸ ش). د دې موقتي حکومت مشر راجه مهنډر پرتاب هندي آزاديخواه و.

د اتحاد شوروي له خوا پاکوف واخلارويچ سوريټس په منځنۍ آسيا او افغانستان کي د فوق العاده مختار نماينده په ډول معين سو، چي د افغانستان او د بلوچستان د آزادو قبایلو او خيوا او بخارا او د هندوستان او کشمير او تبت له آزادي خواهانو سره رابطه وښلوي او انقلابي د آزادي غوښتنې تحريکات وروزي (۲۳ جون ۱۹۱۹م جوزا ۱۲۹۸ ش). دغه سفیر په ستمبر کي کابل ته راغی.

عبدالشکور خان د افغانستان سفیر د بخارا د امير دربار ته ورسيد (سرطان ۱۲۹۸ ش، جولایي ۱۹۱۹م).

حسین د اسحاق زوی د شوروي دولت لوی سفیر کابل ته راغی (سرطان ۱۲۹۸ ش، ۱۹ جولایي).

د افغان او انگلیس روغ لیک چي په راولپنډي کي په ۸ اگست په ۵ مادو کي امضا سوی و په ۲۸ اسد ۱۲۹۸ ش ۲۰ ذي قعدة ۱۳۳۷ ق ۱۸ اگست ۱۹۱۹م د افغانستان پاچا اعلحضرت امان الله خان تصدیق کئ او د استقلال اعلان او لومړی جشن وسو.

د معرف معارف مجله د وزارت معارف له خوا په کابل کي چاپ سوه (۱ سنبله ۱۲۹۸ ش).

د سردار محمد نادر خان غازي سپه سالار قوا فاتحانه کابل ته راغلل (۲۸ میزان ۱۲۹۸ ش ۲۱ اکتوبر ۱۹۱۹م) او ده ته د اعلیٰ لمر نښان ورکړ سو او د استقلال څلی د ده په نامه په کابل کي جوړ سو او دی وزیر حربیه سو او هم په دغه کال ۱۲۹۸ ش د سمت مشرقي رئیس تنظیمه مقرر سو (ربیع الاول، قوس، دسمبر).

د حوت په اولو لسو ورځو کي د مشرقي د اقوامو جرگه په جلال آباد کي وسوه او د اتحاد مشرقي جریده هم خپره سوه ۱۲۹۸ ش (ربیع الاول، حوت، دسمبر).

د افغانستان د روغی د مذاکري یو هیئت د علی احمد خان په مشري راولپنډي ته ولاړل (دلو ۱۲۹۸ ش) او د روغی لیک ئې امضا کئ (۸ اگست ۱۹۱۹م، ۱۱ ذیقعدة ۱۳۳۷ ق).

د افغانستان د استقلال د جنگ پر وخت د ترنگزو حاجي صاحب او مولانا سيف الرحمن الکوزي د مومندو په ملگري د شبقدر دوهمه غزا له پرنګي سره وکړه.

قاضي القضاات خان علوم سعدالدین خان بارکزي په کابل کي وفات سو (۴ میزان ۱۲۹۸ ش). او د ده پر ځاي یې زوی قاضي عبدالشکور خان قاضي القضاات سو.

محمد ابراهيم حیرت کابلي شاعر د تحفه شهنشاهي او دیوان اشعار خاوند وفات سو (په

- پنجشنبې ۲۵ جمادى الاولی ۱۳۳۷ ق (ولادت ۱۲۵۰ ق).
- د اعليحضرت امان الله خان په امضاء کتابچه قانون گذاري حکام افغانستان په کابل کې چاپ او خپره سوه ۱۲۹۸ ش.
- سردار محمد سلیمان خان وزير معارف سو (۱۲۹۸ ش).
- د ۱۲۹۸ ش کال مالی واردات څلویښت ملیونه کابلي او مصارف ۳۱ ملیونه او ذخیره ۹ ملیونه وه.
- ۱۹۲۰م ۱۳۳۸-۳۹ ق ۱۲۹۹ ش
- د افغانستان لومړی د مالی نظامنامه خپره سوه (۱ حمل ۱۲۹۹ ش ۲۱ مارچ ۱۹۲۰ م).
- په کابل کې لومړی ملي کتابخانه جوړه سوه (حمل ۱۲۹۹ ش).
- د محمود طرزي په مشرۍ د سیاسي مذاکرې لپاره یوه افغاني ډله د هند مسورۍ ته ولاړل او د هنري ډابس انگکرزي نماینده سره یې خبرې وکړې (۱۶ اپریل تر ۱۹ جولایي ۱۹۲۰ م). دا ډله په ۱۰ اسد ۱۲۹۹ ش کابل ته را ورسیده.
- په نظارت معارف کې لومړی علمي انجمن افتتاح سو (۲۰ رمضان ۱۳۳۸ ق، ۱۸ جوزا ۱۲۹۹ ش).
- د افغانستان لومړی سفير سردار عبدالعزيز خان تهران ته ورسید (۷ شعبان ۱۳۳۸ ق) په جمعه ۲۸ جوزا ۱۲۹۹ ش یې د افغانستان بیرغ پورته کئ.
- په کابل کې د افغان روزنامه د محمد جعفر په مدیریت خپره سوه (دو شنبه ۱۴ سرطان ۱۲۹۹ ش).
- په کابل کې لومړی پلا د اصول دفتري مکتب افتتاح سو (۱۲ ذیقعه ۱۳۳۸ ق، سرطان ۱۲۹۹ ش).
- سپه سالار محمد نادر خان له سمت مشرقي څخه کابل ته راغی (ذیقعه ۱۳۳۸ ق، د اسد ۱۲۹۹ ش، اگست ۱۹۲۰ م).
- په جلال آباد کې ابتدایي مکتبونه جوړ سول (اسد ۱۲۹۹ ش).
- سردار محمد هاشم خان د سمت مشرقي ملکي او نظامي نایب سالار مقرر سو (اسد ۱۲۹۹ ش).
- په ۱۴ اگست ۱۹۲۰ م اسد ۱۲۹۹ ش یو د بیسیم تلگرافي دستگاه د شوروي د میخانیکانو سره کابل ته را ورسید او لومړی د تشکر تلگرام د امان الله خان له خوا لنين ته ولیږل سو ۱۸ ستمبر ۱۹۲۰ م سنبله ۱۲۹۹ ش.
- د بخارا د شوروي جمهوریت د رئیس فیض الله خواجه له خوا د افغانستان پاچا ته تلگرام را ورسیدي چې د هغه جمهوریت سره روابط قایم سي (۱۵ ستمبر ۱۹۲۰ م). د افغانستان خارجه وزیر محمود طرزي په جواب کې د بخارا د مملکت استقلال وغوښت او د ښاغلی عبدالهادي خان مقرري یې د بخارا په سفارت ورته ولیکله.
- په هرات کې د اتفاق اسلام هفتگی جریده د عبدالله قانع هروي په مدیریت نشر سوه (۱ سنبله ۱۲۹۹ ش).

په مرکزي آسيا کې د شوروي روس فوق العاده سفير سورتس په يوه ليک کې د افغانستان خارجه وزير محمود طرزي ته وکښل چې عبدالشکور خان افغاني نماينده په بخارا کې پروپاگند او عسکري فعاليتونه کوي چې بايد جلوكيري يې وسي (۲۱ ستمبر ۱۹۲۰م). د هندي مهاجرانو ډلې افغانستان ته راغلې، د مهاجرينو انجمن په کابل کې تاسيس سو (سنبه ۱۲۹۹ش، ستمبر ۱۹۲۰م). يوه ډله مهاجرين د شوروي له لاري اناتول ته ولاړل. غلام نبي خان غرخي د مزار شريف عسکري قومندان مقرر سو (ميزان ۱۲۹۹ش). د افغانستان سفير عبدالهادي خان بخارا ته واستول سو (جمعه ۸ ميزان ۱۲۹۹ش). په پختيا (جنوبي خوا) ولايت کې ابتدايي مکتبونه جوړ سول (عقرب ۱۲۹۹ش). جمال پاشا د ترکيې د حرب وزير کابل ته له تاشکندۀ راغی (۶ عقرب ۱۲۹۹ش، نومبر ۱۹۲۰م). اعلیحضرت امان الله خان او محمود طرزي د لنين او چيچرين په نامه مکتوبونه واستول چې د افغان او شوروي لومړۍ معاهده ترتيب سوې او در وليدل سوه چې تصديق سي (اول دسمبر ۱۹۲۰م قوس ۱۲۹۹ش). د ستارۀ افغان هفتگي جريده د مير غلام محمد په مديري له جبل السراج څخه خپره سوه (۹ قوس ۱۲۹۹ش). سپه سالار محمد نادر خان د قطغن او بدخشان رئيس تنظيميه مقرر سو (جمادی

الاولي ۳۹ جدي ۱۲۹۹ش). د افغانستان خارجه وزير محمود طرزي د شوروي اتحاد خارجه وزير چيچرين ته د دواړو دولتو د معاهدې د تشکر مکتوب د بدري بيگ په لاس واستاوه او د شرق د آزادۍ د تحريک مننه ئې وکړه او د جمال پاشا پر راتگ يې خوښي وکړه (دسمبر ۱۹۲۰م). ۱۹۲۱م ۱۳۳۹ق ۱۲۹۹-۱۳۰۰ش سر هنري ډابس د انگریزانو نماينده د معاهدې لپاره د افغانستان سرحد ډکي ته راغی. د ده سره يوه ډله نور مامورين هم ملگری وو (۱۵ جدي ۱۲۹۹ش، ۵ جنوري ۱۹۲۱م). دوی د جدي په ۲۰ = ۱۰ جنوري د دلکشا په ماني کې د اعلیحضرت امان الله خان حضور ته په يوه لوی دربار کې ورغلل. د سمت مشرقي د اقوامو جرگه کابل ته راغله (۲۱ جدي ۱۲۹۹ش). موسيو براوين د شوروي دولت سفير چې په ۱۲۹۸ش ئې د افغانستان تابعيت قبول کړی و، او غوښته ئې چې د قندهار له لاري هند ته ولاړ سي، د چهارشنبې د ماښام پر ۷ بجو ۲۹ جدي ۱۲۹۹ش په غزني کې وواژه سو. پاينده محمد فرحت د امان افغان د جريدې مدير سو (۲ دلو ۱۲۹۹ش، جنوري ۱۹۲۱م). د اناتولي د مليونو هيئت د عبدالرحمن بيگ پېښورۍ په مشري بخارا ته را ورسيدئ (۲۴ جنوري ۱۹۲۱م). د افغانستان سفير عبدالهادي خان د بخارا

- دربار ته ورسيدئ (۲۱ دلو ۱۲۹۹ ش).
 په کابل کي د نجونو لومړی مکتب
 مستورات افتتاح سو (دلو ۱۲۹۹ ش جنوري
 ۱۹۲۱ م).
 عبدالعزيز خان د حضور ياور په نظارت
 داخله مقرر او محمود خان د ده پر ځاي د حضور
 ياور سو (متوفا ۱۹ جدي ۱۳۵۰ ش).
 محمد يعقوب خان د حضور شاغاسي سو
 (دلو ۱۲۹۹ ش).
 د افغانستان او شوروي تر منځ لومړی
 معاهده په مسکو کي د افغانستان له خوا محمد
 ولي خان او مرزا محمد خان او غلام صديق
 خان او د شوروی دولت له خوا چيچرين او قره
 خان په ۱۲ مادو کي امضا کړه ۲۸ فروری
 ۱۹۲۱ م، ۱۰ حوت ۱۲۹۹ ش او د افغانستان
 فوق العاده هيئت د محمد ولي خان په مشرۍ د
 مارچ په اوله ورځ له مسکوه غربي اروپا ته رهي
 سو. دا معاهده د اسد په ۲۲ ورځ ۱۳۰۰ ش په
 پغمان کي اعليحضرت امان الله خان امضا کړه.
 د افغانستان او ترکيې لومړی معاهده په
 مسکو کي امضاء سوه (۱۱ حوت ۱۲۹۹ ش، ۲
 مارچ ۱۹۲۱ م). د افغانستان له خوا يې امضا
 کونکي محمد ولي خان فوق العاده سفير او د
 ترکيې له خوا يوسف کمال بيگ د اقتصاد ناظر
 او ډاکټر رضا نوري بيگ د معارفو ناظر وو.
 دا معاهده د جمعي په ورځ ۲۷ میزان
 ۱۳۰۱ ش ۱۹ اکتوبر ۱۹۲۱ م د اعليحضرت
 امان الله خان له خوا د کابل په عيد گاه کي
 خلکو ته اعلان سوه.
- سلطان احمد خان د افغانستان د وفد مشر
 د اناطولي دولت ته د باکو له خوا ولاړ (۲۱
 حوت ۱۲۹۹ ش).
 د ۱۲۹۹ ش دولتي واردات ۴۵ مليونه او
 مصارف ۳۶ مليونه او ذخيره نه مليونه وه.
 د دولت د نښانو لومړی نظامنامه خپره سوه
 (۱۲۹۹ ش).
 د اعليحضرت امان الله خان د وژلو يوه
 دسيسه کشف سوه، چي په هغه کي ميرزا محمد
 علي نائب د ميرزا سيف الدين تره کي زوی
 شاعر او خطاط او منشی (متولد ۱۲۹۵ ق) او
 اختر جان د ناظر صفر زوی او دلو خان
 پنجشيري او محمد امين، عبدالله، غلام حيدر
 ووژل سوه.
 له پرنگي سره د چورې د پښتنو غزا
 (۱۳۳۹ ق).
 قاضي عبدالطيف سواتي پښتو تفسير تيسير
 تاليف کئ (۱۳۳۹ ق).
 محمد ابراهيم خان عدليه وزير د مزار
 شريف رئيس تنظيميه او بيا محمد سرور خان د
 هغه ځاي نائب الحکومه سو (۱۲۹۹ ش).
 ۱۹۲۱-۲۲ م ۱۳۰۰ ش ۱۳۴۰-۴۱ ق
 د افغانستان د ښځو لومړي جريده ارشاد
 النسوان له کابل د محمود بيگ طرزي د مايني
 (اسما) په مديري او د روح افزاء د محمد زمان
 خازن الکتب د لور په سر محرري خپره سوه
 (پنجشنبه ۱ حمل ۱۳۰۰ ش).
 د بخارا لومړی سفير يوسف زاده عبدالرحيم
 کابل ته راغی (۶ حمل ۱۳۰۰ ش). دی د بخارا

- د رئيس فيض الله خواجه د (۶ جنوري ۱۹۲۱، ۲۵ ربيع الثاني ۱۳۳۹ق) په مکتوب د افغانستان خارجه وزير ته معرفي سوي و. د مصطفی کمال له خوا د اناطولي لومړی فوق العاده سفير عبدالرحمن بيگ پيښوری د بخارا او هرات له لاري کابل ته را ورسيد (۱۵ حمل ۱۳۰۰ش). په قندهار کي لومړی ابتدايي مکتب تجار افتتاح سو (۲۰ حمل ۱۳۰۰ش). سيد عالم خان د بخارا امير کابل ته د پناهنده په توگه را ورسيد (پنجشنبه ۱۵ ثور ۱۳۰۰ش). له ايتاليا سره د افغانستان لومړی معاهده امضا سوه (۳ جون ۱۹۲۱م، ۱۷ جوزا ۱۳۰۰ش). د شوروي دولت نوی سفير رسکول نیکوف ته د چيچرين وزير خارنه له خوا هدايت ورکړ سوچي د روسيه شوروي او انگليس د معاهدې مراعات په افغانستان کي وکي او په دې مملکت کي د کمونستي لمسو نه ځان وژغوري، د افغانستان په پيشرفت کي همکار وي، او د ارتجاعي محافظو "د اسلامي دولنو اتحاديه" چي د انگريزانو له خوا تلقين کيږي بايد جلو گيري وشي، ځکه چي زمونږ د منځني آسيا حالت ته خطرناکه ده (۳ جون ۱۹۲۱م جوزا ۱۳۰۰ش). دوه سوه تنه افغاني محصلان هند او اروپا ته واستول سوه (جوزا ۱۳۰۰ش جون ۱۹۲۱م). په وزيرستان کي د حاجي عبدالرازق په مشرۍ د انگريزانو سره د جهاد دوام (جوزا
- ۱۳۰۰ش). سپه سالار سردار محمد نادر خان وزير حرب ته د اعلي لمر نښان ورکړ سو (جوزا ۱۳۰۰ش جون ۱۹۲۱م). د افغانستان او ايران لومړی د مؤدت معاهده (۲۲ جون ۱۹۲۱م سرطان ۱۳۰۰ش). سپه سالار غازي محمد نادر خان د علي آباد په کلا کي امانيه طبي مکتب تاسيس کړ (سرطان ۱۳۰۰ش). د طلوع افغان هفتگي جريده د مولوی صالح په مديري په قندهار کي تاسيس سوه (۱۵ سرطان ۱۳۰۰ش ۳۰ شوال ۱۳۳۹ق ۶ جولائي ۱۹۲۱م). مکتب حکام په کابل کي افتتاح سو (۷ سرطان ۱۳۰۰ش) نظارت يې په وزير داخله اړه درلوده. د شوروي روسي دولت نوی لوی سفير رسکول نیکوف د هرات او قندهار له لاري کابل ته راغی (شنبه ۲۵ سرطان ۱۳۰۰ش ۱۵ جولائي ۱۹۲۱م). د افغانستان د اساسي تشکيلاتو او د ملکي تقسيماتو نظامنامې خپرې سوې (سرطان ۱۳۰۰ش ۳۰ مي ۱۹۲۱م). مولوي غلام محي الدين افغان د دارالمعلمين مدير او د اخوان افغان رکن په چهار شنبه ۱۲ اسد ۱۳۰۰ وفات سو. دی قندهاري جبرياني و. د بخارا د دولت بيرق د کابل د بخارا په سفارت کي ورپول سو. دلته د شوروي سفيران

- د سورتس او رسکول نیکوف او د اناطولي د حکومت سفير هم حاضر و (پنجشنبه ۲۶ اسد ۱۳۰۰ش).
- د شوروي نوی سفير رسکول نیکوف د افغانستان وزیر خارجه ته اطمینان ورکي چي د افغانستان په داخلي چارو کي به مداخله نه کوي او په افغانستان کي د کوم انقلاب راوستو اراده نلري (۳۰ جولایي ۱۹۲۱م اسد ۱۳۰۰ش).
- د ارگ په شمالي برج کي د شوراي دولت افتتاح وسوه (چهارشنبه ۱۱ اسد ۱۳۰۰ش).
- مولانا نوردل خان د شیردل خان قمبر خیل اپريدي زوی مشهور مجاهد وفات او په تیراه کي ښخ سو (۲۰ اسد ۱۳۰۰).
- په ۱ اسد ۱۳۰۰ش اعلان وسو چي د پست محصول به وروسته نیم اخیستل کيږي.
- د شوروي دولت افغانستان ته د نظامي او فني بې عضو کومکونو وعده ورکړه (۲۴ جولایي ۱۹۲۱م اسد ۱۳۰۰ش).
- د برتانيا د نماینده سر هنري ډابس څخه د افغانستان د خارجه وزیر رسمي خواهش چي د ترک او یونان په جنگ کي د یونان سره کومک ونکړي (۲۰ سنبله ۱۳۰۰ش).
- عبدالباقي خان د افغانستان لومړی جنرال قونسل په مشهد کي مقرر سو (میزان ۱۳۰۰ش).
- د مکتب قضاات افتتاح په کابل کي (عقرب ۱۳۰۰ش).
- مجموعه عسکريه مجله له حربي وزارت څخه خپره سوه (۱ عقرب ۱۳۰۰ش).
- د افغانستان او برتانيا لومړی معاهده ۱۴ مادي ۲ ضميمې په کابل کي د محمود طرزي وزیر خارجه او سر هنري ډابس له خوا لاس ليک سوه (۳۰ عقرب ۱۳۰۰ش ۲۲ نومبر ۱۹۲۱م).
- ۱۹۲۲م ۱۳۴۱ق ۱۳۰۰-۱ش
- له کندهاره محمد علی خان د نائب الحکومه قايم مقام ولاړ او پر ځای يې عبدالعزیز خان د تنظيم رئيس مقرر سو (سه شنبه ۱۹ جدی ۱۳۰۰ش جنوري ۱۹۲۲م).
- د جدي په ۲۰ ورځ ۱۳۰۰ش ولاياتو ته دغه د تنظيم رئيسان مقرر سول: قطغن او بدخشان ته سپه سالار محمد نادر خان غازي وزیر حربه.
- په وزارت حربه کي قايم مقام سردار محمد هاشم خان نائب سالار، عبدالعزیز خان وزیر داخله قندهار ته. وزارت داخله قايم مقام محمد سرور خان.
- محمد ابراهيم خان وزیر عدليه مزار شريف ته. د وزارت عدليه قايم مقام مير زمان الدين عدلي مستشار جمعه خان د وزیر عدليه معاون ميمنی ته.
- شجاع الدوله خان وزیر امنيه هرات ته. د وزارت امنيه قايم مقام محمود خان ياور.
- صدر اعظم سردار عبدالقدوس خان له قندهاره کابل ته راغي (پنجشنبه ۱۴ جدی ۱۳۰۰ش).
- د ايران لومړی لوی سفير اعتلا الملک کابل ته د پيښور له خوا راغي (شنبه ۹ جدی

- ۱۳۰۰ش). په ۱۳۰۰ ش کال دغه دولتي نظامنامې خپرې شوې:
- ۱- د نکاح، واده، ختنه سوري نظامنامه.
  - ۲- د گمرک د محصول اخيستلو نظامنامه.
  - ۳- د مالياتو د کارگزارو نظامنامه.
  - ۴- د عباراتو او القابو لنډونې نظامنامه.
  - ۵- د ډاکخانو نظامنامه (۹ سنبه).
  - ۶- د عسکري جزا نظامنامه.
  - ۷- د عسکري کاليو نظامنامه.
  - ۸- د افغانستان د ملکي تقسيماتو نظامنامه.
- غازي ترين خان توري خيل وزير د توجي د محمد خيلو په غزا کي شهيد سو.
- مولوي عبدالمجيد افغاني اتمان خيل په پيښور کي جمال افغاني تاليف کئ.
- قاضي خيرالله پيښورۍ پښتو قاموس خيرالغات وکيښ.
- عمر دين مرداني پښتو تکړه شاعر ژوندۍ و. د ۱۳۰۰ش کال مالي واردات ۵۱ ملونه کابلي، مصارت ۴۰ ملونه، ذخيره ۱۱ ملونه.
- عجب خان اپريدۍ د غلام حيدر خان ادم خيل زوی د پرنگي سره غزا وکړه او د يوه پرنگي لور ئې ځني بوتله افغانستان ته راغی او تر آخره په مزار شريف کي په احترام اوسيدې څو چي ۹۵ کلن په ۱۳۴۰ق وفات سو (ولادت ئې ۱۲۴۵ش). د ده د بيرته ورکولو لپاره انگریزی حکومت افغانستان ته التيماتوم ورکي، خو افغانستان ونه مانه.
- مولوی عبدالواسع قندهاري دوه توکي
- شیر احمد خان د ایتالیا په روم کي د افغانستان لومړی لوی سفير مقرر سو او سفارت خانه يې هلته افتتاح کړه (جدي ۱۳۰۰ش). د افغانستان لومړی جنرال قونسل محمد حيدر خان ډهلي ته ولاړ (۱ دلو ۱۳۰۰ش). د افغانستان لومړی سفير عبدالهادي خان په ۱۵ دلو ۱۳۰۰ش د پيښور له لاري لندن ته رهي سو.
- د اصلاح هفتگي جريده په خان آباد کي د بشير احمد په مديري خپره سوه (۲۹ دلو ۱۳۰۰ش، جمادي الاولی ۱۳۴۰ق، ۱۸ فروري ۱۹۲۲م).
- د اتحاد اسلام جريده په مزار شريف کي د عبدالرزاق خان په مديري نشر سوه (دو سنبه ۱ حوت ۱۳۰۰ش، ۱۹ فروري ۱۹۲۲م). دوې هفتې وروسته د بيدار په نامه تبديل سوه.
- د افغانستان وزير مختار غلام نبي خان مسکو ته ورسيدۍ (جمعه ۴ حوت ۱۳۰۰ش، ۲۲ فروري ۱۹۲۲م).
- د برتانيا د وزارت مختاري لومړی ډله د تورخم له لاري کابل ته راغله (۱۵ حوت ۱۳۰۰ش، مارچ ۱۹۲۲م).
- غلام جيلاني خان د هرات ليوا مشر سو (دو سنبه ۱۵ حوت ۱۳۰۰ش).
- فرانسیس همفريز د برتانيا وزير مختار او فوق العاده سفير خپله اعتماد نامه اعليحضرت امان الله خان ته وړاندي کړه (۲۲ حوت ۱۳۰۰ش، ۱۳ مارچ ۱۹۲۲م).

نمسک القضاۃ الامانيه د اعليحضرت امان الله په فرمان تاليف او چاپ کي (کابل ۱۳۰۰ ش). لومړی ټوک حقوق، دوهم جزا، ۱۱۱۳ مادي. په کابل کي د ابلاغ په نامه ديواري روز نامه د ميرزا محمد اکبر په مديري خپره سوه ۱۳۰۰ ش.

۱۹۲۲ م ۱۳۰۱ ش د پاسپورت قانون به کابل کي د وزارت داخله له خوا خپور سو (حمل ۱۳۰۱ ش، اپريل ۱۹۲۲ م). د مکتب اصول دفتری افتتاح په کابل کي (چهارشنبه ۶ ثور). د افغانستان بيرق د لندن پر افغاني سفارت باندي پورته سو (جمعه ۸ حمل ۱۳۰۱ ش ۷ اپريل ۱۹۲۲ م). د افغانستان او فرانس لومړی د سياسي او اقتصادي روابطو معاهده لاس ليک سوه (۲۸ اپريل ۱۹۲۲ م ۷ ثور ۱۳۰۱ ش). موسيو فوشه لرغون پوهاند له فرانسې څخه د هرات له لاري کابل ته راغي (چهارشنبه ۲۰ ثور ۱۳۰۱ ش). محمد ولي خان د افغانستان فوق العاده نماينده د اروپا او امريکا له سفره کابل ته راغي. د ده د سفر مطلب د آزاد افغانستان پيژندگلوي په ټوله دنيا کي وه (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش ۳۱ مي ۱۹۲۲ م). د ايتاليا لومړی وزير مختار او سفير مارکويس پيترنو کابل ته راغي (پنجشنبه ۱۱ جوزا ۱۳۰۱ ش).

سلطان احمد خان په انقره کي د افغانستان سفير مقرر سو (سرطان ۱۲۰۱ جولائي ۱۹۲۲ م). فخري پاشا د ترکيې سفير کابل ته را ورسيد (۵ سرطان ۱۳۰۱ ش ۲۵ جون). د شوروي دولت لومړی قونسل تايز نیک هرات ته راغي (۱۳ سرطان ۱۳۰۱ ش ۳ جولايي ۱۹۲۲ م). د چين سياسي وفد د جنک-لن-يونک په مشري کابل ته راغي (۱۵ سرطان ۱۳۰۱ ش). د افغانستان بيرق د بمبي په افغاني قونسل خانه کي د حاجي محمد اکبر قونسل له خوا پورته سو (۲۰ اسد ۱۳۰۱ ش). د افغانستان لومړی جنرل قونسل محمد شريف خان چيني ترکستان ته ولاړ (۸ سنبله ۱۳۰۱ ش ۳۰ اگست ۱۹۲۲ م). د ده سره د چين نمايندگان جنک لن يونک او توجک تانک هم ولاړل. غلام صديق خان د افغانستان وزير مختار برلن (جرمني) ته ولاړ (۱۱ سنبله ۱۳۰۱ ش ستمبر). وزير خارجه محمود طرزي ته د اعلى لمر نښان ورکړ سو، او په پاريس کي د افغانستان سفير مقرر سو. د ده پر ځاي محمد وليخان خارجه وزير سو (پنجشنبه ۲۵ جوزا ۱۳۰۱ ش). محمود طرزي پاريس ته ولاړ (۱۷ سنبله ۱۳۰۱ ش ۸ ستمبر ۱۹۲۲ م). د افغانستان لومړی بودجه ترتيب سوه (دو شنبه ۱۹ سنبله ۱۳۰۱ ش).

- سردار حيات الله خان وزير معارف او مير هاشم خان وزير ماليه او محمد سليمان خان د قطغن او بدخشان نائب الحکومه او محمد سرور خان د قندهار نائب الحکومه او امرالدين خان د سمت جنوبي اعلا حاکم مقرر سو (۱۹ سنبله ۱۳۰۱ ش).
- انور پاشا د کولاب په بلخوان کي شهيد سو (سنبله ۱۳۰۲ ش اگست ۱۹۲۲ م).
- د المجاهد پنځلس ورځنی اخبار له چمرکنده (مهمنده) د فضل الهي هندوستانی په مدیری د جمعیت عالیه مجاهدین هندي له خوا نشر سو (محرم ۱۳۴۱ ق سنبله ۱۳۰۱ ش).
- قندهار ته د برطانيا لومړی قونسل نواب محمود خان سدوزی راغی (یکشنب ۱ میزان ۱۳۰۱ ش ۲۲ ستمبر ۱۹۲۲ م).
- عبدالجبار خان د امان افغان ناشر او سر محرر سو (۱۵ میزان ۱۳۰۱ ش ۱۷ اکتوبر ۱۹۲۲ م).
- سید عطا محمد شاه د سید تاج محمد قندهاري زوی مشهور خطاط او عالم په کابل کي وفات سو (پنجشنب ۱۹ میزان ۱۳۰۱ ش ۲۰ صفر ۱۳۴۱ ق، ولادت ئې په قندهار کي ۱۲۶۹ ق).
- د افغانستان سفير سردار جمعه خان له مزار شریف څخه بخارا ته ورسیدي (جمعه ۲۰ میزان ۱۳۰۱ ش).
- د افغانستان او فرانسې تر منځ د لرغونو آثارو د لټون معاهده وسوه (میزان ۱۳۰۱ ش ۹ ستمبر ۱۹۲۲ م).
- د افغانستان او سینور دات ایتالوي شرکت تر منځ د موټر د حمل و نقل قرارداد (۸ عقرب ۱۳۰۱ ش).
- نوی گمرکي اصول ترتیب او معمول سول (عقرب ۱۳۰۱ ش).
- د کابل د ارگ په برج شمالي کي د مولوي عبدالواسع قندهاري په ریاست د پښتو مرکه جوړه سوه. او خپل لومړی پښتو اعلان ئې خپور کي (عقرب ۱۳۰۱ ش اکتوبر ۱۹۲۲ م).
- سپه سالار محمد نادر خان په پنجشنب ۱ قوس ۱۳۰۱ کابل ته راغی او پر ځاي ئې قطغن او بدخشان ته سردار محمد سليمان خان نائب الحکومه مقرر سو.
- په هرات کي ابتدائي مکتبونه تاسیس سوه (قوس ۱۳۰۱ ش).
- د افغانستان پاچا اعليحضرت امان الله خان د انگلستان پاچا ته تلگرام واستاوه چي د ترکیې مسئله د ټولو مسلمانانو شریکه ده، خپلو نماینده گانو ته د لوزان په کنفرانس کي هدایت وکړ چي منصفانه فیصله سي (۳ قوس ۱۳۰۱ ش)، د دې تلگرام جواب د پنځم جارج له خوا د ده له اطمینانه سره کابل ته را ورسیدي (۲۸ قوس ۱۳۰۱ ش).
- هاشم شایق د بخارا سفير او د قوق العاده ډلي رئیس په کابل کي له خپله سفارته استعفا وکړه (۶ جدی ۱۳۰۱ ش) او د افغانستان تابعیت یې ومانه.
- د افغانستان د مصنوعاتو د استعمال فرمان اعليحضرت امان الله خان صادر کړ (جدی

- ۱۳۰۱ ش دسمبر ۱۹۲۲ م) سید قاسم خان د امان افغان مدیر سو (۸) و.ه. کابلې او مصارف ۴۰ ملیونه او سپما ۱۵ ملیونه
- جدي ۱۳۰۱ ش ۲۹ دسمبر ۱۹۲۲ م). په وزیرستان کي ناآرامی او د انگریزانو سره جنگونه او د افغاني اخبارو سخت احتجاج (جدي ۱۳۰۱ ش، دسمبر ۱۹۲۲ م).
- په ۱۳۰۱ ش کال دغه نظامنامې د دولت له خوا خپرې سوې.
- ۱- د للمي کرنی نظامنامه (۱ قوس).
- ۲- د غارویو د محصول نظامنامه (۱ قوس).
- ۳- د دولت د خزانو نظامنامه.
- ۴- د تجارتي تقاوو نظامنامه.
- ۵- د تجارتي شخړو د شرعی محکمې نظامنامه.
- ۶- د حاضري نظامنامه (حمل).
- ۷- د نفوسو د تذکرې نظامنامه.
- ۸- د تعزیه داري نظامنامه.
- ۹- د دولتي تعمیراتو نظامنامه (سرطان).
- ۱۰- د عمومي بودجې نظامنامه (۱ قوس).
- ۱۱- د خورد ضابطانو د مکتبو نظامنامه.
- له پرنګي سره د مومندو دریمه غزا. جمال پاشا د ترکیې مشر او گرزنده وزیر په تفلس کي ووژل سو (۱۳۰۱ ش) دی له کابلې تللي و.
- عظیم الله خان په ایتالیا کي د افغانستان سفیر وټاکل سو (۱۳۰۱ ش).
- د ۱۳۰۱ ش کال دولتي واردات ۵۸ ملیونه
- ۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ ش د امانیه مکتب (استقلال) په کابل کي افتتاح سو (جنوري ۱۹۲۳ م).
- خوشدل خان لوی ناب او علی احمد خان دمخني ناظر داخله او اسلم خان میر شکار او عبدالاحد خان مصاحب چي په مجازات بندیان سوي و معاف سول (دلو ۱۳۰۱ فبروري ۱۹۲۳ م).
- د افغانستان او بلژیک د مودت معاهده امضاء سوه (۲۴ فبروري ۱۹۲۳ م ۵ حوت).
- د ۱۳۰۱ ش لویه جرګه په یکشنبې ۷ حوت په جلال آباد کي د ۸۷۲ نمایندګانو په شمول د اعلیحضرت امان الله خان په حضور کي جوړه سوه، او لومړی اساسي قانون ئې ومانه چه په جوزا ۱۳۰۲ ش ۱۰ اپریل ۱۹۲۳ م چاپ او خپور سو.
- له کابلې د ډکې تر شرقي سرحدې پوري د تلګراف لین جوړ او د هند سره ونښت (حوت ۱۳۰۱ ش).
- ۱۹۲۳ م ۱۳۰۱ ش ۱۳۴۱-۴۲ ق
- د نفوسو د عسکري اجباري جلب نظامنامه نشر سوه (حمل ۲).
- د افغانستان او انگلستان تجارتي معاهده امضا سوه (سرطان ۲ جولایي ۱۹۲۳ م).
- فیض محمد خان د وزارت معارف په وکالت مقرر سو (سرطان ۲ جون ۱۹۲۳ م).
- سید محسن قندهاري لیکوال او عالم په

- قندهار کي وفات سو (۱۳ سرطان).
د افغانستان او برتانيا لومړۍ تجارتي قرار داد (۵ جون ۱۹۲۳ م).
د استقلال په جشن کي لومړۍ پلا د تياتر صحنه جوړه سوه (اسد ۲).
سلطان محمد خان علي زى په زمينداور کي ياغي سو، وزير داخله عبدالعزيز خان ئې د سرکوبي لپاره راغى، هغه ونيول سو او د ډيرو ملگرو سره اعدام سو (سنبه ۲ ستمبر ۱۹۲۳ م).
عبدالکريم خان بارکزی د مزار شريف نائب الحکومه سو (سنبه ۲).
د افغانستان او ايران لومړۍ معاهده د جمعې په ورځ ۱۵ سنبه ۱۳۰۲ ش د کابل په عيدگاه کي اعليحضرت امان الله خان او د ايران وزير مختار اعتلاء الملک خلکو ته اعلان کړه. دا معاهده په تهران کي د سرطان په اوله ورځ ۱۳۰۰ ش ۱۵ شوال ۱۳۳۹ ق ۲۲ جون ۱۹۲۱ م د ايران خارجه وزير محتشم السلطنه او افغاني سفير عبدالعزيز خان امضا کړې وه.
فوشه د فرانسې وزير مختار د هند له لاري کابل ته را ورسيد او په چهار شنبې ۲ ميزان ۱۳۰۲ ش ئې خپله اعتماد نامه تقديم کړه (ستمبر ۱۹۲۳ م).
د دارالامان د ښار په جوړولو پيل وسو (چهار شنبه ۲۴ ميزان ۱۳۰۲ ش ۱۷ اکتوبر ۱۹۲۳ م).
هاشم شايق د بخارا پخوانی سفير چي افغاني تابعيت منلی و د دار التاليف معاون سو (عقرب ۲).
امير محمد يعقوب خان د امير شير علي خان زوی په هند کي مړ سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۲ ش).
د اعليحضرت امان الله خان او سپه سالار محمد نادر خان تر منځ فکري اختلاف پيښ سو او د ۱۳۰۲ ش په قوس کي مريض او مستعفي سو (نادر افغان).
الماني سفارت په کابل کي افتتاح سو (دسمبر ۲۳، جدي ۲).
د ۱۳۰۲ ش کال مالي عايدات ۶۶ مليونه مصارف ۵۱ مليونه سپما ۱۵ مليونه افغاني وه.
د سوات والي ميا گل عبدالودود بونير او چکيسر هم په سوات ورگډ کړل.
په ۱۳۰۲ ش کال دغه دولتي نظامنامې خپرې سوې:
۱- د افغانستان د اساسي تشکيلاتو لومړۍ نظامنامه (۱۵ جوزا).
۲- د مستوفيانو او اعلی سرشرته دارانو وظائف (جدي).
۳- د سرکاري تحويلخانو د مالونو د خرڅولو نظامنامه (۱۵ عقرب).
۴- د تيرو محاسبو د تصفيي نظامنامه (۲۰ حمل).
۵- د ناقلينو نظامنامه (۴ ميزان).
۶- د مهاجرينو نظامنامه ۱۸ سرطان.
۷- د سرکاري املاکو د فروش نظامنامه (۱۷ ثور).
۸- د معارفو د نښانو نظامنامه.
۹- د قونسلگريو نظامنامه.

د افغانستان تاريخي پيښليک

- ۱۰- د مامورينو د رخصتي نظامنامه (۱۲ حمل).
 ۱۱- د ملكي مامورينو د استعفا نظامنامه (۱۵ دلو).
 ۱۲- د توقيفخانو او محبوسخانو نظامنامه.
 ۱۳- د تذکره نفوس او پاسپورت او تابعيت نظامنامه (۵ جوزا).
 ۱۴- د دارالمان د ودانيو نظامنامه (۱۹ اسد).
 ۱۵- د خانگي مکتبو نظامنامه (۱۶ سنبله).
 ۱۶- د حاکمانو او مامورينو وظيفو د تفریق نظامنامه (میزان).
 ۱۷- د قطعاتو او د لوازمو د دایرو د کاتبانو د وظيفو تفریق (۳۱ میزان).
 ۱۸- د مامورينو د مدیریتو نظامنامه (۱۰ عقرب).
 ۱۹- د خارجه وزارت د محاسبې د مدیریت نظامنامه (۱۴ عقرب).
 ۲۰- د حربيه وزارت نظامنامه (۲۵ عقرب).
 ۲۱- د مدیریت او دفتر اوراق او مدیریت مکتوب نظامنامه (۱۰ عقرب).
 ۲۲- د زراعت د مامورينو وظيف (۲۵ قوس).
 ۲۳- د وکیل التجاره نظامنامه (۱۹ جدې).
 ۲۴- د لیلیه اداری اعلان نامه (۲۱ جدې).
 ۲۵- د بلدیو نظامنامه (۲۵ دلو).
 ۲۶- د مامورينو د جزايي محاکماتو اصول (۲۰ حوت).
 ۲۷- د صنایعو د تشویق نظامنامه.
 ۲۸- د پغمان د تعمیراتو نظامنامه.
 ۲۹- د عمومي جزا نظامنامه (عقرب ۲ اکتوبر ۱۹۲۳ م).
 ۳۰- د نکاح نظامنامه (قوس ۲).
 ۳۱- د زراعت د مدیرانو د وظيفو نظامنامه (سه شنبه ۲۲ جوزا).
 سردار عبدالحمید خان د وزارت عدلیه وکیل سو (۱۳۰۲ ش).
 د تنگي غارو او سالنگ د لارو په جوړولو پیل وسو.
 میرزا محمد یعقوب کابلي تکړه خطاط وفات سو.
 مولوي عبدالواسع د پښتو مرکې رئیس د محاکماتو رئیس سو، او عبدالرحمن خان لودین د پښتو مرکې رئیس مقرر سو.
 شیر احمد مخلص جلال آبادي شاعر امان الغزات د جرنیل شاه محمود خان لپاره په فیض آباد کي منظوم کئ (۱۸ محرم ۱۳۴۲ ق).
 پرنگیانو د وزیرستان زرمک ونیوئ.
 ۱۹۲۴ م ۱۳۰۲ ش
 لوی لنین په ۲ جنوري ۱۹۲۴ م ۱ دلو ۱۳۰۲ ش په مسکو کي مړ سو، او په افغانستان کي د ده پر فقدان د تأسف مجلس جوړ سو او د شوروي دولت د خلکو د همدردی تشکر وکئ (۳ دلو ۱۳۰۲ ش).
 لومړۍ مستوراتو شفاخانه په کابل کي جوړه

د افغانستان تاريخي پيښليک

سوه (دلو، ۲ جنوري ۱۹۲۴م).	عدليه سو.
سردار محمد هاشم خان نائب سالار د غلام نبي خان پر ځاي په مسكو كي د افغانستان وزير مختار شو (دلو ۲).	سردار فيض محمد خان د معارف وكييل - وزير معارف سو.
د هرات د اتفاق اسلام جريدې نوم په فرياد تبديل او صلاح الدين سلجوقي ئې مدير سو (دلو ۲ فروري ۱۹۲۴م).	عبدالهادي خان د لندن افغاني سفير - رئيس شورا سو.
اعليحضرت امان الله خان د لنين پر مرگ د تاءسف او همدردي تلگرام كالين ته واستاوه (۹ فروري ۱۹۲۴م دلو ۲).	زمان الدين خان د كابل والي - د هرات نائب الحكومه سو.
د سياسي علومو مدرسه په خارجه وزارت كي افتتاح سوه (حوت ۲).	محمد سرور خان د داخله وزارت وكييل - د فراه اعلي حاكم سو.
د بلژيك سره د افغانستان سياسي روابط ونښتل (حوت ۲).	غنډ مشر حبيب الله خان د وزارت حربيه معين سو.
د مزار شريف د اتحاد اسلام جريده په ۱۵ حوت ۱۳۰۲ ش وتړله سوه او پر ځاى يى د بيدار جريده نشر سوه (حوت ۲).	غلام نبي خان افغاني د مسكو سفير - د خارجه وزارت معين سو.
محمد ولي خان د سپه سالار محمد نادر خان پر ځاى وزير حربيه سو (پنجشنبه ۲۴ حوت ۱۳۰۲ ش).	سردار عبدالحميد خان د عدليه وكييل - د داخله وزارت معين سو.
په كابينه او لوړو رتبو كي داسي نوى مقرري وسوې (حوت ۱۳۰۲ ش).	ميرزا محمد ايوب خان سر منشي - د ماليي د وزارت معين سو.
محمد ولي خان وزير خارجه وزير حربيه سو.	على محمد خان رئيس تدريسات د وزارت معارف معين سو.
سردار محمود بيگ خان طرزي د پاريس افغاني سفير - بيا وزير خارجه سو.	ميرزا محمد خان د خارجه مستشار - د تجارت د وزارت معين سو.
غلام محمد خان وزير تجارت - وزير داخله سو.	۱۹۲۴م ۱۳۰۳ش
سردار حيات الله خان وزير معارف - وزير	په سمت جنوبي كي د ملا عبدالله او ملا عبدالرشيد له خوا بغاوت شرو سو (حوت ۲) او محمد ولي خان وزير حربيه هلته د بغاوت د مقابلي لپاره ولاړ (حمل ۳).
	په كابل كي لومړى پلا ښاروالي (بلديه) جوړه سوه (۱۴ حمل ۱۳۰۳ ش).
	الماني ډير مستخدمين د هرات او قندهار له

- لاري کابل ته راغلل (ثور ۱۳۰۳ ش).
اعلیحضرت امان الله خان امر صادر کړ چې د قندهار طلوع افغان دي په پښتو هم خپريږي (جوزا ۳ جون ۱۹۲۴ م).
د آئينه عرفان مجله د معرف معارف پر ځاي د معارفو د وزارت له خوا د دارالتاليف څخه خپره سوه (جوزا ۳).
ستارک د اتحاد شوروي نوی سفير کابل ته راغی (۴ سرطان).
دوهه لويه جرگه په کابل کي د ټول افغانستان له نماينده گانو څخه په پغمان کي د اعليحضرت امان الله خان په وينا افتتاح سوه (شنبه ۲۸ سرطان ۱۳۰۳ ش). دا لويه جرگه د اسد په اتمه ختم سوه او ۱۹ فقرې تصويب سوې.
سردار محمد نادر خان سپه سالار او دمخني وزير حربه پاریس ته په افغاني سفارت مقرر سو او په پنجشنبه ۱۹ سرطان له کابل په پاریس ته ولاړ.
د پغمان د طاق ظفر افتتاح (پنجشنبه ۱۹ سرطان).
عبدالعزیز خان داخله وزیر د حرب د وزارت په وکالت مقرر سو (اسد ۳).
په کابل کي د وزارت حربه له خوا د سمت جنوبي د خبرو د خپرولو لپاره د حقيقت روزنامه د برهاین الدین کشککي په مدیري تاسیس سوه (چهار شنبه ۲۲ اسد ۱۳۰۳ ش ۱۹۲۴ م) دا روزنامه يو کال تر ۱۳۹ شماری پوري نشریده.
د سمت جنوبي د علماو نوی بيعت نامه پادشاه ته را ورسیده (۲۸ سنبه ۱۳۰۳ ش اگست ۱۹۲۴ م).
د عمومي جزا لومړۍ نظامنامه بشپړه خپره سوه (۱ میزان).
افغانستان لومړۍ پلا دوې طیارې رانیولې (اسد ۳) او بیا یې له شوروي روس څخه ۵ طیارې رانیولې، چې په چهار شنبه ۹ میزان کابل ته راغلې.
د سمت جنوبي یاغيانو ته د اعليحضرت امان الله خان وروستني د اخطار فرمان له طیارو څخه خپور سو ۱۳ میزان ۳ ستمبر).
محمود طرزي وزیر خارجه له پاریس کابل ته راغی (۱۳ میزان).
د بند غازی د جوړولو کار تمام سو چې لس زره جریبه مځکه اوبوي. مصرف یې ۲۴۰،۷۲۰ کابلي دی. افتتاح یې په ۲۳ عقرب وسوه.
د کابل موزیم افتتاح سو (دو شنبه ۲۵ عقرب).
افغاني قونسلخانه په مرو کي افتتاح سوه (دو شنبه ۹ قوس).
د هرات نائب الحکومه میر زمان الدین خان په هرات کي په مفاجات مړ سو (پنجشنبه ۱۹ قوس ۱۳۰۲ ش ۱۲ دسمبر ۱۹۲۴ م).
چیچرین د شوروی دولت خارجه وزیر د افغانستان سفير سردار محمد هاشم خان ته اطلاع ورکړه چه د کشک-هرات-قندهار-کابل د تلگرام د لین په جوړولو کي فنی او د سامان امداد کوي (۱۰ دسمبر ۱۹۲۴ م قوس ۱۳۰۲ ش).

- د سپه سالار غازي محمد نادر خان د ۱۳۰۱ ش ياداشتونه د رهنمايي قطعې و بدخشان په نامه په کابل کې د مولوي برهان الدين کشککي په اهتمام چاپ سول ۴۵۶ مخه د نقشو او جدولو سره. (کابل وزارت حربه سنگي مطبع اول جدي).
- ۱۹۲۵م ۱۳۰۳ش
- د افغانستان د مطبوعاتو لومړۍ نظامنامه خپره سوه (۱۰ جدي ۱۳۰۳ش ۱ جنوري ۱۹۲۵م). دا قانون ۱۸ مادې لري.
- د کابل د روښانولو لپاره د تنوير شرکت جوړ سو (جدي ۱۳۰۳ش).
- محمد ابراهيم خان دمخني وزير عدليه د هرات نائب الحکومه او عبدالرحمن خان بارکزی ئې فرقه مشر سو (جدي ۱۳۰۳ش).
- عبدالکريم د امير يعقوب خان زوی چه د انگرېز په لمسون ئې د سمت جنوبي په بغاوت کې حصه اخيستې وه، هند ته وتښتيد، د سمت جنوبي نه مياشتي اغتشاش خلاص سو.
- ملا عبدالله او ملا عبدالرشيد ونيول سوه او کابل ته راوستل سوه (دلو ۱۳۰۳ش).
- عبدالکريم رنگون ته ولاړ او هلته د مولوي يار محمد تره کې په لاس ووژل سو.
- د بې وزلانو د ادارې لومړۍ لايحه د پادشاه په امضاء نشر سوه (۸ دلو ۱۳۰۳ش ۲۹ جنوري ۱۹۲۵م).
- شجاع الدوله د افغانستان وزير مختار لندن ته ولاړ (۸ حوت ۱۳۰۳ش).
- وزير او مسيدو پرنګي داني تنګي پر کيمپ حمله وکړه او اته سوه سپاهيان او ۱۳ منصب داران ئې ور ووژل.
- د پښتو پښتويه (گرامر) په کابل کې د پښتو مرکې چاپ کړه ۱۳۰۳ش.
- پرنګيانو په تمن او تره کې د وزيرو او مسيدو پر لښکر حمله وکړه چې ۳۴۰۰ تنه سپاهيان او ۲۳ افسران يې پکې مړه سول او څلور سوه غازيان شهيدان سول.
- د ۱۳۰۳ش کال مالي عايدات ۷۵ ميليونه کابلۍ، مصارت ۶۸ ميليونه سپما ۷ ميليونه وه.
- ۱۹۲۵م ۱۳۰۴ش ۱۳۴۴ق
- ميرزا فقير د هرات نقاش وفات سو.
- مولوی عبدالرازق اندې عالم او سياسي مجاهد په کابل کې ۶۳ کلن وفات سو (جمعه ۱۶ رمضان ۱۲۴۳ق ۲۲ حمل ۱۳۰۴ش)
- ميرزا عبدالطيف منشي او مستوفي په کندهار کې وفات سو (يکشنبه ۲۹ حمل ۱۳۰۴ش ۲۵ اپريل ۱۹۲۵م).
- مکتب امني (چي الماني ژبه پکې زده کيږي) د ډاکټر ايوان په رياست په کابل کې جوړ سو (۲۵ ثور ۱۳۰۳ش).
- علی احمد خان بارکزی د کابل والي سو (جوزا ۱۳۰۴ش).
- ملا عبدالله لنگ او ملا عبدالرشيد او ۵۴ نور اشرار چې د سمت جنوبي په بغاوت کې گرفتار سوي وو په دوشنبه ۴ جوزا ۱۳۰۴ش ۲۶ می ۱۹۲۵م د کابل په سيا سنگ کې ووژل سوه.
- پهپرنو ايتالوي مستخدم چې يو افغاني

- پوليس ئې وژلى و په دار وځړول سو (دو شنبه ۶ جوزا ۱۳۰۴ ش ۲۸ می ۱۹۲۵م). د ايتاليا حکومت د دې واقعې په باب کي يوه نوټه افغانستان ته ورکړه او مناسبات يې خړ کړل.
- د قندهار مشهور واعظ او مفسر علي محمد اخندزاده توخي وفات سو (شنبه ۹ اسد ۱۳۰۴ ش ۱۷ اگست ۱۹۲۵م).
- ميرزا محمد يحيي د محمد علي زوی کابلي شاعر ۷۶ کلن په کابل کي وفات سو (۲۳ اسد ۱۳۰۴ ش ۲۴ محرم ۱۳۴۳ق). دی د فارسي شعر ديوان لري او ولادت يې ۱۲۶۷ق وو.
- د شوروي دولت په امداد د تلگراف لين جوړ سو (سنبه ۱۳۰۴ ش ستمبر ۱۹۲۵م).
- امان الله خان قندهار ته په تفتيش ولاړ (دو شنبه ۱۹ ميزان ۱۳۰۴ ش تر دو شنبې ۲۴ عقربه پوري).
- لوی ناب خوشدل خان به کابل کي وفات سو (شنبه ۱۵ عقرب ۱۳۰۴ ش).
- اعليحضرت امان الله خان وزارت معارف ته امر وکړ چه د پښتو ژبو هلکانو لپاره په پښتو تعليم سي (پنجشنبه ۴ قوس ۱۳۰۴ ش).
- شوروي روسي عسکرو پر درقد باندي تجاوز وکړي (۲۷ قوس ۱۳۰۴ ش) مگر د حکومت د اقداماتو په اثر يې بيرته په ۱۵ دلو تخليه کړ او افغاني عسکرو ته يې وسپاره.
- په قندهار کي ښاروالي (بلديه) تاسيس سوه (قوس ۱۴۰۴ ش) او لومړی ښاروال عبدالرحمن لودين و.
- ملا عبدالباقي کاکړ قندهاري متخلص په
- افغان د پښتو تبیین الواجبات لتخريب العداات ناظم په قندهار کي وفات سو (۶ دلو ۱۳۰۴ ش).
- ۱۹۲۶م ۱۳۰۴ ش ۱۳۴۴ق
- سردار محمد يوسف خان په هند کي وفات او په جمعه اول حوت ۱۳۰۴ ش د لغمان د مهتر لمک په هديره کي ښخ سو.
- د عشری نظام د مياساتو (تول، سكي، طول) سیستم جاري سو او قانون يې نشر سو او پخپله پادشاه په شنبې ۲۹ حوت ۱۳۰۴ ش رسماً اعلان کړ.
- د افغانستان او آلمان د مودت معاهده (۳ مارچ ۱۹۲۶م ۱۲ حوت ۱۳۰۴ ش).
- د ۱۳۰۴ ش کال گرده مالي عايدات ۸۴ ميلونه کابلی، مصارف ۶۰ ميلونه، سپما ۲۴ ميلونه وه.
- ۱۹۲۶م ۱۳۰۵ ش ۱۳۴۵ق
- اعليحضرت امان الله خان سمت مشرقي ته په رسمي سفر د تفتيش لپاره ولاړ (۵ ثور). لومړی ډله افغاني ضابطان د عسکري زده کړي لپاره ترکيي ته ولاړل (۱۸ ثور ۱۳۰۵ ش).
- سردار شاه محمود خان د سمت مشرقي اعلى حاکم سو (۱۸ خوزا ۱۳۰۵ ش)
- د تعطيل ورځ له جمعې څخه پنجشنبې سوه (۴ سرطان ۱۳۰۵ ش).
- اعليحضرت امان الله خان د امير د لقب پر ځاي شاه وبلل سو (۷ جون، ۲۶ سرطان).
- د درقد د جزيرې مشترک (افغان- شوروي) کميسيون خپلي مذاکري خلاصي کړې،

- او هغه جزيره بيرته افغانستان ته وسپارله سوه (سه شنبه ۲۵ اسد).
- په پغمان کي د علم و جهل د جنگ د پغمانی شهيدانو ځلي جوړ سو (شنبه ۲۰ اسد ۱۳۰۵ ش).
- د افغانستان او المان د مودت معاهده ۴ مادي يو پروتوکول چي په ۱۲ حوت ۱۳۰۴ ش ۳ ارچ ۱۹۲۶ م په برلين کي امضا سوې وو په پغمان کي تصديق سو (۲۲ سنبله ۱۳۰۵ ش).
- د افغانستان او شوروي روس تر منځ د بيطرفي او عدم تجاوز معاهده ۷ مادي په پغمان کي د وزير خارجه محمود طرزي او ليونيد ستارک شوري سفير له خوا امضاء سوه (۳۱ اگست ۱۹۲۶ م سنبله ۱۳۰۵ ش).
- په مجلس وزرا کي فيصله وشوه چي په حجاز کي د افغاني حاجيانو لپاره يو تاتويي جوړ سي (۲۲ ميزان).
- سردار محمد نادر خان د افغانستان له سفارته په پاریس کي استعفا وکړه (۳۰ نومبر ۱۹۲۶ م) او پر ځاي يې غلام نبي خان په سفارت مقرر سو.
- د برتانيا د سفارت سره په کابل کي موافقه وسوه چي ويزه دي وړيا او بې قيمته وي (۲۲ عقرب).
- اعليحضرت امان الله خان قندهار ته په رسمي تفتيشی سفر ولاړ (۲ شنبه ۱۶-۱۷ عقرب ۱۳۰۵ ش).
- د زاره قندهار لوی ډبرين لوښي (د بودا کچکول) د پادشاه په امر د کابل موزيم ته يووړل سو (قوس ۱۳۰۵ ش). د دې زاره شي فارسي نستعليق نوشتې په ۹۱۹ ق ليکلي سوي او وقف نامي دي.
- ۱۹۲۷ م ۱۳۰۵ ش ۱۳۴۶ ق
- اعليحضرت امان الله خان د سمت مشرقي په رسمی سفر ولاړ (چار شنبه ۲۸ جدی ۱۳۰۵ ش).
- د فرانس نوی وزير مختار او سفير کوستاف مار سلفت خپله اعتماد نامه وړاندې کړه (کابل ۱۶ جدی ۱۳۰۵ ش).
- په هرات کي د ديزلی برېښنا کار خانه افتتاح سوه (۲۷ دلو ۱۳۰۵ ش).
- علی محمد خان د افغانستان وزير مختار روما ته ولاړ (جمعه ۱۵ دلو ۱۳۰۵ ش).
- انگريزانو د میان گل په وسيله سوات اشغال کړی چي پر پښتنو قبایلو او افغانستان يې بد اثر وکړ.
- ملا محمد صافي لغماني د پښتو شاعر او عرض بيگي (افغاني نويس) په کابل کي وفات سو.
- قاضي مير احمد شاه رضواني په پيښور کي د پښتو گرامر (وافيه) ۱۱۲ مخه تاليف او چاپ کړه (اردو).
- له پرنگيانو سره د مومندو څلرمه غزا د حاجي ترنگزی په مشري.
- په افغانستان کي د کابلي روپي پر ځای افغانی (۱۰۰ پوله) رواج سوه.
- په ۱۳۰۵ ش کال دغه دولتي نظام نامې خپرې سوې.

- ۱- د عسکري رتبو نظامنامه.
  - ۲- د عسکري داخلي خدماتو نظامنامه.
  - ۳- د تعلقات دولت نظامنامه.
  - ۳- د آمرانو او ضابطانو د تعليم گاه نظامنامه (۲۹ سرطان).
  - ۵- لايحه مساकिन (۱۱ عقرب).
  - ۶- آذوقه (۲۲ جدي)
  - ۷- د یتيمانو تربيه (۲۳ جدي).
  - ۸- د سمت شمالي د نهر رزاق نظامنامه (۲۶ دلو).
  - ۹- د وزارت معارف اساسي نظامنامه (۵ دلو).
  - د ۱۳۰۵ ش کال ټول دولتي واردات ۷۲ مليونه افغاني، مصاف ۵۰ مليونه. سپما ۲۲ مليونه وه.
- ۱۹۲۷م ۱۳۴۶ق
- د کابل په خواجه ملا کي د پيله کاري د عمارت ته داب کښينول سو (۲۸ حمل ۱۳۰۶ش).
  - د راډيو اداره د کابل په دلکشا کي د وزارت داخله له خوا جوړه سوه (حمل ۶) وروسته د جوزا په مياشت کي کوتي لندن ته نقل سوه.
  - اعليحضرت امان الله خان د سلطان عبدالعزيز بن سعود په نامه يو مکتوب واستاوه چي په حجاز کي افغاني حاجيانو ته د ديني مناسکو آزادي ورکي او اسلامي مقدس ځايونه محترم وساتي (حمل ۱۳۰۶ش).
  - د کابل راډيو خبر ورکئ چي د دريمي لويي جرگې د انعقاد فرمان د رئيس شوراي دولت په نامه صادر سو چي په ۱۳۰۶ يا ۱۳۰۷ ش کي لو جرگه وسي (ثور ۱۳۰۶ش).
  - د انيس د هفتگي جريدې تاسيس د غلام محي الدين انيس له خوا په کابل کي (۱۵ ثور ۱۳۰۶ش ۵ مي ۱۹۲۷).
  - عبدالعلي مستغني د کابل مشهور شاعر خپله منظومه بهار نامه گلزار مستغني د عبدالحی قندهاري په غوښتنه وويله (۲۸ ثور ۱۳۰۶).
  - اعليحضرت امان الله خان د مزار شريف د تفتيش لپاره په رسمي سفر ولاړ (سه شنبه ۶ ثور تر دوشنبې ۲۳ جوزا ۱۳۰۶ پوري).
  - عبدالرحمن لودين د قندهار ښاروال د کابل د گمرک مدير سو (جوزا ۱۳۰۶ش).
  - د طيارې الوزولو د زده کړي لپاره ۱۵ تنه محصلان فرانس ته واستول سوه (۴ جوزا ۱۳۰۶ش).
  - مهمندو قبيلو د شبقدر پر انگريزي سرحد باندي حمله وکړه او انگريزي طيارو دوی بمباري کړه (۱۲ جوزا ۱۳۰۶ش ۴ ذیحجه ۱۳۴۵ق).
  - د جرايمو لپاره د شرعی محکمو نظامنامه خپره سوه (۳۰ جوزا ۱۳۰۶ش).
  - اعليحضرت امان الله خان سمت جنوبي (پختيا) ته ولاړ (اسد ۱۳۰۶ش).
  - د ترکستان نوم د مزار په ولايت تنديل سو (۸ اسد ۱۳-۶ش).
  - د کابل په بوستان سراي کي اعدادي مکتب د پادشاه په وينا افتتاح سو (۱۵ سنبله ۱۳۰۶ش).
  - د کابل او گردیز پر لار د تيره کوتل سړک

- جوړ سو (سنبه ۱۳۰۶).
د اعليحضرت امان الله خان د اروپا د سفر
د عزمه سره دغه مقرري وسوي:
محمد ولي خان وزير حربه د پادشاه وکیل
او د خارجه وزارت وکیل.
عبدالعزيز خان داخله وزير د شوراى دولت
وکیل.
محمود خان ياور د کابل د والي وکیل.
کالين د شوروي دولت رئيس، اعليحضرت
امان الله خان ته د شوروى د سفر دعوت ورکړ
(تلگرام ۲۴ اکتوبر ۱۹۲۷م عقرب ۱۳۰۶ش).
د افغانستان او پوليند د مودت معاهده په
انقره کي ترتيب سوه (۳ نومبر ۱۹۲۷م ۱۰
عقرب ۱۳۰۶ش).
اعليحضرت امان الله خان په ۷ قوس
۱۳۰۶ش د کابل له خلکو سره وداع وکړه او د
قندهار، بمبئي له لاري اروپا ته رهي سو، دی په
۱۸ قوس له قندهاره چمن ته ولاړ، په ۲۲ قوس
په بمبئي، په ۱۰ جدي په قاهره، ۲۰ جدي په
روما، ۲۹ دلو په برلين، تر ۲۲ حوت په پاریس
کي و، په ۲۳ حوت ۱۳۰۶ش ۱۳ مارچ ۱۹۲۸
لندن ته ورسيد. دا سفر له دسمبر ۲۷م تر جولايي
۱۹۲۸م پوري و.
د افغانستان او ايران د بيطرفي او تامينيه
معاهده ۸ فصله په کابل کي امضا سوه (۶ قوس
۱۳۰۶ش ۲۷ نومبر ۱۹۲۶م).
مجموعه صحيه د کابل د مديريت مستقلة
طبيه لخوا نشر سوه (۶ قوس).
د افغانستان او شوروي د هوايي پست
- موافقه نامه (کابل-تاشکند) د غلام صديق خان
وزير خارجه او ليونيد ستارک شوروي سفير تر
منځ په ۱۷ مادو کي امضا سوه (۲۸ نومبر
۱۹۲۷م قوس ۱۳۰۶ش).
۱۹۲۸م ۱۳۰۶ش ۱۳۴۶ق
د نسيم سحر هفتگي ادبي او انتقادي جريده
د احمد راتب له خوا په کابل کي تاسيس سوه
(۷ دلو ۱۳۰۶ش ۲۷ جنوري ۱۹۲۸م).
د افغانستان او سويس د مودت معاهده
درې مادې په برن کي غلام نبي خان د
افغانستان سفير او موتا د سياسي دفتر مشر
امضا کړه (۱۷ فروري ۱۹۲۸م ۲۶ دلو
۱۳۰۶ش).
د کاکا سعيد احمد خان قندهاري لودين
وفات په کابل کي (۱۴ حوت يکشنبه
۱۳۰۶ش)
د افغانستان او شوروي جماهير تخنيکي
هوايي موافقه په کابل کي امضا سوه (۱۷ حوت
۱۳۰۶ش ۷ مارچ ۱۹۲۸م).
اعتماد الدوله سردار عبدالقدوس د مخني
صدراعظم په کابل کي وفات سو (چهار شنبه
۲۳ حوت ۱۳۰۶ش).
له پرنگي سره د مومندو پنځمه غزا
(۱۳۰۶ش).
مولوي تاج الدين د ملا محمد طيب زوی د
چار يکار قاضي د تحفة الامير في بيان سلوک
الملوک و التدبير مؤلف د کوهدامن د قره باغ
اوسيدونکي ۹۸ کلن وفات سو (ولادت ئې
۱۲۰۸ش).

د افغانستان تاريخي پيښليک

تر ۱۳۰۶ ش پوري د دارالامان په ودانيو په	ماليات ۵۰ مليونه
خلورو کالو کي ۴۰ ملوینه افغاني مصرف سوې.	گمرک ۴۰ مليونه
د ۱۳۰۶ ش کال مالي واردات ۸۲ مليونه	متفرقه ۱۹ مليونه
افغاني، مصارف ۶۴ مليونه، سپما ۱۸ مليونه	مواشي او صکوک ۱۰ مليونه
وه.	گرده ۱۱۹ مليونه
په دغو کلو کي د افغانستان ماليات:	مصارف:
په سراجي دوره کي:	د حرب وزارت ۴۰ مليونه
يو جريب آبي مخکۀ د کاله ۵ روپي	دربار ۲۰ مليونه
يو اوښ د کاله ۳ روپي	تعميرات ۱۰ مليونه
يو غويي د کاله ۱ روپي	داخله ۱۲ مليونه
يو خر د کاله ۱۲ پيسې	تجارت ۴ مليونه
يو پسه د کاله ۷ پيسې	معارف ۱۵ مليونه
په امني دوره کي:	عدليه ۲ مليونه
آبي ۱ درجه مخکۀ ۱۶ تر ۲۰ افغاني	ماليه ۳ مليونه
آبي ۲ درجه مخکۀ ۹ تر ۱۵ افغاني	گرده ۱۱۳ مليونه
آبي ۳ درجه مخکۀ ۵ تر ۸ افغاني	پس انداز ۶ مليونه
آوښ ۴ افغاني	(افغانستان ريسنر)
آس ۳ افغاني	۱۹۲۸ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۷ ق
غويي ۲ افغاني	د گنو څخه د قند جوړولو کارخانه په
پسه ۵۰ پوله	۱۴،۲۲۷ پونډه د زانگر هوزن له تجارت خانې
د مواشي نظامنامه ۱۳۰۶ ش	څخه د جلال آباد لپاره رانيول سوه چي د ورځي
اوښ ۳،۷۰ افغاني	۵ تن بوره جوړولاي سي (۲۳ اپريل ۱۹۲۸ م).
آس ۱،۸۰ افغاني	د آلمان د ليدي مان د ماشين سازي له
غويي ۰،۹۰ افغاني	شرکتۀ سره د افغانستان لپاره د وړيو د انډي
خر ۰،۹۰ افغاني	کولو کارخانه په ۳۰۰۰ پونډه قيمت په برلين کي
پسه ۰،۲۵ افغاني	قرار داد سوه چي په قندهار کي ودرول سي او د
(ريسنر افغانستان)	ورځي لس تنه وړی انډي کوي (۲۴ اپريل
د افغانستان عوايد او مصارف:	۱۹۲۸ م ثور ۱۳۰۷ ش).
عوايد:	د وړينو کالو د کارخانو رانيول او درولو قرار

داد په برلين کي د اونيون ماتکس له شرکت سره په ۳۴،۰۸۰ پونډه قيمت امضا سو، چي د ورځي ۵۰۰ متره بشمي توکر اودلای سي (۲۵ اپريل ۱۹۲۸م).

د المان د هوفمن له شرکت سره د کاغذ جوړولو د کار خانې قرار داد په ۳۶،۶۵۰ پونډه قيمت امضا سو، د ورځي يو لک تختې کاغذ جوړولای سي (اپريل ۱۹۲۸م).

د نخي کالو د کار خانې قرار داد په برلين کي په ۲۳،۷۲۰ پونډه قيمت امضا سو چي د ورځي ۴۰۰ کيلو سپنسي باسي او زر متره توکر وي (۲۵ اپريل ۱۹۲۸م).

د افغانستان او لهستان (پولنډ) د جمهوريت سره د مودت معاهده غلام جيلاني خان په ترکيه کي افغاني سفير او هلته د لهستان د سفير تر منځ ۵ مادې تصديق سوه (ثور ۱۳۰۷ش ۳۰ اپريل ۱۹۲۸م).

د افغانستان او جنوبي امريکا د ليبريا د مودت معاهده ۱۱ مادې په پاریس کي د غلام نبي خان افغاني سفير او بارون ليمن له خوا امضا سوه (ثور ۱۳۰۷ش ۱۶ مي ۱۹۲۷م).

اعليحضرت امان الله خان په ۱۳ ثور ۱۳۰۷ش په ورسا (پولنډ) کي و.

د افغانستان له خوا شیر احمد خان د شورا رئيس د الماني شرکت سره د لاجوردو انحصاري قرار داد نه مادي په برلين کي امضا کي چي د کاله به ۶۰۰ کيلو اعلي لاجورد هر کيلو په ۲۰ پونډه او زر کيلو متوسط لاجورد هر کيلو په ۱۲ پونډه او ۱۵۰۰ کيلو دريمه درجه لاجورد هر کيلو

په ۵ پونډه اخلي (۱۸ مي ۱۹۲۸م، ثور ۱۳۰۷ش).

اعليحضرت امان الله خان په مسکو کي د کالينن له خوا استقبال سو (۳ مي ۱۹۲۸م، ۱۴ ثور ۱۳۰۷ش). په ۳ جوزا په ترکيه کي و، په ۹ جون ۱۹ جوزا ايران ته راغي، او د هرات له لاري په سه شنبې ۵ سرطان ۱۳۰۷ش پسله شپږنيمو مياشتو مسافره قندهار ته را ورسيدئ (د سفر مصارف او خريداري گرده ۲۰ تر ۳۰ مليونه افغانی).

محمد سرور خان د سمت مشرقي اعلي حاکم مقرر سو (جوزا ۱۳۰۷ش).

د افغان او ترکيې د مودت معاهده نه مادي دوه پروتوکوله په انقره کي غلام صديق خان د وزارت خارجه وکيل او توفيق رشدي بيگ د ترکيې خارجه وزير لاسليک کړه (۵ جوزا ۱۳۰۷ش ۲۵ مي ۱۹۲۸م).

د افغان او ترکيې عرفاني قرار داد د افغاني محصلانو په باب ۴ مادي امضا سو (۷ جوزا ۱۳۰۷ش ۲۷ مي ۱۹۲۸م).

د افغان او مصر د مودت معاهده څلور مادي او پنځه الحاقیي د افغانستان له خوا علی احمد خان د کابل والي او د مصر له خوا واصف بطرس غالي خارجه وزير امضا کړه (۱۰ جوزا ۱۳۰۷ش، ۳۰ مي ۱۹۲۸م).

د افغانستان ايران د تامينه تړون ۶ قوس ۱۳۰۶ش منضم پروتوکول څلور مادي په تهران کي د غلام صديق خان د خارجه وزارت کفيل او فتح الله پاکروان د ايران د خارجه وزارت د

- کفيل له خوا امضا سو (۲۵ جوزا ۱۳۰۷ ش، ۲۵ جون ۱۹۲۸ م).
- د مجرمينو د بيرته ورکولو پروتوکول د افغانستان او ايران تر منځ په تهران کي د لسو کالو لپاره امضا سو (۲۵ جوزا ۱۳۰۷ ش، ۱۵ جون ۱۹۲۸ م).
- د افغانستان او بلژيک عرفاني قراداد د افغاني محصلانو د منلو لپاره څلور مادې امضا سو (جوزا ۱۳۰۷ ش).
- افغانستان د الماني شرکت ارنست هامبورگر سره د وړيو پريولو د کارخاني د راوړلو او چلولو تړون په ۱۷،۹۰۰ پونډه قيمت امضا کئ (جوزا ۱۳۰۷ ش).
- د افغانستان او فرانس تر منځ د امانيه مکتب د محصلانو د منلو موافقه وسوه چي د فرانس په پوهنتونو کي به منل کيږي (جوزا ۱۳۰۷ ش).
- په ۱۷ سرطان ۱۳۰۷ ش د وزارت دربار له خوا د دريمي لويي جرگې اعلان صادر سو او په ۲۴ سرطان د قندهار نائب الحکومه ته په تيلفون کي وويل سوه چي ۶ تني ښځي نمايندگاني هم کابل ته را وليږي چي د ملکې سره جرگه سي.
- د افغانستان او فنلینډ د مودت معاهده (۱۷ ژويه ۱۹۲۸ م، ۲۶ سرطان ۱۳۰۷ ش).
- د نورو هفتگي جريده په کابل کي نشر سوه (اسد ۱۳۰۷ ش).
- د افغانستان د طيارې جمعيت جوړ او مرامنامه ئې خپره سوه (۸ سنبله ۱۳۰۷ ش).
- د فرانسوي دوو شرکتو سره د افغانستان د شمال تر جنوبه د ريل جوړولو قرار داد (سنبله ۱۳۰۷ ش).
- د استقلال او تجدد د گوند مرامنامه د پادشاه له خوا خپره سوه (۲۰ سنبله ۱۳۰۷ ش).
- شاغاسي محمد سرور خان (بابا) په کابل کي وفات سو.
- په کابل کي تور، سور، زرغون، کلوب جوړ سو (۲۲ سنبله ۱۳۰۷ ش).
- دريمه لويه جرگه په پغمان کي په چارشنبه ۶ سنبله ۱۳۰۷ ش د پادشاه په وينا د زرو تنو وکيلانو په منځ کي افتتاح سوه او دغه مهم تصاويب يې وکړه:
- ۱- شوري دولت په شوراي ملي تبديل سوه.
  - ۲- د مجازاتو عفو يوازي د پادشاه حق دئ.
  - ۳- د تفتيش عمومي ديوان تاسيس سو.
  - ۴- هر وزارت به د تفتيش يو دائره ولري.
  - ۵- د بې وزلانو او ليونيانو لپاره ټاټوبي جوړول.
  - ۶- د عسکري مکلفيت دوره درې کاله سوه.
  - ۷- د عسکري مکلفيت نقد بدل ممنوع سو.
  - ۸- ټول ښانونه لغو سول.
  - ۹- ملکي رتبې لغو سوې.
  - ۱۰- ټول رسمي القاب لغو سول. فقط د عزيز کلمه به له نومو سره ليکي.
  - ۱۱- په نظامنامو کي دی د هر جرم جزا

- وټاکله سي.
- ۱۲- نقدي جريمه دي هم د يوې نظامناځې سره سمه اخيستله سي.
- ۱۳- تجارتي او نوري عصري محکمې دي جوړې سي.
- ۱۴- تدريس او وعظ په شهادت نامه پوري مربوط دی د ديويند ملایان افغانستان ته نسي را تلای.
- ۱۵ د افغانستان پنځلس کلني سالم خلک دی هر کال پنځه افغاني او مامورين دي د يوې مياشتي تنخواه د عسکري وسلو د رانيولو لپاره ورکوي، د دې بسپني لايحه دي شوراي ملي جوړه کړي.
- ۱۶- شوراي ملي دی د رشوت د بندولو لپاره لايحې جوړې کړي.
- ۱۷- که مجرم محکمې ته حاضر نشي د ده په غياب کي دي جزا ورته وټاکله سي او قانون دي شوراي ملي جوړ کي.
- ۱۸- شهزاده رحمت الله خان وليعهد سو.
- ۱۹- د افغانستان د بيرغ رنگ تور، سور، زرغون وټاکل سو، چي پر غرو د لمر ختو منظر ولری او دورا دور ئې د غنمو وږي وي، لوړ (الله -محمد) پر ليکلي وي.
- ۲۰- پسله هرو پنځو کلو به لو جرگه جوړيږي.
- د ۱۳۰۷ش کال مالي مصارت ۶۹ مليونه وه، د اغتشاش په سبب مالي واردات و نه ټاکل سوه.
- د ۱۳۰۷ش د سنبلې په مياشت کي د افغانستان د هوا بازی محصلان په خارج کي دوني وو: ۲۵ تنه په روسيه شوروي کي، ۱۵ تنه په فرانسه کي، ۲۵ تنه په ايتاليا کي.
- له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ش د سنبلې تر مياشتي پوري افغانستان د خارجي دولتو سره دغه معاهدې کړي وې:
- ۱- د شوروي سره د بيطرفي او عدم تجاوز تړون.
- ۲- د ايران سره د بې طرفي او د تامين تړون.
- ۳- د ايران سره د سرحدي منازعاتو د مختلطو جرگو تړون.
- ۴- د پيښور او کوتي د افغاني ويزې دفترونه.
- ۵- د جنوبي امريکا د ليبريا سره معاهده.
- ۶- د سويس سره معاهده.
- ۷- د پوليند سره معاهده.
- ۸- د چاپان سره معاهده.
- ۹- له ترکيه سره د مودت معاهده.
- ۱۰- د مصر سره معاهده.
- ۱۱- د ايران سره د تامينيه معاهدې پروتوکول.
- ۱۲- د حقوقي مجرمينو د استرداد تړون له ايرانه سره.
- ۱۳- د فنلاند سره معاهده.
- ۱۴- د ترکيه سره قونسلې موافقه.
- ۱۵- په ترکيه، ايران، شوروي روسيه کي د افغانستان وزارت مختاري په لويو سفارتو واوښتي.

- ۱۶- د يمن سره د سياسي روابطو مذاکره. جلد د وزارت معاف چاپ کړي کتابونه له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش ۶۹۳،۵۷۵ جلد. ۱۷- د حجاز سره د سياسي روابطو مذاکره. ۱۸- د چين سره د سياسي ارتباط مذاکره. ۱۹- د برتانيا سره د سرحدې اتباعو د مالي او ځاني تلفاتو د بندولو لپاره د يوه گډ کميسيون موافقه. د امير حبيب الله خان په وخت کي د معارفو مصرف ۶۰ زره روپي و په ۱۳۰۷ ش کي ۱۵۰ لکو ته ورسيدئ. له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوري ۳۲۲ مکتبونه نوي جوړ سوه او په دغو څلورو کلو کي ۴۸۲۳ تنه له ابتدايي مکتبو څخه فارغ سوه، له عالي مکتبو څخه ۱۵۸ تنه را ووتل، ۱۵۱ تنه شاگردان خارج ته واستول سول، ۱۷ تنه فارغان له خارجه راغلل. د ابتدائي مکتبو شاگردان تر ۱۳۰۳ ش پوري ۱۹،۰۰۰ تر ۱۳۰۶ ش پوري ۳۶،۰۰۰ په ۱۳۰۷ ش نوي داخل سوه ۱۵،۰۰۰ ټوله په ۱۳۰۷ ش کال ۵۱،۰۰۰ ابتدائي معلمان ۶۵۰ د عالي مکتبو محصلان په ۱۳۰۷ ش ۳۰۰۰ په ۱۳۰۷ ش عالي مکتبونه ته نوي داخل شوي شاگردان ۱۶۰۰ د عالي مکتبو د معلمانو شمير په ۱۳۰۷ ش ۱۰۰. د وزارت معارف تاليف کړي کتابونه ۱۳۳
- جلد د وزارت معاف چاپ کړي کتابونه له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش ۶۹۳،۵۷۵ جلد. له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوري گمرکي واردات اضافه سوي دي ۳۲،۰۲۷،۶۵۱ افغاني. تر ۱۳۰۷ ش پوري دغه تجارتي شرکتونه جوړ سوي وو:
- شرکت المان، شرکت تنويرات، شرکت موتر راني، شرکت دوا فروشي، شرکت رفقای افغان، شرکت تشويق افغان، شرکت اتحاد افغان په کابل کي، شرکت قمر په مزار شريف کي، شرکت ضيا په قندهار کي. په ۱۳۰۷ ش دغه کار خانې وې:
- ۱- د موټرو د ترميم او پرزو کارخانه.
  - ۲- د صابون او عطرو او واسلين کارخانه.
  - ۴- د اورلگيتو کارخانه په کابل کي.
  - ۵- د يخی جوړولو کارخانه په قندهار کي.
  - ۶- د کالکو او غوړو او صابون کارخانه په مزار شريف کي.
  - ۷- د سپنسو جوړولو فابريکه په هرات کي.
  - ۸- د اوړو ژرنده په اندخوي کي.
- په ۱۳۰۷ ش دغه کارخانې په پلان کي ټاکل سوي وې:
- ۱- د قند کارخانه.
  - ۲- د کاغذ جوړولو کارخانه.
  - ۳- د نخي ټوکرانو کارخانه.
  - ۴- د پشمی ټوکرانو او کشميري کارخانه.
  - ۵- د غوټو کارخانه.
  - ۶- د ميوي ساتني کارخانه.

- ۷- د پيو او کوچو او پښير کارخانه.
- ۸- د اوبو کښلو او تيل خاک ماشين.
- په ۱۳۰۷ ش د المان، پولنډ، شوروي سره تجارتي او ترانزيتي تړونونه سوي وو.
- په ۱۳۰۷ ش د کابل د برينينا تنوير ۱۸،۰۰۰ څراغو ته ورسيدی.
- تر سنبلې ۱۳۰۷ ش پوري ۲۶۶ کيلو متره لار پخه سوه.
- د مملکت مالي عايدات که په ۱۳۰۳ کي پنځه وه په ۱۳۰۷ ش کي اته سوه. د امير حبيب الله تر وخت دوه چنده سوي دي.
- له ۱۳۰۲ تر ۱۳۰۷ ش پوري ۴۹۱ کانونه کشف سول.
- په سمت جنوبي کي د ځنگلو رياست جوړ سو.
- د طبابت قانون خپور سو چي بي اجازې ئي څوک نسي کولاي.
- د افغانستان د ملي شورا د انتخاباتو نوی قانون ۵۱ مادې خپور سو (۷ سنبله ۱۳۰۷ ش).
- د افغانستان د ولاياتو د جرگو قانون ۴ مادې خپور سو (۱۱ سنبله ۱۳۰۷ ش).
- له ۱۳۰۳ تر ۱۳۰۷ ش پوري د افغانستان په روغتنو کي ۶۳۳۷ جوړ سوي ناروغان، ۵۳۳،۰۶۳ تنه کتل سوي ناروغان، ۱۱،۲۷۰ کوچنيانو ته دکوي رک وهل. ۶۱۰ مړه.
- د پښتون ږغ ۱۵ ورځني مجله په کابل کي نشر سوه ۱۳۰۷ ش.
- افغانستان په ۱۳۰۷ کال ۳۵،۵۰۰ توپکه، ۱۰۶ توپه، ۸ طيارې، ۵ زره پوښه، ۶ متراليوز، ۶ تانکه رانيول.
- په مزار شريف کي د بي سيم تلگراف مرکز جوړ سو. د خان آباد، ميمنه، خوست لپاره تلگراف دستگاهونه رانيول سوه او د کابل تلگراف او بي سيم لوی دستگاه رانيول سوه (۱۳۰۷ ش).
- د ۱۳۰۷ ش په سفر کي اعليحضرت امان الله خان په پاریس او برلن کي دغه فابريکې رانيوې:
- ۱- د ډوډيو وریشلو فابريکه.
- ۲- دکشميري اودلو فابريکه.
- ۳- د څر سان اودلو فابريکه.
- ۴- دکوره جيم اودلو فابريکه.
- ۶- د ميوي ساتني ماشين.
- ۷- دکوچو ماشين.
- ۸- د زراعت ماشين.
- ۹- د فولادي کار ماشين.
- ۱۰- د دوربينو ماشين.
- ۱۱- د طيارو ماشينونه.
- ۱۲- د جراحي آلات.
- د افغانستان نوی لوی سفير غلام جيلاني خان خپله اعتماد نامه د ترکيې جمهور رئيس ته وړاندي کړه (۲ میزان ۱۳۰۷ ش).
- محمد سرور خان بارکزی د قندهار نايب الحکومه د کابل والي سو، او پر ځای يې عبدالکريم خان بارکزی د قندهار نايب الحکومه سو (۳ میزان ۱۳۰۷ ش).
- محمد ولي خان ته د علاج لپاره د اروپا تگ رخصت ورکړ سو (عقرب ۷).

- ۱۳۰۷ ش سمت مشرقي ته رئيس تنظيميه سو، خو د جدي په مياشت يې هلته پخپله د پادشاهي اعلان وکړ.
- د قوس ۱۳۰۷ ش په آخر کي د سمت مشرقي او سمت شمالي بغاوتونه وخيم سول، او د اعليحضرت امان الله خان مور او ملکه او نوره کورنۍ د غلام صديق خان وزير خارجه او حسن جان سره په ۴ طيارو کي قندهار ته راغله (جمعه ۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش).
- علي احمد خان د سمت مشرقي رئيس تنظيميه په اداره کي ناکام سو، په کابل کي د مجلس اعيان افتتاح اعلان سوه (جدي ۱۳۰۷ ش).
- د بچه سقاو حملې پر قلعه مرادبيگ او باغ بالا جاري وې (۷ جدي ۱۳۰۷ ش). پر پغمان هم بچه سقاو حمله وکړه (۸ جدي). طيارو اشار بمباريې کړل، دا جنگونه تر ۲۴ جدي پوري جاري وو او په همدغه ورځ امان الله خان کابل پرېښو او قندهار ته ولاړ.
- غلام نبي خان د افغانستان نوی لوی سفير ماسکو ته ورسيدئ (۲ جدي ۱۳۰۷ ش ۲۳ دسمبر ۱۹۲۸ م).
- سلطان احمد خان لوی سفير خپله اعتماد نامه په تهران کي اعليحضرت رضا شاه پهلوي ته وړاندې کړه (جدي ۱۳۰۷ ش).
- ۱۹۲۹ م ۱۳۰۷ ش ۱۳۴۸ ق جنرال کاظم پاشا د اتو نورو ترکي منصبدارانو سره د هند له لاري قندهار او بيا کابل ته راغلل (شنبه ۱۵ جدي ۱۳۰۷ ش).
- محمود طرزي د استراحت لپاره له کاره سېک دوش سو، او پر ځای يې غلام صديق خان خارجه وزير سو (عقرب ۱۳۰۷ ش).
- احمد علي خان دمخني افغاني د برلن سفير د کابل رئيس بلديه سو (۱ عقرب ۱۳۰۷ ش).
- د شنوارو سنگو خيلو لومړۍ پلا بغاوت شروع کئ (سه شنبه ۲۱ عقرب ۱۳۰۷ ش).
- محمد گل خان د سمت مشرقي عسکري قومندان دوی ته اخطار ورکړ چې له بغاوت له لاس واخلي (نومبر ۱۹۲۸ م).
- ياغي قبایلو جلال آباد محاصره کئ (جمعه ۷ قوس ۱۳۰۷ ش).
- سيد محمد عمر پيله کش د مير عبدالرحمن خطاط لمسی، چي يو خطاط او هنری سړی و په هرات کي سل کلن وفات سو.
- د ستوري په مانې کي اعليحضرت امان الله خان خپل نوی پروگرام اعلان کئ او د ښځو نقاب يې واخيست (۱۵ میزان ۱۳۰۷ ش). په دغه مجلس کي افغاني نجوني د تعليم لپاره ترکيې ته واستولي سوې، او په قبایلو کي خورا بد اثر خپور سو.
- بچه سقاو او سيد حسين او د دوی ملگرو په سمت شمال کي ارتجاعي بغاوت وکړ او احمد علي خان هلته رئيس تنظيميه سو (۱۵ قوس ۱۳۰۷ ش، دسمبر ۱۹۲۸ م).
- اعليحضرت امان الله خان په يوه اعلان کي ۱۸ فقرې د خلکو خواهشونه ومنل (۲۹ قوس ۱۳۰۷ ش ۸ رجب ۱۳۴۷ ق)،
- والي احمد علي خان د قوس په مياشت

دوولس انگريزي طيارو انگليسي اتباع له کابل په پېښور ته بوتلل (۳ جدی ۱۳۰۷ ش). امان الله خان له سلطنته استعفا وکړه او په ۲۴ جدی قندهار ته ولاړ، پر ځای يې مشر ورور عنايت الله خان پادشاه سو، مگر بچه سقاو ارگ محاصره کړ او په جمعه ۲۸ جدی ۱۳۰۷ ش دوي انگريزي طيارې راغلې او عنايت الله خان د خپلې کورنۍ سره په هغو کې پېښور ته ولاړ، پخپله حبيب الله بچه سقاو د خادم دين رسول الله په نامه امير، سيد حسين نايب السلطنه او وزير جنگ، عطا الحق وزير خارجه، عبدالغفور تگايي وزير داخله، شيرجان وزير دربار، ملک محسن د کابل والي، ميرزا مجتبي خان د وزارت ماليه وکیل سو (جمعه ۲۸ جدی ۱۳۰۷ ش ۱۸ جنوري ۱۹۲۹ م).

علي احمد خان خپله پادشاهي په جلال آباد کې اعلان کړه (۲۵ جدی ۱۳۰۷ ش) مگر په ۱۲ دلو خلکو دی چور کې نو د لغمان او کنړ له لاري مهمندو او بيا پېښور ته ولاړ.

د امان افغان پر ځای هفتگي جريده حبيب الاسلام د غلام محي الدين په سردبيري له کابل څخه سوه (۹ حوت ۱۳۰۷ ش ۱۷ رمضان ۱۳۴۸ ق).

سپه سالار غازي محمد نادر خان او د ده وروڼه د فرانسې د نيس له ښاره د افغانستان د امنيت لپاره راپاڅيدل (۵ دلو ۱۳۰۷ ش) او په ۲۱ د دلو بمبي ته را ورسيدل. سپه سالار غازي د پېښور او کوهات له لاري د پختيا سرحد ته داخل سو (۱۹ حوت ۱۳۰۷ ش).

په پنجشنبه ۴ دلو ۱۳۰۷ ش ۱۴ جنوري ۱۹۲۹ م امان الله خان په قندهار کې بيا په فعاليت شرو وکړه او خلکو بيعت ورسره وکړ. په قندهار کې د اعليحضرت امان الله خان په تاييد خلک را ټول سول، او خرغه شريفه يې راويستله (یکشنبه ۶ حوت ۱۳۰۷ ش).

د قندهار علماوو د بچه سقاو امارت نه ومانه، او د ده سره يې د جنگ فتوا صادره کړه (جمعه ۲۶ شعبان ۱۳۴۷ ق).

د برتانيا سفير همفريز له کابل په طياره کې پېښور ته ولاړ (۱۴ رمضان ۱۳۴۷ ق ۲۵ فروري).

عبدالکريم خان د قندهار نايب الحکومه د هزاره جات حاکم مقرر سو (۱۲ حوت ۱۳۰۷ ش).

۱۹۲۹ م ۱۳۰۸ ش ۱۳۴۹ ق

د سمت جنوبي (پختيا) د قومونو لويه جرگه د سپه سالار غازي محمد نادر خان حضور ته په جاجيو کې راغله (۱ حمل ۲۱ مارچ ۱۹۲۹ م).

په ۷ حمل ۱۳۰۸ ش سپه سالار گرديز ته راغی او په ۱۶ حمل ارگون ته ورسيد.

په ۳۰ حمل ۱۳۰۸ ش د سمت مشرقي (ننگرهار) د اقوامو جرگه د محمد گل خان مومند سره د سپه سالار حضور ته راغله.

د شوروی دولت رسماً د ايران دولت ته اخطار ورکړ چې د افغانستان په کورنيو کارو کې لاس و نه وهي، او د هرات خوا ته تر خپلو سرحدو تيری و نه کي، که پر افغانستان مسلح تجاوز وسي، شوروی دولت دغه نسي زغملای

(۱۵ اپريل ۱۹۲۹م ۲۶ حمل ۱۳۰۸ش).

اعليحضرت امان الله خان د قندهار د پنځو زرو تنو سره د بچه سقاو د مقابلې لپاره کابل ته حرکت وکړ (سه شنبه ۶ حمل ۱۳۰۸ش). په سه شنبه ۲۰ حمل ۱۳۰۸ش مقر ته ورسيدى او په ۳۰ حمل يې غزني محاصره کړه خو په ۶ ثور ۱۳۰۸ش امر وسو، چي قندهاري لښکر دي بيرته مخ پر قندهار رهي سي، په ۱۱ ثور مقر ته ورسيدل او د ثور تر آخره پر شا تلل، او په ۴ جوزا ۱۳۰۸ش جولائي ۱۹۲۹م اعليحضرت امان الله خان د مهمندو له رباطه د سپين بولدک تر سرحد ووت، او دا د ده آخره ورځ وه پخپل وطن کي!

د حبيب الله بچه سقاو په حکم والى على احمد خان او مولوي عبدالواسع قندهاري په کابل کي ووژل سول (د جوزا اواسط ۱۳۰۸ش).

اخوند صاحب آدينه محمد شاعر او عالم د فيض آباد د خرقې شريفې د مدرسې مدرس ۷۰ کلن وفات سو.

غلام نبى خان مزار شريف د بچه سقاو له لښکرو څخه ونيو (۱۸ ثور ۱۳۰۸ش) مگر دى د جوزا تر مياشتي پوري هلته و، په ۹ جوزا تلگرام ورته را ورسيدى چي امان الله خان له وطنه ووت، نو دى هم په ۱۰ جوزا تر درياى آمو د شوروي خاورى ته د پټه کيسر له خوا تير سو.

وزيرو او مسيدو د پرنګي د ساړه راغه پر کمپ حمله وکړه خو طيارو بمباري پر وکړه او اته سوه کورونه ئې ور وران کړل ۳۲ تنه شهيدان

سول (۱۹۲۹م).

د اصلاح د اخبار لومړى شماره د ربيع الاول په اوله ۱۳۴۸ق له جاجي څخه د سپه سالار غازي محمد نادر خان په نامه د ده د ملګرو له خوا چاپ او خپره سوه چي د افغانستان خلک ئې د بچه سقاو د نامشروع حکومت مقابلې ته را بلل (سنبه ۱۳۰۸ش). مدير ئې نصر الله و.

د سپه سالار ملي قوا په ۶ ثور د بچه سقاو د لښکرو سره په څرخ کي وجنگيدل، دغه جنگونه په مختلفو ځايو کي د ۱۳۰۸ش د ميزان تر مياشتي پوري جاري وو، څو چه ملي قوا تر چهار آسيا او چهل ستون پوري را ورسيدل، او په ۱۶ ميزان ۱۳۰۸ش اکتوبر ۱۹۲۹م ئې کابل ونيو او بچه سقاو له ارګه کوه دامن ته وتښتيد او په ۲۳ ميزان ۱۳۰۸ش ۱۵ اکتوبر ۱۹۲۹م اعليحضرت محمد نادر شاه په کابل کي د افغانستان په پادشاهي ومنل سو.

د شوروي دولت د خارجي امورو معين قره خان د خپل دولت له خوا په افغانستان کي د اعليحضرت محمد نادر شاه جلوس په خونبي ومانه (۱۹ اکتوبر ۱۹۲۹م، ۲۱ ميزان ۱۳۰۸ش).

د اتحاد جماهير شوروي سفير کبير ستارګ د کالينن په امضا خپله اعتماد نامه اعليحضرت محمد نادر شاه ته تقديم کړه. (۱۹ دسمبر ۱۹۲۹م، قوس ۱۳۰۸ش).

د ۱۳۰۸ش کال مالي مصارف تر سنبلي پوري ۴ مليونه وه. د اغتشاش په سبب نور څه

- ندي معلوم. د افغانستان د کرنې وېر مخکې ۱۳۰۸ ش:
- د هندوکش جنوبي خوا آبي مخکې ۷۶ زره هکتاره.
- د هندوکش شمالي آبي مخکې ۲۷۰ زره هکتاره.
- د هندوکش شمال للمي مخکې ۴۶۰ زره هکتاره.
- تولي آبي ۴۰۳ زره هکتاره، للمي ۵۳۷ زره هکتاره، گرده ۹۳۰ زره هکتاره (افغانستان ريسنز).
- مير هاشم دمخني وزير ماليه ۶۳ کلن په کابل کي مړ سو (جمادی الاولی).
- ۱۹۳۰م ۱۳۰۹ش ۱۳۴۹ق
- محمد گل خان مومند د شمالي سمت رئيس تنظيميه مقرر سو (حمل ۱۳۰۹ش).
- اپريدو او نور پښتنو په ۱۳ اگست ۱۹۳۰م د پېښور پر ښار حمله وکړه او د کجوري غزا وسوه.
- اعليحضرت محمد نادر شاه د افغانستان او بریتانیا د ۱۹۲۱-۱۹۲۳ معاهدې تصديق کړې (جوزا، مي).
- د اعليحضرت محمد نادر شاه په فرمان په کابل کي لو جرگه جوړه سوه (۱۳۰۹ش) او نوی قانون اساسي ئې ومانه، او هم د شوراي ملي د انتخاباتو لايحه جوړه سوه (۲۸ سنبله ۱۳۰۹ش).
- ملا فيض محمد هزاره د محمد خواجه زوی د محمد سعيد لمسی د سراج التواريخ او تحفته الحبيب او تاريخ حکماء او فيضي ازفيوضات
- بچه سقاو او د ده ملگري په کابل کي ووژل سوه (۲ نومبر ۱۹۲۹م، ۱۱ عقرب ۱۳۰۸ش).
- ۱- پخپله حبيب الله بچه سقاو.
- ۲- حميد الله ورور يې.
- ۳- سيد حسين وزير جنگ.
- ۴- ملک محسن د کابل والي.
- ۵- شير جان د دربار وزير.
- ۶- محمد صديق فرقه مشر.
- ۷- محمد محفوظ امنيه قوماندان.
- ۸- قلعه بيگي.
- سردار محمد هاشم خان صدر اعظم سو (۲۲ عقرب ۱۳۰۸ش). ده خپله کابينه داسي اعلان کړه ۲۳ عقرب:
- سردار شاه محمود خان د حرب وزير، سردار فيض محمد خان خارجه وزير، محمد گل خان داخله وزير، الله نواز خان وزير دربار، حضرت نور المشايخ وزير عدليه، وزير معارف احمد علي خان، محمد اکبر خان وزير تجارت، محمد ايوب خان وزير ماليه، محمد نوروز خان سر منشي، سردار محمد اکبر خان صحيه مستقل مدير.
- ۱۹۳۰م ۱۳۰۸ش ۱۳۴۹ق
- سردار محمد عزيز خان د افغانستان لوی سفير په مسکو کي د غلام نبي خان پر ځای مقرر او خپله اعتماد نامه ئې کالينن ته وړاندي کړه (۲۴ فروري ۳۰ حوت).
- سردار شاه ولي خان په لندن کي افغاني وزير مختار و.

- ليکوال په کابل کې وفات سو (چهار شنبه ۱۶ رمضان ۱۳۴۹ق ولادت ئې ۱۲۸۹ق).
سید احمد ادیب پشاورې د شهاب الدین زوی د فارسي مشهور شاعر او عالم په تهران کې وفات سو (ولادت ئې په خيبر کې ۱۲۶۰ق).
د افغانستان سفارت په قاهره (مصر) کې د افغاني وزیر مختار محمد صادق مجددي له خوا افتتاح سو افغاني بیرغ پر ورپیدی (پنجشنبه ۲۲ میزان ۱۳۰۹ش).
د جاپان او افغانستان د مودت معاهده د سردار شاه ولیخان افغاني وزیر مختار او د جاپان د سفير تر منځ په لندن کې امضاء سوه (۲۷ عقرب ۱۳۰۹ش، ۱۹ نوامبر ۱۹۳۰م).
د افغانستان او اتحاد شوروي تر منځ بطرفي او عدم تجاوز معاهده تجدید سوه، د افغانستان له خوا فیض محمد خان خارجه وزیر او د شوروي له خوا لوی سفير ستارک امضا کړه ۹ مادي (۲۴ جون ۱۹۳۰م، عقرب ۱۳۰۹ش).
د کابل والي محمد یعقوب خان د شمالي ولاياتو رئیس تنظیمیه مقرر سو (عقرب ۱۳۰۹ش) خو په دغه کال مړ سو.
جمعیت العلماء په کابل کې افتتاح او اعضاء ئې د حکومت له خوا مقرر سول او د حي علی الفلاح مجله ئې نشر کړه.
دارالعلوم عربي په کابل کې جوړ سو چې رئیس يې سردار عبدالرسول خان و.
سید هاشم خان افغاني جنرال قونسل په تاشکند کې په یکشنبه ۲۴ عقرب ۱۳۰۹ش د شوروي ترکمنستان د عشق آباد په حدودو کې وواژه سو.
ابراهیم بیگ په قطغن کې بغاوت وکړ او سردار شاه محمود خان وزیر حربیه د هغه مقابلې ته ولاړ.
مکتب حربیه په شهر آرا کې د اعلیحضرت محمد نادر شاه په وینا بیا افتتاح سو (یکشنبه ۸ قوس ۱۳۰۹ش).
عبدالرحمن تره کې د مقر په اوښد کې یاغی سو، خو په ۲۰ قوس ۱۳۰۹ش عسکرو دی د سرحد خوا ته وشاړه.
د شنوارو ۸۰ تنه نمایندگان په کابل کې د جرگې په ډول د اعلیحضرت محمد نادر شاه حضور ته راغلل (د قوس اواخر ۱۳۰۹ش).
شیر محمد خان ناشر (خروټی) د میمنې اعلی حاکم مقرر سو (۲ جدي ۱۳۰۹ش).
د مامورینو لپاره د رسمي القابو د استعمال امر بیا صادر سو (جدي ۱۳۰۹ش).
غلام فاروق خان د سمت مشرقي حاکم اعلی مقرر سو (۵ جدي ۱۳۰۹ش).
د هرات انجمن ادبي جوړ سو (جدي ۱۳۰۹ش).
محمد گل خان داخله وزیر د قندهار رئیس تنظیمیه سو (سه شنبه ۶ حوت ۱۳۰۹ش).
شیر احمد خان پخوانی رئیس شورا په تهران کې افغاني سفير کبیر سو (حوت ۱۳۰۹ش).
مجله اقتصاد د وزارت تجارت له خوا نشر سوه (۱۳۰۹ش).
د ۱۳۰۹ش کال مالي واردات ۶۴ ملیونه،

- مصارف ۱۲۶ ملیونه او کسر ۶۲ ملیونه و.
- محمد شریف خسته دل د محمد کریم زوی
د کابل شاعر د بیدل پیرو او د دیوان خاوند ۴۲
کلن په کابل کي مړ سو (۱۳۰۹ش).
- اتمان خیلو پښتنو د پړانگ غار پنځمه غزا
له پرنګي سره وکړه او د مله کنډ پولتکل ایجنټ
تامس گلور یې وواژه او پرنګیانو اګره بمباري
کړه. د مومندو غزاوي هم له پرنګي سره جاري
وې.
- ۱۹۳۱م ۱۳۱۰ش ۱۳۵۰ق
- غلام صدیق خان په برلن کي افغاني وزیر
مختار مقرر سو (جوزا ۱۳۱۰ش).
- احمد علی خان افغاني مختار وزیر له
پاریسه لندن ته تبدیل سو (جوزا ۱۳۱۰ش) او
سردار شاه ولیخان په پاریس کي سفیر سو.
کاروان زرد د هرات له لاري افغانستان ته
ورسیدی (د جوزا اوائل ۱۳۱۰ش).
- د علی آباد روغتون د اعلیحضرت محمد
نادر شاه په شخصي مصرف (جوزا ۱۳۱۰ش)
شرو سو، او په اسد ۱۳۱۲ش ئې کار ختم سو.
د کابل انجمن ادبي تاسیس سو او د کابل
ادبي مجله یې خپره کړه (۱۵ جوزا ۱۳۱۰ش، ۵
جون ۱۹۳۱م، ۱۸ محرم ۱۳۵۰ق).
- د دې انجمن مهم غړي دا وؤ:
- ۱- احمد علی خان دراني مدیر
  - ۲- میر غلام محمد غبار
  - ۳- محمد کریم نزیهي
  - ۴- سرورگویا
  - ۵- سرور جویا
- ۶- غلام جیلاني اعظمي
- ۷- غلام جیلاني جلالی
- ۸- قاري عبدالله
- ۹- عبدالعلی مستغني
- ۱۰- امین الله زمريالی
- ۱۱- محمد قدیر تره کي
- ۱۲- احمد الله کریمي
- د افغانستان او شوروی اتحاد تر منځ د
بیطرفي او عدم تجاوز معاهده په ۹ مادو کي د
فیض محمد خان خارجه وزیر او لوي سفير
ستارک په امضا تجدید سوه (۲۴ جون ۱۹۳۱م،
سرطان ۱۳۱۰ش).
- خواجه هدایت الله د هزارجات رئیس
تنظیمیه کابل ته را ستون سو (سرطان
۱۳۱۰ش).
- اعلیحضرت محمد نادر شاه شوراي ملي
پخپله وینا افتتاح کړه (دو شنبه ۱۴ سرطان
۱۳۱۰ش، جولائي ۱۹۳۱م).
- د قطغن نا آرامي خلاصه سوه او وزیر
حریبه کابل ته را ستون سو (دو شنبه ۴ اسد
۱۳۱۰ش). ده ته د اعلی لمر نښان په مکافات
کي ورکړ سو (جولايي ۱۹۳۱م).
- په ستمبر کي ابراهیم بیګ تر آمو واوښت.
د افغانستان نوی اصول اساسي د شورای
ملي له خوا د اعلیحضرت محمد نادر شاه په
امضا خپور سو (۳۱ اکتوبر ۱۹۳۱م، ۸ عقرب
۱۳۱۰ش).
- اعلیحضرت محمد نادر شاه مجلس اعیان
(د مشرانو جرګه) پخپله وینا افتتاح کړه

- (دوشنبه ۲۴ عقرب ۱۳۱۰ ش).
عبدالجميل خان د مزار شريف نائب
الحکومه سو (عقرب ۱۳۱۰ ش).
عبدالرحيم خان د قطغن او بدخشان د
نائب الحکومه وکیل مقرر سو (عقرب
۱۳۱۰ ش).
د نادر افغان کتاب د برهان الدين کشککي
تاليف طبع سو (کابل عقرب ۱۳۱۰ ش).
عبدالاحد خان د شورا رئيس د فراه او
چخانسور رئيس تنظيميه سو (۵ قوس
۱۳۱۰ ش).
بودار د فرانس نوی مختار وزير خپله
اعتماد نامه د دلکشا په ماني کي وړاندي کړه
(۲۰ جدي ۱۳۱۰ ش).
د افغانستان حکومت چي د جنگ د تحريم
معاهده امضا کړيده، د منچوريا د شخړي په
نسبت ئي د جاپان او چين حکومتو ته د جنگ
خنډولو نوټه ورکړه (دلو ۱۳۱۰ ش).
کابل په کذرگاه کي دارالمجانين جوړ سو
(دلو ۱۳۱۰ ش).
د ۱۳۱۰ ش کال مالي واردات گرده ۸۴
مليونه افغاني، مصارف ۱۱۸ مليونه، کسر ۳۳
مليونه و.
په دته خيلو کي د پرنگي پرکيمپ د غازيانو
حمله، چي د پرنگي په بمباري کي ۳۰ تنه
شهيدان سول (۱۹۳۱ م).
۱۹۳۲ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق
په کابل کي عمومي مکتبونه او د طب
مکتب چي په اغتشاش کي بند سوي وو بيرته
- جوړ سول (حمل ۱۳۱۱ ش)
د افغانستان او عربييه سعودي لومړی
معاهده وسوه (۵ مي ۱۹۳۲ م، ۱۷ ثور
۱۳۱۱ ش).
افغانستان د دو کالم سرحدي سيمه له
چترال څخه واخيسته ۱۱۱ جريبه مټکه (جوزا
۱۳۱۱ ش).
د افغانستان د دارالفنون (پوهنتون) لپاره د
اعليحضرت محمد نادر شاه په حضور يو مجلس
وسو او د دارالمان ماني ئي د دارالفنون لپاره
وټاکله (جوزا ۱۳۱۱ ش).
محمد تقی اسفندياري د ايران لوی سفير
خپله اعتماد نامه وړاندي کړه (۱۳ سرطان
۱۳۱۱ ش).
د عبدالوکيل خان نائب سالار منار په ده
مزنګ کي جوړ سو (جوزا ۱۳۱۱ ش).
د سرحدي پيښو د فيصله کولو موافقه د
شوروي اتحاد له سفير کبير ستارک سره ۱۷
مادي په کابل کي امضا سوه (۲۲ سنبله
۱۳۱۱ ش).
پنځه ولايته کابل، قندهار، هرات، مزار،
قطغن او بدخشان او څلور اعلی حکومتونه فراه،
سمت جنوبي، سمت مشرقي، ميمنه اعلان سول
(۲۴ اگست ۱۹۳۲).
سردار شاه محمود خان د حرب وزير اروپا
ته د علاج لپاره ولاړ او شهزاده محمد ظاهر خان
د حرب وزارت کفيل سو (عقرب ۱۳۱۱ ش).
سردار شاه وليخان سفير له پاريسه کابل ته
راغي او د ده سره غلام نبي خان هم راغی

- (عقرب ۱۳۱۱ ش). غلام نبي خان څرخي په کابل کي ووژل سو (۸ نومبر ۱۹۳۲ م ۱۶ عقرب ۱۳۱۱ ش). په پختيا کي دری خيل ولاړ سول او ژر بيرته د دوی اغتتاش کښينول سو (۲۱ عقرب ۱۳۱۱ ش، اکتوبر ۱۹۳۲ م). په قندهار کي پښتو ادبي انجمن افتتاح سو (پنجشنبه ۹ قوس ۱۳۱۱ ش). د پښتو مياشتنۍ مجله يې هم نشر کړه (۲۰ دلو ۱۳۱۱ ش). سردار محمد عزيز خان په مسکو کي افغاني سفير په برلن کي لوی سفير سو (قوس ۱۳۱۱ ش). عبدالحسين خان د روما سفير په مسکو کي لوی سفير سو (قوس ۱۳۱۱ ش). سردار محمد نعيم خان په روما کي افغاني وزير مختار سو (قوس ۱۳۱۱ ش). د عراق او افغانستان لومړۍ د مؤدت معاهده (۲۰ ستمبر ۱۹۳۲ م، ۲۸ قوس ۱۳۱۱ ش). ۱۹۳۳ م ۱۳۱۱ ش ۱۳۵۱ ق د ښکاري درې لار جوړونه ختمه سوه (جدي ۱۳۱۱ م). د دولتي خزانو اصولنامه خپره سوه (۱۷ ميزان ۱۳۱۱ ش). محمد گل خان مومند د شمالي ولاياتو رئيس تنظيميه مقرر سو او پر خای يې غلام فاروق خان د قندهار نائب الحکومه سو (شنبه ۱۰ جدي ۱۳۱۱ ش). شوکت بيگ د ترکيې لوی سفير کابل ته راغي (جدي ۱۳۱۱ ش). اعليحضرت محمد نادر شاه وزارت معارف ته فرمان صادر کئ چي د ۱۳۱۲ ش کال له ابتداء څخه په معارفو کي د پښتو ښوونې اقدام وکي (۶ دلو ۱۳۱۱ ش). په بالا حصار کي د مکتب حربيه لپاره د ودانۍ فرمان صادر سو (حوت). تهديد يې په ۱۷ ثور ۱۳۱۲ ش گڼيښو سو. د افغانستان او برازيل د مودت معاهده په انقره کي امضا سوه (۲ حوت ۱۳۱۱، ۲۰ فوري ۱۹۳۳ م). په ۱۳۱۱ ش کال د تلگراف خط په گرده افغانستان کي ۸۸۹۵ کيلومتره و. د ۱۳۱۱ ش کال مالي عايدات ۱۳۳ مليونه افغاني، مصارف ۱۴۰ مليونه، کسر اوه مليونه و. ۱۹۳۳ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق د شير او دره ښکاري لار افتتاح سوه (حمل ۱۳۱۲ ش). د استواني او ليتواني د حکومتو سره د افغانستان د مودت معاهدې په مسکو کي امضا سوې (جوزا ۱۳۱۲ ش). د خلع سلاح په کنفرانس کي د افغانستان نماينده سلطان احمد خان د انقري افغاني سفير وټاکل سو (جوزا ۱۳۱۲ ش). سردار محمد عزيز خان په برلن کي افغاني سفير د سيد کمال په تفنگچه وويشتل سو (۱۶ جوزا ۱۳۱۲ ش، ۶ جون ۱۹۳۳ م). په پنجشنبې ۸ سرطان په کابل کي ښخ سو. علی محمد خان د معارفو وزير د افغانستان

- له خوا د لندن د اقتصادياتو په کنفرانس کې شامل سو (۲۵ جوزا ۱۳۱۲ ش).
په قندهار کې د حاجي ميرويس خان د مزار گنبده د استاد نعيم خان په معمارۍ جوړه سوه (جوزا ۱۳۱۲ ش).
د فواید عامه په نامه نوی وزارت تشکیل او الله نواز خان ټي وزير سو (سرطان ۱۳۱۲ ش).
د تجاوز د تعريف قرار داد د افغانستان، ايران، استواني، ترکيه، رومانيه، شوروی اتحاد، ليتوانيا تر منځ په لندن کې امضا سو (جولائي ۱۹۳۳ م، سرطان ۱۳۱۲ ش).
د علي آباد د روغتون (رفقی سناتوريم) د جوړولو کار چې په ۱۳۱۰ ش شرو سوی و، په اسد ۱۳۱۲ ش ختم سو.
حبيب الله خان طرزي په جاپان کې د افغانستان وزير مختار سو (اسد ۱۳۱۲ ش).
د ښکاري درې لار افتتاح سوه (۱۹ اسد ۱۳۱۲ ش).
علي محمد خان په لندن کې افغاني وزير مختار سو، او پر ځای ټي احمد علي خان وزير معارف سو (سنبه ۱۳۱۲ ش).
محمد عظيم منشی زاده د کابل د برتانيا په سفارت کې درې تنه مړه کړل (۱۵ سنبه ۱۳۱۲ ش) دی په ۲۱ سنبه اعدام سو.
رفقي سناتوريم د کابل په علي آباد کې افتتاح سو (۱۴ سنبه ۱۳۱۲ ش).
خواجه هدايت الله د هزاره جات دمخنی رئيس تنظيميه په کابل کې اعدام سو (۲۲ سنبه ۱۳۱۲ ش).
- غلام جيلاني خان، شیر محمد، محمد مهدي، فقير احمد په کابل کې اعدام سول (۲۴ سنبه ۱۳۱۲ ش).
شرکت سهامی افغان په کابل کې جوړ سو، چې د طلا د رانيولو او پلورني امتياز ټي درلود (۲۸ سنبه ۱۳۱۲ ش).
د انگریزانو او مومندو جنگونه (ميزان ۱۳۱۲ ش)
د کابل د مکتب امانيه نوم استقلال او د امانی مکتب نوم نجات کينول سو (ميزان ۱۳۱۲ ش).
اعليحضرت محمد نادر شاه د دلکشا د ماني په چمن کې د عبدالخالق د تفنگڅي په گولي شهيد سو، او په همدغه ورځ المتوکل علي الله محمد ظاهر شاه د ده زوی د افغانستان پادشاه سو (۸ نومبر ۱۹۳۳ م، چهار شنبه ۱۶ عقرب ۱۳۱۲ ش د ماپښين درې بجې).
د ترکيې لوی سفير ممدوح شوکت بيگ په ۱۰ قوس او د المان نوی وزير مختار تسميکي په ۱۲ قوس ۱۳۱۲ ش خپلي اعتماد نامې تقديم کړې.
عبدالخالق د اعليحضرت محمد نادر شاه قاتل په کابل کې اعدام سو (۲۶ قوس ۱۳۱۲ ش).
سردار محمد هاشم خان ته د پاچا فرمان صادر سو چې دی صدر اعظم دی او ده خپله کابينه داسي معرفي کړه: سردار شاه محمود خان د حرب وزير، فيض محمد خان خارجه وزير، محمد گل خان داخله وزير، فضل احمد خان

- عدليه وزير، احمد علي خان د معارفو وزير، ميرزا محمد خان د تجارت وزير او د ماليې د وزير كفيل، الله نواز خان د عامو گټو وزير، محمد اكبر خان د طب مستقل مدير، رحيم الله خان د پست او تلگراف او تيلفون مستقل مدير (قوس ۱۳۱۲ ش).
- دپترولو او انحصار شركت په كابل كي تاسيس سو (قوس ۱۳۱۲ ش).
- محمود طرزي د افغانستان د صحافت او سياست پلار په استانبول كي وفات او ښخ سو (۲۲ نومبر ۱۹۳۳ م قوس ۱۳۱۲ ش).
- ۱۹۳۴ م ۱۳۱۲ ش ۱۳۵۲ ق
- د قره قلي انحصار ملي بانك ته وسپارل سو (مارچ ۱۹۳۴ م، حمل ۱۳۱۳ ش).
- د بلخ د نوى ښار د ودانۍ كار شرو سو (حمل ۱۳۱۳ ش).
- فريرز تتلر د انگليس نوى وزير مختار خپل اعتماد نامه وړاندي كړه (۲۰ حمل ۱۳۱۳ ش).
- قاري عبدالله ته د ملك الشعراء لقب وركړ سو (حمل ۱۳۱۳ ش).
- د سويس د تقليل سلاح په جرگه كي جنرال محمد عمر خان د حربى اركانو رئيس د افغانستان له خوا شامل سو (جوزا ۱۳۱۳ ش، جون ۱۹۳۴ م).
- د څارويو (مواشى) د محصول اصولنامه خپره سوه (۱۵ ثور ۱۳۱۳ ش).
- د گمركونو د محصول اصولنامه خپره سوه (ثور ۱۳۱۳ ش).
- د امريكا د اتازوني دولت، افغانستان په رسميت ومانه (۱۱ اگست ۱۹۳۴ م، ۲۹ اسد ۱۳۱۳ ش).
- د افغانستان او مجارستان د مودت معاهده (۲۵ اگست ۱۹۳۴ م، ۱ سنبله ۱۳۱۳ ش).
- شهزاده احمد شاه وزيريدى (۲۳ ستمبر ۱۹۳۴ م، ۳۱ سنبله ۱۳۱۳ ش).
- په كابل كي د المپيك ټولنه جوړه سوه (سنبله ۱۳۱۳ ش، اگست ۱۹۳۴ م).
- افغانستان په مجمع ملل كي داخل سو (۲۵ ستمبر ۱۹۳۴ م، ميزان ۱۳۱۳ ش).
- د افغانستان خارجه وزير فيض محمد خان د افغان، ايران سرحداتو ته نژدې د اعليحضرت رضا شاه پهلوي حضور ته ورغى (۲ ميزان ۱۳۱۳ ش).
- د كابل په پوهنتون كي د سائنس پوهنځي افتتاح سوه (۲۹ ميزان ۱۳۱۳ ش).
- جنرال فخرالدين التاى د تركيه د حكمت مشر د افغان، ايران، سرحدى شخړو د حل لپاره په يكشنبه ۱۸ عقرب ۱۳۱۳ ش كابل ته راغى او په ۱ قوس ۱۳۱۳ ش هرات ته ولاړ.
- د قندهار په سنگين كي د نهر سراج د كيندلو كار بيا شروع سو (قوس ۱۳۱۳ ش).
- ريوټر له تهرانه په ۲۳ قوس ۱۳۱۳ ش يو خبر خپور كئ چه د زور آباد په سرحد كي د افغانستان خلكو پر ايراني خاوره حمله كړيده. افغاني اخبارو دا خبر ترديد كئ (۲۴ قوس ۱۳۱۳ ش).
- مولوي محمد بشير هندي مهاجر او په چمرکند كي د المجاهد خپرونكى ووژل سو

د ۱۳۱۳ ش کال مالي واردات ۱۲۰ ملیونه،	سید کمال د سردار محمد عزیز خان قاتل	(قوس ۱۳۱۳ ش، ستمبر ۱۹۳۴ م).
مصارف ۱۶۱ ملیونه، کسر ۴۱ ملیونه افغاني و.	په برلن کي اعدام سو (۲۲ جدي ۱۳۱۳ ش).	
د افغانستان ملکي تشکيلات په ۱۳۱۳ ش	جنرال فخرالدين التای خپل سرحدي	
کال داسي و	حکمت تمام کي او په ۲۸ جدي ۱۳۱۳ ش د	
ولایات حکومت محلی علاقداري	شوروی له خوا انقري ته ولاړ.	
کلان حکومتونه	د هندوستان د عسکري نمایش د لیدلو لپاره	
کابل ۴ ۲۵ ۴	عبدالاحد خان فرقه مشر او عبدالغفور خان فرقه	
قندهار ۳ ۱۷ ۲۱	مشر ډهلي ته ولاړ (۲۸ جدي ۱۳۱۳ ش).	
هرات ۲ ۸ ۱۹	د زور آباد بر شخړو د افغانستان او ایران	
مزار شریف ۱ ۱۲ ۱۴	موافقه امضا سوه (۴ دلو ۱۳۱۳ ش).	
بدخشان/قطغن ۱ ۱۷ ۱۷	د لندن افغاني وزیر مختار علی محمد خان	
سمت مشرقی ۱ ۱۱ ۱۰	په سویس کي وزیر مختار او په بین المللي	
سمت جنوبی ۰ ۵ ۲۵	مجمع کي نمایندہ سو (حوت ۱۳۱۳ ش).	
میمنه ۰ ۵ ۶	الله نور خان په المان کي زویر مختار مقرر	
فراه ۰ ۲ ۶	سو (حوت ۱۳۱۳ ش).	
په ۱۳۱۳ ش کال په افغانستان کي گرده ۳۹	محمد اکبر خان په روما کي افغاني وزیر	
مکتبونه وو، چي ۶۱۷۵ تنه یې شاگردان او	مختار سو (حوت ۱۳۱۳ ش).	
۲۰۶ تنه معلمان وو.	غلام یحیی خان د خارجه وزارت لومړی	
میر احمد شاه رضواني د شکوستان افغاني	معین د طب مستقل رئیس سو (حوت	
او بهارستان افغاني او نورو کتابونو مؤلف په	۱۳۱۳ ش).	
پېښور کي وفات سو (۱۹۳۴ م، ۱۳۵۳ ق)	محمد صادق خان مجددي په مصر کي	
ولادت یې په اکبر پوره کي ۱۲۷۹ ق.	افغاني وزیر په حجاز کي هم وزیر مختار سو	
سردار عبدالرحمن خان د سردار عبدالوهاب	(حوت ۱۳۱۳ ش).	
خان زوی چه عالم، فکور او شاعر سړی و، په	افغانستان د جامعه ملل د ښځو د خرڅولو	
فراه کي وفات سو ۱۹۳۴ م، ۱۳۱۳ ش،	د انسداد په مجاهده کي شامل سو (حوت	
۱۳۵۳ ق (ولادت یې ۱۲۸۹ ق).	۱۳۱۳ ش).	
۱۹۳۵ م ۱۳۱۴ ش ۱۳۵۴ ق	کابل او مزار شریف په تیلیفون سره ونښلول	
د افغانستان او اتحاد جماهیر شوروي تر	سوه (حوت ۱۳۱۳ ش).	
منځ د مچخو د مبارزې موافقه نامه ۱۲ مادي		

- فيض محمد خان خارجه وزير او ستارگ د شوروي سفير امضا كړه (۱۶ مې ۱۹۳۵م، ثور ۱۳۱۴ش).
د امريكا لومړی سفير هورني بروك كابل ته راغی (ثور ۱۳۱۴ش، مئی ۱۹۳۵م).
ملا محمد يعقوب فراهي د ملا محمد خان نورزي زوی عالم او مؤلف او شاعر په فراه كې وفات سو (۱۳۱۴ش ولادت يې ۱۲۸۴ق). آثار ئې: تذکره آتش فشان، گنج شهيدان، دیده يعقوب، حواشي پر اقليدس.
هورني بروك د اميریکا لوی وزير مختار خپله اعتماد نامه تقديم كړه (۱۳ ثور ۱۳۱۴ش، مې ۱۹۳۵ق).
د ايران نوی لومړی سفير علی اکبر بهمن خپله اعتماد نامه تقديم كړه (۱۸ ثور ۱۳۱۴ش، مې ۱۹۳۵م).
كرنل لارنس چي د افغانستان په اغتشاش ۱۳۰۷ش كې لاس درلود په لندن كې مړ سو (۲۸ ثور ۱۳۱۴ش، مئی ۱۹۳۵م).
د كوتي لويه زلزله وسوه چي په جنوبي افغانستان كې هم اثر وكی (جمعه ۹ جوزا ۱۳۱۴ش، جون ۱۹۳۵م).
د ملي شورا اجلاس وپرانيست سو (۸ جون ۱۹۳۵م، جوزا ۱۳۱۴ش).
صحيه او د پست او تلگراف او تيلفون وزارتونه تاسيس سول، غلام يحيی خان وزير صحيه، او رحيم الله خان د پست او تلگراف او تلفون وزير مقرر سو (جوزا ۱۳۱۴ش، جون ۱۹۳۵م).
د قندهار نهر سراج د هلمند له روده بيا جوړ او افتتاح سو (دو شنبه ۲۶ جوزا ۱۳۱۴ش، جون ۱۹۳۵م).
عبدالرحيم خان د هرات نائب سالار وزير فوايد عامه سو، او پر خای ئې غلام فاروق خان د هرات نائب الحکومه مقرر سو (۲۷ جوزا ۱۳۱۴ش).
د قندهار به بابا ولی كې د بريښتان كارخانه افتتاح سوه (سه شنبه ۱۷ سرطان ۱۳۱۴ش، جولائي ۱۹۳۵م).
د حاضري اصولنامه نشر سوه (۱۰ سرطان ۱۳۱۴ش).
د تجارتي تقاوي او كوريري اصولنامې خپرې سوي (۱۰ سرطان ۱۳۱۴ش).
بناغلی محمد داؤد د قندهار ملكی او عسکری مشر قندهار ته راغی (جمعه ۲۷ سرطان ۱۳۱۴ش، جولايي ۱۹۳۵م).
مفتي جزايري د مصر وزير مختار په كابل كې خپله اعتماد نامه وړاندي كړه (۱۳۱۴ش).
سلطان احمد خان د افغانستان وزير مختار په قاهره كې مقرر سو (اسد ۱۳۱۴، اگست ۱۹۳۵م).
محمد صادق خان مجددي په جده كې وزير مختار سو (اسد ۱۳۱۴ش، اگست ۱۹۳۵م).
محمد انور خان نايب سالار د حرب د وزارت معاون سو (اسد ۱۳۱۴ش، اگست ۱۹۳۵م).
د قندهار ادبي انجمن كابل ته نقل كړ سو (اسد ۱۳۱۴ش، اگست ۱۹۳۵م).

- د قندهار د نوی ښار وداني جوړې سوې (سنبه ۱۳۱۴ ش، ستمبر ۱۹۳۵ م).
- انگريزانو ته د مومندو قبيلو ولاړيدل (ستمبر ۱۹۳۵ م، ميزان ۱۳۱۴ ش).
- له گمرک څخه د ديپلوماسۍ مالونو او بگاړونو د معافي اصولنامه (۱۲ ميزان ۱۳۱۴ ش).
- انگليسي لښکرو پر مومندو باندې حملې وکړې او د افغانستان اخبارو خپل تشويش وښو، که انگليسي لښکر ځانونه د ډيورنډ بريد ته را رسوي دا به د افغانستان لپاره خطر وي او په سرحدی قبيلو کې به عام غاو پورته سي (ميزان ۱۳۱۴ ش، ستمبر ۱۹۳۵ م).
- د ايران خارجه وزير کاظمی د هند او قندهار له خوا کابل ته د سياسي مذاکراتو لپاره په دوستانه سفر راغلی (۱۶ عقرب ۱۳۱۴ ش، نومبر ۱۹۳۵ م).
- د بې وزلو د روزنی اصولنامه، او د عمومي گټو لپاره د استملاک اصولنامه خپره سوه (۱۸ عقرب ۱۳۱۴ ش).
- کاغذی نوټونه د ماليې د وزارت له خوا خپاره سوه (قوس ۱۳۱۴ ش، دسمبر ۱۹۳۵ م).
- د جاپان سفارت په کابل کې جوړ سو (نومبر ۱۹۳۵ م، قوس ۱۳۱۴ ش).
- پروفیسور غلام محمد خان مشهور نقاش په کابل کې وفات سو (قوس ۱۳۱۴ ش، دسمبر ۱۹۳۵ م).
- د لوگر د سرخاب ډم جوړ سو، چی درې لکه جريبه مځکه اوبوی (۱۹ قوس ۱۳۱۴ ش، دسمبر ۱۹۳۵ م).
- ۱۹۳۶ م ۱۳۱۴ ش ۱۳۵۴ ق
- جاپان ته د لوړو تحصيلاتو لپاره يوه ډله محصلان واستول سوه (جدي ۱۳۱۴ ش، جنوری ۱۹۳۶ م).
- د جوهری رنگونو د راوړلو اصولنامه خپره سوه (۲۵ جدي ۱۳۱۴ ش).
- سردار علی شاه خان د قندهار عسکری او ملکي امر مقرر سو (۲۶ جدي ۱۳۱۴ ش، جنوري ۱۹۳۶ م).
- عبدالصمد خان په روما کې د افغانستان وزير مختار مقرر سو (۲۴ دلو ۱۳۱۴ ش).
- په قندهار کې د وړيو د سوداگري لپاره د وطن شرکت تاسيس سو (حوت ۱۳۱۴ ش).
- د خارجي اتباعو د استخدام اصولنامه خپره سوه (۱۱ حوت ۱۳۱۴ ش).
- سپه سالار شاه محمود خان د حرب وزير د علاج لپاره اروپا ته ولاړ، او سردار شاه وليخان د حرب د وزارت کفيل سو (۸ حوت ۱۳۱۴ ش).
- د ۱۳۱۴ ش کال مالي واردات ۱۲۱ ملیونه، مصارف ۱۳۴ ملیونه، کسر ۱۳ ملیونه افغاني و. په ۱۳۱۴ ش کال ۵۰ مکتبونه په افغانستان کې و چې ۶۱۸۶ تنه شاگردان او ۲۰۹ تنه معلمان يې لرل.
- ۱۹۳۶ م ۱۳۱۵ ش ۱۳۵۵ ق
- د امريکا سره د مؤدت معاهده (۲۶ مارچ ۱۹۳۶ م، ۵ حمل ۱۳۱۵ ش).
- د شوروي اتحاد سره د عدم تعرض او تجارتي تړون (مارچ، ۱۲ حمل ۱۳۱۵ ش).

د افغانستان تاريخي پېښليک

- د شوروي نوی سفير کويرسکي اگريمان صادر سو (۱۵ حمل ۱۳۱۵ ش، اپريل ۱۹۳۶). د افغاني ۱۶ ورزش کارانو شمول د برلن په اولمپيک ټولنه کي (۱۶ حمل ۱۳۱۵ ش، اپريل).
- شرکت سهامي ملي په بانک ملي تبديل سو (۲ حمل، مارچ).
- د ملکي او عسکري مامورينو په معاش کي زياتوب (دو شنبه ۱۷ حمل ۱۳۱۵).
- د پل خمري د نساجي شرکت تاسيس سو (۱۶ ثور ۱۳۱۵، مي).
- په کابل کي د ښځو سناتوريم افتتاح سو (۲۵ جوزا ۱۳۱۵، جون ۱۹۳۶).
- د دواخانو اصولنامه خپره سو (۱۵ ثور ۱۳۱۵ ش).
- په قندهار کي د وړيو اودلو کارخانه افتتاح سو (۲۸ جوزا ۱۳۱۵ ش، جون ۱۹۳۶ م).
- په افغانستان کي لومړی قران شريف چاپ سو (۱۰ سنبله ۱۳۱۵، ستمبر ۱۹۳۶ م).
- د کابل پوهنتون د طب د پوهنځي ته داب په علی آباد کي کښيښول سو (۲۴ سنبله ۱۳۱۵ ش، ۱۵ ستمبر ۱۹۳۶).
- د هلمند د اوبو په باب کي د افغان او ايران گډ کمسيون په چخانسور کي ختم سو (۲۵ سنبله، ستمبر ۱۹۳۶).
- په غزنه کي د حکيم سنایي د مزار تعمير (۱۵ میزان ۱۳۱۵، ۸ اکتوبر ۱۹۳۶).
- سردار شاه محمود خان د حرب وزير په مسکو کي (۳ میزان ۱۳۱۵ ش، ستمبر ۱۹۳۶).
- سردار محمد هاشم خان صدراعظم د علاج لپاره اروپا ته ولاړ (۱۹ میزان ۱۳۱۵ ش، ۱۴ اکتوبر ۱۹۳۶ م). د صدر اعظم وکیل سردار شاه وليخان و.
- د پست اصولنامه خپره سو (۷ یزان ۱۳۱۵ ش).
- د پښتو د رسمیت او ملی ژبي والي فرمان صادر سو چي مامورين ئې تر درو کالو زده کي (عقرب ۱۵ نومبر ۱۹۳۶ م).
- د تابعیت اصولنامه خپره سو (۱۶ عقرب ۱۳۱۵ ش).
- سید عبدالله د خارجه وزارت عمومي سياسي مدير په دریای آمو کي غرق سو (جمعه ۱۹ قوس ۱۳۱۵ ش، دسمبر ۱۹۳۶ م).
- د شورای ملي د دريمي دورې لپاره د وکیلانو د انتخاب په شاهي اعلان سره امر وسو (۱۵ جدي ۱۳۱۵، دسمبر ۱۹۳۶).
- په ۱۳۱۵ ش کال په افغانستان کي ۹۶ مکتبونه و، چي ۹۲۷۵ تنه شاگردان او ۳۰۹ تنه معلمان ئې لرل.
- د ۱۳۱۵ ش کال مالي واردات ۱۶۱ ملیونه، مصارف هم ۱۶۱ ملیونه افغاني و.
- د کابل د ۱۳۱۵ ش ارتزاقی مواد: اوږه ۲۴۶۲ خرواره، غوړي ۳۳۰، نري وریجي ۱۴۵۲، پنډي ورجي ۵۹۵، مالگه ۸۸۴، ماش ۱۵۲، کورت ۱۰۹ خرواره، پسونه ۱۵۹، ۱۶۵ وزې ۲۱۰۰۲۸، غويي ۱۵۶۷.
- میرزا سکندر نقاش د میرزا رضا هروي نقاش شاگرد په هرات کي وفات سو

- (۱۳۱۵ش). د مصر د وزير مختار عبدالرحمن عزيز اگريمان صادر سو (حوت ۱۳۱۵ش، مارچ ۱۹۳۷م).
- ۱۹۳۷م ۱۳۱۶ش ۱۳۵۶ق
يوولس ترکي منصبداران د عسکري چارو لپاره استخدام سول (۶ حمل ۱۳۱۶ش، ۲۷ مارچ ۱۹۳۷).
- سردار احمد علی خان په تهران کي افغاني لوی سفير او سردار محمد نعيم خان وزير معارف سو (۱۷ حمل ۱۳۱۶ش، اپريل ۱۹۳۷م).
- د نفتو د استخراج لپاره د افغانستان او انلانډ اکسپلوريشن شرکت تړون ۲۳ مادې (ثور ۱۳۱۶ش، اپريل ۱۹۳۷م).
- سردار محمد نعيم وزير معاف د انجمن ادبي رئيس سو (۲۵ جوزا ۱۳۱۶ش، مئی ۱۹۳۷م).
- د انگلستان د پادشاه د تاج اغوستلو په جشن کي په پاریس کي د افغانستان مختار وزير سردار شاه وليخان او عبدالصمد خان د روما وزير مختار او سردار اسد الله خان د شاهي فرقې قومندان د افغانستان له خوا اشتراک وکی (۱۲ مئی ۱۹۳۷م، جوزا ۱۳۱۶ش).
- د افغانستان، ایران، عراق، ترکیې ترمنځ د سعد آباد تړون امضا سو (۱۷ سرطان ۱۳۱۶ش، ۷ جولائي ۱۹۳۷م).
- پښتو ټولنه په کابل کي افتتاح سوه او انجمن ادبي ورسره گډ سو (سرطان ۱۳۱۶ش، جون ۱۹۳۷م).
- په زرغون ښار او کټه واز کي ځني قبایل ولاړ سول، مگر ژر مطیع سول (سنبه ۱۳۱۶ش، اگست ۱۹۳۷م).
- د المان د نورنبرگ په جرگه کي عبدالمجید خان د ملي بانک رئیس او محمد احسان هوایي قومندان شرکت وکي (۸ میزان ۱۳۱۶ش، ۱ اکتوبر ۱۹۳۷م).
- پر پښتو ژبه باندی د ویناو ټولنه د فیض محمد خان وزیر خارجه په وینا د کابل په سینما کي افتتاح سوه (۱۰ میزان، ۱۳ اکتوبر).
- شیر احمد خان د دولت وزیر مقرر سو (۱۷ میزان، ۲۰ اکتوبر).
- د شرقي اتفاق شورا په جینوا کي د سعد آباد د تړون د مملکتو په گډون وسوه (۲۱ ستمبر ۱۹۳۷م).
- د چکوسلواکیا سره د مؤدت معاهده لاس لیک سوه (۲۰ میزان ۱۳۱۶ش، ۱۴ ستمبر ۱۹۳۷م).
- د افغانستان او برازیل د مؤدت معاهده په پاریس کي امضا سوه (۱۸ عقرب ۱۳۱۶ش).
- د هند د تجارتي وکالت اداره په کابل کي جوړه سوه (۱۵ عقرب ۱۳۱۶ش، ۸ نومبر ۱۹۳۷م).
- عبدالشکور خان پخوانی قاضي القضاة په قندهار کي وفات سو (۲۰ عقرب ۱۳۱۶ش، ۱۳ نومبر ۱۹۳۷م).
- د ابن سینا د ۹۰۰ کال تلینه په کابل کي وسوه (۲۰ عقرب ۱۳۱۶ش، ۱۳ نومبر ۱۹۳۷م).

- ۱۹۳۷م). د ترنگزو حاجي صاحب په آزاد سرحد کي وفات سو (قوس ۱۳۱۶ش، نومبر ۱۹۳۷م).
 د بې سيم تلگراف دستگاه په ميمنه کي ودرول سوه (۱ قوس ۱۳۱۶ش، ۲۳ نومبر ۱۹۳۷م).
 په کابل کي شرکت ارزاق افتتاح سو (جدي ۱۳۱۶ش، دسمبر ۱۹۳۷م).
 په کابل کي د ميوي شرکت افتتاح سو (جدي ۱۳۱۶ش، دسمبر ۱۹۳۷م).
 د کونستنتين الکزنډر ويچ د شوروي لوي سفير اگريمان صادر سو (۵ جدي، دسمبر ۱۹۳۷م).
 د افغانستان او ترکيې د مؤدت او اقتصاد تړون تر لسو نورو کلو پوري په انفره کي تجديد سو (۱۰ جدي ۱۳۱۶ش).
 ۱۹۳۸م ۱۳۱۷ش ۱۳۵۷ق
 د کابل پوهنتون د طب د پوهنځي لومړی ډله محصلان راووتل (۱۵ جدي ۱۳۱۶ش، ۵ جنوري ۱۹۳۸م).
 د معارفو وزارت د پښتو درسي کتابونه په تاليف شرو وکړه (۲۰ جدي ۱۳۱۶ش، ۱۰ جنوري ۱۹۳۸م).
 د کابل په ارگ کي کتابخانه تاسيس سوه (۲ دلو ۱۳۱۶ش، ۲۱ جنوري ۱۹۳۸م).
 د چک وردگ د برينينا کار خانه جوړه سوه (۱۹ دلو ۱۳۱۶ش، فروري ۱۹۳۸م).
 محمد گل خان مومند د پښتو قاموس په کابل کي چاپ کي (۱۳۱۶ش).
 د ۱۳۱۶ش کال دولتي عايدات ۲۲۰ مليونه او مصارف هم دغوني و.
 د لوفتهزنا طيارو هفتگي الوتني د کابل او برلن تر منځ شرو سوي (۱۳۱۶ش).
 په ۱۳۱۶ش کال په افغانستان کي ۱۵۰ مکتبونه و، چي شاگردان ئي ۱۷،۵۲۶ تنه او معلمان يي ۵۸۴ تنه وو.
 ۱۹۳۸م ۱۳۱۷ش ۱۳۵۷ق
 د قره قلي انحصاري شرکت په کابل کي جوړ سو (۱۰ حمل ۱۳۱۷ش). د بدخشان او پامير لار جوړول شرو سوه (۱۰ حمل ۱۳۱۷ش).
 د ودانيو شرکت (۱ باگ) د افغانستان او چکوسلواکيا په گډه په کابل کي جوړ سو (۱۱ حمل ۱۳۱۷ش، ۲ اپريل ۱۹۳۸).
 د شوروي دولت د مزار او ميمني او هرات قونسل خاني او د افغانستان د تاشکند او مرو قونسلگري لغو سوي (۱۲ حمل ۱۳۱۷ش، ۱۳ اپريل ۱۹۳۷م).
 د جاپان سره د افغانستان تجارتي تړون وسو (۱۸ حمل ۱۳۱۷ش، ۹ اپريل ۱۹۳۸).
 د شوروي اخبار دا تور چي د افغاني سفارت يو غړي د روس او جاپان اختلاف تودوي رد سو او افغانستان پر دې خبره د شوروي دولت ته پروتست وکي (۲۸ حمل ۱۳۱۷ش، ۲۸ اپريل ۱۹۳۸).
 د قند جوړولو او پتروولو انحصاري شرکت په کابل کي جوړ سو (۳۱ حمل ۱۳۱۷ش، اپريل ۱۹۳۷م).

- علامه اقبال د لاهور مشهور شاعر او پوهاند وفات او په لاهور کي ښځ سو، د ده پر وفات په ټول افغانستان کي تاسف وسو (۳ ثور ۱۳۱۷ ش، ۲۲ اپريل ۱۹۳۸ م).
- د لته بند لار د جلال آباد پر خوا جوړه سوه (۸ ثور ۱۳۱۷ ش، اپريل ۱۹۳۸ م).
- د خوشحال خان مکمل کلیات په قندهار کي عبدالحی حبیبی چاپ او خپور کئ ۱۱۲۸ مخه (جوزا ۱۳۱۷ ش، مئي ۱۹۳۸ م). دا کار د قندهار د ملکي او عسکري مشر ښاغلي محمد داؤد په حمایت وسو.
- د افغانستان او شوروي تر منځ د مضرو خزندو د دفاع موافقت نامه په کابل کي امضا سوه (۲۶ مئي ۱۹۳۸ م، جوزا ۱۳۱۷ ش).
- د افغانستان هوايي قوا په خریداری سوو طیارو له ایټالیا، برتانيا څخه تقویه سول او د هوا بازی د زده کړي لپاره محصلان برتانيا، شوروي اتحاد، ایټالیا ته واستول سوه او وسلې هم رانیولي سوې (مي ۱۹۳۸ م، جوزا ۱۳۱۷ ش).
- محمد علی خان قندهاری د افغانستان د شطرنځ قهرمان سو (جوزا ۱۳۱۷، جون ۱۹۳۸ م).
- په شنوارو کي د محمد افضل عبدل خیل سرکوبي (۵ سرطان ۱۳۱۷، جولایي ۱۹۳۸ م).
- سعدی شامي او محمد علی چه له هنده د اغتشاش لپاره سلیمانخیلو ته راغلي و هند ته وتښتیدل (۱۰ سرطان ۱۳۱۷ ش، جولایي ۱۹۳۸ م).
- د پښتو مستعجل دارالمعلمین په کابل کي جوړ سو (۱۲ سرطان ۱۳۱۷ ش، جولایي ۱۹۳۸ م).
- د کوچي یاغیانو سرکوبي (سرطان ۱۳۱۷ ش، جولایي ۱۹۳۸ م).
- د افغانستان او ترکیې د مؤدت معاهده تجدید سوه (۲۴ جون، سرطان ۱۳۱۷ ش).
- د تیلو د استخراج شرکت انلانډ اکسپلوریشن د خپله قرار داده څخه د ځینو سیاسي چارو له سببه انکار وکئ او خپله عذر نامه یې وړاندې کړه (۱۴ اسد ۱۹۱۳ ش، ۱۶ اگست ۱۹۳۸ م).
- د افغانستان او ایران د پست موافقه نامه په کابل کي امضا سوه (۱۰ اسد ۱۹۳۷ ش، ۲ اگست ۱۹۳۸ م).
- عبدالرحیم خان د وزیر په رتبه د صدارت معاون او عبدالحسین خان د فواید عامه وزیر او عبدالمجید خان د تجارت وزیر او میرزا محمد خان د مالیې وزیر سو (۲۳ سنبله ۱۳۱۷ ش، ۱۴ ستمبر ۱۹۳۸ م).
- باقر کاظمي د ایران لوی سفیر خپله اعتماد نامه وړاندې کړه (۲۵ سنبله ۱۹۱۷ ش، ۱۶ ستمبر ۱۹۳۸ م).
- د سیاسي علومو یوه اکادمي په کابل کي د وزارت معارف له خوا جوړه سوه (۱۱ میزان ۱۳۱۷ ش).
- د افغانستان خارجه وزیر د انگلیس خارجه وزیر ته د فلسطین په باب د زیرمي تلگراف ولیږه (میزان ۱۳۱۷ ش، اکتوبر ۱۹۳۸ م).

- د هند خارجي سکرتر سر اوږي متکاف کابل ته راغی، پر اقتصادي او سرحدی اقوامو او د فلسطین پر شخړو ئې د افغانستان د خارجي وزیر سره خبرې وکړې (میزان ۱۳۱۷ ش، اکتوبر ۱۹۳۸ م).
- غازي مصطفی کمال اتاترک په پنجشنبه ۱۸ عقرب ۱۳۱۷ ش، ۱۰ نومبر ۱۹۳۸ م په استانبول کې وفات سو او د ده پاتا په افغانستان کې په ډیر افسوس واخیستله سوه او په جنازه کې ئې سردار شاه ولیخان اشتراک وکړ.
- سردار فیض محمد خان په ترکیه کې افغاني لوی سفیر مقرر سو (۲۴ عقرب ۱۳۱۷ ش، ۱۴ نومبر ۱۹۳۸ م).
- علی محمد خان وزیر خارجي سو (۵ قوس ۱۳۱۷ ش).
- سلطان احمد خان په مسکو کې افغاني لوی سفیر سو (۸ قوس ۱۳۱۷ ش).
- محمد قاسم خان د هرات نائب الحکومه سو (۲۵ قوس ۱۳۱۷ ش).
- ۱۹۳۹ م ۱۳۱۷ ش ۱۳۵۸ ق
- ښاغلی محمد داؤد د سمت مشرقي د تنظیم رئیس سو (۱۰ جدی ۱۳۱۷ ش، ۱۷ جنوری ۱۹۳۹ م).
- په قندهار کې د عبدالقادر خان خټک پښتو دیوان لومړی پلا ښاغلي محمد داؤد په حمایت د عبدالحی حبیبی په تصحیح او اهتمام د مقدمې سره خپور سو.
- اته ملیونه افغاني د صنعتی پلان لپاره منظورې سوې، چې د پښې کرلو او د اودلو کار پر مخ بوزي (دلو ۱۳۱۷ ش، ۱۱ فروری ۱۹۳۹ م).
- د هلمند د اوبو د ویشني تړون د ایران له سفیره سره په خارجي وزارت کې ترتیب سو (۶ دلو ۱۳۱۷ ش، فروری ۱۹۳۹ م). چې وروسته ملي شورا هغه رد کړ.
- د سیاسي علومو اکاډیمي د حقوقو په فاکولته تبدیل سوه (۸ حوت ۱۳۱۷ ش، ۲۴ فروری ۱۹۳۹ م).
- د ۱۳۱۷ ش کال دولتي واردات ۱۷۳ ملیونه مصارف ۱۶۳ ملیونه سپما لس ملیونه وه. په ۱۳۱۷ ش کال په افغانستان کې ۲۲۸ مکتبونه و، چې ۱۸،۸۷۷ شاگردان او ۸۳۳ معلمان یې لرل.
- ۱۹۳۹ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق
- د افغانستان لوی سفیر سردار شاه ولي خان له پاريسه کابل ته راغی (۵ حمل ۱۳۱۸ ش، ۲۶ مارچ ۱۹۳۹ م).
- په زمينداور کې محمد افضل خان علی زی یاغي او ونيول سو (۱ حمل ۱۳۱۸ ش، ۲۱ مارچ ۱۹۳۹ م).
- محمد نوروز خان په ایران کې افغاني لوی سفیر او احمد علی خان په لندن کې وزیر مختار او ذوالفقار خان په جاپان کې وزیر مختار مقرر سول (۱۰ حمل ۱۳۱۸ ش، ۱ اپریل ۱۹۳۹ م).
- د تجارت د وزارت نوم په ملي اقتصاد بدل سو (۱۵ حمل ۱۳۱۸ ش، ۱۵ اپریل ۱۹۳۹ م).
- د عراق د پاچا امیر غازي د مړیني تعزيت

- په کابل کي (۲۰ حمل ۱۳۱۸ ش، ۲۰ اپريل ۱۹۳۹ م).
 سردار احمد شاه خان وزير دربار د ايران د وليعهد د واده په مراسمو کي گډون وکړ (۲۰ حمل ۱۳۱۸ ش).
 وزير خارجه علي محمد خان د سعد آباد د تړون په مجلس کي د شمول لپاره تهران ته ولاړ (۱۳ حمل ۱۳۱۸ ش).
 شير محمد خان ناشر د قطغن او بدخشان نائب الحکومه په کابل کي وفات سو (۲۸ حمل ۱۳۱۸ ش، ۱۸ اپريل ۱۹۳۹ م).
 د قندوز د تيلو کښلو فابريکه افتتاح سوه چه هره ورځ پنځلس زره کيلو کالکي کاروي (۱۰ ثور ۱۳۱۸ ش، ۱ مې ۱۹۳۹ م).
 په کابل کي د عمران شرکت جوړ سو (۱۸ سرطان ۱۳۱۸ ش، ۱۱ جولائي ۱۹۳۹ م).
 د افغانستان او هالينډ د مؤدت معاهده (۲۶ جولائي ۱۹۳۹ م، ۲ اسد ۱۳۱۸ ش).
 د افغانستان او المان د تجارتي مبادلاتو او تادياتو تړون (۱۰ اسد ۱۳۱۸ ش، ۳ اگست ۱۹۳۹ م).
 ملا پاينده محمد چه د هډې د استاد په نامه مشهور او د ملا نجم الدين مرحوم خليفه و په کابل کي وفات سو (۲۰ اسد ۱۳۱۸ ش، اگست ۱۹۳۹ م).
 سردار علي شاه خان د قندهار ملکي او عسکري مشر مقرر سو (۹ سنبله ۱۳۱۸ ش، ۲ ستمبر ۱۹۳۹ م).
 په شاهي فرمان په دوهم عمومي جنگ کي د افغانستان کامله بيطرفي اعلان سوه (۱۳ سنبله ۱۳۱۸ ش، ۶ ستمبر ۱۹۳۹ م).
 سردار محمد نعيم خان وزير معارف د صدارت عظمي معاون مقرر سو (۱۳ سنبله ۱۳۱۸ ش).
 غلام فاروق خان د داخله وزارت وکيل سو (۱ ميزان ۱۳۱۸ ش، ۲۳ ستمبر ۱۹۳۹ م).
 محمد اسماعيل خان د کابل والي سو (۱ ميزان ۱۳۱۸ ش).
 په ۱۳۱۸ ش کال دغه اصولنامې خپرې سوې:
 ۱- تر ډمونو او ولو لاندي کيدونکو مخکو د خرڅولو اصولنامه ۲۲ ميزان.
 ۲- د ښارواليو د محصولاتو اصولنامه ۱۰ قوس.
 ۳- د پاسپورت اصولنامه.
 عسکري قوا ښه تجهيز سول (۱۳ اکتوبر، ۱۹ ميزان ۱۳۱۸ ش).
 د پښتو لومړی مفصل گرامر په کابل کي د محمد اعظم ايازي له قلمه پښتو ټولنی چاپ کړ (عقرب ۱۳۱۸ ش، نومبر ۱۹۳۹ م).
 آقاي سهيلي د ايران لوی سفير په کابل کي مقرر سو (۴ عقرب ۱۳۱۸ ش، اکتوبر ۱۹۳۹ م).
 په کابل کي د سيد جمال الدين افغان د سلمې تليني مراسم اجرا سول (قوس ۱۳۱۸ ش، ۹ دسمبر ۱۹۳۹ م).
 په کابل کي وزارت معادن تاسيس او رحيم الله خان يې وزير مقرر سو (۱۶ قوس ۱۳۱۸ ش، دسمبر ۱۹۳۹ م).

- د مطبوعاتو مستقل رياست په کابل کي جوړ او صلاح الدين سلجوقي يې په کابينه کي مستقل رئيس سو (۴ جدي ۱۳۱۸ ش، ۲۶ دسمبر ۱۹۳۹ م).
- د عسکري مکلفيت قانون نافذ سو (۱۲ جنوري ۱۳۴۰ م، جدي ۱۳۱۸ ش).
- د کابل راډيو ۲۰ کيلوواټه منځني څپه افتتاح سوه (۱۲ جنوري ۱۹۴۹ م، جدي ۱۳۱۸ ش).
- ۱۹۴۰ م ۱۳۱۸ ش ۱۳۵۹ ق
- د ملي شورا د څلورمي دورې د وکيلانو د ټاکنې له پاره اعلان خپور سو (۱ دلو ۱۳۱۸ ش).
- د پښتو لومړی جيبی قاموس په قندهار کي د لعل محمد کاکړ او عبدالحی حبيبي له خوا چاپ او خپور سو (دلو ۱۳۱۸ ش).
- د ۱۳۱۸ ش کال دولتي واردات ۱۶۷ ملیونه، مصارف ۲۰۰ ملیونه، کسر ۳۳ ملیونه افغاني و.
- په ۱۳۱۸ ش کال په افغانستان کي ۳۱۲ مکتبونه او ۵۰ زره شاگردان او ۱۵۰۷ تنه معلمان وو.
- په دغه کال د افغانستان د قره قل تجارت له امریکا سره شرو سو، چه گرده صادرات ۱،۷۱۱،۶۰۸ ډالره وه.
- محمد عبید الله خان افغان د هند د پښتنو تاريخ (يادگار سلف) په ډهلي کي چاپ کئ (۱۳۱۸ ش).
- ميرزا محمد جان د ميرزا سعيد احمد زوی د کابل شاعر او محاسب او خطاط په عاشقان و عارفان کي ښخ سو (۱۳۱۸ ش). ده د امير شير علی خان د وليعهد په تبریک کي هم يوه قصيده ويلې وه (۱۲۹۰ ق).
- ۱۹۴۰ م ۱۳۱۹ ش ۱۳۶۰ ق
- ملا محمد يوسف هراتي د قندهار سابقه دار معلم په گرشک کي وفات سو (حمل ۱۳۱۹ ش، مارچ ۱۹۴۰ م).
- د افغانستان بانک اساس نامه خپره سوه (۵ جوزا).
- د تجارت د اطاقو اصولنامه خپره سوه (۵ جوزا).
- د ۱۳۱۹ ش کال دولتي واردات ۱۴۸ ملیونه، مصارف ۱۷۲ ملیونه کسر ۲۴ ملیونه افغاني و.
- په ۱۳۱۹ ش کال په افغانستان ۳۲۴ مکتبونه ۶۰ زره شاگردان او ۱۹۹۰ تنه معلمان وو.
- په دغه کال د قره قلی صادرات ۴،۶۷۴،۳۵۴ ډالرو ته ورسيد.
- ميرزا خداداد ثاقب د مزار شريف فارسي شاعر وفات سو (يکشنبه ۱۳ ذی الحجه ۱۳۵۹ ق).
- ميرزا محمد اسحاق زرین قلم د غوث الدين زوی د کابل خطاط وفات سو (۱۳۱۹ ش).
- د احمد شاه ابدالی پښتو ديوان د عبدالحی حبيبي په ترتيب او اهتمام پښتو ټولنی چاپ کئ (کابل).

۱۹۴۰م ۱۳۲۰ش ۱۳۶۰ق

د چک وردک د برينينا کار خانه چه په ۱۳۱۶ش کال شرو سوې وه برينينا يي ۴۴ زره واته کابل ته جاري سوه (حمل ۱۳۲۰ش).
د بورې او قند او نساجي شرکتونه جوړ سول (مئی ۱۹۴۰، جوزا ۱۳۲۰ش).
د افغانستان او شوروي اتحاد تجارتي قرار داد (۲۹ جولایي ۱۹۴۰م، اسد ۱۳۲۰ش).
د افغانستان تاريخ په دوه ټوکه کي زرمخه په فارسي ژبه د احمد علی کهزاد تالیف چاپ او د تاريخ ټولني خپور کي، له قبل التاريخ څخه بيا د اسلام تر راتگه.

۱۹۴۱م ۱۳۲۰ش ۱۳۶۰ق

اقتصادي پلان اعلان سو چي په ۵ کالو کي به افغانستان ۵۰ فيصده خپل د لباس اړتيا او ۸۰ فيصده په د بورې اړتيا پوره کوي (جنوري ۱۹۴۱م، جدي ۱۳۲۰ش).
ژوزف هاکن فرانسوی مستشرق چه له ۱۹۲۴م څخه يې په افغانستان کي تاريخي تحقيقات کړي وو، د اسپانيا د شمال غرب په درياب کي په کښتي کي ډوب سو (۲۴ فروری ۱۹۴۱م، حوت ۱۳۲۰ش).
د پښتو جیبي قاموس (لس زره لغتونه) د محمد اعظم ايازي تالیف پښتو ټولنی چاپ کئ (کابل).

د عسکري مکلفیت نوې اصولنامه خپره سوه (۱۴ میزان ۱۳۲۰ش).
د ۱۳۲۰ش کال دولتي واردات ۱۶۱ ملیونه مصارف ۱۶۶ ملیونه کسر ۵ ملیونه

افغاني و.

په ۱۳۲۰ش کال افغانستان ۳۳۱ مکتبونه ۶۴ زره شاگردان ۲۱۹۰ تنه معلمان درلودل.

۱۹۴۱م ۱۳۲۱ش ۱۳۶۱ق

افغانستان خپله بیطرفي په دوهم جهاني جنگ کي بیا تایید کړه (۲۸ جولایي ۱۹۴۱م، سرطان ۱۳۲۱ش).

افغانستان د برتانيا او شوروي اتحاد په غوښتنه جرمنیان او ایتالویان له مملکته وایستل (۱۹ اکتوبر ۱۹۴۱م، میزان ۱۳۲۱ش).

حاجي ولی محمد مخلص د سلطان محمد زوی د قندهار تکړه نقاد پښتو شاعر هلته ۶۲ کلن وفات سو (۳ دلو ۱۳۲۱ش، ولادت ئې قندهار ۱۲۵۹ش).

شیخ محمد رضا هروي خطاط، نقاش، منجم، مورخ او شاعر په کابل کي وفات سو (۱۵ صفر ۱۳۶۱ق).

د پښتانه شعراء لومړی ټوک د عبدالحی حبیبی تالیف د پښتو ټولني له خوا په کابل کي چاپ سو.

په ۱۳۲۰ش کال دغه اصولنامې خپرې سوې:

- ۱- د تجارت اصولنامه ۳۰ جوزا.
- ۲- د تجارت د ثبت اصولنامه ۳۰ جوزا.
- ۳- د تجارتي دفترونو اصولنامه ۸ سرطان.
- ۴- د دلالي اصولنامه ۲۳ سرطان.
- ۵- د افلاس او ډیوالي توب اصولنامه ۱۵ قوس.

د ۱۳۲۱ش کال دولتي واردات ۱۰۳

- مليونه مصارف ۱۶۳ مليونه کسر ۶۰ مليونه افغاني و.
په ۱۳۲۱ ش کال افغانستان ۳۴۲ مکتبونه
۷۲،۲۰۳ شاگردان او ۲۵۴۸ تنه معلمان لرل.
۱۹۴۳ م ۱۳۲۲ ش ۱۳۶۲ ق
قاري عبدالله ملک الشعراء د حافظ قطب
الدين زوی په کابل کي ۷۵ کلن مړ او ښځ سو
(جمعه ۹ ثور ۱۳۲۲ ش، ولادت ئې کابل
۱۲۸۸ ش و).
د افغانستان قونسلگری په نيو يارک کي
افتتاح سوه (۱۵ مئی ۱۹۴۲ م).
د افغانستان لومړی وزير مختار
عبدالحسين عزيز خيله اعتماد نامه د امريکا
رئيس جمهور ته وړاندې کړه (۵ جون ۱۹۴۲ م،
جوزا ۱۳۲۲ ش).
د ۱۳۲۲ ش کال دولتي واردات ۱۱۷
مليونه مصارف ۱۸۰ مليونه کسر ۶۳ مليونه
افغاني و.
په ۱۳۲۲ ش کال ټول د قره قلی صادرات
۱،۸۰۱،۸۹۳ پوښته په ۸،۰۸۳،۶۹۰ ډالره
قيمت وه.
سر اورل ستاين مشهور انگليسي مستشرق
او پوهاند په کابل کي مړ او ښځ سو (سه شنبه
۲ عقرب، ۲۶ اکتوبر ۱۹۴۳ م).
د سعد آباد تړون تر پنځو کالو وروسته
پخپله تجديد سو (۲۸ دسمبر ۱۹۴۳ م، قوس
۱۳۲۲ ش).
په ۱۳۲۲ ش افغانستان په ۳۵۳ مکتبو کي
۸۴،۱۲۶ تنه شاگردان او ۲۴۵۴ معلمان لرل.
- د لوی احمد شاه بابا شرح حال د مير غلام
محمد غبار تاليف په کابل کي په فارسي چاپ
سو ۳۵۲ مخه.
۱۹۴۴ م ۱۳۲۲ ش ۱۳۶۴ ش
د افغانستان او چين د مؤدت معاهده
لاسليک سوه (۵ مارچ ۱۹۴۴ م، حوت
۱۳۲۲ ش).
د هرات لوی مسجد نوی ترميم او تزئين
سو.
د پښتو شاعر عبدالعلی اخندزاده خالوزی
کاکړ د ملا عبدالخالق زوی د ملا عبدالرحمن
لمسی په ۱۹۳۰ م د خان قلات قاضي القضاات
په ۱۶ شوال ۱۳۶۴ ق د پښين په خالوزو کي
وفات او ښځ سو (ولادت ئې خالوزی ۱۸۷۲ م
۱۲۸۹ ق).
مير سيد عالم محمد د امير سيد عبدالاحد
زوی د بخارا پخوانی پاچا په کابل کي ۶۴ کلن
وفات او په شهدای صالحين کي ښځ سو (شنبه
۵ جمادی الاولی ۱۳۶۳ ق، ۹ ثور ۱۳۲۳ ش). د
ده جلوس په بخار کي ۱۳۲۹ ق.
مير محمد علی آزاد د قاضي مير محمد
حسن زوی د فارسي شاعر او منشي او مؤلف
په کابل کي وفات سو (پنجشنبه ۲۰ ذیحجه
۱۳۶۳ ق، ۱۵ قوس ۱۳۲۲ ش). د ده ولادت په
بالا حصار کي رمضان ۱۲۹۵ ق.
د سيد جمال الدين افغاني تابوت له
استانبوله کابل ته راوړل سو او په پوهنتون کي
ښځ سو (یکشنبه ۱۰ جدی ۱۳۲۳ ش).
پټه خزانه د پښتو تذکره شعراء د محمد

- هوتک تاليف (۱۱۴۲ق) د عبدالحی حبيبي په
اهتمام کشف او له کابل چاپ او نشر سوه
(۱۳۲۳ش).
- د عبدالرؤف بينوا تاليف پښتني ميرمنې په
کابل کې چاپ سو.
- د ۱۳۲۳ ش کال دولتي واردات ۲۱۹
مليونه مصارف ۱۶۷ مليونه سپما ۵۲ مليونه
افغاني وه.
- په ۱۳۲۳ش کال د افغانستان په ۳۴۸
مکتبو کې ۸۷،۵۳۹ تنه شاگردان او ۲۵۲۲ تنه
معلمان لرل.
- د ۱۳۲۳ش کال ټول د قره قلی صادرات
۱،۹۱۰،۰۱۹ پوښته په ۱۲،۷۱۱،۲۶۵ ډالره وه.
- ۱۹۵۴م ۱۳۲۴ش ۱۳۶۵ق
د پښتو ادبياتو تاريخ لومړی ټوک د
عبدالحی حبيبي په قلم له کابل چاپ سو.
- دوهم ټوک ئې په ۱۳۴۲ش کال په کابل کې
چاپ سوی دی.
- حاجي اسماعيل سياه د اخوند ملا عبدالاحد
نوروزي هروي زوی، ظريف او ناقد شاعر
(متخلص په گوزک) د فارسي ديوان خاوند په
هرات کې وفات سو (۱۰ عقرب ۱۳۲۴ش، ۲۶
ذي قعد ۱۳۶۴ق). د ده ولادت په کرخ کې
۱۲۷۲ق و.
- غلام جيلاني اعظمی د خوشدل خان پوپلزی
زوی شاعر او ليکوال به کابل کې مړ سو (سه
شنبه ۲۶ قوس ۱۳۲۴ش، محرم ۱۳۶۵ق).
- د ادبياتو فاکولته د معارفو د وزارت له خوا
جوړه سوه او لومړی رئيس يې عبدالحی حبيبي
- وټاکل سو.
- د ۱۳۲۴ش کال دولتي واردات ۲۲۶
مليونه مصارف ۲۲۹ مليونه او درې مليونه
افغاني کسر دی.
- په ۱۳۲۴ش کال افغانستان په ۳۴۶ مکتبو
کې ۹۳،۲۷۹ تنه شاگردان او ۲۵۴۶ معلمان
لرل.
- په دغه کال ټول د قره قلی صادرات
۳،۴۰۶،۳۷۹ پوښته په ۲۷،۰۲۱،۱۳۴ ډالره وه.
- په ټول افغانستان کې ۷۶۶۶ حقوقي او
۶۱۱۳ جزائي دعاوي په محکمو کې فيصله
سوي وې.
- په ۱۳۲۴ش کال دغه اصولنامې نشر سوې:
- ۱- د خارجي اتباعو د مسافرت او
هستوگني اصولنامه ۱۷ دلو.
- ۲- د ملکي مامورينو او متقاعدينو
اصولنامه ۱۴ قوس.
- ۳- د ابتدايي او مرافعي او تمیز دعوگانو
د معياد ټاکنه ۲۷ سنبه.
- ۴- د ملي صنعتي مؤسسو د کار او
کارگرانو اصولنامه ۲۴ جدي.
- ۱۹۴۶م ۱۳۲۵ش ۱۳۶۷ق
د افغانستان او شوروي اتحاد سرحدې
موافقت نامه د سردار سلطان احمد خان افغاني
لوی سفير او مولوتف وزير خارجه له خوا په
مسکو کې ۵ مادي او يو پروتوکول امضاء سوه
(۱۳ جون ۱۹۴۶م، جوزا ۱۳۲۵ش).
- سردار محمد هاشم خان صدر اعظم د
ناروغي په سبب استعفاء وکړه او پر ځای ئې

د افغانستان تاريخي پيښليک

- سپه سالار شاه محمود خان صدر اعظم سو (۹ مې ۱۹۴۶م، جوزا ۱۳۲۵ش).
د ايران سره هوايي موافقه وسوه (۲۶ ميزان ۱۳۲۵ش).
- په ملل متحد کي د افغانستان لومړی نماينده عبدالحسين خان شامل سو (۱۹ نومبر ۱۹۴۶م، عقرب ۱۳۲۵ش).
د ملل متحد عامی غونډی د افغانستان گډون په هغه موسسه کي ومانه (۹ نومبر ۱۹۴۶م، جدي ۱۳۲۶ش).
عبدالرحيم خان د عاموگټو وزير د حکومت د مخالفت په تور ونيول سو (۲۹ جنوري ۱۹۴۶م، جدي ۱۳۲۵ش).
د کابل پوهنتون د طب او حقوقو او ادبياتو د فاکولتو په شمول جوړ سو (۱۳۲۵ش).
په ۱۳۲۵ش کال دغه اصولنامې خپرې سوې:
- ۱- د عايداتو د مالياتو اصولنامه.
  - ۲- د حکومت د اداري چارو د عمومي تفتيش اصولنامه ۱۰ ثور.
  - ۳- د ملکي مامورينو د محاکمې او د محکمو د تشکيل اصول ۷ جوزا.
- په ۱۳۲۵ش کال ټول د افغانستان ساتلی طلاوي د نيو يارک په فدرال بانک کي ۹۳۷،۷۶۷ اونسه طلا په ۴۳۵،۲۳۵،۷۶۳ افغاني قيمت وه او هم ۱۸۶،۹۴۵ مسکوکي طلاوي په ۵،۱۸۰،۶۵۰ گرامه وزن او ۵۱۲،۵۶۴،۷۳۵ افغاني قيمت موجودي وې.
په ۱۳۲۵ کال ټول د قره قلي صادرات
- ۱،۵۹۸،۲۸۹ پوسته په ۲۱،۱۹۸،۴۲۲ ډالره وه.
په ۱۳۲۵ش کال افغانستان په ۳۲۹ مکتبو کي ۹۳،۳۴۴ شاگردان او ۲۶۷۷ تنه معلمان درلودل.
- د ۱۳۲۵ش کال گرده دولتي عايدات ۳۳۸ ملیونه مصارف ۳۴۴ ملیونه او کسر ۶ ملیونه افغاني وو.
په ۱۳۲۵ کال د افغانستان ځيني احصائيې:
پوسته خانې ۲۳۵.
محکمې: ۱ تمیز، ۱۰ مرافعي، ۱۶۱ ابتدائي، گرده ۱۷۲.
مالي دوايز: ۷ مستوفيه، ۳ سرېسته داري، ۱۶۶ کنترولې ادارې، گرده ۱۸۴.
پښتو ملکي کورسونه: گرده ۴۴۶، معلمان ۲۰۹، زده کونکي ۱۳۳۸۰.
نشر الصوت: يو پروډکاستنگ ناشر الصوت، ۱۳ تراحصائيې لاندي.
شخصي راډيوگاني ۳۶۲۰.
د نخي کارخانو محصول: ۱۰،۷۲۴،۶۹۳ متره ټوکر او ۲۸،۰۲۱ کلچې صابون.
د کابل نقلیات: ۳۸۷۵ بایسکله، ۸۶۲ تیز رفتار موټرونه، ۱۳۲۱ لاري، ۷۵۱ گاډي، ټوله د کراچيو او موټرو سایکل سره ۶۸۲۵.
د کابل حیوانات: ۳،۸۸۰،۷۶۷.
د زراعت دائرې: ولايات ۹، امتحاني قوريه ۲، سيروم سازي ۱، د څارويو روزنه ۱، د کرنې ازموينېت ځايونه ۴، ټول ۱۷.
د کابل وداني: کورونه ۹۵۰۰، سرايونه

- ۱۱۲، دکانونه ۵۴۶۲، حمامونه ۲۷، يځدان ۱۵، د اوبو نلونه ۱۵۲ کيلو متره، مسجدونه ۲۰۰.
- معادن: د تالقان مالگه ۱،۱۳۲،۸۶۴ سيره، د اندخوي مالگه ۱،۲۰۹،۶۷۲ سيره، د هرات د غوريان مالگه ۸۴۲،۲۹۴ سيره، د تاشقرغان مالگه ۱۱۳،۲۸۱ سيره، د قندهار مالگه ۱۲۰،۰۰۰ سيره، د غوربند مالگه ۴۴۰۰ سيره، مساوي ټوله ۳،۴۲۶،۵۱۱ سيره، ډبرين سکاره ۱۷،۶۸۸ سيره.
- د حکومتو ادارې: نائب الحکومگی ۷، اعلیٰ حکام ۳، لوی حاکمان ۲۲، لومړي درجه حاکمان ۲۰، دوهمه درجه ۳۳، دريمه درجه ۳۸، څلرمه درجه ۴۱، علاقه دارۍ ۱۴۲، ټوله ۳۰۶.
- قضا: په ټول افغانستان کي ۲۴۷۵ حقوقي او ۱۸۷۲ جزايي فيصلي سوی وې.
- د کابل نفوس: چي د بورې کوپون يې اخيستي دي ۱۰۶،۱۹۱ تنه.
- د خارجي ټوکر واردات: ۹۱،۹۴۸،۰۲۸ متره.
- د امريکا اوږه: ۲۶۵،۴۱۲ سيره.
- خارجي بوره: ۲۷۰،۸۸۴ سيره.
- روغتونونه: ۳۷۱،۱۹۲ تنو رجوع کړيده.
- د کابل ښار دکانونه: د ډوډۍ هوتلونه ۳۵، سماوارچي ۱۵۱، کلچه پزی ۴۴، وريجي والا ۵۰، کبابي ۳۵، سابه والا ۳۵، پالوده والا ۵۹، ميوه والا ۵۳، بقال ۴۰۸، ډوډي والا ۱۰۴، بڼیۍ گر ۱۶۵، قناد ۱۵۱، عطار ۱۷۵، زرگر ۱۷۷، درملتونونه ۱۰.
- ۱۹۴۷م ۱۳۲۶ش ۱۳۶۸ق
- د افغانستان او شوروي د راديو تلگرافي معاهده ۱۶ مادي په کابل کي امضاء سوه (۱۳) اپريل ۱۹۴۷م، حمل ۱۳۲۶ش).
- د افغانستان وفد تاشکند ته ورسیدی چي د شوروي مملکت سره سرحدونه وټاکي (۲۴ اپريل ۱۹۴۷م، ثور ۱۳۲۶ش).
- ځکه چي د هندوستان ویش ومنل سو، نو افغانستان برتانيا او د هند حکومت ته وليکل، چي د افغانستان له سرحداتو تر ابا سينه پوري خلک پښتانه دي او ښايي چي دوی پخپله دا فيصله وکړي چي آزاد پاتيږي، که له افغانستان يا هند يا پاکستانه سره گډيږي (۱۳ جون ۱۹۴۷م، جوزا ۱۳۲۶ش).
- برتانيا افغانستان ته جواب ورکي چي د ۱۹۲۱م کال په تړون کي سرحدونه منل سوی دي، نو ځکه هندوستانيانو ته د قدرت د انتقال په وخت کي بايد افغانستان په شمال غربي سرحد کي هيڅ ډول مداخله و نه کړي (۳ جولايي ۱۹۴۷م، سرطان ۱۳۲۶ش).
- افغانستان د پښتونستان د خلکو د حقوقو مطالبه بيا برتانيا ته وکړه (۱۰ جولايي ۱۹۴۷، سرطان ۱۳۲۶ش).
- سردار شاه محمود خان صدر اعظم لندن ته ولاړ (۲۶ جولايي ۱۹۴۷م، اسد ۱۳۲۶ش).
- سردار شاه محمود خان نيو يارک ته ورسیدی (۳ اگست ۱۹۴۷م، اسد ۱۳۲۶ش).
- ايران په سيستان کي د هلمند د اوبو د لږوالي شکوه وکړه (۱۸ ستمبر ۱۹۴۷م، سنبله

- لوی سفارت بدله سوه او لومړی لوی سفير اي پالمير خپله اعتماد نامه وړاندې کړه (۵ جون ۱۹۴۸م، جوزا ۱۳۲۷ش).
- افغانستان په راډيو او مطبوعاتو کې د پښتونستان تحریک شروع کئ او پاکستان خان عبدالغفار خان بندي کئ (۱۶ جون ۱۹۴۸م، جوزا ۱۳۲۷ش).
- د افغان او شوروي اتحاد کډ کمسیون د سرحداتو ټاکنه بشپړه کړه او موافقت نامه ئې امضا سوه (۲۹ ستمبر ۱۹۴۸م، سنبله ۱۳۲۷ش).
- د ۱۳۲۷ش کال دولتي واردات ۳۱۱ ملیونه مصارف ۳۱۷ ملیونه کسر شپږ ملیونه افغاني و.
- په ۱۳۲۷ش کال په ۳۲۵ مکتبو کې ۹۸،۶۶۰ شاگردان او ۲۷۵۸ معلمان وو.
- په دغه کال گرده قره قلې صادرات ۱،۳۶۵،۸۶۶ پوسته په ۲۲،۶۰۵،۷۲۱ ډالره وه.
- په دغه کال د مالگي واردات مالیه وزارت ته ۱،۴۲۲،۳۵۷ او د ډبرینو سکرو ۵۶۱،۱۹۵ افغاني وې.
- په دغه کال کې د کابل د سینماگانو عایدات ۱،۴۸۷،۲۶۹ افغاني وې.
- په دغه کال افغانستان له خارجه ۱۴۱،۳۵۱ بوری پوره، ۱۹۸،۰۴۴ سیره په ۴۱،۴۶۵،۳۹۶ افغاني رانیولې وه. او داخلي د بغلان پوره له ۳۲،۰۰۰ تنو لبلبو څخه ۴۶،۶۸۳ بوری ۵۴۷،۲۳۵ سیره سوې وه.
- د راډيو اصولنامه خپره سوه (۵ اسد).
- د احمد توکلي کتاب روابط سياسي ايران و افغانستان له تهرانه چاپ سو (۱۳۲۷ش).
- ۱۹۴۹م ۱۳۲۸ش ۱۳۷۰ق
- خارجہ وزارت وویل چې د پاکستانی گورنر جنرال دا خبره چې قبایلي سیمي د پاکستان نه جلا کیدونکي برخي دي د جناح د ۱۹۴۸م له وینا سره مخالفه ده (۲۴ مارچ ۱۹۴۹م، ۴ حمل ۱۳۲۸ش).
- د افغانستان شارژ دافر په کراچي کې د وزیرستان پر بمباری باندي د پاکستان حکومت ته غاو وکي (۲ اپریل ۱۹۴۹م، حمل ۱۳۲۸ش).
- لويس ډریفیوس په کابل کې د امریکا لوی سفير سو (۲۰ اپریل ۱۹۴۹م، ثور ۱۳۲۸ش).
- افغانستان پر سرحداتو باندي د پاکستان خوا ته د کاډیو تگ راتگ مقید کئ (۴ جون).
- پاکستاني طیارو پر مغلگي بمباري وکړه او ۳۲ تنه افغانان یې مړه کړل او د افغانستان حکومت پر دې واقعه سخت احتجاج وکي (۱۲ جون ۱۳۴۹م، جوزا ۱۳۲۸ش).
- الفريد گاردنر په کابل کې د برتانيا لوی سفير سو (۲۰ جون ۱۳۴۹م، جوزا ۱۳۲۸ش).
- فیض محمد خان د افغانستان لوی سفير په لندن کې وویل چې افغانستان به د پاکستان سره د خپلي شخړي د فیصلې لپاره د برتانيا کومک وغواړي، مگر پاکستان وویل چې په سرحدی صوبه کې دمخه د خلکو رایه اخیستله سويده او دا کار د پاکستان په داخلي چارو کې مداخله ده (جوزا ۱۳۲۸ش).

- د شورای ملي اومه دوره چي آزاده شورا وبلله سوه افتتاح سوه (۳۰ جون ۱۳۴۹، سرطان ۱۳۲۸ ش).
د پاکستان خارجه وزير وويل: چي پاکستان به د افغانستان سره د اقتصادي همکاري خبري وکي خو د قبایلي سيمو مسئله به رد کي (۱۱ جولایي ۱۳۴۹ م، سرطان ۱۳۲۸ ش).
د افغانستان ملي شورا ډيورنډ لين رد کئ او د پښتونستان د خلکو جهاد يې د آزادي لپاره تاييد کئ (۲۶ جولایي ۱۳۴۹ م، اسد ۱۳۲۸ ش).
مولوی سيف الرحمن الکوزی د افغانستان قاضي عسکر ۱۱۰ کلن د پيښور د چارسدې په دوايه او مهتره کلي کي وفات او ښخ سو (شنبه ۷ جمادی الاولی ۱۳۶۹ ق، ۱۳۲۸ ش).
د سوات والي میانگل عبدالودود خپل زوی عبدالحق جهان زیب خپل جانشین کئ او د ریاست حکمراني ور وسپارله سوه (۱۲ دسمبر ۱۳۴۹، قوس ۱۳۲۸ ش).
۵۰- ۱۹۴۹م ۱۳۲۸ش ۱۳۶۸ق
د افغانستان او هند د روغي او مؤدت معاهده وسوه (۴ جنوری ۱۹۵۰ م، ۱۴ جدي ۱۳۲۸ ش).
د افغانستان د چین د خلکو حکومت په رسمیت وپيژانده (۱۳ جنوري ۱۹۵۰ جدي ۱۳۲۸ ش).
سلطان احمد خان افغاني لوی سفير خپله اعتماد نامه په مسکو کي د شوروی اتحاد مشر ته وړاندي کړه (۲۶ جنوری ۱۳۵۰ م ۱۳۸۶، ۹۷۳ مسکوک
د افغانستان پادشاه په رسمي میلستيا مصر ته ولاړ (۸ مارچ ۱۹۵۰ م، حوت ۱۳۲۸).
د منهاج سراج جوزجاني د طبقات ناصري کامله نسخه د عبدالحی حبیبي په تعلیق او تحشیه په لاهور او کوټه کي سنگي چاپ سوه.
دوهمه طبع ئې له کابل دوه ټوکه او مکمله ۱۹۶۴، ۱۹۶۳ م.
د ۱۳۲۸ش کال دولتي واردات ۳۲۹ ملیونه مصارف ۳۳۶ ملیونه او کسر اوه ملیونه افغاني و.
په ۱۳۲۸ش کال په ۳۲۸ مکتبو کي ۹۵،۹۸۲ زده کونکي او ۲۸۳۳ ښوونکي وو.
په دغه کال گرده د قره قلې صادرات ۱،۶۵۶،۶۱۶ پوسټه په ۱۰،۴۳۷،۲۳۷ ډالره وه.
په دغه کال مالیه وزارت ته د مالګي عایدات ۲،۰۲۷،۹۲۰ او د ډبرینو سکرو عایدات ۱،۱۶۰،۹۸۷ افغاني او د کابل د سینماګانو عایدات ۱،۶۵۵،۸۸۷ افغاني او د دولتي املاکو عایدات ۱،۶۵۴،۳۸۹ افغاني او د ګمرک محصول ۱۳۵،۹۲۲،۸۸۵ افغاني وې. او افغانستان ته گرده ۲،۹۶۵،۹۰۷ گیلنه پټرول راوړل سوي وو.
د افغانستان بانک دارائي:
طلا ۵۱۲،۵۸۴،۹۵۵
نقره ۶۴،۵۶۸،۲۸۵
خارجہ اسعار ۱۴۱،۷۸۳،۷۲۱
دولتي نوټ ۱۷۵،۹۳۷،۱۳۵
مسکوک ۱،۳۸۶،۹۷۳

د افغانستان تاريخي پېښليک

۲۵۰ ملیونه افغاني.	بانکي نوټ ۸۵،۳۹۶،۷۲۵
وړي ۸ زره ټونه قیمت ۴۰ ملیونه افغاني.	گرده ۹۸۱،۶۵۷،۶۸۴ افغاني
غالي ۶۰ زره متره مربع قیمت ۷ ملیونه افغاني.	د افغانستان بودجه:
نور مواد، کولمې، کمبلي، پوستین، خرمن ۵ ملیونه افغاني.	د مخکي او څاروو مالیه ۱۱۴ ملیونه
اودلي شیان شل ملیونه افغاني.	د گمرک محصول ۱۵۰ ملیونه
گرده صادرات: یو لک ټونه او تخمینی قیمت ئې ۵۵۰ ملیونه افغاني.	پر عایداتو مالیات ۳۵ ملیونه
د افغانستان د مخکي له ۳۰۰،۰۰۰ مربع میل څخه فقط پنځمه برخه آبي یا للمي کرل کيږي چه له هغه څخه ۱۹۱،۰۰۰ ټونه غنم، ۱۲۸،۰۰۰ وریشی، ۳۴۷،۰۰۰ جوار، ۲۵،۰۰۰ پنبه، ۳۵،۰۰۰ قندي لبلبو، ۱۸۹،۰۰۰ حبوبات، ۱۰۰،۰۰۰ ټونه ورجي میوې اخیسته کيږي.	د بانکو گټي ۱۵ ملیونه
د افغانستان واردات لکه کالي، بوره، چاي، دواوي، دخانیات، ماشینونه، موټرونه، د بریښنا سامان، د وداني لوازم، لوبښي، فلزات او نور تر ۳۰ زره ټونه.	دولتي انحصارات ۱۶ ملیونه
څلور ملیونه گیلنه تیل.	کانونه او متفرقات ۶۰ ملیونه
ټول ۵۰۰ تر ۶۰۰ ملیونه افغاني دکانی او مصنوعي مالگي پیدایښت ۱۵ زره ټونه په لس ملیونه افغاني، کاني سکاره لس زره ټونه په لس ملیونه افغاني.	گرده عایدات ۳۹۰ ملیونه
د افغانستان بانک سرمایه ۱،۱۸۶ ملیونه.	مصارف هم دغوني دي.
د کاغذي نوټ خپرونه ۸۴۵.	د افغانستان د بریښنا د پیدایښت اندازه:
د نیو یارک په ریزرو بانک کي پښتوانه ۹۳۷،۷۶۷ اونس طلا، د کابل په خزانه کي	د جبل سراج اوبه ۱۰۰۰ کیلوواته
	د چک وردک اوبه ۳۳۰۰ کیلوواته
	د هرات اوبه ۹۰ کیلوواته
	دیزلي ۱۵۰ کیلوواته
	د پغمان ۵۰ کیلوواته
	د پل خمري ۴۸۰۰ کیلوواته
	د سړوبي ۲۴،۰۰۰ کیلوواته
	ټوله تخمینی د بریښنا قوه ۳۴ زره کیلوواته
	د افغانستان صادرات خارج ته:
	وچه میوه ۴۰ زره ټونه قیمت ۱۲۵ ملیونه افغاني
	لنده میوه ۱۵ زره ټونه قیمت ۴۰ ملیونه افغاني
	عقاقیر او لرگي ۱۵ زره ټونه قیمت ۴۰ ملیونه افغاني
	پنبه ۱۲ زره ټونه قیمت ۱۲ ملیونه افغاني.
	قره قلې او نور پوستونه ۲ ملیونه قیمت

- سو. لوړتيا ۵۰ متره، اوږد والي ۵۳۰ متره،
پسور ۱۰ متره، ظرفيت يو مليون جريب
مکعب. د ډم نس ۲۵،۳۰۰ جريب، د ډم د اوبو
اوږد والي ۱۸ کيلو متره، پوريې اوسط ۲ کيلو
متره، مخکۀ تر اوبو لاندې ۴۸۰،۰۰۰ حريبه، د
بريښنا قوه ۶۴۰۰ کيلوواته.
- د يونسف سره د سلو زرو ډالرو د امداد قرار
داد د کوچنيانو د مړيني د لږولو لپاره (۱۱)
جولايي ۱۹۵۰م، سرطان ۱۳۲۹ش).
- د افغانستان او اتحاد شوروي د څلورو کالو
تجارتي قرار داد (۱۸ جولايي، ۵ سرطان
۱۳۲۹ش).
- د افغانستان او شرق اردن د مؤدت معاهده
(۲ ستمبر ۱۹۵۰م، ۱۰ سنبله ۱۳۲۹ش).
- د افغانستان او لبنان د مؤدت معاهده (۶)
ستمبر ۱۹۵۰م، ۱۴ سنبله ۱۳۲۹ش).
- د افغانستان او سوريه د مؤدت معاهده
(۱۲ اکتوبر ۱۹۵۰م، ۱۹ ميزان ۱۳۲۹ش).
- د سردار شاه محمود خان نوې کابينه داسي
اعلان سوه (۱۴ اکتوبر، ۵ ميزان ۱۳۲۹ش):
- بناغلي محمد داؤد د حرب وزير، علي
محمد خارجه وزير، عبدالحد داخله وزير، محمد
نوروز ماليه وزير، مير سيد قاسم عدليه وزير،
عبدالمجيد د معارفو وزير، مير محمد حيدر د
ملي اقتصاد وزير، غلام فاروق صفيه وزير،
محمد اکرم د فوايد عامه وزير، محمد نعيم د
کانو وزير.
- له افغانستانه يهود اسراييل ته لاړل (اکتوبر
۱۹۵۰، ميزان ۱۳۲۹ش).
- ۵،۱۸۰،۶۵۰ گرامه.
- بې سکې طلا او مسکوکۀ طلا ۱۸۶،۹۴۵
او ۶۴،۵۶۷،۰۰۰ مسکوکۀ نقره.
- د ريزرو بانک د طلا قهمت:
۵۱۲،۵۶۴،۷۳۵ افغاني (د افغانستان
بانک رسمي راپورټ ۱۳۲۸ش).
- په ۱۳۲۸ش کال د افغانستان نفوس ۱۲
مليونۀ تخمين سوي دي.
- په ۱۳۲۸ کال دغه اصولنامې خپرې سوي:
۱ د نکاح او سنتي او واده اصولنامه ۸
حمل.
- ۲- د پاتا مراسم ۲۸ حمل.
- ۳- د صنايعو د تشويق اصولنامه ۳۰ حمل.
- ۱۹۵۰م ۱۳۲۹ش ۱۳۷۱ق
- د افغانستان پادشاه په رسمي ميلمستيا
ايران ته ولاړ (۲۷ مارچ، ۷ حمل ۱۳۲۹ش).
- د افغانستان حکومت وغوښتل چي د
پاکستان د لوی سفارت غړی دي د دې ځاي
قوانين نه ماتوي (۲۶ مارچ ۱۹۵۰، ۶ حمل
۱۳۲۹ش).
- د افغانستان او شوروي د اجناسو د مبادلې
موافقت نامه ۱۴ مادې امضاء سوه (۱۷ جولايي
۱۹۵۰م، سرطان ۱۳۲۹ش).
- د متحدو ملتو د تخنيکي امداد ډله کابل ته
راغله چي په انکشافی پلانو کي مشوره ورکي
(۲۲ جون ۱۹۵۰م، سرطان ۱۳۲۹ش).
- جون ۱۹۵۰-اپريل ۱۹۵۲م، جوزا
۱۳۲۹-۱۳۳۱ش د قندهار په شمال شرقي ۴۰
کيلومتري دهله کي د ارغنداو پر رود يو ډم جوړ

بانکي نوټ ۷۱،۵۱۷،۸۱۵ افغاني.
گرده ۱،۱۸۲،۰۶۲،۳۲۰ افغاني
د افغانستان بانک مفاد ۴۲،۱۰۷،۲۰۶ افغاني.

د اسعارو قيمتونه ۱۳۲۹ ش.
سل ډالره په رسمي قيمت ۱۶۷۵ افغاني،
په آزاد قيمت ۲۰۹۵ افغاني.

سل هندي کلداري قيمت ۳۵۱ افغاني، په
آزاد قيمت ۴۳۹ افغاني.
سل پاکستاني کلداري قيمت ۵۰۶ افغاني،
په آزاد قيمت ۶۳۳ افغاني.

سل سويسی فرانکه قيمت ۳۸۷ افغاني، په
آزاد قيمت ۴۸۴ افغاني.

۱۹۵۱ م ۱۳۳۰ ش ۱۳۷۲ ق

سردار شاه محمود خان صدر اعظم امريکا
ته په رسمی ميلمستيا ولاړ (۲۵ اپريل ۱۹۵۱ م،
ثور ۱۳۳۰ ش).

د ملل متحده کومک د شمال د نفتو د
کشف لپاره (۲۸ مئي ۱۹۵۱ م، جوزا
۱۳۳۰ ش).

۱۹۵۲ م ۱۳۳۰-۳۱ ش

صوفي عبدالحق بيتاب د عبدالاحد عطار
زوی ته چي په ۱۳۰۶ ق د کابل په قصاب کوچه
کي زيږيدلي و د ملک الشعراء لقب ورکړ سو
(۱۸ دلو ۱۳۳۰ ش).

سيد صديق گوهری د مزار شريف د سيد
عثمان زوی شاعر او خطاط او نقشبندی صوفي
۶۸ کلن په مدينه کي وفات او په جنت البقيع
کي ښخ سو (۱۳۳۰ ش)

افغانستان د پاکستان دا تور رد کي چه په
۳۰ ستمبر د دې ځاي قبایلي يا عسکري خلک
تر سرحداتو تير سويدي (۲۴ اکتوبر ۱۹۵۰،
عقرب ۱۳۲۹ ش).

له اوو منارو څخه چي د هرات په مصلا کي
پاته وي يو ونږيده (چهار شنبه ۱۸ دلو
۱۳۲۹ ش).

۱۹۵۱ م ۱۳۲۹ ش ۱۳۷۲ ق

د امريکا د متحده ايالاتو سره د تخنيکي
مرستي قرار داد (۹ فروري ۱۹۵۱ م، حوت
۱۳۲۹ ش).

جارج ميريل د امريکا لوی سفير کابل ته
وتاکل سو (۱۹ مارچ ۱۹۵۱ م، ۲۸ حوت
۱۳۲۹ ش).

د ۱۳۲۹ ش کال دولتي واردات ۳۹۷
مليونه مصارف هم دغوني و.

په ۱۳۲۹ ش کال په ۳۳۴ ښونځو کي
۹۹،۷۸۸ زده کونکي او ۳۰۰۷ ښوونکي وو.

په دغه کال کي گرده ماليات بر عايدات
۲۴۹ مليونه وه. د مخکو مالیه ۲۸،۴۲۶،۱۷۹،
د مواشي مالیه ۲۸،۴۷۱،۲۷۲، اصنافي مالیه
۴۲۸،۰۲۶ او گرده مالیه ۵۷،۳۲۵،۴۷۸ افغاني
وه.

د افغانستان بانک دارايي ۱۳۲۹ ش:

طلا ۵۱۲،۵۰۲،۸۱۴ افغاني

نقره ۶۴،۶۰۳،۲۸۵ افغاني

خارجه اسعار ۳۵۶،۱۳۱،۹۵۲ افغاني.

دولتي نوټ: ۱۷۵،۹۸۰،۹۰۲ افغاني.

مسکوک ۱،۳۲۴،۵۵۲ افغاني.

- د افغانستان د پښې توليدات چي پخوا شپږ زره ټنه وو اوس ۱۳ زره ټنو ته ورسیده.
- د ۱۳۳۰ ش کال واردات او مصارف ۳۸۸ ملیونه افغاني وې.
- په ۱۳۳۰ ش کال په ۳۹۷ نارینه مکتبو او ۱۱ د نجونو مکتبو کي ۹۳،۳۶۷ متعلمان او ۵۳۷۱ متعلمات او ۲۸۷۸ معلمان او ۲۵۰ معلمات وو.
- د ۱۳۳۰ کال تر پایه د افغانستان د قره قلی صادرات ۹۲۱،۶۶۳ پوښته.
- د پښې صادرات ۵۰۰ ټنه شوروي اتحاد ته، ۱۵۰۰ ټنه هند ته، ۱۰۰۰ ټنه جرمني ته.
- ۱۹۵۲ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق
- افغانستان د اتحاد شوروي هغه نوټه رد کړه چي گوندی د ملل متحده د تخنیکي امداد متخصصان د شوروي سرحدو ته نزدې کوم فعالیتونه کوي (۲۳ ستمبر ۱۹۵۲ م، میزان ۱۳۳۱ ش).
- ۱۹۵۳ م ۱۳۳۱ ش ۱۳۷۳ ق
- امریکا د غنمو رانیولو لپاره یو نیم ملیون ډالره پور افغانستان ته ورکي (۸ جنوري ۱۳۵۳ م، جدي ۱۳۳۱ ش).
- د هند سره هوايي موافقه نامه وسوه (۶ ب دلو ۱۳۳۱ ش).
- سلطان احمد خان خارجه وزیر مقرر سو او علی محمد خان یوازی د صدارت معاون پاته سو (۱۸ مارچ ۱۳۵۳ م، حوت ۱۳۳۱ ش).
- د ۱۳۳۱ ش کال دولتي واردات ۵۲۶ ملیونه مصارف ۵۳۵ ملیونه افغاني کسر ۹ ملیونه افغاني.
- په ۱۳۳۱ ش کال د نارینه وو ښونځي ۵۲۸ د ښځو ښونځي ۱۷ وو. چی په دغو کي ۹۹،۶۲۲ تنه هلکان او ۶۲۶۳ نجوني وې، معلمان ۳۰۶۴ تنه وو ښځي ښونکي یی ۲۸۷ تني وې.
- ۱۹۵۳ م ۱۳۳۲ ش ۱۳۷۴ ق
- سردار شاه محمود خان د ناروغی په سبب له صدارته استعفا وکړه او ښاغلی محمد داؤد ته د کابینې جوړولو فرمان صادر سو (۶ ستمبر ۱۹۵۳ م، سنبله ۱۳۳۲ ش).
- ښاغلی محمد داؤد خپله کابینه داسي اعلان کړه:
- علی محمد د صدارت عظمی معاون، محمد عارف د دفاع وزیر، سردار محمد نعیم خارجه وزیر، عبدالملک د مالیه وزیر کفیل، عبدالحکیم د فواید عامه وزیر، عبدالمجید د معارفو وزیر، غلام فاروق صحیه وزیر، محمد یوسف د کانو وزیر، شمس الدین مجروح د قبایلو مستقل رئیس، میر محمد یوسف د زراعت مستقل رئیس، صلاح الدین سلجوقي د مطبوعاتو مستقل رئیس.
- سردار محمد هاشم خان چي له ۱۹۲۹ څخه تر ۱۹۴۶ م پوري صدر اعظم و، په کابل کي وفات سو (۲۶ اکتوبر ۱۹۵۳ م، ۳ عقرب ۱۳۳۲ ش).
- د امریکا د صادراتو-وارداتو بانک اتلس نیم ملیونه ډالره د هلمند د سیم د انکشاف لپاره پور افغانستان ته ورکئ (نومبر ۱۹۵۳ م، قوس

- ۱۳۳۲ش).
 ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم پاکستان ته
 د امریکا عسکري امداد د افغانستان د روغی او
 د ساتنې لپاره خطر ناک وگاڼه (۳۰ دسمبر
 ۱۹۵۳م، جدي ۱۳۳۲ش).
 د هلمند پر رود د کجکي لوی ډم جوړ سو
 (۱۹۵۳م، ۱۳۳۲ش، ۱۳۷۳ق).
 ظرفیت ئې ۶،۳۰۰،۰۰۰ جریب مکعب.
 لوړتیا ۱۰۰ متره.
 پنډوالي: لوړ ۱۰ متره، کښته ۲۰ متره.
 د ډم نس ۶۰،۰۰۰ جریبه.
 د اوبو اوږد والي ۵۸ کیلو متره.
 تر اوبو لاندې مخکې ۵۵۰،۰۰۰ ایکړه.
 میرزا میر اقا حسینی هروي خطاط د میر
 محمد کاظم زوی په هرات کې وفات سو (۲۲
 سرطان ۱۳۳۲ش).
 د پل خمری کار خانې د ۱۵ زرو دوکو نوی
 ماشینونه پر کار سوه.
 د گل بهار د اودلو کارخانه چه ۱۸۰۰
 دستگاه هونه او ۶۰ زره دوکه لري او د کاله
 ۵۸۵۰ ټنه سپڼسی وریشي بشپړه سوه (اپریل
 ۱۹۵۳م، حمل ۱۳۳۲ش).
 ۱۹۵۴م ۱۳۳۳ش ۱۳۷۴ق
 افغانستان د آسیا لپاره د متحده ملتو د
 اقتصادي کمسیون غړی سو (۲۰ اپریل
 ۱۹۵۴م، ثور ۱۳۳۳ش).
 هاشم شایق د محمد یعقوب بخاری زوی د
 بخارا پخوانی سفیر په کابل کې وفات او ښخ
 سو (چهار شنبه ۱۵ ستمبر ۱۹۵۴، سنبه
 ۱۳۳۳ش).
 ۱۳۳۳ش).
 ښاغلي محمد نعیم خارجه وزیر کراچي ته
 ولاړ، چي د افغانستان او پاکستان پر روابطو
 خبري وکي (۱۷ ستمبر ۱۹۵۴م، سنبه
 ۱۳۳۳ش).
 ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر په یوې
 هفتې رسمي میلمستیا سعودی عرب ته ورسیدي
 (۲۸ اکتوبر ۱۹۵۴م)
 ښاغلي محمد نعیم خارجه وزیر اعلان وکي
 چي د پښتونستان مسئله د سیمې نیولو خبره
 نده، بلکه غواړو چي د هغه ځای پښتنو ته موقع
 ورکړ سي چي خپل خواهشونه ښکاره کړاي سي
 (۷ نومبر ۱۹۵۴م، عقرب ۱۳۳۳ش).
 د افغانستان او یوگوسلاویا د مؤدت معاهده
 (۳۰ دسمبر ۱۹۵۴م، ۸ جدي ۱۳۳۳ش).
 ۱۹۵۵م ۱۳۳۳ش ۱۳۷۵ق
 دمخنی صدر اعظم سردار شاه محمود غازي
 د پاکستان د صدر اعظم سره ولیدل (۱۴
 جنوري ۱۹۵۵م، جدي ۱۳۳۳ش).
 افغانستان او د چین د خلکو جمهوریت
 خپل سیاسي روابط د لویو سفارتو په ټاکنه
 ومنل (۱۹ جنوری ۱۹۵۵م، جدي ۱۳۳۳ش).
 د مشرانو په جرگه کې د افغانستان د
 عسکری تقویت تصویب ومنل سو (۲۵ جنوری
 ۱۹۵۵م، جدي ۱۳۳۳ش).
 د افغانستان د دایرة المعارف ټولني یو ټوک
 د افغانستان په نامه خپور کئ چي عمومي
 معلومات لری.
 له چکوسلوکیا څخه یوه د سمتو کارخانه را

- نيول سوه (۱۵ فبروري ۱۹۵۵م، دلو ۱۳۳۳ش).
- چاپان د قندوز د چيني جوړولو په کارخانه کي د سرمايي ورکولو موافقه وکړه (۲۵ فروري ۱۹۵۵م، دلو ۱۳۳۳ش).
- د ۱۳۳۳ش کال دولتي واردات ۱۴۴۱مليونه او مصارف ۱۱۴۱مليونه او سپما ۳۲۷مليونه افغاني وې.
- د ۱۳۳۳ش کال پوهنشمير: ۷۷۰ د نرو ښونځي، ۲۱ د نجونو ښونځي. نارينه زده کونکي ۱۰۶،۲۷۰، نجوني زده کونکي ۸۶۷۸، نارينه ښونکي ۳۴۷۵، ښځي ښوونکي ۲۶۸.
- ۱۹۵۵م ۱۳۳۴ش ۱۳۷۵ق
- ښاغلي محمد داؤد صدر اعظم پاکستان ته اخطار ورکړ چې په غربي پاکستان کي د پښتونستان د سيمو گډول ناوړي نتيجې لري ۲۹ مارچ ۱۹۵۵م، ۸ حمل ۱۳۳۴ش).
- په کابل کي مظاهره کونکو د پاکستان د سفارت او د سفير د ټاټوبي سره مظاهره وکړه. (۳۰ مارچ ۱۹۵۵م، ۹ حمل ۱۳۳۴ش).
- په قندهار کي د پاکستان د قونسل خانې سره مظاهره وسوې (۳۱ مارچ ۱۹۵۵م، ۱۰ حمل ۱۳۳۴ش).
- په پيښور کي پر افغان قونسل خانه باندي حمله وسوه (۱ اپريل ۱۹۵۵م، حمل ۱۳۳۴ش).
- په جلال آباد کي د پاکستان د قونسل خانې سره مظاهره وسوې (۱ اپريل ۱۹۵۵م، حمل ۱۳۳۴ش).
- انگريز، ترکي، امريکا په کابل کي د پاکستان د سفارت سره پر مظاهرو تشويش ښکاره کړ (۴ اپريل ۱۹۵۵م، حمل ۱۳۳۴ش).
- پاکستان د افغانستان د حکومت جواب و نه مانه، او د ديپلوماتانو کورني ئې له کابله وايستې. په جلال آباد کي خپله قونسلگری وتړله (۱۶ اپريل ۱۹۵۵م، حمل ۱۳۳۴ش).
- وزير خارجه ښاغلي محمد نعيم د بندونگ کنفرانس ته ولاړ (۱۸ اپريل ۱۹۵۵م، حمل ۱۳۳۴ش).
- د افغانستان او انډونيزيا د مؤدت تړون لاس ليک سو (۲۴ اپريل ۱۹۵۵، ثور ۱۳۳۴ش).
- جمال عبدالناصر د مصر لوی مشر په رسمي ميلمستيا کابل ته راغی (۲۹ اپريل ۱۹۵۵م، ثور ۱۳۳۴ش).
- افغانستان موافقه وکړه که په پيښور کي د افغاني بيرق د سپکاوي تلافی وسي نو به په کابل کي د پاکستان د بيرق د سپکاوي تلافی وسي او د سفارت د تلفاتو عوض به ورکړه سي (۲۹ اپريل ۱۹۵۵م، ثور ۱۳۳۴ش).
- افغانستان پاکستان د هغو اموالو د تاوان مسؤول وگاڼه کوم چي د پيښور يا کوټي له لاري راځي (۱۴ مي ۱۹۵۵م، ثور ۱۳۳۴ش).
- پاکستان خپلي قونسل خانې په افغانستان کي وتړلې او خواهش ئې وکړ چې افغانستان دی هم خپلي قونسل خانې په پاکستان کي بندي کي (اپريل ۱۹۵۵، ثور ۱۳۳۴ش).
- په افغانستان کي د عسکرو د تيار سئ امر صادر سو (۱۴ مي ۱۹۵۵م، ثور ۱۳۳۴ش).

- افغانستان او پاکستان د سعودي عرب
بوگابڼ (منځگړی) ومنله (۱۳ می ۱۹۵۵م، ثور
۱۳۳۴ش).
- د شوروي اتحاد سره د پنځو کالو موافقه
وسوه چي دواړه مملکتونه دي خپل اموال دوړ يا
ترانزيت په ډول د يوه بل په مملکت کي وږي
راوړي. (۲۱ جون ۱۹۵۵، جوزا ۱۳۳۴ش).
- د افغانستان او شوروي د ترانزيت موافقه
نامه ۸ مادې په مسکو کي امضا سوه (۸ جون
۱۹۵۵م، سرطان ۱۳۳۴ش).
- د سعودي عرب منځگړی د خپل تجويز
ناکامي اعلان کړه (۲۸ جون ۱۹۵۵م، سرطان
۱۳۳۴ش).
- د چين د خلکو د حکومت لوی سفير تين-
کوو-يو خپله اعتماد نامه په کابل کي وړاندی
کړه (۵ جولائي ۱۹۵۵م، سرطان ۱۳۳۴ش).
- افغانستان د بين المللي بانک غړی سو
(۱۴ جولائي ۱۹۵۵م، سرطان ۱۳۳۴ش).
- په افغانستان کي د تيارسئ او اضطرار
حالت ختم سو (۲۸ جولائي ۱۹۵۵م، اسد
۱۳۳۴ش).
- د افغانستان او شوروي د پستې اتحاد
موافقه (۱۴ اگست ۱۹۵۵م، اسد ۱۳۳۴ش).
- هندوستان د کوټا طيارې افغانستان ته را
واردوي (۱۷ اگست ۱۹۵۵م، اسد ۱۳۴۴ش).
- د پاکستان پر لوی سفارت د هغه دولت
بيريک بيرته په کابل کي ورپول سو (۱۳ ستمبر
۱۹۵۵م، سنبله ۱۳۳۴ش).
- د جلال آباد د پاکستان پر قونسل گری د
- هغه دولت بيريک بيرته جگ سو (۱۴ ستمبر
۱۹۵۵م، سنبله ۱۳۳۴ش).
- د پېښور د افغان پر قونسلگري بيا د
افغانستان بيريک ودرول سو (۱۵ ستمبر
۱۹۵۵م، سنبله ۱۳۳۴ش).
- افغانستان په پاکستان کي د يوه يونټ
جوړولو سره مخالفت وکئ خو پاکستان و نه
مانه. (۱۱ اکتوبر ۱۹۵۵م، ميزان ۱۳۳۴ش).
- افغانستان خپل لوی سفير له کراچي څخه
را وغوښت او سياسي روابط ئې ور سره پرې
کړه (۱۷ اکتوبر ۱۹۵۵م، ميزان ۱۳۳۴ش).
- پاکستان هم خپل لوی سفير له کابل
وغوښت (۱۸ اکتوبر ۱۹۵۵م، ميزان
۱۳۳۴ش).
- افغانستان پر پاکستان پروتست وکئ چي
ولی د افغانستان ترانزيت مالونه ته زيات اړيکي
اچوي (۸ نومبر ۱۹۵۵م، عقرب ۱۳۳۴ش).
- په کابل کي لويه جرگه جوړه سوه چي پس له
پنځو ورځو خبرو يې د پښتونستان د خلکو څخه
راي اخيسته وغوښته چي خپل مقررات پخپله
فيصله کي. جرگې وغوښتل چي حکومت بايد د
پاکستان سره د قوت تعادل چي د امريکا وسله
ئې اخيستي ده وساتي او پښتونستان د پاکستان
يو ټوک و نه پيژني (۲۰ نومبر ۱۹۵۵م، عقرب
۱۳۳۴ش).
- فاطمه د ښځو د مکتب لومړی معلمه او
شاعره په کابل کي وفات سوه (جمعه ۱۱ عقرب
۱۳۳۴ش، ولادت ئې په بالاحصار کي
۱۲۸۸ق).

- ۱۳۰۱ ملیونه افغانی او مصارف همدغونی و.
د ۱۳۳۴ ش پوهنشمیر: ۷۵۰ د نرو
ښوونځی، ۲۳ د نجونو ښوونځی. ۱۱۱، ۱۲۱ تنه
هلکان، ۹۹۶۹ نجوني، ۳۵۸۴ نر ښوونکي،
۳۲۹ ښځي ښوونکي.
- ۱۹۵۶م ۱۳۳۵ش ۱۳۷۵ق
د افغانستان او شوروي اتحاد د هوايي
سرویس موافقه لس مادې په کابل کي امضا
سوه (۲۴ مارچ ۱۹۵۶م، ۴ حمل ۱۳۳۵ش).
د افغانستان د سیتو دغه ادعا رسماً رد کړه
چي ډیورنډ لاین د افغانستان او پاکستان سرحد
دی (۲۶ مارچ ۱۹۵۶م، ۶ حمل ۱۳۳۵ش).
د اتازوني (امریکا) د بین المللي همکاری
ادارې ۹۹۷ زره ډالره د کولمبیا د پوهنتون دار
المعلمین ته ورکړه چه د انگریزی ژبي پروگرامونه
د افغانستان په متوسط مکتبو کي تقویه کی او د
انگریزی معلمان په وروزی (۳۱ مارچ ۱۹۵۶م،
۱۱ حمل ۱۳۳۵ش).
د شوروی اتحاد له خوا د کابل ښاروالی ته
۱۵ بسونه او د سل بستره شفاخانې اسباب
اهداء سو (۳۱ مارچ ۱۹۵۶م، حمل ۱۳۳۵ش).
خلیفه قزل ایاق نقشبدي پیر د شبرغان په
قزل آياق کي ۹۶ کلن وفات سو (۲۱ حمل
۱۳۳۵ش، ۲۹ شعبان ۱۳۷۵ق، تولد ئې په
کرکي کي ۱۲۷۹ق). راتگ ئې له بخارا څخه
افغانستان ته ۱۳۳۸ق.
- د افغانستان عسکري هیئت چکوسلواکيا ته
ولاړ (۴-۱۸ اپریل ۱۹۵۶م، حمل ۱۳۳۵ش).
د افغانستان او پاکستان هوايي موافقه
- د دفاع وزیر محمد عارف استعفا وکړه (۶
دسمبر ۱۹۵۵، قوس ۱۳۳۴ش).
د شوروی دولت مارشال ورشیلوف کابل ته
راغی (۱۸ دسمبر ۱۹۵۵، قوس ۱۳۳۴ش).
د اتحاد شوروی مشر وزیر بلگانین او د
کمونست پارتي سکرتر خروشچیف په رسمي
میلستیا کابل ته راغلل (۱۵-۱۸ دسمبر
۱۹۵۵م، قوس ۱۳۳۴ش).
اتحاد جماهير شوروی د پښتونستان په باب
د افغانستان موقف تایید کئ (۱۶ دسمبر
۱۹۵۵م، قوس ۱۳۳۴ش).
د افغانستان او اتحاد شوروي درې تړونونه
امضا سوه (۱۸ دسمبر ۱۹۵۵، قوس
۱۳۳۴ش).
۱- د سلو ملیونو پور تړون.
۲- د ۱۹۳۱م د بیطرفي او عدم تعرض د
تړون تجدید.
۳- د خارجي سیاست د اصولو توضیح چي
د افغانستان بیطرفي قوی کوي.
د امریکا حکومت وغوښتل چي د
افغانستان او پاکستان تر منځ د پښتونستان په
شخړه کي د منځگړی بوگانبش وکي (۲۱ دسمبر
۱۹۵۵، قوس ۱۳۳۴ش).
۱۹۵۶م ۱۳۳۴ش ۱۳۷۶ق
د پاکستان په غوښتنه د افغانستان قونسل
له کوتی څخه کابل ته را ستون سو او دغسی هم
د پاکستان عسکری اتاشه له کابل څخه وغوښت سو
(۸ جنوری ۱۹۵۶م، جدی ۱۳۳۴ش).
په ۱۳۳۴ش کال ټول دولتي واردات

- امضا سوه، چي د کراچي له لوري اروپا ته سفر وسي (۷ مئي ۱۹۵۶م، ثور ۱۳۳۵ش).
- د افغانستان د ملکی هوا بازي لپاره ۱۴ مليونو پور موافقه له اتازوني سره وسوه (۲۷ جون ۱۹۵۶م، جوزا ۱۳۳۵ش).
- د ترکو صدر اعظم عدنان مندرس په رسمي ميلمستيا کابل ته راغی (۲۶-۳۰ جولايي ۱۹۵۶م، اسد ۱۳۳۵ش).
- د ننگرهار د اوبو لگولو پروژه اتحاد جماهير شوروی پر خپله غاړه واخيسته (۲۶ جولايي ۱۹۵۶م، اسد ۱۳۳۵ش).
- د افغانستان او پولينډ تجارتي قرار داد (۴ اگست ۱۹۵۶م، اسد ۱۳۳۵ش).
- د پاکستان صدراعظم اسکندر ميرزا کابل ته راغی (۷-۱۱ اگست ۱۹۵۶م، اسد ۱۳۳۵ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم د عسکري وسلو رانيولو موافقه نامه له چيکوسلواکيا او شوروي اتحاد سره اعلان کړه (۲۵ اگست ۱۹۵۶م، سنبله ۱۳۳۵ش).
- د پان امريکن سره موافقه وسوه چه له ۱۴ مليونو ډالرو پور څخه په دوه نيم مليونه پيلوټان او د ملکي هوايي ميدانو کار کونکی وروزي، او په ۵ مليونه به د قندهار هوايي ډگر جوړوي (۱۲ ستمبر ۱۹۵۶م، سنبله ۱۳۳۵ش).
- د ايران سره هوايي تک راتگ شرو سو (۲۴ ستمبر ۱۹۵۶م، ميزان ۱۳۳۵ش).
- له شوروي اتحاد او چکوسلواکيا څخه لومړي جوپه وسله را ورسیده (۲۷ ستمبر ۱۹۵۶م، ميزان ۱۳۳۵ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم شوروي اتحاد ته ولاړ (۱۷-۳۰ ستمبر ۱۹۵۶م، ميزان ۱۳۳۵ش).
- يوولس جټ طيارې د شوروي اتحاد له خوا د افغانستان هوايي قواو ته ورسيدې (۲۸ اکتوبر ۱۹۵۶م، عقرب ۱۳۳۵ش).
- د افغانستان حکومت د ملل متحد توجه را وگرزوله چي د اسرائيل، برتانيا، فرانس حمله پر کانال سويز باندی د ملل متحد د منشور مخالفت دی (۵ نومبر ۱۹۵۶م، ۱۶ عقرب ۱۳۳۵ش).
- د افغانستان او برما د مؤدت تړون (۸ نوبر ۱۹۵۶م، ۱۶ عقرب ۱۳۳۵ش).
- جنرال محمد عمر په هند کي د افغانستان لوی سفير سو (۱۰ نومبر ۱۹۵۶م، عقرب ۱۳۳۵ش).
- افغانستان د سويز کانال لپاره د ملل متحده په پوليسی قواوو کي خپله برخه وړاندی کول ومنله (۱۶ نومبر ۱۹۵۶م، عقرب ۱۳۳۵ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په کراچي کي د پاکستان له مشرانو سره پر پښتونستان باندی خبري وکړې (۲ دسمبر ۱۹۵۶م، قوس ۱۳۳۵ش).
- ۱۹۵۷م ۱۳۳۵ش ۱۳۷۷ق
- د اتحاد شوروي سره تجارتي پروتوکول امضا سو (۸ جنوری ۱۹۵۷، جدی ۱۳۳۵ش).
- چاو-ان-لاي د چين د خلکو د جمهوريت صدراعظم افغانستان ته راغی (۱۹-۲۳ جنوری ۱۹۵۷م، جدی ۱۳۳۵ش).

- م-سي گيليت په کابل کي د برتانيا لوي
سفیر سو (۲۷ جنوري ۱۹۵۷م، دلو ۱۳۳۵ش).
په کابل پوهنتون کي د اقتصاد د پوهنځي د
چوپړولو سپارښت وسو (۳۰ جنوري ۱۹۵۷، دلو
۱۳۳۵ش).
د افیونو د کنترول د موافقت نامې تائید په
ملل متحده کي د افغانستان د نمایندې له خوا
وسو (۴ فروري ۱۹۵۷م، دلو ۱۳۳۵ش).
راډیو مسکو پښتو پروگرام شرو کئ (۱۰
فروري ۱۹۵۷م، دلو ۱۳۳۵ش).
د ۱۳۳۵ ش کال دولتي واردات گرده
۱۸۲۲ ملیونه افغاني او مصارف هم دغوني و.
د ۱۳۳۵ ش کال پوهنشمیر: ۷۴۸ د نرو
مکتبونه، ۲۶ د نجونو مکتبونه، ۱۱۴،۹۶۷
هلکان، ۱۱،۱۲۵ نجوني، ۳۵۹۰ معلمان، ۳۷۴
معلمات.
په ۱۳۳۵ش کال د افغانستان تجارتي
صادرات ۲۰۷۹ ملیونه او واردات ۲۳۰۷ ملیونه
وه.
۱۹۵۷م ۱۳۳۶ش ۱۳۷۷ق
د امریکا د میانه شرق خاص لوی سفیر
جیمز ریچارډ کابل ته راغی او یوه مشترکه
اعلامیه خپره سوه چي افغانستان د ایزنهاور
اقتصادی پروگرام د منځنی شرق لپاره په خوښی
منی (۳۱ مارچ ۱۹۵۷م، حمل ۱۳۳۶ش).
ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم ترکیې او
چکوسلواکیا او پولینډ او استریا او مصر ته ولاړ
(۱۴ اپریل تر ۱۹ مئی ۱۹۵۷م، حمل-ثور
۱۳۳۶ش).
ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر ترکیې او
پاکستان ته ولاړ (۱۴-۲۹ اپریل ۱۹۵۷م، حمل
۱۳۳۶ش).
له چکوسلواکیا سره د امداد د زیاتوب
موافقه وسوه (۲۷ اپریل ۱۹۵۷م، حمل
۱۳۳۶ش).
د پاکستان صدر اعظم سهروردي کابل ته
راغی، دواړو مملکتو د سیاسي روابطو د بیا
ښلولو موافقه سره وکړه، د ۱۹۵۵ په اکتوبر کي
سیاسي روابط سره شلیدلی وو (۸-۱۱ جون
۱۹۵۷م، جوزا ۱۳۳۶ش).
افغانستان د اتومیک انرجي د بین المللی
اختیار اصول ومنل (۱۵ جون ۱۹۵۷، جوزا
۱۳۳۶ش).
اتازوني ۵،۷۵۰،۰۰۰ ډالره پور د هلمند د
سیمې لپاره او ۲،۸۶۰،۰۰۰ د لاور او د پرسونل
روزی لپاره افغانستان ته ورکي (۳۰ جون
۱۹۵۷م، سرطان ۱۳۳۶ش).
د پاکستان سره هوايي موافقت نامه وسوه
(۱ سرطان ۱۳۳۶ش).
عبدالملک وزیر مالیه معزول او بندی سو
(۷ جولایي ۱۹۵۷م، اسد ۱۳۳۶ش).
یوه پټه ناکامه د اغتشاش اچولو دسیسه
کشف سوه او عاملین یې ونیول سوه (۱۱
جولایي ۱۹۵۷م، اسد ۱۳۳۶ش).
د افغانستان پادشاه د شوروي اتحاد
مملکت ته رسمی سفر وکي (۱۷-۳۱ جولایي
۱۹۵۷م، سرطان ۱۳۳۶ش). او په رسمی گډه
اعلامیه کي وویل سوه: چي اتحاد شوروي به د

- افغانستان سره د تيلو په تالاش کي کومک وکي، او هم به د سرحدي شخړو لپاره يو خاص کمسيون وټاکي، او هم به د مشترکو اوبو د استعمال لپاره يوه موافقه سره وکي.
- د افغانستان او چين د خلکو د جمهوريت تجارتي قرار داد (۲۸ جولايي ۱۹۵۷م، اسد ۱۳۳۶ش).
- په پاریس کي د افغانستان لوی سفير غلام محمد شريف زاده د تجارت وزير سو (۱۰ د اگست ۱۹۵۷م، اسد ۱۳۳۶ش).
- ښاغلی محمد نعيم وزير خارجه وويل، چي د وسلې رانيول د موافقت نامې سره سم چي په ۱۹۵۶ کال د شوروي اتحاد سره امضا سوې وه، د ۲۵ مليونو ډالرو وسلې رارسيدلي دي (۳۱ اگست ۱۹۵۷م، سنبله ۱۳۳۶ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په چين کي خپل سفر شروع کي (۲۲ اکتوبر ۱۹۵۷م، عقرب ۱۳۳۶ش).
- د افغانستان او اسپانيا د مؤدت معاهده (۲۸ اکتوبر ۱۹۵۷م، عقرب ۱۳۳۶ش).
- اندري گروميکو د جماهير اتحاد شوروي خارجه وزير د افغانستان له استاخو سره په مسکو کي د نوی سرحدی موافقت نامې په باب کي خبري وکړې (۲۱ دسمبر ۱۹۵۷، قوس ۱۳۳۶ش).
- د سيد قاسم رښتيا تاليف افغان در قرن ۱۹ په کابل کي چاپ سو.
- ۱۹۵۸م ۱۳۳۶ش ۱۳۷۸ق
- شوروي اتحاد په افغانستان کي د تيلو سروی ومنله (۸ جنوري ۱۹۵۷م، ۱۸ جدی ۱۳۳۶ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د اتحاد جماهير شوروي د پيشنهاده تاييد وکي چي د لويو مشرانو کنفرانس دي جوړ سي (۱۱ جنوری ۱۹۵۸م، ۲۱ جدی ۱۳۳۶ش).
- د افغانستان او شوروي اتحاد د سرحداتو قرار داد ۵۱ مادې په مسکو کي امضا سو (۱۸ جنوری ۱۹۵۸م، ۲۸ جدی ۱۳۳۶ش).
- د افغانستان پادشاه پاکستان ته په رسمي ميلمستيا ولاړ (۵-۱ فروری ۱۹۵۸، دلو ۱۳۳۶ش).
- د ترکيې سره هوايي موافقت نامه وسوه (۲۵ دلو ۱۳۳۶ش).
- د افغانستان پادشاه د ۲ هفتو په رسمي ميلمستيا هند ته ولاړ (۱۱-۲۶ فبروری ۱۹۵۸م، حوت ۱۳۳۶ش).
- د ۱۳۳۶ ش کال دولتي واردات ۲۱۱۳ مليونه افغاني او مصارف همدونی و.
- د ۱۳۳۶ کال پوهنشمير: ۸۵۰ د هلکانو مکتبونه، ۹۸۵، ۱۲۸ هلکان، ۱۲،۵۷۸ نجوني، ۳۷۶۵ معلمان، ۴۳۱ معلمات.
- په ۱۳۳۶ کال د افغانستان صادرات ۲۶۴۸ مليونه او واردات يې ۲۴۱۵ مليونه افغاني وې.
- ۱۹۵۸م ۱۳۳۷ش ۱۳۷۸ق
- د عربو د متحده جمهوريت (مصر) سره کلتوری موافقت نامه امضاء سوه (۳۰ مارچ ۱۹۵۸م، حمل ۱۳۳۷ش).

- د افغانستان د ملل متحده نماينده په افغانستان کي د افیونو د کرلو او وړلو منع کول اعلان کړل (۶ می ۱۹۵۸م، ثور ۱۳۳۷ش)
- د افغانستان او اتازوني کلتوري موافقت نامه (۲۶ جون ۱۹۵۷م، جوزا ۱۳۳۷ش).
- د شوروی اتحاد سره د آمو له اوبو څخه د گټې اخیستو پروتوکول (۲۶ جون ۱۹۵۸م، جوزا ۱۳۳۷ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د اتازوني په سفر ولاړ (۳۰ جون ۱۹۵۸م، جوزا ۱۳۳۷ش).
- اتازوني موافقه وکړه چي د افغانستان سره له سپین بولدک تر کابل د لويي لاري جوړولو کومک وکي، او هم پاکستان ته ۷،۷۰۸،۰۰۰ ډالره ورکي چه د حمل و نقل لاری د افغانستان خوا ته سمی کړي (۳۰ جون ۱۹۵۸م، جوزا ۱۳۳۷ش).
- د مخکي لاري څخه د پاکستان سره د مال راوړلو موافقه (۱۷ جولایي ۱۹۵۸م، سرطان ۱۳۳۷ش).
- د اطریش سره هوايي موافقت نامه (۲۰ سرطان ۱۳۳۷ش).
- افغانستان د عراق نوی حکومت په رسمیت وپیژاند (۲۶ جولایي ۱۹۵۸م، سرطان ۱۳۳۷ش).
- د چکوسلواکيا صدر اعظم کابل ته راغي (۲-۵ ستمبر ۱۰۵۸ سنبله ۱۳۳۷. چکسلواکيا ومنله چي په قندهار کي د تيلفون د مبادلي مرکز جوړکي (۱۱ ستمبر ۱۹۵۸م، سنبله ۱۳۳۷ش).
- د افغانستان د متحده ملتو نماينده دا خبره رد کړه چي گوندی افغانستان د ايران، ترکيې او پاکستانه سره يو کنفدراسيون جوړوی (۱ اکتوبر ۱۹۵۸م، میزان ۱۳۳۷ش).
- د هالینډ سره هوايي موافقت نامه (۲۴ میزان ۱۳۳۷ش).
- مارشال وروشيوف د اتحاد جماهير شوروي مشر افغانستان ته راغي (۱-۵ اکتوبر ۱۹۵۸م، میزان ۱۳۳۷ش).
- د افغانستان تجارتي او د حمل و نقل قرار دادونه د چکوسلواکيا او پولینډ سره نوی سوه (۷ نومبر ۱۹۵۸م، عقرب ۱۳۳۷ش).
- د خارجي سرمايه گذاري قانون نشر سو (۱۸ نومبر ۱۹۵۸م، عقرب ۱۳۳۷ش).
- ۲ افغانیگي او ۵ افغانیگي سکې چالو سولې (۷ دسمبر ۱۹۵۸م، قوس ۱۳۳۷ش).
- ۱۹۵۹م ۱۳۳۷ش ۱۳۷۹ق
- ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر د شوروي اتحاد په سفر ولاړ (۱-۶ جنوري ۱۹۵۹م، جدی ۱۳۳۷ش).
- هنری بایروډ په کابل کي د اتازوني لوی سفیر سو (۲۰ جنوري ۱۹۵۹م، جدی ۱۳۳۷ش).
- د افغانستان او شوروي اتحاد د راډیو تيلفوني ارتباط موافقت نامه ۱۳ مادې وسوه (۴ فاروري ۱۹۵۹م).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم هندوستان ته ولاړ (۵-۱۳ فبروري ۱۹۵۹م، دلو ۱۳۳۷ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د بغداد پکت، د بین المللی تشویش سبب وگاڼه (۹

- مارچ ۱۹۵۹م، حوت ۱۳۳۷ش).
۱۹۵۹م ۱۳۳۸ش ۱۳۷۹ق
د متحدو ملتو سکرتر جنرال ډاک همرشولې
کابل ته راغی ۲۲-۲۴ مارچ ۱۹۵۹م، حمل
۱۳۳۸ش).
د اموالو د مبادلې پروتوکول د اتحاد شوروي
سره (۲۳ اپريل ۱۹۵۹م، ثور ۱۳۳۸ش).
ښاغلی محمد داؤد صدراعظم اتحاد جماهير
شوروي ته ولاړ (۱۸-۲۲ مئي ۱۹۵۹م، ثور
۱۳۳۸ش).
د شوروي اتحاد سره د قندهار، هرات،
کشک د ۶۵۰ کيلومترو لويی لاري د جوړولو
موافقت نامه وسوه (۲۸ مئي ۱۹۵۹م جوزا
۱۳۳۸).
د افغانستان او شوروي اتحاد د اقتصادي
همکاري د توسعې موافقت نامه او د هرات،
قندهار د لاری پخول ۷۵۰ کيلو متره (۲۸ مئي
۱۹۵۹م، جوزا ۱۳۳۸ش).
د افغانستان او شوروي اتحاد موافقت نامه
د درو پلو جوړولو لپاره په بهسود، کامه، اسمار
کي ټوله اوه مادې (۱۸ جولايي ۱۹۵۹م، سرطان
۱۳۳۸ش).
د افغانستان يوه عسکری ډله ترکيې او د
عربو متحد جمهوريت (مصر) ته ولاړه (۱۵
جولايي ۱۹۵۹م، سرطان ۱۳۳۸ش).
د جلال آباد د کانال او برينينا او اوبولو
پروتوکول ۵ مادې له شوروي اتحاد سره (۲۳
اگست ۱۹۵۹م، ۳۱ اسد ۱۳۳۸ش) په دې
پروژه کي د درونټې د بند ارتفاع ۲۲ متره او د
- اوبو بهيدنگ ئې په يوه ثانيه کي ۱۳۰ مکعب
متره او د برينينا اندازه ئې يوولس زره کيلوواته
ده. د کانال اوږدوالی ۷۰ کيلومتره دې، چي گرده
۱۲۹ زره جريبه مخکه اوبوی، او هر جريب په
لس زره افغانی (۲۰۰ ډالره) تماميږي. ټول
مصارف ئې ۳۶۶ ملیونه مساوی ۱۸ ملیونه
ډالره دی او عايدات ئې د کاله ۲۱۴ ملیونه
افغانی تخمین سوی وو.
د ننگرهار د اوبولو د پروژې لپاره اتحاد
جماهير شوروي نور امداد ومانه (۲۳ اگست
۱۹۵۹م، سنبله ۱۳۳۸ش).
د ښځو د لڅ مخی اعلان وسو او د استقلال
په جشن کي په لڅ مخ راووتې (۳۱ اگست
۱۹۵۹م، سنبله ۱۳۳۸ش).
جواهر لال نهرو د هندوستان صدر اعظم
افغانستان ته راغی، او د ده په میلستیا کي
افغاني ښځو په لڅ مخ گډون وکی (۱۴ ستمبر
۱۹۵۹م، سنبله ۱۳۳۸ش).
ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر د چین په
سفر ولاړ (۵ ستمبر ۱۹۵۹م، سنبله ۱۳۳۸ش).
ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر واشنگتون
ته ولاړ، او د پاکستان د ایوب خان د نوی
حکومت له نمایندې سره ئې لومړی لیدنه وکړه
(۱۱ اکتوبر ۱۹۵۹م، عقرب ۱۳۳۸ش).
ښاغلی محمد نعیم خارجه وزیر یوگوسلاویا
ته ولاړ (۲۰-۲۸ اکتوبر ۱۹۵۹م، عقرب
۱۳۳۸ش).
د افغان او سویت د دوستی ټولنه تاسیس
سوه (۲۸ اکتوبر ۱۹۵۹م، عقرب ۱۳۳۸ش).

- د افغانستان او ترکيې کلتوري موافقت نامه (۷ نومبر ۱۹۵۹م، عقرب ۱۳۳۸ش).
- د آمو دريا گډه سروې د اتحاد شوروي او افغانستان له خوا شروع سوه چي د پريښنا او اوبولو لپاره دم پر جوړ کي (۱ دسمبر ۱۹۵۹م قوس ۱۳۳۸ش).
- د اتازوني د جمهور مشر ايزنهاور شپږ ساعته په کابل کي تير کړه او افغانستان ته ئې د اقتصادي مرستي د اوږدولو ډاډ ورکئ (۹ دسمبر ۱۹۵۹م، قوس ۱۳۳۸ش).
- په قندهار کي د يوه مرتجعانه حرکت کښينول د پولسو او عسکرو په وسيله (۲۱ دسمبر ۱۹۵۹م، جدي ۱۳۳۸ش).
- الله بخش يوسفی د پښتنو تاريخ (تاريخ آزاد پتېهان) دوه ټوکه په اردو وکښ (کراچي چاپ ۱۹۵۹م).
- د ۱۳۳۷ ش کال عايدات او مصارف ۲۱۱۳ ملیونه افغاني وې.
- د ۱۳۳۷ش کال پوهنشمير: ۸۶۳ د هلکانو ښوونځی، ۴۰ د نجونو ښوونځی، ۱۴۰،۹۷۸ هلکان، ۱۴،۰۳۶ نجوني، ۳۸۹۷ نارينه ښوونکي، ۴۶۱ ښځي ښوونکي.
- په ۱۳۳۷ کال د افغانستان صادرات ۲۰۸۸ ملیونه او واردات ئې ۳۲۷۴ ملیونه افغاني وې.
- د تول افغانستان د ميوې صادرات خارج ته ۱۴۴،۵۰۲،۵۴۰ افغاني وې (انيس ۷ جون ۱۹۵۹).
- ۱۹۶۰م ۱۳۳۸ش ۱۳۸۰ق
- د افغانستان او يوگوسلاويا تجارتي او اقتصادي او تخنيکي همکاري قرار داد (۶ جنوری ۱۹۶۰م، جدي ۱۳۳۸ش).
- ښاغلي محمد نعيم خارجه وزير پاکستان ته ولاړ (۱۰ جنوری ۱۹۶۰م، جدي ۱۳۳۸ش).
- افغانستان د شوروي اتحاد سره د کابل پر رود د اوبولو او بريښنا د پروژې موافقت وکئ (۱۹ جنوری ۱۹۶۰م، جدي ۱۳۳۸ش).
- سپه سالار شاه محمود خان غازي دمخنی صدراعظم اويا کلن وفات سو (د ۳ جدي شپه ۱۳۳۸ش).
- د يوگوسلاويا سره هوايي موافقت نامه (۱۶ جدي ۱۳۳۸ش).
- د غربي آلمان سره هوايي موافقت نامه وسوه (۲۰ جدي ۱۳۳۸ش).
- د اتحاد شوروي صدراعظم خروسچيف کابل ته راغی، د سويت د کومک پروژې ئې وکتلې، د کلتوري همکاري قرار داد ئې امضا کي، او افغانستان ته ئې د پښتونستان په شخړه کي د تايد وده ورکړه (۲-۵ مارچ، حوت ۱۳۳۸ش).
- د افغانستان او اتحاد شوروي فرهنگي موافقت پانه په پښتو ۶ مادو په کابل کي دواړو صدراعظمانو لاس ليک کړه (۴ مارچ ۱۹۶۰م، حوت ۱۳۳۸ش).
- پاکستان د پښتونستان په شخړه کي د اتحاد شوروي تايد د پاکستان په داخلي چارو کي

- ۷ مئي ۱۹۶۰ مازيگر ۴ بجې په جلال آباد کي د خپل پلار امير حبيب الله د څنگه ښځ سو (ولادت ئې د پغمان د دره زرگر د حاجي اسد خان په کور کي ۵ ذی قعدة پنجشنبه ۱۳۰۹ ق). د يوگوسلاويا خارجه وزير کابل ته راغی (۲۷ اپريل، ۶ ثور ۱۹۳۹ ش).
- جک ناته دهامي جي په کابل کي د هند لوی سفیر سو (۶ مئی ۱۹۶۰ م، ۶ ثور ۱۳۳۹ ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم چه مسکو ته د علاج لپاره تللی و، د اتحاد شوروي د صدراعظم خروسچيف سره ئې وليدل (۱۳ می ۱۹۶۰ م، ۶ ثور ۱۳۳۹ ش).
- د افغانستان خارجه وزير پاکستان او اتازوني ته پروتست ورکئ چي ولی د اتازوني (يو-۲) طيارې د افغانستان پر خاورو تجاوز کړی دی (۱۸ مئی ۱۹۶۰ م، ثور ۱۳۳۹ ش).
- د قزل کلا د بندر د فني معاونت پروتوکول د افغانستان او شوروی اتحاد تر منځ ۵ مادې امضا سو (۲۵ مئی ۱۹۶۰ م، ۶ جوزا ۱۳۳۹ ش).
- د افغانستان او ايران تر منځ د حمل و نقل موافقت نامه امضا سوه (۲۶ جون ۱۹۶۰ م، ۶ جوزا ۱۳۳۹ ش).
- د جنگلک د موټر د ترميم کارخانه افتتاح سوه (۲ جولائی ۱۹۶۰ م، اسد ۱۳۳۹ ش).
- د شوروي اتحاد د تيلو د پلټني ډلی په شمالي افغانستان کي د پټرولو او طبيعي گاز د پانگو د پيدا کولو اعلان وکئ (۱۵ جولائی ۱۹۶۰ م، ۶ مارچ ۱۹۶۰ م، ۶ حوت ۱۳۳۸ ش).
- اتحاد شوروي پنځوس زره ټنه غله افغانستان ته اهدا کړه (۶ مارچ ۱۹۶۰ م، ۶ حوت ۱۳۳۸ ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم وويل چي پاکستان په افغانستان کي د اصلاحاتو پر خلاف پروپاگانډ کوي خو د افغانستان دولت غواړي چي خلکو ته د حکومت د طرز د ټاکلو او د سياسي گوندو د جوړولو حق ورکي (۷ مارچ ۱۹۶۰ م، ۶ حوت ۱۳۳۸ ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم ايران ته ولاړ (۱۷ مارچ ۱۹۶۰ م، ۶ حوت ۱۳۳۸ ش).
- د ۱۳۳۸ ش کال دولتي واردات او مصارف ۲۴۲۸ ملیونه افغاني وې.
- د ۱۳۳۸ ش کال پوهنشمير: ۱۰۲۸ د نرو ښوونځي، ۶۵ د نجونو ښوونځي، ۱۴۸،۲۹۵ هلکان، ۱۷،۳۰۱ نجوني، ۴۱۵۶ ښوونکي، ۵۲۱ ښځي ښوونکي.
- په ۱۳۳۸ کال د افغانستان صادرات ۲۷۱۶ ملیونه او واردات ئې ۳۶۴۹ ملیونه افغاني وې.
- ۱۹۶۰ م ۱۳۳۹ ش ۱۳۸۰ ق
- د قندهار او هرات او کشک د لويي لاری په جوړولو پيل وسو (۶ اپريل ۱۹۶۲۰ م، حمل ۱۳۳۹ ش).
- اعليحضرت امان الله خان غازی د سويت زريند په زورپخ کي ۶۸ کلن وفات سو (دوشنبه ۲۵ اپريل ۱۹۶۰ م، ۵ ثور ۱۳۳۹ ش). په شنبې

- ۱۹۶۰م، اسد ۱۳۳۹ش).
چکوسلواکيا د يو مليونو ډالرو تخنيکي مرسته ومنله (۴ اگست ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
د افغانستان او سويډن سياسي روابط د لوی سفارت په ټکانه لوړ کړل سوه (۸ اگست ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
د شوروي اتحاد سره د دوو کالو د حمل و نقل قرار داد (۱۰ اگست ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
دوو پاکستانيو طيارو د افغانستان پر فضا د قندهار پر سيمه تجاوز وکړي (۱۳ اگست ۱۹۶۰م) پاکستان وويل چي دا سهوه ده، نو طيارې او پيلوټان ئې بيرته پاکستان ته ستانه سول (۱۷ ستمبر ۱۹۶۰م، ميزان ۱۳۳۹ش).
د درونټې کانال د اتحاد شوروي په مرسته جوړ او افتتاح سو (۱۸ اگست ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
د چين د خلکو د جمهوريت خارجه وزير چين-يي افغانستان ته راغی (۲۱-۲۶ اگست ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
د افغانستان او چين د مؤدت او د عدم تعرض معاهده امضا سوه (۲۶ اگست ۱۹۶۰م، ۴ سنبله ۱۳۳۹ش).
تجارتې او د ادایني موافقت نامه هم تجديد سوه (۲ ستمبر ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
د اتازوني د انکشافې پانگي څخه يو لک ډالره مرسته د آريانا هوائي شرکت ته ورکړه سوه (۲ ستمبر ۱۹۶۰م).
د پولينډ صدراعظم کابل ته راغی او د تخنيکي همکاري قرار داد وسو (۱۹ ستمبر ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۳۹ش).
کابل راډيو دا خبره رد کړه چي گوندی افغانستان د پاکستان پر سرحداتو باندی خپل عسکر زيات کړی دي (۲۶ ستمبر ۱۹۶۰م، ميزان ۱۳۳۹ش).
د المان د فيډرالي حکومت د اقتصاد وزير لودونگ ارهارډ کابل ته راغی (۳ اکتوبر ۱۹۶۰م، ميزان ۱۳۳۹ش).
د افغانستان پاچا د عربو متحد جمهوريت (مصر) ته ولاړ (۲۲-۳۱ اکتوبر ۱۹۶۰م، عقرب ۱۳۳۹ش) او په ۳۱ اکتوبر ۱۹۶۰م، عقرب ۱۳۳۹ يوگوسلاويا ته ورسيدئ.
خارجه وزارت پر پاکستان پروټسټ وکړي چه ولي پاکستانې عسکرو پر تومن خيلو باندی حمله کړيده (۳۰ نومبر ۱۹۶۰م، قوس ۱۳۳۹ش).
د ايران صدر اعظم کابل ته راغی او تجارتي او ترانزيتي قرار داد ور سره امضا سو (۳ دسمبر ۱۹۶۰م، قوس ۱۳۳۹ش).
د باختر آژانس د تاس اژانس قرار داد سره وسو (۱۹ دسمبر ۱۹۶۰م، ۶ قوس ۱۳۳۹ش).
۱۹۶۱م ۱۳۳۹ش ۱۳۸۱ق
د افغانستان او هند د تجارت د زياتوالی موافقت نامه امضا سوه (۱۵ فبروري ۱۹۶۱م، دلو ۱۳۳۹ش).
پر باجوړ باندی د پاکستان بمباري (۱ مارچ ۱۹۶۱م، حوت ۱۳۳۹ش).

ښاغلی محمد داؤد صدر اعظم وويل چي پاکستان د وحشیانو په څیر پر پښتنو په هغو طیارو بمباري کوي چي د اتازوني له خوا ورکړي سوي دي او هم یې په ۵ ورځو کي تر ۱۲۰۰ تنو پوري د پښتنو مشران په پېښور کي په جزا محکوم کړی دي. ده دا خبره رد کړه چي افغانستان د پښتنو قبایل ولاړیدو ته لمسوی (۶ جون ۱۹۶۱م، جوزا ۱۳۴۰ش).

د افغانستان پاچا د ملی شورا په افتتاحیه وینا کي د پښتونستان د خلکو لپاره د خود مختاری حقوق وغوښتل او ډاکټر عبدالظاهر د ملی شورا رئیس کړ سو (۸ جون ۱۹۶۱، جوزا ۱۳۴۰ش).

پاکستان پر افغانستان د تیري او لمسون تور ولگاوه او پروتست یې ورکړ (۱۵ جون ۱۹۶۱م، جوزا ۱۳۴۰ش).

د افغانستان جټ طیاره د کابل د بدی هوا به سبب په پېښور کي کښېښته (۱۸ جون ۱۹۶۱م، جوزا ۱۳۴۰ش).

د راډیو کابل په قول د افغانستان د پادشاه او د پاکستان د صدر ایوب خان د ملاقات امکان سته (۲۰ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).

پاکستان اعلان وکړ چي افغاني پونده بېله پاسپورته او ویزې او بین المللي صحي اجازه ته پاکستان ته نسې راتلای (۲۲ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).

پاکستان وویل: چي باید د مشرانو تر سره لیدني دمخه د افغانستان او پاکستان تر منځ یوه

د جاپان سره د تخنیکي امداد موافقت نامه (۱۵ مارچ ۱۹۶۱م، حوت ۱۳۳۹ش).

د ۱۳۳۹ ش کال پوهنشمیر: ۱۱۱۲ د هلکانو ښوونځي، ۱۲۶ د نجونو ښوونځي، ۱۷۰،۹۳۳ هلکان، ۲۲،۶۴۱ نجونی، ۴۳۵۴ ښوونکي، ۷۰۰ ښځي ښوونکي.

په ۱۳۳۹ کال د افغانستان صادرات ۲۲۴۴ ملیونه او واردات یې ۳۹۰۵ ملیونه افغاني وې.

۱۹۶۱م ۱۳۴۰ش ۱۳۸۱ق

ښاغلی محمد داؤد صدراعظم پسله طبي عملیاتو له روم څخه مسکو ته ولاړ، او هلته یې د خروشچیف سره مرکه وکړه، د پراودا روزنامې ولیکل چي د پښتنو له وضعیت سره شوروي اتحاد بې علاقې ندي (۵ اپریل ۱۹۶۱م، حمل ۱۳۴۰ش).

د افغانستان او فیدرال جرمني کلتوري موافقت نامه امضا سوه (۱۸ اپریل ۱۹۶۱م، حمل ۱۳۴۰ش).

د افغانستان او چکوسلواکیا کلتوري موافقت نامه امضا سوه (۲۴ اپریل ۱۹۶۱م، حمل ۱۳۴۰ش).

افغانستان د پاکستان هغه تور رد کړ چي گوندی د افغانستان عسکر په سرحدی جنگو کي برخه لری (۱۹ مې ۱۹۶۱م ثور ۱۳۴۰ش). د فرانس سره هوایي موافقت نامه (۲۵ ثور ۱۳۴۰ش).

د افغانستان او بلغاریا تجارتي تړون وسو (۳ جون ۱۹۶۱م، جوزا ۱۳۴۰ش).

- دوستانه فضا موجوده سي (۲۳ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- د اتازوني سره د پنځوسو زرو تنو غلې راوړلو قرار داد (۲۳ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم په لندن کي د انگریز د خارجه وزیر هوم او د ملکه الیزابت سره ولیدل (۲۶ جون ۱۹۶۱).
- د باجوړ او کورم پر کلو باندي د پاکستاني عسکرو حملې (جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- ښاغلی محمد نعیم وزیر خارجه وویل چي د پښتنو خود مختاري غوښتنه هغه یوازینی خبره ده چي د افغانستان او پاکستان روابط یې سره خراب کړي دي، او پر هغه باندی باید خبري وسي.
- دلته د پاکستان د تمامیت او سیمي خبره نسته، بلکه د پښتنو په قبیلو کي د پاکستان جارحانه اعمال نه زغملی کيږي (۲۸ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- افغانستان او مکسیکو خپل سیاسي روابط د لوی سفارت ټکاني ته لوړ کړل (۲۹ جون ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- افغانستان او نیپال هم خپل سیاسي روابط د لوی سفارت ټکاني ته لوړ کړل (۱ جولایي ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- ښاغلی محمد داؤد فیډرال جرمني جمهوریت ته ولاړ (۳-۸ جولایي ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- د اتحاد شوروي د اتومی انرجي هیئت له وزیر خارجه ښاغلی محمد نعیم سره وکتل (۸ جولایي ۱۹۶۱م، سرطان ۱۳۴۰ش).
- په اتازوني کي افغاني لوي سفير د رئیس جمهور کنډي د لیدني پر وخت د خپل حکومت عمیق تشویش پر دې خبره ښکاره کي چي پاکستان امریکايي وسلې پر پښتنو قبایلو باندی استعمالوي (۲۳ جولایي ۱۹۶۱م، اسد ۱۳۴۰ش).
- د بلجیم سره هوایي موافقت نامه (۱۹ اسد ۱۳۴۰ش).
- د افغانستان او چکوسلواکیا ملکي هوایي موافقت نامه (۳۱ جولایي ۱۹۶۱م).
- د افغانستان او متحده عربي جمهوریت ملکي هوایي موافقت نامه (۲ اگست ۱۹۶۰م، اسد ۱۳۴۰ش).
- پاکستان د افغانستان قونسلگری او تجارتي وکالتونه وتړل، او ټولي د ترانزیت اساني ئې هم پر افغانستان بندۍ کړې (۲۳ اگست ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
- افغانستان د پاکستان د ۲۳ اگست د نوتې په جواب کي وویل چي د پاکستان دغه اقدام یو د دښمنی عمل بولي او د سیاسي روابطو سره پریکول به ئې نتیجه را وخیږي (۳۰ اگست ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم د نامنسلکو مملکتو د کنفرانس لپاره بلگراډ ته ولاړ (۳۰ اگست ۱۹۶۱).
- پاکستان په یوه سپین کتاب کي پر

- افغانستان تور ولگاوه چي د توسيع غوښتنی سياست لري او د پاکستان د قونسلگریو د کارو مانع دی (۲ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
د افغانستان او پاکستان سرحدونه وتړل سوه، او د مالو ترانزیت هم بند سو (۳ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
افغانستان خپل سياسي روابط د پاکستانه سره وشلوله (۶ ستمبر ۱۹۶۱م سنبله ۱۳۴۰ش).
افغانستان هغه پېښهاد رد کي چي برتانيا د پاکستان منافع په افغانستان کي وساتي (۷ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
د يروشلم اسلامي کانگرس خواهش وکړ چي افغانستان او پاکستان خپل اختلافونه سره حل کي (۱۲ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
ښاغلی محمد نعیم خارجه وزير جماهير اتحاد شوروي ته ولاړ (۱۶-۲۰ ستمبر ۱۹۶۰م، سنبله ۱۳۴۰ش).
افغانستان د پاکستان هغه ادعا تکړې کړه، چي د افغانستان اقتصادي محاصره پخپله د افغانستان له لاسه ده چي د پاکستان له لاری د خپلو تجارتي اموالو د تیروولو لپاره نور وسایل نه مني. مگر افغانستان وویل پاکستان غواړي چي د قونسلگریو او تجارتي وکالتو په بندولو سره افغانستان په اقتصادي محاصره اخته کړي (۱۷ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
پاکستان د ایران منځگړیتوب د پښتونستان د شخړی د حل لپاره ومانه (۱۸ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
سعودی عربي حکومت په افغانستان کي د پاکستان د منافعو ساتنه ومنله (۱۹ ستمبر ۱۹۶۱م).
د عربو متحده جمهوریت ومنله چي د افغانستان منافع په پاکستان کي وساتي (۲۱ ستمبر ۱۹۶۱م، سنبله ۱۳۴۰ش).
د افغانستان خارجه وزير ښاغلی محمد نعیم وویل: چي افغانستان به تر هغه وخته خپل ترانزيتي مالونه د پاکستان له خوا رانورې شو چي د افغانستان قونسلگری او تجارتي دفترونه هلته بیا خلاص نسي (۲۷ ستمبر ۱۹۶۱م، میزان ۱۳۴۰ش).
د پاکستان صدر ایوب خان د افغانستان د سياسي او تجارتي ادارو بیا خلاصول نه ومنل، ځکه چي د ده په قول هغه ادارې د تخریبي چارو لپاره استعمال کیدې (۲۹ ستمبر ۱۹۶۱م، میزان ۱۳۴۰ش).
د اتازوني رئیس جمهور کنیدی د افغانستان پاچا او صدر ایوب خان ته پیغامونه راولیږل چي هغه دولت به د افغانستان او پاکستان د سياسي روابطو د بیا ښلولی لپاره خپل ښه مساعی ونه سپموی (۴ اکتوبر ۱۹۶۱م، میزان ۱۳۴۰ش).
رادیو کابل هغه خبر رد کي چي گوندی افغاني عسکرو د باجوړ پر دوو کلو حمله کړیده، بلکه دا بې وویل چي هلته پاکستان بمباري کوی (۹ اکتوبر ۱۹۶۱م، میزان ۱۳۴۰ش).
د شوروي اتحاد عسکري ډله د ۱۱ ورځو میلستیا لپاره کابل ته راغله (۱۱ اکتوبر

- ۱۹۶۱م، میزان ۱۳۴۰ش).
د افغانستان سره د اتحاد شوروي د تخنيکي او اقتصادي همکاري موافقت نامه (۱۶ اکتوبر ۱۹۶۱م).
افغانستان د امريکا د متحدو ايالاتو د رئيس کنيدې له خوا د ده د شخصي نماينده په ډول د ليونگ ستون مرچنټ ټاکنه ومنله، چي دى به خپل ښه مساعى د افغانستان او پاکستان د شخړې د پريکړې لپاره په کار واچوى (۱۹ اکتوبر ۱۹۶۱م میزان ۱۳۴۰ش).
د سويس سره هوايي موافقت نامه (۲۵ میزان ۱۳۴۰ش).
د شوروي اتحاد د فوايد عامه د وزير معين کابل ته راغى چي هغه پروژې وگورى کومي چي د شوروي اتحاد په کومک جوړيږي (۲۴ اکتوبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
د رئيس جمهور کنيدې خاص نماينده ليونگ ستون مرچنټ افغانستان او پاکستان ته راغى خو د پښتونستان د شخړې حل يې نه وموند، او دا يې ومنل چي خپل ښه مساعى به له ديپلوماسي لاري جاري وساتي (۲-۸ نومبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
د چکوسلواکيا سره تجارتي پروتوکول امضا سو، چي د افغانستان ډيره ميوه به رانيسى (۵ نومبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
افغانستان او پاکستان دواړو يو د بل پر سرحداتو د عسکرو ټولولو شکوه وکړه (۱۲ نومبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
ښاغلى محمد داؤد صدراعظم وويل چه افغانستان به د خپلي بيطرفي پاليسي ساتي، مگر پاکستان ته يې د لمسون اخطار ورکئ (۱۴ نومبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
يوه ضميمه ترانزيتي موافقت نامه د شوروي اتحاد سره امضاء سوه چي د افغانستان ترانزيتي مالو ته نورى اساني هم په هغه مملکت کي وکړى سي (۱۹ نومبر ۱۹۶۱م، عقرب ۱۳۴۰ش).
۱۹۶۲م ۱۳۴۰ش ۱۳۸۲ق
د افغانستان نماينده په ملل متحده کي وويل: چي افغانستان د پښتونستان لپاره د حقيقت پالونکى ډلي راتلو ته تيار دئ، خو افغانستان به هغه وخت دا شخړه ملل متحده ته راوړى که د مذاکرې له لاري حل نسي (۹ جنوري ۱۹۶۲م، جدي ۱۳۴۰ش).
د افغانستان او شوروي اتحاد د مصرف عامه د اجناسو ورکولو موافقت نامه اته مادې امضا سوه (۱۳ جنوري ۱۹۶۲م، جدي ۱۳۴۰ش).
په پاکستان کي د ايران لوى سفير د پاکستان، ايران، افغانستان فيډريشن پيشنهاد وکئ (۲۰ جنوري ۱۹۶۲م، جدي ۱۳۴۰ش).
محمد انور بسمل د ناظر صفر خان زوى د دري شاعر او صوفي په کابل کي وفات سو (۳ جدي ۱۳۴۰ش).
د شوروي اتحاد سره د هوا شناسي د انکشاف لپاره د څلورو کالو موافقت نامه (۲۳ جنوري ۱۹۶۲، دلو ۱۳۴۰ش).
جان ايم ستيويس په کابل کي د اتازونى

- لوي سفير سو (۲۴ جنوري ۱۹۶۲م، دلو ۱۳۴۰ش).
- افغانستان خپل سرحدونه اته هفتې له پاکستانه سره خلاص کړل چي د اتازوني امدادي مالونه راوړل سي (۲۹ جنوري ۱۹۶۲م، دلو ۱۳۴۰ش).
- د ۱۳۴۰ ش کال دولتي عايدات او مصارف ۲۰۱۲ ملیونه افغاني وې.
- د ۱۳۴۰ کال پوهنشمير: ۱۲۴۸ د هلکانو مکتبونه، ۱۲۸ نجونو مکتبونه، ۲۰۳،۶۱۲ هلکان، ۳۱،۶۸۹ نجوني، ۴۸۲۸ ښونکی، ۸۷۰ ښځي ښونکي.
- په ۱۳۴۰ کال د افغانستان صادرات ۴۰۲۵ ملیونه او واردات يې ۴۴۵۹ ملیونه افغاني وې.
- ۱۹۶۲م ۱۳۴۱ش ۱۳۸۲ق
- د افغانستان او شوروي اتحاد د کور جوړولو او د کابل ښار پراخولو د همکاري موافقت نامه لس مادي امضا سوه (۱۱ اپريل ۱۹۶۲م، ۲۲ حمل ۱۳۴۱ش).
- ښاغلی محمد داؤد صدراعظم دوهم پنځه کلنی پلان اعلان کئ چي ۳۱،۳ بلیونه افغاني مصرف لری. له دغو څخه یوه دریمه برخه په کانو او صنایعو او یوه څلورمه به په اوبو لگولو او کرنی او یو څلورمه په مواصلاتو او لارو خرڅیږی (۱۴ اپريل ۱۹۶۲م، حمل ۱۹۴۱ش).
- له ایرانه سره د پنځو کالو د ترانزیت موافقت نامه امضا سوه (۲۰ اپريل ۱۹۶۲، حمل ۱۳۴۱ش).
- د پل خمري د برينينا فابريکه د شوروي په امداد افتتاح سوه (۶ مئي ۱۹۶۲م، ثور ۱۳۴۱ش).
- د افغانستان او شوروي اتحاد د ۱۸ ملیونو روبلو او ۱۶،۲۵ ملیونو ډالرو د پور موافقت نامه د سالنگ د لاري جوړولو او د جلال آباد د کانال د نورو چارو لپاره وسوه (۱۷ مئي ۱۹۶۲م، ۲۷ ثور ۱۳۴۱ش).
- پاکستان د ایران د پادشاه هغه پیشنهاد ومانه چي د افغانستان سره د پاکستان د اختلاف په پریکړه کي منځگړي وکي (۱ جولاي ۱۹۶۲م، سرطان ۱۳۴۱ش).
- افغانستان د ایران د پادشاه هغه پیشنهاد ومانه چي د پاکستانه سره د افغانستان د اختلاف په پریکړه کي منځگړي وکي (۱۲ جولاي ۱۹۶۲م، سرطان ۱۳۴۱ش).
- د پولینډ سره د افغانستان هوائي موافقت نامه (۶ سرطان ۱۳۴۱ش).
- په کابل کي د اعليحضرتينو محمد ظاهر شاه او محمد رضا پهلوي او په راولپنډي کي د اعليحضرت محمد رضا پهلوي او جنرال ايوب خان ابتدائي خبري وسوې، چي څنگه د افغان-پاکستان اختلاف سره حل کاندی (۲۷-۳۱ جولاي ۱۹۶۲م، سرطان ۱۳۴۱ش).
- په کابل او تهران کي یوه مشترکه اعلامیه خپره سوه چي اعليحضرت محمد رضا پهلوي به خپل ښه مساعي جاري وستاتي، چي د افغانستان او پاکستان روابط سره ښه سي (۱ اگست ۱۹۶۲م، اسد ۱۳۴۱ش).

جنرال ايوب خان د پاکستان رئيس جمهور په کوټه کې وويل چې که د پاکستان-افغانستان-ايران تر منځ يو کانفيډريشن جوړ سي نو به دوی د خارجي فشاره سره مقابله وکړي سي (۶ اگست ۱۹۶۲م، اسد ۱۳۴۱ش).

د افغانستان پاچا شوروي اتحاد ته په سفر ولاړ (۶-۱۵ اگست ۱۹۶۲م، اسد ۱۳۴۱ش).

د پاکستان جمهور رئيس ايوب خان بيا د درو مملکتو د کانفيډريشن خبره تکرار کړه او دا ئې وويل چې د دغو درو هیوادو مشران دې په تهران کې ژر سره وگوري (۱۵ اگست ۱۹۶۲م، اسد ۱۳۴۱ش).

په تهران کې د افغانستان او پاکستان د خارجي وزيرانو مجوز ملاقات د وخت نلرو په سبب وځنډيدئ (۱۲ ستمبر ۱۹۶۲م، سنبه ۱۳۴۱ش).

ايران غاو وکئ چې پر هلمند باندي ډم جوړولو له ايرانه اوبه گرزولي او کښتونه ئې سوځلی دي (۱۹ اکتوبر ۱۹۶۲م، ميزان ۱۳۴۱ش).

افغانستان د جرمني د فيډرال جمهوريته سره د ۲۰۰ ملیونه مارکو د پور قرار داد امضا کئ چې د بريننا د فابريکي او د زيم د وچولو او د چيننگ د اوبو او د صنعتي چارو لپاره گټه ځنی واخيستله سي (۲۴ اکتوبر ۱۹۶۲م، سنبه ۱۳۴۱ش).

د پاکستان خارجي وزير وويل: چې د افغانستان او پاکستان د نمايندگانو مجوزه ليدنه

د اعليحضرت محمد رضا شاه پهلوی سره معطله سوه (۱۲ اکتوبر ۱۹۶۲م، سنبه ۱۳۴۱ش).

د افغانستان يوې تجارتي ډلي د ايران له مامورينو سره د افغانستان د مالونو د وړو راوړو او په خرم شهر او مشهد کې د گدامو او نورو مشکلاتو د هيسته کولو خبری وکړي (۱۰-۳۰ نومبر ۱۹۶۲م، قوس ۱۳۴۱ش).

بناغلی محمد نعيم وزير خارجه، پاکستان د شخړو په اوږدولو وغانده (۱۴ دسمبر ۱۹۶۲م، قوس ۱۳۴۱ش).

د خواجه عبدالله انصاري طبقات الصوفيه په ۷۳۸ مخه کې د عبدالحی حبيبي د تعليقاتو سره په کابل کې چاپ سو (ميزان ۱۳۴۱ش).

۱۹۶۳م ۱۳۴۱ش ۱۳۸۲ق

جان ستيويس د اتازوني لوي سفير د افغانستان او پاکستان پر شخړه باندي د رئيس جمهور کينډي سره خبري وکړي (۱۷ جنوري ۱۹۶۳م، جدي ۱۳۴۱ش).

د ننگرهار پوهنتون د طب د پوهنځي په افتتاح سره په جلال آباد کې جوړ سو (۵ فروری ۱۹۶۳م، دلو ۱۳۴۱ش).

اتازوني ټول د مرستی مالونه د ايران له لاري افغانستان ته واستول (۲ فروری ۱۹۶۳م، دلو ۱۳۴۱ش).

د اتحاد جماهير شوروي د مرستی موافقه نامه د افغانستان سره (۲۵ فروری ۱۹۶۳م، دلو ۱۳۴۱ش).

بناغلی محمد داؤد صدر اعظم استعفا وکړه (۱۰ مارچ ۱۹۶۳م، ۱۹ حوت ۱۳۴۱ش).